

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
Chiang Mai Rajabhat University

ISSN 1686-7467 (Print)
ISSN 2651-141X (Online)

พินนศวรสาร

ปีที่ 20 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มิถุนายน 2567

CMRU

CMRU

GANESHA JOURNAL

พินนศวรสาร

Vol. 20 No. 1 January - June 2024

พินนศวรรสาร

วารสารสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปีที่ 20 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มิถุนายน 2567

ข้อมูลวารสาร

ชื่อวารสาร	(ภาษาไทย) พินนศวรรสาร (ภาษาอังกฤษ) Ganesha Journal
ISSN	1686-7467 (Print) 2651-141X (Online)
หน่วยงานเจ้าของวารสาร	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
บรรณาธิการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติพงษ์ วงศ์ทิพย์
สถานที่ติดต่อ	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 202 ถ.ช้างเผือก ต.ช้างเผือก อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50300
โทรศัพท์	09-7970-4563
เว็บไซต์ของวารสาร	https://so01.tci-thaijo.org/index.php/pikanasan

วัตถุประสงค์

พินนศวรรสาร ตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย (Research Article) และบทความวิชาการ (Academic Article) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ในสาขาภาษาและภาษาศาสตร์ วรรณกรรม และทฤษฎีวรรณกรรม รวมถึงการพัฒนาสังคม เพื่อก่อให้เกิดข้อค้นพบและประเด็นใหม่ในสาขาวิชานั้น ๆ และความก้าวหน้าทางวิชาการอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ

ขอบเขตการตีพิมพ์ของวารสาร

ภาษาและภาษาศาสตร์ วรรณกรรมและทฤษฎีวรรณกรรม และการพัฒนาสังคม

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ชาติรี มณีโกศล

รักษาราชการแทนอธิการบดี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ โชติเดชานรงค์

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย

วารสารพินนศวรรสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ได้ผ่านการพิจารณาและรับรองคุณภาพวารสารให้อยู่ในฐานข้อมูล Thai-Journal Citation Index (TCI)

กลุ่มที่ 1 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติพงษ์ วงศ์ทิพย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

อาจารย์รจนกร แบ่งทิศ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.มนัส สุวรรณ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา

มหาวิทยาลัยรังสิต ประเทศไทย

รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา วิชญาปกรณ์

มหาวิทยาลัยนเรศวร ประเทศไทย

รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์เสฐียร เหลืองอลงกต

มหาวิทยาลัยบูรพา ประเทศไทย

รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณนะ หนูหมื่น

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
ประเทศไทย

รองศาสตราจารย์ ดร.สมนึก ปัญญาสิงห์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเทศไทย

รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประเทศไทย
(ข้าราชการเกษียณ)

รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริณา จิตต์จรัส

มหาวิทยาลัยศิลปากร ประเทศไทย

รองศาสตราจารย์นราวัลย์ พูลพัฒน์

ข้าราชการเกษียณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ประเทศไทย

รองศาสตราจารย์สนธิ์ สัตโยภาส

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา กาวีระ

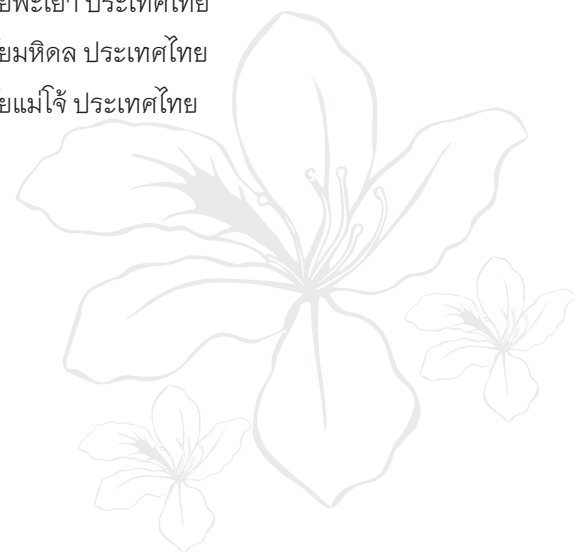
มหาวิทยาลัยพะเยา ประเทศไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุดิมา แสงเงิน

มหาวิทยาลัยมหิดล ประเทศไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล กาญจนวงศ์

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ประเทศไทย

กำหนดออก

พินเศวรสารมีกำหนดออกเป็นราย 6 เดือน (2 ฉบับ/ปี) ดังนี้

ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน)

ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม)

วิธีการส่งบทความ

ส่งต้นฉบับบทความในรูปแบบไฟล์เวิร์ด (Microsoft Word) ผ่านระบบจัดการวารสารอิเล็กทรอนิกส์ (ThaiJo) ที่ Website: <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/pikanasan> พร้อมทั้งส่งแบบนำส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ หนังสือรับรองก่อนการตีพิมพ์ตามที่วารสารกำหนดและหลักฐานการโอนค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์ ทางอีเมล phikanatesan@gmail.com และส่งเอกสารฉบับจริงทางไปรษณีย์

หมายเหตุ นักศึกษาที่ส่งบทความวิจัยที่เป็นวิทยานิพนธ์หรือการค้นคว้าอิสระ จะต้องให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หรือการค้นคว้าอิสระ ลงนามรับรองในแบบฟอร์มนำส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่

ค่าธรรมเนียมในการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ

3,500 บาท / เรื่อง

โดยชำระค่าธรรมเนียมหลังจากบทความผ่านการพิจารณาเบื้องต้นจากกองบรรณาธิการวารสารก่อนส่งผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

วิธีการชำระค่าธรรมเนียมในการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ

ชำระผ่านธนาคาร ชื่อบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (กองทุนบัณฑิตวิทยาลัย) ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เลขที่บัญชี 821-289065-5 ประเภทบัญชี ออมทรัพย์

นโยบาย

บทความที่นำมาตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะตรวจสอบเป็นขั้นแรก แล้วจัดให้มีคณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (Peer Review) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ท่าน โดยใช้ระบบผู้ทรงคุณวุฒิไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์และผู้นิพนธ์ไม่ทราบชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Double-blind Peer Review) จากหลากหลายสถาบัน และประเมินบทความตามเกณฑ์และแบบฟอร์มที่กำหนด ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการพิจารณาบทความประมาณ 90 วัน นับจากวันที่บทความได้แก้ไขตามคำแนะนำของกองบรรณาธิการก่อนที่จะส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ (Reviewer) พิจารณา ผู้นิพนธ์ต้องแก้ไขบทความตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และบทความอาจถูกดัดแปลง แก้ไขคำ สำนวน และรูปแบบการนำเสนอตามที่กองบรรณาธิการเห็นสมควร ภายหลังจากการพิจารณาบทความเรียบร้อยแล้ว กองบรรณาธิการจะส่งหนังสือตอบรับการตีพิมพ์เผยแพร่ให้แก่ผู้นิพนธ์บทความ บทความที่ผู้ทรงคุณวุฒิมากกว่าหนึ่งท่านพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่สมควรตีพิมพ์เผยแพร่ กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้นิพนธ์บทความทราบแต่จะไม่ส่งต้นฉบับคืนและผู้นิพนธ์บทความจะไม่ได้รับเงินคืน ไม่ว่ากรณีใด ๆ ผลการพิจารณาจากกองบรรณาธิการถือเป็นสิ้นสุด

เนื้อหาของแต่ละบทความเป็นทัศนะของผู้นิพนธ์ ซึ่งกองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

กองจัดการวารสาร

อาจารย์ ดร.ศรัณย์ จีนะเจริญ

อาจารย์ ดร.ภัทธนาวรรณ ฉันทรัตนโยธิน

นางวิไลพัทธ์ จริงโธสง

นางกษามาศ ยาสมุทร

นายณัฐวัฒน์ ไรจนุฒิธรรม

นางสาวกมลรัตน์ เชื้อเลือน้อย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย

Ganesha Journal

Vol. 20 No. 1 January – June 2024

Publisher

Graduate School, Chiang Mai Rajabhat University

Consultants

Associate Professor Dr. Chatree Maneekosol

Acting President of Chiang Mai Rajabhat University, Thailand

Assistant Professor Dr. Kittisak Chotikadachanarong

Dean of Graduate School, Chiang Mai Rajabhat University,
Thailand

Editor in Chief

Assistant Professor Dr. Kittipong Wongtip

Chiang Mai Rajabhat University, Thailand

Assistant Editor

Miss Rojanakorn Baengthit

Chiang Mai Rajabhat University, Thailand

Editorial Board

Emeritus Professor Dr. Manat Suwan

Chiang Mai Rajabhat University, Thailand

Professor Dr. Charas Suwanmala

Rangsit University, Thailand

Associate Professor Dr. Kanchana Witchayapakorn

Naresuan University, Thailand

Associate Professor Dr. Pongsatean Luengalongkot

Burapha University, Thailand

Associate Professor Dr. Wanna Numun

Peince of Songkla University, Thailand

Associate Professor Dr. Somnuek Panyasing

Khon Kaen University, Thailand

Associate Professor Dr. Somsak Phuvipadawat

Chiang Mai University, Thailand, Retired

Associate Professor Dr. Sirina Jitcharat

Silpakorn University, Thailand

Associate Professor Narawan Poonpipat

Chiang Mai University, Thailand (Retired)

Associate Professor Sanit Sattayopat

Chiang Mai Rajabhat University, Thailand

Assistant Professor Dr. Chittima Kaweera

University of Phayao, Thailand

Assistant Professor Dr. Shutima Saeng-ngern

Retired, Mahidol University, Thailand

Assistant Professor Dr. Paisarn Kanchanawong

Maejo University, Thailand

Editorial Manager

Dr.Saran Cheenacharoen

Dr.Phatthanawan Chanrattanyothin

Mrs. Wilaipug Jringthaisong

Mrs. Kachamat Yasamout

Mr. Natthawat Rojchanawutthitum

Ms. Kamonrat Chuesuanoi

Chiang Mai Rajabhat University, Thailand

Chiang Mai Rajabhat University, Thailand

Chiang Mai Rajabhat University, Thailand

Chiang Mai Rajabhat University, Thailand

Chiang Mai Rajabhat University, Thailand

Chiang Mai Rajabhat University, Thailand

Journal Information

Name	(In Thai)	พิณเนศวร์สาร
	(In English)	Ganesha Journal
ISSN	1686-7467 (print)	
ISSN	2651-141X (online)	
Affiliation	Graduate School, Chiang Mai Rajabhat University	
Editor-in-chief	Assistant Professor Dr. Kittipong Wongtip	
Contact	Graduate School, Chiang Mai Rajabhat University	
	202 Chang Puak Rd., Chang Puak, Muang, Chiang Mai, 50300	
Tel.	+669 7970 4563	
Email:	phikanatesan@gmail.com	
Website	https://so01.tci-thaijo.org/index.php/pikanasan	

Objective:

Ganesha Journal publishes research articles and academic articles in the fields of humanities and social sciences, specifically in language and linguistics, literature, and literary theory, as well as societal development. The goal is to generate discoveries and new perspectives within these academic disciplines, contributing to the advancement of knowledge and benefiting the country's development.

Journal Scope:

The journal covers the areas of language and linguistics, literature and literary theory, and societal development.

Publication Policy:

Submitted articles undergo initial screening by the editorial board, followed by a peer-review process involving three reviewers in the relevant field from various institutions. The double-blind peer-review process ensures anonymity for both authors and reviewers. The evaluation is based on predefined criteria and forms. The entire review process takes approximately 90 days from the date the article is edited according to the recommendations of the editorial team before the article is sent to reviewers for consideration. Authors are required to address reviewers' comments, and the article may undergo modifications as deemed appropriate by the editorial board. Accepted articles will receive a letter of acceptance for publication. If multiple reviewers find an article unsuitable for publication, the editorial board will inform the author without returning the original manuscript, and no refund will be provided. The decision of the editorial board is final.

Publication Schedule:

Ganesha Journal is issued biannually, with two editions per year. The first edition (January – June) is scheduled for release in the last week of June, while the second edition (July – December) is set to be released in the last week of December.

Submission Process:

Authors are required to submit their original manuscripts in Microsoft Word format through the electronic journal management system (ThaiJo) available at the website: <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/pikanasan>. Additionally, authors should submit the manuscript submission form, the certification of publication form, and evidence of payment of publication fees via email to phikanatesan@gmail.com. The hard copy of the documents should be sent by postal mail.

Note for Students:

Students submitting research articles derived from theses or independent research must provide a signed certification from their thesis or research advisor using the submission form for article consideration.

Publication Fee:

The publication fee for each article is 3,500 Thai Baht.

The payment is made after the article has been preliminarily reviewed by the journal. After that, the article will be reviewed by the experts.

Payment Method:

Payment should be made to the bank account of Chiang Mai Rajabhat University (Graduate School Fund) at Siam Commercial Bank, Chiang Mai Rajabhat University Branch, Account No. 821-289065-5, Savings Account.

Content Approval:

The content of each article represents the author's perspective, and the editorial board may not necessarily endorse it.

บทบรรณาธิการ

วารสารพิษเนศวร์สารจัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ในสาขาภาษาและภาษาศาสตร์ วรรณกรรมและทฤษฎีวรรณกรรม และการพัฒนาสังคม ซึ่งได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่มที่ 1 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รอบที่ 4 ครั้งที่ 3 พ.ศ. 2565-2567 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2565 ไปจนถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2567

วารสารฉบับนี้ได้เผยแพร่เป็นปีที่ 20 ฉบับที่ 1 ทุกบทความในวารสารได้รับการพิจารณากลับกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Reviewer) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ท่าน เพื่อให้เป็นบทความที่มีคุณภาพทางวิชาการ รวมถึงเป็นการรักษาคุณภาพมาตรฐานของวารสารสู่การเป็นวารสารที่อยู่ในฐานทางวิชาการที่สูงขึ้นต่อไป หวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผู้อ่านจะได้รับประโยชน์จากบทความในวารสารฉบับนี้ทั้งในแง่ของความรู้จากศาสตร์แขนงต่าง ๆ และการต่อยอดองค์ความรู้เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งทางปัญญา

กองบรรณาธิการขอขอบคุณและขอเชิญชวนอาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจงานด้านวิชาการ ส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารพิษเนศวร์สาร เพื่อร่วมกันสร้างสรรค์สังคมแห่งความรู้อันเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติพงษ์ วงศ์ทิพย์
บรรณาธิการวารสารพิษเนศวร์สาร

บทความวิจัย

สารัตถะและอัตลักษณ์การใช้ภาษาในบทปาฐกถาทางภาษาและวรรณกรรมไทย ของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ <i>รุ่งโรจน์ ตันประดิษฐ์, วรวรรณ ศรียาภัย, วรัญญา ยิ่งยงค์ดี และ ปาริชาติ โปธิ</i>	1-14
การขับเคลื่อนการจัดการขยะด้วยแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนของเทศบาลตำบลชี้เหล็ก อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ <i>พัชราพรรณ ขอบธรรม</i>	15-38
การพัฒนาทักษะการเขียนบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพโดยใช้ชุดกิจกรรม ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 <i>ศรัณยา ลำบาล, ปฏิพันธ์ อุทยานกุล และ สมหวัง อินทร์ไชย</i>	39-50
หนังสือแนวชีวประวัติ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์กับการสร้างชีวิตหลังมรณกรรม <i>ชญาดี เกรงษ์, อาริยา หุตินทะ</i>	51-74
พัฒนาการและแนวโน้มงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทย <i>ชนิษฐา ใจมโน</i>	75-94
ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติ ในวรรณกรรมเยาวชน เรื่อง หุ่นงู ป่าข้าว เจ้าเขากง และผม และ เรื่อง เด็กชายต้นไม้: วิเคราะห์ตามแนวคิดวิจารณ์เชิงนิเวศ <i>รุษย์ชัย จาง , ธนพร หมูคำ และ ภูริวรรณ วรานุสาสน์</i>	95-110
การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา ด้วยการจัดการเรียนรู้ แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 <i>ณัฐกร ชัยยะ และ น้ำทิพย์ ่องอาจวานิชย์</i>	111-126
การอนุรักษ์ภาษาจีนของคนจีนย่านตลาดวโรรสและตลาดต้นลำไย พ.ศ. 2491 – 2519 <i>แพรวา รัตนทยา</i>	127-140
การศึกษาเปรียบเทียบการละคำลักษณะนามที่คู่กับคำนามในภาษาจีนและภาษาไทย <i>อาทิตยา หล่าวเจริญ และ ชีรภาพ ปรดิพจน์</i>	141-154
พระอัจฉริยภาพพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวด้านการใช้ละครพัฒนามนุษย์ ที่สอดคล้องกับการพัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 21 <i>ชลธิชา หอมพุ่ม</i>	155-166
การวิเคราะห์คติชนในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจักษ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 <i>เมธิ อนันต์ และ วิเชียร อารังโสติสสกุล</i>	167-187
การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด <i>อิงฟ้า ทองทรง , กาญจนา วิชญาปกรณ์</i>	189-204

สารัตถะและอัตลักษณ์การใช้ภาษาในบทปาฐกถาทางภาษาและวรรณกรรมไทย
ของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์*

ESSENCE AND LINGUISTIC IDENTITY IN THE KEYNOTE ADDRESS ON THE
LANGUAGE AND THAI LITERATURE BY GENERAL PREM TINSULANONDA*

รุ่งโรจน์ ตันประดิษฐ์^{1**}, วรวรรธน์ ศรียาภัย², วรณญา ยิ่งยงค์ศักดิ์³ และ ปาริชาติ โพธิ์⁴

Rungroj Tonpradit^{1**}, Warawat Sriyabhaya², Warunya Yingyongsak³ and Parichart Pothi⁴

มหาวิทยาลัยพะเยา 19 หมู่ 2 ตำบลแม่กา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา 56000 ประเทศไทย^{1, 2, 3, 4}

University of Phayao, 19 Moo 2 Phahonyothin Rd., Tambon Maeka Amphur Muang, Phayao 56000 Thailand^{1, 2, 3, 4}

**Corresponding author E-mail: rungrawai@hotmail.com

(Received: 31 Oct, 2024; Revised: 18 May, 2024; Accepted: 27 May, 2024)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์สารัตถะในบทปาฐกถาทางภาษาและวรรณกรรมไทยของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ 2) ศึกษาการใช้ภาษาโดยภาพรวมที่แสดงอัตลักษณ์ในบทปาฐกถาทางภาษาและวรรณกรรมไทยของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ โดยคัดเลือกบทปาฐกถาทางภาษาและวรรณกรรมไทยที่พลเอกเปรมได้แสดงไว้ในระหว่างปีพุทธศักราช 2537 ถึง 2541 จำนวน 5 เรื่อง จากหนังสือ แทนคุณแผ่นดินเกิด เทิดคุณค่าภาษาไทย จากนั้นวิเคราะห์จากตัวบทเป็นหลักตามแนวคิดทฤษฎีการใช้คำและถ้อยคำที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้น แล้วนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า สารัตถะในบทปาฐกถาทางภาษาและวรรณกรรมไทยของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์สามารถวิเคราะห์ออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ สารัตถะด้านการใช้ภาษา และสารัตถะด้านภาษาถิ่น ด้านสารัตถะการใช้ภาษาพบว่า มีเนื้อหาเกี่ยวกับการชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้ภาษาไทยอย่างเหมาะสม การออกเสียงให้ถูกต้อง การใช้คำให้ถูกต้องตรงตามความหมายและหลักไวยากรณ์ เหมาะสมแก่กาลเทศะ เพื่อเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมภาษาไทยในฐานะภาษาประจำชาติ เป็นสมบัติอันล้ำค่า อันแสดงถึงเอกลักษณ์ความเป็นชาติไทย ด้านสารัตถะภาษาถิ่นพบว่า มีเนื้อหาเกี่ยวกับความสำคัญของภาษา วัฒนธรรมการรับประทานอาหาร การปลูกจิตสำนึกให้ธำรงรักษาวัฒนธรรมไทย และภาษาถิ่นภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย

ด้านการใช้ภาษาโดยภาพรวมที่แสดงอัตลักษณ์การใช้ภาษาในบทปาฐกถาทางภาษาและวรรณกรรมไทยของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ สามารถแยกออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ ด้านการเลือกใช้ระดับภาษาพบว่า มีการใช้ภาษาในระดับกึ่งทางการขึ้นไปจนถึงภาษาระดับพิธีการ ด้านการใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษพบการยกตัวอย่างประกอบในการอธิบายเพียงแห่งเดียวเท่านั้น ด้านการใช้รูปประโยคหรือไวยากรณ์ปรากฏลักษณะเด่นด้านการใช้บุรุษสรรพนามแทนตัวผู้พูดว่า “ผม” เป็นสรรพนามบุรุษที่ 1 แทนผู้พูดทุกครั้ง และใช้บุรุษสรรพนามว่า “ท่านผู้มีเกียรติ ท่านผู้ฟัง ท่านทั้งหลาย” เป็นสรรพนามแทนผู้ฟังเสมอ ด้านการใช้ย่อหน้าพบอัตลักษณ์ที่เป็นลักษณะเด่นของพลเอกเปรมด้านการใช้หน่วยภาษาที่ใช้ขึ้นต้นย่อหน้าใน 5 ลักษณะ ได้แก่ การบอกเล่า การสรุปประเด็น การเสนอข้อมูลเพิ่มเติม การต่อความ และการใช้เนื้อหาสาระที่มุ่งกล่าว นอกจากนั้นยังพบลักษณะเด่นในการนำเสนอบทปาฐกถาแก่ผู้ฟังอย่างเป็นระบบ เป็นข้อ ๆ ทีละประเด็น ประกอบการให้เหตุผล อย่างชัดเจน

* บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “วาทการปาฐกถาภิปรายทางภาษาไทยของครูเมธาจารย์: สารัตถะและกลวิธีการสื่อสาร”

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์

² รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์

³⁻⁴ อาจารย์ ดร. สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์

คำสำคัญ: สำนวน, อรรถาธิบาย, การใช้ภาษา, บทปาฐกถา

ABSTRACT

This research aimed to 1) analyze the essence in the keynote address on the language and Thai literature by General Prem Tinsulanonda, 2) study the overall language use that reflects identity in the keynote address on the language and Thai literature by General Prem Tinsulanonda. Five pieces were selected from the book “Paying Tribute to the Birthplace, Praising the Value of the Thai Language”, delivered between 2537 to 2541 (B.E.). The analysis primarily focused on the content, following the word usage and expressions theoretical concept that the researcher synthesized. The findings were presented as a descriptive analysis.

The study found that the essence of General Prem Tinsulanonda’s keynote addresses on language and Thai literature, could be divided into two main themes: the essence of language use and the essence of regional language. Regarding language use, it was found that the content emphasizes the importance of using Thai language appropriately, pronouncing words correctly, using words correctly according to their meaning and grammar and appropriate for the occasion to conserve and promote the Thai language as the nation’s valuable asset, which reflected the identity of being Thai. Regarding the essence of regional language, the content highlighted the significance of language in the cultural context of eating etiquette, fostering an awareness to preserve Thai culture, and the distinct regional languages of Thailand.

In terms of the overall use of language that revealed the linguistic identity in the keynote address on the language and Thai literature works of General Prem Tinsulanonda, it could be divided into four main points; namely language level selection which was found that the language used ranged from semi-formal level to official level; use of English loanwords which was only one instance where an English word was used as an example to explain; sentence or grammatical structures which was notably always used the first-person pronoun “I” by the speaker. And terms like “Honored guest”, “Audience” and “Ladies and gentlemen” were consistently used to address the audience. Regarding paragraph usage, General Prem’s distinct style was evident in the way he started paragraphs. Five types of paragraph beginnings were identified: narration, summarizing points, presenting additional information, continuing a thought, and focusing on a specific topic. Additionally, a systematic presentation in the keynote was observed, with each point being clearly reasoned and sequentially presented.

KEYWORDS: The essence, Identity, Language Usage, Keynote

บทนำ

ปาฐกถา คือ การพูดที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ แสดงความรู้ ความคิดเห็นของตนเองให้ผู้ฟังรับรู้เรื่องราวแบบบรรยาย หรืออธิบายขยายความเพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจอย่างถ่องแท้ ไม่ใช้การพูดสอน หรือบรรยายในห้องเรียน ต้องมีการกำหนดหัวข้อล่วงหน้า และเตรียมตัวมาเป็นอย่างดี มีความสมเหตุสมผล อ้างอิงได้ ผู้ที่แสดงปาฐกถา เรียกว่า องค์ปาฐก (Lapiratanakul, 2000) จึงต้องเป็นผู้มีความรู้ ความรอบรู้ในเนื้อหา และการใช้ภาษาในการพูดเป็นอย่างดี โดยเฉพาะผู้ที่เป็นผู้นำในหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ทั้งในระดับย่อย ไปจนถึงระดับประเทศ

พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ถือได้ว่าเป็นผู้นำท่านหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อทิศทางของภาษาและวรรณกรรมไทยเป็นอย่างมาก ด้วยดำรงตำแหน่งประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ รวมถึงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของประเทศไทยเป็นเวลานานถึง 8 ปี 5 เดือน ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่ นอกจากเรื่องบริหารประเทศแล้ว ในบทบาทหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องเข้ามาสืบบทบาทและให้ความสนใจในภาษาไทย จนท่านได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้ที่มีความสนใจภาษาไทยและห่วงใยในการใช้ภาษาไทยเป็นอย่างยิ่ง เป็นที่ประจักษ์และได้รับการยอมรับ

วรวรรณ ศรียาภัย (Sriyabhaya, 2017, pp. 5-17) กล่าวว่า ความรู้ในตัวบทและความรู้นอกตัวบทนับได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีความจำเป็นต่อการวิเคราะห์วิจารณ์งานต่าง ๆ ที่ใช้ภาษาในการประกอบสร้าง รวมไปถึงบทปาฐกถาต่าง ๆ เช่นกัน ความรู้ในตัวบทจะช่วยพิจารณาเนื้อหาสาระ รูปแบบ และการใช้ภาษาของตัวบท ส่วนความรู้นอกตัวบทจะมีส่วนพียงพิจารณา ได้แก่ ประวัติของตัวบท ประสบการณ์ชีวิตของผู้อ่าน ผู้แต่งและสังคมวัฒนธรรม วัฒนธรรมทางภาษาและวรรณศิลป์ และแนวคิดการวิเคราะห์วิจารณ์ สติการใช้ภาษา การใช้คำและถ้อยคำเป็นลักษณะหนึ่งของความรู้ในตัวบทที่มีผลต่ออัตลักษณ์ ซึ่งหมายถึงลักษณะเฉพาะตัวของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือลักษณะแสดงความเป็นตัวตนขององค์ปาฐก ดังที่พลอย ลวณะมาลย์ (Lawanamarn, 2004) ศึกษาเชิงวิเคราะห์ลีลาภาษาในงานวรรณกรรมประเภทสารคดีประวัติศาสตร์

ของหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้กล่าวไว้ว่า ลีลาภาษาหรือวจนลีลา เป็นลักษณะสำคัญที่ส่งผลต่อการแสดงอัตลักษณ์ตัวตนของแต่ละคน ควรค่าแก่การนำมาศึกษา

จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะวิเคราะห์สารัตถะในบทปาฐกถาทางภาษาและวรรณกรรมไทยของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ และศึกษาการใช้ภาษาโดยภาพรวมที่แสดงอัตลักษณ์ในบทปาฐกถาทางภาษาและวรรณกรรมไทยของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ อันจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่มีความสนใจและเป็นแบบอย่างของการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้องเหมาะสมตามระดับภาษาและบริบทการใช้ภาษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สารัตถะในบทปาฐกถาทางภาษาและวรรณกรรมไทยของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์
2. เพื่อศึกษาการใช้ภาษาโดยภาพรวมที่แสดงอัตลักษณ์ในบทปาฐกถาทางภาษาและวรรณกรรมไทยของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แนวคิด 2 ประเด็นในการพิจารณาบทปาฐกถาทางภาษาและวรรณกรรมไทยของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ทั้ง 5 เรื่อง โดยพิจารณาจากตัวบทเป็นหลัก ได้แก่ ประเด็นที่ 1. ด้านการวิเคราะห์สารัตถะ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดความรู้ในตัวบทและความรู้นอกตัวบทของวรวรรณ ศรียาภัย (Sriyabhaya, 2017, pp. 5-17-5-29) ความรู้ในตัวบท พิจารณา 3 ประเด็น ได้แก่ 1. เนื้อหาสาระ ต้องพิจารณาเนื้อหาหลักและเนื้อหารอง รวมถึงแต่ละเนื้อหาที่มีรายละเอียดว่าอย่างไร 2. รูปแบบของตัวบท มี 2 ลักษณะ คือ รูปแบบการประพันธ์ว่าเป็นร้อยแก้วหรือร้อยกรอง และรูปแบบการเสนอเนื้อหาว่าเป็นงานบันเทิงคดี งานสารคดี และงานวิชาการ 3. การใช้ภาษาของตัวบท แบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ ภาษาบันเทิงคดีและสารคดี และภาษาวิชาการ ส่วนความรู้นอกตัวบท ได้แก่ ประวัติของตัวบท ประสบการณ์ชีวิตของผู้อ่าน ผู้แต่งและสังคมวัฒนธรรม วัฒนธรรมทางภาษาและวรรณศิลป์ และแนวคิดการวิเคราะห์วิจารณ์ นอกจากนั้นยังใช้แนวคิดการสังเคราะห์ความรู้จาก

การอ่านของรีนุทัย สัจจพันธุ์ (Sajjapan, 2018, pp. 15–36 –15–39) ได้แก่ การสกัดเนื้อหาสาระจากสิ่งที่อ่านตามประเด็นที่ต้องการ แล้วหลอมรวมเพื่อนำไปเขียนใหม่ตามจุดมุ่งหมายของผู้เขียน

ประเด็นที่ 2 ด้านการวิเคราะห์การใช้ภาษา โดยภาพรวมที่แสดงอัตลักษณ์ในบทปาฐกถาทางภาษาและวรรณกรรมไทยของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดการใช้คำและถ้อยคำของวรรณกรรม ศรียาภัย (Sriyabhaya, 2014, pp. 7–16) ที่ได้เสนอแนวทางการใช้คำไวยากรณ์ไว้ 11 ประเภท คือ การใช้คำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำช่วยกริยา คำวิเศษณ์ คำที่เกี่ยวกับจำนวน คำบอกกำหนด คำบุพบท คำเชื่อม คำลงท้าย และคำปฏิเสธ ในแต่ละประเภทให้พิจารณาคุณลักษณะ 3 ประการ ได้แก่ ความถูกต้อง ความสุภาพ และความเหมาะสม นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ใช้แนวคิดเรื่องการใช้คำของดวงใจ ไทยอุบุญ (Thaiubun, 2013, pp. 98–161) ที่ประกอบไปด้วยหลัก 10 ประการ ได้แก่ การใช้คำให้เหมาะสมกับความหมาย การใช้คำให้ถูกต้อง การใช้คำไม่กำกวม การใช้คำให้เหมาะสมกับกาลเทศะ การใช้คำให้เหมาะสมกับโอกาส การเลือกใช้ถ้อยคำที่ไม่ซ้ำซากหรือรู้จักการหลีกคำ การเลือกใช้คำมีรส การใช้ถ้อยคำให้ถูกต้องตามชนิดของคำ การใช้คำอย่างประหยัด และการใช้คำไพเราะ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาเอกสารหรือตัวบทปาฐกถาทางภาษาและวรรณกรรมไทยเป็นหลัก โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้วิจัยคัดเลือกเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทย ด้านภาษา วรรณคดี วรรณกรรม หรือคติชน อย่างน้อยด้านใดด้านหนึ่งของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ จากหนังสือแทนคุณแผ่นดินเกิด เทิดคุณคำภาษาไทย โดยสถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ปีพุทธศักราช 2544 ปรากฏบทปาฐกถาจำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วงใยภาษาไทย ภาษาไทยของเรา ความสำคัญของภาษาไทยในรายการโทรทัศน์ ภาษาไทยภาษาแม่ และวัฒนธรรมไทย-สมบัติไทยอย่างละเอียด จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูล 2 ประเด็น ได้แก่

1. สารัตถะในบทปาฐกถาทางภาษาและวรรณกรรมไทยของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ และ 2. การใช้ภาษาโดยภาพรวมที่แสดงอัตลักษณ์ในบทปาฐกถาทางภาษาและวรรณกรรมไทยของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ โดยใช้แนวคิดในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้ แล้วนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ประชากร

ประชากรในงานวิจัยนี้เป็นบทปาฐกถาทางภาษาและวรรณกรรมไทยของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ จากหนังสือ แทนคุณแผ่นดินเกิด เทิดคุณคำภาษาไทย โดยสถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ปีพุทธศักราช 2544

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้เป็นบทปาฐกถาทางภาษาและวรรณกรรมไทยของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ จากหนังสือ แทนคุณแผ่นดินเกิด เทิดคุณคำภาษาไทย โดยสถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ปีพุทธศักราช 2544 โดยผู้วิจัยคัดเลือกเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทย ด้านภาษา วรรณคดี วรรณกรรม หรือคติชน อย่างน้อยด้านใดด้านหนึ่ง โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ แนวคิดในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้ โดยประยุกต์ใช้แนวคิด 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ 1. ด้านการวิเคราะห์สารัตถะ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดความรู้ในตัวบทและความรู้ นอกตัวบทของวรรณกรรม ศรียาภัย (Sriyabhaya, 2017, pp. 5–17–5–29) และแนวคิดการสังเคราะห์ความรู้จากการอ่านของรีนุทัย สัจจพันธุ์ (Sajjapan, 2018, pp. 15–36–15–39) ประเด็นที่ 2 ด้านการวิเคราะห์การใช้ภาษา ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดการใช้คำและถ้อยคำของวรรณกรรม ศรียาภัย (Sriyabhaya, 2014, pp. 7–16) และแนวคิดเรื่องการใช้คำของดวงใจ ไทยอุบุญ (Thaiubun, 2013, pp. 98–161)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลของงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยอ่านบทปาฐกถาของ

พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ จากหนังสือ แทนคุณแผ่นดินเกิด เทิดคุณค่าภาษาไทย โดยสถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ปีพุทธศักราช 2544 จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงห่วงใยภาษาไทย, ภาษาไทยของเรา, ความสำคัญของภาษาไทยในรายการโทรทัศน์, ภาษาไทยภาษาแม่ และ วัฒนธรรมไทย-สมบัติไทย โดยละเอียดใน 2 ประเด็น ได้แก่ การวิเคราะห์สาระ และการวิเคราะห์การใช้ภาษาโดยภาพรวมที่แสดงอัตลักษณ์ของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ศึกษาทำความเข้าใจบทปาฐกถาทางภาษาและวรรณกรรมไทย ทั้ง 5 เรื่อง ของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ โดยการวิเคราะห์ประยุกต์ใช้แนวคิดความรู้ในตัวบทและความรู้นอกตัวบท แนวคิดการสังเคราะห์ความรู้จากการอ่าน แนวคิดการใช้คำและถ้อยคำที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้ในการพิจารณาจากตัวบทเป็นหลัก

1. การวิเคราะห์สาระในบทปาฐกถาทางภาษาและวรรณกรรมไทยของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดความรู้ในตัวบท ความรู้รอบตัวบทของวรวรรณ ศรียาภัย (Sriyabhaya, 2019, pp. 5-17-5-29) แนวคิดย่อหน้าและข้อความในภาษาไทยของวรวรรณ ศรียาภัย (Sriyabhaya, 2019, pp. 6-1-6-20) และแนวคิดการสังเคราะห์ความรู้จากการอ่านของ รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (Sajjapan, 2018, pp. 15-36-15-39)

2. การวิเคราะห์การใช้ภาษาโดยภาพรวมที่แสดงอัตลักษณ์ในบทปาฐกถาทางภาษาและวรรณกรรมไทยของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดการใช้คำและถ้อยคำของวรวรรณ ศรียาภัย (Sriyabhaya, 2014) และดวงใจ ไทยอุบุญ (Thaiubun, 2013)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์บทปาฐกถาทางภาษาและวรรณกรรมไทยของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ในด้านสาระและด้านอัตลักษณ์การใช้ภาษาทั้ง 5 เรื่อง ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัย โดยสรุปได้เป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 1. สาระ หรือเนื้อหา สาระสำคัญของบทปาฐกถาทางภาษาและวรรณกรรมไทยของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์

และ 2. อัตลักษณ์การใช้ภาษาในบทปาฐกถาทางภาษาและวรรณกรรมไทยของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สาระ หรือเนื้อหา สาระสำคัญของบทปาฐกถาทางภาษาและวรรณกรรมไทยของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาบทปาฐกถาทางภาษาและวรรณกรรมไทยของ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ทั้ง 5 เรื่อง โดยใช้แนวคิดทฤษฎีของวรวรรณ ศรียาภัย (Sriyabhaya, 2019, pp. 5-17-5-29) ว่าด้วยความรู้ในตัวบท ได้แก่ เนื้อหาสาระของตัวบท รูปแบบของตัวบท และการใช้ภาษาในตัวบท รวมทั้งความรู้รอบตัวบทที่สำคัญมี 5 ประการ ได้แก่ ประวัติของตัวบท ประสบการณ์ชีวิตของผู้อ่าน ผู้แต่งและสังคมวัฒนธรรม ภาษาและวรรณศิลป์ และแนวคิดการวิเคราะห์วิจารณ์ปรากฏผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

บทปาฐกถาทางภาษาและวรรณกรรมไทย ทั้ง 5 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงห่วงใยภาษาไทย ภาษาไทยของเรา ความสำคัญของภาษาไทยในรายการโทรทัศน์ ภาษาไทยภาษาแม่ และ วัฒนธรรมไทย-สมบัติไทย ของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ จากหนังสือ แทนคุณแผ่นดินเกิด เทิดคุณค่าภาษาไทย โดยสถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ เป็นบทปาฐกถาที่พลเอกเปรมได้แสดงปาฐกถาไว้ในระหว่างปีพุทธศักราช 2537 ถึง 2541 แต่ละเรื่องแสดงในวาระที่แตกต่างกัน แต่ทุกเรื่องเป็นความเรียงร้อยแก้ว โดยใช้ภาษาไทยมาตรฐาน ที่ล้วนมีสาระ สาระสำคัญ และเนื้อหาเกี่ยวกับความต้องการของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ที่ต้องการชี้ให้เห็นถึงความสำคัญ อนุรักษ์และส่งเสริมการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง ตรงตามความหมาย ดังตัวอย่างบางตอนจากบทปาฐกถา เรื่อง ภาษาไทยภาษาแม่ ดังนี้

“ท่านผู้มีเกียรติ คนไทยที่เกิดและอาศัยอยู่ในแผ่นดินนี้ ย่อมรักและหวงแหนแผ่นดินเกิดของตน มีหน้าที่ทำความดีเพื่อทดแทนบุญคุณของแผ่นดิน การหวงแหนและรักษา “ภาษาไทย” ก็เป็นหน้าที่และเป็นการทดแทนบุญคุณของแผ่นดินอันยิ่งใหญ่ เพราะ “ภาษาไทย” คือ มรดกและ

สมบัติอันล้ำค่าของชาติของเราที่จะต้อง “รักษา” และแสดง “ความเป็นเจ้าของ” อย่างชัดเจน อย่างภาคภูมิใจและด้วยความสำนึกว่าเป็นหน้าที่ อย่างหนึ่งที่ต้องไม่หลีกเลี่ยง ไม่ว่าท่านจะอยู่ในฐานะอย่างไร วัยใด เพศใด และอาชีพใด” (Department of Academic Affairs, Ministry of Education, 2002, p. 44)

จากตัวอย่างบางตอนข้างต้นจะเห็นได้ว่า พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นบุคคลที่ให้ความใส่ใจกับภาษาไทย และมีความต้องการให้คนไทยเกิดความตระหนัก เกิดความรักและความหวงแหนภาษาไทย โดยมีการนำเสนอข้อมูลในบทปาฐกถาอย่างเป็นลำดับเหตุการณ์ ประกอบ การอ้างอิง และแทรกด้วยความคิดเห็นของตนเอง

เมื่อพิจารณาสารัตถะ หรือเนื้อหาของบทปาฐกถา ทางภาษาและวรรณกรรมไทยของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ทั้ง 5 เรื่อง พบว่า สามารถวิเคราะห์ออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ สารัตถะด้านการใช้ภาษา และสารัตถะด้านภาษาถิ่น

1. สารัตถะด้านการใช้ภาษา ทักษะทางภาษาไทย ประกอบไปด้วยทักษะ 4 ด้าน คือ ฟัง พูด อ่าน เขียน เป็นปัจจัยที่สำคัญ อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาหาความรู้ และสื่อสารในชีวิตประจำวัน การใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ จะทำให้การสื่อสารนั้น ๆ มีประสิทธิภาพ นอกจากนั้น จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และวีรวัฒน์ อินทรพร (Laksanasiri & Intaraporn, 2015, p. 15) ยังได้กล่าวไว้ว่า ภาษาเป็น สัญลักษณ์ที่ใช้ถ่ายทอดความคิดให้ผู้อื่นได้รับทราบ ความหมายและการเรียบเรียงคำในภาษาจึงเป็นสิ่งสำคัญ ที่ผู้ใช้ภาษาจะต้องเรียนรู้และฝึกฝน ผู้ใช้ภาษาจะต้องรู้ และตระหนักว่าคำบางคำหรือประโยคบางประโยคไม่ได้ มีความหมายตายตัว แต่ขึ้นอยู่กับบริบทของการใช้ เจตนาของผู้ส่งสาร การถอดรหัสและการตีความของผู้รับสาร

จากบทปาฐกถาทางภาษาและวรรณกรรมไทย ของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ พบว่า มีบทปาฐกถาที่มีสารัตถะด้านการใช้ภาษาจำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วงใยภาษาไทย ภาษาไทยของเรา ความสำคัญของภาษาไทยในรายการ โทรทัศน์ และภาษาไทยภาษาแม่ ทั้ง 4 เรื่อง มีเนื้อหา เกี่ยวกับการชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้ภาษาไทย

อย่างเหมาะสม การออกเสียงให้ถูกต้อง การใช้คำให้ ถูกต้องตรงตามความหมายและหลักไวยากรณ์ เหมาะสม แก่กาลเทศะ เพื่อเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมภาษาไทย ในฐานะภาษาประจำชาติ เป็นสมบัติอันล้ำค่า อันแสดง ถึงเอกลักษณ์ความเป็นชาติไทย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างบางตอนจากบทปาฐกถา เรื่อง ภาษาไทย ของเรา

“การที่จะใช้ภาษาให้ถูกต้องนั้น ผู้ใช้ภาษา ต้องคำนึงถึงลักษณะต่าง ๆ เช่น การออกเสียง ให้ถูกต้อง ทั้งเสียงสระ พยัญชนะและวรรณยุกต์ การลงเสียงหนักเบา จังหวะ การลงน้ำหนัก พยางค์และคำ การลงเสียงท้ายประโยค หรือ ทำนองเสียง

การใช้คำให้ถูกความหมาย ทั้งความหมายตรง ความหมายเปรียบเทียบ ความหมายโดยนัย และความหมายแฝง

การเลือกคำให้ถูกตามรูปแบบของคำ เช่น คำเดียว คำซ้ำ คำซ้อน คำยืม คำศัพท์เฉพาะ คำสุภาพ คำทางการ การใช้และเรียงคำให้ ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ตามหน้าที่ของคำและ ตามความสัมพันธ์ของคำที่มีต่อกัน

การใช้คำให้ถูกแก่กาลเทศะ แก่ฐานะและ คักดิ์ของบุคคล และแก่สถานการณ์

การใช้คำและสำนวนให้ถูกต้องตาม ลักษณะของสังคม ตามความนิยมที่ถือว่าถูกต้อง และตามจารีตประเพณีที่ถือปฏิบัติกันมา เพื่อที่ จะให้คนไทยใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง สื่อสารได้ เข้าใจตรงกันตามความคิดของคนไทย และเป็นภาษาประจำชาติที่ทุกคนจะเรียนรู้ และใช้เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพใน การดำรงตนเป็นคนไทยต่อไป” (Department of Academic Affairs, Ministry of Education, 2002, p. 20)

จากบทปาฐกถาข้างต้น มีเนื้อหาเกี่ยวกับ ข้อพึงคำนึงต่าง ๆ ในการใช้ภาษาให้ถูกต้องเหมาะสม เพราะการใช้ภาษาอย่างถูกต้อง จะเป็นเครื่องมือใน การธำรงรักษาความเป็นไทยต่อไป

ตัวอย่างบางตอนจากบทปาฐกถา เรื่อง ความสำคัญ
ของภาษาไทยในรายการโทรทัศน์

“รายการโทรทัศน์อาจทำให้ภาษาไทย
เพี้ยนแปรไป หรืออาจจะรุนแรง ถึงขนาดทำลาย
วัฒนธรรมไทยของเราก็ได้ จึงเป็นความจำเป็น
อย่างยิ่งที่ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทย
ในรายการโทรทัศน์ ต้องตระหนักสำนึกอยู่ตลอด
เวลาว่า จะต้องดำรงความเป็นภาษาไทยที่ดี
ถูกต้องและเหมาะสม เช่น จัดให้มีการฝึกอบรม
ผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้พูด ให้ใช้ภาษาไทย ที่ชัดเจน
ถูกต้อง เป็นไปตามหลักของภาษาไทยและ
พจนานุกรม จัดให้มีการตรวจบทความ ข้อเขียน
ฯลฯ ก่อนการออกอากาศ จัดให้มีการศึกษาวิจัย
และประเมินผลของภาษาไทยในรายการโทรทัศน์
อย่างต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์ในการดำรงรักษา
ภาษาไทยตลอดเวลา” (Department of Academic
Affairs, Ministry of Education, 2002, p. 39)

จากบทปาฐกถาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญ
และความจำเป็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับรายการโทรทัศน์
ที่ต้องใช้ภาษาอย่างถูกต้องเหมาะสม เพราะเป็นปัจจัย
หนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการใช้ภาษาของคนทั่วไป

นอกจากนั้น พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ยังได้เสนอ
แนะแนวทางที่จะให้คนไทยใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง
ออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ฝ่ายจัดการศึกษา ควรพัฒนา
ครูให้มีความรู้ภาษาไทยอย่างถ่องแท้ เป็นแบบอย่างที่ดี
ให้แก่เด็กนักเรียน กำหนดแนวทางการศึกษาให้ทันสมัย
และพัฒนาราชบัณฑิตยสถานให้เป็นหน่วยงานหลัก
ทางภาษาของชาติ 2) ฝ่ายสื่อมวลชน ควรมีการติดตาม
ตรวจสอบ และอบรม การพูด การอ่าน การเขียน และ
การใช้คำย่อในสื่อมวลชน ให้มีความถูกต้อง เป็นตัวอย่าง
ที่ดีแก่ผู้ฟัง 3) ฝ่ายผู้บริหารบ้านเมือง ควรกำหนดนโยบาย
และกำชับให้หน่วยงานราชการต่าง ๆ ใช้ภาษาไทยให้
ถูกต้องตามแบบแผน

2. สารัตถะด้านภาษาถิ่น จากบทปาฐกถา
ทางภาษาและวรรณกรรมไทย ของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์
ทั้ง 5 เรื่อง พบว่า มีบทปาฐกถาที่มีสารัตถะด้านภาษาถิ่น
เพียงเรื่องเดียว ได้แก่ เรื่อง วัฒนธรรมไทย-สมบัติไทย

ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับความสำคัญของภาษา วัฒนธรรม
การรับประทานอาหาร การปลูกจิตสำนึกให้ดำรงและรักษา
วัฒนธรรมไทย และภาษาถิ่นภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย
ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ต่อไปนี้ผมจะพูดถึงเรื่องภาษาถิ่นและ
ประเพณีของภาคต่าง ๆ ภาษาถิ่นของเราคงมี
หลายภาษาด้วยกัน แต่ผมจะพูดเฉพาะภาษาถิ่น
ที่สำคัญ ๆ สำหรับบ้านเรา กล่าวได้ว่าภาษาถิ่น
บ้านเรามีอยู่ สามภาษาด้วยกัน คือ ภาษาเหนือ
ภาษาอีสาน และภาษาไทย ภาษาถิ่นเป็นเรื่องที่
บ่งบอกถึงสภาพสังคม ลักษณะนิสัย ตลอดจน
ประเพณีการเล่นของถิ่นนั้น ๆ ได้ชัดเจน
ภาษาถิ่นเป็นภาษาที่น่าสนใจมาก ควรแก่
การศึกษาอย่างยิ่งเพราะเป็นภาษาที่เราน่าจะ
อนุรักษ์และดำรงไว้ให้ยั่งยืนควบคู่กับภาษากลาง
ซึ่งใช้เป็นภาษาราชการ” (Department of Academic
Affairs, Ministry of Education, 2002, p. 78)

จากข้อความข้างต้น จะเห็นได้ว่า ภาษาถิ่น
มีลักษณะเฉพาะตัวที่สะท้อนเอกลักษณ์ของความเป็น
ภาคนั้น ๆ และควรค่าแก่การร่วมมือกันอนุรักษ์ให้ยั่งยืน

“โดยข้อเท็จจริงแล้ว ภาษาอีสานกับภาษาลาว
มีความแตกต่างกันค่อนข้างชัดเจนทีเดียว
ภาษาเขียนเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่เห็นได้ชัดเจน
คนอีสานเขียนภาษาไทย ไม่ได้เขียนภาษาลาว
พยัญชนะของเรากับของลาวก็ไม่เหมือนกัน
ผมขอยกตัวอย่างเช่นว่า เวลาเรามีกานเลี้ยงและ
ชักชวนดื่มให้ศีลให้พรกัน เหมือนที่คนภาคกลาง
เราเรียกว่า “ชนแก้วกัน” คนภาคอีสาน ก็เรียกว่า
“ชนแก้ว” เหมือนกัน แต่สำเนียงจะออกไปทาง
อีสาน สำหรับในประเทศไทย คนลาวถ้าพูด
ชนแก้วเป็นภาษาลาว ต้องพูดว่า “ตำจอก” ซึ่งผิด
กับคำว่า “ชนแก้ว” จะเห็นว่าไม่เหมือนกัน สิ่งนี้
น่าคิดมากและเป็นเรื่องที่สำคัญ คนอีสาน
จะได้สำนึกว่า พูดภาษาไทยอีสาน มิได้พูดภาษา
ลาว” (Department of Academic Affairs, Ministry
of Education, 2002, pp. 80-81)

จากข้อความข้างต้น จะเห็นได้ว่าภาษาถิ่นอีสาน

ก็คือภาษาไทย ไม่ใช่ภาษาลาว พลเอกเปรมได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและความภาคภูมิใจในภาษาไทย แม้จะมีความแตกต่างจากภาษามาตรฐานไปบ้าง แต่ก็คือภาษาไทย

“ต่อไปจะพูดถึงภาษาใต้ ภาษาใต้เป็นภาษาหนึ่งที่มีความสำคัญมาก และมีรูปแบบแตกต่างไปจากภาษาถิ่นทางภาคเหนือและภาคอีสาน ภาษาใต้เป็นภาษาที่คนไทยภาคกลางและภาคอื่น ๆ จะพูดให้ชัดเจนเป็นเรื่องลำบาก เพราะสำเนียงของภาษาใต้เป็นสำเนียงค่อนข้างจะแปลกกว่าภาษาถิ่นอื่น ๆ อย่างคนภาคกลาง ถ้าไปอยู่ภาคเหนือ หรือภาคอีสานเป็นเวลานานพอสมควร ก็พอจะพูดภาษาถิ่นของภาคนั้น ๆ ได้ แต่สำหรับภาษาใต้ อยู่มาเป็น ๑๐ ปี ก็อาจจะพูด อาจจะฟังได้ตลอด แต่จะพูดให้ชัดเจนเหมือนคนใต้นั้นทำได้ยาก ภาษาใต้มีลักษณะพิเศษของคนใต้ก็คือ พูดสั้น คำที่มี ๒ พยางค์ของภาษากลาง ภาษาใต้จะเหลือพยางค์เดียว ถ้าเป็นคำ ๓ พยางค์ ก็เหลือเพียง ๒ พยางค์อะไรทำนองนั้น ดังนั้นเวลาที่ใช้ในการสื่อก็จะประหยัดได้มาก นอกจากนั้นภาษาใต้ยังบ่งบอกถึงลักษณะของคนใต้ว่าเป็นคนคล่องแคล่ว รวดเร็ว” (Department of Academic Affairs, Ministry of Education, 2002, p. 81)

จากข้อความข้างต้น จะเห็นได้ว่า ภาษาใต้มีความสำคัญ เป็นภาษาถิ่นที่มีลักษณะแตกต่างจากภาษาถิ่นอื่น ๆ โดยเฉพาะการออกเสียงคำที่จะออกเสียงเร็ว และสั้นกว่าภาษาถิ่นอื่น สะท้อนลักษณะของคนภาคใต้ว่าเป็นคนคล่องแคล่ว

อัตลักษณ์การใช้ภาษาในบทปาฐกถาทางภาษาและวรรณกรรมไทยของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์

พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นคนพูดน้อย ขณะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย จะให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนน้อยมาก จนถูกหนังสือพิมพ์ในขณะนั้นเรียกขานว่า “เตมียี่เป๋” แต่ท่านก็ได้รับยกย่องว่าเป็นผู้ใช้ภาษาไทยที่ดีทั้งการพูดและการเขียน ในการแสดงปาฐกถาเกี่ยวกับภาษาไทยแต่ละครั้ง ท่านจะเน้นย้ำ

ให้ทุกคนตระหนักในคุณค่า และความสำคัญของภาษาไทยเสมอ ดังที่สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ กล่าวไว้ว่า

“นอกจากการสวดดี ๆ พณฯ เรื่องการบริหารประเทศ การพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ และความเป็นอยู่ของชาวชนบทให้มั่นคงแล้ว พณฯ ยังเป็นผู้ได้รับการยกย่องอย่างมากว่าเป็นบุคคลที่สนใจภาษาไทย ได้แสดงความห่วงใยการใช้ภาษาไทยของคนไทยปัจจุบัน ในโอกาสที่หน่วยงานองค์กรภาครัฐและเอกชนกราบเรียนเชิญไปเป็นประธานในพิธีเปิดการสัมมนาและปาฐกถาพิเศษเกี่ยวกับภาษาไทยอยู่เนือง ๆ” (Department of Academic Affairs, Ministry of Education, 2002)

การใช้ภาษาโดยภาพรวมที่แสดงอัตลักษณ์การใช้ภาษาในบทปาฐกถาทางภาษาและวรรณกรรมไทยของ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ พบว่ามีการเรียงร้อยถ้อยความเป็นอย่างดี ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ และสังเคราะห์ออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่

1. การเลือกใช้ระดับภาษาพบว่า บทปาฐกถาทางภาษาและวรรณกรรมไทยของ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ใช้ภาษาในระดับกึ่งทางการขึ้นไป จนถึงภาษาระดับพิธีการ กล่าวคือ ใช้ถ้อยคำราชาศัพท์ เมื่อมีการยกตัวอย่างเกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“แม้ว่ามีพระราชกิจมากมายที่ต้องทรงปฏิบัติเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงตระหนักถึงความสำคัญของภาษาไทยว่าเป็นภาษาของชาติ เป็นวัฒนธรรมสำคัญที่จะต้องทำนุบำรุงและรักษาไว้ให้ดี ทรงห่วงใยว่าคนไทยจะไม่สนใจศึกษาภาษาไทย และไม่รักษาภาษาไทยไว้ให้ยืนยงตลอดไป จึงได้พระราชทานทุนอาณันทมหิดลให้นักเรียนไทยได้ไปศึกษาค้นคว้าภาษาไทย และภาษาบาลีสันสกฤต ในชั้นปริญญาเอกหลายคน เพื่อให้มีการวิจัย พัฒนา และสืบทอดภาษาไทยต่อไป พระองค์ทรงห่วงใยและทรงปรีดีอกเมื่อสื่อมวลชนและคนทั่วไป

ใช้ภาษาไทย ผิด ๆ...” (Department of Academic Affairs, Ministry of Education, 2002, p. 5)

นอกจากนั้น เมื่อกล่าวบทปาฐกถาทั่วไป หรือเมื่อมีการกล่าวถึงบุคคลทั่วไป พลเอกเปรมก็ได้ใช้ภาษา ระดับสามัญ แต่ยังคงมีความสุภาพอยู่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ท่านผู้มีเกียรติ

ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่มนุษย์ใช้ในการติดต่อทำความเข้าใจ สื่อความคิด ของกันและกัน และทำให้สังคมมนุษย์สามารถ พัฒนาสร้างความเจริญจนเป็นสังคมที่มี ระบบระเบียบมีแบบแผนการดำเนินชีวิต ที่เป็น รูปแบบของมนุษย์โดยเฉพาะได้ หากไม่มีภาษา มนุษย์ ก็จะไม่ต่างจากสัตว์ ซึ่งมีการติดต่อสื่อสารกันได้ในขีดจำกัดมาก และไม่สามารถสร้างสรรค์ วัฒนธรรมใด ๆ ได้เลย ความเป็นมนุษย์อยู่ที่ การมีภาษาใช้ ความเป็นคนไทยอยู่ที่การมี ภาษาไทยใช้ การมีภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ ของเราเอง แสดงถึงความเป็นเอกราช ส่วนการที่ ตัวอักษรและตัวเลขไทยนั้น แสดงถึงความเจริญ ยิ่งใหญ่ของสังคมไทย” (Department of Academic Affairs, Ministry of Education, 2002, p. 15)

การใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ ในบทปาฐกถา ทางภาษาและวรรณกรรมไทยของ พลเอกเปรม ดิณสุลานนท์ พบการยกตัวอย่างประกอบในการอธิบายเพียงแห่งเดียว เท่านั้น ดังต่อไปนี้

“มีผู้จัดรายการโทรทัศน์สถานีหนึ่ง พูดว่า “รายการนี้มี feedback มาก เป็น two-way communication ถ้าไม่ clear ก็ถามมาได้”

ท่านทั้งหลายฟังแล้วมีความรู้สึกอย่างไร บ้าง” (Department of Academic Affairs, Ministry of Education, 2002, p. 48)

2. การใช้รูปประโยค หรือไวยากรณ์ ปรากฏ ลักษณะเด่นด้านการใช้บุรุษสรรพนามแทนตัวผู้พูดว่า “ผม” เป็นสรรพนามบุรุษที่ 1 แทนผู้พูดทุกครั้ง และใช้บุรุษ สรรพนามว่า “ท่านผู้มีเกียรติ ท่านผู้ฟัง ท่านทั้งหลาย” เป็นสรรพนามแทนผู้ฟังเสมอ อาจเนื่องจากพลเอกเปรม เป็นทหาร ทำให้พบการใช้คำที่แสดงความสุภาพดังกล่าว จำนวนมาก ตัวอย่างจากบทปาฐกถา เรื่อง ภาษาไทย

ภาษาแม่ ต่อไปนี้

“สิ่งที่ผมค่อนข้างจะแปลกใจอยู่อย่างหนึ่งคือ โดยอาชีพผมเป็นทหาร ฉะนั้นก็เป็นที่น่าพอใจว่า ผมไม่ใช่ผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางภาษาไทย แต่ก็ได้รับเชิญมาพูดเรื่องภาษาไทย ผมก็ได้แต่ เดาใจประธานมูลนิธิฯ ว่า คงจะไปสืบทราบว่าผม มีและให้ความสนใจในเรื่องภาษาไทยจึงเชิญมา ผมจึงรู้สึกเป็นเกียรติมากที่ได้มาพูดเรื่องที่ ตนเองไม่ค่อยจะรู้เท่าใดให้ผู้รู้เรื่องดีได้ฟัง” (Department of Academic Affairs, Ministry of Education, 2002, p. 44)

“ท่านผู้มีเกียรติ เมื่อเราพูดมาถึงจุดนี้ เราก็พอจะมองเห็นกันแล้วว่า ความสำคัญของ ภาษาไทยในโทรทัศน์นั้นมีอย่างไรบ้าง” (Department of Academic Affairs, Ministry of Education, 2002, p. 37)

“ท่านผู้มีเกียรติ ภาษาไทยเป็นสมบัติล้ำค่า ของคนไทย คนไทยจึงต้องรักษา ทะนุบำรุง พัฒนา และเก็บรักษาไว้เพื่อสืบทอดให้ลูกหลานต่อไป ถ้าเอกลักษณ์ของภาษาเสื่อมถอย ผิดเพี้ยน ไปจนไม่สามารถสื่อสารกัน ได้อย่างสมบูรณ์ แล้วคนไทยจะยังคงเป็นคนไทยอยู่ได้อย่างไร” (Department of Academic Affairs, Ministry of Education, 2002, p. 25)

“ท่านทั้งหลายคงเห็นด้วยถ้ากล่าวว่า หากมนุษย์ไม่มี “ภาษา” ใช้ สังคมมนุษย์ คงไม่เป็นดังที่เราเห็นอยู่ขณะนี้เพราะเราต้องเรียนรู้ ทุกสิ่งทุกอย่างจากสังคม เราต้องมีความเข้าใจ ในสรรพสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเรา” (Department of Academic Affairs, Ministry of Education, 2002, p. 45)

3. การใช้ย่อหน้า วรวรรณ์ ศรียาภย์ (Sriyabhaya, 2019, pp. 6–7) ได้ให้ความหมายของย่อหน้าไว้ว่า เป็นหน่วยภาษาทางไวยากรณ์ตอนหนึ่ง ๆ อยู่ระหว่าง ประโยคกับข้อความ มีใจความหลักเพียงใจความเดียว หากมีใจความรองซึ่งอาจมีมากกว่าหนึ่งใจความ ก็เพื่อ ขยายใจความหลักให้ชัดเจนยิ่งขึ้น แต่ละย่อหน้าอาจมี ขนาดยาวและสั้นไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับเนื้อความสำคัญ

ส่วนประกอบหนึ่งที่ทำให้เนื้อความเรียงร้อยต่อกันได้อย่างสวยงามก็คือคำขึ้นต้นย่อหน้า โดยบุญยงค์ เกศเทศ (Sriyabhaya, 2019, pp. 6–16) จำแนกคำขึ้นต้นย่อหน้าไว้ 11 ลักษณะ ได้แก่ การบอกเล่า การอ้างอิง การตั้งข้อสังเกต การเน้นความ การขยายความ การสรุปประเด็น การเสนอประเด็นใหม่ การเสนอข้อมูลเพิ่มเติม การต่อความ การย้ำความ และการใช้เนื้อหาสาระที่มุ่งกล่าว

การใช้ภาษาในบทปาฐกถาทางภาษาและวรรณกรรมไทยของ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ผู้วิชัยพบอัตลักษณ์ที่เป็นลักษณะเด่นของพลเอกเปรม ด้านการใช้หน่วยภาษาที่ใช้ขึ้นต้นย่อหน้า ใน 5 ลักษณะ ได้แก่ การบอกเล่า การสรุปประเด็น การเสนอข้อมูลเพิ่มเติม การต่อความ และการใช้เนื้อหาสาระที่มุ่งกล่าว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ในสังคมไทยปัจจุบัน คนไทยสนใจ

การพูด การเสนอความคิดเห็น หรือการอภิปรายปัญหาต่าง ๆ กันมาก แต่ในการพูดหรือ การใช้ภาษาแสดงความคิดเห็นนั้น สังเกตได้ว่าผู้พูดขาดความสนใจ ที่จะใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง..” (Department of Academic Affairs, Ministry of Education, 2002, p. 17)

จากตัวอย่างข้างต้น ในสังคมไทยปัจจุบันเป็นการใช้คำขึ้นต้นย่อหน้าในลักษณะการบอกเล่า

“พระราชดำรัสที่พระราชทานในวันนั้นแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ทรงสนพระราชหฤทัยในภาษาไทย ทรงเฝ้าสังเกตการใช้ภาษาที่ปรากฏทางสื่อมวลชนอยู่ตลอดเวลา ทรงเข้าพระราชหฤทัยลักษณะของภาษาไทยอย่างถ่องแท้ และเห็นความสำคัญของภาษาไทยเป็นอย่างยิ่ง...” (Department of Academic Affairs, Ministry of Education, 2002, p. 33)

จากตัวอย่างข้างต้น พระราชดำรัส เป็นการใช้คำขึ้นต้นย่อหน้าในลักษณะการใช้เนื้อหาสาระที่มุ่งกล่าว

“นอกจากนี้ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาแม่ของชาติไทยนี้ บรรพบุรุษผู้ดุษฎีสร้างสรรคยังได้พัฒนาและจัดระเบียบวาทะ กำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ไว้เป็นอย่างดี ทั้งภาษาเขียนและ

ภาษาพูด...” (Department of Academic Affairs, Ministry of Education, 2002, p. 45)

จากตัวอย่างข้างต้น นอกจากนั้น เป็นการใช้คำขึ้นต้นย่อหน้าในลักษณะการเสนอข้อมูลเพิ่มเติม

“ผมขอเรียนซ้ำย้ำอีกครั้งหนึ่งว่า คนไทยเราเกิดมาในแผ่นดินนี้ มีหน้าที่ต้องทำความดี เพื่อทดแทนบุญคุณของแผ่นดิน และพวกเราคนไทยจะต้องยึดมั่นเสมอ และระลึกสำนึกอยู่ตลอดไปว่า การรักษาวรรณกรรมไทย ซึ่งเป็นสมบัติอันล้ำค่าของชาติเรา คือ การรักษาชาติ” (Department of Academic Affairs, Ministry of Education, 2002, p. 91)

จากตัวอย่างข้างต้น ผมขอเรียนซ้ำย้ำอีกครั้งหนึ่งว่า เป็นการใช้คำขึ้นต้นย่อหน้าในลักษณะการสรุปประเด็น

นอกจากนั้น การใช้ภาษาในบทปาฐกถาทางภาษาและวรรณกรรมไทยของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ยังมีการนำเสนอบทปาฐกถาแก่ผู้ฟังอย่างเป็นระบบ เป็นข้อ ๆ ที่ละประเด็น ประกอบการให้เหตุผลอย่างชัดเจน ดังเช่นบทปาฐกถา เรื่อง ภาษาไทยภาษาแม่ พลเอกเปรมได้กล่าวถึงสาเหตุที่บางคนพูดและเขียนภาษาไทยไม่ค่อยถูก น่าจะมาจากสาเหตุ 3 ประการ คือ 1. ไม่มีความรัก 2. ไม่ถูกตำหนิ 3. ไม่กวดขัน หรือ ตัวอย่างบางตอนจากบทปาฐกถา เรื่อง ความสำคัญของภาษาไทยในรายการโทรทัศน์ ดังต่อไปนี้

“...ฉะนั้นความสำคัญของภาษาไทย ในรายการโทรทัศน์ อาจจะแยก ประเด็นให้เด่นชัดได้ว่า 1) ภาษาไทยในรายการโทรทัศน์ เป็นผลต่อความมั่นคงของชาติโดยตรง ทั้งในด้านการเมือง การเศรษฐกิจ สังคม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ กล่าวคือการใช้ข้อมูลข่าวสารทางโทรทัศน์เป็นสื่อที่ถ่ายทอดไปสู่ประชาชน ทั้งในและระหว่างประเทศ ฉะนั้นหากการให้ข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นไม่ชัดเจน เนื่องมาจากการใช้ภาษาไทยไม่เหมาะสม จะทำให้เกิดการเข้าใจผิด หลงผิด ตีความผิด และอาจเป็นผลทำให้นำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ ที่ไม่ควรจะเกิดให้

เกิดขึ้นได้ เช่น การใช้ภาษาไทยไม่เหมาะสมเกี่ยวกับการเมืองระหว่างประเทศในบางกรณี อาจทำให้เกิดความไม่เข้าใจกันมีผลกระทบถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้ 2) ภาษาไทยในรายการโทรทัศน์เป็นสื่อการศึกษาที่มีประโยชน์อย่างยิ่งตลอดชีวิตของคนโดยเฉพาะการศึกษานอกระบบ เป็นครูของครูที่สอนภาษาไทยในสถาบันต่าง ๆ ได้เรียนรู้ถึงความรู้และความไม่รู้ของการจัดรายการ ได้เรียนรู้ข้อดีข้อเสียของการใช้ภาษาไทย ทั้งการอ่านและการเขียนว่า ควรจะเอาเป็นแบบอย่างหรือไม่ควรอย่างไร ควรจะแนะนำข้อบกพร่องอย่างไร นอกจากนั้นยังเอื้อประโยชน์แก่ประชาชนทุกสาขาอาชีพทุกเพศ ทุกวัย ทั้งในการประกอบอาชีพ การประพฤติปฏิบัติตนในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ สุขภาพอนามัย เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับศักยภาพของรายการนั้น ๆ

3. ภาษาไทยในรายการโทรทัศน์เป็นเครื่องบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมไทยด้านภาษาอันเป็นภาษาประจำชาติของเรา..." (Department of Academic Affairs, Ministry of Education, 2002, p. 37-38)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่า พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ มีการนำเสนอบทปาฐกถาแก่ผู้ฟังเป็นข้อ ๆ เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจและจับประเด็นได้ง่าย และมีการให้เหตุผลสนับสนุนในแต่ละประเด็นนั้น ๆ ทำให้ข้อมูลมีความเป็นเหตุเป็นผลและน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาสารัตถะและอัตลักษณ์การใช้ภาษาในบทปาฐกถาทางภาษาและวรรณกรรมไทยของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ผลการศึกษาสารัตถะพบว่า เป็นบทปาฐกถาที่พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้แสดงปาฐกถาไว้ในระหว่างปีพุทธศักราช 2537 ถึง 2541 สามารถวิเคราะห์หรือออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ สารัตถะด้านการใช้ภาษา และสารัตถะด้านภาษาถิ่น ด้านสารัตถะการใช้ภาษาพบว่า มีเนื้อหาเกี่ยวกับการชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้ภาษาไทยอย่างเหมาะสม

การออกเสียงให้ถูกต้อง การใช้คำให้ถูกต้องตรงตามความหมายและหลักไวยากรณ์ เหมาะสมแก่กาลเทศะ เพื่อเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมภาษาไทยในฐานะภาษาประจำชาติ เป็นสมบัติอันล้ำค่า อันแสดงถึงเอกลักษณ์ความเป็นชาติไทย ด้านสารัตถะภาษาถิ่น พบว่า มีเนื้อหาเกี่ยวกับความสำคัญของภาษา วัฒนธรรมการรับประทานอาหาร การปลูกจิตสำนึกให้อารมณ์และรักษาวรรณกรรมไทย และภาษาถิ่นภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย

ด้านการใช้ภาษาโดยภาพรวมที่แสดงอัตลักษณ์การใช้ภาษาในบทปาฐกถาทางภาษาและวรรณกรรมไทยของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ สามารถแยกออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ 1 ด้านการเลือกใช้ระดับภาษาพบว่า มีการใช้ภาษาในระดับกึ่งทางการขึ้นไปจนถึงภาษาระดับพิธีการ ประเด็นที่ 2 ด้านการใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษพบการยกตัวอย่างประกอบในการอธิบายเพียงแห่งเดียวเท่านั้น ประเด็นที่ 3 ด้านการใช้รูปประโยคหรือไวยากรณ์ ปรากฏลักษณะเด่นในลักษณะการใช้บุรุษสรรพนามแทนตัวผู้พูดว่า “ผม” เป็นสรรพนามบุรุษที่ 1 แทนผู้พูดทุกครั้ง และใช้บุรุษสรรพนามว่า “ท่านผู้มีเกียรติ ท่านผู้ฟัง ท่านทั้งหลาย” เป็นสรรพนามแทนผู้ฟังเสมอ ประเด็นที่ 4 ด้านการใช้ย่อหน้าพบอัตลักษณ์ที่เป็นลักษณะเด่นของพลเอกเปรม ด้านการใช้หน่วยภาษาที่ใช้ขึ้นต้นย่อหน้า ใน 5 ลักษณะ ได้แก่ การบอกเล่า การสรุปประเด็น การเสนอข้อมูลเพิ่มเติม การต่อความและการใช้เนื้อหาสาระที่มุ่งกล่าว และยังพบลักษณะเด่นในการนำเสนอบทปาฐกถาแก่ผู้ฟังอย่างเป็นระบบเป็นข้อ ๆ ที่ละประเด็น ประกอบการให้เหตุผลอย่างชัดเจน

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาสารัตถะและอัตลักษณ์การใช้ภาษาในบทปาฐกถาทางภาษาและวรรณกรรมไทยของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ด้านสารัตถะสามารถวิเคราะห์เป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ด้านสารัตถะการใช้ภาษาพบว่า บทปาฐกถามีเนื้อหาเกี่ยวกับการชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้องเหมาะสม การออกเสียงให้ถูกต้อง การใช้คำให้ถูกต้องตรงตามความหมายและหลักไวยากรณ์ เหมาะสมแก่กาลเทศะ ด้านสารัตถะภาษาถิ่นพบว่า มีเนื้อหาเกี่ยวกับความสำคัญ

ของภาษา วัฒนธรรมการรับประทานอาหารประจำถิ่น การปลูกจิตสำนึกให้ดำรงและรักษาวัฒนธรรมไทย และภาษาถิ่นภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย อาจเนื่องมาจาก พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เคยดำรงตำแหน่งเป็น นายกรัฐมนตรี ถึง 8 ปี หลีกเลี้ยงไม่ได้ที่จะต้องเป็นผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวกับภาษาไทย และมีส่วนสำคัญต่อการขับเคลื่อนการศึกษา ดังที่วรวรรณ ศรียาภัย (Sriyabhaya, 2019, pp. 5-17) ได้กล่าวถึงความรู้รอบตัวบทในประเด็นประวัติของตัวบทไว้ว่าการที่ผู้อ่านรู้ประวัติตัวบท เช่น แต่งขึ้นสมัยใด ในสมัยนั้นมีเหตุการณ์จริงใดเกิดขึ้นบ้าง จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องได้ลุ่มลึกยิ่งขึ้น

นอกจากนั้นอาจเพราะพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ มีความต้องการอนุรักษ์และส่งเสริมภาษาไทยในฐานะภาษาประจำชาติ เป็นสมบัติอันล้ำค่า อันแสดงถึงเอกลักษณ์ความเป็นชาติไทย ดังที่นายสุวิทย์ คุณกิตติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ขณะนั้น ได้กล่าวไว้ในส่วนคำนำของหนังสือ แทนคุณแผ่นดินเกิด เทิดคุณค่าภาษาไทย (Department of Academic Affairs, Ministry of Education, 2002) ว่า พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องอย่างมากกว่าเป็นบุคคลที่สนใจภาษาไทย จึงทำให้มีเนื้อหาสาระดี เน้นความต้องการของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ที่ต้องการให้คนไทยเห็นว่าการหวงแหน สืบทอด และใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน และเป็นการตอบแทนบุญคุณแก่แผ่นดินไทย และอาจเป็นเพราะพลเอกเปรม ติณสูลานนท์เป็นชาวจังหวัดสงขลา จึงทำให้เนื้อหาเน้นย้ำและยกตัวอย่างภาษาถิ่นได้เป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นด้วยเหตุที่พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ดำรงตำแหน่งประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ และนายกรัฐมนตรี จึงอาจส่งผลให้ท่านเน้นย้ำความสำคัญของภาษาถิ่นทุกภาคในประเทศ ว่าคือภาษาไทย เพื่อสร้างความภาคภูมิใจว่าแม้จะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละถิ่น แต่ทุกภาษาถิ่นที่อยู่บนผืนแผ่นดินไทยก็คือภาษาไทย สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวแก่ประชาชนชาวไทยในทุกภาค

ด้านการใช้ภาษาโดยภาพรวมที่แสดงอัตลักษณ์การใช้ภาษาในบทปาฐกถาทางภาษาและวรรณกรรมไทยของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ พบว่า สามารถแยกออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ ด้านการเลือกใช้ระดับภาษาพบว่าการใช้ภาษาในระดับกึ่งทางการขึ้นไป จนถึงภาษาระดับ

พิธีการ ใช้ถ้อยคำราชาศัพท์ เมื่อมีการยกตัวอย่างเกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 และใช้ภาษาระดับกึ่งทางการเมื่อกล่าวบทปาฐกถาทั่วไป ด้านการใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ พบการยกตัวอย่างประกอบในการอธิบายเพียงแห่งเดียวเท่านั้น ด้านการใช้รูปประโยคหรือไวยากรณ์ ปรากฏลักษณะเด่น ด้านการใช้บุรุษสรรพนามแทนตัวผู้พูดว่า “ผม” เป็นสรรพนามบุรุษที่ 1 แทนผู้พูดทุกครั้ง และใช้บุรุษสรรพนามว่า “ท่านผู้มีเกียรติ ท่านผู้ฟัง ท่านทั้งหลาย” เป็นสรรพนามแทนผู้ฟังเสมอ ด้านการใช้ย่อหน้าพบอัตลักษณ์ที่เป็นลักษณะเด่นของพลเอกเปรม ด้านการใช้หน่วยภาษาที่ใช้ขึ้นต้นย่อหน้า ใน 5 ลักษณะ ได้แก่ การบอกเล่า การสรุปประเด็น การเสนอข้อมูลเพิ่มเติม การต่อความ และการใช้เนื้อหาสาระที่มุ่งกล่าว และยังพบลักษณะเด่นในการนำเสนอบทปาฐกถาแก่ผู้ฟังอย่างเป็นระบบ เป็นข้อ ๆ ที่ละประเด็น ประกอบการให้เหตุผลอย่างชัดเจน อาจเป็นเพราะมีผู้เขียนบทปาฐกถาหรือร่างเนื้อหานั้นไว้เป็นอย่างดี ก่อนที่พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ จะนำมาพูด จึงทำให้เนื้อความมีการเลือกใช้คำเป็นอย่างดี เป็นทางการ และมีการเรียงร้อยถ้อยความด้วยสำนวนที่สละสลวย ก่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ และการยอมรับในการแสดงปาฐกถาของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

การศึกษาสาระดีและกลวิธีการใช้ภาษาจากบทปาฐกถาของปราชญ์ หรือผู้รู้ทางภาษาไทยที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางคนอื่น ๆ ก็จะทำให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ที่มีความสนใจและเป็นแบบอย่างของการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้องเหมาะสมตามระดับภาษาและบริบทการใช้ภาษาต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาสาระดีและอัตลักษณ์การใช้ภาษาในบทปาฐกถาทางภาษาและวรรณกรรมไทยของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการศึกษาในหัวข้อที่เฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น เช่น การเชื่อมโยงความ การใช้ความเปรียบ หรือการใช้ประโยคตามเจตนาผู้ส่งสาร เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- Anchalinukul, S. (2020). Unit 3 Words and word formation in the Thai language. In Pornpimon Nunpan (*Assistant Editor*), *course teaching materials Characteristics of Thai language Units 1–7*. (pp. 3–5 – 3–34). Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat University Publishers. [In Thai]
- Department of Academic Affairs, Ministry of Education. (2002). *Honor the value of the Thai language*. (2nd ed.). Bangkok: Thai Language Institute. [In Thai]
- Laksanasiri, J. & Intaraporn, W., (2015). *Thai language for communication*. (2nd ed.). Nakhon Pathom: Silpakorn University Publishers. [In Thai]
- Lapiratanakul, W. (2000). *Discourse and rhetoric: Principles of theory and practice in the new millennium*. (3rd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Publishers. [In Thai]
- Lawanamarn, P. (2004). *An analytical study of the style in the historical feature of M.R. Kukrit Pramoj*. (Master of Arts thesis, Kasetsart University). [In Thai]
- Sajjapan, R. (2018). Unit 15: Synthesizing knowledge from reading. In *Manatsanun Charitngam* (*Assistant Editor*), *course teaching materials Thai reading, units 9–15*. (pp. 15–36 – 15–39). Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University Publishers. [In Thai]
- Sriyabhaya, W. (2014). *Writing for communication*. (2nd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Publishers. [In Thai]
- Sriyabhaya, W. (2017). *Speech for success: Practical principles and creative strategies*. Bangkok: Chulalongkorn University Publishers. [In Thai]
- Sriyabhaya, W. (2019). *Reading Thai, units 1–7. unit 5: Reading, analysis and criticism*. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat University Publishers. [In Thai]
- Thaiubun, D. (2013). *Thai writing skills*. (8th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Publishers. [In Thai]

การขับเคลื่อนการจัดการขยะด้วยแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน
ของเทศบาลตำบลชี้เหล็ก อำเภอแม่อริม จังหวัดเชียงใหม่
THE DRIVING FORWARD OF THE WASTE MANAGEMENT BASED ON
THE CIRCULAR ECONOMY CONCEPT IN KEELEK SUB – DISTRICT MUNICIPALITY,
MAE RIM DISTRICT, CHIANG MAI PROVINCE

พัชรพรพรรณ ชอบธรรม^{1*}

Patcharapan Chobtham^{1*}

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, เลขที่ 202 ถนนช้างเผือก ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300 ประเทศไทย¹
Chiang Mai Rajabhat University, No. 202 Chang Phueak Road, Chang Phueak Subdistrict, Mueang District, Chiang Mai Province
50300 Thailand¹

*Corresponding author E-mail: patcharapan_chobtham@cmru.ac.th
(Received: 11 Dec, 2023; Revised: 19 May, 2024; Accepted: 27 May, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการขับเคลื่อนการจัดการขยะด้วยแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน และเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของการขับเคลื่อนการจัดการขยะด้วยแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนของเทศบาลตำบลชี้เหล็ก อำเภอแม่อริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยวิธีการศึกษาเชิงเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 13 คน ได้แก่ บุคลากรภายในเทศบาลตำบลชี้เหล็ก และตัวแทนผู้นำชุมชนในตำบลชี้เหล็กหมู่ที่ 1 – 8 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและรายงานผลการวิจัยเชิงบรรยาย ผลการศึกษาพบว่า เทศบาลได้ขับเคลื่อนการจัดการขยะตามกฎหมาย ทิศทางการพัฒนา ปัญหาขยะชุมชนที่เพิ่มขึ้น การประชาคมหมู่บ้าน ผู้บริหารจึงกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมอบหมายให้กองสาธารณสุข กองการเกษตร จัดทำโครงการที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาขยะที่ต้นทาง การสร้างมูลค่าจากขยะตามหลักการ 3Rs คือ ใช้น้อย ใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่ ได้แก่ โครงการรณรงค์และคัดแยกขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิด กิจกรรมส่งเสริมการทำปุ๋ยน้ำชีวภาพ โครงการส่งเสริมการสร้างมูลค่าจากขยะรีไซเคิล และได้ดำเนินโครงการร่วมกับชุมชนและหน่วยงานภายนอก เช่น สถาบันการศึกษา บริษัทต่าง ๆ ส่วนปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการขับเคลื่อนการจัดการขยะด้วยแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ได้แก่ นโยบายของผู้บริหารท้องถิ่น และปัจจัยความล้มเหลว ได้แก่ งบประมาณในการดำเนินงานไม่เพียงพอ การขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน การขาดความต่อเนื่องและการต่อยอด และการขาดจิตสำนึกของชุมชน

คำสำคัญ: การขับเคลื่อน, การจัดการขยะ, แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน, เทศบาลตำบลชี้เหล็ก

¹ อาจารย์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ABSTRACT

The research' s objectives were for studying the driving forward of the waste management based on the circular economy concept and analyzing factors affecting success and failure of the waste management in Keelek Sub – District Municipality, Mae Rim District, Chiang Mai Province. This research was conducted by qualitative method which encompassed the data and documents as well as the In-depth interview with 13 persons, namely personnel in Keelek Sub – District Municipality and leader community representatives in village number 1 – 8, Keelek Sub – District. The content analysis and descriptive analysis were also implemented in this research. The results of this research showed that Keelek Sub – District Municipality had propelled the waste management according to laws, development directions, waste increasing issue in community and village community. The mayor of Keelek Sub – District therefore imposed policy, strategic management on natural resource and environment. The mayor then assigned Public Health Division and Agriculture Division under the Keelek Sub – District Municipality to conduct project focusing on solving waste issue at its origin and create value from waste project according to the principle of 3Rs: reduce, reuse and recycle. It initiated the project of waste separation from its origin, promoting making bio – fertilizer activity, value – added recycle waste project. The projects and activities had collaborated with community and other organizations; academic institutes and private sectors. Finally, the key success factor in the driving forward of the waste management based on the circular economy concept was the local administration's policies. On the other hand, the failures were insufficient budget for operation, lack of community participation, lack of continuation and building on the concept as well as less of community's awareness.

KEYWORDS: Driving Forward, Waste Management, Circular Economy Concept, Keelek Sub – District Municipality

บทนำ

นับตั้งแต่การปฏิวัติอุตสาหกรรม การบริโภคถือเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ มีการใช้ทรัพยากรทางเดียว โดยนำทรัพยากรผ่านกระบวนการผลิต นำไปใช้งาน และนำไปทิ้ง เกิดเป็นขยะหรือของเสียโดยไม่คำนึงถึงการนำขยะหรือของเสียกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวเป็นการพัฒนาทรัพยากรบนฐานที่เรียกว่า เศรษฐกิจทางตรง (Linear Economy) นำไปสู่ปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดในอนาคต ในขณะที่ความต้องการทรัพยากรมีแนวโน้มสูงขึ้น (Thailand Institute of Scientific and Technological Research, 2019)

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ผ่านมารัฐบาลมีมาตรการล็อกดาวน์พื้นที่เสี่ยง จำกัดการเดินทางให้ประชาชนอยู่บ้าน ปิดบริการที่ไม่จำเป็น ส่งผลให้ประชาชนหันมาใช้บริการส่งอาหารเพิ่มมากขึ้น ซึ่งอาหารเหล่านี้บรรจุในพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว (Single – use Plastics) ก่อให้เกิดขยะพลาสติกจากการบริโภคจำนวนมาก (Pollution Control Department, 2021) แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) จึงเป็นแนวคิดหนึ่งในการจัดการภายใต้แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นการนำทรัพยากรที่ถูกใช้แล้วกลับมาแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ เน้นการใช้ทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อแก้ไขปัญหาการใช้ทรัพยากรเกินความจำเป็นจากการขยายตัวของประชากรโลกและปัญหาการจัดการขยะ (Thailand Institute of Scientific and Technological Research, 2019) และเป็นสาขาหนึ่งของโมเดลเศรษฐกิจใหม่ BCG ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยได้กำหนดให้เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (Bio – Circular – Green Economy: BCG Model)

โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นวาระแห่งชาติ โดยจัดทำยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564 – 2569 เพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาเศรษฐกิจที่มีการพัฒนาต่อยอดจากจุดแข็งของประเทศเชื่อมโยงกับเป้าหมาย

การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) และสอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้การขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (BCG Model) เป็นโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นวาระแห่งชาติตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564 เป็นต้นไป (Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation, 2021) ประเทศไทยจึงอยู่ระหว่างการเปลี่ยนผ่านสู่ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน ด้วยตระหนักว่าเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นระบบเศรษฐกิจที่เน้นคุณค่าและทำให้นุรักษ์อยู่กับธรรมชาติได้อย่างสมดุล เป็นแนวทางสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจบนฐานของการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

การนำแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้ในการพัฒนาประเทศครอบคลุมถึงการจัดการขยะ จะก่อให้เกิดประโยชน์หลายด้าน ซึ่ง McKinsey & Company บริษัทที่ปรึกษาด้านการบริหารชั้นนำของโลกได้ระบุถึงประโยชน์ของระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน ดังนี้ (The Office of Industrial Economics, 2020)

ด้านเศรษฐกิจ จะส่งผลให้มีการเติบโตทางเศรษฐกิจจากรายได้ที่เพิ่มขึ้นของกิจกรรมทางเศรษฐกิจในรูปแบบใหม่และลดต้นทุนการผลิตจากการใช้งานวัสดุหรือปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ได้นานขึ้น มีการนำวัสดุมาใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มค่าตอบแทนของแรงงาน เป็นการเพิ่มรายได้ของภาคครัวเรือน และส่งผลให้มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของประเทศสูงขึ้น

ด้านการประหยัดทรัพยากร โดยทางทฤษฎีพบว่า เศรษฐกิจหมุนเวียนมีศักยภาพที่จะนำไปสู่การประหยัดวัสดุได้มากกว่าร้อยละ 70

ด้านการเติบโตของการจ้างงาน จากการศึกษาของสภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum) โดยความร่วมมือกับ Ellen MacArthur Foundation (EMF) และ McKinsey & Company (World Economic Forum, 2014) พบว่า การจ้างงานจะเพิ่มขึ้น เมื่อมีการปรับเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน โดยงานจะถูกสร้างขึ้นจากการรีไซเคิลและการซ่อมแซมที่มีคุณภาพสูงที่จำเป็น

ต้องใช้แรงงานจำนวนมาก การเพิ่มขึ้นของงานในภาคขนส่งที่เกี่ยวกับการนำผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นกลับมาใช้ใหม่ การเพิ่มขึ้นของวิสาหกิจและธุรกิจใหม่ที่ใช้นวัตกรรม และการบริการรูปแบบใหม่ ๆ ตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

ด้านสิ่งแวดล้อม ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนจะส่งผลดีต่อสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศ ซึ่งทำให้การใช้วัตถุดิบจากแหล่งธรรมชาติลดลง เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของผลผลิตทางการเกษตร

ด้านการผลิตภาคเกษตร การประยุกต์ใช้หลักการเศรษฐกิจหมุนเวียนในระบบการทำสวนหรือไร่จะเป็นการส่งเสริมให้สารอาหารที่สำคัญถูกส่งกลับไปสู่ดิน ไม่กลายเป็นขยะ และยังเป็น การเพิ่มคุณภาพของดิน

ดังนั้นส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐจึงต้องมีการพิจารณากำหนดและดำเนินแผนงาน/โครงการต่าง ๆ ตามอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ

อนึ่ง การจัดการขยะด้วยแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนจะเกิดประโยชน์หรือความสำเร็จได้นั้น ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงาน ซึ่งการศึกษาของวิภาต อภิบาลกุลดำรง (Apipalakuldumrong, 2022) เรื่อง การพัฒนาระบบการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดปทุมธานี ด้วยระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน พบว่า การจัดการขยะมูลฝอยด้วยหลักเศรษฐกิจหมุนเวียนไปดำเนินการนั้น ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจและการสั่งการตามบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร และในระดับผู้ปฏิบัติจะต้องมีแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม เช่นเดียวกับการศึกษาของ พัทยาพร อุ่นโรจน์ (Aunroj, 2021) พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่ส่งเสริมให้เทศบาลตำบลเวียงเทิงบริหารจัดการขยะได้ดี คือ ผู้บริหารท้องถิ่นให้ความสำคัญ สนับสนุนและร่วมปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ปลัดเทศบาล ทำงานสอดคล้องสนับสนุนนโยบายผู้บริหาร

อย่างไรก็ตาม ในบางพื้นที่ได้ขับเคลื่อนการจัดการขยะด้วยแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนได้ไม่สมบูรณ์หรือไม่บรรลุผลสัมฤทธิ์ เกิดขึ้นจากปัจจัยที่ส่งผลต่อความล้มเหลว อันเป็นข้อจำกัดและอุปสรรคในการดำเนินงานให้เกิดสัมฤทธิ์ผล เช่น การศึกษาของ ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร (Promsaka Na Sakolnakorn,

2019) เรื่อง แนวทางการส่งเสริมแนวคิดระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน พบว่า การพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนยังมีข้อจำกัดต่าง ๆ โดยในระดับเทศบาล ประชาชนส่วนมากยังไม่ได้ให้ความสำคัญเท่าที่ควรกับการคัดแยกขยะแบบประมาณไม่มากเพียงพอ มีกำลังคนน้อย การคัดแยกขยะโดยคนมีต้นทุนสูง ไม่คุ้มค่าที่จะจ้างพนักงานมาคัดแยกขยะและการศึกษาของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) (The Health Promotion Foundation, 2020) เรื่อง แนวทางขับเคลื่อนการจัดการขยะมูลฝอยจากชุมชนที่ต้นทางอย่างยั่งยืนพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดความต่อเนื่องของโครงการ เนื่องจากขาดนโยบายส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ รณรงค์ ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานกลุ่มองค์กรหรือเครือข่ายอื่น ๆ การมีส่วนร่วมของประชาชน แม้จะมีความรู้ความเข้าใจ แต่ยังขาดวินัยจิตสำนึกและความตระหนักในการจัดการขยะ เพราะมองว่าเป็นหน้าที่ของเทศบาลไม่ใช่หน้าที่ของตนเอง อีกทั้งยังมีกลุ่มประชากรแฝงที่ไม่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชนด้วย

จากทิศทางการพัฒนาตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนและปัจจัยต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการขับเคลื่อนการจัดการขยะด้วยแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนดังกล่าวข้างต้น เทศบาลตำบลชีเหล็กเป็นกรณีศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก ตั้งอยู่ในตำบลชีเหล็ก อำเภอแมริ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รับจ้าง ค้าขาย และอื่น ๆ ตามลำดับ และพบว่า บริเวณเขตเทศบาลมีหน่วยธุรกิจ อาทิ ร้านขายของชำ โรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น (Keelek Subdistrict Municipality, 2021)

ด้วยการประกอบอาชีพและหน่วยธุรกิจดังกล่าว หากไม่มีการจัดการขยะที่ดี จะมีความเสี่ยงต่อการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะจากการบริโภคและการผลิต และจากสถานการณ์ปัญหาขยะ เทศบาลตำบลชีเหล็กได้มีการกำหนดโครงการในการจัดการขยะขึ้นมา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ทั้งนี้ในการจัดการขยะให้เกิดความยั่งยืนได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนโครงการให้เกิดความสำเร็จ

ด้วย บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษา การขับเคลื่อนการจัดการขยะด้วยแนวคิดเศรษฐกิจ หมุนเวียนและเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จและ ความล้มเหลวของการขับเคลื่อนการจัดการขยะด้วย แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนของเทศบาลตำบลชี้เหล็ก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการขับเคลื่อนการจัดการขยะด้วย แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนของเทศบาลตำบลชี้เหล็ก
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ และความล้มเหลวของการขับเคลื่อนการจัดการขยะ ด้วยแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนของเทศบาลตำบลชี้เหล็ก

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน แนวคิดปัจจัย ความสำเร็จและความล้มเหลวของการนโยบาย และโครงการไปปฏิบัติ เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิด การวิจัย ดังต่อไปนี้

เศรษฐกิจหมุนเวียน

เศรษฐกิจหมุนเวียน เป็นระบบเศรษฐกิจ ที่ตั้งอยู่บนหลักการกำจัดของเสียและมลพิษ แปรสภาพหมุนเวียนผลิตภัณฑ์และวัสดุที่มีมูลค่าสูง และฟื้นฟูธรรมชาติ ซึ่งเป็นการสนับสนุนการเปลี่ยนผ่าน สู่พลังงานหมุนเวียนและวัสดุหมุนเวียนเป็นระบบที่ คำนึงสภาพได้ดีสำหรับองค์การ ผู้คน และสิ่งแวดล้อม (Ellen Macarthur Foundation, n.d.) และเป็นแนวคิด การนำทรัพยากรที่ถูกใช้แล้วกลับมาแปรรูปแล้วนำกลับมา ใช้ใหม่ เน้นการใช้ทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อแก้ไขปัญหาการใช้ทรัพยากรเกินความจำเป็น จากการขยายตัวของประชากรโลกและปัญหาการจัดการขยะ (Thailand Institute of Scientific and Technological Research, 2019)

เศรษฐกิจหมุนเวียนยังหมายถึง ระบบอุตสาหกรรม ที่วางแผนและออกแบบมาเพื่อคืนสภาพใหม่ให้กับ วัสดุต่าง ๆ ในวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ แทนการทิ้งขยะ หลังจากการบริโภค เศรษฐกิจหมุนเวียน เป็นการนำวัสดุ ที่เป็นองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์กลับมาสร้างคุณค่าใหม่

โดยการหมุนเวียนเป็นวงจรต่อเนื่องโดยไม่มีของเสีย (SCG Circular Way, 2019)

ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจหมุนเวียน ประกอบด้วย 3 หลักการ ได้แก่ (Thailand Institute of Scientific and Technological Research, 2019)

หลักการที่ 1 การรักษาและเพิ่มประสิทธิภาพ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Capital) โดยควบคุมให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ อย่างชาญฉลาดและได้ประโยชน์สูงสุดผ่านเทคโนโลยี ที่มีประสิทธิภาพด้วยการจัดการทรัพยากรในระบบ และการฟื้นคืนสภาพทรัพยากรธรรมชาติ

หลักการที่ 2 การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ สูงสุดด้วยการหมุนเวียนวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ โดยการออกแบบและแปรรูปทรัพยากรภายหลังการใช้งาน การซ่อมแซมและนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle)

หลักการที่ 3 การรักษาประสิทธิภาพของระบบ เน้นการจัดการ และลดผลกระทบเชิงลบอันเกิดจากการ ใช้ทรัพยากร

นอกจากนี้ เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อน การจัดการขยะตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน ได้มี การกำหนดแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนในการขับเคลื่อน จากหลักการ 3Rs ได้แก่ ใช้ให้น้อย (Reduce) ใช้ซ้ำ (Reuse) นำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) สู่หลักการ 5Rs ซึ่งเป็น ทางเลือกใหม่เพื่อขับเคลื่อนให้เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียน อย่างเต็มรูปแบบ

หลักการ 5Rs ประกอบด้วย 1) การลดของที่จะทิ้ง ให้น้อยลง ลดการสร้างขยะเพื่อลดปริมาณขยะ (Reduce) 2) การใช้ซ้ำ ยืดอายุการใช้งาน หรือใช้ประโยชน์ให้มากขึ้น เช่น ขวดแก้ว กล่องกระดาษ (Reuse) 3) การซ่อมแซม สิ่งของต่าง ๆ ให้สามารถนำมาใช้ใหม่ได้ (Repair) 4) การนำ เศษวัสดุมาแปรรูปเป็นของใช้ใหม่หรือเพิ่มความสวยงาม (Refurbish) และ 5) การนำขยะรีไซเคิล ไปแปรสภาพ ผ่านกระบวนการผลิตภัณฑ์ขึ้นใหม่ (Recycle) (Thailand Institute of Scientific and Technological Research, 2019)

สำหรับการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (The Health Promotion Foundation, 2020) ได้ศึกษา เรื่อง แนวทาง ขับเคลื่อนการจัดการขยะมูลฝอยจากชุมชนที่ต้นทาง

อย่างยั่งยืนพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า เทศบาลนครขอนแก่น มีนโยบายในการกำจัดขยะมูลฝอย คือ การลด การคัดแยกขยะมูลฝอยต้นทาง รวมถึงสร้างวินัย และสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลดขยะชุมชน โดยยึดหลัก 3Rs คือ การใช้น้อย ใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่ นอกจากนี้เทศบาลนครขอนแก่นยังมีนโยบายแปรรูปขยะเป็นพลังงานไฟฟ้า เช่นเดียวกับ ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร (Promsaka Na Sakolnakorn, 2019) ได้ศึกษา เรื่อง แนวทางการส่งเสริมแนวคิดระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำแนวคิดระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนมาปรับใช้ภายใต้หลัก 3Rs คือ ใช้ให้น้อยลง ใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่

เทศบาลตำบลให้ความสำคัญกับการคัดแยกขยะในครัวเรือน

เทศบาลเมืองใช้วิธีการเปิดโอกาสให้ชาวบ้านที่มีอาชีพรับซื้อของเก่า ขายของเก่า สามารถเข้ามาคัดแยกขยะได้ในหลุมฝังกลบ (บ่อขยะ) เพื่อช่วยให้ประชาชนกลุ่มหนึ่งมีรายได้และลดปริมาณขยะที่จะต้องฝังกลบ

เทศบาลนครมีงบประมาณจำนวนมาก จึงได้จัดตั้งธนาคารขยะและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจจากการนำขยะมาผลิตแท่งเชื้อเพลิง (Refuse Derived Fuel: RDF)

ดังนั้นเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นระบบที่นำทรัพยากรจากการผลิตหรือการบริโภคกลับมาใช้ใหม่หรือแปรรูปเป็นผลผลิต ผลิตภัณฑ์ เพื่อเกิดการสร้างความคุ้มค่าและมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากร

ปัจจัยความสำเร็จและความล้มเหลวของการนำนโยบายและโครงการไปปฏิบัติ

การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นการแปลงนโยบายไปสู่โครงการ ซึ่งความสำเร็จของโครงการก็คือความสำเร็จของนโยบาย ทั้งนี้ในการดำเนินงานโครงการ โดยการวัดผลความสำเร็จภายหลังจากการนำนโยบายและโครงการไปปฏิบัติแล้วนั้น จะเกิดความสำเร็จหรือความล้มเหลว ย่อมมาจากสาเหตุหรือ ปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการ ขณะเดียวกัน บางโครงการอาจจะประสบความสำเร็จในบางด้านและไม่มีความสมบูรณ์ในบางด้าน

หรือบางโครงการอาจจะเกิดความล้มเหลวของโครงการทั้งโครงการ ล้วนเกิดขึ้นได้ทั้งสิ้น

ตามการศึกษาของ Bacarrini (1999) เรื่อง กรอบแนวคิดความสำเร็จของโครงการ พบว่า ปัจจัยความสำเร็จของโครงการ ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ องค์ประกอบแรก กระบวนการบริหารจัดการโครงการ มีจุดเน้นที่กระบวนการโครงการ การบรรลุวัตถุประสงค์ในขอบเขตต้นทุน (Cost) เวลา (Time) และคุณภาพ (Quality) อีกทั้งยังเกี่ยวข้องกับการสั่งการในกระบวนการของโครงการด้วย และองค์ประกอบที่สอง ความสำเร็จของผลิตภัณฑ์หรือผลงาน เกี่ยวข้องกับผลกระทบของผลิตภัณฑ์หรือผลงานที่เกิดจากโครงการ

นอกจากนี้ปัจจัยความสำเร็จของโครงการ ได้แก่ ความเข้าใจในรายละเอียดโครงการ ทักษะและความสามารถของทีมงาน การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เวลาและการประมาณการต้นทุนที่สอดคล้องกับลักษณะโครงการ การมีส่วนร่วมของลูกค้า การประเมินความเสี่ยงที่ดี ทรัพยากรที่เพียงพอ การทำงานเป็นทีม การวางแผนที่ดี การสนับสนุนของผู้บริหารระดับสูง การจัดการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การอนุญาตของผู้จัดการโครงการ การควบคุมปัจจัยภายนอกของโครงการ และการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ (Bacarrini, 1999)

สำหรับแนวความคิดเชิงวิเคราะห์ที่อธิบายสาเหตุที่ทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติหรือโครงการเกิดขึ้นได้ไม่สมบูรณ์หรือเกิดความล้มเหลว มาจากปัจจัย ได้แก่ (Nimpanich, 2011)

ปัจจัยที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของผู้บริหาร ซึ่งเป็นปัจจัยทางกายภาพ (Physical Factors) หรือปัจจัยภายนอก

ปัจจัยด้านข้อจำกัดของทรัพยากรและเวลาที่เพียงพอ เช่น งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ เงื่อนไขเวลาที่อาจจะน้อยไป

ปัจจัยด้านการผสมผสานของทรัพยากร ที่มักจะเกิดปัญหาติดขัดหรือปัญหาคอขวด ที่ไม่สามารถผสมทรัพยากรกับการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้อย่างราบรื่น

ปัจจัยด้านนโยบาย ที่นำไปปฏิบัติมีความเป็นเหตุและผลสอดคล้องกับปัญหา แต่นโยบายที่ผ่านมา บางครั้งไม่มีประสิทธิผล (Effectiveness) เพราะนโยบายเหล่านี้ไม่มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหา การนำนโยบายไปปฏิบัติจึงไม่เกิดผลสำเร็จ

ปัจจัยด้านความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลของนโยบายที่ยาวนาน หมายถึง นโยบายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับผลของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลที่ยาวนาน มีแนวโน้มที่จะล้มเหลว

ปัจจัยด้านความสัมพันธ์เชิงพึ่งพาที่มีน้อยในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ จะต้องมิตัวแทนการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ควรมีตัวแทนน้อยและมีเฉพาะที่สำคัญ ไม่เช่นนั้นจะเกิดปัญหาการเห็นพ้องต้องกันที่จะส่งผลต่อโอกาสการเกิดผลลัพธ์

ปัจจัยด้านความเข้าใจในวัตถุประสงค์ ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคน จะต้องมีความเข้าใจและเห็นด้วยในวัตถุประสงค์/เป้าหมายที่มีความชัดเจนและทิศทางเดียวกัน

ปัจจัยด้านการระบุนายละเอียดของงาน รวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นตามมา เป็นอีกปัจจัยหนึ่งของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่สมบูรณ์ ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนและการควบคุมงาน โดยมีการระบุงานที่จะต้องดำเนินการได้ให้บรรลุผล ความสัมพันธ์ระหว่างงานเหล่านี้กับผลที่ตามมา

ปัจจัยด้านการสื่อสารและการประสานงาน ซึ่งจะต้องมีการสื่อสารและประสานงานที่ีระหว่างองค์การตัวแทนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน/โครงการ

ปัจจัยสุดท้าย คือ ไม่มีการต่อต้านคำสั่ง หมายถึง ไม่มีการต่อต้านคำสั่ง ซึ่งถ้ามีการต่อต้านไม่ยอมตาม อาจเกิดจากการมีความขัดแย้งในผลประโยชน์ระหว่างองค์การ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งผู้บริหารจะต้องตระหนักว่า เป็นเรื่องไม่ยากนักที่จะไม่ให้มีการต่อต้านเมื่อเป็นเช่นนี้ การกระทำให้เกิดภาวะยอมตาม ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากลำบาก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีการดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่ การวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – Depth Interview) ด้วยการใช้คำถามแบบปลายเปิด (Open – ended Questions) โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ บุคลากรภายในเทศบาลตำบลซีเหล็กที่เกี่ยวข้องกับการกิจ จำนวน 5 คน และตัวแทนผู้นำชุมชน หมู่ 1 – 8 จำนวน 8 คน รวมจำนวน 13 คน และ 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการศึกษาค้นคว้าเชิงเอกสาร (Documentary Research) ได้แก่ กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ รายงานที่เกี่ยวข้อง แผนการพัฒนาท้องถิ่น แผนงาน โครงการของเทศบาลตำบลซีเหล็ก

ประชากร

ผู้วิจัยได้กำหนดประชากร จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ บุคลากรภายในเทศบาลตำบลซีเหล็ก อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ และผู้นำชุมชนในตำบลซีเหล็ก อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 8 หมู่บ้าน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยต้องการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ จะต้องเป็นบุคคลที่มีบทบาทในการตัดสินใจ กำหนดนโยบาย/แผนงาน/โครงการ การดำเนินการ และมีส่วนร่วมในการจัดการขยะตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

จากเกณฑ์ข้างต้นจึงได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญภายในเทศบาลตำบลซีเหล็กที่เกี่ยวข้องกับการกิจ ได้แก่ บุคลากรในระดับบริหารและระดับปฏิบัติการ จำนวน 5 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญภายนอกองค์กร ได้แก่ ตัวแทนผู้นำชุมชน หมู่ 1 – 8 จำนวน 8 คน ประกอบด้วย กำนัน จำนวน 1 คน และผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 7 คน รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 13 คน

เครื่องมือการวิจัย

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ได้ ออกแบบโดยผู้วิจัย เป็นคำถามแบบปลายเปิด จำนวน 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล สำคัญและตอนที่ 2 คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ซึ่งผ่านการตรวจให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนา แบบสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม การพัฒนาท้องถิ่น และประสบการณ์วิจัยในสาขาที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ จำนวน 1 คน โดยผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะมาพัฒนาเครื่องมือ ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการขอรับรองจริยธรรม การวิจัยในมนุษย์และได้รับการพิจารณาเข้าข่าย การพิจารณาแบบยกเว้น โดยมีหมายเลขรับรอง ที่ IRBCMRU 2022/047.25.02 ก่อนการลงพื้นที่ เก็บข้อมูล สำหรับการเก็บข้อมูลได้ใช้เครื่องมือสำหรับ บันทึกการรายละเอียดที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสนทนา ระหว่างผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ สมุดบันทึก และเครื่องบันทึกเสียง ซึ่งจะช่วยในการนำข้อมูลมาเรียบเรียง ขณะวิเคราะห์ข้อมูลได้ครบถ้วนมากยิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยได้ ขอออกหนังสือจากหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อขออนุญาต ลงพื้นที่และขออนุญาตเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยมีระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์ตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. 2565 ถึงเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2565

การวิเคราะห์ข้อมูล

ก่อนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูล โดยวิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) เพื่อความ น่าเชื่อถือและความถูกต้องของข้อมูล ได้แก่ การตรวจสอบ สามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) โดยตรวจสอบ และเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ต่างคน ต่างเวลา และต่างสถานที่ โดยนำมาพิจารณาหาจุดรวม ความสอดคล้องของข้อมูล เพื่อนำข้อมูลที่มีความสอดคล้อง ไปใช้ในการวิเคราะห์และอภิปรายผลการวิจัย

การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) โดยใช้วิธีการศึกษา

เชิงเอกสารเพื่อพิจารณาประกอบกับข้อมูลที่ได้จาก การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

จากการตรวจสอบสามเส้า ผู้วิจัยนำข้อมูล ที่ตรวจสอบแล้ว มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และรายงาน ผลการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Analysis) ดังนี้

การขับเคลื่อนการจัดการขยะด้วยแนวคิดเศรษฐกิจ หมุนเวียนของเทศบาลตำบลชี้เหล็ก วิเคราะห์ด้วยแนวคิด เศรษฐกิจหมุนเวียนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ส่วนปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จและ ความล้มเหลวในการขับเคลื่อนการจัดการขยะด้วย แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนของเทศบาลตำบลชี้เหล็ก วิเคราะห์ด้วยแนวคิดปัจจัยความสำเร็จและความล้มเหลว ของการนำนโยบายและโครงการไปปฏิบัติ และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

การขับเคลื่อนการจัดการขยะด้วยแนวคิด เศรษฐกิจหมุนเวียนของเทศบาลตำบลชี้เหล็ก

สถานการณ์ขยะโดยทั่วไปในบริเวณพื้นที่เทศบาล ตำบลชี้เหล็ก พบว่า มีปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะขยะทั่วไป เช่น ถูพลาสติก บรรจุภัณฑ์ต่าง ๆ เศษอาหาร ขยะรีไซเคิล เช่น ขวดพลาสติก จากการเพิ่มขึ้น ของปริมาณขยะทั่วไปและขยะรีไซเคิลมีสาเหตุมาจาก พื้นที่ตั้งของเทศบาลอยู่ใกล้กับมหาวิทยาลัย มีนักศึกษา ซึ่งเป็นประชากรแฝงได้เข้ามาอยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก จำนวนห้องพักที่เพิ่มขึ้น และมีโรงงานอยู่ประมาณ 2 แห่งใหญ่ รวมถึงขยะจากชาวบ้านเองจึงส่งผลให้เกิดปริมาณขยะ เพิ่มขึ้น

ในการจัดการขยะโดยพื้นฐานทั่วไปของเทศบาล ตำบลชี้เหล็ก ทางเทศบาลได้มีการจ้างบริษัทเอกชนใน การจัดเก็บขยะทั่วไป สำหรับขยะอันตรายมีปริมาณไม่มาก ทางเทศบาลได้ส่งเจ้าหน้าที่ของเทศบาลไปจัดเก็บ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง โดยทางเทศบาลมีการจัดถังขยะอันตราย ให้แต่ละหมู่บ้านประจำจุดและใช้รถของทางเทศบาล ในการรวบรวมขยะอันตราย หลังจากนั้นนำส่งไปที่จัดเก็บ ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นศูนย์รวม ของจังหวัดในการเก็บขยะอันตราย

ด้วยสถานการณ์ดังกล่าว เพื่อเป็นการลดปริมาณขยะตั้งแต่ต้นทาง เทศบาลมีนโยบายการลดขยะตั้งแต่ต้นทางโดยการรณรงค์คัดแยกขยะในครัวเรือน

สำหรับการจัดการขยะด้วยแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ตามความเข้าใจของเทศบาล คือ การนำขยะมูลฝอย ของเหลือทิ้ง ทรัพยากรต่าง ๆ มาหมุนเวียนแปรสภาพ รีไซเคิล สร้างประโยชน์ และมูลค่าให้เกิดขึ้นในชุมชน รวมถึงมีการรณรงค์ให้ชาวบ้านรู้จักเกี่ยวกับการจัดการขยะต้นทาง การรู้จักขยะรีไซเคิล และนำขยะมาแลกของหรือนำขยะแปรรูป เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มขึ้นสำหรับชุมชนยังไม่ได้เข้าใจในนิยามความหมายของคำว่าเศรษฐกิจหมุนเวียนมากนัก อย่างไรก็ตามชุมชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับการลดการใช้ขยะ การใช้ซ้ำ การรีไซเคิลนำกลับมาใช้ใหม่

การจัดการขยะของเทศบาลตำบลชี้เหล็กเกิดจากอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปตามข้อบังคับของกฎหมายระเบียบต่าง ๆ ได้แก่ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2562 มาตรา 50 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายเทศบาลตำบล พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบของบ้านเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 หมวด 3/1 การจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย มาตรา 34/1 ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561 ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดการมูลฝอย พ.ศ. 2560 ข้อ 4 การจัดการมูลฝอย เทศบาลตำบลชี้เหล็กได้จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561 – 2565) โดยมีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเชียงใหม่ และจากนโยบายของจังหวัด การกำจัดขยะตามนโยบายจังหวัดสะอาด จังหวัดจะมีนโยบายมาให้กำหนดแผนงานในงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นตัวชี้วัดและแบบประเมินของระดับจังหวัดเพื่อประเมินเกี่ยวกับขยะบางปีเรื่องขยะก็นำเป็นโครงการโดดเด่น

ในการพัฒนาด้านการบริหารจัดการขยะได้จัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สัมพันธ์กับแผนพัฒนาระดับมหภาค ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) แผนพัฒนาภาคเหนือ (พ.ศ. 2560 – 2565) ฉบับทบทวนแผนพัฒนา กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 (พ.ศ. 2561 – 2565) แผนพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ 5 ปี (พ.ศ. 2561 – 2565) และยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ตลอดจนนโยบายของรัฐบาล กลไกประชารัฐ หลักการบริหารราชการแผ่นดิน Thailand 4.0 และนโยบายของนายกเทศมนตรีตำบลชี้เหล็กโดยคำนึงถึงแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องสัมพันธ์กันในทุกระดับทุกมิติเพื่อพัฒนาตำบลชี้เหล็กไปสู่การพัฒนาจังหวัดและประเทศ เพื่อให้เป็นประเทศที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เทศบาลตำบลชี้เหล็กได้กำหนดยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการบริหารการจัดการขยะในยุทธศาสตร์ข้อ 3 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

หน่วยงานหลักของเทศบาลตำบลชี้เหล็กคือ สำนักปลัด ได้แก่ กองสาธารณสุข กองการเกษตร โดยนักวิชาการสาธารณสุขและนักวิชาการเกษตร จะกำหนดโครงการตามแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัด นโยบายของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีตัวเชื่อมโยงต่าง ๆ ตามลำดับชั้นของแผนที่เชื่อมโยงกัน โดยการเสนอโครงการขึ้นไปตามลำดับชั้นบังคับบัญชาเพื่ออนุมัติโครงการและงบประมาณ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะนำไปปฏิบัติในการจัดทำโครงการตามหลักการ 3Rs คือ ใช้น้อย (Reduce) ใช้ซ้ำ (Reuse) และนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) หรือหลักการพื้นฐาน ในการจัดการขยะตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน 3 ประการ ดังนี้

หลักการที่ 1 การรักษาและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Capital) กล่าวคือ กองการเกษตรได้กำหนดและดำเนินโครงการส่งเสริมทำปุ๋ยหมักจากผักตบชวาภายใต้โครงการกำจัดผักตบชวาวัชพืช และสิ่งกีดขวางทางน้ำ ซึ่งประชาชนในพื้นที่

ตำบลซีเหล็กส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม หลากหลายประเภทโดยอาศัยน้ำคลองชลประทานที่ปล่อยมาจากโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาแม่แตงที่ไหลเข้าสู่ลำคลอง ซอยแต่ละหมู่บ้านของพื้นที่ตำบลซีเหล็ก เพื่อให้เกษตรกรใช้ทำการเพาะปลูก ผัก ผลไม้ เลี้ยงสัตว์ และทำการประมง แต่ในปัจจุบันพบว่า คลองส่งน้ำในพื้นที่ตำบลซีเหล็กมีการแพร่ระบาดของ ผักตบชวาและวัชพืชเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการไหลของน้ำไปยังพื้นที่การเกษตรส่งผลให้ปริมาณน้ำไหลเข้าสู่พื้นที่การเกษตรน้อยลง จึงเกิดปัญหาการแย่งชิงน้ำของเกษตรกรที่จะใช้ในการเกษตร ส่งผลให้พืชผลทางการเกษตรได้รับน้ำไม่เพียงพอ

แผนงานการเกษตรเทศบาลตำบลซีเหล็ก ร่วมกับศูนย์การศึกษาอนุเคราะห์และการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลซีเหล็ก และคณะเทคโนโลยีการเกษตรมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จึงได้จัดกิจกรรมการส่งเสริมทำปุ๋ยหมักจากผักตบชวา เพื่อช่วยลดปัญหาการแพร่ระบาดของผักตบชวา อีกทั้งยังช่วยเพิ่มการไหลของน้ำตามลำคลองได้ดีขึ้น และทำให้น้ำเพียงพอต่อใช้ในงานด้านการเกษตรกรรม นอกจากนี้ การทำปุ๋ยหมักจากผักตบชวายังเป็นวิธีที่สามารถลดต้นทุนการใช้สารเคมี และทำเป็นอาชีพเสริมได้อีกด้วย จึงเป็นการสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง

นอกจากนี้ เทศบาลตำบลซีเหล็กร่วมกับ กศน. ตำบลซีเหล็กและสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดเชียงใหม่ ได้ร่วมกันจัดกิจกรรมส่งเสริมการทำปุ๋ยน้ำชีวภาพเพื่อสนับสนุนการจัดการขยะย่อยสลายในครัวเรือน โดยหมอดินอาสาหมู่ 6 บ้านซีเหล็กหลวง และการทำจุลินทรีย์สังเคราะห์แสงเพื่อใช้ในการบำบัดน้ำเสียหรือใช้ในภาคการเกษตรโดยอาสาสมัครเกษตรหมู่ 6 กิจกรรมทำปุ๋ยน้ำชีวภาพและฮอร์โมนไข่ให้กับเกษตรกร กิจกรรมการเพาะกล้าผัก ทำปุ๋ยหมักเร่งด่วน และขยายเชื้อจุลินทรีย์ป้องกันกำจัดโรคแมลงศัตรูพืชตามโครงการส่งเสริมการผลิตและจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัย

งานส่งเสริมการเกษตร เทศบาลตำบลซีเหล็ก ร่วมกับ กศน. ตำบลซีเหล็กและสำนักงานเกษตรอำเภอแม่ริม จัดกิจกรรมการเพาะกล้าผัก ทำปุ๋ยหมักเร่งด่วน และขยายเชื้อจุลินทรีย์ป้องกันกำจัดโรคแมลง

ศัตรูพืช ตามโครงการส่งเสริมการผลิตและจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัย นอกจากนี้ทางเทศบาลจะมีส่วนในการต่อยอดจัดกิจกรรมเศรษฐกิจของดีที่ซีเหล็ก กล่าวคือ จะให้ชาวบ้านนำผลิตภัณฑ์ปลอดสารพิษ ผัก ผัก ผลไม้ ของใช้ ของพื้นเมืองมาจำหน่ายในตลาดของท้องถิ่นเพื่อเพิ่มรายได้ในครัวเรือนได้ โดยมีความร่วมมือกับเอกชนและสถาบันการศึกษา กล่าวคือ บริษัท ปรีณเชส พุฒิส เป็นบริษัทเกี่ยวกับการผลิตอาหารแห้งทางบริษัทได้ทำวิจัยโดยการนำขยะมาทำปุ๋ยหมักเมื่อปี พ.ศ. 2564 และร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่และมหาวิทยาลัยแม่โจ้

หลักการที่ 2 การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้วยการหมุนเวียนวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ โดยการออกแบบและแปรรูปทรัพยากรภายหลังการใช้งาน การซ่อมแซมและนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) ได้แก่ โครงการรณรงค์และคัดแยกขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิดหรือโครงการส่งเสริมการสร้างมูลค่าจากขยะรีไซเคิล มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนสามารถคัดแยกขยะมูลฝอยภายในครัวเรือนได้และส่งเสริมการนำขยะรีไซเคิลกลับมาใช้ใหม่ เพื่อสร้างประโยชน์ให้สังคม อีกทั้งช่วยสร้างมูลค่าให้ขยะรีไซเคิลได้

ในการจัดการขยะด้วยแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนของเทศบาลมีโครงการ/กิจกรรมที่มุ่งเน้นเกี่ยวกับการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทางหรือแหล่งกำเนิด ผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ หมู่บ้านในตำบลซีเหล็กจำนวน 8 หมู่บ้าน จะมีหัวหน้าสถานีวิทยุทำหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์ผ่านประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ทั้ง 8 หมู่บ้าน ประธานผู้สูงอายุ 8 หมู่บ้าน ประธานแม่บ้าน 8 หมู่บ้าน และสมาชิกสภาเทศบาลตำบล เพื่อให้ประชาชนสามารถคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือนได้ ส่งเสริมการคัดแยกขยะรีไซเคิล

ประเภทของขยะที่สามารถนำเข้าร่วมกิจกรรมขยะแลกของ ได้แก่ 1) ขยะพลาสติกประเภททั่วไป ประเภทถุงใส่ของ ถุงหิ้วแบบพีอี พีพี ถุงแกงร้อน เย็นที่ล้างสะอาด ถุงนมโรงเรียน ถุงพลาสติกที่ยัดได้ ถุงยา ถุงน้ำตาลทราย และถุงน้ำแข็ง ประเภทพลาสติกห่อสิ่งของ ไม่ว่าจะเป็นพลาสติกกันกระแทก พลาสติกบรรจุภัณฑ์ขวดน้ำ พลาสติกบรรจุภัณฑ์กล่องนม

ถุงขนมปัง ถุงซีปรี๊ด ของ และฟิล์มห่อสินค้า ประเภทพลาสติกทั่วไป เช่น ซองโปรยธัญพืชพลาสติก ถุงผักผลไม้ หลอดดูด และฝาขวด ประเภทขยะพลาสติกจากอาหารตามสั่ง เช่น ซ้อนส้ม กล่องแก้วกาแฟ ฝาแก้ว และแก้วพลาสติก ประเภทถุงวิบว็บ คือ ถุงออลูมิเนียมฟอยล์มีสามชั้น คือ PET เคลือบด้านนอก ส่วนชั้นกลาง AL (อลูมิเนียมฟอยล์) ส่วนด้านใน คือ LDPE เคลือบเพื่อรองรับสัมผัสอาหาร เช่น ถุงกาแฟ 3in1 หรือถุงขนมกรุบกรอบ ถุงน้ำยาซักผ้า (เรียกถุงวิบว็บตามลักษณะด้านในที่เป็นเงาส่องแวววาว) 2) กล่องนม กล่องน้ำผลไม้ กล่องกะทิ กล่องยูเอชที 3) ขวดพลาสติกใส (ขวด PET) 4) กระป๋องน้ำดื่ม น้ำอัดลม 5) ขยะอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ เครื่องใช้ไฟฟ้าชำรุด โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต แบตเตอรี่มือถือ พาวเวอร์แบงค์ หนูฟังโทรศัพท์ เป็นต้น

ในการดำเนินการตามโครงการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทางหรือจากแหล่งกำเนิดนั้น ทางเทศบาลจะมีการอบรมให้ความรู้แก่ชาวบ้าน ซึ่งเทศบาลตำบลชี้เหล็กได้ดำเนินการโครงการดังกล่าวต่อเนื่องมาประมาณ 3 ปีแล้ว ซึ่งเป็นการรณรงค์ให้ชาวบ้านรู้จักเกี่ยวกับขยะรีไซเคิล และนำขยะรีไซเคิลมาแลกของหรือเป็นการนำขยะมาสร้างให้เกิดมูลค่าเพิ่มขึ้น เช่น นำกล่องนมหรือขวดพลาสติก มาสอนให้ชาวบ้านเรียนรู้ ทำอุปกรณ์ที่สามารถใช้ได้ และสามารถต่อยอดเพื่อเป็นรายได้ให้แก่เด็กและครัวเรือน ส่วนขยะประเภทกล่องพลาสติก ทางเทศบาลตำบลชี้เหล็กจะบูรณาการร่วมกับสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ตำบลชี้เหล็ก โดยจะมีการนำกล่องพลาสติก กล่องนม ไปส่งเสริมจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ เช่น ทำหมวก ทำกระเป๋า

นอกจากนี้ ขยะประเภทพลาสติก ขวดน้ำ ทางเทศบาลตำบลชี้เหล็กจะบูรณาการร่วมกับมหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยชาวบ้านจะนำพลาสติก ขวดนมที่ทำความสะอาดเรียบร้อยแล้ว มาแลกกับสิ่งของที่ทางเทศบาลจัดเตรียมให้ เช่น ตะกร้าสำหรับใช้ในครัวเรือน ซึ่งขยะที่นำมาแลกจะส่งต่อไปรีไซเคิลเพื่อสร้างประโยชน์ให้สังคม ดังต่อไปนี้

โครงการแยกขวดช่วยหมอบโดยเครือข่ายสังคมลดขยะ Less Plastic Thailand จะนำขวดพลาสติกใส (PET) มาเปลี่ยนเป็นเส้นใย แล้วถักทอเป็นชุดกีฬาแบบใช้ซ้ำได้ ให้โรงพยาบาลที่ขาดแคลน โดยจะส่งขวดพลาสติกใส (PET) ไปยังมหาวิทยาลัยแม่โจ้เพื่อส่งต่อไปยังโครงการ

โครงการกรีนโรด 148/3 หมู่ 19 ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมืองลำพูน เป็นโครงการที่นำขยะพลาสติกประเภททั่วไปไปผลิตบล็อกรปูพื้นถนนสีเขียว โต๊ะเก้าอี้ รองเท้าให้แก่เด็กด้อยโอกาส

โครงการหลังคาเขียว Green Roof โดยบริษัท เต็ดตรา แพ้ค (ประเทศไทย) จำกัด ร่วมกับบริษัท บิ๊กซีซูเปอร์เซ็นเตอร์ จำกัด (มหาชน) ศูนย์รีไซเคิลกล่องเครื่องดื่ม โดยบริษัทไฟเบอร์พัตน์ จำกัด จะนำกล่องเครื่องดื่มที่บริโภคแล้ว เช่น นม น้ำผลไม้ กะทิ เป็นต้น ไปรีไซเคิลเป็นแผ่นหลังคา เพื่อมอบให้แก่มูลนิธิอาสาเพื่อนพึ่ง (ภาฯ) ยามยาก สภากาชาดไทย ให้นำไปใช้ประโยชน์และมอบให้แก่ชุมชนที่ขาดแคลนหลังคา โดยจะส่งกล่องเครื่องดื่มดังกล่าวไปยังห้างบิ๊กซี ซูเปอร์เซ็นเตอร์ สาขาเชียงใหม่เพื่อส่งต่อไปยังโครงการ

หลักการที่ 3 การรักษาประสิทธิภาพของระบบเน้นการจัดการและลดผลกระทบเชิงลบอันเกิดจากการใช้ทรัพยากร กล่าวคือ จากการดำเนินงานในการขับเคลื่อนการจัดการขยะตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนในกิจกรรมส่งเสริมการทำปุ๋ยน้ำชีวภาพและโครงการคัดแยกขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิด ตามที่ได้กล่าวไปแล้วในหลักการที่ 1 และหลักการที่ 2 ยังเชื่อมโยงสู่หลักการที่ 3 คือ การส่งเสริมการทำปุ๋ยหมัก เป็นการลดการแพร่ระบาดของผักตบชวาและวัชพืชเป็นจำนวนมาก และการช่วยรักษาประสิทธิภาพของระบบการไหลเวียนของน้ำเพื่อการทำเกษตรของชุมชนได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งยังส่งผลต่อคุณภาพดินอีกด้วย เป็นการรักษาประสิทธิภาพของระบบเน้นการจัดการและลดผลกระทบเชิงลบอันเกิดจากการใช้ทรัพยากร และโครงการคัดแยกขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิด ด้วยการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทางจะนำไปสู่การลดผลกระทบเชิงลบจากการใช้ทรัพยากรให้น้อยลง (Reduce) เกิดการใช้ซ้ำ (Reuse) และนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle)

จากการดำเนินโครงการต่าง ๆ ข้างต้น ทางเทศบาลตำบลชี้เหล็กได้มีการติดตามและประเมินผลตามโครงการ โดยสำนักปลัดเทศบาลจะเป็นผู้ติดตามประเมินผล ซึ่งมีการติดตามและประเมินผลตามช่วงปีงบประมาณของโครงการนั้น ๆ ตามตัวชี้วัดที่ได้กำหนดในแผนงานโครงการและโครงการย่อยก็จะต้องเฝ้าระวังกันตลอด ถ้ามีหน่วยงานอื่นเข้ามาร่วมกับทางเทศบาลก็จะยิ่งงบประมาณมากขึ้น และผลการจัดการขยะด้วยแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนได้แก่ ขยะในครัวเรือนลดน้อยลง สำหรับปัยหมักนั้น ครัวเรือนมีปัยหมักสำหรับใช้ในการเกษตร อาจจะมีลดค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ลง ผลทางอ้อมพืชผักสามารถนำไปจำหน่ายและเกิดรายได้กลับเข้าสู่ครัวเรือน สิ่งแวดล้อมก็ดีขึ้น

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของการขับเคลื่อนการจัดการขยะด้วยแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนของเทศบาลตำบลชี้เหล็ก

การขับเคลื่อนการจัดการขยะด้วยแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน หากกล่าวถึงความสำเร็จอาจจะไม่สำเร็จได้เพียงระยะสั้น แต่จะต้องเกิดการขับเคลื่อนผลักดัน และที่สำคัญที่สุด คือ การตระหนักรับรู้ การมีส่วนร่วม และการมีจิตสำนึกร่วมของประชาชน ดังนั้น ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของการขับเคลื่อนการจัดการขยะด้วยแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนจึงประกอบด้วยปัจจัยดังต่อไปนี้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ได้แก่ นโยบายของผู้บริหารท้องถิ่น คือ การสั่งการในกระบวนการของโครงการหรือการสนับสนุนของผู้บริหารระดับสูง กล่าวคือ การจะขับเคลื่อนโครงการจัดการขยะไปได้ขึ้นอยู่กับนโยบายของผู้บริหาร ซึ่งนายกเทศมนตรีมีนโยบายเกี่ยวกับการรณรงค์การคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทางหรือจากแหล่งกำเนิด เมื่อผู้บริหารให้ความสำคัญกับเรื่องขยะ ก็จะเป็นหน้าที่ของระดับปฏิบัติการที่จะใช้ทักษะและความสามารถในการดำเนินการโครงการต่าง ๆ ต่อได้โดยไม่มี การต่อต้านคำสั่งของผู้บริหาร จึงเป็นความสำเร็จประการหนึ่ง ที่ทำให้เทศบาลสามารถจัดทำโครงการดังกล่าวได้ตามขอบเขตต้นทุน ระยะเวลา และคุณภาพที่กำหนดในโครงการ

สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อความล้มเหลว ได้แก่ งบประมาณในการดำเนินงานที่ไม่เพียงพอหรือทรัพยากรที่ไม่เพียงพอ ซึ่งงบประมาณถือว่าเป็นทรัพยากรการบริหารประการหนึ่งที่สำคัญในการทำให้โครงการต่าง ๆ สามารถต่อยอดไปได้ และสามารถทำให้เกิดโครงการตามที่เทศบาลและชุมชนต้องการได้ แต่เทศบาลมีงบประมาณไม่เพียงพอ จึงเป็นข้อจำกัดในการต่อยอดหรือจัดทำโครงการบางโครงการ เช่น เทศบาลมีแนวคิดความต้องการที่จะสร้างเตาเผาขยะ เช่นเดียวกับทางผู้นำชุมชนที่ต้องการให้มีการสร้างเตาเผาขยะในตำบล แต่ก็ไม่มีงบประมาณหรือโครงการต่าง ๆ ที่เคยทำ เช่น การคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง เมื่อทางเทศบาลไม่มี การจัดงบประมาณเพื่อใช้ในการจัดหาสิ่งของหรือใช้ไปมาแลกขยะต่อ ชุมชนก็ไม่เกิดความต่อเนื่องในการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง นอกจากนี้ชุมชนมีความพร้อมในการจัดการขยะด้วยตนเองได้ แต่ไม่มีงบประมาณขาดการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

การขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งชุมชนยังไม่มี ความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของโครงการในทิศทางเดียวกัน รวมถึงการขาดการสื่อสารและการประสานงานที่ดีระหว่างเทศบาลกับชุมชนอย่างทั่วถึง แม้จะมีการประชาสัมพันธ์ผ่านตัวแทนผู้นำชุมชนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน แต่ยังไม่ครอบคลุมถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน กลุ่มคนทำงาน รวมถึงประชากรแฝงที่เป็นนักศึกษาที่พักอาศัยในหอพักบริเวณพื้นที่ตำบลชี้เหล็ก จึงทำให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมน้อย เช่น โครงการรณรงค์คัดแยกขยะ โครงการทำปัยหมักชีวภาพ โครงการได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านในชุมชนในช่วงแรก ๆ ทั้งนี้ ผู้มีส่วนร่วมส่วนใหญ่เป็นวัยผู้สูงอายุ เนื่องจากเด็กและเยาวชนไปโรงเรียน คนหนุ่มสาวออกไปทำงาน และประชากรแฝงไม่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของหรือมีความรับผิดชอบร่วมในชุมชน เมื่อประชาชนขาดการมีส่วนร่วม ความสำเร็จของโครงการในมิติของการนำไปปฏิบัติเป็นวิถีชีวิตของประชาชนจึงยังไม่เกิดขึ้น

การขาดการมีส่วนร่วมในกลุ่มของเด็กและเยาวชน วัยทำงาน และประชากรแฝงยังเกี่ยวข้องกับกระบวนการดำเนินงานที่ไม่มีประสิทธิภาพในการจัดการ

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยขาดการประสานงานระหว่างผู้รับผิดชอบโครงการไปยังกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของโครงการได้อย่างครอบคลุมทุกกลุ่ม อีกทั้งช่วงเวลาในการดำเนินโครงการเป็นวันธรรมดา ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของกลุ่มเด็กและเยาวชน วิทยากร และประชากรแฝง

การขาดความต่อเนื่องและการต่อยอดการที่โครงการต่าง ๆ จะประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืนและเข้าไปอยู่ในจิตสำนึกของชาวบ้านได้นั้น เรื่องของการทำอย่างต่อเนื่องและมีการต่อยอดโครงการ จะทำให้การขับเคลื่อนด้วยแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเกิดขึ้นต่อไปได้ แต่ปัจจัยสำคัญที่ทำให้บางโครงการไม่มีความต่อเนื่องและไม่สามารถนำไปต่อยอดได้ คืองบประมาณไม่เพียงพอ การขาดการสนับสนุนงบประมาณดังที่ได้กล่าวไปข้างต้น โครงการคัดแยกขยะโดยนำขยะมาแลกสิ่งของ เมื่อระยะเวลาผ่านไป เทศบาลไม่มีสิ่งของมาสร้างแรงจูงใจด้วยงบประมาณจำกัด ประชาชนก็ขาดความต่อเนื่องในการคัดแยกขยะในครัวเรือนด้วยตัวเอง แม้เทศบาลยังคงขับเคลื่อนโครงการด้วยการรณรงค์การคัดแยกขยะต่อเนื่องก็ตาม ซึ่งประชาชนไม่ได้นำไปต่อยอดในครัวเรือนจนเป็นวิถีชีวิตหรือลักษณะนิสัยเกิดขึ้น

นอกจากนี้เทศบาลและผู้นำชุมชนมีความต้องการจะทำโครงการต่อยอดในการจัดการขยะ เช่นการสร้างเตาเผาขยะที่เกิดมูลค่าเพิ่มจากการเผา เช่น เผาแล้วเกิดเป็นก๊าซชีวภาพ แต่ไม่สามารถจัดทำได้ เนื่องจากขาดงบประมาณ ขาดการสร้าง ความเข้าใจให้แก่คนในชุมชนถึงความปลอดภัย การศึกษาความเหมาะสมของสิ่งแวดล้อม หรือมาตรการในการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จึงทำให้ชาวบ้านบางส่วนยังไม่ยอมรับในการสร้างเตาเผาขยะ เกรงกลัวการเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพะ บริบทสังคมดังกล่าวเป็นปัจจัยภายนอกซึ่งอยู่นอกเหนือการควบคุมของผู้บริหาร และชาวบ้านยังไม่มีความรู้ถึงการเพิ่มมูลค่าขยะที่เกิดจากการเผาอีกด้วย

อีกทั้งผู้นำชุมชนบางหมู่บ้านมีข้อเสนอในการจัดทำกิจกรรมพัฒนาหนองน้ำ ซึ่งในตำบลมีพื้นที่เป็นหนองน้ำ มีทำเลเหมาะสมในการสร้างเป็นสถานที่พักผ่อน

สถานที่ท่องเที่ยว โดยมีแนวคิดที่เสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาตลอด คือ การนำวัสดุที่เหลือใช้ วัสดุรีไซเคิลมาทำเป็นหุ่นยนต์ ทำเป็นแพ เพื่อสร้างเป็นสถานที่ท่องเที่ยวในจุดนั้น แต่เป็นเพียงแนวคิด ไม่ได้ทำ เพราะขาดการสนับสนุน อีกทั้งชาวบ้านก็หาเข้ากินค่าไม่สามารถเข้ามาร่วมดำเนินการได้ จึงทำให้ไม่สามารถต่อยอดจากการรีไซเคิลขวดพลาสติกหรือวัสดุเหลือใช้ไปทำโครงการดังกล่าวได้

การขาดจิตสำนึกของชุมชนจะเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนและความต่อเนื่องของโครงการสิ่งที่ปรับเปลี่ยนได้ยากที่สุด คือ จิตสำนึก ซึ่งเป็นเรื่องของความรู้สึกนึกคิดที่ส่งผลต่อพฤติกรรม ชุมชนเคยปฏิบัติตนอย่างไรก็เกิดความเคยชิน สะดวกที่จะทิ้งโดยไม่มีการคัดแยกขยะ และจิตสำนึกยังเป็นปัจจัยที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของผู้บริหารที่เกินกว่าจะไปควบคุมทัศนคติของชุมชนได้ ทว่าสิ่งเหล่านี้สามารถทำได้โดยการขัดเกลาบ่มเพาะตั้งแต่วัยเด็ก และการที่ชุมชนขาดจิตสำนึกเกี่ยวข้องกับการสื่อสาร การประสานงานระหว่างเทศบาลกับกลุ่มเป้าหมายยังไม่มีประสิทธิภาพ หรือการขาดการจัดการผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ยังไม่เข้าถึงกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มที่อยู่ในช่วงวัยที่ควรได้รับการสื่อสารสร้างความเข้าใจ ขัดเกลาก่อนกระบวนการทางสังคม ปลูกฝังบ่มเพาะจิตสำนึก เพราะหากปลูกฝังหรือรณรงค์ตอนโตก็ยากต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

ดังนั้นพฤติกรรมจึงเปลี่ยนได้ยาก ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดจิตสำนึกในการคัดแยกขยะหรือการลดการใช้ทรัพยากรที่สร้างขยะ และมองว่าการจัดการขยะคือหน้าที่ของเทศบาล ประชาชนยังไม่เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของโครงการร่วมกัน กลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการมีเพียงผู้สูงอายุ ขณะที่กลุ่มวัยเด็กและเยาวชน วิทยากร รวมถึงประชากรแฝงขาดการมีส่วนร่วมในโครงการ อาจด้วยข้อจำกัดของเวลาในการจัดทำโครงการที่ตรงกับวันธรรมดา แม้ว่าเทศบาลจะคาดหวังให้ผู้เข้าร่วมโครงการนำไปขยายผลให้เด็กและคนในครัวเรือนก็ตาม

อย่างไรก็ตาม หากได้มีการรณรงค์อย่างต่อเนื่องเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเด็กและเยาวชน ก็อาจจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ ซึ่งเรื่องของจิตสำนึกจะต้องขัดเกลามาปลูกฝังสร้างเสริมตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งต้องใช้เวลาและกลไก

ทางสังคมโดยการร่วมกันผลักดันของผู้นำชุมชนเชิงรุก อีกทั้งการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ล้วนเป็นสิ่งสำคัญในการแก้ไขปัญหา

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง การขับเคลื่อนการจัดการขยะด้วยแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนของเทศบาลตำบลชี้เหล็ก ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

การขับเคลื่อนการจัดการขยะด้วยแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนของเทศบาลตำบลชี้เหล็ก

การขับเคลื่อนการจัดการขยะด้วยแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนของเทศบาลตำบลชี้เหล็กเกิดขึ้นจากอำนาจหน้าที่ทางกฎหมาย ทิศทางการพัฒนา ปัญหาขยะชุมชนที่เพิ่มขึ้น การประชาคมหมู่บ้าน ผู้บริหาร จึงกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์การพัฒนา และมอบหมายให้กองสาธารณสุข กองการเกษตรจัดทำโครงการต่าง ๆ และได้ดำเนินโครงการร่วมกับชุมชนและหน่วยงานภายนอกในการขับเคลื่อนการจัดการขยะตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนของเทศบาลตำบลชี้เหล็ก จึงสามารถสรุปได้ว่าการดำเนินการตามหลักการ 3Rs คือ ใช้น้อย (Reduce) ใช้ซ้ำ (Reuse) และนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) หรือหลักการพื้นฐาน 3 ประการ ดังนี้

หลักการที่ 1 การรักษาและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Capital) ได้แก่ โครงการส่งเสริมทำปุ๋ยหมักจากผักตบชวาภายใต้โครงการกำจัดผักตบชวา วัชพืช และสิ่งกีดขวางทางน้ำ กิจกรรมส่งเสริมการทำปุ๋ยน้ำชีวภาพ

หลักการที่ 2 การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้วยการหมุนเวียนวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ โดยการออกแบบและแปรรูปทรัพยากรภายหลังการใช้งาน การซ่อมแซมและนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) ได้แก่ โครงการรณรงค์และคัดแยกขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิด หรือโครงการส่งเสริมการสร้างมูลค่าจากขยะรีไซเคิล

หลักการที่ 3 การรักษาประสิทธิภาพของระบบเน้นการจัดการและลดผลกระทบเชิงลบอันเกิดจากการใช้ทรัพยากร ได้แก่ โครงการรณรงค์และคัดแยกขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิด กิจกรรมส่งเสริมการทำปุ๋ยน้ำชีวภาพ

จากโครงการต่าง ๆ ข้างต้นเป็นการดำเนินการจัดการขยะตามหลักการ 3Rs คือ ใช้น้อย (Reduce) ใช้ซ้ำ (Reuse) และนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle)

จากการดำเนินโครงการสำนักปลัดเทศบาล ได้ติดตามและประเมินผลโครงการตามช่วงปีงบประมาณ ซึ่งสรุปผลลัพธ์การดำเนินงาน ได้แก่ ขยะต้นทางลดน้อยลง สำหรับปัญหานั้น ครวเรือนมีปุ๋ยหมักสำหรับใช้ในการเกษตร

อย่างไรก็ตาม การจัดการขยะของเทศบาลตำบลชี้เหล็กยังจำกัดในรูปแบบการคัดแยกขยะต้นทาง การแปรรูปเป็นปุ๋ยหมัก เพื่อใช้ในระดับครัวเรือน จึงยังไม่เกิดผลในเชิงการสร้างรายได้กลับสู่ชุมชน ทั้งนี้ ในอนาคตเทศบาลตำบลชี้เหล็กได้มีแนวคิดในการจัดตั้งธนาคารขยะเพื่อเกิดการคัดแยกขยะและเพื่อเกิดการแปรรูปขยะที่หลากหลายยิ่งขึ้น

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของการขับเคลื่อนการจัดการขยะด้วยแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนของเทศบาลตำบลชี้เหล็ก

จากผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของการขับเคลื่อนการจัดการขยะด้วยแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนของเทศบาลตำบลชี้เหล็ก ผู้วิจัยสามารถจำแนกปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและปัจจัยที่ส่งผลต่อความล้มเหลวโดยสรุป ดังต่อไปนี้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการขับเคลื่อนการจัดการขยะด้วยแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนของเทศบาลตำบลชี้เหล็ก ได้แก่ นโยบายของผู้บริหาร ซึ่งเกี่ยวข้องกับการสั่งการในกระบวนการโครงการหรือการสนับสนุนของผู้บริหารระดับสูงที่ให้ความสำคัญกับการจัดการขยะต้นทาง และการปฏิบัติตามนโยบายของผู้ปฏิบัติด้วยทักษะและความสามารถในการกำหนดและดำเนินโครงการต่าง ๆ โดยไม่มีการต่อต้านคำสั่ง

สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อความล้มเหลวของการขับเคลื่อนการจัดการขยะด้วยแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนของเทศบาลตำบลชี้เหล็ก ได้แก่ งบประมาณในการดำเนินงานไม่เพียงพอ การขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งชุมชนยังไม่เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของโครงการ และการสื่อสาร การประสานงานของเทศบาลกับชุมชนยังไม่มีประสิทธิภาพ จึงทำให้คนในชุมชน

มีส่วนร่วมน้อย โครงการบางโครงการขาดความต่อเนื่อง และการต่อยอด และการขาดจิตสำนึกของชุมชนในการคัดแยกขยะซึ่งจิตสำนึกเป็นความรู้สึกนึกคิดที่อยู่ นอกเหนือการควบคุมของผู้บริหาร อีกทั้งการที่ชุมชนขาดจิตสำนึกสะท้อนถึงการสื่อสารที่ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และการจัดการผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ยังไม่ครอบคลุมถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างครอบคลุมทุกกลุ่ม

การอภิปรายผลการวิจัย

ด้วยสถานการณ์ปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นในบริเวณพื้นที่เทศบาลตำบลชี้เหล็ก อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่ เทศบาลตำบลชี้เหล็กได้ดำเนินการจัดการขยะโดยดำเนินการตามข้อบังคับของกฎหมายเป็นพื้นฐาน และได้ขับเคลื่อนการจัดการขยะด้วยแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ซึ่งนายกเทศมนตรีตำบลชี้เหล็กมีนโยบายที่คำนึงถึงแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องสัมพันธ์กับแผนระดับชาติ ระดับภาค ระดับกลุ่มจังหวัด ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น ในทุกระดับและทุกมิติ เพื่อพัฒนาตำบลชี้เหล็กไปสู่การพัฒนาจังหวัดและประเทศ เพื่อให้เป็นประเทศที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ทิศทางนโยบายของนายกเทศมนตรีถือได้ว่าเป็นเจตนารมณ์ในการกำหนดทิศทางการพัฒนาของท้องถิ่น ซึ่งสะท้อนตามขั้นตอนการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ควรจะเป็น ซึ่งเริ่มจากการจัดทำนโยบายกล่าวคือ การจัดการขยะมูลฝอยที่ดีควรจะเริ่มจากการที่ผู้บริหารให้ความสำคัญหรือมีนโยบายในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยของท้องถิ่นเพื่อหน่วยงานที่รับผิดชอบจะได้ดำเนินนโยบายเหล่านั้นไปจัดทำเป็นแผนงานของหน่วยงานและนำไปปฏิบัติตามลำดับ (Pollution Control Department, 2011) เช่นเดียวกับการศึกษาของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (The Health Promotion Foundation, 2020) พบว่า เทศบาลนครขอนแก่น มีนโยบายในการกำจัดขยะมูลฝอย คือ การลด การคัดแยกขยะมูลฝอยต้นทาง รวมถึงสร้างวินัยและสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลดขยะชุมชนโดยยึดหลัก 3Rs

ดังนั้นผู้เขียนเกิดข้อค้นพบในการเกิดขึ้นของการจัดการขยะมูลฝอย นอกจากด้วยสภาพข้อบังคับในทางกฎหมาย นโยบายของนายกเทศมนตรีนับเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการขยะมูลฝอยให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม

เทศบาลตำบลชี้เหล็กได้กำหนดยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการบริหารการจัดการขยะในยุทธศาสตร์ข้อ 3 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Keelek Subdistrict Municipality, 2019) จากยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ กองสาธารณสุข กองการเกษตร จะนำไปปฏิบัติในการจัดทำโครงการต่าง ๆ

ในการจัดทำโครงการสอดคล้องกับการจัดการขยะด้วยหลักการ 3Rs คือ ใช้ให้น้อย (Reduce) ใช้ซ้ำ (Reuse) และนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) หรือแนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจหมุนเวียน 3 หลักการ ได้แก่ (Thailand Institute of Scientific and Technological Research, 2019)

หลักการที่ 1 การรักษาและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Capital) ได้แก่ โครงการส่งเสริมทำปุ๋ยหมักจากผักตบชวา โดยนำผักตบชวาที่กีดขวางทางน้ำไหลเข้าสู่พื้นที่การเกษตร มาทำปุ๋ยหมักจากผักตบชวา เพื่อช่วยเพิ่มการไหลของน้ำได้ดี และปุ๋ยหมักสามารถใช้ในการเกษตร เพื่อลดต้นทุนการใช้สารเคมีได้อีกด้วย รวมถึงการทำปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพเพื่อการจัดการขยะย่อยสลายในครัวเรือน เพื่อใช้ในการเกษตร และส่งผลต่อคุณภาพดิน สะท้อนถึงการควบคุมให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและได้ประโยชน์สูงสุดผ่านเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการจัดการทรัพยากรในระบบและการฟื้นคืนสภาพทรัพยากรธรรมชาติ

หลักการที่ 2 การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้วยการหมุนเวียนวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ โดยการออกแบบและแปรรูปทรัพยากรภายหลังการใช้งาน การซ่อมแซมและนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) ได้แก่ โครงการรณรงค์และคัดแยกขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิดหรือโครงการส่งเสริมการสร้างมูลค่า

จากขยะรีไซเคิล โดยการนำขยะมาแลกสิ่งของหรือใช้ และเทศบาลจะนำขยะรีไซเคิลเพื่อสร้างประโยชน์ แก่สังคมต่อไป เช่น เทศบาลได้ส่งขวดพลาสติกใส ให้กับหน่วยงานภายนอกนำไปผลิตเป็นชุดพีพีอี ให้โรงพยาบาลที่ขาดแคลน ซึ่งเป็นการซ่อมแซม และนำ กลับมาใช้ใหม่ (Recycle) เพื่อเกิดการหมุนเวียนของวัสดุ

หลักการที่ 3 การรักษาประสิทธิภาพของระบบ เน้นการจัดการและลดผลกระทบเชิงลบอันเกิดจากการใช้ ทรัพยากร ได้แก่ โครงการรณรงค์และคัดแยกขยะ มูลฝอยจากแหล่งกำเนิด ซึ่งเป็นการลดขยะตั้งแต่ต้นทาง หรือกิจกรรมส่งเสริมการทำปุ๋ยน้ำชีวภาพ โดยนำขยะ ย่อยสลายในครัวเรือนมาทำเป็นปุ๋ยหมัก จะนำไปสู่ การลดผลกระทบเชิงลบที่จะเกิดขึ้นจากการใช้ทรัพยากร

จากโครงการจัดการขยะต้นทางในครัวเรือน ก่อนนำไปสู่การคัดแยกขยะต้นทางโดยการอบรม ให้ความรู้แก่ชาวบ้านซึ่งเป็นการรณรงค์ให้ชาวบ้าน รู้จักเกี่ยวกับขยะรีไซเคิลและนำขยะมาแลกของหรือนำมา สร้างเป็นมูลค่าเพิ่มขึ้น โครงการดังกล่าวเป็นไปตามแนวคิด เศรษฐกิจหมุนเวียน โดยการนำทรัพยากรที่ถูกใช้แล้ว กลับมาแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ เน้นการใช้ทรัพยากร ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อแก้ไขปัญหาการใช้ทรัพยากร เกินความจำเป็นจากการขยายตัวของประชากรและ ปัญหาการจัดการขยะ (Thailand Institute of Scientific and Technological Research, 2019) และยังสะท้อนถึง ระบบที่วางแผนและออกแบบมาเพื่อคืนสภาพใหม่ให้กับ วัสดุต่าง ๆ ในวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์แทนการทิ้งขยะหลัง จากการบริโภค เศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นการนำวัสดุ ที่เป็นองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์กลับมาสร้างคุณค่าใหม่ โดยการหมุนเวียนเป็นวงจรต่อเนื่องโดยไม่มีของเสีย (SCG Circular Way, 2019)

การจัดการขยะตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน กระบวนการซ่อมแซม (Repair) และการนำเศษวัสดุ มาทำเป็นของใช้ใหม่ (Refurbish) จึงเป็นทางเลือกใหม่ เพื่อขับเคลื่อนให้เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียนอย่างเต็มรูปแบบ โดยหลักการ 5Rs ประกอบด้วย การลดของที่จะทิ้ง ให้น้อยลง ลดการสร้างขยะ เพื่อลดปริมาณขยะ (Reduce) การใช้ซ้ำ ยืดอายุการใช้งาน หรือใช้ประโยชน์ให้มากขึ้น

เช่น ขวดแก้ว กล่องกระต่าย (Reuse) การซ่อมแซมสิ่งของต่าง ๆ ให้สามารถนำมาใช้ใหม่ได้ (Repair) การนำเศษวัสดุ มาทำเป็นของใช้ใหม่ หรือเพิ่มความสวยงาม (Refurbish) และการนำขยะรีไซเคิลไปแปรรูป (Recycle) (Thailand Institute of Scientific and Technological Research, 2019)

ในการนำวัสดุมาทำเป็นของใช้ใหม่ (Refurbish) การซ่อมแซม (Repair) และการแปรรูปกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) เพื่อสามารถนำส่งต่อโรงงานสำหรับแปรรูป เพื่อนำไปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เทศบาลตำบลชี้เหล็ก ได้นำขยะที่นำมาแลกส่งต่อไปรีไซเคิลเพื่อสร้างประโยชน์ ให้สังคม โดยได้ส่งต่อขยะรีไซเคิลจากชุมชนไปต่อยอด ในโครงการขององค์กรอื่น ๆ เช่น โครงการแยกขวด ช่วยหมอโดยเครือข่ายสังคมลดขยะ Less Plastic Thailand จะนำขวดพลาสติกใส (PET) มาเปลี่ยนเป็น เส้นใย แล้วถักทอเป็นชุดพีพีอีแบบใช้ซ้ำได้ให้โรงพยาบาล ที่ขาดแคลน โครงการกรีนโรด ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมืองลำพูน เป็นโครงการที่นำขยะพลาสติกประเภท ทัวไปไปผลิตบล็อกปูพื้นถนนสีเขียว ใต้เท้าอี๋ รองเท้า ให้แก่เด็กด้อยโอกาส ให้นำไปใช้ประโยชน์

การดำเนินการดังกล่าวของเทศบาลถือได้ว่าเป็นกิจกรรมหนึ่งตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนที่ มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรใหม่ให้น้อยที่สุด การคง คุณค่าผลิตภัณฑ์ให้นานที่สุด การจัดการของเสียจาก การผลิตและบริโภคด้วยการนำวัสดุที่ผ่านการผลิต และบริโภคแล้วเข้าสู่กระบวนการผลิตใหม่ เช่น การเปลี่ยน ของเหลือทิ้งให้เป็นสารมูลค่าเพิ่มสูง การใช้นวัตกรรม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการกำจัดขยะต้นทาง กลางทาง และปลายทาง การส่งเสริมอุตสาหกรรม รีไซเคิลวัสดุที่สำคัญ การส่งเสริมการออกแบบผลิตภัณฑ์ และรูปแบบธุรกิจที่เอื้อต่อระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน เป็นต้น ซึ่งการดำเนินกิจกรรมเหล่านี้จะมีแนวคิดที่ต่างจากระบบ เศรษฐกิจแบบดั้งเดิมที่เน้นการใช้ทรัพยากรการผลิต และการสร้างของเสียในรูปแบบเศรษฐกิจที่เป็นเส้นตรง (Linear Economy) (Thailand Institute of Scientific and Technological Research, 2019)

นอกจากนี้ในการดำเนินโครงการส่งเสริมทำปุ๋ยหมักจากผักตบชวาภายใต้โครงการกำจัดผักตบชวาวัชพืช และสิ่งกีดขวางทางน้ำ กิจกรรมส่งเสริมการทำปุ๋ยน้ำชีวภาพเพื่อสนับสนุนการจัดการขยะย่อยสลายในครัวเรือนของเทศบาลตำบลซีเหล็ก สอดคล้องกับแนวทางการจัดการขยะด้วยหลักเศรษฐกิจหมุนเวียนในประเภทของขยะอินทรีย์ ได้แก่ เศษอาหาร เศษผัก และผลไม้ต่าง ๆ โดยมีแนวทางการจัดการขยะอินทรีย์เพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่หรือสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อเป็นแหล่งผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยไล่เดือน และน้ำหมักชีวภาพ(Thailand Institute of Scientific and Technological Research, 2019)

การขับเคลื่อนโครงการดังกล่าวข้างต้นของเทศบาลตำบลซีเหล็กยังสัมพันธ์กับการศึกษาของชงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร (Promsaka Na Sakolnakorn, 2019) เรื่อง แนวทางการส่งเสริมแนวคิดระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการส่งเสริมและมีความพยายามในการนำแนวคิดระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนมาปรับใช้ภายใต้หลัก 3Rs คือ ใช้น้อยลง ใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่ ซึ่งการนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนมาประยุกต์ใช้ในระดับเทศบาลตำบลให้ความสำคัญกับการคัดแยกขยะในครัวเรือน ส่วนเศษอาหารมีการส่งเสริมการทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ เช่นเดียวกับรายงานผลการศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางขับเคลื่อนการจัดการขยะมูลฝอยจากชุมชนที่ต้นทางอย่างยั่งยืนพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น (The Health Promotion Foundation, 2020)

อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนพบว่า ผลการศึกษาการจัดการขยะของเทศบาลตำบลซีเหล็กที่มุ่งเน้นการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง เป็นการส่งเสริมแรงจูงใจในการคัดแยกขยะเพื่อนำมาแลกสิ่งของ เครื่องใช้ และการแปรรูปขยะอินทรีย์จากเศษอาหาร ผัก ผลไม้เป็นปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ เพื่อหมุนเวียนใช้ในการเกษตรภาคครัวเรือน แต่การขับเคลื่อนการจัดการขยะของเทศบาลตำบลซีเหล็กยังไม่ถึงระดับแนวทางการจัดการขยะหรือของเสียด้วยหลักเศรษฐกิจหมุนเวียนในประเด็นการสร้างมูลค่าเพิ่มจากขยะรีไซเคิลเพื่อขายกลับคืนเป็นวัตถุดิบหมุนเวียนในโรงงานหรือทำเชื้อเพลิง

ขยะ (Refuse Derived Fuel: RDF) เพื่อผลิตเชื้อเพลิงทดแทน (Thailand Institute of Scientific and Technological Research, 2019) สอดคล้องกับการศึกษาของวิภาต อภิบาลกุลดำรง (Apipalakuldumrong, 2022) เรื่อง การพัฒนาระบบการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดปทุมธานีด้วยระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน ในข้อค้นพบที่ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 60 ทราบถึงเทคโนโลยีสมัยใหม่และกระบวนการใหม่ในการจัดการขยะมูลฝอย เช่น การใช้ขยะมูลฝอยเป็นเชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้า การผลิตน้ำมันจากขยะมูลฝอยพลาสติก เป็นต้น แต่ยังไม่มีการจัดการขยะมูลฝอยในรูปแบบดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนพิจารณาได้ว่า ด้วยบริบทของเทศบาลตำบลซีเหล็กเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก จึงมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ กำลังคนน้อย ที่ส่งผลกระทบต่อศักยภาพในการแปรรูปขยะเป็นเชื้อเพลิงทดแทน ทั้งนี้ถ้าเทศบาลจะดำเนินการโดยพิจารณาถึงโอกาสเพื่อแก้ไขข้อจำกัดด้านงบประมาณและกำลังคนก็สามารถเกิดขึ้นได้ โดยเทศบาลตำบลซีเหล็กจะต้องพยายามสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับบริษัทเอกชนในการลงทุนร่วมหรือการมอบหมายให้เอกชนดำเนินการ เพื่อเกิดโอกาสในการต่อยอดและสร้างช่องทางในการเปลี่ยนขยะเป็นรายได้กลับมาสู่ชุมชน トラบใดที่การดำเนินการไม่ได้ขัดต่อกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ดังนั้นจากการขับเคลื่อนการจัดการขยะด้วยแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนข้างต้น ผู้เขียนจึงพิจารณาได้ว่า ในการขับเคลื่อนการจัดการขยะที่ตั้งอยู่บนกรอบแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน โดยหลักการพื้นฐานเบื้องต้น คือ การจัดการภายใต้หลัก 3Rs คือ ลดการใช้ (Reduce) ใช้ซ้ำ (Reuse) และนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) และควรขยายสู่หลักการ 5Rs ซึ่งเพิ่มหลักการซ่อมแซม (Repair) และการนำเศษวัสดุมาทำเป็นของใช้ใหม่หรือเพิ่มความสวยงาม (Refurbish) เพื่อเกิดการจัดการขยะและของเสียต่าง ๆ ได้อย่างครบวงจรตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

สำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของการขับเคลื่อนการจัดการขยะด้วยแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนของเทศบาลตำบลชี้เหล็ก

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนการจัดการขยะของเทศบาลตำบลชี้เหล็ก โดยการพิจารณาที่ความสำเร็จตามกรอบเวลา (Time) ต้นทุน (Cost) (กรณีของเทศบาล คือ ต้นทุนที่ได้อนุมัติตามงบประมาณของโครงการนั้น ๆ) และคุณภาพ (Quality) พบว่า โครงการเกิดความสำเร็จในขอบเขตตามช่วงเวลาของการดำเนินโครงการที่ดำเนินการเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด การใช้งบประมาณที่ได้รับ และการวัดผลจากปริมาณขยะต้นทางที่ลดลงหลังเสร็จสิ้นโครงการ (Bacarrini, 1999)

อย่างไรก็ตาม ในแง่ของความสำเร็จในการบรรลุผลลัพธ์ที่นำไปสู่การขยายผลต่อยอดในครัวเรือนหรือชุมชนจนเกิดจิตสำนึกของประชาชนยังเห็นผลไม่ชัดเจน และการมีส่วนร่วมในโครงการต่าง ๆ ยังมีเพียงผู้สูงอายุที่เข้าร่วม แต่ประชากรที่เป็นต้นตอของปริมาณขยะเช่นกัน เช่น วัยเด็กและเยาวชน วัยทำงาน และประชากรแฝงยังไม่ได้มีส่วนร่วมในโครงการ

นอกจากนี้ ประชาชนจะเกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะต้นทางในช่วงของการนำขยะที่คัดแยกไปแลกสิ่งของในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ในแง่นี้การขาดการมีส่วนร่วมและจิตสำนึกของชุมชนสะท้อนถึง ความสำเร็จของผลงานของโครงการ เกี่ยวข้องกับผลกระทบของผลงานที่เกิดจากโครงการ (Bacarrini, 1999) แต่เมื่อชุมชนยังไม่เกิดจิตสำนึกในการจัดการขยะต้นทาง แสดงถึงความไม่สำเร็จที่โครงการยังไม่สามารถสร้างจิตสำนึกให้กับชุมชนได้ ดังนั้นความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโครงการล้วนมีปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลว

จากที่กล่าวมาจึงสามารถวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ โดยจำแนกเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและปัจจัยที่ส่งผลต่อความล้มเหลวของการขับเคลื่อนการจัดการขยะของเทศบาลตำบลชี้เหล็ก ได้ดังนี้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ได้แก่ นโยบายของผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งเป็นการสั่งการของผู้บริหารในกระบวนการโครงการหรือการสนับสนุนของผู้บริหาร

ระดับสูง การจะขับเคลื่อนโครงการจัดการขยะให้ดำเนินไปได้ เช่น นายกเทศมนตรีมีนโยบายเกี่ยวกับการรณรงค์การคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทางหรือแหล่งกำเนิด เมื่อผู้บริหารให้ความสำคัญกับเรื่องขยะ ก็จะเป็นหน้าที่ของระดับปฏิบัติการที่จะใช้ทักษะและความสามารถดำเนินการโครงการต่าง ๆ โดยไม่มีการต่อต้านคำสั่งเป็นไปตามการศึกษาปัจจัยความสำเร็จของโครงการ ได้แก่ การสนับสนุนของผู้บริหารระดับสูง การอนุญาตของผู้จัดการโครงการ (Bacarrini, 1999) และการที่ผู้ปฏิบัติการรับนโยบายไปโดยใช้ทักษะและความสามารถในการกำหนดและดำเนินโครงการให้เกิดขึ้น สะท้อนถึงปัจจัยทักษะและความสามารถของทีมงานที่ขับเคลื่อนให้โครงการสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้สำเร็จ (Bacarrini, 1999) และปัจจัยไม่มีการต่อต้านคำสั่งระหว่างองค์การ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ หากมีการต่อต้านคำสั่งไม่ยอมทำตาม ความสมบูรณ์ สัมฤทธิ์ผลของนโยบายก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ (Nimponich, 2011)

อีกทั้งยังมีข้อค้นพบที่สอดคล้องกับการศึกษาของ วิภาต อภิบาลกุลดำรง (Apipalakuldumrong, 2022) เรื่อง การพัฒนาระบบการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดปทุมธานีด้วยระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน ในข้อค้นพบที่ว่า

การดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยด้วยหลักเศรษฐกิจหมุนเวียนนั้น ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจและการสั่งการตามบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารและตัวแปรแห่งความสำเร็จนับตั้งแต่ผู้บริหารเทศบาลมีนโยบายสนับสนุนการจัดการขยะในชุมชน เช่นเดียวกับการศึกษาของ พัทยาพร อุ่นโรจน์ (Aunroj, 2021) พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่ส่งเสริมให้เทศบาลตำบลเวียงเทิงบริหารจัดการขยะได้ดี คือ ผู้บริหารท้องถิ่นให้ความสำคัญ สนับสนุนและร่วมปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ปลัดเทศบาล ทำงานสอดคล้องสนับสนุนนโยบายผู้บริหาร

สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อความล้มเหลว ได้แก่ ปัจจัยด้านงบประมาณที่ไม่เพียงพอหรือทรัพยากรไม่เพียงพอ โดยขาดการสนับสนุนงบประมาณ สอดคล้องกับแนวความคิดเชิงวิเคราะห์ที่อธิบายสาเหตุที่ทำให้

การนำนโยบายไปปฏิบัติหรือโครงการเกิดขึ้นได้ไม่สมบูรณ์ หรือเกิดความล้มเหลว เกิดขึ้นจากปัจจัย ได้แก่ งบประมาณหรือเงินที่ได้รับไม่เพียงพอ (Nimpanich, 2011) และยังขาดปัจจัยความสำเร็จ คือ การได้รับทรัพยากรที่เพียงพอและการประมาณการต้นทุนตามลักษณะของโครงการ (Bacarrini, 1999) ซึ่งงบประมาณคือ ทรัพยากรที่สำคัญทางการบริหารที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ

ผู้เขียนจึงเกิดข้อสังเกตได้ว่า เมืองงบประมาณมีจำกัด ไม่เพียงพอ หรือขาดการสนับสนุนก็ตาม จะส่งต่อการขาดความต่อเนื่องและการต่อยอดของโครงการในบางโครงการด้วย รวมถึงไม่สามารถทำให้เกิดโครงการที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

การขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน กล่าวคือ ผู้มีส่วนร่วมส่วนใหญ่เป็นวัยผู้สูงอายุ เนื่องจากเด็กและเยาวชนไปโรงเรียน วัยหนุ่มสาวออกไปทำงาน ซึ่งประชาชนยังไม่ตระหนักและเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างแท้จริงจึงทำให้การดำเนินการจัดการขยะตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนยังไม่ประสบความสำเร็จ สะท้อนว่าประชาชนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของโครงการขาดความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งโครงการจะสำเร็จได้ ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนจะต้องมีความเข้าใจและเห็นด้วยในวัตถุประสงค์/เป้าหมายที่มีความชัดเจนและทิศทางเดียวกัน

นัยสำคัญของการขาดความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของโครงการยังสัมพันธ์กับกระบวนการดำเนินงานของผู้รับผิดชอบโครงการ ซึ่งสะท้อนการสร้างความสำเร็จ การสื่อสารทิศทางหรือรายละเอียดของโครงการยังไม่เพียงพอต่อการตระหนักรู้อย่างทั่วถึงต่อกลุ่มเป้าหมาย สอดคล้องกับสาเหตุที่ทำให้โครงการนำไปปฏิบัติได้ไม่สมบูรณ์ ในปัจจัยด้านการระบุงบรายละเอียดยของงาน รวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นตามมา เป็นอีกปัจจัยหนึ่งของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่สมบูรณ์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการวางแผนและการควบคุมงาน โดยจะต้องมีการระบุงานที่จะต้องดำเนินการได้ให้บรรลุผล ความสัมพันธ์ระหว่างงานเหล่านี้กับผลที่ตามมา (Nimpanich, 2011) และสะท้อนถึงการขาดการสื่อสารและประสานงานที่ดีระหว่างองค์การตัวแทนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนงาน/โครงการ

(Nimpanich, 2011)

นอกจากนี้การขาดการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน วัยทำงาน รวมถึงประชากรแฝงที่อาศัยในพื้นที่ ยังไม่เป็นไปตามแนวคิดปัจจัยความสำเร็จของโครงการ ในปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมและการจัดการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Bacarrini, 1999) สะท้อนถึงกระบวนการจัดการที่ผู้รับผิดชอบโครงการยังไม่สามารถจัดการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ครอบคลุมถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย

การขาดความต่อเนื่องและการต่อยอด ซึ่งบางโครงการไม่สามารถทำต่อเนื่องและต่อยอดได้ พิจารณาได้ว่า มาจากงบประมาณที่ไม่เพียงพอหรือขาดการสนับสนุนงบประมาณก็ตาม ประเด็นนี้มีข้อบ่งชี้จากปัจจัยงบประมาณตามที่กล่าวข้างต้น เมืองงบประมาณไม่เพียงพอ ก็ย่อมส่งผลกระทบต่อความล้มเหลวของโครงการ (Nimpanich, 2011) และการต่อยอดในโครงการต่าง ๆ ก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ดังที่โครงการคัดแยกขยะโดยนำขยะมาแลกสิ่งของ เมื่อระยะเวลาผ่านไป เทศบาลไม่มีสิ่งของมาสร้างแรงจูงใจด้วยงบประมาณจำกัด ประชาชนก็ขาดความต่อเนื่องในการคัดแยกขยะในครัวเรือนด้วยตัวเอง แม้เทศบาลยังคงขับเคลื่อนโครงการด้วยการรณรงค์การคัดแยกขยะก็ตาม ซึ่งประชาชนไม่ได้นำไปต่อยอดในครัวเรือนจนเป็นวิถีชีวิตหรือเกิดเป็นวินัยเกิดขึ้น หรือกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองและผู้นำชุมชนมีความต้องการสร้างเตาเผาขยะเพื่อเกิดการแปรรูปขยะเป็นพลังงานเชื้อเพลิง และสามารถสร้างรายได้กลับสู่ชุมชนแต่โครงการสร้างเตาเผาขยะหรือการแปรรูปขยะเป็นพลังงานเชื้อเพลิงไม่สามารถเกิดขึ้นได้

อีกทั้งผู้นำชุมชนมีแนวคิดในการสร้างสถานที่พักผ่อน สถานที่ท่องเที่ยว คือ การนำวัสดุที่เหลือใช้วัสดุรีไซเคิลมาทำเป็นหุ่นยนต์ ทำเป็นแพเพื่อสร้างเป็นสถานที่ท่องเที่ยว แต่ไม่สามารถต่อยอดให้เกิดขึ้นได้ เนื่องจากขาดการสนับสนุน ซึ่งมีปัจจัยด้านงบประมาณทรัพยากร จึงสัมพันธ์กับปัจจัยความสามารถในการผลักดันให้เกิดความต่อเนื่องและการต่อยอดดังที่กล่าวไป

ปัจจัยสุดท้ายประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดจิตสำนึกซึ่งจิตสำนึกเป็นเรื่องของความรู้สึกนึกคิดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและอยู่นอกเหนือการควบคุมของผู้บริหาร (Bacarrini, 1999) ซึ่งเป็นปัจจัยที่ต้องใช้ระยะเวลาใน

การขัดเกลา บ่มเพาะ ปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็กผ่านกลไกทางสังคม ทั้งนี้ในการคัดแยกขยะหรือการลดการใช้ พิจารณาได้จากประชาชนที่เข้าร่วมโครงการคัดแยกขยะ จะให้ความสนใจในช่วงระยะเวลาของการนำขยะที่คัดแยกมาแลกสิ่งของใช้ก็ได้ แต่ไม่ได้นำไปปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน มองว่าการจัดการขยะ คือ หน้าที่ของเทศบาลและประชาชนในชุมชนบางส่วนยังเห็นว่าโครงการคัดแยกขยะยังไม่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง สะท้อนการขาดความเข้าใจในวัตถุประสงค์/เป้าหมายที่มีความชัดเจนและทิศทางเดียวกัน (Nimpanich, 2011) และจากกลุ่มคนที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุ ขณะที่เด็กและเยาวชน รวมถึงประชากรแฝงขาดการมีส่วนร่วมในโครงการ ด้วยข้อจำกัดของเวลาในการจัดกิจกรรมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อกลุ่มวัยเด็กหรือวัยทำงาน

ผู้เขียนมีข้อสังเกตประการหนึ่ง คือ เทศบาลยังไม่ได้กล่าวถึงเด็กได้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ แต่จะกล่าวถึงความต้องการให้ผู้เข้าร่วมโครงการนำไปขยายผลต่อยอดในเด็กและครัวเรือน จึงเกิดข้อสังเกตคือ เด็กยังขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมในโครงการ แต่เมื่อกล่าวถึงจิตสำนึก จะต้องได้รับการปลูกฝัง สร้างเสริมตั้งแต่วัยเด็ก ฉะนั้นจึงพิจารณาได้ว่าจิตสำนึกของชุมชนในการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทางและการให้ความสำคัญกับการจัดการขยะตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนอย่างมีส่วนร่วมจะเกิดขึ้นได้ จะต้องมีการบูรณาการจัดทำโครงการที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเด็กและเยาวชนนัยสำคัญของการปลูกฝังจิตสำนึก สะท้อนถึงการจัดการในกระบวนการดำเนินงานโครงการยังไม่มีประสิทธิภาพในการรณรงค์เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึงหรือยังขาดการจัดการผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ครอบคลุมถึงกลุ่มเป้าหมายที่แท้จริง (Bacarrini, 1999)

ดังนั้นกระบวนการดำเนินงานโครงการที่ไม่มีประสิทธิภาพในการรณรงค์ให้เด็กและเยาวชนซึ่งเป็นประชาชนในท้องถิ่นเกิดจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะ ซึ่งพิจารณาได้ว่ายังไม่เป็นไปตามปัจจัยความสำเร็จของโครงการที่เกี่ยวข้องกับการสังการในกระบวนการของโครงการด้วย (Bacarrini, 1999) และปัจจัยด้านการสื่อสารและการประสานงาน ซึ่งจะต้อง

มีการสื่อสารและประสานงานที่ตีระหว่างองค์การตัวแทนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน/โครงการ (Nimpanich, 2011) เมื่อกระบวนการโครงการไม่สามารถสื่อสารหรือไม่สามารถประสานกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึง การดำเนินโครงการก็เกิดความสำเร็จได้ยาก

จิตสำนึกที่ต้องการให้เกิดขึ้นก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในระยะเวลานั้น ๆ แต่จะต้องรณรงค์และดำเนินการอย่างต่อเนื่องเข้าถึงกลุ่มวัยเด็กและเยาวชน แต่ถ้ามาเริ่มต้นโตแล้ว พฤติกรรมจะเปลี่ยนได้ยาก ดังนั้นเทศบาลหรือผู้รับผิดชอบโครงการจะต้องลงพื้นที่ดำเนินโครงการเชิงรุกในโรงเรียนหรือประสานความร่วมมือกับโรงเรียน สถาบันการศึกษาให้เกิดกิจกรรมการคัดแยกขยะต้นทางและกิจกรรมส่งเสริมการแปรสภาพทรัพยากรมาใช้ใหม่ การสร้างมูลค่าจากขยะรีไซเคิล โดยสร้างความรู้และความเข้าใจการร่วมปฏิบัติจริง เพื่อให้เด็กและเยาวชนเห็นว่าขยะใดไม่สามารถก่อให้เกิดประโยชน์หรือวัสดุ ทรัพยากรใดมีมูลค่าสามารถสร้างรายได้ เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจและร่วมปฏิบัติจนเกิดเป็นลักษณะนิสัย และจะต้องมีการติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นกลไกในการสร้างจิตสำนึกเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเด็ก เยาวชนจนเกิดเป็นความเคยชินสั่งสมจนเกิดเป็นสามัญสำนึก (Common Sense) และเกิดเป็นลักษณะนิสัยในชีวิตประจำวันในการคัดแยกขยะ

จากปัจจัยการขาดการมีส่วนร่วมและการขาดจิตสำนึกยังสอดคล้องกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (The Health Promotion Foundation, 2020) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางขับเคลื่อนการจัดการขยะมูลฝอยจากชุมชนที่ต้นทางอย่างยั่งยืนพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัญหาสำคัญที่ทำให้การจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลนครขอนแก่นไม่มีประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน แม้จะมีความรู้ความเข้าใจ แต่ยังขาดวินัย จิตสำนึก และความตระหนักในการจัดการขยะ เพราะมองว่าเป็นหน้าที่ของเทศบาล ไม่ใช่หน้าที่ของตนเอง ทั้งยังมีกลุ่มประชากรแฝงที่ไม่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชนด้วย

ดังนั้นผู้เขียนพิจารณาได้ว่าการขับเคลื่อนการจัดการขยะเพื่อให้เกิดความสำเร็จได้นั้น ผู้บริหารจะต้องกำหนดเป็นนโยบายอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการรณรงค์

คัดแยกขยะจากแหล่งกำเนิดหรือที่ต้นทางยังถือเป็นเรื่องพื้นฐานของการจัดการขยะด้วยแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนที่ต้องเริ่มตั้งแต่ต้นทาง ที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญและต้องเกิดการรณรงค์เพื่อปมเพาะที่ตัวคน เพราะจิตสำนึกของคนจะส่งผลต่อพฤติกรรม จะต้องได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง ผู้ปฏิบัติจะต้องน่านโยบายไปปฏิบัติให้เกิดผล อีกทั้งจะต้องมีการอนุมัติงบประมาณ ทรัพยากรที่เพียงพอให้กับโครงการจัดการขยะไว้ในเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของเทศบาล เพราะงบประมาณส่งผลต่อการเกิดขึ้นและความสำเร็จของโครงการในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

เทศบาลจะต้องให้ความสำคัญการสื่อสารและประสานงานกับตัวแทนชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม ประชาชนในชุมชนจะต้องตระหนักถึงปัญหาขยะมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของโครงการ และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะด้วยแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาทางสังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่น สังคม และประเทศต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการนำผลการศึกษานโยบายหรือวิธีการส่งเสริมและพัฒนาให้ประชาชนในพื้นที่ได้เรียนรู้ ตระหนัก เกิดจิตสำนึก และนำไปกำหนดเป็นนโยบายหรือโครงการจัดการขยะด้วยแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนให้เกิดความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ได้แก่ การส่งเสริมการจัดการขยะที่ต้นทางให้เกิดการลดการใช้ การใช้ซ้ำ และการรีไซเคิล นำกลับมาใช้ใหม่ให้เกิดความต่อเนื่อง นอกจากนี้ควรมีการจัดตั้งธนาคารขยะให้เกิดขึ้นเพื่อเพิ่มโอกาสในการคัดแยกขยะและนำส่งต่อให้กับหน่วยธุรกิจบริษัทเอกชนเพื่อแปรรูปหมุนเวียนเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ให้เกิดมูลค่าเพิ่มและเกิดรายได้กลับมาสู่ท้องถิ่นและชุมชน อีกทั้งการนำทรัพยากรที่มีในชุมชน เช่น ผักตบชวา มาแปรรูปเป็นก๊าซชีวภาพหรือปุ๋ยหมักชีวภาพหรือทำ

ปุ๋ยมูลไส้เดือนเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในภาคครัวเรือนหรือภาคการเกษตร

2. กลุ่มผู้นำชุมชนควรมีองค์ความรู้และแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับเศรษฐกิจหมุนเวียน การจัดการขยะต้นทางไปขยายผลและเกิดการปฏิบัติในระดับครัวเรือนและชุมชนให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และสร้างความตระหนักให้ชุมชนเกิดจิตสำนึกร่วมกันในการเข้าใจถึงปัญหาขยะและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชนในการแก้ไขปัญหาขยะร่วมกัน ไม่มองว่าเป็นหน้าที่ของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง แต่ควรเกิดความรับผิดชอบร่วมกัน ร่วมคิด ร่วมทำ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น สังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจให้เกิดความยั่งยืน

3. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการลงพื้นที่ติดตามและประเมินผลโครงการที่เคยทำอย่างต่อเนื่อง พร้อมนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาโครงการที่เหมาะสมต่อไป รวมถึงในการกำหนดโครงการหรือกิจกรรมควรสำรวจสภาพปัญหาขยะและความต้องการในการจัดการขยะมูลฝอยร่วมกับชุมชนเพื่อเกิดโครงการหรือกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีส่วนร่วม

4. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรสร้างเครือข่ายและบูรณาการความร่วมมือทำข้อตกลงร่วมกับองค์การ หน่วยงานภายนอกต่าง ๆ ทั้งภาควิชาการ และองค์กรภาคธุรกิจ เอกชนที่มีความเชี่ยวชาญ มีต้นทุนเทคโนโลยีในการแปรรูปขยะเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อเกิดนวัตกรรมจัดการขยะร่วมกัน เช่น การแปรรูปขยะเป็นเชื้อเพลิงขยะ (Refuse Derived Fuel: RDF) เพื่อส่งต่อขยะไปแปรรูปให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มและเพื่อสร้างรายได้กลับมาสู่ชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาการจัดการขยะเชิงพื้นที่ในรูปแบบนวัตกรรมเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในการจัดการขยะต้นทางด้วยกระบวนการแปรรูปขยะโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการจัดการขยะด้วยการแปรรูปและการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรอย่างแท้จริงตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

เอกสารอ้างอิง

- Apipalakuldumrong, W. (2022). *Development of solid wastes management system of local administration organization of Patumthani Province by circular economy*. (Dissertation of Doctor of Philosophy, Social Development, Mahachulalongkornrajavidyalaya University). [In Thai]
- Aunroj, P. (2021). Good practices in participatory waste management of Wiang Thoeng Subdistrict Municipality, Thoeng District, Chiang Rai Province – turning a crisis into an opportunity. *Environment Journal*, 1(25), 1 – 9. [In Thai]
- Bacarrini, D. (1999). The logical framework method for defining project success. *Project Management Journal*, 4(30), 25 – 32.
- Ellen Macarthur Foundation. (n.d.). *Circular economy introduction*. Retrieved from <https://ellenmacarthurfoundation.org/topics/circular-economy-introduction/overview>
- Keelek Subdistrict Municipality. (2019). *Local development plan (2018 – 2022)*. Retrieved from http://keeleklcal.go.th/public/plan_upload/backend/plan_12_5.pdf [In Thai]
- Keelek Subdistrict Municipality. (2021). *Activities*. Retrieved from http://keeleklcal.go.th/public/activity/data/detail/activity_id/206/menu/141 [In Thai]
- Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation. (2021). *Mobility action plan Thailand development with the BCG economic model 2021–2027*. Retrieved from <https://www.bcg.in.th/bcg-action-plan/> [In Thai]
- Nimpanich, J. (2011). *Policy implementation: Political science public administration perspectives and Thai case studies*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [In Thai]
- Pollution Control Department. (2011). *Guideline of waste management and waste – to – energy technologies for municipalities*. Retrieved from <https://www.pcd.go.th/publication/5005> [In Thai]
- Pollution Control Department. (2021). *The Thailand state of pollution report 2020*. Retrieved from https://www.pcd.go.th/pcd_news/11873 [In Thai]
- Promsaka Na Sakolnakorn, T. (2019). *The guideline for promotion of circular economy program of local administrative organization for sustainable community development*. (Master's thesis, Human and Social Development Inter, Department of Human and Social Development, Chulalongkorn University). [In Thai]
- SCG Circular Way. (2019). *Circular economy – new business opportunities for sustainability*. Retrieved from <https://www.scg.com/sustainability/circular-economy/interesting/circular-economy-is-new-chance/> [In Thai]
- Thailand Institute of Scientific and Technological Research. (2019). *Circular economy that everyone should know*. Pathum Thani: Thailand Institute of Scientific and Technological Research. [In Thai]
- The Health Promotion Foundation. (2020). *Report on study results for development guidelines for driving sustainable management of solid waste from communities at source in the Mueang District area Khon Kaen Province*. Retrieved from <https://resourcecenter.thaihealth.or.th/index.php/article/แก้ปัญหาขยะอย่างยั่งยืนเริ่มที่ต้นทาง-ภารกิจท้าทายของเทศบาลนครขอนแก่น> [In Thai]

The Office of Industrial Economics. (2020). *Guidelines for the development of Thai industries according to the circular economy concept*. Retrieved from https://www.oie.go.th/assets/portals/1/files/study_report/DevelopThaiIndustries_CircularEconomy.pdf [In Thai]

World Economic Forum. (2014). *Towards the Circular Economy: Accelerating the scale – up across global supply chains*. Geneva: World Economic Forum.

การพัฒนาทักษะการเขียนบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ
โดยใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
DEVELOPMENT OF POEM WRITING SKILLS IN THE FORM OF THAI OCTAMETER
POEMS BY USING ACTIVITY PACKAGES TO SUPPORT CREATIVE THINKING FOR
SECONDARY SCHOOL GRADE 2 STUDENTS

ศรัณยา ลำบาล^{1*}, ปฏิพันธ์ อุทยานกุล² และ สมหวัง อินทร์ไชย³
Saranya Lamban^{1*}, Patipan Utayanukul² and Somwang Inchai³

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 80 ถ.พหลโยธิน ต.บ้านดู่ อ.เมือง จ.เชียงราย 57110 ประเทศไทย^{1, 2, 3}
Chiang Rai Rajabhat University, 80 Phahon Yothin Road, Ban Du Subdistrict, Mueang District,
Chiang Rai Province 57110 Thailand^{1, 2, 3}

*Corresponding author E-mail: joyjoysaranya@gmail.com

(Received: 21 Jan, 2024; Revised: 18 May, 2024; Accepted: 27 May, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์การเขียนบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามเกณฑ์ 80/80 และ 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การเขียนบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนจอมจันทร์วิทยาคาร จำนวน 14 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การเขียนบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ 2) ชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์การเขียนบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ และ 3) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การเขียนบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์การเขียนบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.74/81.19 สูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 ที่กำหนดไว้ และ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การเขียนบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 17.36 และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 24.36 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนระหว่างคะแนนก่อนเรียนกับคะแนนหลังเรียนพบว่า คะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

คำสำคัญ: ทักษะการเขียนบทร้อยกรอง, ชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาสอนภาษาไทยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาสอนภาษาไทยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ABSTRACT

This research aimed to 1) create and seek for efficiency of activity packages to support creative thinking in poem writing in the form of Thai octameter poem for secondary school grade 2 students according to criteria 80/80, and 2) compare the academic achievement in the poem writing in the form of Thai octameter poem for secondary school grade 2 students both in pre and post of learning. By using activity packages to support creative thinking, the samples were 14 students of secondary school grade 2, semester 2, the academic year 2023 of Chomchanwittayakharn School. The research tools included 1) a lesson plan on the topic of the poem writing skill in the form of Thai octameter poem, 2) activity packages to support creative thinking in the topic of the poem writing skill in the form of Thai octameter poem, and 3) achievement evaluation in poem writing both in pre and post learning. Statistics used to analyze data were percentage, average, and standard deviation. The results revealed that 1) the efficiency of activity packages to support creative thinking on the topic of poem writing in the form of Thai octameter poems for secondary school grade 2 students had an efficiency equal to 80.74/81.19, above the criteria 80/80 specified, and 2) the academic achievement on poem writing in the form of Thai octameter poems for secondary school grade 2 students who learned by using activity packages to support creative thinking showed that pre-test results had an average of 17.36. Post-test results had an average equal to 24.36. When comparing the result between pre-learning and post-learning, it was found that the result of the post-test was higher than the pre-test.

KEYWORDS: Poem Writing Skills, Activity Packages to Support Creative Thinking

บทนำ

ภาษาไทยมีความสำคัญยิ่งต่อคนไทยในฐานะเป็นภาษาประจำชาติ แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมและเป็นมรดกอันล้ำค่าที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้ ก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในสังคม ทั้งนี้ในด้านการศึกษภาษาไทยยังเป็นรากฐานและเชื้ออำนวยประโยชน์ไปยังสาขาวิชาอื่น ๆ โดยเป็นเครื่องมือในการอธิบายความรู้และเนื้อหาในสาขาวิชานั้น ๆ อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมและอบรมศีลธรรมจรรยาของความเป็นมนุษย์ให้ดียิ่งขึ้น

นอกจากนี้ภาษาไทยยังเป็นภาษาที่มีความงาม มีความไพเราะของเสียงและความหมาย รวมถึงการใช้คำที่มีความคล้องจองกัน ดังที่ กุหลาบมัลลิกะมาส (Mallikamas, 2016, p. 39) ได้กล่าวว่า “คนไทยมีนิสัยเจ้าบทเจ้ากลอนตั้งแต่สมัยโบราณไม่ว่าจะเจรจากันด้วยเรื่องใดก็มักจะใช้ถ้อยคำที่มีสัมผัสคล้องจองกัน ดังจะเห็นได้จากศิลาจารึกหลักที่ 1 ได้กล่าวว่า “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว”, “ไฟฟ้าหน้าใส” ซึ่งคนไทยนิยมพูดและฟังถ้อยคำที่มีลักษณะสละสลวย สั้นไหล เกิดจากการรับส่งสัมผัสกัน ส่งผลให้เกิดความไพเราะและยังช่วยในเรื่องการจดจำเนื้อหาเหล่านั้นได้ง่ายขึ้น” และเมื่อพิจารณาถึงลักษณะของภาษาไทยจะเห็นได้ว่า ภาษาไทยมีการใช้ศิลปะในการใช้ถ้อยคำให้เกิดความไพเราะสละสลวย โดยเฉพาะในคำประพันธ์ประเภทบทร้อยกรอง ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย นอกจากจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะในด้านต่าง ๆ เรียนรู้หลักเกณฑ์ในการใช้ภาษาไทยและวรรณคดีแล้ว ผู้เรียนยังต้องศึกษาเกี่ยวกับการแต่งบทร้อยกรอง เพราะในการแต่งบทร้อยกรองนั้นผู้แต่งจะต้องมีศิลปะและกลวิธีในการเลือกสรรคำให้ถูกต้องเหมาะสมกับเนื้อความและเกิดความไพเราะงดงาม

ด้วยความสำคัญของการแต่งบทร้อยกรอง ดังที่กล่าวมาข้างต้น กระทรวงศึกษาธิการได้บรรจุเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทร้อยกรองในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้แก่ มาตรฐาน 4.1 เพื่อให้นักเรียนทุกระดับชั้นได้ศึกษา รวมทั้งได้กำหนดคุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ต้องสามารถ

แต่งบทร้อยกรองได้ ดังนั้นผู้เรียนจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองตามวัยที่เหมาะสม (Ministry of Education, 2008, p. 35)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับบทร้อยกรองในปัจจุบันยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากการแต่งบทร้อยกรองมีความยากมากกว่าการแต่งบทร้อยแก้ว เพราะมีการบังคับให้แต่งตามรูปแบบฉันทลักษณ์ รู้จักสรรคำ รวมถึงการใช้ภาษาเพื่อให้บทร้อยกรองมีความไพเราะ ดังงานวิจัยของ สุรัตน์ คำหอมรื่น (Khamhomrueen, 2016, pp. 130-139) ได้กล่าวถึงสาเหตุของการแต่งบทร้อยกรองไม่สำเร็จประการแรกเกิดจากการที่ผู้เรียนคิดว่าตนเองไม่มีความถนัดในการแต่งบทร้อยกรองและเบื่อวิธีการสอนที่ไม่น่าสนใจของครูผู้สอน อีกประการหนึ่งคือ ครูผู้สอนขาดสื่อการเรียนรู้อันและขาดวิธีการสอนที่สามารถสร้างความสนใจของนักเรียนได้

สภาพปัญหาที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ในสาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย ตัวชี้วัดที่ 5 การแต่งบทร้อยกรอง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนจอมจันทร์วิทยาคาร มีการใช้ถ้อยคำในการแต่งบทร้อยกรองที่ไม่ไพเราะ และไม่สามารถเขียนร้อยกรองให้สัมพันธ์กับเรื่องได้ จึงทำให้การสอนแต่งบทร้อยกรองไม่ประสบผลสำเร็จ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาภาษาไทยลดลงและมีคะแนนเฉลี่ยจากการประเมินผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) วิชาภาษาไทย ปีการศึกษา 2565 มาตรฐานการเรียนรู้ 4.1 ของโรงเรียนจอมจันทร์วิทยาคาร มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับจังหวัดและระดับประเทศ โรงเรียนจำเป็นต้องเร่งพัฒนา ผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกเนื้อหาหลักภาษาไทยที่เกี่ยวข้องกับการแต่งบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มาเป็นประเด็นในการพัฒนาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเป็นพื้นฐานในการแต่งบทร้อยกรองในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

ในการสอนเขียนบทร้อยกรองถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง ควรปลูกฝังให้นักเรียนได้ฝึกฝนแต่งบทร้อยกรอง เพราะบทร้อยกรองมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนไทย และเป็นสิ่งที่ยืนยันถึงความเป็นชาติที่มีวัฒนธรรมทางภาษาอันดีงาม (Ministry of Education, 2008, p. 2) รวมทั้งการแต่งบทร้อยกรองต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ประสพการณ์ จินตนาการที่แปลกใหม่ในการสร้างสรรค์ผลงานของตนเอง จึงควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ ดังที่ เกติณี จุฑาวิจิตร (Jutavijit, 2014, pp. 250-256) ได้กล่าวถึง การเขียนบทร้อยกรองเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ซึ่งในแง่ของการเป็น “ศาสตร์” นั้น คือ การถ่ายทอดความรู้ วรรณคดี วรรณกรรม ตลอดจนประสพการณ์ผ่านภาษา ส่วนในแง่ของการเป็น “ศิลป์” นั้นกล่าวคือ การที่ผู้เขียนจะเขียนได้อย่างสร้างสรรค์นั้น ผู้เขียนจะต้องมีความรู้และความชำนาญในการใช้เทคนิคกลวิธีการเขียน รวมทั้งการใช้ศิลปะทางด้านภาษา สำนวนโวหาร มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ด้วยการใช้ภาษาอย่างพิถีพิถัน การสร้างภาพพจน์ให้ผู้อ่านมองเห็นภาพและเพลิดเพลินไปกับจินตนาการเพื่อผลิตงานเขียนได้อย่างสวยงาม สร้างสรรค์ และทรงคุณค่า จะเห็นได้ว่าความคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญในการสร้างผลงานเขียนบทร้อยกรอง

ดังนั้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนแต่งบทร้อยกรองจำเป็นต้องใช้สื่อการเรียนการสอนที่มีความหลากหลายในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และผู้สอนต้องมีเทคนิควิธีการสอนที่น่าสนใจ เพื่อช่วยให้นักเรียนในการเรียนการสอนน่าสนใจ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลาย เพราะมีการจัดเรียงลำดับเนื้อหาอย่างเป็นขั้นตอน มีกิจกรรมเสริมทักษะที่หลากหลายและสอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดังเช่นงานวิจัยของวรภรณ์ ศรีกระรัตน (Srikarat, 2020, pp. 169-174) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองตามรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์ร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองตามรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์ร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ 84.71/83.60 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่ 80/80 ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมากที่สุดและสอดคล้องกับงานวิจัยของชุตติลค์ ชุ่มเย็น (Chumyen, 2022, pp. 51-57) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานที่พัฒนาขึ้น มีหลักการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการตื่นตัวในการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้คิดและค้นหาปัญหานำเสนอผลงาน และวัดผลประเมินผลร่วมกัน โดยกิจกรรมผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ และมีความเหมาะสมระดับดีมาก และนักเรียนมีความสามารถการเขียนเชิงสร้างสรรค์หลังการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานอยู่ในระดับดี

ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาและความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาทักษะการเขียนบทร้อยกรองดังกล่าวข้างต้น จึงสนใจที่จะใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อพัฒนาความสามารถในการแต่งบทร้อยกรอง ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น และเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์การเขียนบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเขียนบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

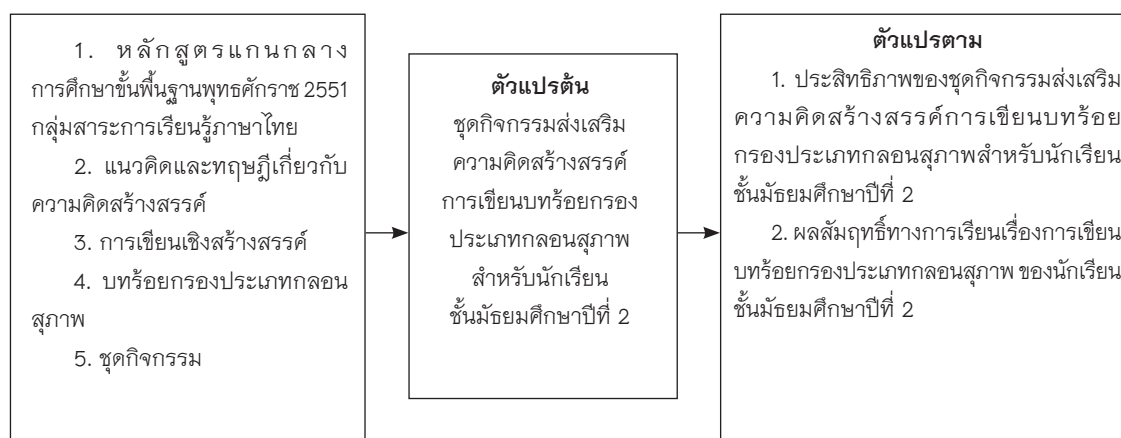
สมมติฐานการวิจัย

1. ชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การเขียนบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การเขียน บทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ ของนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริม ความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนเรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำมากำหนดกรอบแนวคิด ในการวิจัย เรื่อง การพัฒนาทักษะการเขียนบทร้อยกรอง ประเภทกลอนสุภาพโดยใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริม ความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิจัยโดยใช้แบบ การทดลองกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pretest – Posttest Design) ดังนี้

ประชากร

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนจอมจันทรวิทยาคาร จำนวน 14 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การเขียน บทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ จำนวน 5 แผน
2. ชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การเขียนบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ จำนวน 5 ชุด

3. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การเขียนบทร้อยกรอง จำนวน 1 ชุด เป็นข้อสอบ แบบปรนัย 20 ข้อ และข้อสอบอัตนัย จำนวน 1 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การเขียนบท ร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ ผู้วิจัยดำเนินการสร้าง ดังนี้

1.1 ขั้นวิเคราะห์

1.1.1 วิเคราะห์หลักสูตร มาตรฐาน การเรียนรู้ และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย จากหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตร สถานศึกษาของโรงเรียนจอมจันทรวิทยาคาร

1.1.2 ศึกษาหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาสาระที่จะนำมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

1.2 ขั้นตอนออกแบบ

1.2.1 ศึกษาทฤษฎีและหลักการสอนภาษาไทยที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนรู้

1.2.2 ศึกษาวิธีการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

1.3 ขั้นพัฒนา

1.3.1 เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ให้ครอบคลุมเนื้อหาและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ จำนวน 5 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง ใช้เวลาทดลองสอน 10 ชั่วโมง ไม่รวมเวลาทดสอบก่อนเรียน และทดสอบหลังเรียน

1.3.2 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) พบว่าความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.24 ซึ่งอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

1.4 ขั้นทดลองใช้

นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านน้ำครกใหม่ จำนวน 32 คน ซึ่งมีการทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่งกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 จำนวน 3 คน ทดลองแบบกลุ่มเล็กกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 จำนวน 9 คน และทดลองแบบภาคสนามกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 จำนวน 20 คน จากนั้นตรวจทานแล้วจัดทำฉบับจริง เพื่อนำไปใช้กับประชากรต่อไป

1.5 ขั้นประเมินผล

นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้กับประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนจอมจันทร์วิทยาคาร จำนวน 14 คน เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนต่อไป

2. ชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การเขียนบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ ผู้วิจัยดำเนินการสร้าง ดังนี้

2.1 ขั้นวิเคราะห์

2.1.1 วิเคราะห์หลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนจอมจันทร์วิทยาคาร

2.1.2 เลือกและกำหนดเนื้อหาสาระที่จะใช้ในการสร้างชุดกิจกรรม โดยคัดเลือกมาจากหนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบ ข้อมูลจากเว็บไซต์ที่ทันสมัยที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกเนื้อหาจากสื่อที่หลากหลาย

2.1.3 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการสร้างชุดกิจกรรม

2.2 ขั้นตอนออกแบบ

2.2.1 สร้างชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์การเขียนบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ จำนวน 5 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับ

บทร้อยกรอง (กลอนสุภาพ)

ชุดที่ 2 คล้องจองเรียงสัมผัส

ชุดที่ 3 ชัดถ้อยร้อยคำ

ชุดที่ 4 ลำนำพิณจ๋า

ชุดที่ 5 รจนาบรจก

2.2.2 ในชุดกิจกรรมประกอบด้วยแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน คำแนะนำในการใช้ชุดกิจกรรม ใบความรู้ กิจกรรมแบบฝึกทักษะที่เรียงลำดับจากง่ายไปยาก และกิจกรรมย่อยเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยแต่ละกิจกรรมจะใช้ภาพ เกม สื่อออนไลน์มาเป็นสื่อกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ในการแต่งบทร้อยกรอง

2.3 ขั้นพัฒนา

นำชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของชุดกิจกรรม โดยใช้แบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) พบว่า ความเหมาะสมของชุดกิจกรรม

ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.94 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.07 ซึ่งอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

2.4 ขั้นทดลองใช้

นำชุดกิจกรรมไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านน้ำครกใหม่ จำนวน 32 คน ซึ่งมีการทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่งกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 จำนวน 3 คน มีผลการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เท่ากับ 72.93/73.33 ส่วนการทดลองแบบกลุ่มเล็กกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 จำนวน 9 คน มีผลการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เท่ากับ 72/73.33 จากนั้นตรวจทานแล้วจัดทำฉบับจริง เพื่อนำไปใช้กับประชากรต่อไป

2.5 ขั้นประเมินผล

นำชุดกิจกรรมไปใช้กับประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนจอมจันทร์วิทยาคาร จำนวน 14 คน เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนต่อไป

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเขียนบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ ผู้วิจัยดำเนินการสร้าง ดังนี้

3.1 ขั้นวิเคราะห์

3.1.1 ศึกษาหลักสูตรและวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อนำมาสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.1.2 ศึกษาการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และหลักการสร้างแบบทดสอบ

3.2 ขั้นออกแบบ

สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก (Multiple Choice) จำนวน 40 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบทดสอบแบบอัตนัย เพื่อวัดความสามารถในการแต่งบทร้อยกรอง จำนวน 2 ข้อ

3.3 ขั้นพัฒนา

นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้นนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ โดยใช้สูตรดัชนีหาค่าความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence: IOC) ของสมนึก ภัททิยธนี (Phattiyathani, 2013, pp. 166–167) พบว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตอนที่ 1 แบบทดสอบแบบปรนัย จำนวน 40 ข้อ เป็นข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.67 – 1.00 ถือว่าเป็นข้อสอบที่สามารถนำไปใช้ได้ และตอนที่ 2 แบบทดสอบแบบอัตนัย จำนวน 2 ข้อ ซึ่งข้อสอบทุกข้อมีค่า IOC เท่ากับ 0.60–1.00

3.4 ขั้นทดลองใช้

3.4.1 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านน้ำครกใหม่ จำนวน 32 คน

3.4.2 นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อหาค่าระดับความยาก (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ โดยวิเคราะห์แบบอิงเกณฑ์ของสมนึก ภัททิยธนี (Phattiyathani, 2013, pp. 214–216) ผลของการวิเคราะห์แบบทดสอบพบว่า แบบทดสอบมีความยาก (p) ระหว่าง 0.27 ถึง 0.80 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.20 – 0.79 แล้วนำข้อสอบที่คัดเลือกไว้จำนวน 20 ข้อ มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยใช้สูตร KR-20 ของ Kuder Richardson พบว่า ข้อสอบมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.70

3.5 ขั้นประเมินผล

นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปใช้กับประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนจอมจันทร์วิทยาคาร จำนวน 14 คน เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้และเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าต่อผู้อำนวยการโรงเรียนจอมจันทร์วิทยาคาร

2. ติดต่อประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญ และทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ถึงผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและประเมินเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด

3. ผู้วิจัยเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ เช่น ห้องเรียน นักเรียน สภาพของห้องเรียน สื่อต่าง ๆ แบบวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง ฯลฯ

4. ก่อนทำการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มประชากรทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการเขียนบรรยายประกอบประเภทกลอนสุภาพ ใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ 1 ชั่วโมง

5. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนบรรยายประกอบประเภทกลอนสุภาพ มาเป็นสื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งหมดใช้เวลา 10 ชั่วโมง

6. หลังจากการทดลองจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ้นสุดแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มประชากรทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผล

สัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การเขียนบรรยายประกอบประเภทกลอนสุภาพ ใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ 1 ชั่วโมง

7. นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองไปวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์การเขียนบรรยายประกอบประเภทกลอนสุภาพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการหาค่า E_1/E_2

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การเขียนบรรยายประกอบประเภทกลอนสุภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์การเขียนบรรยายประกอบประเภทกลอนสุภาพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามเกณฑ์ 80/80 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การสร้างชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์การเขียนบรรยายประกอบประเภทกลอนสุภาพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ชื่อชุดกิจกรรม	เนื้อหา	จุดประสงค์	ตัวอย่างชุดกิจกรรม
ชุดที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับบทร้อยกรอง (กลอนสุภาพ)	ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกลอนสุภาพ	1. สามารถอธิบายลักษณะของกลอนสุภาพได้ 2. สามารถเขียนฉันทลักษณ์ของกลอนสุภาพได้อย่างถูกต้อง	
ชุดที่ 2 คล้องจองเรียงสัมผัส	คำคล้องจอง	1. สามารถบอกลักษณะของคำคล้องจองและคำสัมผัสของกลอนสุภาพได้ 2. สามารถเขียนคำคล้องจองและคำสัมผัสของกลอนสุภาพได้ในเวลาที่กำหนด	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ชื่อชุดกิจกรรม	เนื้อหา	จุดประสงค์	ตัวอย่างชุดกิจกรรม
ชุดที่ 3 ชัดถ้อยร้อยคำ	1. ความหมายของคำ 2. คำไวพจน์	1. สามารถอธิบายความหมายของคำที่ปรากฏในบทกลอนได้ 2. สามารถจัดหมวดหมู่ของคำและใช้คำตามความหมายได้ถูกต้อง	
ชุดที่ 4 ลำนำพิณจ๋า	1. การอ่านเพื่อประเมินคุณค่า 2. ความงามด้านวรรณศิลป์	สามารถประเมินคุณค่าหรือแนวคิดที่ประเมินคุณค่าได้จากการอ่านบทร้อยกรองและนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตได้	
ชุดที่ 5 รจนาบรรจง	การแต่งกลอนสุภาพ	สามารถแต่งกลอนสุภาพได้ถูกต้องและสร้างสรรค์	

จากตารางที่ 1 พบว่า ชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์การเขียนบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ มีจำนวน 5 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับบทร้อยกรอง (กลอนสุภาพ) มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ ชุดที่ 2 คล้องจองเรียงสัมผัส มีเนื้อหาเกี่ยวกับคำคล้องจองที่เป็นพื้นฐานของคำสัมผัส ชุดที่ 3

ชัดถ้อยร้อยคำ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ความหมายของคำและความรู้เกี่ยวกับคำไวพจน์ ชุดที่ 4 ลำนำพิณจ๋า มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอ่านเพื่อประเมินคุณค่าและพิจารณาความงามด้านวรรณศิลป์ที่ปรากฏในบทร้อยกรอง และชุดที่ 5 รจนาบรรจง มีเนื้อหาเกี่ยวกับการแต่งกลอนสุภาพซึ่งผู้เรียนจะต้องแต่งกลอนสุภาพได้ถูกต้องและสร้างสรรค์

ตารางที่ 2 การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์การเขียนบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนจอมจันทรวิทยาคาร

คะแนน	จำนวน	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ประสิทธิภาพ	แปลผล
คะแนนระหว่างเรียน/ กระบวนการ (E_1)	14	250	201.86	7.71	80.74	ตามเกณฑ์
คะแนนหลังเรียน/ ผลลัพธ์ (E_2)	14	30	24.36	2.46	81.19	ตามเกณฑ์

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์การเขียนบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนจอมจันทรวิทยาคาร จำนวน 14 คน มีค่า เท่ากับ 80.74/81.19 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพที่กำหนดไว้

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การเขียนบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การเขียนบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

แบบทดสอบ	จำนวน	คะแนนเต็ม	μ	σ
ก่อนเรียน	14	30	17.36	2.73
หลังเรียน	14	30	24.36	7.47

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 โรงเรียนจอมจันทรวิทยาคาร จำนวน 14 คน ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การเขียนบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ มีคะแนน ทดสอบก่อนเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 17.36 และมีคะแนนทดสอบ หลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 24.36 เมื่อเปรียบเทียบคะแนน ก่อนเรียนกับคะแนนหลังเรียน พบว่า คะแนนทดสอบ หลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สรุปผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมส่งเสริม ความคิดสร้างสรรค์การเขียนบทร้อยกรองประเภท กลอนสุภาพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.74/81.19

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การเขียน บทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริม ความคิดสร้างสรรค์ ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 17.36 และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 24.36 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนระหว่างคะแนนก่อนเรียน กับคะแนนหลังเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียน ของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะ การเขียนบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพโดยใช้ ชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมส่งเสริม ความคิดสร้างสรรค์การเขียนบทร้อยกรองประเภท กลอนสุภาพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.74/81.19 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์

ประสิทธิภาพ 80/80 ที่กำหนดไว้ เนื่องจากผู้วิจัยได้ ดำเนินการศึกษา วิเคราะห์ปัญหาของผู้เรียน ศึกษา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อจัดกิจกรรม การเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร ตลอดจน ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการสร้างชุดกิจกรรมที่จะช่วยกระตุ้น ความสนใจของผู้เรียนให้อยากเรียนรู้มากยิ่งขึ้น โดยได้ ออกแบบชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การเขียนบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ ซึ่งเป็น วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และ เพิ่มพูนทักษะการเขียนบทร้อยกรองได้อย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของวรารัตน์ ศรีกระรัตน์ (Srikarat, 2020, pp. 169–174) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนา ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถ ในการแต่งบทร้อยกรองตามรูปแบบการสอนแบบ ชินเนตติคส์ร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ชุดกิจกรรม การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแต่ง บทร้อยกรองตามรูปแบบการสอนแบบชินเนตติคส์ ร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ 84.71/83.60 ซึ่ง สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่ 80/80 ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรม การเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความพึงพอใจ ต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับ มากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรศยาพรรณ เกตุสิงห์ (Ketsingh, 2019, p. 43) ได้ศึกษาการพัฒนา ชุดการสอน เรื่องการแต่งกลอนสุภาพ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พบว่า ชุดการสอน เรื่องการแต่งกลอนสุภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 84.91/82.33 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด และนักเรียนมีคะแนนจากการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าคะแนนจากการทดสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่า ชุดกิจกรรมช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น โดยผู้สอนจะต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ และในการสร้างชุดกิจกรรมเพื่อใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอนจะต้องมีการเพิ่มเติมเนื้อหาที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม นอกจากชุดกิจกรรมจะช่วยพัฒนาความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองได้อย่างสร้างสรรค์แล้วยังช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ และมีทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การเขียนบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ พบว่า ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 17.36 และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 24.36 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนระหว่างคะแนนก่อนเรียนกับคะแนนหลังเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แสดงให้เห็นว่า นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะการเขียนบทร้อยกรองจนทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเกิดจากการที่ผู้วิจัยได้สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยได้มีการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ และผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา และได้รับการพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 3 คน แล้วนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงและแก้ไข จากนั้นจึงนำไปทดลองใช้ส่งผลให้ได้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่มีคุณภาพและนำมาใช้กับกลุ่มประชากร จนทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 17.36 คิดเป็นร้อยละ 57.87 คะแนนเฉลี่ย

หลังเรียนเท่ากับ 24.36 คิดเป็นร้อยละ 81.20 รวมทั้งมีการใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนบทร้อยกรอง ซึ่งในชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความน่าสนใจ ใช้สื่อที่ทันสมัย รูปภาพ เกมที่ช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดีจนทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญภัทร แสนพวง (Saenpaung, 2019, pp. 67-69) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่อง การเขียนบทร้อยกรองสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่อง การเขียนบทร้อยกรองสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ 86.48/90.22 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 มีค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การเขียนบทร้อยกรอง คิดเป็นร้อยละ 76 ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการเขียนบทร้อยกรองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง การเขียนบทร้อยกรองโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของภาวิณี ศรีนวล (Srinoul, 2020, pp. 89-91) ได้ศึกษาการแก้ไขปัญหาการแต่งบทร้อยกรอง โดยใช้ชุดกิจกรรมตามแนวคิดการโค้ชชิ่ง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 โรงเรียนมัธยมวัดบึงทองหลาง พบว่า นักเรียนมีปัญหการแต่งบทร้อยกรองประเภทโคลงสี่สุภาพคิดเป็นร้อยละ 11.76 มีสาเหตุของปัญหาที่ทำให้นักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินร้อยละ 60 คือ นักเรียนไม่มีความแม่นยำในเรื่องของฉันทลักษณ์ โดยมีวิธีการแก้ปัญหการแต่งบทร้อยกรองประเภทโคลงสี่สุภาพโดยใช้ชุดกิจกรรมตามแนวคิดการโค้ชชิ่ง มีขั้นตอนทั้งหมด 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การสังเกต ขั้นที่ 2 การตั้งเป้าเรียน ขั้นที่ 3 การดำเนินการสอน และขั้นที่ 4 ติดตามผล หลังจากการนำนวัตกรรมไปใช้เพื่อแก้ไขปัญหการแต่งบทร้อยกรอง พบว่า นักเรียนทั้ง 4 คน ผ่านเกณฑ์การประเมินร้อยละ 60

จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจะเพิ่มสูงขึ้น เมื่อผู้เรียนได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการเรียนการสอน และใช้รูปแบบการสอนที่หลากหลาย จะเห็นได้ว่า การนำชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนจะช่วยพัฒนาทักษะการเขียนบทร้อยกรองอย่างสร้างสรรค์ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกทางความคิด จินตนาการ ถ่ายทอดผ่านการเขียน นอกจากนี้จะช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียนแล้ว ยังเป็นการสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ผู้เรียนในการสร้างสรรค์ผลงานเขียนที่แปลกใหม่ และเป็นประโยชน์แกสังคม

เอกสารอ้างอิง

- Chumyen, C. (2022). *Development of creative writing ability of grade 5 students by using creativity – based learning approach*. (Master's thesis, Curriculum and Instruction, Chiang Mai University). [In Thai]
- Jutavijit, K. (2014). *Creative writing in printed media: Good ideas never run out*. Nakhon Pathom: Nakhon Pathom Rajabhat University. [In Thai]
- Ketsingh, P. (2019). *A development of instructional packages Klonsupap Thai poem on Matayomsuksa III student at Uthai School in Ayutthaya Province*. (Master's thesis, Educational Technology, Burapha University). [In Thai]
- Khamhomrueen, S. (2016). *The development of poetic writing for grade 6 students by using the CIRC technique with exercises*. (Master's thesis, Curriculum and Instruction, Silpakorn University). [In Thai]
- Mallikamas, K. (2016). *Thai literature*. Bangkok: Ramkhamhaeng University. [In Thai]
- Ministry of Education. (2008). *Basic education core curriculum 2008*. Bangkok: Agricultural Cooperatives Association of Thailand Company Limited. [In Thai]
- Phattiyathani, S. (2013). *Educational measurement*. Maha Sarakham: Sarakham University. [In Thai]
- Saenpaung, K. (2019). *The development of activity package for mathayomsuksa 3 students on entitled "poetry writing" in learning area of Thai language*. (Master's thesis, Curriculum and Instruction, Srisaket Rajabhat University). [In Thai]
- Srikarat, W. (2020). *The development of a learning activity package for enhancing poetry writing ability based on synectics instructional model and cooperative learning for Mathayomsuksa 1 Students*. (Master's thesis, Curriculum and Instruction, Sakon Nakhon Rajabhat University). [In Thai]
- Srinaul, P. (2020). *The problem solving of Thai poetry writing by using activity packages according to the coaching concept for the secondary students 3/7 of Matthayom Watbueangthonglang School*. (Master's thesis, Curriculum and Instruction, Suan Sunandha Rajabhat University). [In Thai]

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูผู้สอนควรศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดของชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และขั้นตอนในจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน เพื่อทำให้การจัดการเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด
2. ครูผู้สอนควรจัดสรรเวลาให้เหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ หรือในรูปแบบสื่อดิจิทัล
2. ควรพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ไปใช้ในการพัฒนาทักษะการเขียนบทร้อยกรองประเภทอื่น ๆ เช่น โคลง กาพย์ ร่าย ฉันท์

หนังสือแนวชีวประวัติ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์
กับการสร้างชีวิตหลังมรณกรรม*

BIOGRAPHICAL BOOK OF GENERAL PREM TINSULANONDA
AND CREATING AFTERLIFE

ชญาตี เกรียงษ์^{1**} และ อารีญา หุตินทะ²
Chayatee Ngaorangi^{1**} and Areeya Hutinta²

มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ 6 ถนนราชมนฑลใน อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000 ประเทศไทย^{1, 2}
Silpakorn University Sanam Chandra Palace Campus 6, Rajamankha Nai Rd., Amphoe Muang, Nakhon Pathom 73000 Thailand^{1, 2}

**Corresponding author E-mail: chayatee.p@gmail.com

(Received: 21 Dec, 2023; Revised: 27 May, 2024; Accepted: 29 May, 2024)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชีวิตหลังมรณกรรมของพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ในมิติการเป็นบุคคลสาธารณะ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้กรอบแนวคิดความทรงจำวัฒนธรรมในการวิเคราะห์ชีวิตหลังมรณกรรมของพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ในมิติการเป็นบุคคลสาธารณะที่ได้รับการสร้างขึ้นผ่านหนังสือแนวชีวประวัติ จำนวน 9 เรื่อง ผลการศึกษาพบการผลิตสร้างความทรงจำเกี่ยวกับ พลเอก เปรม ผ่านหนังสือแนวชีวประวัติ ด้วยการผลิตซ้ำเรื่องราวทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) การเป็นผู้มีความสง่างามและภาคภูมิใจ และ 2) การเป็นผู้มีความเมตตาต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ทำหน้าที่ในการสร้างความทรงจำเกี่ยวกับ พลเอก เปรม ในฐานะทหาร ส่วนเรื่องราวอีก 3 ด้าน ได้แก่ 3) การเป็นผู้ปฏิบัติงานด้วยความทุ่มเทและเสียสละ 4) การเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต และจงรักภักดี และ 5) การเป็นผู้ทรงอิทธิพลและมีคนหนุนหลังทางการเมือง ทำหน้าที่ในการสร้างความทรงจำเกี่ยวกับ พลเอก เปรม ในฐานะนักการเมือง ทำให้เรื่องราวของพลเอก เปรม ในมิติการเป็นบุคคลสาธารณะเป็นที่จดจำของสังคม และดำรงอยู่ในการรับรู้ได้อย่างยาวนานจนถึงช่วงชีวิตหลังมรณกรรม ผลการศึกษาด้านการสร้างชีวิตหลังมรณกรรมในสื่อรูปแบบต่าง ๆ พบว่า หนังสือแนวชีวประวัติโดยเฉพาะเรื่องที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาภายหลังการอสัญกรรม รวมถึงพิธีรำลึกและคำไว้อาลัยเป็นสื่อที่สามารถสร้างชีวิตหลังมรณกรรมของพลเอก เปรม ให้เกิดขึ้นได้ ส่งผลให้เรื่องราวของ พลเอก เปรม ถูกขุดชีวิตขึ้นอีกครั้งและสามารถดำรงอยู่ในการจดจำของสังคมได้ต่อไป

คำสำคัญ: หนังสือแนวชีวประวัติ, พลเอก เปรม ติณสูลานนท์, ชีวิตหลังมรณกรรม

* บทความฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง ชีวประวัติ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์: วรรณกรรมกับความทรงจำวัฒนธรรม

¹ นักศึกษาหลักสูตรอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์

ABSTRACT

This qualitative research article aimed to study the afterlife of General Prem Tinsulanonda as a public figure. The researcher collected data using the concept of cultural memory as a framework in analyzing the life after death of General Prem in various dimensions presented through many different biographical books, and 9 books were employed in this study. It was found that the creation of memories about General Prem in the books reproducing his account reflected about him in 5 main aspects: the first two aspects, 1) being gracious and proud, and 2) being kind to the subordinates, created the memory about him as a soldier, while the other three aspects, 3) being devoted and sacrificing; 4) being loyal and faithful; and 5) being influential and supported by political sections, created the memory about him as a politician. Due to these 5 main aspects, General Prem Tinsulanonda had been viewed and enduringly recognized as a public figure in Thailand even after his death. The results on the creation of his afterlife presented in various forms of media revealed that biographical books especially the ones published afterlife, including memorial ceremonies and farewell speeches, could be utilized as sources to create the afterlife of General Prem, resulting in the revival of his account and long-lasting recognition of him by society as a public figure.

KEYWORDS: Biographical Book, General Prem Tinsulanonda, Afterlife

บทนำ

พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เป็นหนึ่งในบุคคลสำคัญของไทยที่สร้างคุณูปการทั้งด้านการเมืองและเศรษฐกิจให้แก่สังคม ดังที่ ฉัตรชัย ศุกระกาญจน์ (Sukrakhan, 2019, p. 2) ได้กล่าวถึง พลเอก เปรม ไว้ว่า เป็นบุคคลที่รับใช้ประเทศชาติมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานนับแต่รับราชการทหาร จนเจริญก้าวหน้าได้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกคนที่ 22 ของกองทัพบก มีผลงานอันโดดเด่นในด้านการสู้รบ ทั้งสงครามภายนอกและภายใน ปกป้องประเทศชาติจากภัยคุกคามจากผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์จนได้รับความสำเร็จ และดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 16 ของประเทศไทย สามารถแก้ไขปัญหาวิกฤติของชาติในหลาย ๆ ด้าน ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เป็นแบบอย่างของผู้มีคุณธรรมจริยธรรมในสังคม และเปี่ยมไปด้วยความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ มีคติประจำใจว่า “เกิดมาต้องตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน”

ส่งผลให้เรื่องราวของพลเอก เปรม ได้รับการนำเสนอและแพร่หลายในพื้นที่สื่อเรื่อยมา ตั้งแต่ยังมีชีวิตจนกระทั่งถึงแก่อสัญกรรม เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 หนึ่งในกลุ่มข้อมูลที่ผู้วิจัยพบว่า มีการนำเรื่องราวของพลเอก เปรม มาถ่ายทอดให้เป็นที่รับรู้ในวงกว้างก็คือ “หนังสือแนวชีวิตประวัติ” ซึ่งเป็นเสมือนพื้นที่ในการเก็บรวบรวมและบรรจุเรื่องราวของบุคคลหนึ่งเอาไว้ในหลากหลายมิติ เรื่องราวของพลเอก เปรม ที่ได้รับการถ่ายทอดในหนังสือแนวชีวิตประวัติ ปรากฏทั้งในลักษณะที่สอดคล้องและคล้ายคลึงกัน นอกจากนี้ยังพบการวิพากษ์ความทรงจำสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับ พลเอก เปรม โดยเฉพาะบทบาทผู้นำทางการเมือง

เพื่อให้เห็นถึงสายธารของเรื่องราวเกี่ยวกับพลเอก เปรม ที่ได้รับการถ่ายทอดผ่านหนังสือแนวชีวิตประวัติแต่ละช่วงเวลาได้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงคัดเลือกหนังสือแนวชีวิตประวัติที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในช่วงเวลาที่แตกต่างกันมาเป็นกรณีศึกษา จำนวน 9 เรื่อง จากการศึกษาพบข้อมูลที่มีร่วมกันหลายประเด็น ข้อมูลที่ได้รับการถ่ายทอดหรือผลิตซ้ำถือเป็นปฏิบัติการหนึ่ง que แสดงให้เห็นว่า เรื่องราวเหล่านั้นมีความสำคัญและมีอิทธิพล

ต่อชีวิตของพลเอก เปรม รวมถึงยังสามารถสะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่ผู้เขียนรับรู้เกี่ยวกับ พลเอก เปรม อันจะนำไปสู่การเผยให้เห็นถึง “ความทรงจำ” ที่มีร่วมกันของผู้เขียน และถ้าหากความทรงจำเหล่านี้ได้รับการเผยแพร่ไปยังพื้นที่สื่ออันหลากหลายอย่างไร้พรมแดน ท้ายที่สุดก็จะก่อเกิดเป็น “ความทรงจำวัฒนธรรม” เกี่ยวกับพลเอก เปรม ขึ้นมา

อัสทริด แอร์ล (Erl, 2011, p. 97) นักวิชาการด้านความทรงจำวัฒนธรรมกล่าวถึงความหมายของศัพท์คำนี้เอาไว้ในหนังสือ Memory in Culture ว่า มีการนำไปใช้ใน 2 ลักษณะ ลักษณะแรก คือ Metonymy หรือความหมายในเชิงนามนัย เป็นการมุ่งศึกษาความทรงจำในฐานะปรากฏการณ์ของวัฒนธรรม โดยที่คำว่า “วัฒนธรรม” หมายถึง บริบททางสังคมวัฒนธรรมและอิทธิพลที่มีต่อความทรงจำของแต่ละบุคคล (หรือปัจเจกบุคคล) ดังนั้น ความทรงจำวัฒนธรรมในเชิงนามนัยจึงเชื่อมโยงกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลกับสังคมในการสร้างความทรงจำ

ส่วนลักษณะที่ 2 คือ Metaphor หรือความหมายในเชิงอุปลักษณ์ เน้นการศึกษาวัฒนธรรมในฐานะปรากฏการณ์ของความทรงจำ โดยคำว่า “ความทรงจำ” เป็นอุปลักษณ์ที่ใช้แทนการแสดงออกของความทรงจำทั้งในรูปแบบของวัตถุและการกระทำ เช่น เอกสารทางงานรำลึก งานศิลปะต่าง ๆ เป็นต้น นัทธนัย ประสานนาม (Prasannam, 2019b, p. 49) ได้ขยายความเกี่ยวกับศัพท์คำนี้เพิ่มเติมว่า “สิ่งที่ตกตะกอนจากปัญหาเรื่องคำศัพท์ข้างต้นคือ มโนทัศน์ความทรงจำวัฒนธรรม เน้นว่าความทรงจำจากอดีตที่มีร่วมกัน (ของชุมชนหรือสังคม) คือ ผลผลิตของการถ่ายทอดผ่านสื่อ (Mediation) การสร้างตัวบท (Textualization) และการสื่อสาร (Acts of Communication) เหล่านี้หลอมรวมอยู่ใน “วัฒนธรรมรูปแบบต่าง ๆ”

ด้วยเหตุนี้ ความทรงจำวัฒนธรรมจึงเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากความทรงจำระดับปัจเจกบุคคลที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งในรูปแบบต่าง ๆ โดยเรื่องที่ได้รับการถ่ายทอดนั้น อาจพบทั้งความสอดคล้อง คล้ายคลึงแตกต่าง หรือขัดแย้งกันตามแต่บริบทของสังคม วัฒนธรรม

และอิทธิพลที่มีต่อความทรงจำของปัจเจกบุคคล

จากการศึกษาหนังสือแนวชีวิตประวัติทั้ง 9 เรื่อง พบว่า หนังสือแต่ละเรื่องล้วนเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ พลเอก เปรม ยังมีชีวิต มีเพียงเรื่อง เปรมมาธิปไตย : การเมืองไทยระบอบไฮบริด เท่านั้นที่เกิดขึ้นในช่วงเวลา หลังการอสัญกรรม หากจะกล่าวหาว่าหนังสือเรื่องนี้กำลัง ทำหน้าที่ในการสร้างชีวิตหลังมรณกรรม (Afterlife) ของพลเอก เปรม ให้เกิดขึ้นอีกครั้งก็คงไม่ผิด เพราะการ นำเรื่องราวในอดีตหรือความทรงจำเกี่ยวกับ พลเอก เปรม มาถ่ายทอดในช่วงเวลาที่ไม่มีชีวิตอยู่แล้ว นับเป็น หนทางหนึ่งในการชุบชีวิตของพลเอก เปรม ขึ้นมาใหม่ได้ เนื่องจากชีวิตหลังมรณกรรมเป็นการศึกษาการเดินทาง ของตัวบทหรือเรื่องเล่าใดเรื่องเล่าหนึ่ง ซึ่งในบทความฉบับนี้ ก็คือ ชีวิตประวัติของพลเอก เปรม ผ่านพื้นที่วัฒนธรรม สื่อตลอดจนผลกระทบที่ตัวบทมีต่อความสัมพันธ์ ทางสังคม ทุกครั้งที่ตัวบทวรรณกรรมออกเดินทาง หรือเผยแพร่เรื่องเล่าสู่สังคมและวัฒนธรรมอื่น ตัวบท จะเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับตัวบทอื่น ดังคำกล่าวของ นัทณัย ประสานนาม (Prasannam, 2021, p. 292) ที่ว่า

“ชีวิตหลังมรณกรรมทางวัฒนธรรมเป็น ผลพวงมาจากการที่บุคคลมิได้มีชีวิต เป็นอมตะ วัตถุเสื่อมสลายเมื่อถึงเวลา เช่นเดียวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วย่อมสิ้นสุด และผ่านพ้นไป แต่สิ่งที่ยังหลงเหลืออยู่ของ ทั้งบุคคล วัตถุ และเหตุการณ์ จะเคลื่อนที่ ไปสู่เรื่องเล่าเรื่องอื่น ๆ ด้วยการถ่ายทอด (Mediated) ผ่านสื่อ วัตถุ หรือประดิษฐกรรม ทางวัฒนธรรม เช่น จิตรกรรม ภาพยนตร์ วัฒนธรรมวัตถุ (Material Culture - วัตถุ ที่ประดิษฐ์โดยมนุษย์) โดยรวมคือภาคปฏิบัติ ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน”

หากมองในมิติของความทรงจำวัฒนธรรมศึกษา การที่ตัวบทหนึ่งเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับอีกตัวบทจะทำให้ เกิดปรากฏการณ์ 2 รูปแบบขึ้นนั่นคือ “การพลัก” และ “การดึง” สำหรับการพลัก พิจารณาได้จาก “เมื่อตัวบท วรรณกรรมเผยแพร่ออกไปแล้วได้สร้างสรรค์สิ่งใดให้เกิดขึ้น

ในตัวบทอื่น หรือในวัฒนธรรมความทรงจำ” (Prasannam, 2019b, p. 88) ส่วนการดึงคือการที่ “ตัวบทนั้น ๆ ถูกหยิบยืม ดัดแปลง ตีความ แปรรูปไปอย่างไร โดยต้อง พิจารณาว่าทั้งการพลักและการดึงนี้สัมพันธ์กันอย่างไร ในแต่ละบริบทด้วย” (Prasannam, 2019b, p. 88) กล่าวได้ว่า ความทรงจำจะอยู่ได้ก็ต่อเมื่อความทรงจำ ที่เกิดขึ้นจากตัวบทวรรณกรรมเดิมได้สร้างตัวตนขึ้นมา ด้วยวิธีการผลิตซ้ำหรือปรากฏซ้ำในความทรงจำฉบับใหม่ ทำให้เรื่องเล่าในตัวบทวรรณกรรมยังคงอยู่

ชีวิตหลังมรณกรรมจึงเป็นผลพวงที่เกิดขึ้นมา จากการถ่ายทอดเรื่องเล่าจากสื่อหนึ่งไปยังสื่อหนึ่ง และจากช่วงเวลาหนึ่งไปยังอีกช่วงเวลาหนึ่งอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับเรื่องราวชีวิตของพลเอก เปรม ที่ได้รับการผลิตซ้ำผ่านหนังสือแนวชีวิตประวัติจากช่วงเวลาหนึ่งไปยัง อีกช่วงเวลาหนึ่งเรื่อยมาจนกระทั่งภายหลังถึงแก่อสัญกรรม ซึ่งนอกเหนือจากพื้นที่ในหนังสือแนวชีวิตประวัติแล้ว ผู้วิจัยยังพบการพยายามชุบชีวิตของพลเอก เปรม ผ่านสื่อ รูปแบบอื่นด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นพิธีรำลึกหรือคำไว้อาลัย

ดังกล่าวนี้นี้จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเรื่องราว ของพลเอก เปรม ในมิติการเป็นบุคคลสาธารณะด้านที่ สัมพันธ์กับความทรงจำในหนังสือแนวชีวิตประวัติ ประกอบกับ ข้อมูลที่ปรากฏในพื้นที่สื่ออื่น ๆ เพื่อแสดงให้เห็นว่า หนังสือ แนวชีวิตประวัติสามารถสร้างชีวิตหลังมรณกรรมให้แก่ พลเอก เปรม ได้ ซึ่งข้อมูลที่ได้รับการถ่ายทอดซ้ำใน หนังสือแนวชีวิตประวัติเรื่องหนึ่งไปยังอีกเรื่องหนึ่ง รวมถึงสื่อ ชนิดหนึ่งไปยังอีกชนิดหนึ่งนั้น จะทำหน้าที่ในการส่งต่อเรื่องราว อันเป็นส่วนหนึ่งของความทรงจำเกี่ยวกับ พลเอก เปรม ให้แพร่กระจายต่อไปจนกระทั่งถึงช่วงชีวิตหลังมรณกรรม เป็นการนำเรื่องราวในอดีตมาเผยแพร่ให้สังคมปัจจุบัน ได้รับรู้และจดจำ ทั้งกระตุ้นความทรงจำของคนในสังคม ให้กลับมาหวนรำลึกถึง พลเอก เปรม อีกครั้ง ถือเป็น การถ่ายโอนความทรงจำให้ยังคงอยู่ในสังคมได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาชีวิตหลังมรณกรรมของพลเอก เปรม ดิถสุลลำนนท์ ในมิติการเป็นบุคคลสาธารณะ ที่ได้รับ การสร้างขึ้นผ่านหนังสือแนวชีวิตประวัติและสื่อรูปแบบอื่น

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรในงานวิจัยนี้ เป็นกลุ่มข้อมูลประเภทหนังสือแนวชีวประวัติของพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ในมิติการเป็นบุคคลสาธารณะ ที่ได้รับการสร้างขึ้นผ่านหนังสือแนวชีวประวัติ และสื่อรูปแบบอื่น

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ เป็นกลุ่มข้อมูลประเภทหนังสือแนวชีวประวัติของพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ในมิติ

การเป็นบุคคลสาธารณะ ที่ได้รับการสร้างขึ้นผ่านหนังสือแนวชีวประวัติ ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจงจากหนังสือแนวชีวประวัติ จำนวนทั้งหมด 9 เรื่อง ดังรายละเอียดในตารางที่ 1 เนื่องจากหนังสือเหล่านี้ได้รับการผลิตและตีพิมพ์ในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน จึงสามารถเป็นตัวแทนของเรื่องราวเกี่ยวกับพลเอก เปรม ที่ได้รับการถ่ายทอดในแต่ละช่วงเวลาได้ ตลอดจนสื่อรูปแบบอื่น เช่น พิธีรำลึก คำไว้อาลัย เป็นต้น ที่ปรากฏในพื้นที่สาธารณะ

ตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาชีวิตหลังมรณกรรมของพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ในมิติการเป็นบุคคลสาธารณะที่ได้รับการสร้างขึ้นผ่านหนังสือแนวชีวประวัติ

ลำดับ	รายชื่อหนังสือ	ผู้เขียน	ปีที่พิมพ์
1	จากใต้สู่อีสาน พลิกแห่งชีวิต พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ “เกิดมาต้องตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน”	พล.อ.บัญญัติ ชวาลศิลป์	พิมพ์ครั้งที่ 1 2528 พิมพ์ครั้งที่ 2 สิงหาคม 2549
2	รัฐบุรุษชื่อเปรม	นพ พินสายแก้ว และคนอื่น ๆ	พิมพ์ครั้งที่ 1 ตุลาคม 2538
3	มองกองทัพผ่านผลงานรัฐบุรุษ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์	พันเอกหญิง อุษณีย์ เกษมสันต์ ณ อยุธยา	พิมพ์ครั้งที่ 1 สิงหาคม 2543 (จัดพิมพ์ในวาระ อายุครบ 80 ปี ในวันที่ 26 สิงหาคม 2543)
4	อำนาจใดจักยืนยง คงคำฟ้า	สนธิญาณ หนูแก้ว และเวทิน ชาติกุล	พิมพ์ครั้งที่ 1 เมษายน 2548
5	กูคือป่า ข้าชื่อเปรม: อมตะแห่งป่าเปรม	วาสนา นาน่วม	พิมพ์ครั้งที่ 1 ตุลาคม 2551 พิมพ์ครั้งที่ 2 มิถุนายน 2552 พิมพ์ครั้งที่ 3 มีนาคม 2555 พิมพ์ครั้งที่ 4 เมษายน 2555 พิมพ์ครั้งที่ 5 พฤษภาคม 2555
6	เปรม-ทักษิณ ใครคือคุณค่าของแผ่นดิน?	สนธิญาณ ชื่นฤทัยในธรรม และเวทิน ชาติกุล	พิมพ์ครั้งที่ 1 พฤษภาคม 2552 พิมพ์ครั้งที่ 2 พฤษภาคม 2552 พิมพ์ครั้งที่ 3 กรกฎาคม 2552 พิมพ์ครั้งที่ 4 กันยายน 2552 พิมพ์ครั้งที่ 5 มิถุนายน 2553
7	อำนาจเปรม	สนธิญาณ ชื่นฤทัยในธรรม	พิมพ์ครั้งที่ 1 2556 พิมพ์ครั้งที่ 2 2556

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	รายชื่อหนังสือ	ผู้เขียน	ปีที่พิมพ์
8	บารมีทางการเมือง พลเอกเปรม ติณสูลานนท์	ขจรศักดิ์ ไทยประยูร	พิมพ์ครั้งที่ 1 2560 (วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์) พิมพ์ครั้งที่ 2 มีนาคม 2561
9	เปรมาธิปไตย: การเมืองไทยระบอบไฮบริด	อดิษฐ์ พรหมพันธุ์ใจ	พิมพ์ครั้งที่ 1 2563

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดความทรงจำวัฒนธรรมในการวิเคราะห์ชีวิตหลังมรณกรรมของพลเอก เปรม ในมิติการเป็นบุคคลสาธารณะ ที่ได้รับการสร้างขึ้นผ่านหนังสือแนวชีวประวัติ รวมถึงสื่อรูปแบบอื่น นัทณัย ประสานนาม ได้อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับการผลิตสร้างความทรงจำวัฒนธรรมเอาไว้ในหนังสือเรื่อง นววิถิ: วิถีวิทยาร่วมสมัยในการศึกษาวรรณกรรมว่า “ความทรงจำร่วมถูกผลิตสร้างผ่านการจดจำซ้ำ ๆ ผ่านสื่อและประเภทการแสดงออกที่หลากหลาย บทบาทของวรรณกรรมที่มีต่อความทรงจำวัฒนธรรมคือ วรรณกรรมเป็นสื่อกลางของการจดจำ เป็นวัตถุของการจดจำ และเป็นสื่อกลางในการเฝ้าสังเกตการผลิตสร้างความทรงจำวัฒนธรรม” (Prasannam, 2019a, p. 72) เมื่อความทรงจำวัฒนธรรมให้ความสำคัญกับวรรณกรรมในฐานะสื่อกลางในการจดจำ ทำให้เกิดกระแสความคิดที่โดดเด่นอย่างหนึ่ง คือ “การถ่ายทอดซ้ำหรือการถ่ายทอดผ่านสื่อ (Mediation)” ขึ้น

การถ่ายทอดซ้ำหรือการถ่ายทอดผ่านสื่อ (Mediation) นั้น จะให้ความสำคัญกับการอธิบายว่าประสบการณ์และร่องรอยของการบันทึกอดีตกลายเป็นภาพแทนที่เผยแพร่ได้ โดยเกิดจากปัจจัยที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยด้านวัตถุ เทคโนโลยี วัฒนธรรม รูปแบบต่าง ๆ รวมไปถึง “รหัสที่ใช้ในการก่อรูปข้อมูลซึ่งเชื่อมโยงมนุษย์เข้าด้วยกันผ่านสิ่งประดิษฐ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Artefact)” (Prasannam, 2019b, p. 64) ซึ่งความทรงจำวัฒนธรรมศึกษาจะนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการวิเคราะห์วิธีการในการเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับอดีตตลอดจนวิธีที่เรื่องเหล่านั้นเชื่อมโยงมนุษย์เข้าด้วยกันในฐานะสมาชิกของชุมชนความทรงจำ (Mnemonic

Community) สิ่งที่พบก็คือ อดีตแต่ละเรื่องมิได้ถูกถ่ายทอดผ่านสื่อเพียงครั้งเดียว แต่สามารถเผยแพร่ความทรงจำไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ด้วยการนำเสนอซ้ำ ด้วยเหตุนี้ วรรณกรรมจึงสามารถทำหน้าที่เป็นสื่อความทรงจำวัฒนธรรมได้

แอนน์ ริกนีย์ (Rigney, 2016, pp. 73–74 as cited in Prasannam, 2019a, p. 79) กล่าวถึงแนวทางการศึกษาวรรณกรรมในฐานะสื่อความทรงจำวัฒนธรรมไว้ว่า ในการศึกษาวรรณกรรมผ่านมุมมองความทรงจำวัฒนธรรมควรวิเคราะห์ใน 3 องค์ประกอบ “1) วรรณกรรมเร้าอารมณ์ผู้อ่านอย่างไร อันนำไปสู่ความแพร่หลายของความทรงจำที่ตัวบทนั้นถ่ายทอด 2) วรรณกรรมนำเสนอสิ่งที่เล่าไม่ได้ และทำหน้าที่วิพากษ์ความทรงจำกระแสหลักอย่างไร และ 3) วรรณกรรม (ร่วมกับความทรงจำ) เดินทางข้ามชาติข้ามภาษาได้อย่างไร” หากนำแนวคิดข้างต้นของริกนีย์มาใช้ในการวิเคราะห์หนังสือแนวชีวประวัติ ก็จะทำให้เห็นถึงสถานะของหนังสือแนวชีวประวัติที่มีบทบาทมากกว่าการเป็นวรรณกรรมบอกเล่าประวัติชีวิตของบุคคล หากแต่ยังสามารถสร้างความทรงจำเกี่ยวกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งให้แก่สังคมได้

นอกเหนือจากการให้ความสำคัญกับเรื่องการผลิตสร้างความทรงจำวัฒนธรรมผ่านการถ่ายทอดซ้ำเพื่อให้คนในสังคมเกิดการรับรู้และจดจำร่วมกันแล้ว การศึกษาตามแนวทางนี้ยังมองไปถึงการดำรงอยู่ของความทรงจำผ่านวรรณกรรมด้วย เนื่องจากการนำอดีตเกี่ยวกับบุคคล เหตุการณ์ หรือวัตถุ มาผลิตซ้ำหรือถ่ายทอดซ้ำ มักปรากฏร่องรอยบางประการเอาไว้ “โดยเล่าผ่านหรือตะกอนตกค้างของอดีตที่ถูกชุบชีวิตขึ้นมาใหม่ในพื้นที่วัฒนธรรม คือ ชีวิตหลังมรณกรรม หรือ “Afterlife” (Prasannam, 2021, p. 310)

ชีวิตหลังมรณกรรมตามแนวคิดของริกนีย์นั้น จะมุ่งศึกษา “การเดินทางของตัวบทผ่านพื้นที่วัฒนธรรม สื่อ และผลกระทบของตัวบทที่มีต่อความสัมพันธ์ทางสังคม ความคิดเรื่อง “ชีวิต” นี้เป็นความพยายามท้าทายต่อวรรณกรรมศึกษาโดยเฉพาะ “ตัวบทนิยมเชิงวิวิธวิทยา” (Methodological Textualism) คือวิวิธวิทยาที่เน้นตัวบทเป็นศูนย์กลางโดยไม่มีใครจะหรือไม่ให้ความสำคัญแก่บริบท โดยหนุนให้ผู้ศึกษาสอบสวนการเดินทางของตัวบทหรือของเรื่องเล่าเรื่องใดเรื่องหนึ่ง” (Rigney, 2012, p. 12 as cited in Prasannam, 2019a, p. 85)

ดังนั้น ความทรงจำจะดำรงอยู่ต่อไปในสังคมได้ จึงต้องอาศัยการสร้าง ความทรงจำนั้น ๆ ให้เกิดขึ้นอีกครั้ง ในวรรณกรรมเรื่องใหม่หรือสื่อใหม่ ดังที่ นัทธนัย ประสานนาม ได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตหลังมรณกรรมไว้ว่า “เป็นผลมาจากการที่บุคคลไม่ได้มีชีวิตอยู่ เมื่อเวลาผ่านไปวัตถุต่าง ๆ เริ่มเสื่อมสลายเช่นเดียวกับเรื่องราวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ย่อมสิ้นสุดและผ่านไป แต่สิ่งที่ยังคงอยู่ของบุคคล เหตุการณ์ และวัตถุ จะเคลื่อนที่ไปสู่เรื่องเล่าอื่น ๆ ด้วยการถ่ายทอดผ่านสื่อ วัตถุ หรือประดิษฐกรรมทางวัฒนธรรม อาทิ ภาพยนตร์ จิตรกรรม เป็นต้น (Prasannam, 2021, p. 292)

ในกรณีของพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ บุคคลผู้เป็นที่รู้จักในฐานะผู้นำทหาร นายกรัฐมนตรี ประธานองคมนตรี และรัฐบุรุษ ชีวิตหลังมรณกรรมของพลเอก เปรม ในมิติการเป็นบุคคลสาธารณะ จะถูกสร้างผ่านหนังสือแนวชีวประวัติ ตลอดจนเรื่องราวที่ได้รับการกล่าวถึงในสื่อรูปแบบอื่น เช่น พิธีรำลึก คำไว้อาลัย เป็นต้น ก่อให้เกิดเป็นความทรงจำที่มีต่อตัว พลเอก เปรม ซึ่งเรื่องราวที่ได้รับการถ่ายทอดในพื้นที่ต่าง ๆ จะทำให้ได้คำตอบว่า สังคมมีความทรงจำต่อพลเอก เปรม ในทิศทางใด และเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างชีวิตหลังมรณกรรมอย่างไร อันเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการดำรงอยู่ของวรรณกรรม ในวัฒนธรรมความทรงจำของสังคม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลประเภทหนังสือแนวชีวประวัติของพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เฉพาะมิติการเป็นบุคคลสาธารณะ ที่ได้รับการถ่ายทอดผ่านหนังสือแนวชีวประวัติ จำนวน 9 เรื่อง รวมถึงสื่อรูปแบบอื่น เช่น พิธีรำลึก คำไว้อาลัย เป็นต้น ที่ปรากฏในพื้นที่สาธารณะ

เพื่อแสดงให้เห็นถึงบทบาทของหนังสือแนวชีวประวัติ ในฐานะสื่อกลางในการสร้างความทรงจำและชีวิตมรณกรรมให้แก่ พลเอก เปรม ดังขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ จากหนังสือแนวชีวประวัติ เฉพาะมิติการเป็นบุคคลสาธารณะ โดยใช้กรอบแนวคิดความทรงจำวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือ
2. วิเคราะห์เรื่องราวของพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ในมิติการเป็นบุคคลสาธารณะ ที่ได้รับการถ่ายทอดซ้ำเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการเป็นตัวแทนของความทรงจำวัฒนธรรมเกี่ยวกับ พลเอก เปรม
3. ศึกษาข้อมูลจากสื่อรูปแบบอื่นที่เกิดขึ้นภายหลังจากการอสัญกรรมของพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ร่วมด้วย เพื่อเชื่อมโยงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมในการสร้างชีวิตหลังมรณกรรมของพลเอก เปรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ในมิติการเป็นบุคคลสาธารณะ ที่เก็บรวบรวมได้จากหนังสือแนวชีวประวัติ จำนวน 9 เรื่อง และสื่อรูปแบบอื่น โดยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดความทรงจำวัฒนธรรม ดังนี้

1. วิเคราะห์เรื่องราวของพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ในมิติการเป็นบุคคลสาธารณะ จากหนังสือแนวชีวประวัติทั้ง 9 เรื่อง ด้วยแนวคิดความทรงจำวัฒนธรรมศึกษา ในประเด็นเกี่ยวกับ “วรรณกรรมกับการสร้างความทรงจำ”
2. วิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อรูปแบบอื่นที่เกิดขึ้นภายหลังการอสัญกรรมของพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เช่น พิธีรำลึก คำไว้อาลัย เป็นต้น ที่ปรากฏในพื้นที่สาธารณะ ในประเด็นเกี่ยวกับ “การสร้างชีวิตหลังมรณกรรมในสื่อรูปแบบต่าง ๆ”

ผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตหลังมรณกรรมของพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ในมิติการเป็นบุคคลสาธารณะ ที่ได้รับการสร้างขึ้นผ่านหนังสือแนวชีวประวัติ จำนวน 9 เรื่อง รวมถึงสื่อรูปแบบอื่นที่เกิดขึ้นภายหลังจากการอสัญกรรมของพลเอก เปรม แล้ว ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นการนำเสนอออกเป็น 2 หัวข้อ หัวข้อแรก

คือ วรรณกรรมกับการสร้างความทรงจำ จะกล่าวถึง กระบวนการผลิตหนังสือแนวชีวประวัติและการผลิตซ้ำว่า มีนัยสำคัญอย่างไร ตลอดจนมีความเกี่ยวข้องกับการสร้างความทรงจำเกี่ยวกับ พลเอก เปรม อย่างไร เพื่อเชื่อมโยงไปสู่ประเด็นเรื่องการเกิดขึ้นของชีวิตหลังมรณกรรม ส่วนหัวข้อที่ 2 คือ การสร้างชีวิตหลังมรณกรรมในสื่อรูปแบบต่าง ๆ สำหรับหัวข้อนี้จะอธิบายให้เห็นว่าการสร้างความทรงจำเกี่ยวกับ พลเอก เปรม ผ่านหนังสือแนวชีวประวัติและสื่อรูปแบบอื่น มีส่วนทำให้ชีวิต

หลังมรณกรรมของพลเอก เปรม ได้รับการคืนชีพอีกครั้งอย่างไรในสังคม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. วรรณกรรมกับการสร้างความทรงจำ

หลังจากที่ได้ศึกษาเรื่องราวของพลเอก เปรม ดิณสุลนันทน์ ในมิติการเป็นบุคคลสาธารณะทั้งในฐานะทหารและนักการเมือง จากหนังสือแนวชีวประวัติทั้ง 9 เรื่อง ผู้วิจัยพบประเด็นที่มีร่วมกันหรือได้รับการนำมาถ่ายทอดซ้ำ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 สรุปเรื่องราวของพลเอก เปรม ดิณสุลนันทน์ ในมิติการเป็นบุคคลสาธารณะ ที่ได้รับการถ่ายทอดซ้ำในหนังสือแนวชีวประวัติ จำนวน 9 เรื่อง

ลำดับ	ชื่อหนังสือ	เรื่องราวในมิติการเป็นบุคคลสาธารณะ ที่ได้รับการถ่ายทอดซ้ำในหนังสือแนวชีวประวัติ				
		1. ผู้ปฏิบัติงานด้วย ความทุ่มเท และเสียสละ	2. ผู้มีความ ซื่อสัตย์ สุจริตและ จงรักภักดี	3. บุคคล ผู้ทรง อิทธิพลและ มีคนหนุน หลังทางการ เมือง	4. ผู้มีความ สง่างามและ ภาคภูมิใจ	5. ผู้มีความ เมตตาต่อ ผู้ใต้บังคับ บัญชา
1	จากใต้สู่อีสาน พลิก แห่งชีวิต พล.อ.เปรม ดิณสุลนันทน์ “เกิดมา ต้องตอบแทนบุญคุณ แผ่นดิน”	✓	✓		✓	✓
2	รัฐบุรุษชื่อเปรม	✓	✓	✓	✓	
3	มองกองทัพผ่านผลงาน รัฐบุรุษ พลเอก เปรม ดิณสุลนันทน์	✓	✓		✓	✓
4	อำนาจใต้จักยีนยง คง คำฟ้า	✓	✓	✓		
5	กูคือป่า ข้าชื่อเปรม : อมตะแห่งป่าเปรม		✓	✓	✓	
6	เปรม-ทักษิณ ใครคือ คุณค่าของแผ่นดิน?	✓	✓	✓		
7	อำนาจเปรม	✓		✓		

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อหนังสือ	เรื่องราวในมิติการเป็นบุคคลสาธารณะ ที่ได้รับการถ่ายทอดซ้ำในหนังสือแนวชีวิตประวัติ				
		1. ผู้ปฏิบัติงานด้วย ความทุ่มเท และเสียสละ	2. ผู้มีความ ซื่อสัตย์ สุจริตและ จงรักภักดี	3. บุคคล ผู้ทรง อิทธิพลและ มีคนหนุน หลังทางการ เมือง	4. ผู้มีความ สง่างามและ ภาคภูมิใจ	5. ผู้มีความ เมตตาต่อ ผู้ใต้บังคับ บัญชา
8	บารมีทางการเมือง พลเอกเปรม ติณสูลานนท์	✓	✓	✓		
9	เปรมาริปไตย : การเมือง ไทยระบอบไฮบริด	✓	✓	✓		

จากตารางที่ 2 พบว่า การปรากฏซ้ำของเรื่องราว ทั้ง 5 ประเด็น ไม่เพียงแต่สะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่ผู้เขียนรับรู้ร่วมกันเท่านั้น แต่ยังสามารถเป็นตัวแทนของ ความทรงจำเกี่ยวกับ พลเอก เปรม ได้อีกด้วย เพื่อให้เห็น ถึงกระบวนการสร้างความทรงจำเกี่ยวกับ พลเอก เปรม ผ่านหนังสือแนวชีวิตประวัติอย่างเป็นระบบ การให้ความสำคัญ กับเรื่องกระบวนการผลิตหนังสือและการผลิตซ้ำเรื่องราว ของพลเอก เปรม ตลอดจนบริบทต่าง ๆ ที่มีต่อการผลิต จึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะปัจจัยเหล่านี้มีส่วนสำคัญใน การสร้างการรับรู้และจดจำ พลเอก เปรม

การที่ผู้เขียนแต่ละท่านเลือกนำเรื่องราว ทั้ง 5 ประเด็น มาผลิตซ้ำในหนังสือแนวชีวิตประวัติ นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของเรื่องราว ดังกล่าวแล้ว ยังสามารถสะท้อนให้เห็นถึงบริบทสังคมที่มีผล ต่อการผลิตหนังสือรวมถึงการผลิตซ้ำเรื่องราวของพลเอก เปรม ด้วย สาเหตุที่กล่าวเช่นนี้เพราะเมื่อย้อนกลับไปศึกษา ประวัติชีวิตของพลเอก เปรม จะพบว่า หนังสือเรื่องแรก ถูกผลิตขึ้นในปี พ.ศ. 2523 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ พลเอก เปรม กำลังดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมือง ทั้งในฐานะ นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม การผลิตซ้ำเรื่องราวแต่ละประเด็นจึงย่อมมีส่วนเกี่ยวข้องกับ ภาพลักษณ์ในทางการเมืองของพลเอก เปรม อย่างไร ก็ตาม ผู้วิจัยพบว่ามีเรื่องราวอีก 2 ด้าน ที่มุ่งนำเสนอ ชีวิตทางการเมืองด้วยเช่นกัน

เพื่อให้เห็นถึงกระบวนการผลิตหนังสือและ การผลิตซ้ำเรื่องราว อันจะนำไปสู่การสร้าง ความทรงจำ เกี่ยวกับ พลเอก เปรม ในมิติการเป็นบุคคลสาธารณะ ทั้งด้านทหารและการเมืองได้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึง แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ประเด็น ประเด็นแรกกล่าวถึง กระบวนการผลิตหนังสือและการผลิตซ้ำเรื่องราว เพื่อสร้างความทรงจำในฐานะทหาร ส่วนประเด็นที่ 2 นำเสนอกระบวนการผลิตหนังสือและการผลิตซ้ำเรื่องราว เพื่อสร้างการจดจำในฐานะนักการเมือง ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

1.1 วรรณกรรมกับการสร้างความทรงจำ ในฐานะทหาร เรื่องราวที่ถูกผลิตซ้ำเพื่อใช้ในการสร้าง ความทรงจำเกี่ยวกับ พลเอก เปรม ในฐานะทหาร ปรากฏ ผ่านเรื่องราว 2 ด้าน ได้แก่ การเป็นผู้มีความสง่างามและ ภาคภูมิใจ และการเป็นผู้มีความเมตตาต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งเรื่องราวเหล่านี้ต่างสนับสนุนและเติมเต็มให้ภาพลักษณ์ ของพลเอก เปรม ในฐานะทหารมีความสมบูรณ์มากขึ้น และสามารถเชื่อมโยงไปถึงประเด็นที่ว่า เพราะเหตุใด พลเอก เปรม จึงเป็นบุคคลที่ผู้ใต้บังคับบัญชาเคารพ และยกให้เป็นต้นแบบในวงการทหาร

ผู้เขียนเลือกถ่ายทอดเรื่องราวทั้ง 2 ด้าน ผ่านการบรรยายถึงพฤติกรรมของพลเอก เปรม ที่แสดงออกต่อผู้ใต้บังคับบัญชาขณะดำรงตำแหน่ง ผู้บัญชาการศูนย์การทหารม้า ไม่ว่าจะเป็นการปลูกจิตสำนึก

เรื่อง “หยิ่งในเกียรติและผยองในเหล่า” หรือ “การปรับเปลี่ยน มโนทัศน์เรื่องการวางตัวให้แก่ทหารม้า” เพื่อให้เกิด ภาพลักษณ์ที่ดี ตัวอย่างเช่น กุคือ ป่า ข้าชื่อ เปรม: อมตะ แห่งป่าเปรม ที่ได้บรรยายว่า

“...“หยิ่งในเกียรติ ผยองในเหล่า” มืดได้ นี้ถูกปลูกขึ้นมาอีกครั้งในยุคที่ พล.อ.เปรม ถูกเรียกขานว่า “ป่า” ตั้งแต่นั้นลักษณะของทหารม้า จึงกลายเป็นทหารที่สมารถ สง่า สวยงาม มีเกียรติ แต่งกายประณีต สุภาพ เรียบร้อย โดยต้องดูแลรูปร่างให้สวมเครื่องแบบทหารได้ เท่และสง่างาม โดย “ม้าใหม่” ทุกนายที่จบจาก โรงเรียนนายร้อย จปร. จะต้องเข้ารายงานตัวกับ พล.อ.เปรม ตั้งแต่เมื่อครั้งเป็นผู้บัญชาการศูนย์ การทหารม้า (ผบ.ตม.) เพื่อรับฟังโอวาท แต่มักจะ ถูกเม้าท์ว่าเป็นการ “ดูตัว” เสียมากกว่า

...แต่สิ่งที่ พล.อ.เปรม มีอาจเปลี่ยนความ เป็นเหล่าทหารม้าได้ก็คือ การดื่มสุรา ที่ปกติ ทหารม้าจะได้ซื้อว่านกดสุรา ไม่เมาไม่เลิก ไม่เข้าไม่กลับ แบบที่เรียกว่าเมามาย ไม่ได้สติ เม้าหัวราน้ำ พล.อ.เปรม ก็เปลี่ยนธรรมเนียม นิยมมาเป็นการ “ร่ำสุรา” คือ แม้จะดื่มสุรา แต่ก็ไม่ให้ดื่มแบบสนุกสนาน และลืมนับรยาภาค แห่งการร่ำสุราในหมู่ผองเพื่อน พี่และน้อง และลูกน้อง โดยไม่เสียเค้าของทหารม้า...” (Nanuam, 2012, pp. 35-37)

วิธีการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของทหารม้า โดยใช้จิตสำนึก “หยิ่งในเกียรติ ผยองในเหล่า” เป็นเครื่อง นำทาง สามารถให้ผลลัพธ์ที่ดีมากกว่าการออกคำสั่ง หรือการใช้กฎ เพราะทหารม้าจะเกิดความภาคภูมิใจและ สามารถตระหนักรู้ได้เองว่า ควรวางตัวอย่างไรเพื่อให้ เหมาะสมกับการเป็นทหาร นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงที่ พลเอก เปรม ตั้งเป้าหมายไว้ก็ไม่ใช้การถอนรากถอนโคน หากแต่เป็นการเปลี่ยนโดยยังคงรักษาค่านิยมบางประการ อันเป็นตัวตนของทหารม้าเอาไว้

เนื้อหาที่ผู้เขียนนำมาถ่ายทอดจึงไม่ได้เป็นเพียง การเผยแพร่ผลงานในสมัยที่เป็นผู้บัญชาการศูนย์การ ทหารม้า รวมถึงการสะท้อนให้เห็นถึงที่มาของการ เป็นหัวหน้าที่ผู้ใต้บังคับบัญชาให้ความเคารพยกย่องในฐานะ ของบุคคลตัวอย่างด้านการวางตัวเท่านั้น แต่ยังแสดง ให้เห็นถึงอุปนิสัยใจคอและบุคลิกภาพของพลเอก เปรม ในฐานะทหารที่มีความสง่างามและภาคภูมิใจผ่าน การกระทำต่าง ๆ อันส่งเสริมให้ภาพลักษณ์ของทหารม้า ได้รับการพัฒนาด้วย

อีกเรื่องราวหนึ่งที่ถูกนำมาใช้สร้างความทรงจำ ให้แก่ พลเอก เปรม คือ การเป็นผู้มีความเมตตาต่อ ผู้ใต้บังคับบัญชา เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นการนำเสนอข้อมูล จากมุมมองของผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีต่อ พลเอก เปรม เนื่องจากบุคคลเหล่านี้เป็นผู้มีประสบการณ์ตรง จึงนับเป็น เสียงที่ทรงพลังและช่วยสนับสนุนให้ภาพของพลเอก เปรม ในฐานะผู้บังคับบัญชาที่มีความเมตตา มีความหนักแน่น และเด็ดขาด ดังตัวอย่างเรื่อง มองกองทัพผ่านผลงาน รัฐบุรุษ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ผู้เขียนใช้วิธีการ เล่าถึงเรื่องราวผ่านชีวิตการรับราชการทหารในแต่ละ ช่วงเวลา เพื่อเป็นการฉายให้เห็นถึงอุปนิสัยของพลเอก เปรม ในสถานะต่าง ๆ โดยใช้ระยะเวลาเป็นตัวบ่งชี้ ซึ่งท้ายที่สุด แล้วอุปนิสัยเหล่านี้ได้ทำหน้าที่ประกอบสร้างจนกลายเป็น อัตลักษณ์ประจำตัว พลเอก เปรม ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชา เกิดเคารพและยกย่อง ดังนี้

“...เริ่มมองเห็นได้ชัดตั้งแต่ครั้งที่ เป็นอาจารย์ วิชาทหารโรงเรียนยานเกราะ ต่อเนื่องมาถึงช่วง ที่เป็นผู้บังคับกองพันทหารม้าที่ 5 กรมทหารม้า ที่ 2 ในช่วงเวลาที่ผ่านมาก่อนถึงวาระนี้ พลตรี เปรม ได้ให้ความเอาใจใส่ต่องานในหน้าที่ อย่างชนิด ที่เรียกได้ว่าทุ่มเทด้วยชีวิต ในด้านการ บังคับบัญชาก็เพียบพร้อมด้วยความรัก ความเอาใจใส่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และเป็นไป อย่างทั่วถึง ทั้งได้ขยายไปยั้งครอบครัวของทหาร ทุกคนด้วย โดยจะคอยดูแลเอาใจใส่ให้กำลังพล ให้ความสนใจครอบครัว หากมีปัญหาใดก็จะ เรียกมาไถ่ถามตักเตือนด้วยความรักความหวังดี สมกับเป็นผู้นำในเหล่า “ทหารม้า” อย่างแท้จริง

... พลตรี เปรม ได้ให้ความเอาใจใส่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเสมอต้นเสมอปลาย และสามารถให้คำแนะนำที่ดี เป็นที่พึ่งของผู้ใต้บังคับบัญชาได้ตลอดเวลา ทหารม้าจึงเคารพรักท่านมิใช่เพียงในฐานะ “พ่อม้า - ลูกม้า” ตามประเพณีที่ประเพณีปฏิบัติกันมาเท่านั้น หากแต่ยังเต็มเปี่ยมไปด้วยความรัก ความศรัทธาอย่างจริงจัง...” (Kasemsan Na Ayutthaya, 2000, pp. 95-97)

การนำข้อมูลอันมีที่มาจากตัวบุคคลมาถ่ายทอดไม่เพียงแต่ช่วยสร้างความหนักแน่นให้แก่เรื่องราวเท่านั้น แต่ยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างการรับรู้และจดจำของผู้อ่านที่มีต่อ พลเอก เปรม ได้เป็นอย่างดี

หากมองถึงวัตถุประสงค์ในการผลิตซ้ำเรื่องราวทั้ง 2 ประเด็น สามารถมองได้ว่า บรรดาผู้เขียนกำลังใช้พื้นที่ในหนังสือแนวชีวประวัติเป็นช่องทางในการยกย่องเชิดชู พลเอก เปรม เพื่อให้ผู้อ่านตลอดจนสังคมภายนอกวงการทหารเกิดการรับรู้และมีทัศนคติที่ดีต่อ พลเอก เปรม ตามแบบที่ทหารต้องการ อันเป็นการใช้ประโยชน์จากเรื่องเล่าเพื่อหล่อหลอมความคิดของคนในสังคมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงกล่าวได้ว่าผู้เขียนกำลังนำความทรงจำเฉพาะกลุ่มมาถ่ายทอดเพื่อทำให้ความทรงจำในระดับปัจเจกบุคคลได้รับการยกระดับเป็นความทรงจำวัฒนธรรมที่อยู่ในการรับรู้และจดจำของคนในสังคมไทยต่อไป

1.2 วรรณกรรมกับการสร้างความทรงจำในฐานะนักการเมือง เรื่องราวที่ได้รับการผลิตซ้ำเพื่อทำให้ผู้อ่านและสังคมเกิดการจดจำ พลเอก เปรม ในฐานะนักการเมือง ปรากฏทั้งหมด 3 ประเด็น ได้แก่ การเป็นผู้ปฏิบัติงานด้วยความทุ่มเทและเสียสละ การเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตและจงรักภักดี และการเป็นผู้ทรงอิทธิพลและมีคนหนุนหลัง

สำหรับการเป็นผู้ปฏิบัติงานด้วยความทุ่มเทและเสียสละ ผู้เขียนเลือกนำเหตุการณ์ “ปัญหาพรรคคอมมิวนิสต์” ซึ่งถือเป็นหนึ่งในเรื่องราวที่ได้รับการกล่าวถึงในหนังสือทุกเรื่องมาถ่ายทอดเพื่อเชื่อมโยงให้เห็นถึงการเป็นผู้ปฏิบัติงานด้วยความทุ่มเทและ

เสียสละ เนื่องจากภัยคอมมิวนิสต์เป็นปัญหาที่สั่งสมมาเป็นเวลานาน นับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 โดยรัฐบาลทุกยุคสมัยดำเนินการปราบปรามมาโดยตลอด แต่ก็ไม่สามารถทำให้ปัญหาคลี่คลายและหมดได้ มีแต่จะเพิ่มขึ้นทั้งในแง่ของความรุนแรงและจำนวนคนที่เข้าร่วม แต่เมื่อ พลเอก เปรม เข้ามารับตำแหน่งแม่ทัพภาคที่ 2 และต่อมาได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี มีการนำแนวคิดหนึ่งที่เรียกว่า “การเมืองนำการทหาร” มาใช้ ส่งผลให้สถานการณ์การก่อร้ายคอมมิวนิสต์ในประเทศคลี่คลายและยุติลงตามลำดับ ผลจากความสำเร็จครั้งนั้นได้สร้างชื่อเสียงให้แก่ พลเอก เปรม รวมถึงคณะทำงานเป็นอย่างยิ่ง จนนำไปสู่การยกย่องชื่นชมอย่างกว้างขวาง

จากการวิเคราะห์หนังสือเรื่องแรกจนถึงเรื่องสุดท้ายพบว่า เนื้อหาส่วนใหญ่มุ่งนำเสนอให้เห็นถึงแนวคิดตลอดจนวิธีการแก้ปัญหาที่ พลเอก เปรม ใช้ในการยุติความขัดแย้งทางอุดมการณ์ระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์และรัฐบาลไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน แต่สิ่งที่ทำให้เนื้อหาของหนังสือแต่ละเรื่องต่างกันไปคือ “รายละเอียดที่ผู้เขียนเลือกมานำเสนอ” สำหรับหนังสือที่ผลิตเรื่องแรกคือ จากใต้สู่อีสาน พลิกแห่งชีวิต พล.อ.เปรม ตินสุสานนท์ “เกิดมาต้องตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน ผู้เขียนเน้นแสดงให้เห็นถึงสติปัญญาและความสามารถในการวางแผนแก้ปัญหาควบคู่กับคณะทำงาน เพื่อชี้ให้เห็นว่าความสำเร็จที่ พลเอก เปรม มีผลมาจากความร่วมมือของคณะทำงานด้วย ดังนี้

“...ในที่สุดก็ออกมาเป็นแนวความคิดที่เราเรียกกันว่า “การเมืองนำการทหาร” นั่นเอง ตอนนั้นคือปี พ.ศ. 2518 ตอนที่ผมเริ่มเป็นแม่ทัพใหม่ ๆ พลเอกหาญก็มีส่วนร่วมคิดและหน่วยที่รับนโยบายไปปฏิบัติเป็นหน่วยแรกก็คือ ร. 23 (สมัยนั้นเรียก ผส. 23) ซึ่งมีคุณอาทิตย์ (พลเอกอาทิตย์) เป็นผู้บังคับการ คนที่ควรแก่การเอ่ยถึงอีกคนหนึ่งเพราะมีบทบาทในเรื่องนี้มาก ก็คือคุณเรวัต (พ.อ.เรวัต บุญทับ) นอกจาก ทสป. แล้ว ยังมีเรื่องของ มอช. ซึ่งเป็นเรื่องที่เราเราคิดกันเหมือนกัน เดียวนี้ก็ยังมิแพร่หลายไปทั่วทั้งหมดยังเกิดขึ้นที่กองทัพอากาศที่ 2 ทั้งนั้น” (Chawansilp, 2006, p. 111)

จากเนื้อหาข้างต้น การที่ผู้เขียนเลือกนำคำพูดของพลเอก เปรม ที่ยกความดีความชอบให้แก่คณะทำงานมาถ่ายทอดนั้น เพื่อต้องการแสดงให้เห็นว่า พลเอก เปรม ไม่ใช่บุคคลที่จะอวดอ้างตนเอง หรือนำความสำเร็จมาเป็นผลงานของตนเท่านั้น แต่ยังให้เกียรติเพื่อนร่วมงานที่ช่วยกันแก้ปัญหาให้คลี่คลาย เนื้อหาส่วนนี้จึงไม่ได้ผลิตขึ้นเพื่อมุ่งถ่ายทอดความสามารถในการแก้ปัญหาพรรคคอมมิวนิสต์ของพลเอก เปรม เท่านั้น แต่ยังช่วยอธิบายให้เห็นถึงความสมเหตุสมผลว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องใหญ่ จำเป็นต้องอาศัยกำลังความคิดกำลังคน และกำลังกายจากบุคคลอื่น มาช่วยจึงจะสามารถผ่านพ้นได้ เนื้อหาส่วนนี้จึงช่วยอธิบายให้เห็นถึงความเป็นจริงว่า ความสำเร็จที่ พลเอก เปรม ได้รับ ไม่ได้เกิดขึ้นจากความสามารถของพลเอก เปรม เพียงคนเดียว หากแต่มีปัจจัยอย่างอื่นประกอบด้วย จึงจะจัดการปัญหาความเห็นต่างทางการเมืองได้

การผลิตซ้ำเรื่องราวนี้ยังคงปรากฏต่อมาในหนังสือเรื่องอื่น ๆ และมีเพิ่มเติมรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการที่ พลเอก เปรม ใช้ในการชักจูงประชาชนที่อยู่ในป่าให้กลับสู่เมือง รวมถึงพฤติกรรมที่แสดงออกต่อประชาชนดังที่ปรากฏในเรื่อง รัฐบุรุษชื่อเปรม ว่า

“...พลเอก เปรม ดิถสุลลำนนท์ นายกรัฐมนตรีได้ออกคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 66/2523 และ 66/2525 เพื่อผ่อนปรนและใช้นโยบายการเมืองนำการทหารประกาศให้นักศึกษาปัญญาชนผู้รักชาติ รักประชาธิปไตยที่หนีภัยมีด “6 ตุลา 19” ไปเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยให้กลับจากพนาศินสู่แนวรบอย่างมีหลักประกันและมีเกียรติในสถานะ “ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย”

คำประกาศของ พลเอก เปรมฯ กอปรกับท่าทีอ่อนโยนดุจบิดาให้อภัยบุตร ทำให้สถานการณ์การสู้รบระหว่างชนในชาติบรรเทาเบาบางลงอย่างมาก นักศึกษาปัญญาชน ททยอยกันออกจากป่าระลอกแล้วระลอกเล่า

ธงแดงอันเจิดจรัสที่หวังจะโบกสะบัดให้พลั่วไหวระเริงชัยกลางท้องสนามหลวงก็มีอันเป็นเพียงความฝัน ด้านหนึ่งเพราะรัฐบาล พลเอก เปรมฯ ดำเนินนโยบายทางการเมืองอย่างถูกต้อง แต่อีกด้านหนึ่งนั้นเป็นเพราะความอ่อนด้อยของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเองเป็นสำคัญ...” (Pinsaikaew et al., 1995, p. 277)

จากการวิเคราะห์เนื้อหาข้างต้นจะเห็นได้ว่า เมื่อมีการกล่าวถึงผลงานของรัฐบาล พลเอก เปรม ผู้เขียนมีการใช้น้ำเสียงในลักษณะที่ยกย่องชื่นชม แต่เมื่อกล่าวถึงฝ่ายตรงข้ามกลับแสดงท่าทีที่ใส่ใจกับความพ่ายแพ้ของพรรคคอมมิวนิสต์ สังเกตได้จากประโยคที่กล่าวว่า “ธงแดงอันเจิดจรัสที่หวังจะโบกสะบัดให้พลั่วไหวระเริงชัยกลางท้องสนามหลวงก็มีอันเป็นเพียงความฝัน ด้านหนึ่งเพราะรัฐบาล พลเอก เปรมฯ ดำเนินนโยบายทางการเมืองอย่างถูกต้อง แต่อีกด้านหนึ่งนั้นเป็นเพราะความอ่อนด้อยของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเองเป็นสำคัญ” แสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนไม่ได้ใช้พื้นที่ในหนังสือแนวชีวประวัติเพียงเพื่อบอกเล่าเรื่องราวชีวิตและผลงานด้านการเมืองของพลเอก เปรม ให้เป็นที่รับรู้เท่านั้น แต่ยังใช้พื้นที่ดังกล่าวในการยกย่องบุคคลที่ทำประโยชน์ และตำหนิบุคคลที่สร้างความเสียหายให้แก่ประเทศด้วย

นอกจากนี้หากพิจารณาเนื้อหาที่ผู้เขียนถ่ายทอดมาสู่ผู้อ่านแล้ว ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า วัตถุประสงค์สำคัญที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารไม่ใช่การบอกเล่าเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับพรรคคอมมิวนิสต์ ภายหลังจากการใช้คำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 66/2523 และ 66/2525 หากแต่เป็นเรื่องราวอันแสดงให้เห็นถึงวิสัยทัศน์ของพลเอก เปรม ในฐานะผู้นำประเทศ รวมถึงยุทธวิธีที่ใช้ในการปราบปรามพรรคคอมมิวนิสต์ อันเผยให้เห็นถึงตัวตนของพลเอก เปรม ที่มีความเมตตา

แม้ภายหลังการอสังกรรมเหตุการณ์ดังกล่าว ก็ยังคงถูกนำมาผลิตซ้ำในหนังสือเรื่อง เปรมมาธิปไตย: การเมืองไทยระบอบไฮบริด สิ่ง queเพิ่มเติมเข้ามาจากหนังสือเรื่องอื่นก็คือ ผู้เขียนไม่เพียงแต่กล่าวถึงเหตุการณ์

การแก้ปัญหาภัยคุกคามจากพรรคคอมมิวนิสต์ของ พลเอก เปรม เท่านั้น แต่ยังเลือกนำเหตุการณ์การแก้ไข ปัญหาเศรษฐกิจมานำเสนอควบคู่ไปด้วย ดังนี้

“พลเอก เปรม ได้ใช้กระบวนการปรับโครงสร้าง เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ทั้งการปรับโครงสร้าง เศรษฐกิจจนสามารถพลิกฟื้นภาวะที่ย่ำแย่ไปสู่ การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ได้สูงถึงร้อยละ 13.2 ใน พ.ศ. 2531 และมีการเติบโตสูงที่สุดในโลกถึงร้อยละ 11.6 – 13.3 ในช่วง พ.ศ. 2531 – 2533 ทั้งยังปรับโครงสร้าง ด้านความมั่นคงโดยเปลี่ยนภัยคุกคามให้กลาย มาเป็นมิตรผู้ร่วมพัฒนา และทำให้พรรค คอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยล่มสลายเพื่อ แก้ปัญหาด้านความมั่นคงทั้งภายในและ ภายนอกรัฐ รวมถึงปรับโครงสร้างทางการเมือง เปลี่ยนสถานการณ์จากรัฐบาลที่ไร้เสถียรภาพ กลายเป็นรัฐบาลที่เข้มแข็ง” (Prompanjai, 2020, p. 32)

การนำเหตุการณ์ทั้ง 2 ประการ มาถ่ายทอด เพื่อแสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติงานด้วยความทุ่มเท และเสียสละ นับเป็นการขมวดรวมเหตุการณ์สำคัญ ที่สร้างชื่อเสียงและภาพจำในเส้นทางการเมืองให้แก่ พลเอก เปรม ได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้อ่านได้รับรู้คุณูปการที่ พลเอก เปรม สร้างไว้ให้แก่สังคมเพิ่มเติม เนื่องจากช่วงเวลา ที่มีการผลิตหนังสือเป็นช่วงที่ พลเอก เปรม ไม่มีชีวิตอยู่แล้ว ดังนั้น ผู้เขียนจึงอาจต้องการใช้พื้นที่ของตนในการเผยแพร่ และส่งต่อเรื่องราวของพลเอก เปรม ให้กลายเป็นที่รับรู้ และจดจำของผู้อ่านต่อไป เพื่อสร้างความทรงจำเกี่ยวกับ พลเอก เปรม ในฐานะนายกรัฐมนตรีที่ปฏิบัติงานด้วยความทุ่มเทและเสียสละให้แพร่กระจายสู่สังคมวงกว้าง โดยใช้หนังสือแนวชีวประวัติเป็นสื่อกลาง

เรื่องราวของพลเอก เปรม ด้านต่อมาที่มีการผลิตซ้ำเป็นจำนวนมากผ่านหนังสือแนวชีวประวัติ ได้แก่ การเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตและจงรักภักดี จากการศึกษาหนังสือแต่ละเรื่องพบว่า ผู้เขียนโดยส่วนใหญ่

เลือกใช้ข้อมูลอันมีที่มาจากมุมมองความคิดของบุคคล ในแวดวงการเมืองและการทหารมาถ่ายทอดให้เห็นถึงความซื่อสัตย์สุจริตและจงรักภักดีในตัว พลเอก เปรม เป็นหลัก เพื่อสร้างความหนักแน่นและความน่าเชื่อถือ ให้แก่เรื่องราวโดยอาศัยพยานบุคคลเป็นเครื่องมือยืนยัน

ตัวอย่างของหนังสือเรื่องหนึ่งที่สามารถสร้าง การจดจำและนำทางผู้อ่านให้มุ่งไปสู่ความทรงจำเกี่ยวกับ พลเอก เปรม ในฐานะนักการเมืองที่มีความซื่อสัตย์ สุจริตและความจงรักภักดี ได้แก่ บารมีทางการเมือง : พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ผู้เขียนนำข้อมูลด้าน ความซื่อสัตย์สุจริตและจงรักภักดีของพลเอก เปรม ซึ่งมีที่มาจากเอกสารแหล่งต่าง ๆ มาถ่ายทอดเพื่อ ชี้ให้เห็นถึงคุณลักษณะประจำตัวของพลเอก เปรม ที่อยู่ใน การรับรู้ของบุคคลแต่ละฝ่าย อันมีส่วนในการสร้างภาพ จำให้แก่ พลเอก เปรม ขึ้นในสังคม โดยเนื้อหาดังกล่าว มีสาระสำคัญดังนี้

“8. ความซื่อสัตย์สุจริต คุณสมบัติข้อนี้ ถือเป็นจุดแข็งที่สำคัญของพลเอก เปรมฯ สอดรับกับข้อมูลยืนยันจากชาติรี โสภณพานิช ที่ได้ระบุไว้ว่า “มีเรื่องเล่ากันว่าท่านเคยคืน “เงินราชการลับ” ที่เหลือแต่ต้นสังกัด ทั้งที่ ปกติการใช้จ่ายเงินราชการลับนี้ จะไม่มีระบบ การตรวจสอบ โดยส่วนมากผู้ที่ได้เงินจัดสรรนี้ ส่วนมากจะพยายามใช้จนหมด อีกทั้งรัฐบาล ได้จัดสร้าง “บ้านพักสำหรับนายกรัฐมนตรี” ด้วยงบประมาณมากมาย ท่านก็ไม่เข้าไปอาศัยอยู่ ท่านระมัดระวังเรื่องพวกนี้ แสดงให้เห็นว่าท่าน มักร้อย” (ชาติรี โสภณพานิช, 2529 : 42) ซึ่งคุณสมบัติในข้อดังกล่าว ได้กลายเป็น ภาพลักษณ์ติดตัว พลเอก เปรมฯ มาตลอด จนถึงปัจจุบัน...

12. ความจงรักภักดี คุณสมบัติอันโดดเด่น ในข้อนี้ของพลเอก เปรมฯ ได้ถูกพิสูจน เป็นที่ประจักษ์มาหลายครั้งหลายครา ดังเช่น การแสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อสถาบัน พระมหากษัตริย์อย่างแรงกล้า ซึ่งการไป

แสดงปาฐกถาในหน่วยงานหรือสถาบันการศึกษาของเหล่าทัพต่าง ๆ เพื่อปลูกกระตุ้นถึงจิตสำนึกในอาชีพทหารที่มีหน้าที่นอกเหนือจากการป้องกันประเทศแล้ว ยังต้องมีจิตวิญญาณของความเป็นทหารที่ต้องรับใช้เทิดทูนปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ไว้ตราบนานเท่านาน (เปรม ติณสูลานนท์, 2549: 21-23) การแสดงออกดังกล่าวได้เป็นการส่งเสริมยกระดับภาพลักษณ์ของ พลเอก เปรมฯ และตอบโจทย์แก่สังคมไทยส่วนใหญ่ที่ยังมองว่า เป็นศีลธรรมหลักของชาติและมีความจำเป็นสมควรปกป้องรักษา ซึ่งในมุมมองดังกล่าวในสังคมไทยได้รับรู้ว่า พลเอก เปรมฯ เป็นผู้เผยแพร่ภาพว่า สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นผู้อำนวยการสร้างความมั่นคงเสถียรภาพให้กับประเทศและเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยทั้งชาติ (อดิศักดิ์ พรหมพันธุ์ใจ, 2558: 94)” (Thai Prayoon, 2018, pp. 89-92)

ตัวอย่างข้างต้น นับเป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้การสร้าง ความเชื่อมั่นด้านข้อมูลให้แก่ผู้อ่าน เนื่องจากข้อมูลที่ได้มาจากบุคคลหลายฝ่ายจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยแสดงให้เห็นว่า เรื่องราวเหล่านี้ได้รับการกลั่นกรองมาขั้นหนึ่งแล้ว นอกจากนี้ยังเป็นอีกวิธีหนึ่งที่เคยให้เห็นถึงเรื่องราวเกี่ยวกับ พลเอก เปรม ที่อยู่ในการรับรู้และจดจำของแต่ละบุคคล ได้อย่างชัดเจน เนื้อหาเกี่ยวกับการแสดงออกถึงความซื่อสัตย์ผ่านพฤติกรรม “การคืนเงินราชการลับ” ให้แก่รัฐบาล ตลอดจนการแสดงออกถึงความจงรักภักดีที่มีต่อสถาบันกษัตริย์ผ่าน “การแสดงปาฐกถาในหน่วยงานหรือสถาบันการศึกษาของเหล่าทัพต่าง ๆ” เพื่อปลูกกระตุ้นถึงจิตสำนึกในอาชีพทหารที่มีหน้าที่นอกเหนือจากการป้องกันประเทศที่ผู้เขียนนำเสนอ ล้วนแล้วแต่มีขึ้นเพื่อใช้ในการตอกย้ำให้ภาพด้านนี้ของ พลเอก เปรม มีความโดดเด่น และใช้ในการส่งต่อเรื่องราวเหล่านี้ไปสู่ผู้อ่าน ทำให้ผู้อ่านเกิดการรับรู้และสามารถจดจำ พลเอก เปรม ตามทิศทางที่ผู้เขียนมุ่งหวัง

การนำเรื่องราวอันสะท้อนให้เห็นถึงความซื่อสัตย์สุจริตและจงรักภักดีของ พลเอก เปรม จากบุคคลหลาย

ฝ่ายและหลากหลายข้อมูลมานำเสนอ นอกจากจะทำให้ผู้อ่านได้รับรู้เรื่องราวด้านนี้ของ พลเอก เปรม ในมุมมองที่รอบด้านแล้ว ยังเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าเรื่องราวเหล่านี้คือสิ่งที่อยู่ในการรับรู้และจดจำของแต่ละบุคคล หรือเรียกอีกอย่างก็คือ “ความทรงจำระดับปัจเจกบุคคล” เมื่อความทรงจำระดับปัจเจกบุคคลได้รับการส่งต่อ โดยเฉพาะถ้าหากความทรงจำเหล่านี้มีลักษณะที่ทับซ้อนหรือคล้ายคลึงกับความทรงจำของบุคคลอื่นด้วยแล้ว จึงยิ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าเรื่องราวด้านนี้ของ พลเอก เปรม คือสิ่งที่กลุ่มคนในสังคมต่างรับรู้ร่วมกัน ทำให้เกิดเป็น “ความทรงจำระดับสังคม” ขึ้นมา การผลิตซ้ำเรื่องราวการเป็นนักการเมืองที่มีความซื่อสัตย์สุจริตและจงรักภักดีของ พลเอก เปรม ผ่านหนังสือแนวชีวประวัติแต่ละเรื่อง จึงช่วยอธิบายให้เห็นถึงความทรงจำรวมของกลุ่มคนในสังคมที่มีต่อ พลเอก เปรม ซึ่งเมื่อผู้อ่านได้รับรู้เรื่องราวทั้งหมดจากหนังสือเหล่านี้ ผู้อ่านจะไม่ได้เป็นเพียงผู้เสพวรรณกรรมเท่านั้น แต่จะกลายเป็นสมาชิกคนหนึ่งในกลุ่มชนความทรงจำเกี่ยวกับ พลเอก เปรม ไปด้วย

เรื่องราวด้านสุดท้ายที่มีการผลิตซ้ำเป็นลำดับต่อมา คือ การเป็นผู้ทรงอิทธิพลและมีคนหนุนหลัง ซึ่งเป็นเรื่องราวสืบต่อจากเรื่องราวด้านความซื่อสัตย์สุจริตและจงรักภักดี เนื่องจากเนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือพยายามแสดงให้เห็นว่า คุณสมบัติดังกล่าวไม่ใช่สิ่งเดียวที่ทำให้ พลเอก เปรม ได้เป็นผู้นำประเทศเท่านั้น แต่ยังต้องอาศัยปัจจัยด้านอื่น ๆ คอยเกื้อหนุนนั่นคือ “การได้รับการยอมรับจากกลุ่มคนหลายฝ่าย” ไม่ว่าจะเป็นจากวงการทหารหรือการเมือง ประเด็นนี้เริ่มผลิตในปี พ.ศ. 2538 ได้แก่เรื่อง รัฐบุรุษชื่อเปรม ผู้เขียนถ่ายทอดให้ผู้อ่านเห็นเป็นที่ประจักษ์ถึงการเป็นผู้ทรงอิทธิพลและมีคนหนุนหลังของ พลเอก เปรม ผ่านเนื้อหาดังต่อไปนี้

“ถ้าเรารักชาตินิยมเปรมไว้อย่างนี้ที่ไม่มีปัญหาอะไร แต่ถ้าเป็นคนอื่นมาแทน ผมไม่รับรอง” นั่นคือ คำคำประกันตอนรับ ปี 2527 ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เสถียรภาพประชาธิปไตย และหัวหน้าพรรคกิจสังคม ซึ่งเป็นพรรคใหญ่ในรัฐบาลผสมภายใต้การนำของ พลเอก

เปรม ติณสูลานนท์ ผู้ได้รับการสนับสนุนจากหลายฝ่ายให้กลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีอีกสมัยหนึ่ง หลังจากการประกาศยุบสภาเมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2526

“ปัญหาอะไร” ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ก็คือ การสนับสนุนของอำนาจทหารในกองทัพ ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญต่อเสถียรภาพของรัฐบาลไทยมาทุกยุคสมัย คำกล่าวประโยคนั้นจึงมีนัยโดยชัดเจนว่า トラบใดที่ยังมี “คุณเปรม” ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

รัฐบาลนี้ก็ยังมีเสถียรภาพมั่นคงจากการคำจูนของฝ่ายทหารและพรรคใหญ่ในรัฐบาล โอกาสที่จะสั่นคลอนไปตามแรงโยกของพรรคการเมืองฝ่ายค้านนั้นแทบไม่มีเลย

“แต่ถ้าเป็นคนอื่นมาแทน ผมไม่รับรอง!”

(Pinsaikaew et al., 1995, p. 391)

จากที่กล่าวมาสะท้อนให้เห็นว่า หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญทางการเมืองอย่างยิ่ง ดังจะเห็นได้จากการออกมาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์การเมืองในเวลานั้น รวมไปถึงสถานะของพลเอก เปรม ในด้านการเมืองที่ผูกโยงอยู่กับขวอำนาจแต่ละฝ่าย ตลอดจนการแสดงตัวว่าพร้อมให้การสนับสนุนพลเอก เปรม อย่างเต็มที่ ดังนั้น การที่ พลเอก เปรม มีบุคคลซึ่งได้ชื่อว่าเป็นเสาหลักประชาธิปไตยประกาศตัวอย่างชัดเจนว่าจะให้การสนับสนุน นับเป็นหนทางในการสร้างความมั่นคงให้แก่ตำแหน่งและอำนาจในการบริหารประเทศเป็นอย่างดี ทำให้สามารถบริหารประเทศได้อย่างสะดวก

เมื่อข้อมูลส่วนนี้ถูกนำไปผลิตซ้ำในหนังสือเรื่อง อำนาจเปรม ในทิศทางที่สอดคล้องกัน ทั้งสื่อให้เห็นว่า หม่อมราชวงศ์ คึกฤทธิ์ คือบุคคลที่คอยสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือด้านการเมือง ตลอดจนเป็นที่ปรึกษาปัญหาในหลากหลายเรื่อง จึงยิ่งเป็นการตอกย้ำให้เห็นว่าเรื่องราวอันเป็นที่กล่าวถึงอย่างกว้างขวางนั้น มีน้ำหนักและน่าเชื่อถือ ดังเนื้อความต่อไปนี้

“...ท่ามกลางกระแสความขัดแย้งดังกล่าว พล.อ.เปรม จึงเดินทางเข้าถ้ำสวนพลูของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช หัวหน้าพรรคกิจสังคม บ่อยครั้ง ทั้งนี้ก่อนหน้า ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ก็สนับสนุน พล.อ.เปรม ในเส้นทางสู่อำนาจมาโดยตลอด โดยเฉพาะการเขียนคอลัมน์ชอยสวนพลูเชียร์ พล.อ.เปรม ขึ้นเป็น ผบ.ทบ.

การที่ พล.อ.เปรม เข้าพบผู้มากบารมีอย่าง ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ก็ย่อมเกิดผลในทางการบรรเทาสถานการณ์ปัญหาโดยเฉพาะ...

ในช่วงนั้นบทบาทความชอยสวนพลูของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ มีอิทธิพลต่อกระแสความรู้สึกของผู้คนไม่น้อย และย่อมนับเป็นอีกกลยุทธ์ที่ควรจดจำเป็นกรณีตัวอย่าง...” (Chuenruthainaitam, 2013, p. 107)

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาสิ่งที่ผู้เขียนเลือกนำมาถ่ายทอดแล้วจะพบว่า เนื้อหาเหล่านี้แฝงไปด้วยการวิพากษ์ระบอบการเมืองไทยอันสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมทางการเมืองในช่วงเวลานั้น ตลอดจนสถานะการเป็นนายกรัฐมนตรีของพลเอก เปรม อยู่ด้วย อย่างแรกคือ ระบอบการเมือง แม้จะกล่าวว่าเป็นประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย แต่การกระทำของบุคคลในวงการเมืองกลับสวนทาง เริ่มตั้งแต่การเลือกนายกรัฐมนตรีมาบริหารประเทศ เน้นใช้หลักความพอใจแทนที่จะใช้การเลือกตั้งมาเป็นเครื่องมือในการคัดเลือก และให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมตัดสินใจ กลับเลือกบุคคลเข้ามาดำรงตำแหน่งผู้นำประเทศโดยใช้อ้างอิงจากความพอใจของคนบางกลุ่มในสังคมเป็นเครื่องมือตัดสินใจ

ในขณะที่ตัว พลเอก เปรม ซึ่งมีชื่อเสียงว่าเป็นผู้มีชีวิตเรียบง่าย ไม่เล่นพรรคเล่นพวก และเคารพกฎระเบียบกลับยอมที่จะรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีซึ่งได้มาด้วยวิธีการที่ขัดแย้งกับระบอบการปกครองของประเทศ รวมถึงสวนทางกับอุดมการณ์ของตนที่มีมาเสมอ เมื่อสถานการณ์ออกมาในรูปแบบนี้จึงยิ่งเป็นการตอกย้ำให้เห็นว่า พลเอก เปรม เป็นผู้มียุทธิพลทางการเมืองและมีคนหลายฝ่ายคอยหนุนหลัง ดังกล่าวมานี้

จึงมีเหตุผลสนับสนุนเพียงพอที่จะไม่ทำให้เกิดคำถามว่า เพราะเหตุใด พลเอก เปรม จึงได้รับการกล่าวถึงในฐานะ นักการเมืองที่ทรงอิทธิพลและมีคนหนุนหลังอย่าง แพร่หลาย ดังนั้น การที่ผู้เขียนนำข้อมูลเหล่านี้มาถ่ายทอด จึงนับเป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้ส่งต่อเรื่องราวที่อยู่ในการรับรู้ ของตนให้เดินทางไปสู่การรับรู้ของผู้อ่าน อันจะนำไปสู่ การสร้างภาพจำและความทรงจำเกี่ยวกับ พลเอก เปรม ต่อไป

ข้อมูลที่ปรากฏข้างต้นยังคงได้รับการถ่ายทอด ในช่วงเวลาหลังการอสัญกรรมของพลเอก เปรม ผ่านเรื่อง เปรมาธิปไตย: การเมืองไทยระบอบไฮบริด อีกครั้ง และมีใจความลักษณะเดียวกัน คือ การวิพากษ์ถึงสถานะทางการเมืองของพลเอก เปรม ในทำนองที่แสดงให้เห็น ว่า พลเอก เปรม เป็นนายกรัฐมนตรีที่ได้รับการสนับสนุนทั้ง จากกลุ่มทหาร นักการเมือง แม้กระทั่งสถาบันกษัตริย์ ทำให้เส้นทางการเมืองของพลเอก เปรม มีเสถียรภาพ ส่งผลให้สามารถดำรงตำแหน่งผู้นำประเทศได้อย่าง ยาวนาน ดังนี้

“...การบริหารจัดการทางการเมืองในสมัย พลเอกเปรมมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากรัฐ ราชการในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และสมัย พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ทั้ง ๆ ที่อยู่ภายใต้ โครงสร้างฐานสนับสนุนทางการเมืองจากกลไก ระบบราชการ มีการจัดสรรอำนาจให้แก่กลุ่ม การเมืองต่าง ๆ ทั้งทหาร เทคโนโลยี นักการเมือง และนักธุรกิจ ด้วยการถ่วงดุลทั้งภายใน ทั้งระหว่างกลุ่ม และยังได้รับการสนับสนุนจาก สถาบันพระมหากษัตริย์ ทำให้ค่านิยมแบบศักดินา ราชาอุปถัมภ์ฝังรากลึกในสังคมไทย และทำให้ พลเอกเปรมมีเสถียรภาพทางการเมืองตลอดจน การดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี...” (Prompanjai, 2020, p. 31)

หากมองถึงวัตถุประสงค์ในการสื่อสารของ ผู้เขียนแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่า ผู้เขียนไม่ได้ต้องการเพียงถ่ายทอด เรื่องราวชีวิตในมิตินักการเมืองหรือบอกเล่าสถานการณ์ทางการเมืองในยุค พลเอก เปรม ให้เป็นที่รับรู้เท่านั้น

หากแต่ต้องการชี้ให้เห็นถึงประเด็นที่ว่า การจะขึ้นมา ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้ยาวนานกว่า 8 ปี ด้วยตัวคนเดียวนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยาก เนื่องจาก ความสามารถและบารมีของพลเอก เปรม เพียงฝ่ายเดียว ไม่สามารถทำให้ผ่านพ้นอุปสรรคใหญ่ ๆ ได้ แต่จำเป็นต้องอาศัยการสนับสนุนและความช่วยเหลือจากบุคคล กลุ่มอื่น ๆ ด้วย ดังนั้นเรื่องราวที่ปรากฏในหนังสือ แนวชีวิตประวัติจึงถูกผลิตขึ้น เพื่อใช้เป็นข้อมูลใน การทำให้ได้รับรู้และเข้าใจสถานะทางการเมืองที่แท้จริง ของพลเอก เปรม อีกทั้งยังทำให้เห็นถึงที่มาของการจดจำ พลเอก เปรม ในฐานะของผู้ทรงอิทธิพลและมีคนหนุนหลัง

เรื่องราวที่ได้รับการผลิตซ้ำผ่านหนังสือ แนวชีวิตประวัติแต่ละประเด็นได้ช่วยประกอบสร้างตัวตน ของพลเอก เปรม ในมิติการเป็นบุคคลสาธารณะให้กลายเป็น ที่รับรู้และจดจำของสังคมวงกว้าง จนก่อเกิดเป็น ความทรงจำวัฒนธรรมขึ้นมาได้ หนังสือแนวชีวิตประวัติ จึงนับเป็นสื่อกลางในการจดจำและผลิตสร้าง ความทรงจำ วัฒนธรรมเกี่ยวกับ พลเอก เปรม ให้แก่สังคม ทำให้เรื่องราว ของพลเอก เปรม สามารถดำรงอยู่ในการรับรู้ของสังคม ได้อย่างยาวนานจนถึงช่วงเวลา ที่ พลเอก เปรม ไม่มีชีวิตอยู่แล้วก็ตาม

2. การสร้างชีวิตหลังมรณกรรมในสื่อต่าง ๆ

จากการศึกษาวิเคราะห์หนังสือแนวชีวิตประวัติ ทั้ง 9 เรื่อง เป็นที่น่าสังเกตว่ามีหนังสือเพียงเรื่องเดียวเท่านั้น ที่ผลิตขึ้นในช่วงเวลาที่ พลเอก เปรม ถึงแก่อสัญกรรม ไปแล้วคือปี พ.ศ. 2563 ได้แก่เรื่อง เปรมาธิปไตย: การเมืองไทยระบอบไฮบริด หากจะนับหนังสือเรื่องนี้ว่าเป็น “ชีวิตหลังมรณกรรม (Afterlife)” ของพลเอก เปรม ก็คงไม่ผิด เนื่องจากการนำเรื่องราวในอดีตซึ่งในที่นี้คือ ความทรงจำเกี่ยวกับ พลเอก เปรม มาถ่ายทอด ในช่วงเวลาที่ไม่มีชีวิตอยู่แล้ว นับเป็นหนทางหนึ่ง ในการชุบชีวิต พลเอก เปรม ขึ้นมาใหม่

อย่างไรก็ตาม การจะกล่าวว่าหนังสือเรื่องนี้ เป็นเพียงเรื่องเดียวที่สร้างชีวิตหลังมรณกรรมของ พลเอก เปรม ก็คงจะไม่ถูก เพราะเมื่อมองย้อนกลับ ไป จะเห็นได้ว่า เรื่องราวของพลเอก เปรม ในมิติการเป็นบุคคล สาธารณะที่ปรากฏในหนังสือเรื่องนี้มีเนื้อหาหรือประเด็น ที่สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกับหนังสือที่ผลิตขึ้น

ก่อนหน้า พบทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ การเป็นผู้ปฏิบัติงานด้วยความทุ่มเทและเสียสละ การเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตและจงรักภักดี และการเป็นผู้ทรงอิทธิพลและมีคนหนุนหลังทางการเมือง การถ่ายทอดซ้ำหรือการผลิตซ้ำของเรื่องราวข้างต้นในหนังสือแนวชีวประวัติได้แสดงให้เห็นว่า เรื่องราวชีวิตการเป็นบุคคลสาธารณะโดยเฉพาะในฐานะนักการเมืองของพลเอก เปรม แต่ละด้านไม่ได้ถูกผลิตผ่านหนังสือแนวชีวประวัติเพียงครั้งเดียว แต่สามารถเผยแพร่ความทรงจำไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ด้วยการถ่ายทอดซ้ำ

จากการศึกษาในหัวข้อที่ 1 วรณกรรมกับการสร้างความทรงจำได้แสดงให้เห็นว่า เรื่อง เปรมมาธิปไตย: การเมืองไทยระบอบไฮบริด ซึ่งมองได้ว่าเป็นตัวแทนของชีวิตหลังมรณกรรมนั้นย่อมได้รับอิทธิพลด้านข้อมูลหรือเหตุการณ์มาจากเรื่องก่อนหน้า ดังจะเห็นได้จากข้อมูลในตารางที่ 2 จึงกล่าวได้ว่าหนังสือแนวชีวประวัติแต่ละเรื่องต่างมีความเกี่ยวพันเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน โดยเรื่องที่ผลิตขึ้นในช่วงเวลาก่อนการอสัญกรรมมีส่วนในการช่วยสร้างชีวิตหลังมรณกรรมในเรื่อง เปรมมาธิปไตย: การเมืองไทยระบอบไฮบริด ให้แก่ พลเอก เปรม ด้วยเช่นกัน

นอกเหนือจากหนังสือแนวชีวประวัติจะมีส่วนในการสร้างชีวิตหลังมรณกรรมแล้ว ผู้วิจัยยังพบการนำเรื่องราวของพลเอก เปรม ไปถ่ายทอดผ่านพื้นที่สื่อรูปแบบอื่นภายหลังอสัญกรรม อันแสดงให้เห็นถึงการพยายามชุบชีวิต พลเอก เปรม ขึ้นอีกครั้ง ผ่านสื่อรูปแบบอื่น เช่น พิธีรำลึก คำไว้อาลัย เป็นต้น ซึ่งปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ นับ เป็นการกระทำที่ต้องการกระตุ้นความทรงจำของคนในสังคมให้หวนรำลึกถึง พลเอก เปรม อีกครั้ง เพื่อทำให้เรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับ พลเอก เปรม ไม่เลือนหาย และยังคงอยู่ในการรับรู้ของสังคมได้ต่อไป ขณะเดียวกัน เรื่องราวที่แฝงอยู่ในสื่อเหล่านี้ก็ยังสามารถสะท้อนให้เห็นถึงภาพจำหรือความทรงจำในหลากหลายกระแสของกลุ่มคนที่มีต่อตัว พลเอก เปรม ได้อีกด้วย

การสร้างชีวิตหลังมรณกรรมของพลเอก เปรม **ประเภทแรก คือ พิธีรำลึก** ซึ่งเป็นงานที่จัดขึ้นเพื่อระลึกถึงเรื่องราวและเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นในอดีต ตลอดจนบุคคลที่ล่วงลับไปแล้ว หนึ่งในรูปแบบของพิธีรำลึก

ที่ปรากฏในสังคมเป็นจำนวนมาก ได้แก่ การทำบุญอุทิศส่วนกุศล ตัวอย่างเช่น คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา เป็นหนึ่งในองค์กรลำดับแรก ๆ ที่ออกมาเคลื่อนไหวถึง พลเอก เปรม ภายหลังการอสัญกรรมผ่านการแสดงออกใน 2 รูปแบบแรก คือ การจัดโครงการ “99 ปี ล้านความดี เพื่อรัฐบุรุษ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์” โดยร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในจังหวัดสงขลา เพื่อเป็นการแสดงถึงเจตนารมณ์ที่ต้องการจะสานต่อแนวคิดสุดท้ายก่อนการอสัญกรรมของพลเอก เปรม ในเรื่อง การก่อตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้ป่วยโรคหัวใจในภาคใต้

ส่วนแบบที่ 2 คือ การจัดสร้างอาคารที่ชื่อว่า “เกิดมาต้องตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน” ขึ้น โดยชื่อของอาคารไม่เพียงแต่เป็นสิ่งแทนในการแสดงความระลึกถึง พลเอก เปรม เท่านั้น แต่ชื่อดังกล่าวยังได้สะท้อนให้เห็นถึงอุดมการณ์ในการดำเนินชีวิตของพลเอก เปรม ด้านการปฏิบัติงานด้วยความทุ่มเทและเสียสละเพื่อเป็นการตอบแทนประเทศชาติ ซึ่งการแสดงออกทั้ง 2 รูปแบบ แสดงให้เห็นว่า คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีความตระหนักถึงคุณูปการที่ พลเอก เปรม กระทำไว้ให้แก่วงการแพทย์และประชาชนในภาคใต้ขณะยังมีชีวิต และถึงแม้ในเวลาต่อมา พลเอก เปรม จะถึงแก่ออสัญกรรมไปแล้ว แต่สิ่งต่าง ๆ ที่เคยสร้างไว้ก็ยังคงไม่เลือนหายไปจากความทรงจำขององค์กร ซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มหนึ่งในสังคม ผ่านการแสดงออกในรูปแบบของ “การหวนรำลึก” ถึง พลเอก เปรม ดังเนื้อหาต่อไปนี้

“...ด้วยคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ได้จัดโครงการ “99 ปี ล้านความดี เพื่อรัฐบุรุษ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์” เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2562 เพื่อระดมทุนสร้างศูนย์ผ่าตัดหัวใจ “99 ปี รัฐบุรุษ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์” ณ โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ เพื่อเป็นสถานที่ช่วยเหลือผู้ป่วยโรคหัวใจในภาคใต้ ให้มีโอกาสดำเนินการดูแลรักษา พร้อมกับพัฒนาสู่การเป็นศูนย์ปลูกถ่าย

อวยวะให้กับผู้ป่วยที่ร้อรับบริจาคอวัยวะในภาคใต้ได้อีกด้วย ซึ่งนับเป็นความกรุณาของพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ที่อนุญาตให้ใช้ชื่อ - นามสกุล เป็นชื่อโครงการ อีกทั้งโครงการดังกล่าวเป็นโครงการสุดท้ายที่ท่านมีดำริไว้ก่อนจะถึงแก่อสัญกรรม บัดนี้ศูนย์ผ่าตัดหัวใจ “99 ปีรัฐบุรุษ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์” ได้ดำเนินการสร้างเสร็จและเปิดใช้งานแล้ว ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2563 อนึ่ง เพื่อเป็นการรำลึกถึงคุณงามความดีของท่าน ทางคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จึงมีแนวคิดในการจัดสร้างอาคาร “เกิดมาต้องตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน” เพื่อใช้เป็นศูนย์รับบริจาคอวัยวะ และหอประวัติ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ จารึกเกียรติประวัติคุณงามความดีและการเสียสละเพื่อประเทศชาติของท่าน

ในการนี้ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ใคร่ขอเชิญชวนผู้มีจิตศรัทธาร่วมสานต่อปณิธานของพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ โดยร่วมบริจาคเงินสมทบทุนสร้างอาคาร “เกิดมาต้องตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน” เพื่อเป็นอนุสรณ์รำลึกถึงคุณงามความดีของท่านอย่างยั่งยืน...” (One For All, 2024)

ข้อมูลข้างต้นมีที่มาจากเพจเฟซบุ๊กที่ชื่อว่า “ศูนย์รับบริจาคอวัยวะ 99 ปี รัฐบุรุษ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์” หากพิจารณาเนื้อหาที่ปรากฏจะพบว่าเจ้าของเพจหรือคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สร้างเพจนี้ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อต้องการใช้พื้นที่ดังกล่าวเป็นช่องทางในการสร้างสะพานบุญ และนำเงินบริจาคมาสร้างเป็นศูนย์ผ่าตัดหัวใจ ณ โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ ให้แก่ชาวจังหวัดภาคใต้ อันเป็นการสานต่อความตั้งใจของพลเอก เปรม ก่อนถึงแก่อสัญกรรม โดยใช้ชื่ออาคารว่า “เกิดมาต้องตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน” เพื่อเป็นตัวแทนของพลเอก เปรม และใช้เป็นเครื่องมือในการแสดงความระลึกถึงคุณูปการที่พลเอก เปรม สร้างไว้ให้แก่วงการแพทย์และประชาชนภาคใต้

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่ปรากฏไม่เพียงแต่สะท้อนให้เห็นถึงความตั้งใจขององค์กรที่ต้องการแสดงความระลึกถึง พลเอก เปรม เท่านั้น แต่ในอีกมุมหนึ่งพื้นที่ของเพจเฟซบุ๊กยังสามารถเผยแพร่เรื่องราวของพลเอก เปรม ในฐานะของบุคคลที่สร้างคุณูปการให้แก่วงการแพทย์ในภาคใต้ให้แพร่กระจายออกไปได้ เนื่องจากการจัดสร้างศูนย์ผ่าตัดหัวใจเป็นเสมือนศูนย์กลางในการช่วยเหลือผู้ป่วยโรคหัวใจในภาคใต้ให้มีโอกาสได้เข้าถึงการรักษาที่รวดเร็ว สะดวกสบาย และทันท่วงทีมากยิ่งขึ้น ไม่ต้องไปกระจุกตัวรอการรักษาในภูมิภาคอื่น ๆ แนวคิดในการสร้างศูนย์ผ่าตัดหัวใจของพลเอก เปรม จึงนับเป็นสิ่งที่สร้างประโยชน์ให้แก่สาธารณะได้อย่างดียิ่ง โดยเฉพาะประชาชนชาวใต้ที่ป่วยด้วยโรคหัวใจ

ดังนั้น เมื่อเพจเฟซบุ๊กมีการถ่ายทอดเรื่องราวของพลเอก เปรม ให้กระจายไปสู่พื้นที่สาธารณะ จึงส่งผลให้ประชาชนในวงกว้างสามารถรับรู้เรื่องราวที่พลเอก เปรม ได้กระทำเพื่อสังคมเป็นอย่างดีโดยเฉพาะเมื่อปรากฏในช่วงเวลาที่ พลเอก เปรม ถึงแก่อสัญกรรมไปแล้ว ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำหน้าที่ในการส่งต่อเรื่องราวอันสะท้อนถึงคุณูปการของพลเอก เปรม ให้ปรากฏและคงอยู่ในการรับรู้ของสังคมได้เป็นระยะเวลาที่ยาวนานมากกว่าชีวิตของพลเอก เปรม

ด้วยเหตุนี้เพจเฟซบุ๊กจึงนับเป็นสื่อกลางในการผลิตสร้างความจริงและนำพาเรื่องราวของพลเอก เปรม จากอดีตและปัจจุบันให้เดินทางไปสู่การรับรู้ของคนในอนาคตได้ ขณะเดียวกันก็ยังเป็นพื้นที่ในการกักเก็บความจริงจำเกี่ยวกับ พลเอก เปรม ให้คงอยู่ต่อไปได้อย่างยาวนาน ที่สำคัญยังสนับสนุนให้ภาพลักษณ์ของพลเอก เปรม ในฐานะของบุคคลสาธารณะมีความโดดเด่นทำให้ชีวิตหลังมรณกรรมของพลเอก เปรม เกิดขึ้นและดำรงอยู่ในสังคมได้ แม้จะไม่มีตัวตนอยู่บนโลกนี้อีกแล้วก็ตาม

สื่อประเภทที่ 2 ที่แสดงให้เห็นถึงการสร้างชีวิตหลังมรณกรรมของพลเอก เปรม ได้แก่ คำไว้อาลัย ซึ่งผลิตขึ้นจากบุคคลในสังคม อาทิ ชาวจังหวัดสงขลา การที่ชาวสงขลาออกมาเคลื่อนไหวและแสดงความอาลัยต่อการจากไปของพลเอก เปรม เป็นจำนวนมากนั้นเพราะจังหวัด

สงขลา คือถิ่นกำเนิดของ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ พลเอก เปรม ถือเป็นคนที่มีความรักในถิ่นกำเนิดสูง และหาโอกาสที่จะส่งเสริมและพัฒนามาเกิด อยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างสวนสาธารณะ ลิงแควล้อม ในชุมชน สวนประวัติศาสตร์ สนามกีฬา สะพาน ติณสูลานนท์ วัด โรงเรียน ฯลฯ ซึ่งล้วนแต่ก่อให้เกิด ประโยชน์แก่ชาวสงขลาเป็นอย่างยิ่ง

ส่วนในมิติของการทำงาน พลเอก เปรม คือบุคคล หนึ่งในสังคมที่ได้รับการกล่าวถึงในแง่ของการประกอบ คุณงามความดีจนเป็นที่ประจักษ์แก่สังคมทั้งในฐานะ ของผู้นำทหารและผู้นำการเมือง ด้วยปัจจัยดังกล่าวนี้ จึงส่งผลให้ชาวสงขลาเกิดความรักและเคารพในตัว พลเอก เปรม เป็นอย่างยิ่ง เมื่อข่าวการจากไปของพลเอก เปรม เผยแพร่ไปสู่การรับรู้ของสังคมในวงกว้าง ชาวสงขลา จึงออกมาแสดงความอาลัยถึง พลเอก เปรม อย่างกว้างขวาง เนื้อหาที่ปรากฏในคำไว้อาลัยนอกจากจะบรรยายให้เห็นถึง พฤติกรรมในแง่ของคุณความดีที่กระทำต่อสังคมและ ถิ่นกำเนิดในด้านต่าง ๆ แล้ว ยังแฝงไปด้วยการเน้นย้ำ ให้เห็นถึงคุณลักษณะประจำตัวของพลเอก เปรม ด้าน “การตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน” เอาไว้อย่างเด่นชัด ดังปรากฏในพื้นที่เว็บไซต์มติชนออนไลน์ มีใจความว่า

“ชาวสงขลา” ร่วมไว้อาลัย “พล.อ.เปรม”
พร้อมจำคำสอนไป สอนลูก-หลาน

เมื่อเวลา 14.30 น. วันที่ 26 พฤษภาคม ที่ จ.สงขลา ผู้สื่อข่าวรายงานว่า ประชาชน ในจังหวัดสงขลาที่ได้ทราบข่าว พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ ถึงแก่อสัญกรรมในวัย 99 ปี เมื่อช่วงเช้าที่ผ่านมา ต่างร่วมกันแต่งกายด้วยชุดสีดำไว้ทุกข์ เดินทาง มารวมตัวกันที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หรือ บ้านของตระกูลติณสูลานนท์ ตำบลบ่อยาง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา เพื่อแสดง ความอาลัยต่อการถึงแก่อสัญกรรมของ พลเอกเปรม...

พ.ต.ท.ถาวร ผลกล้า กล่าววว่า จะน้อมนำ คำสอนของพลเอกเปรม มาใช้ในชีวิต รวมถึง การปฏิบัติหน้าที่ ตามปณิธานเกิดมาต้อง

ตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน พร้อมยึดการใช้ชีวิตของ พลเอกเปรม เป็นแบบอย่างทั้งการใช้ชีวิต และปฏิบัติราชการต่อไป

ด้านนายปรีชา สุขเกษม ตัวแทนศิษย์เก่า วิทยาลัยประมงติณสูลานนท์ อ.เมือง จ.สงขลา กล่าวว่า เป็นการสูญเสียครั้งใหญ่ ชาวสงขลา รัก พลเอก เปรม มาก เราโชคดีที่เกิดเป็นคนสงขลา ตนเองได้เรียนที่วิทยาลัยประมงติณสูลานนท์ เป็นรุ่นแรก ถือว่าได้รับโอกาสดีจากสิ่งที่ พลเอก เปรม ได้ทำไว้ สิ่งที่ดีที่สุดคือพลเอก เปรม ได้มอบปณิธานเกิดมาต้องตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน ไว้ให้กับนักเรียนที่มาเรียนที่วิทยาลัยฯ ในทุก ๆ ปี... พลเอกเปรม เคยมาปาฐกถาเรื่องเกิดมา ต้องตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน ผมจำได้ทุกคำ วลี ที่ว่า เกิดมาต้องตอบแทนบุญคุณแผ่นดินนั้น เป็นการทำความดี ซึ่งการทำความดี ทำได้สองอย่าง คือ ทำความดีทางกายและทางใจ ทางกายจริยธรรม และคุณธรรม และต้องใช้ร่วมกับมโนธรรม สัญญาว่าจะสืบสานปณิธาน เกิดมาต้องตอบแทน บุญคุณแผ่นดิน แม้ไม่มี พลเอกเปรม แล้ว

นายสัญญา วัชรพันธุ์ กล่าวว่า เมื่อทราบข่าว ก็รู้สึกเสียใจกับความสูญเสียที่เกิดขึ้น ชาวสงขลา จึงได้มารวมตัวกันเพื่อแสดงความอาลัย และจะจดจำคำสอนของพลเอกเปรม นำไปสอน ลูกหลาน เพื่อสืบสาน การทำความดีต่อแผ่นดิน ต่อไป พล.เอกเปรม ถือเป็นสัญลักษณ์คนดี ชื่อสัตย์ เป็นสัญลักษณ์ของคนไทยทั้งชาติว่า ยังมีคนไทยที่ทุ่มเทให้กับแผ่นดิน การจากไป ของท่านจึงถือเป็นการสูญเสียที่ยิ่งใหญ่ ในช่วงที่ นัดหมายกันออกมาทำกิจกรรมแสดงความอาลัย ได้ฝนตกในช่วงนัดหมาย ถือว่าเป็นบุญญาบารมี ของพลเอกเปรม...” (Matichon Online, 2024)

คำไว้อาลัยดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการนำ เรื่องราวของพลเอก เปรม ในแง่ของบุคคลที่ประกอบ คุณงามความดีในด้านต่าง ๆ มาถ่ายทอดแบบภาพรวม โดยไม่ได้มีการระบุรายละเอียดเกี่ยวกับพฤติกรรมความดี

ดังกล่าว แต่จะมุ่งเน้นการนำเสนอให้เห็นถึงคุณลักษณะประจำตัวของพลเอก เปรม ด้านการเป็นผู้ปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ เพื่อเป็นการตอบแทนบุญคุณแผ่นดินเป็นสำคัญ เนื่องจากในขณะที่มีชีวิต พลเอก เปรม ยึดแนวคิดเรื่องการตอบแทนบุญคุณแผ่นดินเป็นหลักในการดำเนินชีวิตเรื่อยมาทั้งในมิติปัจเจกบุคคลและการเป็นบุคคลสาธารณะ จนเป็นที่ประจักษ์แก่สังคมในวงกว้าง ด้วยเหตุนี้ในทัศนะของชาวสงขลาการตอบแทนบุญคุณแผ่นดินจึงถือเป็นเรื่องที่บ่งบอกถึงความเป็นตัวตนของพลเอก เปรม และถูกผูกโยงเข้ากับชีวิตในมิติการเป็นบุคคลสาธารณะเรื่อยมาจนกลายเป็นภาพจำที่ปรากฏในสังคม

ดังกล่าวนี้นี้ การถ่ายทอดหรือการผลิตซ้ำจึงไม่เพียงแต่ทำหน้าที่เป็นปฏิบัติการหนึ่งในการสะท้อนให้เห็นถึงความทรงจำที่กลุ่มคนมีต่อ พลเอก เปรม เท่านั้น แต่ในอีกด้านหนึ่งยังสามารถหล่อหลอมทัศนคติของผู้อ่านซึ่งเป็นสมาชิกหนึ่งในสังคมเกี่ยวกับ พลเอก เปรม ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกับข้อมูลที่ปรากฏผ่านเนื้อหาในพิธีรำลึกและคำไว้อาลัยได้อีกด้วย กล่าวได้ว่าเรื่องราวของพลเอก เปรม ที่ได้รับการถ่ายทอดจากบุคคลอันหลากหลายโดยเฉพาะชาวสงขลา สามารถมีอิทธิพลต่อการรับรู้และความเชื่อของบุคคลในสังคมจนพัฒนากลายเป็นวาทกรรมสาธารณะหรือชุดความคิดเกี่ยวกับ พลเอก เปรม ที่ถูกสร้างขึ้นจากบุคคลทั่วไป อันเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือจากสังคมจนกลายเป็นหนึ่งในความทรงจำที่มีต่อ พลเอก เปรม และสามารถขยายผลไปสู่การชุบชีวิตของพลเอก เปรม ให้เกิดขึ้นมาอีกครั้งหลังชีวิตมรณกรรม

สรุปผลการวิจัย

เรื่องราวที่ได้รับการถ่ายทอดซ้ำหรือผลิตซ้ำผ่านหนังสือแนวชีวประวัติไม่เพียงแต่สะท้อนให้เห็นถึงความทรงจำร่วมของกลุ่มคนที่มีต่อ พลเอก เปรม เท่านั้น แต่เรื่องราวที่ปรากฏทั้ง 5 ประเด็น อันได้แก่ การเป็นผู้ปฏิบัติงานด้วยความทุ่มเทและเสียสละ, ผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตและจงรักภักดี, ผู้ทรงอิทธิพลและมีคนหนุนหลังทางการเมือง, ผู้มีความสง่างามและภาคภูมิใจ และผู้มีความเมตตาต่อผู้ใต้บังคับบัญชา สามารถช่วยเติมเต็มและประกอบสร้างตัวตนของพลเอก เปรม ในมิติการเป็นบุคคลสาธารณะให้มีความสมบูรณ์และเด่นชัด จนนำไปสู่

ภาพจำที่ปรากฏในสังคม หนังสือแนวชีวประวัติจึงนับเป็นสื่อกลางในการผลิตสร้างความทรงจำวัฒนธรรมเกี่ยวกับ พลเอก เปรม ให้เป็นที่รับรู้ของผู้อ่านรวมถึงสังคมได้ โดยอาศัยการจดจำซ้ำ ๆ ผ่านวรรณกรรม ทำให้เรื่องราวของพลเอก เปรม สามารถดำรงอยู่ได้ยาวนานจนกระทั่งถึงชีวิตหลังมรณกรรม

การปรากฏซ้ำเรื่องราวของพลเอก เปรม ในสื่อรูปแบบอื่นนอกเหนือจากหนังสือแนวชีวประวัติ ไม่ว่าจะเป็นพิธีรำลึกหรือคำไว้อาลัย นอกจากจะสะท้อนให้เห็นว่า พลเอก เปรม คือบุคคลที่มีบทบาทและความสำคัญต่อสังคมตลอดจนประเทศไทย จนนำไปสู่การกล่าวถึงอย่างกว้างขวางในพื้นที่ต่าง ๆ แล้ว ข้อมูลที่ปรากฏผ่านสื่อเหล่านี้ยังสามารถเผยให้เห็นถึงภาพจำหรือความทรงจำของกลุ่มคนที่มีต่อตัว พลเอก เปรม ร่วมกันในหลากหลายกระแส นอกจากนี้ในอีกด้านหนึ่งช่วงเวลาของการผลิตข้อมูลยังสามารถบ่งบอกถึงสิ่งที่สังคมต้องการได้อีก เนื่องจากการผลิตข้อมูลในช่วงเวลาภายหลังการอสัญกรรม สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการชุบชีวิตของพลเอก เปรม ขึ้นอีกครั้ง ผ่านพื้นที่สื่อรูปแบบอื่นโดยปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ไม่เพียงแต่เป็นหนทางหนึ่งในการกระตุ้นความทรงจำของคนในสังคมให้หวนรำลึกถึง พลเอก เปรม อีกครั้งเท่านั้น แต่ยังทำให้เรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับ พลเอก เปรม ไม่เลือนหายและยังคงอยู่ในการรับรู้ของสังคมได้ต่อไป นับเป็นการสร้างชีวิตหลังมรณกรรมของพลเอก เปรม ให้ดำรงอยู่ในสังคมแม้ว่าจะปราศจากตัวตนในสังคมแล้วก็ตาม สังคมให้หวนรำลึกถึง พลเอก เปรม อีกครั้งเท่านั้น แต่ยังทำให้เรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับ พลเอก เปรม ไม่เลือนหายและยังคงอยู่ในการรับรู้ของสังคมได้ต่อไป นับเป็นการสร้างชีวิตหลังมรณกรรมของพลเอก เปรม ให้ดำรงอยู่ในสังคมแม้ว่าจะปราศจากตัวตนในสังคมแล้วก็ตาม

การอภิปรายผลการวิจัย

เรื่องราวของพลเอก เปรม ดิณสุลานนท์ ในมิติการเป็นบุคคลสาธารณะทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การเป็นผู้ปฏิบัติงานด้วยความทุ่มเทและเสียสละ ผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตและจงรักภักดี ผู้ทรงอิทธิพลและมีคน

หนุนหลังทางการเมือง ผู้มีความสง่างามและภาคภูมิใจ และผู้มีความเมตตาต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ที่ได้รับการถ่ายทอดและผลิตซ้ำผ่านหนังสือแนวชีวประวัติ จำนวน 9 เรื่อง ต่างทำหน้าที่ในการผลิตสร้างความทรงจำให้แก่พลเอก เปรม แต่หากพิจารณาเนื้อหาที่ปรากฏจะพบว่า เรื่องราวแต่ละด้านถูกผลิตขึ้นเพื่อใช้สร้างความทรงจำในมิติที่ต่างกัน กล่าวคือ เรื่องราวด้านการเป็นผู้มีความสง่างามและภาคภูมิใจ รวมถึงผู้มีความเมตตาต่อผู้ใต้บังคับบัญชา จะถูกนำมาใช้เพื่อสร้างความทรงจำในฐานะทหารเป็นหลัก เนื่องจากเรื่องราวเหล่านี้คือส่วนที่จะช่วยเติมเต็มให้ภาพลักษณ์ของพลเอก เปรม ในฐานะทหารมีความสมบูรณ์แบบ เพื่อจะขยายผลไปสู่เหตุผลที่ทำให้ พลเอก เปรม กลายเป็นบุคคลต้นแบบที่เหล่าทหารยกย่องชื่นชมจนนำไปสู่ชื่อเสียงที่ดีในวงการทหาร

ในขณะที่เรื่องราวอีก 3 ด้าน คือ การเป็นผู้ปฏิบัติงานด้วยความทุ่มเทและเสียสละ ผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตและจงรักภักดี และผู้ทรงอิทธิพลและมีคนหนุนหลังทางการเมือง กลับถูกนำมาใช้เพื่อสร้างความทรงจำให้แก่ พลเอก เปรม ในฐานะนักการเมือง เนื่องจากเรื่องเหล่านี้สามารถช่วยส่งเสริมภาพของนักการเมืองที่ดีโดยเฉพาะการเป็นนายกรัฐมนตรีแก่สายตาผู้อ่านได้ โดยอาศัยข้อมูลเกี่ยวกับผลงาน พฤติกรรม ตลอดจนคำบอกเล่าของบุคคลในสังคมมาช่วยสนับสนุนเพื่อทำให้ภาพของนักการเมืองที่ดีมีความเด่นชัดและหนักแน่น อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่ามีบางประเด็นที่ถูกถ่ายทอดเพื่อใช้ในการวิพากษ์ความทรงจำกระแสหลักเกี่ยวกับ พลเอก เปรม ในบทบาทนายกรัฐมนตรีด้วยเช่นกัน ได้แก่ เรื่องราวด้านการเป็นผู้ทรงอิทธิพลและมีคนหนุนหลังทางการเมือง

ผู้เขียนพยายามชี้ให้เห็นว่าสาเหตุที่ พลเอก เปรม สามารถดำรงตำแหน่งเป็นผู้นำประเทศได้ในระยะเวลาที่ยาวนานนั้นไม่ได้เกิดจากความสามารถในการปฏิบัติงานหรือความซื่อสัตย์สุจริตและความจงรักภักดีต่อสถาบันเท่านั้น แต่ตำแหน่งหน้าที่ในเส้นทางการเมืองของ พลเอก เปรม กลับเต็มไปด้วยกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทและอำนาจทางการเมืองรวมถึงการทหารคอยให้การสนับสนุนและช่วยเหลือ ทำให้เก้าอี้นายกรัฐมนตรี

ของพลเอก เปรม มั่นคง ผลจากการสนทนาในหนังสือแนวชีวประวัติแต่ละเล่มจึงไม่เพียงช่วยให้ผู้อ่านได้มีโอกาสรับรู้เรื่องราวของพลเอก เปรม ในหลากหลายมิติเท่านั้น แต่ยังมีผลต่อการสร้างความทรงจำเกี่ยวกับ พลเอก เปรม ของผู้อ่านในเวลาต่อมา เพราะเมื่อเรื่องราวเกี่ยวกับ พลเอก เปรม ได้แพร่กระจายไปสู่การรับรู้ของสังคมในวงกว้างผ่านการผลิตซ้ำในหนังสือแนวชีวประวัติ ส่งผลให้เกิดเป็น “ความทรงจำวัฒนธรรม” ในที่สุด

หนังสือแนวชีวประวัติแต่ละเรื่องจึงมีส่วนเติมเต็มและสร้างความทรงจำเกี่ยวกับ พลเอก เปรม ในมิติการเป็นบุคคลสาธารณะให้แก่กันและกัน เนื่องจากในทางวรรณกรรมเชื่อว่า ไม่มีตัวบทใดเกิดขึ้นมาโดยลำพัง แต่ละตัวบทล้วนมีความทับซ้อนกับตัวบทที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้ โดยตัวบทรุ่นก่อนอาจเข้าไปมีส่วนร่วมทำซ้ำ หรือแทรกซึมอยู่ในตัวบทใหม่ ทำให้ผู้อ่านนำความทรงจำเกี่ยวกับตัวบทก่อนหน้านี้มาเชื่อมโยงกับตัวบทใหม่ ส่งผลให้เกิดเป็นการรับรู้และความทรงจำวัฒนธรรมเกี่ยวกับ พลเอก เปรม ขึ้น ทั้งยังช่วยส่งต่อเรื่องราวของพลเอก เปรม ให้ยังคงเผยแพร่จากช่วงเวลาหนึ่งไปยังอีกช่วงเวลาหนึ่งได้ต่อไปจนถึงช่วงชีวิตหลังความตาย

บทบาทของหนังสือแนวชีวประวัตินอกจากจะเป็นสื่อกลางในการผลิตสร้างความทรงจำเกี่ยวกับ พลเอก เปรม ในมิติการเป็นบุคคลสาธารณะแล้ว ในอีกมุมหนึ่งเมื่อมีการผลิตหนังสือขึ้นในช่วงเวลาหลังการอสัญกรรม สามารถเชื่อมโยงไปถึงประเด็นเรื่องการสร้างชีวิตหลังมรณกรรมได้ ประกอบกับเมื่อมีการนำเรื่องราวของพลเอก เปรม ไปถ่ายทอดผ่านพื้นที่สื่อรูปแบบอื่น เช่น พิธีรำลึก คำไว้อาลัย เป็นต้น ภายหลังการอสัญกรรมด้วยแล้ว จึงยิ่งเป็นการตอกย้ำให้เห็นว่า ทั้งสื่อวรรณกรรมและสื่อรูปแบบอื่นกำลังทำหน้าที่ในการสร้างชีวิตหลังมรณกรรมให้แก่ พลเอก เปรม เพื่อให้สังคมกลับมาหววนรำลึกถึงบุคคลนี้อีกครั้ง สอดคล้องกับแนวคิดของนันทนัย ประสานนาม (Prasannam, 2021, p. 292) ที่กล่าวว่า “ชีวิตหลังมรณกรรมเป็นผลมาจากการที่บุคคลไม่ได้มีชีวิตอยู่ เมื่อเวลาผ่านไปวัตถุต่าง ๆ เริ่มเสื่อมสลายเช่นเดียวกับเรื่องราวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นย่อมสิ้นสุดและผ่านไป แต่สิ่งที่ยังคงอยู่ของบุคคล เหตุการณ์ และวัตถุ จะเคลื่อนที่ไปสู่เรื่องเล่าอื่น ๆ ด้วยการถ่ายทอดผ่านสื่อ วัตถุ

หรือ ประดิษฐ์การทางวัฒนธรรม อาทิ ภาพยนตร์ จิตรกรรม เป็นต้น” เรื่องราวของพลเอก เปรม ทั้งที่ได้รับการถ่ายทอดผ่านหนังสือแนวชีวประวัติ รวมถึงในพื้นที่สื่อรูปแบบอื่น จึงเป็นเสมือนเครื่องมือสำคัญที่สร้างชีวิตหลังมรณกรรมของพลเอก เปรม ให้เกิดขึ้น ทำให้เรื่องราวของบุคคลที่ไม่มีตัวตนบนโลกใบนี้สามารถกลับมามีชีวิตอีกครั้ง และสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาชีวิตหลังมรณกรรมของบุคคลสำคัญท่านอื่น

ที่มีอิทธิพลต่อสังคม ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ที่ปรากฏผ่านพื้นที่สื่อรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เห็นถึงวิธีการในการสร้างชีวิตหลังมรณกรรมให้แก่บุคคลเหล่านั้น และรับรู้เกี่ยวกับความทรงจำของบุคคลนั้นที่ปรากฏในสังคม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาความทรงจำเกี่ยวกับ พลเอก เปรม ดิณสุลานนท์ ที่ปรากฏในสื่อรูปแบบอื่นนอกเหนือจากหนังสือแนวชีวประวัติ พิธีรำลึก และคำไว้อาลัย ที่มีส่วนในการสร้างชีวิตหลังมรณกรรมให้แก่ พลเอก เปรม เพิ่มเติมเพื่อจะได้เห็นถึงความทรงจำเกี่ยวกับ พลเอก เปรม ในหลากหลายกระแสรวมถึงรูปแบบที่สื่อเหล่านั้นใช้ในการชุบชีวิตของพลเอก เปรม ให้เกิดขึ้นใหม่อีกครั้ง

เอกสารอ้างอิง

- Chawansilp, B. (2006). *From the south to the northeast, the crystal of the life of General Prem Tinsulanonda: "Born to repay the merit of the country"*. Bangkok: Matichon. [In Thai]
- Chuenruthainaitam, S. (2013). *Amnat Prem*. (2nd ed.). Nonthaburi: Green Panyayan Publishing House. [In Thai]
- Erl, A. (2011). *Memory in culture*. Translated by S. B. Young. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Kasemsan Na Ayutthaya, U. (2000). *Looking at the army through the work of statesman General Prem Tinsulanonda*. Bangkok: O.S. Printing House. [In Thai]
- Matichon Online. (2024, February 25). "People of Songkhla" join in mourning "Gen. Prem" and remember his teachings to teach to their children and grandchildren. Retrieved from https://www.matichon.co.th/region/news_1510910 [In Thai]
- Nanuam, W. (2012). *I am daddy, My name is Prem: The immortal Prem*. Bangkok: Post Books. [In Thai]
- One For All. (2024, February 12). Retrieved from https://www.facebook.com/OneForAllDonate/about_details [In Thai]
- Pinsaikaew, N., Amphonphisit, M., Chulanont, S., Kedangkoon, T., Bueangbon, O., & Aryuwat, S. (1995). *Statesman named Prem*. Bangkok: J. Plus Image and Publishing. [In Thai]
- Prasannam, N. (2019a). The ethics of nostalgia: Cultural memory and literary studies. In Suradet Chotiudomphon (Ed.), *Navavithi: Contemporary Methodology in Literary Studies* (pp. 45–118). Bangkok: Siam Review. [In Thai]
- Prasannam, N. (2019b). *The ethics of nostalgia: Cultural memory and literary studies*. Bangkok: Ruean Kaew Printing 947. [In Thai]
- Prasannam, N. (2021). Afterlife of Sri Burapha in Intermedial Dialogue. In Nattanaai Prasannam (Ed.), *The Intermedial Aesthetics* (pp. 287–373). Bangkok: Siam Review. [In Thai]

Prompanjai, A. (2020). *Premathipatai: Thai politics, hybrid regime*. Bangkok: Illuminations Edition. [In Thai]

Sukrakhan, C. (2019). *General Prem Tinsulanonda: A good person in the memory of the people of Nakhon Si Thammarat Province*. Nakhon Si Thammarat: Prayoon Printing. [In Thai]

Thai Prayoon, K. (2018). *Political charisma: General Prem Tinsulanonda*. (2nd ed.). Bangkok: Classic Scan Company Limited. [In Thai]

พัฒนาการและแนวโน้มงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทย

DEVELOPMENT AND TRENDS OF THESIS ON THAI LANGUAGE

ชนิษฐา ใจมโน^{1*}
Kanita Chaimano^{1*}

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง 119 ถนนลำปาง-แม่ทะ ตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 52100 ประเทศไทย¹
Lampang Rajabhat University, 119, Lampang-Mae Tha Road, Chompoo subdistrict, Mueang District, Lampang, 52100 Thailand¹

*Corresponding author E-mail: kanita.chaimano@gmail.com

(Received: 5 Feb, 2024; Revised: 25 May, 2024; Accepted: 27 May, 2024)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการและแนวโน้มงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทย โดยเก็บข้อมูลจากชื่อวิทยานิพนธ์และบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ทุกเรื่องที่ปรากฏบนฐานข้อมูล Thailis (Thai Library Integrated System) ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2489 ถึงปี พ.ศ. 2564 ซึ่งเป็นปีปัจจุบันที่ทำวิจัย โดยเลือกการค้นหาคำแบบเบื้องต้น (Basic Search) และกำหนดการสืบค้นคำศัพท์จำนวน 3 คำ ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาถิ่น และภาษาศาสตร์ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยครอบคลุมวัตถุประสงค์ การเก็บข้อมูลจากฐานข้อมูลนี้เพราะเป็นฐานข้อมูลที่สามารถสืบค้นข้อมูลเอกสารฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ที่รวบรวมจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั่วประเทศไทยรวมทั้งสิ้น 1,525 เรื่อง จำแนกวิทยานิพนธ์เป็นประเภทต่าง ๆ และนับจำนวนหาคำความถี่ร้อยละอย่างง่ายเพื่อแสดงให้เห็นพัฒนาการและแนวโน้มงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทย ผลการศึกษาพบว่า สามารถจำแนกงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยเป็น 7 กลุ่ม เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ 1) งานวิทยานิพนธ์ด้านไวยากรณ์ไทย 2) งานวิทยานิพนธ์ด้านการใช้ภาษาไทย 3) งานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยถิ่น 4) งานวิทยานิพนธ์ที่เปรียบเทียบภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศ 5) งานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ 6) งานวิทยานิพนธ์ด้านอักษร อักษรวิธี และตัวเขียน และ 7) งานวิทยานิพนธ์ด้านอวัจนภาษา สำหรับการสังเคราะห์งานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทย งานวิจัยนี้ทำให้เห็นแง่มุมต่าง ๆ เพื่อหาประเด็นของเรื่องที่จะทำวิจัย ขอบเขตการวิจัย กรอบแนวคิดหรือทฤษฎี ที่นำมาใช้ในการวิจัย ตลอดจนผลการวิจัย นอกจากนั้นผลการวิจัยชี้ให้เห็นแนวโน้มงานวิทยานิพนธ์ว่างานวิทยานิพนธ์ด้านไวยากรณ์ไทยและงานวิทยานิพนธ์ด้านการใช้ภาษาไทยเป็นประเด็นที่อยู่ในความสนใจของผู้ศึกษาด้านภาษาไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

หากเปรียบเทียบงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยระดับมหาบัณฑิตและระดับดุษฎีบัณฑิตจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า งานวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตมุ่งเน้นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับภาษา การวิเคราะห์ เพื่อพิสูจน์ทฤษฎีหรือกรอบแนวคิดต่าง ๆ ในขณะที่งานวิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต ไม่เพียงแต่ศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับภาษาเท่านั้น หากแต่มุ่งหาคำตอบที่จะพิสูจน์ข้อสมมุติฐานการวิจัยที่ลุ่มลึก ได้แก่ การหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ภาษา หรือแม้กระทั่งการนำทฤษฎีหรือกรอบแนวคิดทางภาษามาประยุกต์ใช้กับส่วนใดส่วนหนึ่งของงานวิทยานิพนธ์ อันจะเป็นการขยายองค์ความรู้ใหม่ให้กับงานวิจัยทางด้านภาษาไทยที่ศึกษาต่อไป

คำสำคัญ: พัฒนาการ, แนวโน้ม, งานวิทยานิพนธ์, ภาษาไทย

¹ อาจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ABSTRACT

The purposes of this research were to study the development and trends of Thesis in Thai Language field. The data was collected from Thailis (Thai Library Integrated System), Office of the Higher Education Commission, from 1946– 2021 which was the current year of research. The researcher selected the data from basic search and define 3 words search, that were, Thai, Dialects, and Linguistics to obtain the results that cover the objectives. Data collection from this database is because it is a database that can search for full documents of theses collected from various universities throughout Thailand, totaling 1,525 subjects. The theses were classified into different types and count the number to find a simple percentage frequency to show the development and trend of thesis in the Thai language. The findings showed that the theses on Thai language could be divided into 7 groups sorted in descending order as follow: 1) thesis on Thai grammar, 2) thesis on Thai usage, 3) thesis on Thai dialect, 4) thesis on Thai and foreign language comparative, 5) thesis on Thai as a foreign language, 6) thesis on Thai orthography, and 7) thesis on Thai non-verbal language. For the synthesis of theses on Thai language, the result showed aspects for finding the topic, scope, theoretical framework, and the result of the thesis. Moreover, the result indicated the trend in the thesis on Thai language; theses on Thai grammar and the thesis on Thai usage are in the interest of researchers from the past to the present.

Comparing master's degree and doctoral degree theses, it revealed that the first emphasized the language phenomenon and analyzing for proving theoretical framework. While the latter focused on the thorough proving of hypotheses which were observing factors on influence of the language usage and applying the theoretical framework to expand the explicit knowledge for the work on Thai language.

KEYWORDS: Development, Trends, Thesis, Thai Language

บทนำ

ภาษาไทยเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งของมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่มุ่งศึกษาเพื่อเข้าใจความเป็นมนุษย์ไม่เพียงแต่การศึกษาเกี่ยวกับภาษาและการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารเท่านั้น หากแต่ยังศึกษาด้านความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ปรัชญา สุนทรียภาพ ประวัติศาสตร์ พฤติกรรม วิถีชีวิต และการสร้างชุมชน ตลอดจนการสร้างสวัสดิวัฒนธรรม เป็นต้น การศึกษาที่ผ่านมาส่วนมากจะเน้นการทำความเข้าใจมนุษย์และวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ โดยรวบรวมเป็นผลงานวิจัยและองค์ความรู้พื้นฐาน ผลการวิจัยบางส่วนถูกนำมาสร้างและต่อยอดเพื่อประโยชน์ทางการเมือง ธุรกิจ การพาณิชย์ และการท่องเที่ยว มีเพียงส่วนน้อยที่ผลการวิจัยและองค์ความรู้สามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาคน ชุมชน และสังคมอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

การศึกษาวิจัยด้านภาษาไทยเป็นการศึกษาคน ชุมชน สังคม และวัฒนธรรมที่คน ชุมชน และสังคมสร้างขึ้นไม่ว่าจะเป็นภาษา วรรณกรรมมุขปาฐะ วรรณกรรมลายลักษณ์ คติชนวิทยาที่เกี่ยวกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม เช่น หัตถศิลป์ หัตถกรรม และเครื่องมืออันสะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาไทย วัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ความคิดโลกทัศน์ เป็นต้น ดังนั้น เป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน และยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ (Office of the National Economic and Social Development Council, 2018, p. 4) ย่อมได้รับการตอบสนองด้วยกระบวนการวิจัยและการสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่เชิงรุกและเชิงสร้างสรรค์บนฐานของความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมิใช่เพียงเพื่อการดำรงชีวิตประจำวัน หรือเพื่อการท่องเที่ยว การพาณิชย์เท่านั้น หากแต่ภาษาและวัฒนธรรมไทยคือ รากเหง้าแห่งความภาคภูมิใจ และฐานที่สำคัญของการพัฒนาคน ชุมชน และสังคม ศาสตร์และองค์ความรู้ด้านภาษาไทยยังส่งผลโดยตรงต่อการเสริมสร้างสังคมที่เป็นธรรมและเป็นสังคมสันติสุขต่อการพัฒนาคนไทยอย่างเป็นองค์รวมทั้งทางกาย ใจ สติปัญญา อารมณ์ คุณธรรม จริยธรรม และต่อการสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันทางสังคมอีกด้วย

งานวิจัยด้านภาษาไทยจึงเป็นอีกกลไกหนึ่งในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน สังคม และประเทศชาติ ทั้งนี้ไม่เพียงเพราะอำนาจและอิทธิพลของภาษาและวัฒนธรรมที่ส่งผลกระทบเชิงลบและเชิงบวกต่อวิถีคิด กระบวนทัศน์ทางสังคม และการพัฒนาสังคมทั้งในรูปของการศึกษา การสื่อสาร วากรรม และสื่อประเภทต่าง ๆ ในปัจจุบัน หากแต่ปัญหาอันดับแรก ๆ ของผู้เริ่มต้นทำวิจัย โดยเฉพาะนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่ต้องทำวิจัยเพื่อประกอบการสำเร็จการศึกษานั้น คือ การเลือกหัวข้อวิจัยที่ดี มีความเหมาะสมกับระดับการศึกษาทั้งหมดบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิต และแม้ว่านักศึกษาจะทราบดีแล้วว่าปัญหาการวิจัยคืออะไร และทราบดีถึงที่มา ตลอดจนหลักเกณฑ์ในการเลือกหัวข้อวิจัย ไม่ว่าจะเป็นการเลือกจากความสนใจของตนเองเป็นที่ตั้ง เลือกจากปัญหาที่ตรงกับความรู้ ความสามารถ หรือความเชี่ยวชาญของตนเอง เลือกจากคุณค่าของงานวิจัย หรือแม้กระทั่งเลือกจากความเหมาะสมของระยะเวลา และสภาพแวดล้อมที่จะเอื้ออำนวยในการทำวิจัยก็ตาม สุดท้ายแล้วผู้วิจัยจะเลือกจากหลักเกณฑ์ใด หากขาดการอ่านเอกสารงานวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จะไม่สามารถทราบเลยถึงช่องว่าง หรือโอกาสที่จะต่อยอดทางความคิดได้ ยิ่งไปกว่านั้นผู้วิจัยจะไม่ทราบเลยว่างานที่ตนเองกำลังสนใจนั้นมีใครศึกษาไว้แล้วบ้าง นอกจากนี้ ปัญหาและอุปสรรคในการทำวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทย บางครั้งเกิดจากการกำหนดหัวข้อการวิจัยที่ซ้ำซ้อนกัน วิมลมาศ ปญชากุล (Paruchakul, 2017, p. 319) ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า “ปัญหาเรื่องวิทยานิพนธ์ที่มีมากทำให้อาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการสอบอาจจะไม่ทันได้ตรวจสอบการคัดลอกงานของนักศึกษาจากวิทยานิพนธ์เล่มอื่นโดยไม่อ้างอิง”

การทบทวนเอกสารและงานวิจัย โดยเฉพาะในส่วนของการวิจัยอันประกอบด้วย วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย บทความวิชาการวิจัย และรายงานการสังเคราะห์งานวิจัย มีความสำคัญยิ่งต่อการทำวิจัย ดังที่ ภัทรา นิคมานนท์ (Nikhamanon, 2005, p. 15) ให้ความหมายของการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องว่าเป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับปัญหาการวิจัยที่ผู้วิจัยต้องการทำในแง่มุมต่าง ๆ

เพื่อหาประเด็นของเรื่องที่จะทำวิจัยว่ามีความหมายอย่างไร มีองค์ประกอบใดที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่ผู้วิจัยจะทำบ้าง มีทฤษฎีอะไรบ้างที่กล่าวถึงเรื่องของปัญหาการวิจัยนั้น ผู้วิจัยควรศึกษาในขอบข่ายที่กว้างขวางเพียงไร และควรศึกษาในแง่มุมใดจึงจะน่าสนใจ มีใครทำวิจัยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่ผู้วิจัยสนใจจะทำอยู่แล้วบ้าง งานวิจัยนั้นศึกษากับกลุ่มตัวอย่างใด มีวิธีการศึกษาอย่างไร ผลการวิจัยเป็นอย่างไร ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าดังกล่าวจะเป็นแนวทางในการกำหนดแบบแผนของการวิจัยที่ผู้วิจัยจะทำต่อไปได้

การรวบรวมวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในประเทศไทยที่จัดการเรียนการสอนสาขาภาษาไทยในระดับบัณฑิตศึกษาคครอบคลุมระยะเวลา 44 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2489-2564 เพื่อจำแนกประเภทของงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ และมุ่งนำเสนอการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อนำมาให้เห็นความคลี่คลายการเปลี่ยนแปลง และ/หรือการขยายตัวของงานวิจัยแต่ละกลุ่มของแต่ละปี ตลอดจนลักษณะเด่นของแนวทางการศึกษาด้านภาษาไทยของแต่ละสถาบัน การศึกษาทั้งนี้เพื่อให้เห็นจำนวนและความหลากหลายของการศึกษาด้านภาษาไทย การสังเคราะห์แนวทางการศึกษานี้จะนำไปสู่แนวโน้มของการทำวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยในอนาคต และเปรียบเทียบงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกได้อย่างชัดเจน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อจำแนกงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยเป็นกลุ่มต่าง ๆ
2. เพื่อศึกษาพัฒนาการและแนวโน้มงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทย
3. เพื่อเปรียบเทียบงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก

กรอบแนวคิดการวิจัย

ประเด็นที่ 1 การจำแนกงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยเป็นกลุ่มต่าง ๆ เพื่อให้ทราบว่าเป็นระยะเวลาที่ผ่านมาการทำวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยในประเด็นใดบ้าง คำตอบจากงานวิจัยชิ้นนี้จะช่วย “ถมเต็มช่องว่างหรือข้อจำกัด” ที่เคยมีมาก่อนหน้า

ประเด็นที่ 2 การศึกษาพัฒนาการและแนวโน้มงานวิทยานิพนธ์ภาษาไทยเพื่อให้ทราบการเปลี่ยนแปลงความก้าวหน้า และความถดถอยของประเด็นการวิจัยด้านภาษาไทย ตลอดจนเข้าใจลักษณะของงานวิจัยในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน และความคลี่คลายของงานวิจัยในอนาคต

ประเด็นที่ 3 การศึกษาแนวโน้มและเปรียบเทียบงานวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตและระดับดุษฎีบัณฑิต ผลการวิจัยนั้นนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการเลือกทำหัวข้อวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาทั้งสองระดับแล้ว ยังจะทำให้เห็นว่ามีความรู้ในศาสตร์และมีจำนวนมากน้อยเพียงใด แนวโน้มของการทำวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยจากอดีตสู่ปัจจุบันเป็นไปในทิศทางใด โดยเฉพาะการหาทางออกให้แก่แนวทางการวิจัยด้านภาษาไทยในอนาคต

ดังนั้น งานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยแม้ในหลาย ๆ สถาบันจะรวมสาขาวรรณกรรมและคติชนวิทยาเข้าไว้ด้วยกัน แต่ในงานวิจัยครั้งนี้ “งานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทย” จะมีขอบเขตเฉพาะความรู้ทางด้านภาษาไทย ได้แก่ การวิเคราะห์โครงสร้างของภาษาไทยทั้งที่ศึกษาในเชิงวรรณกรรมและเชิงประวัติ การวิเคราะห์ภาษาไทยด้วยทฤษฎีภาษาศาสตร์ ทักษะและการใช้ภาษาไทย จารีตและอักษรไทยภาษาต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทย ภาษาถิ่น และภาษาตระกูลไทที่ใช้พูดในประเทศไทย ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ประเภทของการวิจัยของวาร์โร เฟ็งสวัสต์ (Phengsawat, 1998, p. 31) ได้แก่ จุดมุ่งหมายของการวิจัย คุณลักษณะของข้อมูล ระดับของการศึกษากับตัวแปร ระเบียบวิธีวิจัย และเวลา มาประยุกต์เป็นกรอบแนวคิดในการแบ่ง/จัดประเภทงานวิจัยด้านภาษาไทย เพื่อประกอบการอธิบายให้เห็นพัฒนาการและแนวโน้มงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยรวบรวมวิทยานิพนธ์และบทความวิทยานิพนธ์ทุกเรื่องที่ปรากฏบนฐานข้อมูล Thailis (Thai Library Integrated System) ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2489 ถึงปี พ.ศ. 2564 นำมาจัดแบ่งประเภทงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทย ศึกษาพัฒนาการ และแนวโน้มงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทย แล้วอภิปรายผลการวิจัยด้วยการเขียนเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ประชากร

ประชากรในงานวิจัยนี้เป็นกลุ่มข้อมูลงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยในระดับบัณฑิตศึกษา ทั้งระดับปริญญาโทและระดับปริญญาเอกในประเทศไทย จากฐานข้อมูล Thailis (Thai Library Integrated System) ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2489 ถึงปี พ.ศ. 2564

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยรวบรวมชื่อวิทยานิพนธ์และบทความวิทยานิพนธ์ทุกเรื่องที่ปรากฏบนฐานข้อมูล Thailis (Thai Library Integrated System) ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2489 ถึงปี พ.ศ. 2564 ซึ่งเป็นปีปัจจุบันที่ทำการวิจัย โดยเลือกการค้นหาคำค้น (Basic Search) และกำหนดการสืบค้นคำศัพท์ จำนวน 3 คำ ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาถิ่น และภาษาศาสตร์ คัดเลือกเฉพาะวิทยานิพนธ์สาขาภาษาไทยที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ จากการสืบค้นคำค้นดังกล่าว คำว่า “ภาษาไทย” พบจำนวน 12,167 เรื่อง คำว่า “ภาษาถิ่น” พบจำนวน 402 เรื่อง และคำว่า “ภาษาศาสตร์” พบจำนวน 1,089 เรื่อง รวมทั้งสิ้น 13,658 เรื่อง ผู้วิจัยนำมาคัดเลือกโดยเก็บเฉพาะวิทยานิพนธ์ที่เป็นความรู้ทางด้านภาษาไทย ได้แก่ การวิเคราะห์โครงสร้างของภาษาไทยทั้งที่ศึกษาในเชิงวรรณกรรมและเชิงประวัติ การวิเคราะห์ภาษาไทยด้วยทฤษฎีภาษาศาสตร์ ทักษะและการใช้ภาษาไทย จารีตและอักษรไทย ภาษาต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทย ภาษาถิ่น และภาษาตระกูลไท ที่ใช้พูดในประเทศไทย ได้วิทยานิพนธ์สำหรับการวิเคราะห์ครั้งนี้ จำนวน 1,525 เรื่อง

เครื่องมือการวิจัย

ตารางบันทึกข้อมูลวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทย ที่ปรากฏในฐานข้อมูล Thailis ประกอบด้วย 7 หัวข้อ ได้แก่ เลขลำดับ ปี พ.ศ. ชื่อวิทยานิพนธ์ ชื่อผู้วิจัย ชื่อมหาวิทยาลัย วัตถุประสงค์การวิจัย กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย และผลการวิจัยอย่างย่อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการสังเคราะห์งานวิจัย ประเภทของงานวิทยานิพนธ์จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. เก็บรวบรวมบทความ และจัดทำบรรณานุกรมงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยระดับบัณฑิตศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

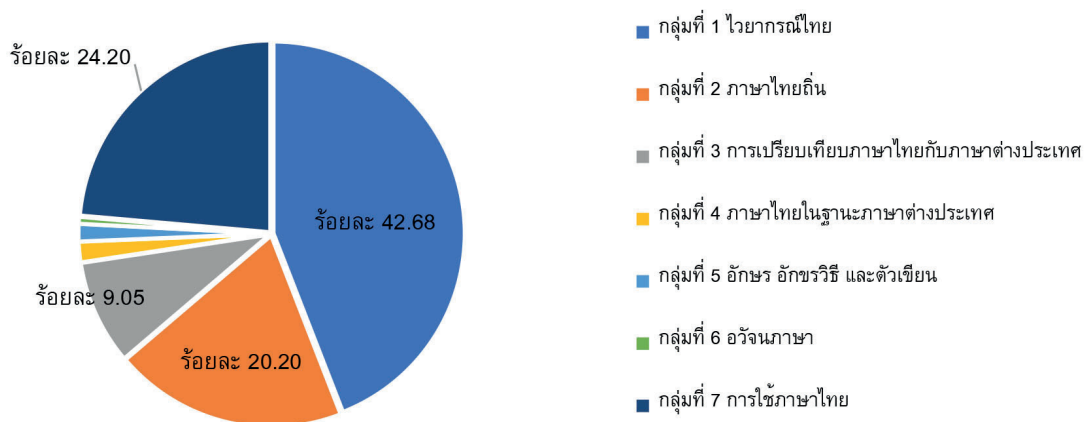
ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลวิทยานิพนธ์ จำนวน 1,525 เรื่อง โดยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดต่าง ๆ ดังนี้

1. สังเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมาได้เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลง กระแส และแนวโน้มของงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทย
2. นับความถี่และค่าร้อยละการปรากฏของงานวิทยานิพนธ์แต่ละหมวด

ผลการวิจัย

1. การจำแนกงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทย

จากการรวบรวมวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทย จำนวน 1,525 เรื่อง ผู้วิจัยจำแนกงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทย ออกเป็น 7 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ไวยากรณ์ไทย จำนวน 651 เรื่อง กลุ่มที่ 2 ภาษาไทยถิ่น จำนวน 308 เรื่อง กลุ่มที่ 3 การเปรียบเทียบภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศ จำนวน 138 เรื่อง กลุ่มที่ 4 ภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ จำนวน 27 เรื่อง กลุ่มที่ 5 อักษร อักษรวิธี และตัวเขียน จำนวน 23 เรื่อง กลุ่มที่ 6 อวัจนภาษา จำนวน 9 เรื่อง และกลุ่มที่ 7 การใช้ภาษาไทย จำนวน 369 เรื่อง สัดส่วนของจำนวนงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยแสดงด้วยแผนภูมิวงกลม ดังนี้

ภาพที่ 1 สัดส่วนของจำนวนงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทย

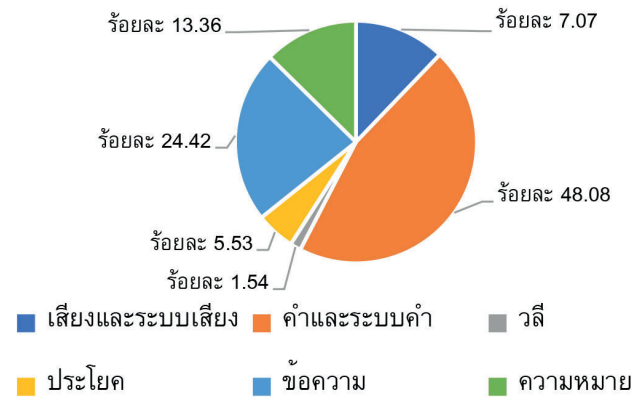
จากภาพที่ 1 ข้างต้น แสดงให้เห็นถึงสัดส่วนงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยที่นักศึกษาศึกษาได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ มีผู้สนใจศึกษาด้านไวยากรณ์ไทยมากที่สุด ร้อยละ 42.68 ด้านการใช้ภาษาไทย ร้อยละ 24.20 ด้านภาษาไทยถิ่น ร้อยละ 20.20 ด้านการเปรียบเทียบภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศ ร้อยละ 9.05 ด้านภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ ร้อยละ 1.77 ด้านอักษร อักษรวิธี และตัวเขียน ร้อยละ 1.51 และด้านอวัจนภาษา ร้อยละ 0.59 ตามลำดับ

การจำแนกงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยแสดงให้เห็นถึงปริมาณงานวิทยานิพนธ์ที่มีผู้สนใจศึกษาค้นคว้าในสัดส่วนที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นวิทยานิพนธ์ด้านไวยากรณ์ไทยที่มีการศึกษาวิจัยมากที่สุด โดยเฉพาะในระดับของการศึกษาด้านคำและระบบคำ รองลงมาคือ งานวิทยานิพนธ์ด้านการใช้ภาษาไทย เป็นการนำองค์ความรู้ด้านภาษาไทย ไม่ว่าจะเป็นทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียนไปประยุกต์ใช้ ได้แก่ การใช้ภาษาไทยในสื่อมวลชน และการใช้ภาษาไทยในวรรณกรรม สำหรับงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยถิ่น แม้ว่าจะไม่ใช่การศึกษารายละเอียดโดยตรง แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่ามีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับภาษาไทยไม่ทางตรงก็ทางอ้อม นอกจากนี้ ยังมีงานวิทยานิพนธ์ที่เปรียบเทียบภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศ

เพื่อหาลักษณะร่วม ความเหมือน และความแตกต่างทั้งด้านไวยากรณ์ และการใช้ภาษา ส่วนงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ งานวิทยานิพนธ์ด้านอักษร อักษรวิธี และตัวเขียน และงานวิทยานิพนธ์ด้านอวัจนภาษา จะเห็นได้ว่ายังมีผู้สนใจศึกษาไว้ไม่มากนัก นั่นเพราะเป็นงานที่มีขอบเขตเฉพาะ บทความนี้ผู้วิจัยนำงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทย 4 อันดับแรกเท่านั้นมาจำแนกให้เห็นประเด็นการศึกษาที่ผ่านมา ได้แก่ งานวิทยานิพนธ์ด้านไวยากรณ์ไทย งานวิทยานิพนธ์ด้านการใช้ภาษาไทย งานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยถิ่น และงานวิทยานิพนธ์ด้านการเปรียบเทียบภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศ ดังนี้

1.1 งานวิทยานิพนธ์ด้านไวยากรณ์ไทย

งานวิทยานิพนธ์ด้านไวยากรณ์ไทย จำนวน 651 เรื่อง จำแนกตามโครงสร้างของภาษาจากหน่วยที่เล็กที่สุดไปหาหน่วยที่ใหญ่ที่สุด แบ่งงานวิทยานิพนธ์เป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ 1) งานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาด้านเสียงและระบบเสียง 2) งานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาด้านคำและระบบคำ 3) งานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาด้านวลี 4) งานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาด้านประโยค 5) งานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาในระดับข้อความ และ 6) งานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาด้านความหมาย โดยมีส่วนของงานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาในประเด็นด้านไวยากรณ์ไทย ดังนี้

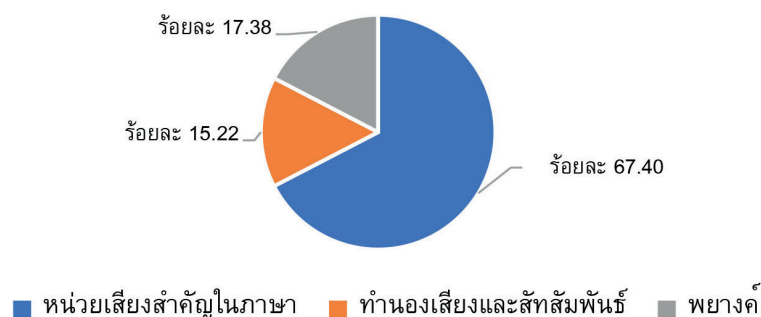

ภาพที่ 2 สัดส่วนของจำนวนงานวิทยานิพนธ์ด้านไวยากรณ์ไทย

จากภาพที่ 2 ข้างต้นแสดงให้เห็นว่างานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาด้านคำและระบบคำพบมากที่สุด จำนวน 313 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 48.08 งานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาในระดับของข้อความ พบจำนวน 159 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 24.42 งานวิทยานิพนธ์ด้านความหมายพบ จำนวน 87 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 13.36 งานวิทยานิพนธ์ด้านเสียงและระบบเสียง พบจำนวน 46 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 7.07 งานวิทยานิพนธ์ด้านประโยค พบจำนวน 36 เรื่อง คิดเป็น

ร้อยละ 5.53 และงานวิทยานิพนธ์ด้านวลี พบจำนวน 10 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 1.54 ตามลำดับ

งานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาด้านเสียงและระบบเสียง จำนวน 46 เรื่อง แบ่งเป็นงานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาหน่วยเสียงสำคัญของภาษา จำนวน 31 เรื่อง ทำนองเสียง และสัทสัมพันธ์ จำนวน 7 เรื่อง และพยางค์ จำนวน 8 เรื่อง

ภาพที่ 3 สัดส่วนของจำนวนงานวิทยานิพนธ์ด้านเสียงและระบบเสียง

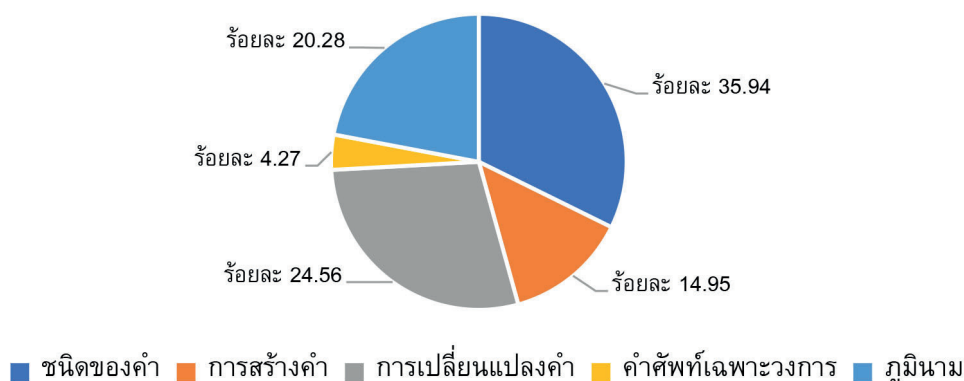
จากภาพที่ 3 ข้างต้น แสดงให้เห็นถึงสัดส่วนงานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาด้านเสียงและระบบเสียง ได้อย่างชัดเจนว่า งานวิทยานิพนธ์ส่วนมากเน้นไปที่การศึกษาหน่วยเสียงสำคัญในภาษามากถึง ร้อยละ 67.40 โดยมีงานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาหน่วยเสียงพยัญชนะ จำนวน 13 เรื่อง รองลงมา คือ งานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาหน่วยเสียงวรรณยุกต์ จำนวน 12 เรื่อง และงานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาหน่วยเสียงสระ จำนวน 6 เรื่อง ส่วนงานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาเกี่ยวกับทำนองเสียงและสัทสัมพันธ์ และพยางค์ พบจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 15.22 และร้อยละ 17.38

ตามลำดับ

งานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาด้านคำและระบบคำ จำนวน 313 เรื่อง แบ่งเป็นวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาชนิดของคำ จำนวน 101 เรื่อง ประกอบด้วย 1) งานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาชนิดของคำที่ทำหน้าที่เดี่ยว ได้แก่ คำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ คำสันธาน คำบุพบท และคำอุทาน 2) คำหลายหน้าที่ และ 3) คำไวยากรณ์ วิทยานิพนธ์ที่ศึกษาการสร้างคำ จำนวน 42 เรื่อง ประกอบด้วยการสร้างคำแบบต่าง ๆ ได้แก่ 1) คำประสม 2) คำประสาน 3) คำซ้ำ 4) คำซ้อน

5) คำสมาส 6) คำสแลง 7) คำแผลง 8) คำใหม่ และ
 9) อื่น ๆ วิทยานิพนธ์ที่ศึกษาการเปลี่ยนแปลงคำ
 จำนวน 89 เรื่อง ประกอบด้วยวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวกับ
 1) การปนภาษา 2) การยืมภาษา 3) การสลับภาษา
 4) การแทรกแซงภาษา และ 5) อื่น ๆ วิทยานิพนธ์
 ที่ศึกษาคำศัพท์เฉพาะวงการ จำนวน 12 เรื่อง ประกอบ

ด้วยวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาคำศัพท์ในวงการต่าง ๆ 1) วงการ
 โหราศาสตร์ 2) วงการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
 3) วงการเกษตรศาสตร์ 4) วงการเศรษฐศาสตร์
 5) วงการกฎหมายและการเมือง และ 6) คำราชาศัพท์และ
 คำสุภาพ และวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาเรื่องภูมินาม จำนวน
 69 เรื่อง

ภาพที่ 4 สัดส่วนของจำนวนงานวิทยานิพนธ์ด้านคำและระบบคำ

จากภาพที่ 4 ข้างต้น แสดงให้เห็นสัดส่วน
 งานวิทยานิพนธ์ด้านคำและระบบคำได้อย่างชัดเจนว่า
 งานวิทยานิพนธ์ส่วนมากเป็นการศึกษาภาษิตของคำ
 ร้อยละ 35.94 รองลงมาคือ ภูมินาม ร้อยละ 24.56
 การเปลี่ยนแปลงคำ ร้อยละ 20.28 การสร้างคำ ร้อยละ
 14.95 และคำศัพท์เฉพาะวงการ ร้อยละ 4.27 ตามลำดับ
 งานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาเกี่ยวกับภาษิตของคำ คำที่นำมา
 ศึกษาเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ คำกริยา จำนวน
 28 เรื่อง คำสรรพนาม จำนวน 16 เรื่อง คำนาม จำนวน
 15 เรื่อง คำวิเศษณ์ จำนวน 1 เรื่อง คำบุพบท จำนวน
 5 เรื่อง คำสันธาน จำนวน 3 เรื่อง คำอุทาน จำนวน 1 เรื่อง
 ส่วนงานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างคำนั้น
 วิธีการสร้างคำที่นำมาศึกษาเรียงลำดับจากมาก
 ไปหาน้อย ได้แก่ การสร้างคำสแลง จำนวน 13 เรื่อง
 การสร้างคำซ้อน จำนวน 8 เรื่อง การสร้างคำประสม
 จำนวน 6 เรื่อง การสร้างคำซ้ำ จำนวน 4 เรื่อง
 การสร้างคำใหม่ จำนวน 3 เรื่อง การสร้างคำสมาส
 จำนวน 2 เรื่อง การสร้างคำประสม จำนวน 1 เรื่อง
 และการสร้างคำแผลง จำนวน 1 เรื่อง

งานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง
 คำเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การยืมภาษา

57 เรื่อง การปนภาษา จำนวน 13 เรื่อง การสลับภาษา
 จำนวน 7 เรื่อง และการแทรกแซงภาษา จำนวน
 2 เรื่อง โดยคำยืมภาษาต่างประเทศที่นำมาใช้
 ในการศึกษา คือ ภาษาอังกฤษ ภาษาบาลีสันสกฤต
 ภาษาเขมร ภาษาจีน ภาษามลายู ภาษาจีนฮกเกี้ยน
 ภาษามอญ ภาษาเยอรมัน ตามลำดับ

งานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาด้านความหมาย
 จำนวน 90 เรื่อง แบ่งเป็นวิทยานิพนธ์ที่ศึกษา
 ความหมายของคำ/กลุ่มคำ จำนวน 20 เรื่อง วรรค
 ศาสตร์ชาติพันธุ์ จำนวน 6 เรื่อง วรรคศาสตร์
 ปริมาณ จำนวน 5 เรื่อง วรรคศาสตร์ธรรมชาติ จำนวน
 1 เรื่อง อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ จำนวน 10 เรื่อง อุปลักษณ์
 ในวรรณกรรม จำนวน 7 เรื่อง ความหมายแฝง
 จำนวน 6 เรื่อง คำกำกวม/คำพวน/คำพ้องความหมาย
 จำนวน 3 เรื่อง และสำนวนสุภาษิต ปริศนาคำทาย จำนวน
 32 เรื่อง

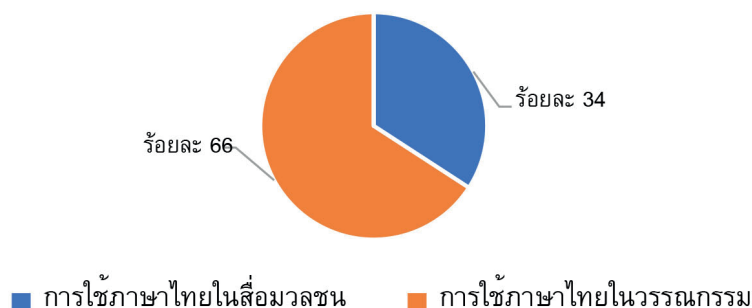
งานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาด้านความหมาย
 โดยการศึกษาสำนวน สุภาษิต ปริศนาคำทาย
 ร้อยละ 37.56 รองลงมา คือ การศึกษาความหมายของคำ
 และกลุ่มคำ ร้อยละ 23.22 การศึกษาอุปลักษณ์
 เชิงมโนทัศน์ ร้อยละ 11.25 การศึกษาอุปลักษณ์

ในวรรณกรรม ร้อยละ 7.78 การศึกษาอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ร้อยละ 6.76 การศึกษาคำก่ำกวม คำพวน และคำพ้องความหมาย ร้อยละ 6.76 การศึกษาอรรถศาสตร์ปริชาน ร้อยละ 5.56 และการศึกษาอรรถศาสตร์ธรรมชาติ ร้อยละ 1.11 ตามลำดับ

1.2 งานวิทยานิพนธ์ด้านการใช้ภาษาไทย

งานวิทยานิพนธ์ด้านการใช้ภาษาไทย จำนวน

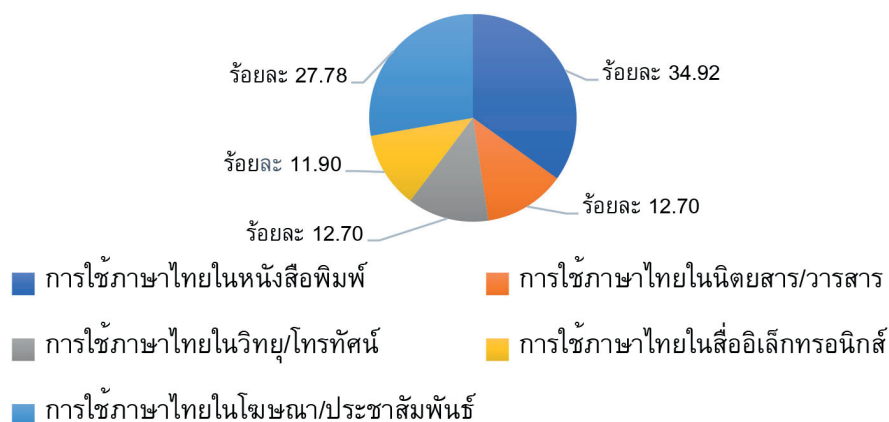
369 เรื่อง จำแนกตามการนำภาษาไทยไปใช้ 2 ด้าน คือ 1) การใช้ภาษาไทยในสื่อมวลชน และ 2) การใช้ภาษาไทยในวรรณกรรม งานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทยในสื่อมวลชน พบจำนวน 126 เรื่อง และงานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทยในวรรณกรรม พบจำนวน 243 เรื่อง โดยมีสัดส่วนของความสนใจศึกษาในประเด็นด้านการใช้ภาษาไทย ดังนี้

ภาพที่ 5 สัดส่วนของจำนวนงานวิทยานิพนธ์ด้านการใช้ภาษาไทย

งานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทยในสื่อมวลชน จำนวน 126 เรื่อง แบ่งออกได้เป็น 5 กลุ่ม คือ 1) การใช้ภาษาไทยในหนังสือพิมพ์ 2) การใช้ภาษาไทยในนิตยสาร/วารสาร 3) การใช้ภาษาไทย

ในวิทยุ/โทรทัศน์ 4) การใช้ภาษาไทยในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และ 5) การใช้ภาษาไทยในโฆษณา/ประชาสัมพันธ์ ดังแสดงในภาพที่ 6 ดังนี้

ภาพที่ 6 สัดส่วนของจำนวนงานวิทยานิพนธ์ด้านการใช้ภาษาไทยในสื่อมวลชน

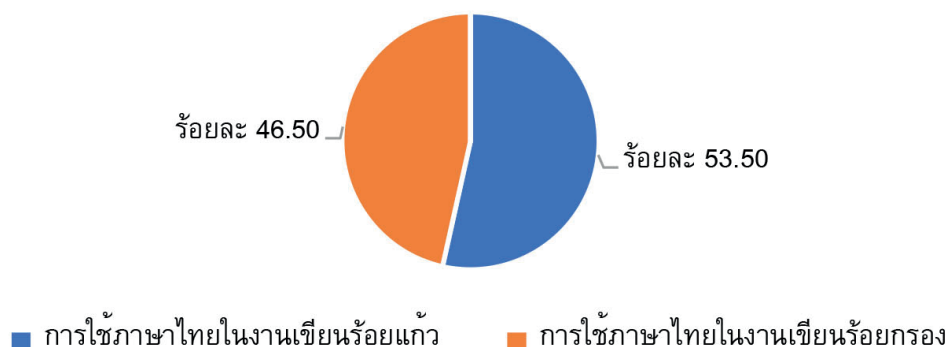
จากภาพที่ 6 ข้างต้น แสดงให้เห็นสัดส่วนงานวิทยานิพนธ์ด้านการใช้ภาษาไทยในสื่อมวลชน โดยที่งานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาการใช้ภาษาไทยในหนังสือพิมพ์พบมากที่สุด จำนวน 44 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ

34.92 รองลงมา คือ งานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาการใช้ภาษาไทยในโฆษณา/ประชาสัมพันธ์ จำนวน 35 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 27.78 งานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาการใช้ภาษาไทยในนิตยสาร/วารสาร จำนวน 16 เรื่อง คิดเป็น

ร้อยละ 12.70 งานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาการใช้ภาษาไทยในวิทยุ/โทรทัศน์ จำนวน 16 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 12.70 และงานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาการใช้ภาษาในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 15 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 11.90 ตามลำดับ

งานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทยในวรรณกรรม พบจำนวน 243 เรื่อง แบ่งออก

เป็น 2 กลุ่มตามประเภทของงานวรรณกรรม ได้แก่ 1) การใช้ภาษาไทยในงานวรรณกรรมประเภทร้อยแก้ว จำนวน 130 เรื่อง และ 2) การใช้ภาษาไทยในงานวรรณกรรมประเภทร้อยกรอง 113 เรื่อง ดังแสดงในภาพที่ 7 ข้างล่างต่อไปนี้

ภาพที่ 7 สัดส่วนของจำนวนงานวิทยานิพนธ์ด้านการใช้ภาษาไทยในวรรณกรรม

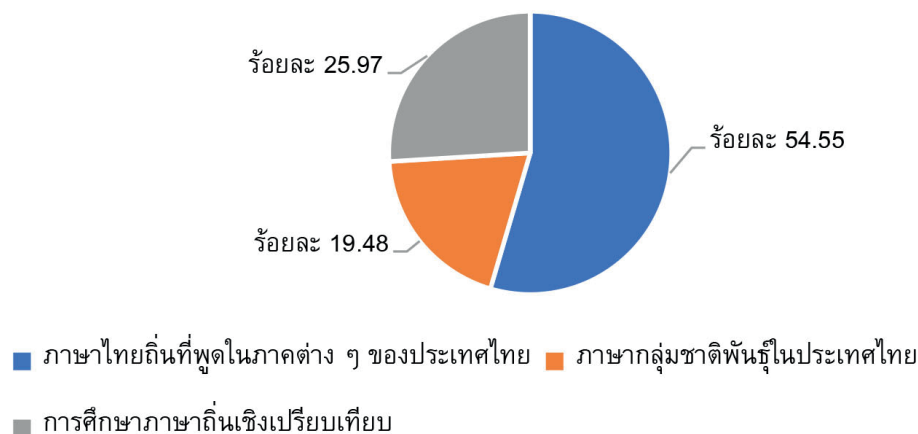
จากภาพที่ 7 ข้างต้น แสดงให้เห็นว่า สัดส่วนงานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทยในวรรณกรรมพบจำนวนใกล้เคียงกัน คือ งานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทยในงานเขียนร้อยแก้ว พบร้อยละ 53.50 และงานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทยในงานร้อยกรอง พบร้อยละ 46.50

งานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาการใช้ภาษาไทยในงานเขียนประเภทร้อยแก้ว ได้แก่ การใช้ภาษาไทยในวรรณกรรม/วรรณคดีไทย จำนวน 45 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 34.60 การใช้ภาษาไทยในสารคดี จำนวน 34 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 26.15 การใช้ภาษาไทยในนวนิยาย/เรื่องสั้น จำนวน 39 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 30.00 การใช้ภาษาไทยในนิทาน/การ์ตูน จำนวน 8 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 6.15 และการใช้ภาษาไทยในการเขียนแบบเรียนและตำรา จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 3.10

ส่วนงานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาการใช้ภาษาไทยในงานเขียนประเภทร้อยกรอง ได้แก่ การใช้ภาษาไทยในวรรณคดีร้อยกรองไทย จำนวน 49 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 43.40 การใช้ภาษาไทยในกวีนิพนธ์ จำนวน 16 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 14.15 การใช้ภาษาไทยในบทเพลง จำนวน 45 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 39.81 และการใช้ภาษาไทยในคำขวัญ จำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 2.64

1.3 งานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยถิ่น

งานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยถิ่น จำนวน 308 เรื่อง จำแนกตามประเภทของการศึกษา ได้แก่ การศึกษาเชิงพรรณนาและการศึกษาเชิงเปรียบเทียบ การศึกษาเชิงวรรณนาประกอบด้วยงานวิทยานิพนธ์ 2 กลุ่ม คือ 1) งานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาภาษาไทยถิ่นที่พูดในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย และ 2) งานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทย โดยมีสัดส่วนของความสนใจศึกษาในประเด็นด้านการใช้ภาษาไทย ดังนี้

ภาพที่ 8 สัดส่วนของจำนวนงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยถิ่น

จากภาพที่ 8 ข้างต้น แสดงให้เห็นสัดส่วนงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยถิ่นมีงานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาภาษาไทยถิ่นที่พูดในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยจำนวน 168 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 54.55 งานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาภาษากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยจำนวน 60 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 19.48 และงานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาภาษาถิ่นเชิงเปรียบเทียบจำนวน 80 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 25.97

งานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาภาษาไทยถิ่นที่พูดในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

- 1) ภาษาไทยถิ่นที่พูดในเขตภาคเหนือของประเทศไทย
- 2) ภาษาไทยถิ่นที่พูดในเขตภาคกลางของประเทศไทย
- 3) ภาษาไทยถิ่นที่พูดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย และ
- 4) ภาษาไทยถิ่นที่พูดในเขตภาคใต้ของประเทศไทย

โดยงานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาภาษาไทยถิ่นที่พูดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย และงานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาภาษาไทยถิ่นที่พูดในเขตภาคใต้ของประเทศไทย พบจำนวนเท่ากัน คือ 57 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 33.93 รองลงมา คือ งานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาภาษาไทยถิ่นที่พูดในเขตภาคเหนือของประเทศไทยจำนวน 31 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 18.45 และงานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาภาษาไทยถิ่นที่พูดในเขตภาคกลางของประเทศไทยจำนวน 23 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 13.69

งานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาภาษากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ภาษาไทลื้อ จำนวน 7 เรื่อง ภาษาไทญ้อ จำนวน 7 เรื่อง

ภาษาไทพวน จำนวน 6 เรื่อง ภาษาไทซ่ง จำนวน 4 เรื่อง ภาษาลาวซ่ง จำนวน 4 เรื่อง ภาษาลาวครั่งจำนวน 4 เรื่อง ภาษาไทยอง จำนวน 3 เรื่อง ภาษาลาวพวนจำนวน 3 เรื่อง ภาษาผู้ไทย จำนวน 3 เรื่อง ภาษามอญ จำนวน 3 เรื่อง ภาษาไทดำ จำนวน 3 เรื่อง ภาษาลาวถิ่นนครปฐมจำนวน 2 เรื่อง ภาษาไทยยวนจำนวน 2 เรื่อง ภาษามลายูถิ่นจำนวน 2 เรื่อง ภาษาไทใหญ่จำนวน 1 เรื่อง ภาษาลาวเดิมจำนวน 1 เรื่อง ภาษาพิเทนจำนวน 1 เรื่อง ภาษาไทยเบิ้งไทยเทิง จำนวน 1 เรื่อง ภาษาแสก จำนวน 1 เรื่อง ภาษาลาวเวียง จำนวน 1 เรื่อง และภาษาอื่น ๆ จำนวน 1 เรื่อง

งานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาภาษาถิ่นเชิงเปรียบเทียบ แบ่งงานวิทยานิพนธ์เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

- 1) การศึกษาเปรียบเทียบลักษณะของภาษา 1 ด้านจำนวน 49 เรื่อง จำแนกเป็น การศึกษาด้านเสียงจำนวน 26 เรื่อง การศึกษาด้านคำจำนวน 20 เรื่อง การศึกษาด้านประโยคจำนวน 2 เรื่อง และการศึกษาด้านความหมายจำนวน 1 เรื่อง
- 2) การศึกษาเปรียบเทียบลักษณะของภาษามากกว่า 1 ด้านจำนวน 5 เรื่อง และ
- 3) การศึกษาภูมิศาสตร์ภาษาถิ่นจำนวน 26 เรื่อง

1.4 งานวิทยานิพนธ์ด้านการเปรียบเทียบภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศ

งานวิทยานิพนธ์ด้านการเปรียบเทียบภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศ จำนวน 138 เรื่อง จำแนกตาม

จำนวนของภาษาที่นำมาศึกษาเปรียบเทียบ ได้งานวิทยานิพนธ์ 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) งานวิทยานิพนธ์ที่เปรียบเทียบ 2 ภาษา จำนวน 135 เรื่อง และ

2) งานวิทยานิพนธ์ที่เปรียบเทียบตั้งแต่ 2 ภาษาขึ้นไปจำนวน 3 เรื่อง โดยมีสัดส่วนของความสนใจศึกษาในประเด็นด้านการใช้ภาษาไทย ดังนี้

ภาพที่ 9 สัดส่วนของจำนวนงานวิทยานิพนธ์ด้านการเปรียบเทียบภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศ

จากภาพที่ 9 ข้างต้น แสดงให้เห็นว่างานวิทยานิพนธ์ด้านการเปรียบเทียบภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศนั้น ร้อยละ 97.83 เป็นการศึกษาเปรียบเทียบภาษา 2 ภาษา มีเพียงร้อยละ 2.17 ที่เป็นการเปรียบเทียบภาษามากกว่า 2 ภาษา

ภาษาต่างประเทศที่นำมาเปรียบเทียบกับภาษาไทย ได้แก่ ภาษาจีน จำนวน 64 เรื่อง ภาษาญี่ปุ่น จำนวน 22 เรื่อง ภาษาอังกฤษ จำนวน 12 เรื่อง ภาษาเขมร จำนวน 8 เรื่อง ภาษาเวียดนาม จำนวน 7 เรื่อง ภาษาเกาหลี จำนวน 6 เรื่อง ภาษาลาว จำนวน 5 เรื่อง ภาษาเยอรมัน จำนวน 4 เรื่อง ภาษาสันสกฤต จำนวน 2 เรื่อง ภาษาฝรั่งเศส จำนวน 1 เรื่อง ภาษาโรมาเนีย จำนวน 1 เรื่อง ภาษาอินโดนีเซีย จำนวน 1 เรื่อง ภาษามลายู จำนวน 1 เรื่อง และภาษาพม่า จำนวน 1 เรื่อง

การจำแนกงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทย ดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึงปริมาณงานวิทยานิพนธ์ที่มีผู้สนใจศึกษาค้นคว้าในสัดส่วนที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นวิทยานิพนธ์ด้านไวยากรณ์ไทยที่มีการศึกษาวิจัยมากที่สุด โดยเฉพาะในระดับของการศึกษาด้านคำและระบบคำ รองลงมา คือ งานวิทยานิพนธ์ด้านการใช้ภาษาไทย เป็นการนำองค์ความรู้ด้านภาษาไทย ไม่ว่าจะเป็นทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียนไปประยุกต์ใช้ ได้แก่ การใช้ภาษาไทย

ในสื่อมวลชน และการใช้ภาษาไทยในวรรณกรรม สำหรับงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยถิ่น แม้ว่าจะไม่ใช้การศึกษาภาษาไทยโดยตรง แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่ามีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับภาษาไทย ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม นอกจากนั้น ยังมีงานวิทยานิพนธ์ที่เปรียบเทียบภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศ เพื่อหาลักษณะร่วม ความเหมือน และความแตกต่างทั้งด้านไวยากรณ์ และการใช้ภาษา ส่วนงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ งานวิทยานิพนธ์ด้านอักษร อักษรวิธี และตัวเขียน และงานวิทยานิพนธ์ด้านอวัจนภาษา จะเห็นได้ว่ายังมีผู้สนใจศึกษาได้ไม่มากนัก นั่นอาจเป็นเพราะเป็นงานที่มีขอบเขตเฉพาะ หากแต่ก็มีความสำคัญและน่าสนใจไม่น้อย ซึ่งจะได้กล่าวถึงในประเด็นต่อไป

2. พัฒนาการและแนวโน้มงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทย

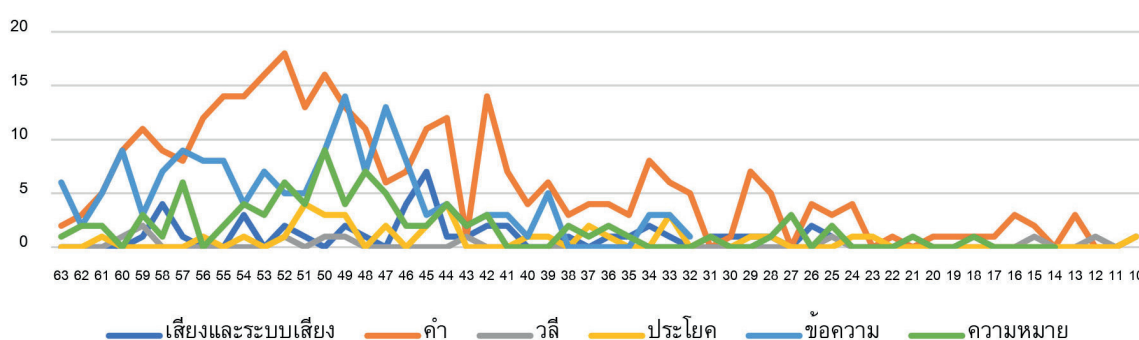
ผู้วิจัยนำเสนอแนวโน้มงานวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา โดยจำแนกตามงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทย 7 กลุ่ม ได้แก่ 1) งานวิทยานิพนธ์ด้านไวยากรณ์ไทย 2) งานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยถิ่น 3) งานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศ 4) งานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ 5) งานวิทยานิพนธ์ด้านอักษรอักษรวิธี

และตัวเขียน 6) งานวิทยานิพนธ์ด้านอวัจนภาษา และ
7) งานวิทยานิพนธ์ด้านการใช้ภาษา

2.1 แนวโน้มงานวิทยานิพนธ์ด้านไวยากรณ์ไทย

งานวิทยานิพนธ์ด้านไวยากรณ์ไทยที่พบแบ่งเป็นหมวดใหญ่ ๆ ได้ 6 หมวด คือ เสียงและระบบเสียง คำ วลี ประโยค ข้อความ และความหมาย โดยแต่ละหมวดพบงานวิทยานิพนธ์ช่วงปี พ.ศ. ที่แตกต่างกัน ดังนี้

1) งานวิทยานิพนธ์ด้านเสียงและระบบเสียง พบตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 – พ.ศ. 2559

ภาพที่ 10 แนวโน้มงานวิทยานิพนธ์ด้านไวยากรณ์ไทย

จากภาพที่ 10 ข้างต้น แสดงให้เห็นว่างานวิทยานิพนธ์ที่มีการศึกษามาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน ได้แก่ งานวิทยานิพนธ์ด้านคำ งานวิทยานิพนธ์ด้านประโยค งานวิทยานิพนธ์ด้านวลี งานวิทยานิพนธ์ด้านเสียงและระบบเสียง และงานวิทยานิพนธ์ด้านความหมาย ตามลำดับ อาจกล่าวได้ว่างานวิทยานิพนธ์ด้านข้อความ เป็นงานวิทยานิพนธ์ที่ค่อนข้างใหม่และกำลังได้รับความนิยมมากขึ้นในปัจจุบันดังสังเกตได้จากปี พ.ศ. ที่ตีพิมพ์วิทยานิพนธ์คือ ปี พ.ศ. 2532

2.2 แนวโน้มงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยถิ่น

งานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยถิ่นที่พบแบ่งเป็นหมวดใหญ่ ๆ ได้ 7 หมวด คือ ภาษาไทยถิ่นที่พูดในเขตภาคเหนือของประเทศไทย ภาษาไทยถิ่นที่พูดในเขตภาคกลางของประเทศไทย ภาษาไทยถิ่นที่พูดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ภาษาไทยถิ่นที่พูดในเขตภาคใต้ของประเทศไทย ภาษาถิ่นกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย ภาษาไทยถิ่นเชิงเปรียบเทียบ

2) งานวิทยานิพนธ์ด้านคำ พบตั้งแต่ปี พ.ศ. 2489 – พ.ศ. 2561

3) งานวิทยานิพนธ์ด้านวลี พบตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510 – พ.ศ. 2560

4) งานวิทยานิพนธ์ด้านประโยค พบตั้งแต่ปี พ.ศ. 2509 – พ.ศ. 2561

5) งานวิทยานิพนธ์ด้านข้อความ พบตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 – พ.ศ. 2532

6) งานวิทยานิพนธ์ด้านความหมาย พบตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 – พ.ศ. 2563

และภูมิศาสตร์ภาษาถิ่น โดยแต่ละหมวดพบงานวิทยานิพนธ์ช่วงปี พ.ศ. ที่แตกต่างกัน ดังนี้

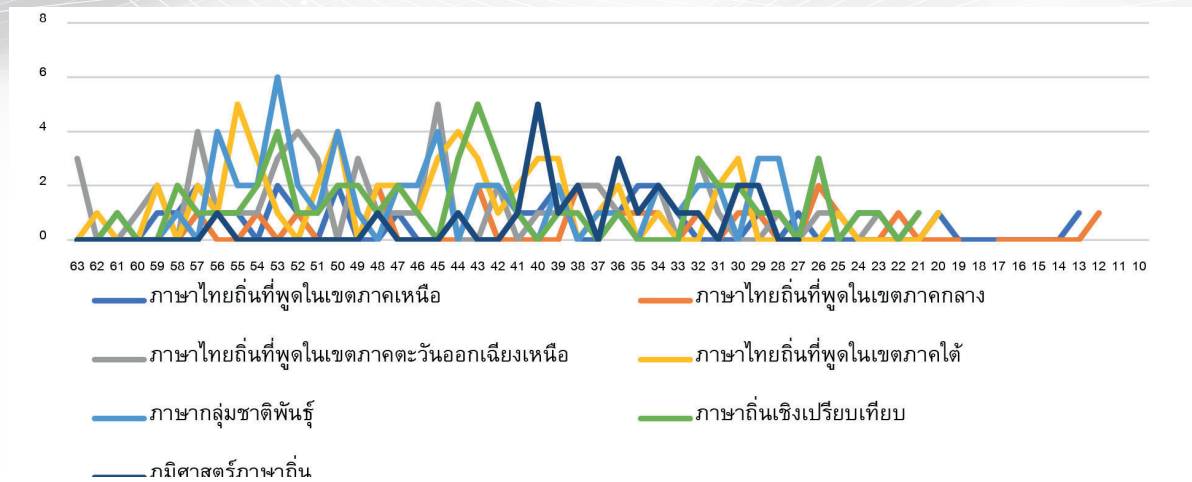
1) งานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยถิ่นที่พูดในเขตภาคเหนือของประเทศไทย พ.ศ. 2505 – พ.ศ. 2559
2) งานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยถิ่นที่พูดในเขตภาคกลางของประเทศไทย พ.ศ. 2512 – พ.ศ. 2557
3) งานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยถิ่นที่พูดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พ.ศ. 2520 – พ.ศ. 2563

4) งานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยถิ่นที่พูดในเขตภาคใต้ของประเทศไทย พ.ศ. 2520 – พ.ศ. 2562

5) งานวิทยานิพนธ์ด้านภาษากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย พ.ศ. 2521 – พ.ศ. 2561

6) งานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยถิ่นเชิงเปรียบเทียบ พ.ศ. 2498 – พ.ศ. 2561

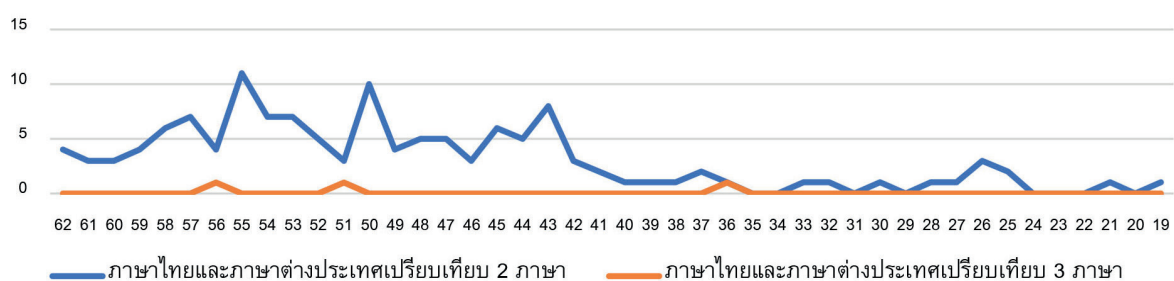
7) งานวิทยานิพนธ์ด้านภูมิศาสตร์ภาษาถิ่น พ.ศ. 2526 – พ.ศ. 2556

ภาพที่ 11 แนวโน้มงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยถิ่น

จากภาพที่ 11 ข้างต้น แสดงให้เห็นว่างานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยถิ่นมีผู้สนใจศึกษามากอย่างต่อเนื่องและยาวนาน โดยเฉพาะภาษาไทยถิ่นที่พูดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยและภาษาไทยถิ่นที่พูดในเขตภาคใต้ของประเทศไทยในทางตรงข้ามอาจกล่าวได้ว่ามีผู้สนใจศึกษาภาษาไทยถิ่นที่พูดในเขตภาคเหนือของประเทศไทยและภาษาไทยถิ่นที่พูดในเขตภาคกลางของประเทศไทยมาก่อนหน้านั้นแล้วและเป็นที่น่าสนใจว่ามีการศึกษาภาษาไทยถิ่นเชิงเปรียบเทียบตั้งแต่ปี พ.ศ. 2498 ถึงปัจจุบัน

2.3 แนวโน้มงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศ

ภาพที่ 12 แนวโน้มงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศ

จากภาพที่ 12 ข้างต้น แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า มีผู้สนใจศึกษาภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศมาตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. 2520 กล่าวคือ พบงานวิทยานิพนธ์ที่เป็นการเปรียบเทียบภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศ 2 ภาษา ในปี พ.ศ. 2489 และมีการศึกษาต่อเนื่องมาเป็นลำดับจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543

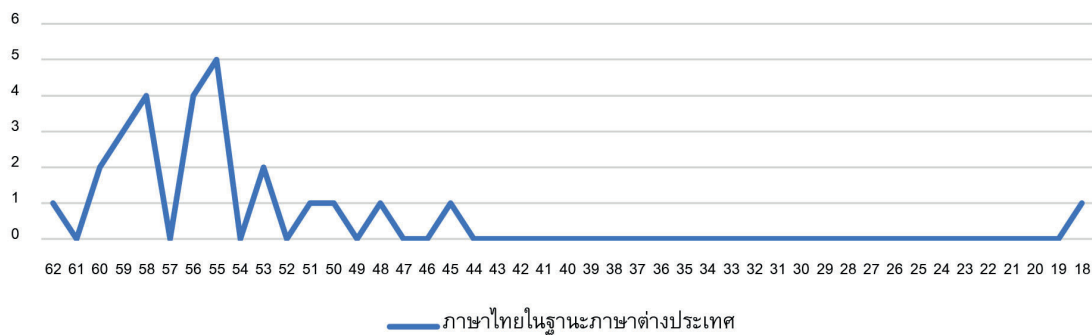
งานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศที่พบแบ่งเป็นหมวดใหญ่ ๆ ได้ 7 หมวด คือ ภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศเปรียบเทียบ 2 ภาษา ภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศเปรียบเทียบ 3 ภาษา โดยแต่ละหมวดพบงานวิทยานิพนธ์ช่วงปี พ.ศ. ที่แตกต่างกัน ดังนี้

- 1) งานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศเปรียบเทียบ 2 ภาษา พ.ศ. 2489 – พ.ศ. 2562
- 2) งานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยกับภาษา ต่างประเทศเปรียบเทียบ 3 ภาษา พ.ศ. 2536 – พ.ศ. 2556

เป็นต้นมา อาจกล่าวได้ว่าเป็นยุคของการตื่นตัวและสนใจการศึกษาเปรียบเทียบ ในขณะที่การศึกษาเปรียบเทียบภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศ 3 ภาษา พบเป็นส่วนน้อยเท่านั้น

2.4 แนวโน้มงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ

งานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยในฐานะภาษา
ต่างประเทศที่พบ 27 เรื่อง โดยพบงานวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 13 แนวโน้มงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ

จากภาพที่ 13 ข้างต้น แสดงให้เห็นว่างานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ แม้มีการศึกษามาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 แต่ได้รับความนิยมและมีผู้สนใจศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมาตามลำดับ โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2555 ถึงปัจจุบัน

2.5 แนวโน้มงานวิทยานิพนธ์ด้านอักษร

อักขรวิธี และตัวเขียน

งานวิทยานิพนธ์ด้านอักษร อักขรวิธี และตัวเขียน พบ 24 เรื่อง โดยพบงานวิทยานิพนธ์ อยู่ระหว่างช่วงปี พ.ศ. 2512 – พ.ศ. 2559 ดังแสดง

ภาพที่ 14 แนวโน้มงานวิทยานิพนธ์ด้านอักษร อักขรวิธี และตัวเขียน

จากภาพที่ 14 ข้างต้น แสดงให้เห็นว่างานวิทยานิพนธ์ด้านอักษร อักขรวิธี และตัวเขียน มีการศึกษามาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 และต่อเนื่องมาจนถึงปี พ.ศ. 2559 โดยได้รับความนิยมมากที่สุดช่วงปี พ.ศ. 2524 แต่อย่างไรก็ตามงานทางด้านนี้ยังไม่มีผู้สนใจศึกษาไม่มาก

และยังเปิดกว้างให้ศึกษาได้อีกในหลากหลายประเด็น

2.6 แนวโน้มงานวิทยานิพนธ์ด้าน

อวัจนภาษา

งานวิทยานิพนธ์ด้านอวัจนภาษาพบ 9 เรื่อง โดยพบงานวิทยานิพนธ์ช่วงปี พ.ศ. 2523 – พ.ศ. 2559

ภาพที่ 15 แนวโน้มงานวิทยานิพนธ์ด้านอวัจนภาษา

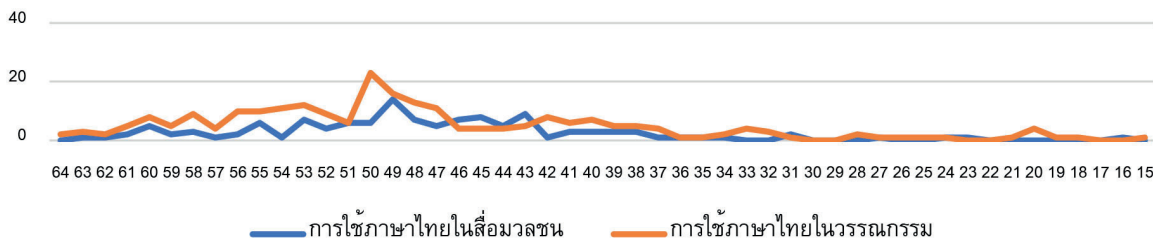
จากภาพที่ 15 ข้างต้น แสดงให้เห็นว่า มีการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 และมีการศึกษาด้าน อวัจนภาษาไม่มาก

2.7 แนวโน้มงานวิทยานิพนธ์ด้านการ ใช้ภาษา

งานวิทยานิพนธ์ด้านการใช้ภาษาไทยที่พบ แบ่งเป็นหมวดใหญ่ ๆ ได้ 2 หมวด คือ งานวิทยานิพนธ์

ด้านการใช้ภาษาไทยในสื่อมวลชน และงานวิทยานิพนธ์ ด้านการใช้ภาษาในวรรณกรรมโดยแต่ละหมวดพบงาน วิทยานิพนธ์ช่วงปี พ.ศ. ที่แตกต่างกัน ดังนี้

- 1) งานวิทยานิพนธ์ด้านการใช้ภาษาไทย ในสื่อมวลชน พ.ศ. 2516 – พ.ศ. 2563
- 2) งานวิทยานิพนธ์ด้านการใช้ภาษาไทย ในวรรณกรรม พ.ศ. 2515 – พ.ศ. 2564

ภาพที่ 16 แนวโน้มงานวิทยานิพนธ์ด้านอวัจนภาษา

จากภาพที่ 16 ข้างต้น แสดงให้เห็นว่า งานวิทยานิพนธ์ด้านการใช้ภาษาไทยมีผู้สนใจศึกษา เป็นจำนวนมากและต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 ถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะในช่วง พ.ศ. 2549 – พ.ศ. 2550 นับเป็นยุคทองของการศึกษาการใช้ภาษาไทย ทั้งการใช้ ภาษาไทยในสื่อมวลชน และการใช้ภาษาไทยในงาน วรรณกรรม

3. การเปรียบเทียบวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทย ระดับปริญญาโทและปริญญาเอก

งานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยระดับมหาบัณฑิต มุ่งเน้นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับภาษา การวิเคราะห์ เพื่อพิสูจน์ทฤษฎีหรือกรอบแนวคิดต่าง ๆ ในขณะที่ งานวิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต ไม่เพียงแต่ศึกษา ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับภาษาเท่านั้น หากแต่มุ่งหา คำตอบที่จะพิสูจน์ข้อสมมุติฐานการวิจัยที่ลุ่มลึก ได้แก่ การหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ภาษา หรือแม้กระทั่ง การนำทฤษฎีหรือกรอบแนวคิดทางภาษามาประยุกต์ใช้ กับส่วนใดส่วนหนึ่งของงานวิทยานิพนธ์ อันจะเป็น การขยายองค์ความรู้ใหม่ให้กับงานวิจัยทางด้าน ภาษาไทยที่ศึกษาต่อไป

สรุปผลการวิจัย

จากการสังเคราะห์งานวิทยานิพนธ์ด้าน ภาษาไทยอันเกิดจากการรวบรวมวิทยานิพนธ์ด้าน ภาษาไทยจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ถึงปี พ.ศ. 2564 ทำให้เห็นแนวโน้มงาน วิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษา ไวยากรณ์ไทยและการใช้ภาษาไทยควบคู่กันตั้งแต่ยุคแรก เริ่มจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2548 – พ.ศ. 2550 รองลงมาจะเป็นงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทยถิ่นและ การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศ มีงานวิทยานิพนธ์ด้านอื่น ๆ ผสมผสานประปรายตาม ความสนใจของผู้ศึกษาอย่างไรก็ตาม ยังคงมีงานวิทยานิพนธ์ ที่เกิดจากการประยุกต์ และการนำทฤษฎี ตลอดจน กรอบแนวคิดใหม่ ๆ มาวิเคราะห์เพื่อให้ได้มุมมอง และความคิดใหม่ที่ทันสมัย และเท่าทันองค์ความรู้ ทางด้านภาษาไทย และการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทย ในปัจจุบัน

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า งานวิทยานิพนธ์ ด้านภาษาไทยระดับมหาบัณฑิตมุ่งเน้นปรากฏการณ์ ที่เกิดขึ้นกับภาษา การวิเคราะห์เพื่อพิสูจน์ทฤษฎี หรือกรอบแนวคิดต่าง ๆ ในขณะที่งานวิทยานิพนธ์ระดับ ดุษฎีบัณฑิต ไม่เพียงแต่ศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น กับภาษาเท่านั้น หากแต่มุ่งหาคำตอบที่จะพิสูจน์

ข้อสมมุติฐานการวิจัยที่ลุ่มลึก ได้แก่ การหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ภาษา หรือแม้กระทั่งการนำทฤษฎีหรือกรอบแนวคิดทางภาษามาประยุกต์ใช้กับส่วนใดส่วนหนึ่งของงานวิทยานิพนธ์ อันจะเป็นการขยายองค์ความรู้ใหม่ให้กับงานวิจัยทางด้านภาษาไทยที่ศึกษาต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

การสังเคราะห์งานวิจัยเป็นกระบวนการของการรวมผลของการศึกษาวิจัยหลักหลาย ๆ เรื่อง มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบสมมุติฐานแนวความคิดเดียวกัน อาจนำไปใช้กับการวิจัยเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพ เป้าหมายโดยทั่วไปคือการทำให้ข้อค้นพบจากการศึกษาที่แตกต่างกันมีความเข้าใจและสามารถนำไปใช้ได้มากขึ้น ซึ่งปัจจุบันเป็นที่นิยมทำกันในกลุ่มนักวิจัย แต่จะมีความแตกต่างกันในประเด็นหัวข้อที่สังเคราะห์

สำหรับงานวิจัยนี้มีประเด็นในการสังเคราะห์ 5 ประเด็น ได้แก่ หัวข้อ วัตถุประสงค์ ขอบเขตการวิจัย กรอบแนวคิดหรือทฤษฎี และผลการวิจัย นงลักษณ์ วิรัชชัย (Wiratchai, 2009, p. 32) ได้กล่าวถึงไว้ว่า กระบวนการสังเคราะห์งานวิจัยมีวิธีการวิเคราะห์ 5 วิธี ได้แก่ 1) การกำหนดปัญหาวิจัย 2) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3) การดำเนินการสังเคราะห์งานวิจัย 4) การวิเคราะห์ข้อมูล และ 5) การเสนอผลการสังเคราะห์งานวิจัย

นอกจากนั้น แนวทางหรือวิธีการดำเนินการสังเคราะห์งานวิจัยยังเป็นส่วนที่อาจกล่าวได้ว่ามีความสำคัญมากอีกขั้นตอนหนึ่ง ผู้วิจัยได้สืบค้นงานวิจัยจากแหล่งปฐมภูมิ (Primary Sources) มาใช้เป็นข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ เช่นเดียวกับที่ กลาส, แมคกอร์, และสมิธ (Glass, McGaw, & Smith, 1981, pp. 62-63) ได้ให้ความสำคัญกับแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ นั่นคือ การเก็บข้อมูลวิจัยจากงานวิจัยนั้นโดยตรง ได้แก่ รายงานการวิจัยที่พิมพ์เผยแพร่เป็นเล่ม และพิมพ์เผยแพร่ในวารสารต่าง ๆ วิทยานิพนธ์หรือปริญญาานิพนธ์ของนิสิตและนักศึกษา

ดังนั้น ในการสังเคราะห์งานวิจัย การสรุปผลการวิเคราะห์ นอกจากจะต้องมีการสรุปผลการอภิปรายผลเชื่อมโยงผลการวิจัยกับองค์ความรู้ที่มีมาแต่อดีต และความรู้ทางทฤษฎีแล้ว ยังต้องให้

ข้อเสนอแนะทางวิชาการด้วย และผลการวิเคราะห์ต้องให้ข้อค้นพบที่ลึกซึ้งเหนือชั้นกว่างานวิจัยแต่ละเรื่อง ที่นำมาสังเคราะห์ และข้อสรุปรวมทั้งข้อเสนอแนะต้องมีความกว้างขวางโดยทั่วไป (Generality) มากกว่างานวิจัยปกติ ดังเช่น งานวิจัยเรื่องการสังเคราะห์และแนวโน้มการทำงานวิจัยด้านภาษาศาสตร์สังคมของ ชนิษฐา ใจมโน (Chaimano, 2019, p. 86) ได้สรุปความสำคัญของการศึกษาภาษาศาสตร์สังคมไว้ว่าเป็นการใช้ภาษาของคนในสังคม ทศนคติที่ผู้พูดมีต่อภาษา พลังชีวิตของภาษา และการดำรงภาษา งานวิจัยด้านภาษาศาสตร์สังคมมุ่งค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับสังคม ซึ่งนอกจากจะทำให้เข้าใจโครงสร้างของภาษาแล้ว ยังทำให้เข้าใจหน้าที่ของภาษาในอันที่เป็นเครื่องมือสำหรับใช้ในการสื่อสารของมนุษย์ร่วมสังคม และการศึกษาโครงสร้างทางสังคมยังสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของคู่สนทนา ตลอดจนการแปรและความหลากหลายของภาษา จึงทำให้ในปัจจุบันมีงานวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาเอกเริ่มหันมาสนใจและนำภาษาศาสตร์สังคม หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของทฤษฎีมาใช้ในการทำวิจัยมากขึ้น ดังนั้น หากนิสิต นักศึกษาในระดับปริญญาเอกต้องการเขียนดุษฎีนิพนธ์ด้านภาษาศาสตร์สังคม จึงควรแสดงให้เห็นถึงความสามารถของผู้วิจัยในการคิดค้นทฤษฎี สร้างสมมุติฐานใหม่ ๆ ตลอดจนวิเคราะห์หาเหตุผลได้แย่ง หรือหักล้างงานที่เคยมีก่อนหน้านี้และสิ่งสำคัญที่สุดคือ ต้องมีความละเอียดและลุ่มลึกของงานอันจะเป็นการขยายองค์ความรู้ ตลอดจนเปิดมุมมองใหม่ ๆ ให้กับศาสตร์แขนงนี้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ผลการวิจัยครั้งนี้ใกล้เคียงกับ งานของ พิมพาภรณ์ บุญประเสริฐ (Boonprasert, 2010, p. 48) และงานของ นัทธนัย ประสานนาม และธีระ รุ่งธีระ (Prasannam & Rongtheara, 2013, pp. 7-8) ที่ศึกษางานวิจัยด้านวรรณกรรมไทยร่วมสมัย: การศึกษารวบรวมบทคัดย่อและบรรณานุกรม โดยงานวิจัยนี้ได้รวบรวมบทคัดย่องานวิจัยและข้อมูลบรรณานุกรมเกี่ยวกับวรรณกรรมไทยร่วมสมัย ตั้งแต่ พ.ศ. 2533-2554 เพื่อสังเคราะห์แนวทางการศึกษาด้านวรรณกรรมไทย และหาทางออกให้แก่แนวทางวิจัยวรรณกรรมไทยร่วมสมัย ผู้วิจัยรวบรวมบทคัดย่อและบรรณานุกรม

จำนวน 822 เรื่อง จำแนกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ งานวิจัยกลุ่มบันเทิงคดี งานวิจัยกลุ่มบทเพลง งานวิจัยกลุ่มบทละคร งานวิจัยกลุ่มปรัววรรณกรรม งานวิจัยกลุ่มผสมผสานประเภทวรรณกรรม และงานวิจัยกลุ่มสังคมวิทยาแห่งวรรณกรรม นอกจากนั้นยังได้สังเคราะห์ลักษณะเด่นของแนวทางการศึกษาวรรณกรรมไทยร่วมสมัย โดยจำแนกออกเป็น 10 สาขา คือ สาขาวรรณคดีไทยและวรรณคดีเปรียบเทียบ สาขาภาษาไทยและภาษาศาสตร์ สาขาภาษาต่างประเทศ วรรณกรรมต่างประเทศ และการแปล สาขาบรรณารักษศาสตร์หรือสารสนเทศศาสตร์ สาขาศึกษาศาสตร์และจิตวิทยา สาขานิติศาสตร์และสื่อศิลปะ สาขาปรัชญาและศาสนา สาขาประวัติศาสตร์และรัฐศาสตร์ สาขานิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และบริหารธุรกิจ และสาขาอาณานิคมศึกษาและสหวิทยาการ งานวิจัยของผู้วิจัยเห็นจะมีความแตกต่างกัน่าจะเป็นในส่วนของการเพิ่มเติมประเด็นที่ผลการวิจัยแสดงให้เห็นแนวโน้มของงานวิทยานิพนธ์ด้านภาษาไทย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการ การวิจัยทางด้านภาษาไทยในอันที่จะคิดหาหัวข้องานวิจัยใหม่ ๆ ที่ไม่ซ้ำกับงานวิจัยที่เคยมีมาก่อนหน้า หรือแม้กระทั่งการเข้าไปเพิ่มเติมองค์ความรู้ด้านภาษาไทยในประเด็นต่าง ๆ ที่เคยมีผู้ศึกษาไว้แล้วในอดีต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

งานวิจัยนี้มุ่งนำเสนอให้เห็นพัฒนาการและแนวโน้มงานวิจัยด้านภาษาไทยตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา แต่อาจยังไม่ครอบคลุมงานวิทยานิพนธ์ทั้งหมด โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2564 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นปีที่มีการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้าน ทั้งนี้เนื่องมาจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ก่อให้เกิดชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และการเชื่อมโยงของเครือข่ายที่ย่นย่อโลกให้เล็กลง ล้วนส่งผลกระทบต่อรูปแบบ และการใช้ภาษา ตลอดจนมุมมอง ความคิดที่มีต่อสรรพสิ่งบนโลกใบนี้ ยิ่งไปกว่านั้น การวิจัยในรูปแบบการสังเคราะห์งานดังเช่นงานวิจัยนี้ ทำให้เห็นพัฒนาการงานวิทยานิพนธ์ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน และยังสามารถเป็นฐานข้อมูลให้กับ

นักวิชาการได้ค้นคว้า อ้างอิง และหาหัวข้อวิทยานิพนธ์ และ/หรืองานวิจัยด้านภาษาไทยต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่ายังมีประเด็นที่สามารถนำไปประยุกต์และ/หรือต่อยอดให้เกิดประโยชน์ต่อวงวิชาการด้านภาษาไทยได้อีกอย่างกว้างขวาง ดังนี้

1. การสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทยหรือประเด็นวิชาการแขนงอื่น ๆ ดังที่กล่าวมาก่อนหน้านั้นว่า ผลการวิจัยครั้งนี้อาจทำให้เห็นภาพอย่างกว้าง ๆ ของพัฒนาการและแนวโน้มงานวิจัยด้านภาษาไทย หากแต่ถ้ามีผู้สนใจนำไปศึกษาต่อให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทยแบบเจาะลึกในหัวข้อเฉพาะไม่ว่าจะเป็น ไวยากรณ์ไทย ภาษาไทยถิ่น การเปรียบเทียบภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศ ภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ อักษร อักษรวิธี และตัวเขียน อวัจนภาษา และการใช้ภาษาไทย อาจทำให้เห็นมุมมองที่ลุ่มลึกและรอบด้าน อันจะเป็นประโยชน์และคุณูปการต่อวงวิชาการด้านภาษาไทย หรือใช้แนวทางเดียวกับงานวิจัยนี้เพื่อสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยในประเด็นวิชาการแขนงอื่น ๆ เช่น การสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษาศาสตร์ภาษาไทย โดยเลือกทฤษฎีและ/หรือกรอบแนวคิดทางภาษาศาสตร์มาศึกษา เป็นต้น

2. กลวิธีการนำเสนอและการใช้ภาษาที่ปรากฏในการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากการรวบรวมและได้อ่านเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวนมากพอที่จะทำให้เห็นว่า ในส่วนของการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยทั้งที่เป็นวิทยานิพนธ์ในระดับมหาบัณฑิตและระดับดุษฎีบัณฑิต ล้วนแล้วแต่มีกลวิธีการนำเสนอและการใช้ภาษาที่หลากหลายและน่าสนใจ หากจะมีผู้สนใจนำไปศึกษาเพื่อให้เห็นรูปแบบของกลวิธีและการใช้ภาษาดังกล่าวแล้ว ผลการวิจัยอาจช่วยชี้แนะแนวทางการเขียนสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่ดีได้ไม่มากนักน้อย ทั้งนี้เพราะในงานวิทยานิพนธ์หรือแม้แต่งานวิจัย และการเขียนบทความความวิจัย เราไม่อาจปฏิเสธได้ว่า “การเขียนทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง” มีความสำคัญและจำเป็นมากเพียงใดในการทำวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- Boonprasert, P. (2010). Development and trends of the thesis of Thai language and literature of Srinakharinwirot University. In *the 2nd International Conference on Humanities and Social Sciences*. April 10th, 2010. Songkhla: Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkhla University.
- Chaimano, K. (2019). Synthesis and trends in sociolinguistics researches. *MangraiSaen Journal*, 7(1), 71–90. [In Thai]
- Glass, G., McGaw, B., & Smith, M. (1981). *Meta-analysis in social research*. Newbury: Sage Publications.
- Nikhamanon, P. (2005). *Research in education and social sciences*. Bangkok: Agsara Press. [In Thai]
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2018). *National Strategy 2018–2037*. Bangkok: National Strategy Secretariat Office. [In Thai]
- Paruchakul, W. (2017). *Thai collection literatures of East and Southeast Asia*. Bangkok: Khombang. [In Thai]
- Phengsawat, W. (1998). *Research methodology*. Bangkok: Suweriyasarn. [In Thai]
- Prasannam, N. & Rongtheera, T. (2013). *Research on temporary Thai literature: A compilation of abstracts and bibliography*. Bangkok: Office of Contemporary Art and Culture, Ministry of Culture. [In Thai]
- Wiratchai, N. (2009). *Linear structural relationship mode: Statistical analysis for research*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [In Thai]

ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติ ในวรรณกรรมเยาวชน
เรื่อง ทุงหย้า ป่าข้าว เจ้าเขากง และผม และ เรื่อง เด็กชายต้นไม้:
วิเคราะห์ตามแนวคิดวิจารณ์เชิงนิเวศ

RELATIONS OF HUMANS, ANIMALS, AND NATURES IN YOUTH LITERATURES
TITLED TUNGYA PHAKHAO CHAOKHAOGANG LAE PHOM AND TITLED DEKCHAI
TONMAI: ANALYSIS WITH ECOCRITICISM APPROACH

จาง รุ่ยจื้อยี่^{1*}, ธนพร หมูคำ² และ ปุริวรรณ วรานูสาสน์³

Zhang Ruizhiyi^{1*}, Thanaporn Mookham² and Puriwan Waranusant³

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 119 ถนนลำปาง-แม่ทะ หมู่ที่ 9 ตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 52100 ประเทศไทย^{1, 2, 3}

Lampang Rajabhat University, 119 Lampang-Mae Tha Road, No. 9, Chomphu Subdistrict, Mueang District,

Lampang Province 52100 Thailand^{1, 2, 3}

*Corresponding author E-mail: yiz41441@gmail.com

(Received: 12 Feb, 2024; Revised: 29 May, 2024; Accepted: 29 May, 2024)

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติ ที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชน เรื่อง “ทุงหย้า ป่าข้าว เจ้าเขากง และผม” และ “เด็กชายต้นไม้” กลุ่มข้อมูล คือ วรรณกรรมเยาวชน เรื่อง “ทุงหย้า ป่าข้าว เจ้าเขากง และผม” และ “เด็กชายต้นไม้” โดยใช้แนวคิดวิจารณ์เชิงนิเวศ (Ecocriticism) ของ Cheryl Glotfelty เป็นแนวทางการวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า ในวรรณกรรม เรื่อง “ทุงหย้า ป่าข้าว เจ้าเขากง และผม” และ “เด็กชายต้นไม้” มีการประกอบสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติ 3 ประเด็นหลัก คือ 1) มนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติพึ่งพาซึ่งกันและกัน โดยประกอบสร้างตัวละครเอกให้มีจริยธรรมที่ดี ต่อสัตว์และลำน้ำรักสิ่งแวดล้อม 2) ในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติ ยังปรากฏว่ามนุษย์เป็นผู้ทำลาย สิ่งแวดล้อมและสัตว์ด้วยน้ำมือของมนุษย์ โดยมีการสร้างตัวละครที่มีพฤติกรรมทำลายธรรมชาติและ 3) นำเสนอความ โหดร้ายของธรรมชาติ ที่ลงโทษมนุษย์จากการกระทำของมนุษย์ที่ทำลายธรรมชาติ เป็นการอธิบายถึงการลงโทษมนุษย์ ที่ธรรมชาติเอาคืนมนุษย์ เช่น วาตภัย อุทกภัย อัคคีภัยที่มาแบบไม่ทันตั้งตัว ทั้งนี้วรรณกรรมเยาวชนเป็นเครื่องมือ ในการสร้างและปลูกฝังให้เยาวชนมีจิตสำนึกเชิงนิเวศ ผ่านตัวละครเอก จาก เหตุการณ์ และสถานการณ์ที่ต้องให้ ตัวละครเอกหาวิธีการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: วรรณกรรมเยาวชน, เด็กชายต้นไม้, ทุงหย้า ป่าข้าว เจ้าเขากง และผม, การวิจารณ์เชิงนิเวศ

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์

ABSTRACT

This article aimed to analyze the relations of humans, animals, and nature appeared in youth literatures entitled ‘Thung Ya Pa Khao Chao Khao Kang Lae Phom’ and ‘Dekchai Tonmai’. This was qualitative research. The samples, ‘Thung Ya Pa Khao Chao Khao Kang Lae Phom’ and ‘Dekchai Tonmai’ youth literatures, were analyzed with Ecocriticism by Cheryll Glotfelty. The results of the study found that Thung Ya Pa Khao Chao Khao Kang Lae Phom’ and ‘Dekchai Tonmai’ constructed the relations of humans, animals, and nature in 3 topics were: 1) the interdependence among humans, animals, and nature by creating characters with a sense of environmental conservation, 2) the relations of humans, animals, and nature showed the destruction of the environment and animals by humans with creating characters who destroyed nature, and 3) the presentation of natural cruelty punishing humans who destroyed nature by describing the punishment of humans that nature took in return, for example, storms, floods, and fires occurred unexpectedly. Youth literature therefore was a tool for planting awareness and instilling ecological consciousness through the main characters, setting, events, and situations pushing the main characters to solve problems about nature and environment.

KEYWORDS: Youth Literature, Dekchai Tonmai, Thung Ya Pa Khao Chao Khao Kang Lae Phom, Ecocriticism

บทนำ

การเร่งรัดเติบโตทางเศรษฐกิจทุนนิยมของประเทศตลอด 60 กว่าปีที่ผ่านมา ได้สร้างบาดแผลต่อโลกและประชาชนด้วยปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีแต่วิกฤติรุนแรงขึ้น ชับซ้อนขึ้น และอยู่ในวังวนเดิมของโครงสร้างอำนาจเดิม รากสาเหตุจากระบบทุนนิยมเสรีที่แปลงร่างเป็นทุนนิยมสีเขียว ไม่คำนึงถึงขีดจำกัดธรรมชาติ แต่เอาทุกด้านทั้งการทำลายธรรมชาติและ การสร้างภาพและผลประโยชน์ (Boonchai, 2023a) ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นทั่วโลก การพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์เป็นต้นเหตุที่ทำให้มนุษย์เริ่มแสวงหาสิ่งที่ดี และแย่งชิงทรัพยากรโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมา ธรรมชาติเริ่มเสื่อมโทรม ดังจะเห็นได้จากความแห้งแล้งที่เข้ามาแทนความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ ดังนั้นแนวคิดเรื่องการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมจึงเริ่มปรากฏในประเทศไทย นอกจากนี้ วิภาวดี โก๊ะเค้า (Kokhao, 2021) ได้อธิบายว่า จากปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมดังกล่าว ทำให้ประเทศไทยหาแนวทางจัดการสิ่งแวดล้อม โดยประเทศไทยต้องทบทวนแนวคิดการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่อย่างหลากหลายและนำมาปรับใช้ในระยะยาว เช่น การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ธรรมาภิบาล และการมีส่วนร่วมของประชาชน (Good Governance and Public Participation), แนวคิดการกระจายอำนาจ (Decentralization) และสุดท้ายแนวคิดสิทธิชุมชน (Community Rights) เพื่อให้ประเทศไทยได้ทบทวนแนวคิดที่สามารถใช้ได้จริง เหมาะกับบริบทของประเทศไทยเป็นการวางรากฐานการดูแลสิ่งแวดล้อม หากสามารถทำได้จะทำให้การพัฒนาประเทศควบคู่ไปกับการจัดการสิ่งแวดล้อม และการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ทุกคนสามารถทำได้เลย คือตระหนักในจริยธรรมสิ่งแวดล้อม และสร้างจิตสำนึกเชิงนิเวศเพื่อปกป้องสิ่งแวดล้อมรอบตัวเรา เพื่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน

การวิเคราะห์วรรณกรรมตามการวิจารณ์เชิงนิเวศเป็นการให้ความหมายและสร้างความรู้ใหม่ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏในวรรณคดี โดยกำหนดแนวคิดและความหมายในการศึกษาวรรณคดีทั้งในด้านกฎเกณฑ์ การวิจารณ์

วรรณกรรมเชิงนิเวศถือเป็นการศึกษาวรรณกรรมเพื่อการอนุรักษ์และพิทักษ์สิ่งแวดล้อม แนวคิดวรรณกรรมเชิงนิเวศกล่าวได้ว่าเป็นการผสมผสานวิธีการของวิทยาศาสตร์กับวิชาการด้านมนุษยศาสตร์ คือการนำความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งศาสตร์ด้านนิเวศวิทยา มาเป็นฐานความรู้ในการอธิบายตีความตัวบทวรรณกรรม (Sangkaphanthanon, 2013, pp. 40–54) ตัวบทวรรณกรรมมีการอธิบายเนื้อหาสัมพันธ์กับชีวิต พฤติกรรม และสังคมของมนุษย์ ทำให้ผู้อ่านสนใจในการอ่าน และวรรณกรรมยังชี้แนะแนวทางด้านความคิดให้กับผู้อ่าน เมื่อก้าวถึงวรรณกรรม วรรณกรรมเยาวชนนับว่าเป็นตัวบทสำคัญและยังเป็นเครื่องมือเสริมทักษะทางปัญญาและยังเป็นแนวทางให้เยาวชนมีพฤติกรรมตามตัวละครเอกของเรื่อง เช่น รักสัตว์ ดูแลสิ่งแวดล้อมห่วงใยสุขภาพ ทั้งนี้ความสำคัญของวรรณกรรมเยาวชนที่มีบทบาทเป็นเครื่องมืออันทรงพลังที่จะช่วยให้เยาวชนเรียนรู้และยอมรับความหลากหลายที่เกิดขึ้นในสังคม (Wirojchoochut, 2022) จากตัวบทวรรณกรรมเยาวชนที่ผู้ประพันธ์มักนำเสนอภูมิหลังทางสังคม ครอบคลุมรวมทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นตามปรากฏการณ์ทางสังคม เช่น ปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมที่สัมพันธ์กับทุกคน ในการหาทางออกของปัญหาดังกล่าวมักมีกลไกในการนำเสนอผ่านตัวละครเอกของเรื่องที่มีบทบาทสำคัญในวรรณกรรม ในประเด็นสิ่งแวดล้อมตัวบทวรรณกรรมเยาวชนมักสร้างให้ตัวละครเอกตระหนักรู้ถึงความสำคัญของระบบนิเวศที่มีความสัมพันธ์กับมนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติ เพื่อให้เยาวชนผู้อ่านได้ตระหนักและพึงระวังปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ทั้งนี้ในการศึกษาวิธีการสื่อสารตัวบทในวรรณกรรมที่มีต่อเยาวชน นาฏอนงค์ พวงสมบัติ (Phuangsommat, 2021, p. 173) ได้อธิบายว่า วรรณกรรมเป็นประเภทของงานเขียนที่เป็นแหล่งความรู้ให้แก่เยาวชนได้เข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม รวมถึงการเรียนรู้เนื้อหาและพฤติกรรมของตัวละครในหลาย ๆ ด้าน ทั้งในด้านความคิด อารมณ์และการกระทำ ซึ่งอาจส่งผลต่อการแสดงออกของเยาวชนได้ หากเยาวชนเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจะส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้เป็นอย่างดี ปัจจุบันนี้มีวรรณกรรมที่มีเนื้อหาสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สัตว์

และธรรมชาตินำเสนอเกี่ยวกับระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมจำนวนมาก จากการศึกษาวรรณกรรมมีการนำระบบนิเวศมาอธิบายอาจส่งผลต่อพฤติกรรมและจิตสำนึกของผู้อ่านที่เป็นเยาวชนได้ เพราะวรรณกรรมมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์ เป็นเครื่องมือในการแสดงมุมมองของมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงแสดงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม (Naijarun, 2021, p. 73) ดังนั้นวรรณกรรมจึงเป็นเครื่องมือปลูกฝังความคิดให้กับเยาวชนได้หรือการซึมซับให้เยาวชนได้ตระหนักถึงสิ่งที่วรรณกรรมได้ถ่ายทอด โดยเฉพาะวรรณกรรมที่นำเสนอความเข้าใจธรรมชาติและเน้นการตระหนักถึงการปกป้องธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงกล่าวได้ว่าวรรณกรรมเยาวชนที่นำเสนอเนื้อหาด้านสิ่งแวดล้อมมีบทบาทที่แทรกแนวคิดด้านนิเวศให้กับเยาวชน เนื่องจากเยาวชนที่อ่านมักเป็นผู้ขับเคลื่อนพัฒนาประเทศในอนาคต

ในวรรณกรรมผู้ประพันธ์ได้ใส่ความหมายในคำเนื้อหา บทสนทนาของตัวละคร ฉาก และเหตุการณ์ต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่าวรรณกรรมเยาวชนมักนำเสนอเนื้อหาที่สัมพันธ์กับธรรมชาติ ในเนื้อหาส่วนใหญ่ผู้ประพันธ์มักสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติตามระบบนิเวศวิทยาผ่านตัวบทวรรณกรรม เพื่อให้ผู้อ่านมีความรู้ใหม่เกี่ยวกับระบบนิเวศที่มนุษย์ต้องพึ่งพาธรรมชาติ และตระหนักถึงความสำคัญของธรรมชาติ กล่าวได้ว่าในการศึกษาวรรณกรรมของไทยตั้งแต่ปี ค.ศ. 1977 มีวรรณกรรมที่นำเสนอเกี่ยวกับระบบนิเวศ โดยเฉพาะการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเรียกร้องให้มีแนวความคิดอนุรักษ์ป่าไม้เพื่อความสมดุลทางระบบนิเวศและมองว่าธรรมชาติและระบบนิเวศคือเหยื่อของทุนนิยมธรรมชาติ และระบบนิเวศคือสิ่งที่ฟื้นฟูได้ และมีการเรียกร้องให้มนุษย์สำนึกรักและเคารพธรรมชาติ (Chanthamat and Sangkhaphanthanon, 2019, pp. 213–223) เมื่อกล่าวถึงระบบนิเวศโดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติรอบตัวเรา กล่าวได้ว่า “ธรรมชาติ” อยู่ในฐานะองค์ประกอบของสิทธิและวิถีของสังคมที่สัมพันธ์กันระหว่างมนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติในแบบพึ่งพาซึ่งกันและกันไม่ใช้การครอบงำธรรมชาติ ทั้งนี้การอธิบายระบบนิเวศตามการอธิบายของมานุษยวิทยาสังแวดล้อมสายต่าง ๆ รวมถึง

นิเวศวัฒนธรรม จึงให้ความสำคัญต่อบทบาทของมนุษย์ในการปกป้องนิเวศหรือธรรมชาติ (Boonchai, 2023b)

งานวิจัยที่ศึกษาว่าทฤษฎีทางธรรมชาติในวรรณกรรมที่เห็นได้ชัดจนในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ พบในงานของอุไรวรรณ สิงห์ทอง, ธนพร หมูคำ, วัฒนชัย หมั่นยิ่ง, และภูริวรรณ วรานุสาสน์ (Singthong, Mookham, Munying, and Waranusant, 2023, pp. 99–116) ที่ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในงานของ คามิน คมนีย์: วิเคราะห์เชิงวาทกรรมผลการวิจัยสรุปว่าผลงานวรรณกรรมของคามิน คมนีย์นำเสนออุดมการณ์สำนึกนิเวศโดยเน้นการพึ่งพาธรรมชาติของมนุษย์ และยังมีการนำเสนอการทำลายธรรมชาติของมนุษย์ โดยเฉพาะระบบทุนนิยมที่เข้ามาแทรกแซงแต่ละพื้นที่ การนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติเพื่อเน้นให้เห็นว่าธรรมชาติมีความสำคัญโดยอธิบายผ่านฉาก เหตุการณ์ และตัวละคร

จากความสำเร็จเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวรรณกรรมเยาวชนของไทย เรื่อง “ทุ่งหญ้า ป่าข้าว เจ้าเขากาง และผม” ผลงานของ เอกอรุณ (Ekarun, 2020) และเรื่อง “เด็กชายต้นไม้” ผลงานของ เสาวรส มิตรปิยานุรักษ์ (Mitrapianurak, 2020) ซึ่งเป็นวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลแว่นแก้ว ประเภทนวนิยายสำหรับเยาวชนครั้งที่ 14 และครั้งที่ 15 เนื้อหาของวรรณกรรมทั้งสองเรื่อง ผู้ประพันธ์มีการประกอบสร้างเรื่องราวสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติอย่างน่าสนใจโดยสร้างตัวละครเอกมีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่อง และใช้บทสนทนาที่ให้ตัวละครเอกของเรื่องและตัวละครประกอบเรื่องให้ความสำคัญกับปัญหาสิ่งแวดล้อม มีการสร้างฉากโดยบรรยายฉากในบริบทสังคมชนบทของไทยที่มีความใกล้ชิดกับธรรมชาติ สัตว์ที่เป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินตามวิถีเกษตรกรไทย เช่น ควาย ม้า ไก่ และสร้างเหตุการณ์อันเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่เผชิญกับปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น ชยะ มลพิษ และมีกลไกในการให้ตัวละครหาทางออกเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม จากเรื่องราวที่น่าสนใจดังกล่าว จึงเหมาะสมในการนำวรรณกรรมทั้งสองเรื่องมาวิเคราะห์ตามแนวคิด

วิจารณ์เชิงนิเวศ โดยเน้นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติ ที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชนทั้งสองเรื่อง

บทความวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดวิจารณ์เชิงนิเวศ (Ecocriticism) ของ Glotfelty (1996) มาวิเคราะห์ดัดบทวรรณกรรมครั้งนี้

แนวคิดวิจารณ์เชิงนิเวศ (Ecocriticism) เป็นการศึกษาวรรณกรรมที่สัมพันธ์กับธรรมชาติ ดังที่ ธัญญา สังขพันธานนท์ (Sangkhaphanthanon, 2023) ได้สรุปแนวคิดวิจารณ์เชิงนิเวศ (Ecocriticism) ไว้ว่าเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ดัดบท โดยนักวิจารณ์เชิงนิเวศได้พยายามหรือสร้างวิธีการอ่านดัดบทตามแบบมนุษย์นิยมที่แต่เดิมอิงอยู่กับกรอบโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมและประสบการณ์ส่วนตัว นักวิจารณ์เชิงนิเวศได้มองภาษาในฐานะกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่ความสัมพันธ์ระหว่างจิตสำนึกของมนุษย์กับธรรมชาติ

วิจารณ์เชิงนิเวศ (Environmental Criticism หรือ Ecocriticism) หมายถึงการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติในงานวรรณกรรมกับสถานะแวดล้อมทางกายภาพ การวิจารณ์เชิงนิเวศตั้งอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดที่ว่า ดัดบทวรรณกรรมมีความสัมพันธ์กับสถานะแวดล้อมเชิงกายภาพ ในฐานะที่เป็นตัวกำหนดและส่งอิทธิพลในการประกอบสร้างเชิงความหมาย และเชิงประจักษ์ซึ่งกันและกัน นอกจากนี้การวิจารณ์แนวนิเวศยังวิเคราะห์วรรณกรรมโดยเชื่อมโยงและอาศัยความรู้จากสาขาวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์ เช่น นิเวศวิทยา และชีววิทยา (Sangkhaphanthanon, 2023) การวิจารณ์วรรณกรรมเชิงนิเวศเป็นการวิเคราะห์ปัญหาสิ่งแวดล้อมในมิติของวัฒนธรรมที่ผูกโยงกับจุดมุ่งหมายทางการเมืองและจริยธรรมที่จะอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (Pradittatsanee, 2016) ดังนั้น การวิเคราะห์ภาษาในวรรณกรรมตามแนวคิดวิจารณ์เชิงนิเวศ จึงเป็นวิธีการศึกษาเชิงนิเวศและการอ่านแบบตั้งคำถามในการวิเคราะห์ว่าดัดบทนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติอย่างไร

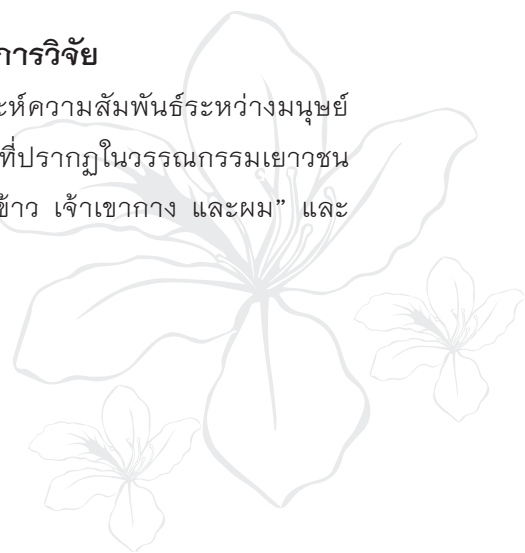
ผู้วิจัยได้ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจารณ์วรรณกรรมเชิงนิเวศ ได้แก่ งานของ ชาคริต

แก้วทันคำ (Kaewthankham, 2018) ที่ศึกษาเรื่อง “ภาพแทนตัวตนเชิงนิเวศในกวีนิพนธ์ ปลุกดอกไม้ไว้บนภูเขา” งานของ ทนงค์ จันทะมาตย์ และธัญญา สังขพันธานนท์ (Chanthamat and Sangkhaphanthanon, 2019) ที่ศึกษาเรื่อง “ภาพแทนของธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อมและพลวัตของสำนึกเชิงนิเวศในนวนิยายไทยระหว่าง พ.ศ. 2475-2556” ในนิทานพื้นบ้านเขมร” งานของ ขวัญชนก นัยจรัญ (Naijarun, 2021) ที่ศึกษาเรื่อง “จากวรรณกรรมสู่การสร้างจิตสำนึกเชิงนิเวศสำหรับเยาวชน: กรณีศึกษานวนิยายเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว” งานของวราภรณ์ เกิดพิมาย (Gerdpimai, 2023) ที่ศึกษาเรื่อง “งูหลงทอง: การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติตามแนวทางการศึกษาวรรณกรรมวิจารณ์เชิงนิเวศ” นอกจากนี้ ยังมีงานของ อุไรวรรณ สิงห์ทอง และคนอื่น ๆ (Singthong et al., 2023) ที่ศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในงานของ คามิน คมนีย์: วิเคราะห์เชิงวาทกรรม” งานดังกล่าวอธิบายภาพแทนธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสัมพันธ์กับมนุษย์ และยังมีการนำเสนอสัญลักษณ์ผ่านดอกไม้ ป่าไม้ งู ลิงค่างดีสิทธิ์ และยังใช้แนวคิดด้านพุทธศาสนาอธิบายจิตสำนึกเชิงนิเวศผ่านกฎไตรลักษณ์ ได้แก่ สรรพสิ่งคืออนิจจัง การตระหนักในทุกข์ และการไม่มีตัวตน

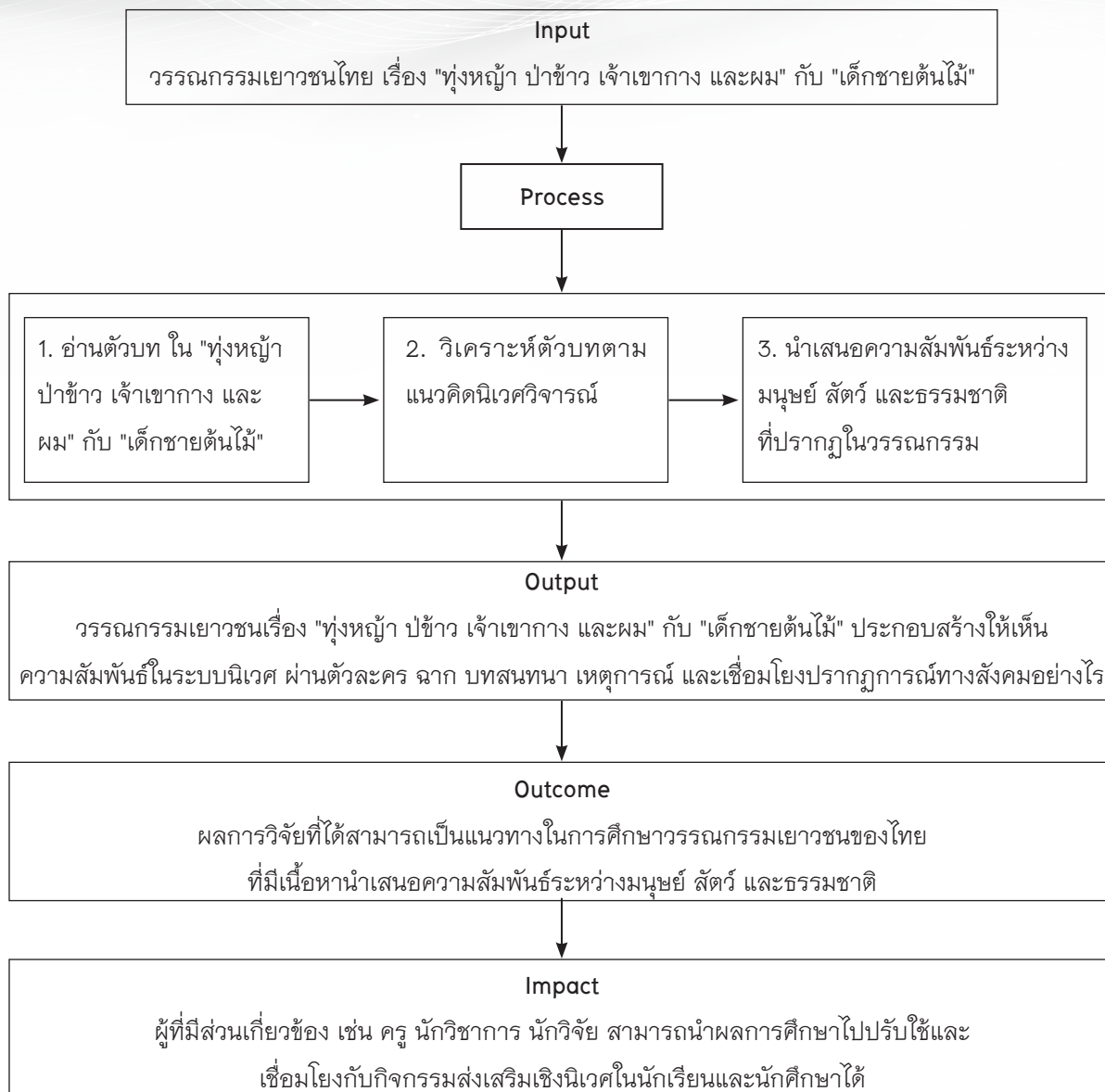
จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเลือกใช้แนวคิดวิจารณ์เชิงนิเวศเป็นแนวทางการวิเคราะห์ เพื่อสรุปการนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติผ่านดัดบท ฉาก ตัวละคร บทสนทนาที่ใช้ในการเล่าเรื่อง ใน “ทุ่งหญ้า ป่าข้าว เจ้าเขากาง และผม” กับ “เด็กชายต้นไม้” ว่าวรรณกรรมทั้งสองเรื่องมีกระบวนการนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง “ทุ่งหญ้า ป่าข้าว เจ้าเขากาง และผม” และ “เด็กชายต้นไม้”

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติ ในวรรณกรรมเยาวชน เรื่อง “ทุ่งหญ้า ป่าข้าว เจ้าเขากาง และผม” และ เรื่อง “เด็กชายต้นไม้”: วิเคราะห์ตามแนวคิดวิจารณ์เชิงนิเวศ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

กลุ่มข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มข้อมูลแบบเจาะจง คือ วรรณกรรมเยาวชนที่นำเสนอเนื้อหาสัมพันธ์ตามระบบนิเวศ ระหว่างมนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติ จำนวน 2 เรื่อง คือ “ทุ่งหญ้า ป่าข้าว เจ้าเขากาง และผม (Ekarun, 2020) ของ เอกอรุณ และเรื่อง “เด็กชายต้นไม้” (Mitrapiyaturak, 2020) ของ เสาวรส มิตรปิยานุรักษ์ ซึ่งเป็นวรรณกรรม

เยาวชนที่ได้รับรางวัลแว่นแก้ว ประเภทนวนิยายสำหรับเยาวชน ครั้งที่ 14 และครั้งที่ 15

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตารางบันทึกตัวบทเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ สร้างจากแนวคิดวิจารณ์เชิงนิเวศ ประกอบด้วย 5 ประเด็น ได้แก่ 1) การพึ่งพากันและกันระหว่างมนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติ 2) จริยธรรมสิ่งแวดล้อม 3) ลำบากเชิงนิเวศ 4) มนุษย์ผู้ทำลายสิ่งแวดล้อมและสัตว์ และ 5) ธรรมชาติลงโทษมนุษย์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

รวบรวมข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมเยาวชนไทย เรื่อง “ทุ่งหญ้า ป่าช้า เจ้าเขากาง และผม” กับ เรื่อง “เด็กชายต้นไม้” และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมไทย วรรณกรรมเยาวชนตามแนวคิดวิจารณ์เชิงนิเวศ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์วรรณกรรมตามเนื้อหา (Content Analysis) จากวรรณกรรมเรื่อง “ทุ่งหญ้า ป่าช้า เจ้าเขากาง และผม” และ เรื่อง “เด็กชายต้นไม้” ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อตอบคำถามหลักของการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อสรุปผลการวิจัยและนำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analytics)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติ ในวรรณกรรมเยาวชน เรื่อง “ทุ่งหญ้า ป่าช้า เจ้าเขากาง และผม” และเรื่อง “เด็กชายต้นไม้” วิเคราะห์ตามแนวคิดวิจารณ์เชิงนิเวศ ได้ข้อค้นพบว่า วรรณกรรมทั้งสองเรื่องประกอบสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติ แบ่งเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1) มนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติพึ่งพากันและกัน โดยประกอบสร้างตัวละครเอกให้มีจริยธรรมที่ดีต่อสัตว์ และสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม 2) ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติ ที่มนุษย์เป็นผู้ทำลายสิ่งแวดล้อม และสัตว์ด้วยน้ำมือของมนุษย์ โดยมีการสร้างตัวละครให้มีพฤติกรรมทำลายธรรมชาติ และ 3) นำเสนอความโหดร้ายของธรรมชาติที่ลงโทษมนุษย์จากการกระทำของมนุษย์ที่ทำลายธรรมชาติ เป็นการอธิบายถึงการลงโทษมนุษย์ที่ธรรมชาติเอาคืนมนุษย์ ดังนี้

วรรณกรรมเยาวชน เรื่อง “ทุ่งหญ้า ป่าช้า เจ้าเขากาง และผม” นำเสนอการพึ่งพากันและกันระหว่างมนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติ 9 ตอน จากเนื้อหาทั้งหมด 21 ตอน ส่วนเรื่อง “เด็กชายต้นไม้” นำเสนอการพึ่งพากันและกันระหว่างมนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติ 8 ตอน จากเนื้อหาทั้งหมด 14 ตอน เรื่อง “ทุ่งหญ้า ป่าช้า

เจ้าเขากาง และผม” นำเสนอด้านการทำลายสิ่งแวดล้อม และสัตว์ด้วยน้ำมือของมนุษย์ 6 ตอน จากเนื้อหาทั้งหมด 21 ตอน ใน “เด็กชายต้นไม้” นำเสนอด้านการทำลายสิ่งแวดล้อมและสัตว์ด้วยน้ำมือของมนุษย์ 7 ตอน จากเนื้อหาทั้งหมด 14 ตอน เรื่อง “ทุ่งหญ้า ป่าช้า เจ้าเขากาง และผม” นำเสนอด้านความโหดร้ายของธรรมชาติที่ลงโทษมนุษย์ 1 ตอน จากเนื้อหาทั้งหมด 21 ตอน และเรื่อง “เด็กชายต้นไม้” นำเสนอด้านความโหดร้ายของธรรมชาติที่ลงโทษมนุษย์ 5 ตอน จากเนื้อหาทั้งหมด 14 ตอน ดังตัวอย่างการวิเคราะห์ ดังนี้

1. มนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติพึ่งพากัน และกัน โดยประกอบสร้างตัวละครเอกให้มีจริยธรรมที่ดีต่อสัตว์และสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม

ผู้ประพันธ์ทั้งสองเรื่องได้ประกอบสร้างตัวละครเอกให้มีจริยธรรมที่ดีต่อสัตว์และสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยอธิบายการพึ่งพากันและกันระหว่างมนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติ ใน “ทุ่งหญ้า ป่าช้า เจ้าเขากาง และผม” เป็นการอธิบายด้วยบทที่ผู้ประพันธ์อธิบายผ่านตัวละคร เหตุการณ์ บทสนทนา และฉาก โดยเฉพาะสัตว์เลี้ยงอย่างควายซึ่งเป็นสัตว์ที่มีความคุ้นเคยกับมนุษย์ อันเป็นการอธิบายการพึ่งพาอาศัยกันและกันระหว่างมนุษย์กับสัตว์ที่เป็นเพื่อนทำงานในสังคมเกษตรของไทย และใน “เด็กชายต้นไม้” ผู้ประพันธ์สร้างตัวละครตัวดีให้มีจิตสำนึกอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยใช้ภาษาระดับคำระดับประโยค และการแทรกข้อคิดด้านสิ่งแวดล้อมในการบรรยายฉาก เหตุการณ์ และการใช้ภาษาในบทสนทนายระหว่างตัวละครดีกับตัวละครดีโต้ตอบกันเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติกับมนุษย์ที่มีความงดงามเสมือนมิตรภาพระหว่างมนุษย์ สัตว์ และสรรพสิ่งในโลก ดังตัวอย่างและบทวิเคราะห์ต่อไปนี้

ใน “ทุ่งหญ้า ป่าช้า เจ้าเขากาง และผม” ตอนที่ 2 เด็กชายผู้ไม่มีควายเป็นของตัวเอง เป็นฉากที่พ่อแม่ของชิงเก็บเกี่ยวข้าวที่สุกแล้วในนาเพื่อนวดข้าวเตรียมเป็นค่าเช่าควายให้เจ้าของควาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

นานเกือบสี่เดือนหลังจากนั้น ข้าวทุกต้นถูกเก็บเกี่ยวแล้วขนย้ายสู่ลานพ่อแม่และพี่สาว

รวมทั้งผมช่วยกันฟาดตี จ้างเกวียนของคนอื่น ขนย้ายสู่ยังฉาง ห้างวัยกลางคนเจ้าของควาย หวนกลับมาเยี่ยมเราอีกครั้งพร้อมเกวียนเทียม วัวคู่งาม [...]

เราขนย้ายข้าวเปลือกหลายกระบุงจาก ยังฉางของเราสู่เกวียนเทียมวัวคู่งามขณะที่ ลูกเขยเจ้าของผู้ขับเกวียนห่างออกไป

(Ekarun, 2020, p. 15)

ฉากข้างต้น เป็นการอธิบายการพึ่งพาสัตว์เลี้ยง ใช้งาน เช่น วัว ควาย และม้า ที่เป็นสัตว์มีประโยชน์มาก สำหรับมนุษย์ตั้งแต่อดีต วัวและควายเป็นสัตว์ที่ผูกพัน กับวิถีชีวิตมนุษย์มาช้านาน มนุษย์สามารถประหยัด แรงงานได้โดยอาศัยควายและม้าเป็นพาหนะในการขนส่ง และสัตว์เลี้ยงเพื่อใช้งานเหล่านี้ยังช่วยให้มนุษย์ขนส่ง สิ่งของที่มีขนาดใหญ่ มีน้ำหนักหรือที่ขนย้ายยาก แทนการใช้แรงงานมนุษย์ที่ถูก สะดวก และไม่ต้องจ่าย ค่าจ้างแรงงาน ขณะเดียวกันก็สามารถใช้ควายและม้า เป็นพาหนะเพื่อประหยัดเวลาในการเดินทางไปในที่ต่าง ๆ หรือไปไร่ไปนาได้ เพราะสัตว์เลี้ยงเหล่านี้สามารถเดิน ในพื้นที่ราบพื้นที่ชันข้ามลำน้ำได้อย่างสบาย ฉากนี้ จึงเป็นการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ โดยมนุษย์นำมาใช้งานในการเกษตร รวมทั้งใช้เป็น พาหนะขนส่งผลผลิตทางการเกษตรทำให้ประหยัดเวลา การเดินทางของมนุษย์

ใน “เด็กชายต้นไม้” ตอนที่ 11 บทสนทนา ระหว่างดินกับกระแต ตัวละครเอกของเรื่อง ในฉากที่ ละไม กระแต ดิน และอาศายุอยู่ในห้องเรียน ซึ่งดิน ได้เล่าให้เพื่อนร่วมชั้นเรียนฟังถึงคุณค่าของต้นไม้ ดังนี้

“ที่จริงต้นไม้มีความสำคัญต่อโลก และมีประโยชน์มากมาย ทั้งให้ร่มเงา ให้อากาศบริสุทธิ์แก่เรา” กระแต นึกถึงคำสอนของครู “แต่ทำไมคนถึงไม่เห็นคุณค่าของต้นไม้กันนะ” “เมื่อไรคนจะเลิกตัดไม้ทำลายป่ากันเสียทีนะ” ดิน เหยยอย่างแข็ง ๆ

(Mitrapayanurak, 2020, p. 82)

บทสนทนานี้ระหว่างดินกับกระแตข้างต้น กระแต แนะนำให้ละไม ดิน ช่วยกันตัดใบตองไปขายให้พ่อค้า แม่ค้าในตลาดแทนการใช้ถุงพลาสติกบรรจุอาหาร การใช้ถุงพลาสติกอย่างแพร่หลายยังส่งผลโดยตรง ต่อการพัฒนาการเกษตรและเป็นภัยคุกคามต่อการอยู่รอด ของสัตว์และพืช บทสนทนาดังกล่าวจึงเป็นการอธิบาย การพึ่งพาธรรมชาติของมนุษย์และให้ตระหนักถึง ความสำคัญของสิ่งแวดล้อม ผู้ประพันธ์ต้องการให้ผู้อ่าน ที่เป็นเยาวชนใส่ใจถึงผลกระทบของการใช้ถุงพลาสติก เพราะก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศและร่างกายมนุษย์ และหากสังคมมีการตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลง การใช้วัสดุที่มาจากธรรมชาติแทน มนุษย์เรานับได้ว่า มีการพึ่งพาธรรมชาติและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

2. ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติที่มนุษย์เป็นผู้ทำลายสิ่งแวดล้อม และสัตว์ด้วยน้ำมือของมนุษย์

ใน “ทุ่งหญ้า ป่าช้า เจ้าเขากาง และผม” และ “เด็กชายต้นไม้” ผู้ประพันธ์สร้างตัวละครที่มีพฤติกรรม ทำลายธรรมชาติ เนื้อเรื่องอธิบายให้เห็นถึงพฤติกรรม ของมนุษย์ที่เป็นผู้ทำลายสิ่งแวดล้อมและสัตว์ที่เป็น เสมือนเพื่อนของมนุษย์ ผู้ประพันธ์นำเสนอลักษณะ คู่ตรงข้ามของตัวละครที่มีพฤติกรรมดีกับตัวละคร ที่มีพฤติกรรมร้าย ใน “เด็กชายต้นไม้” ตัวละครที่มี พฤติกรรมดี คือ อาศายุ ละไม กระแต และดิน ส่วนตัวละคร ที่มีพฤติกรรมร้าย คือ โต และเก่ง ใน “ทุ่งหญ้า ป่าช้า เจ้าเขากาง และผม” ตัวละครที่มีพฤติกรรมดี คือ คนที่พึ่งพาสิ่งแวดล้อมได้พึ่งพาอาหารจากสิ่งแวดล้อม ในลักษณะการพึ่งพาตามธรรมชาติและไม่ทำลาย สิ่งแวดล้อม ส่วนตัวละครที่มีพฤติกรรมร้ายในเรื่อง ไม่ได้ระบุชื่อชัดเจน แต่นำเสนอให้เห็นบทบาทในการ เป็นผู้ทำลายธรรมชาติและสัตว์ ดังตัวอย่างและ บทวิเคราะห์ต่อไปนี้

ใน “ทุ่งหญ้า ป่าช้า เจ้าเขากาง และผม” ตอนที่ 7 ไร่เขียวหางแดง เป็นการบรรยายฉากที่ลูกทองดี ใช้ไก่ คือ ไร่เขียวหางแดงไปชนกับไก่ตัวอื่น ดังตัวอย่าง

ทันทีที่ไก่ต่างหมู่บ้านทั้งสองหลุดจากมือเจ้าของ มันปรี๊ดเข้าหากัน ฟุ้งจะงอยปากจิกตี ขยับปีกบินเดี่ยว ๆ สะบัดขาซึ่งเคยมีเดือยแหลมคม หวังแทงคู่ต่อสู้ เสียงเฮดังขึ้นรอบสังเวียน ลุงทองดีซึ่งถอยออกไปนั่งบนม้าไม้จึงดูการต่อสู้ด้วยสีหน้าสงบ

แรกผมสนใจช่วยไอ้เขียวหางแดง ไม่ใช่เพราะอยากได้รองเท้า หรือเอาใจช่วยให้ลุงทองดีชนะเดิมพัน แต่มันเป็นไก่ที่ผมอุ้มฝ่าท้องทุ่ง ชายป่า และถนนลูกรัง ผมมีส่วนเป็นเจ้าของไก่ตัวนี้ ครั้นการต่อสู้ผ่านไปไม่นานไอ้เขียวหางแดงซึ่งแข็งแรงและตะหนักรกว่ากระหน่ำจิกตีแทบจะข้างเดียว มันเป็นไก่ชนที่เก่งตามที่ลุงทองดีพูดไว้ไม่ผิด เสียงต่อไอ้เขียวดังขึ้นไม่หยุด ไอ้แดงไก่เจ้าถิ่นนาน ๆ จะตอบโต้ได้ ถูกไล่ต้อนไปจนมุมผนังสังเวียน ชุกหัวหลบลงใต้ปีกไอ้เขียว หงอนร่ำเลือด ตาแตกไปข้าง ลำคอมีเลือดไหลซึม

(Ekarun, 2020, p. 46)

บทบรรยายข้างต้น เป็นการอธิบายให้เห็นถึงวิธีการชนไก่ตามการละเล่นของชาวชนบท โดยเฉพาะผู้ชายที่ชอบชนไก่เพื่อพนัน ที่แม้ว่าการชนไก่จะเป็นการละเล่นของมนุษย์ แต่นับว่าเป็นการปลุกไก่ให้ต่อสู้กัน ด้วยการเดิมพันด้วยเงิน นับว่าเป็นการทำลายหรือทำร้ายสัตว์ด้วยความสนุกหรือด้วยน้ำมือของมนุษย์ มนุษย์ปล่อยให้ไก่สองตัวจิกตีฆ่ากันเองเพราะความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ที่จะเล่นการพนัน การแข่งขันการชนไก่อาจทำให้ไก่บางตัวเกิดบาดเจ็บ และบางตัวถึงกับตายในสังเวียนชนไก่ การชนไก่และการสู้วัวกระทิงเพื่อวัตถุประสงค์ในการพนัน ถือเป็นการกระทำที่โหดร้ายและเป็นอันตรายต่อสัตว์ ถึงแม้ว่าไก่โต้งจะมีลักษณะของไก่ที่ชอบจิกตีชนกันก็ตาม แต่ไก่ที่จิกตีกับธรรมชาติจะเกิดขึ้นในกรณีที่แย่งของกัน แต่ไม่ได้เกิดขึ้นบ่อย ๆ หรือมีความอยากรจะชนกันเหมือนกับคนต้องการให้ชนกัน ฉากนี้จึงการอธิบายการทำลายสัตว์ด้วยน้ำมือของมนุษย์ การใช้การต่อสู้ของสัตว์เพื่อพนัน ส่งผลเสียร้ายแรงต่อร่างกายของสัตว์ ชีวิตสัตว์ไม่ใช่สิ่งที่มนุษย์สามารถใช้เป็นเดิมพันได้ พฤติกรรมการต่อสู้

ของไก่เมื่อไก่ตัวใดตัวหนึ่งแพ้ไม่ว่าจะหรือตาย มนุษย์มีความสนใจ พอใจต่อผลที่กระทำจึงเป็นพฤติกรรมที่ไม่ควรเกิดขึ้นกับสัตว์

ใน “เด็กชายต้นไม้” ตอนที่ 4 เป็นบทสนทนา ระหว่างอาศากับละไม ในฉากที่จอห์นขอให้ไม้ช่วยเป็นไกด์นำเที่ยวป่า เนื่องจากทั้งสองครอบครัวเป็นเพื่อนร่วมชั้นเรียนกัน พวกเขาจึงเข้าไปในป่าด้วยกัน ดังนี้

“ต้นไม้ในกรุงเทพโดยเฉพาะที่ปลูกตามริมถนน หน้าตาจะมอมแมมรูปร่างก็พิกลพิการ” อาศานิยมอยากใช้คำว่าอัปลักษณ์

“เธอรู้ได้ยังไงว่าต้นไม้ในกรุงเทพหน้าต้ามอมแมม มีรูปร่างพิกลพิการ” ละไมยังไม่เคยไปกรุงเทพ

“ต้นไม้ตามถนนต้องทนสุดตมคว้นพิษทั้งวัน แดดยังมีฝุ่นจับหนาที่ใบส่วนรูปร่างที่ฉันว่าพิกลพิการก็เป็นเพราะต้นไม้ถูกตัดกิ่งตัดใบอย่างไม่ปราณีปราศรัย บางต้นถูกตัดจนใบโกรนเหลือแต่ลำต้น ไม่ได้แผ่กิ่งก้านอย่างเป็นอิสระตามธรรมชาติของต้นไม้” อาศานิยม “เธออาจคิดว่าต้นไม้ที่ถูกตัดกิ่งตัดใบให้เหลือแต่ตอจะแตกใบใหม่ได้ นั่นเป็นความเข้าใจผิดอย่างร้ายแรง ตรงกันข้ามมันจะทำให้ต้นไม้อ่อนแอลงไปเรื่อย ๆ และโค่นล้มหรือยืนต้นตายได้ง่าย”

ละไมรู้มาจากพ่อว่าคนในเมืองมักจะกัดกิ่ง บั่นยอด และลิดพุ่มใบทั้งด้วยเหตุผลเพราะกิ่งก้านต้นไม้ระคายไฟฟ้า... “ต้นไม้ในป่าที่นี้โชคดีมากนะ ไม่มีใครไปตัดแต่งกิ่งก้านของพวกเขา” อาศานิบมือไปตามลำต้นของต้นไม้ไทรเบา ๆ “ถ้าไม่มีกิ่งก้านของต้นไม้ แล้วนกจะมีที่พักที่เกาะกันหรือ”

(Mitrapayanurak, 2020, pp. 34-35)

บทสนทนาข้างต้น อาศานิล้ำถึงต้นไม้ในกรุงเทพฯ เปรียบเทียบกับต้นไม้ในป่าที่ไม่เหมือนกัน ต้นไม้ในเมืองได้รับความเสียหายจากก๊าซพิษที่มนุษย์ปล่อยออกมาทั้งควันพิษจากรถยนต์และอื่น ๆ และการตัดกิ่งตอนกิ่ง

ให้ต้นไม้โตไม่สูงตามธรรมชาติทำให้ต้นไม้ในเมืองเป็นต้นไม้ที่ถูกตัดแต่งกิ่งก้านจนไม่เหลือลักษณะเดิมและตายง่าย แต่ต้นไม้ในป่าเติบโตตามธรรมชาติไม่มีความเสียหายจึงสวยงามและโชดดีกว่าต้นไม้ในเมือง บทสนทนานี้จึงเป็นการอธิบายมนุษย์ที่มีบทบาทส่งผลกระทบต่อความเจริญเติบโตของต้นไม้ และต้นไม้ที่ได้รับความเสียหายก็เกิดจากฝีมือของมนุษย์ที่เป็นผู้กำหนดและทำลายธรรมชาติจากการกระทำของมนุษย์ ด้วยการใช้ความเปรียบ โดยการเปรียบเทียบ “ป่ากับเมือง” “ความสวยงามกับอุปสรรค” เพื่อแสดงให้เห็นความแตกต่างของต้นไม้ที่ปลูกกันในต่างพื้นที่ รวมทั้งผลกระทบที่เกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์ไม่ว่าจะเกิดจากการฟันคว้นจากยานพาหนะเพื่อทำลายธรรมชาติทางอ้อมก็มาจากการพฤติกรรมของมนุษย์เราทั้งนั้น

3. นำเสนอความโหดร้ายของธรรมชาติที่ลงโทษมนุษย์จากการกระทำของมนุษย์ที่ทำลายธรรมชาติ

ใน “เด็กชายต้นไม้” และ “ทุ่งหญ้า ป่าข้าว เจ้าเขากาง และผม” ผู้ประพันธ์ทั้งสองเรื่องประกอบสร้างฉาก ตัวละคร เพื่อให้เห็นถึงการลงโทษมนุษย์ที่ธรรมชาติเอาคืนมนุษย์ เป็นการนำเสนอผลของการกระทำที่เกิดจากมนุษย์เป็นผู้ทำลายสิ่งแวดล้อมและสัตว์ตามความปรารถนา และความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางระบบนิเวศ ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ธรรมชาติ และสัตว์เกิดจากการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของมนุษย์ซึ่งฝ่าฝืนกฎของธรรมชาติ จึงนำไปสู่ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมและส่งผลกระทบต่อการอยู่รอดของมนุษย์ชาติ ความสมดุลภายในของธรรมชาติ ความสมดุลของสังคมมนุษย์ และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติถูกทำลายลง ผู้ประพันธ์ได้บรรยายฉาก เหตุการณ์ และบทสนทนาถึงปัญหาความสัมพันธ์กับธรรมชาติ เช่น พายุ การเปลี่ยนป่าให้เป็นพื้นที่เกษตรกรรมจึงทำให้เกิดน้ำท่วมในฉากเหล่านี้จึงเป็นการอธิบายธรรมชาติลงโทษมนุษย์ ดังตัวอย่างและบทวิเคราะห์ต่อไปนี้

ใน “ทุ่งหญ้า ป่าข้าว เจ้าเขากาง และผม”
ตอนที่ 5 โรงเรียนที่ถูกวางเพลิง เป็นการบรรยายฉาก

ขณะที่ครูอยู่ในชั้นเรียนจู่ ๆ พายุร้าย ฝนตก ลมพัดแรง หลังคาและผนังโรงเรียนพังทลาย นักเรียนต่างวิ่งออกจากห้องเรียน อุปกรณ์การเรียนของนักเรียนจำนวนมากได้รับความเสียหาย ดังตัวอย่าง

ครูบุญเลิศยืนชมวัดคิ้วหน้า ความโกลาหลบังเกิดขึ้น ไม่มีใครอยู่นิ่งตามคำสั่งของแกอีกต่อไป ผมเองก็รวบหัวข้าวและกระดานชนวนที่ยังไม่ได้ใช้ในมัดผ้าขาวม้า กรูตามคนอื่น ๆ หนีฝนท่ามกลางสายลมครางฮือและหวีดหวิวรวมทั้งเสียงตึกถล่มและเสียงร้องของนักเรียนหญิงฝ่าผนังอีกแผ่นด้านตรงข้ามก็ปลิวหายไปอีกต่อมาก็คือหลังคาแผ่นแรก แผ่นที่สอง แล้วจากนั้นก็ไม่มีเหลือคืบหัวแม่มือแต่แผ่นเดียว [...]

ผมเปียกไปหมดทั้งตัวแล้วตอนฝ่าลมและฝนออกไปข้างนอก ทั้งตัวนอนหงายกับพื้นหญ้าเจิ่งน้ำฝน ไม่ใช่แค่เสียงลม ผมได้ยินเสียงกิ่งไม้หักและไม่ใหญ่บางต้นโค่นล้มลงกระแทกพื้น [...]

โรงเรียนแทบไม่เหลือซาก พายุและสายฝนทิ้งไว้เพียงเศษไม้และเสาบางต้น ห่อข้าวกลางวันของนักเรียนเกือบทั้งหมดบีบแบน เปียกน้ำบ้างก็หล่นหายไป สมุดและดินสอยับเยินและเปียกฝน

(Ekarun, 2020, pp. 32-33)

ฉากข้างต้นผู้ประพันธ์สร้างสภาพอากาศเลวร้ายที่เป็นผลมาจากธรรมชาติโหดร้ายลงโทษมนุษย์จากการทำลายสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ ลมพายุฝนหนักที่เกิดขึ้นส่งผลให้อาคารเรียนพัง อุปกรณ์การเรียนของนักเรียนได้รับความเสียหาย พายุหรือวาตภัยคุกคามชีวิตมนุษย์ในสภาพอากาศเลวร้ายเช่นนี้ มนุษย์อาจถูกลมแรงพัดปลิวไป และบ้านต้นไม้อาจพังทลายได้ สภาพอากาศเช่นนี้ยังทำลายทรัพย์สินของมนุษย์อีกด้วย ฉากนี้เป็นการอธิบายธรรมชาติโหดร้ายที่ลงโทษมนุษย์หรือธรรมชาติเอาคืนมนุษย์ เป็นความเสียหายของมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์เคยทำลายธรรมชาติก่อนจึง

ถูกธรรมชาติลงโทษอย่างรุนแรง เป็นความโหดร้าย
ของธรรมชาติที่ทำลายหรือลงโทษมนุษย์

ใน “เด็กชายต้นไม้” ตอนที่ 7 บทสนทนา
ระหว่างละไมกับอาศาศ ในฉากที่ละไมกับอาศาศนั่งเล่น
ใต้ต้นหางนกยูง ได้มีชายคนหนึ่งเข้าไปในป่าจับนกเงือก
ต้นไม้ในป่าจึงลงโทษเขาโดยปล่อยให้เขาหลงทาง
ดังตัวอย่าง

ต้นหางนกยูงบอกฉัน” เมื่อสัมผัสต้น
หางนกยูง อาศาศจึงได้รู้ว่าผู้ชายที่หลงป่าคนนั้น
อยู่ที่ไหน “แต่ที่ทุกคนตามหาเขาไม่เจอ ก็เพราะ
ต้นไม้ในป่าโกรธผู้ชายคนนี้นะมากที่เขาฆ่าลูกนก
จับนกเงือก”

“ต้นไม้ก็เลยพรางตา ทำให้เขาเดินสะดุด
รากไม้พลัดตกจากเนินเขาไปติดอยู่ในซอกหิน
แล้วใช้ใบไม้บังไว้ไม่ให้ใครเห็น และขอร้องแมลง
กับนกให้ช่วยกันร้องเสียงดัง ๆ กลบเสียงร้อง
ขอความช่วยเหลือของผู้ชายคนนั้น ทำให้ไม่มีใคร
เห็นและได้ยินเสียงของเขา” อาศาศบอกละไม
ตามที่รู้มาจากต้นหางนกยูง ละไมแหม่งหน้ามอง
ต้นหางนกยูงที่สายกิ่งใบโอบเอนไปตามแรงลม
เธอรูสึกแปลกใจที่ต้นหางนกยูงไม่ได้อยู่ในป่า
แต่กลับรู้เรื่องที่เกิดขึ้นได้

(Mitrapayanurak, 2020, pp. 52-53)

บทสนทนาข้างต้นนี้ เป็นฉากที่ผู้ประพันธ์
ได้จินตนาการให้ต้นไม้คือต้นหางนกยูงสามารถสื่อสาร
กับอาศาศที่เป็นมนุษย์ได้ว่า ผู้ชายที่หลงเข้าไปในป่าที่
ชาวบ้านกำลังตามหาเขามีพฤติกรรมไม่ดี คือ จับนกเงือก
ซึ่งเป็นนกสงวนตามพระราชบัญญัติการคุ้มครองสัตว์ป่า
ป่าไม้จึงพาลงตัวไม้ให้เขาออกจากป่าได้ และร้องขอ
ความช่วยเหลือผู้คนไม่ได้ อาศาศจึงคุยกับละไม ต้นหางนกยูง
ที่รู้ว่าชายที่หายตัวไปในป่าคือคนลักลอบจับนกเงือก ดังนั้น
สัตว์และพืชในป่าจึงช่วยกันลงโทษเขา เหตุการณ์นี้อธิบาย
ถึงการลักลอบจับสัตว์ป่าถือว่าผิดกฎหมาย ซึ่งนกเงือก
เป็นสัตว์คุ้มครองของไทยและเป็นสัตว์ป่าหายากที่
ใกล้สูญพันธุ์ บทสนทนานี้จึงเป็นการอธิบายความโหดร้าย

ของธรรมชาติที่ลงโทษมนุษย์โดยนำความเชื่อเรื่องอำนาจ
ลึกลับมาอธิบาย เช่น “ปาปิต” หากพูดไม่ดีเข้าไปในป่า
อาจหลงทางแม้ใครต้องการช่วยเหลือก็ช่วยไม่ได้เพราะ
มองไม่เห็น และถึงแม้จะร้องขอความช่วยเหลือ ผู้อื่นก็
ไม่สามารถช่วยเหลือได้เพราะไม่ได้ยินเสียงร้องนั้น เป็นการ
นำความเชื่อของสังคมไทยมาอธิบายความโหดร้าย
ของธรรมชาติที่ลงโทษมนุษย์จากการลบหลู่ธรรมชาติ
โดยเข้าไปทำลายป่าและสัตว์สงวน การอธิบายเหตุการณ์
นี้จึงเป็นการตอกย้ำแนวคิดด้านความเชื่อของสังคมไทย
ที่เชื่อเรื่องลึกลับและการเคารพป่าเขาที่มองในมนทัศน์
มีอำนาจยิ่งใหญ่ผู้คนต้องเคารพป่า

สรุปผลการวิจัย

จากบทวิเคราะห์สรุปได้ว่า เรื่อง “เด็กชายต้นไม้”
และ เรื่อง “ทุ่งหญ้า ป่าข้าว เจ้าเขากาง และผม” สรุปว่า
ผู้ประพันธ์ทั้งสองเรื่องนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่าง
มนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติ ตรงกันทั้ง 3 ประเด็น
โดยผู้ประพันธ์ทั้งสองเรื่องเน้นย้ำการประกอบสร้าง
ประเด็นที่ 1 คือ การพึ่งพากันและกันระหว่างมนุษย์
สัตว์และธรรมชาติ โดยสร้างตัวละครให้ตระหนักถึง
ความเชื่อมโยงระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและสัตว์
เพราะทุกแห่งหนธรรมชาติและสัตว์ต่างมีความสัมพันธ์
กันและกัน ตามแนวคิดนิเวศที่ทุกสรรพสิ่งต่างพึ่งพา
กันและกัน ทั้งนี้ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับธรรมชาติ
คือ การพึ่งพาอาหารจากธรรมชาติ เช่น เห็ด มะกอกป่า
หน่อไม้ ปลา และปู ล้วนมาจากธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์
อันเป็นระบบนิเวศที่เป็นไปตามระบบห่วงโซ่อาหาร
และมนุษย์ยังสร้างรายได้จากทรัพยากรธรรมชาติที่
เกิดขึ้นอย่างสมดุล อันประกอบด้วยความสมดุลระหว่าง
แหล่งน้ำ ความชื้น และอุณหภูมิ เช่น ใบตอง ให้ห่ออาหาร
แทนพลาสติก และใช้ไม้ไผ่จักเป็นตอกสานกระบี่ใส่ข้าว
เพื่อลดปัญหาขยะและใช้ทรัพยากรจากธรรมชาติใน
วิถีชีวิตรวมทั้งสร้างรายได้ ปัจจัยเหล่านี้คือสิ่งที่มนุษย์
ได้อาศัยพึ่งพาธรรมชาติเพื่อความอยู่รอดทั้งเป็น
แหล่งอาหารและสร้างรายได้ ในประเด็นที่ 2 ที่นำเสนอ
ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสัตว์และธรรมชาติ ที่มนุษย์
มีพฤติกรรมทำลายสิ่งแวดล้อมและสัตว์ด้วยน้ำมือ

ของมนุษย์ โดยการสร้างฉากให้มีตัวละครที่มีพฤติกรรมด้านร้ายที่ชอบทำลายสัตว์และธรรมชาติ เช่น การฆ่าม้าและควาย การชนไก่เพื่อการพนัน การทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น การตัดต้นไม้ การทิ้งก้นบุหรี่ในป่าจนทำให้เกิดไฟไหม้ป่า และการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จำนวนมากเป็นมลพิษทางอากาศ และมีตัวละครที่มีพฤติกรรมดีช่วยกันหาทางออกในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น โดยการร่วมมือการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น เพาะกล้าไม้ เพาะเนื้อเยื่อไม้หายาก ปลูกต้นไม้ ดูแลต้นไม้ และรณรงค์การปลูกต้นไม้เพิ่มเติม และผู้ประพันธ์ทั้งสองยังประกอบสร้างประเด็นที่ 3 คือ อีกด้านของธรรมชาติเป็นด้านความโหดร้ายของธรรมชาติที่ลงโทษมนุษย์หรือเอาคืนมนุษย์ที่ทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยสร้างฉาก เหตุการณ์และบรรยายถึงวาทภัย อุทกภัยภัยแล้ง และไฟป่า อันเป็นผลมาจากที่มนุษย์ทำลายระบบนิเวศ โดยไม่สำนึกถึงคุณค่าประโยชน์ของธรรมชาติ จนทำให้มนุษย์ต้องสูญเสียทรัพย์สินและชีวิตจากการที่ธรรมชาติเอาคืน

ทั้งนี้ ในวรรณกรรมทั้งสองเรื่อง ผู้ประพันธ์มีการประกอบสร้างฉาก เหตุการณ์ โดยสร้างตัวละครเอกตระหนักถึงความสำคัญของสัตว์และธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัว รวมทั้งบรรยายถึงวิถีชีวิตของตัวละครที่อยู่อาศัยในบริบทของสังคมไทยที่มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติเพื่อความอยู่รอด เนื้อเรื่องได้สอดแทรกจริยธรรมสิ่งแวดล้อมให้กับผู้อ่านโดยไม่ได้ยัดเยียดแต่เป็นการบรรยายไปพร้อมกับบทบาทของตัวละคร โดยให้ตัวละครตระหนักถึงความสำคัญของระบบนิเวศรอบตัวและใช้บทสนทนาของตัวละครเอกและตัวละครดำเนินเรื่องในการช่วยกันหาทางออกเพื่อแก้ไขปัญหาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่กำลังเผชิญอยู่ และยังสร้างตัวละครเอกให้เป็นแบบอย่างในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น การดูแลต้นไม้ การเพาะเนื้อเยื่อต้นไม้หายาก การใช้ใบไม้ ใบตองทดแทนพลาสติก ทั้งนี้ตัวละครเอกหรือตัวละครดำเนินเรื่องยังอยู่ในวัยเรียน อันเป็นวัยที่เป็นตัวแทนของผู้อ่านที่เป็นเยาวชนตามจุดมุ่งหมายของวรรณกรรมเยาวชน จึงกล่าวได้ว่าวรรณกรรมทั้งสองมีการประกอบสร้างโครงเรื่อง เนื้อหา ตัวละครฉาก เหตุการณ์และการดำเนินเรื่องเป็นไปตามวรรณกรรม

เชิงนิเวศ

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาครั้งนี้ สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติผ่านการบรรยายฉาก เหตุการณ์ และบทสนทนาของตัวละคร แสดงให้เห็นว่าชีวิตของมนุษย์ตามระบบนิเวศขึ้นอยู่กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมนุษย์ยังสามารถเลือกดำเนินชีวิตโดยปรับสมดุลของระบบนิเวศหรือเลือกการทำลายระบบนิเวศด้วยน้ำมือของมนุษย์ ผลการวิเคราะห์ข้างต้น แสดงให้เห็นว่าชีวิตของมนุษย์มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติ และสัตว์ในลักษณะการพึ่งพาและทั้งการทำลาย

กล่าวได้ว่าวรรณกรรมทั้งสองมุ่งประกอบสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติอย่างใกล้ชิดกัน โดยเน้นความสัมพันธ์ในลักษณะพึ่งพากันและกันของมนุษย์กับธรรมชาติทุกด้าน และความสัมพันธ์กับสัตว์ในการใช้งานและพึ่งพากันและกัน แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าหากมนุษย์ใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยไม่ยับยั้งหรือตั้งใจทำลายธรรมชาติย่อมส่งผลเสียต่อระบบนิเวศงานที่ศึกษาในลักษณะเดียวกัน ดังงานของ ธัญญา สังขพันธานนท์ (Sangkhaphanthanon, 2013) ที่สรุปว่ามนุษย์อยู่อาศัยพึ่งพิงธรรมชาติและมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติอย่างใกล้ชิด เพราะวิถีการผลิตและปัจจัยในการผลิตยังอาศัยปัจจัยจากธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นด้านการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์หรือในสังคมที่มีการล่าสัตว์และหาของป่า และธัญญา สังขพันธานนท์ ยังอธิบายเพิ่มในการวิเคราะห์วรรณกรรมที่นำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติว่าวรรณกรรมเชิงนิเวศสำนึกเป็นแนวคิดและทฤษฎีที่ให้ความสนใจศึกษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเป็นพื้นฐานในการศึกษา ส่งผลให้การวิจารณ์วรรณกรรมเชิงนิเวศสำนึกมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ด้านจิตสำนึกของผู้อ่านที่มีต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความรัก ความหวงแหนและการอนุรักษ์ (Sangkhaphanthanon, 2016, as cited in, Keawsi et al., 2021) ในการศึกษาความสัมพันธ์ของมนุษย์กับธรรมชาติในแบบพึ่งพากันและกันและการทำลายของมนุษย์ในระบบนิเวศ

แต่งงานของวราภรณ์ เกิดพิมาย (Gerdpimai, 2023) ที่สรุปว่ามนุษย์กับธรรมชาติมีลักษณะการพึ่งพิงธรรมชาติและทำลายธรรมชาติ สะท้อนว่าวิถีชีวิตมนุษย์มีความใกล้ชิดกับธรรมชาติ มนุษย์พึ่งพาอาศัยธรรมชาติเพื่อการดำรงชีวิต แต่มนุษย์ก็ยังเบียดเบียนธรรมชาติเพื่อประโยชน์จากธรรมชาติ และไม่สำนึกถึงบุญคุณของธรรมชาติ มนุษย์ยังเต็มไปด้วยความโลภและค่านิ่งถึงแต่ตนเอง ไม่คำนึงว่าธรรมชาตินั้นเสื่อมโทรมลงและต้องการพักฟื้น จึงทำให้ธรรมชาติให้บทลงโทษแก่มนุษย์ นอกจากนี้ ผลการศึกษาวรรณกรรมเยาวชนมีความสอดคล้องกับการศึกษาวรรณกรรมเยาวชนของ กนกวรรณ เกษชัยภูมิ, จิตภา เปียดขุนทด, พัทธนันท์ พาป้อ, ปิพิญา พรหมกันธา, และปุ่น ชมภูพระ (Ngaochaiphum, Biadkhuntod, Papor, Promkuntha, and Chompuphra, 2018) ที่ศึกษาแนวคิดและกลวิธีการนำเสนอในงานวรรณกรรมสำหรับเยาวชน เรื่อง คุรุทน้อย ของ ส.พุ่มสุวรรณ์ พบว่า วรรณกรรมเยาวชนส่วนใหญ่มักนำเสนอแนวคิดผ่านเนื้อเรื่อง ฉากชนบทที่มีสิ่งแวดล้อมสวยงาม ทำให้ผู้อ่านเรียนรู้และตระหนักในคุณค่าของธรรมชาติ และยังสอดแทรกทัศนคติของผู้ประพันธ์ตามแนวคิดจริยธรรม ดังนั้นสรุปได้ว่า วรรณกรรมเยาวชนเป็นเครื่องมือสำคัญที่มุ่งเน้นให้เยาวชนได้ซึมซับเนื้อเรื่อง โดยมีการประกอบสร้างตัวละคร เนื้อเรื่อง สอดแทรกแง่คิดตามสถานการณ์ทางสังคม และยังสอดแทรกจริยธรรม คุณธรรม อันเป็นแนวทางปฏิบัติที่เยาวชนหรือผู้อ่านสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในการดำเนินชีวิต

จึงกล่าวได้ว่าวรรณกรรมเยาวชนสามารถเพิ่มองค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้กับประสบการณ์และการรับรู้ของผู้อ่าน วรรณกรรมเยาวชนที่นำเสนอเนื้อหาเชิงนิเวศนับเป็นงานวรรณกรรมที่สนับสนุนแนวคิดเชิงนิเวศสามารถส่งเสริมและสร้างจิตสำนึกเชิงนิเวศและทำให้ผู้อ่านตระหนักถึงความสำคัญในการปกป้องสิ่งแวดล้อมตามสถานการณ์ของโลกปัจจุบันที่เกิดภาวะความแปรปรวนอันเนื่องมาจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ เช่น ภาวะฝุ่นละอองเกินมาตรฐาน การเผาป่าทำลายทรัพยากรธรรมชาติจากปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทำให้มนุษย์หันมาให้ความสำคัญ กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น การปลูกฝังให้มนุษย์เห็นความสำคัญของธรรมชาติ และการปลูกจิตสำนึกเชิงนิเวศจึงเป็นเรื่องที่เร่งด่วน

(Naijarun, 2021) นอกจากนี้ยังมีงานที่ศึกษาวรรณกรรมตามแนววิจารณ์เชิงนิเวศ คือ “คติชนสีเขียว การศึกษาคติชนวิทยาในมุมมองของการวิจารณ์เชิงนิเวศ” ของ ธัญญา สังขพันธานนท์ และลาวัณย์ สังขพันธานนท์ (Sangkaphanthanon and Sangkaphanthanon, 2018) ที่สรุปว่า ที่ผ่านมาการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพได้กลายเป็นช่องทางใหม่ในการศึกษาตามการวิจารณ์เชิงนิเวศ (Ecocriticism) ที่มีสาระสำคัญอันแสดงถึงความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลาย ปราภุชต์เจนมากขึ้นในงานวรรณกรรมของนักเขียนในปัจจุบัน ดังนั้นผู้ประพันธ์วรรณกรรมสีเขียวหรือวรรณกรรมเชิงนิเวศจึงคาดหวังว่าการอ่านวรรณกรรมของผู้อ่านจะสามารถชี้แนะเยาวชนให้มีความตระหนักรู้ทางนิเวศในการปกป้องธรรมชาติได้ นอกจากนี้งานที่ศึกษาจิตสำนึกเชิงนิเวศในวรรณกรรมเยาวชนส่วนใหญ่มักนำเสนอผลประโยชน์จากธรรมชาติโดยเน้นการตระหนักในคุณค่าของธรรมชาติ และยังสอดแทรกแนวคิดที่ว่าหากมนุษย์เรียนรู้ที่จะอยู่กับธรรมชาติอย่างเข้าใจสรรพสิ่งในธรรมชาติที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิดกับมนุษย์ การวิจารณ์วรรณกรรมเชิงนิเวศจึงส่งเสริมและปลูกจิตสำนึกเชิงนิเวศให้ผู้อ่านและเยาวชนและยังเป็นการสอดแทรกพฤติกรรมที่ดีของตัวละครให้เป็นแบบอย่างเพื่อตระหนักถึงความสมดุลทางสิ่งแวดล้อม (Wirawan, 2019)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการศึกษาครั้งนี้ สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการปลูกฝังเยาวชนให้เข้าใจและตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สัตว์ และสิ่งแวดล้อมรอบตัว ตลอดจนสามารถนำไปใช้ประกอบการสอนในรายวิชาการวิจารณ์วรรณกรรมเยาวชนในระดับปริญญาตรี และรายวิชาทฤษฎีวรรณกรรมในระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อให้เห็นวิธีการวิเคราะห์ตามการใช้แนวคิดทฤษฎีการวิจารณ์วรรณกรรมเชิงนิเวศวิเคราะห์ตัวบทวรรณกรรมเยาวชน เพื่อให้เห็นถึงกระบวนการ

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติ หรือประเด็นอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

หากผู้สนใจศึกษาวรรณกรรมเยาวชนเรื่องอื่น ๆ ตามแนวคิด/ทฤษฎีการวิจารณ์วรรณกรรมเชิงนิเวศ จำเป็นต้องเลือกตัวบทวรรณกรรมที่มีองค์ประกอบสำคัญ อย่างน้อย 3 ประการ คือ เนื้อหาโดยรวมต้องนำเสนอ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สัตว์ และสิ่งแวดล้อม กลวิธีในการนำเสนอเนื้อเรื่องของผู้ประพันธ์ต้องมีการนำเสนอประเด็นความสำคัญของการให้ความสำคัญ ต่อสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ ทั้งนี้ตัวละคร บทสนทนา ฉาก เหตุการณ์ และบริบทอื่น ๆ ของเรื่องอาจมีการนำเสนอ ทั้งด้านดีและด้านร้ายของมนุษย์และธรรมชาติ อาจขึ้นอยู่กับ

ผู้ประพันธ์ที่เน้นประเด็นนำเสนอมุมมองทางธรรมชาติ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจและตระหนักถึงปัญหาที่มนุษย์มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ประเด็นเหล่านี้ อาจมีการนำเสนอลักษณะของตัวละครแบบคู่ตรงข้าม และนำเสนอประเด็นปัญหาทางสังคมที่เด่นชัด อันเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมขณะนั้น เช่น ปัญหาขยะ วิกฤตสิ่งแวดล้อม ภัยพิบัติจากธรรมชาติและมลพิษ ที่เกิดจากมนุษย์และการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติที่เป็นผลมาจากมนุษย์กระทำ เพื่อให้การวิเคราะห์วรรณกรรมตามแนวคิดการวิจารณ์เชิงนิเวศมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น อันเป็นการสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อ่านที่เป็นเยาวชน ได้ซึมซับและสำนึกเชิงนิเวศจากการอ่านวรรณกรรม

เอกสารอ้างอิง

- Boonchai, K. (2023a). *Eco-culture from ecological anthropology to the Thai environmental movement*. Retrieved from <https://www.sac.or.th/portal/th/article/detail/517> [In Thai]
- Boonchai, K. (2023b). *Policy turning point in ecological protection and environmental democracy*. Retrieved from <https://www.sac.or.th/portal/th/article/detail/461> [In Thai]
- Chanthamat, T. and Sangkhaphanthanon, T. (2019). Representation of nature and environment with dynamic of ecological consciousness in Thai novels between B.E. 2475–2556 (1932–2013). *Journal of MCU Peace Studies*, 7(1), 213–223. [In Thai]
- Ekarun. (Pseud.). (2020). *Tungya Phakhao Chaokhaogang lae Phom*. Bangkok: Nanmeebooks. [In Thai]
- Glottfelty, C. (1996). *The ecocriticism reader: Landmarks in literary ecology*. Athens: University of Georgia Press.
- Gerdpimai, W. (2023). “Ngu Ngon Thong” Tale: The study of the relationship between man and nature based on the Ecocriticism theory. *Mangrai Saan Journal*, 11(1), 91–107. [In Thai]
- Kaewthankham, C. (2018). Representation ecological self in poetry “Plant flowers on the hill”. *Journal of Social Sciences and Humanities Research in Asia*, 24(3), 223–237. [In Thai]
- Keawsi, P., Nakkaew, P., Choojanthong, R., Viriyasattha, N., Dinlansagoon, M., and Jeennoon, P. (2021). Status of literature research using the concept of ecological conscience between 1994–2020. In *The 12th Hatyai National and International Conference* (pp. 418–433). Hatyai: Hatyai University. [In Thai]
- Kokhao, W. (2021). *Environmental policy and management / Soparat Jarusombat*. Retrieved from <https://sac.or.th/portal/th/article/detail/290> [In Thai]
- Mitrapianurak, S. (2020). *Dekchai Tonmai*. (2nd ed.). Bangkok: Nanmeebooks. [In Thai]
- Naijarun, k. (2021). From literature to raising ecological consciousness among youths: A case study for Wankaeo Youth Novel Award. *Phranakhon Rajabhat Research Journal (Humanities and Social Sciences)*, 16(1), 71–84. [In Thai]

- Ngaochaiphum, K., Biadkhuntod, J., Papor, P., Promkuntha, P., and Chompuphra, P. (2018). The study of conception and strategies for presenting in the youth literature of a little Garuda. *Panya*, 25(2), 18–27. [In Thai]
- Phuangsombat, N. (2021). The use of morality in literature as a guideline to Encourage youth's behavior. *Wiwitwannasan*, 5(3), 171–201. [In Thai]
- Pradittasane, D. (2016). *Examining environmental issues through the lens of contemporary American literature*. Bangkok: Copyright of Chulalongkorn University Press. [In Thai]
- Sangkaphanthanon, T. (2013). *Ecocriticism in Thai literature*. Bangkok: Nakhon. [In Thai]
- Sangkaphanthanon, T. (2023). Ecolinguistics: New ways of meaning. *Aksara Pibul Journal*, 4(2), 121–150. [In Thai]
- Sangkaphanthanon, T. and Sangkaphanthanon, L. (2018). Green folklore: Folklore studies, in the View of Ecocriticism. *Journal of Social Sciences and Humanities Research in Asia*, 24(3), 3–30. [In Thai]
- Singthong, U. Mookham, T. Munying, W. and Waranusant, P. (2023). The relationship of human and nature in Kamin Kamani's literary works: Discourse analysis. *Mangrai Saan Journal*, 11(2), 99–116. [In Thai]
- Wirojchoochut, M. (2022). Importance of multicultural literature for young Thai readers. *Thammasat Journal*, 41(2), 27–43. [In Thai]
- Wirawan, W. (2019). Nature as a theme in the young adult fiction, Baan Chai Thung. *Journal of Humanities and Social Sciences*, 11(1), 83–108. [In Thai]

การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา
ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

THE DEVELOPMENT OF ABILITY TO READ WORDS WITH MISMATCHED FINAL
CONSONANTS WITH ACTIVITY-BASED LEARNING MANAGEMENT AND
GAMIFICATION TECHNIQUES FOR STUDENTS IN GRADE 2

ณัฐกร ชัยยะ^{1*} และ น้ำทิพย์ องอาจวานิชย์²
Nutthakorn Chaiya^{1*} and Namthip Ongardwanich²

มหาวิทยาลัยนเรศวร, 99 หมู่ที่ 9 ถ.พิษณุโลก-นครสวรรค์ ต.ท่าโพธิ์ อ.เมืองพิษณุโลก จ.พิษณุโลก 65000 ประเทศไทย^{1,2}
Naresuan University, 99, Moo 9, Phitsanulok-Nakornsawan Rd., Tharpoa Sub-district, Mueng District,
Phitsanulok Province, 65000 Thailand^{1,2}

*Corresponding author E-mail: Nutthakorn65@nu.ac.th

(Received: 21 Mar, 2024; Revised: 29 May, 2024; Accepted: 29 May, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน และเพื่อศึกษาความพึงพอใจในการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านน้ำริน ปีการศึกษา 2566 จำนวน 12 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลากโดยใช้หน่วยสุ่มเป็นโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน เรื่องคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน เรื่องคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) ผลการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, $S.D. = 0.52$) ความสามารถในการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ และความพึงพอใจของนักเรียนในการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.76$, $S.D. = 0.43$)

คำสำคัญ: การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านคำ, ตัวสะกดไม่ตรงมาตรา, การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน, เทคนิคเกมมิฟิเคชัน, ประถมศึกษา

¹ นักศึกษาหลักสูตรศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์

² รองศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์

ABSTRACT

This research aimed to develop the lesson plans of activity-based learning management and gamification technique for developing reading ability in spelling different ending consonants for Grade 2 students, to compare the reading ability in spelling different ending consonants for Grade 2 students before and after learning with the activity-based learning management and gamification technique, and to investigate the satisfaction on the development of reading ability in spelling different ending consonants with the activity-based learning management and gamification technique for Grade 2 students. The sample group was 12 Grade 2 students from Bannamrin School in the academic year 2023, chosen by simple random sampling using a lottery method randomized as a school unit. The research instrument included the lesson plans of activity-based learning management and gamification technique for spelling different ending consonants, a test to measure reading ability in spelling different ending consonants, and a student satisfaction questionnaire on activity-based learning management and gamification technique for spelling different ending consonants. The data were analyzed by using basic statistics such as mean ($\bar{x}$) and standard deviation ($S.D.$). The research results found that the lesson plans suitability of activity-based learning management and gamification technique for developing reading ability in spelling different ending consonants for Grade 2 students was at the highest level ($\bar{x} = 4.63$, $S.D. = 0.52$). The reading ability in spelling different ending consonants for Grade 2 with activity-based learning management and gamification technique, after learning was higher than before learning, and students' satisfaction on the development of reading ability in spelling different ending consonants with the activity-based learning management and gamification technique for Grade 2 students was at a high level ($\bar{x} = 2.76$, $S.D. = 0.43$).

KEYWORDS: Development of Reading Word Ability, Different Ending Consonants, Activity-Based Learning Management, Gamification Technique, Primary Education

บทนำ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ คู่คุณธรรม มีจิตสำนึก ในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก โดยเน้นผู้เรียน เป็นสำคัญบนพื้นฐานที่ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนา ตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ (Ministry of Education, 2008, pp. 3-8) ทั้งยังกำหนดวิสัยทัศน์ หลักการ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สารการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดรายวิชา ภาษาไทยตามระดับชั้นเพื่อเป็นหลักในการเรียนที่ผู้เรียน ต้องเรียนรู้เพื่อเป็นพื้นฐานในการใช้ภาษาไทยและฝึกฝน จนเกิดทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเพื่อนำไปใช้ ในชีวิตประจำวัน

จากการศึกษาสารการเรียนรู้ทั้ง 5 ของรายวิชา ภาษาไทยพบว่า สารการเรียนรู้ที่ 1 สารการอ่าน เป็นสาระที่เป็นทักษะพื้นฐานสำคัญของผู้เรียนในการเรียนรู้ และการดำรงชีวิต โดยเฉพาะสังคมเทคโนโลยีสารสนเทศ และสังคมแห่งความรู้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้การอ่าน แสวงหาความรู้ ติดตามข่าวสารอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งยัง เพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่ผู้อ่านให้เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจ สิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้น (Chiangkul, 2009, p. 3) สอดคล้องกับ บรรจง พลไชย (Phonchai, 2013) กล่าวว่า การอ่านเป็น การทำความเข้าใจความหมายจากสัญลักษณ์ของสิ่งที่อ่าน เพื่อพัฒนาความคิดและนำความคิดนั้นไปใช้ประโยชน์ ในด้านต่าง ๆ และการอ่านที่เป็นพื้นฐานสำหรับผู้เริ่มเรียน หรือใช้ภาษาไทย โดยเริ่มฝึกฝนจากการอ่านเป็นคำ ประโยค และข้อความ ตามลำดับ แต่ด้วยคำในภาษาไทยส่วนใหญ่ เป็นคำที่มีมาตราตัวสะกดเกือบทุกคำ จึงต้องมีการจัด การเรียนการสอนการอ่านคำที่มีมาตราตัวสะกด ทั้งตรงมาตราตัวสะกดและไม่ตรงมาตราตัวสะกด ซึ่งเป็นตัวชี้วัดระดับชั้นของสารการอ่านในกลุ่มสาระ การเรียนรู้วิชาภาษาไทย เพื่อปูพื้นฐานการอ่านคำที่มี ตัวสะกดในระดับชั้นที่เริ่มต้นฝึกทักษะการอ่าน เพราะการอ่านเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะพื้นฐานการอ่านคำที่ดี มีประสิทธิภาพและสามารถนำทักษะการอ่านคำที่มี ตัวสะกดนี้ไปต่อยอดในทักษะการอ่านขั้นสูงต่อไป (Chirawat, 2018, p. 2)

โรงเรียนบ้านน้ำริน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 มีการทดสอบความสามารถการอ่านการเขียนของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 2 โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ครั้งที่ 1 ปีการศึกษา 2566 พบว่า ผลประเมิน ความสามารถในการอ่านออกเสียงคำ คิดเป็นร้อยละ 58.33 จากคะแนนเต็ม 20 ที่มีระดับคุณภาพของคะแนนอยู่ในระดับดี ขึ้นไป แต่เมื่อพิจารณาอย่างถี่ถ้วนพบว่า ยังมีนักเรียนที่มี ผลการทดสอบต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คิดเป็นร้อยละ 41.67 จากคะแนนเต็ม 20 ซึ่งมีระดับคุณภาพของคะแนน อยู่ในระดับพอใช้และปรับปรุง จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด 12 คน (Registration and Evaluation Affair of Bannamrin School, 2022, pp. 15-16) จึงสรุปได้ว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2565 มีปัญหาด้านการอ่านออกเสียงคำ ซึ่งเป็น ตัวชี้วัดที่ 1 ท 1.1 ป. 2/1 โดยเฉพาะการอ่านออกเสียง คำที่มีมาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา จึงได้ศึกษาสาเหตุ พบว่า ผู้เรียนไม่สามารถจำพยัญชนะในมาตราตัวสะกด ที่ไม่ตรงมาตราได้ทั้งหมด เพราะใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร มากกว่าภาษาไทยมาตรฐาน อีกทั้งผู้สอนใช้รูปแบบ การสอนแบบเดิมซ้ำ ๆ เนื่องจากบริบทโรงเรียนเป็นการสอน แบบประจำชั้น มีสื่อการสอนไม่หลากหลายและไม่สามารถ ได้รับความสนใจของผู้เรียนได้

ในการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน เป็นรูปแบบการสอนที่พัฒนามาจากแนวคิดการเรียน การสอนแบบเชิงรุก (Active Learning) โดยมีลักษณะ เฉพาะ คือ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมของ ผู้เรียนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ซึ่งเป็นการนำกิจกรรมมา ฝึกปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และบรรลุวัตถุประสงค์ ที่ตั้งไว้ โดยมีผู้สอนเป็นผู้ออกแบบกิจกรรม อำนาจ ความสะดวก แนะนำและชี้แนะให้แก่ผู้เรียนเท่านั้น (Smile, 2022) โดยขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรม เป็นฐานมี 5 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 ขั้นทบทวนประสบการณ์ ขั้นที่ 2 ขั้นกิจกรรม ขั้นที่ 3 ขั้นสะท้อนความคิด ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล และขั้นที่ 5 ขั้นประยุกต์ใช้ (Norarian, 2019, p. 40) และได้มีการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน มาผสมผสานเข้ากับการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน

เพื่อเพิ่มความน่าสนใจด้วยกระบวนการการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันคือการนำแนวคิดและองค์ประกอบของเกมมาใช้กับสถานการณ์ที่ไม่ใช่เกม (Glover, 2013, p. 2006) องค์ประกอบของเกมมิฟิเคชันมีดังนี้ 1) คะแนนสะสม (Points) 2) เหรียญตราสัญลักษณ์ (Badges) 3) ระดับชั้น (Level) 4) ตารางอันดับ (Leaderboard) และ 5) ความท้าทาย (Challenges) ซึ่งองค์ประกอบที่กล่าวมานี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเล่น ทำให้ไม่รู้สึกเบื่อหน่าย และเกิดอารมณ์ร่วมไปกับการทำกิจกรรม (Pinyoyang, 2013, p. 164)

จากการศึกษางานวิจัยพบว่า นักวิชาการหลายท่านได้นำการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน และเทคนิคเกมมิฟิเคชันมาใช้ในการจัดเรียนการสอน และทำให้ผลสัมฤทธิ์หรือคะแนนจากการเรียนดีขึ้น ดังที่ ทัศนัย รัตนากรานต์, และเกษทิพย์ ศิริชัยศิลป์ (Rattanakran & Sirichaisin, 2021) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสื่อสารภาษาไทยโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานสำหรับนักเรียนชาวต่างชาติระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยมีวัตถุประสงค์ 1) สร้างหลักสูตรการพูดสื่อสารภาษาไทยโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน 2) ศึกษาผลการใช้หลักสูตรการพูดสื่อสารโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ซึ่งผลวิจัยพบว่าหลักสูตรการพูดสื่อสารภาษาไทยโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานมีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการใช้หลักสูตรพบว่า คะแนนวัดความสามารถด้านการพูดสื่อสารภาษาไทยโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานของกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน สอดคล้องกับ อดิศักดิ์ เมฆสมุทร, สุรพล บุญลือ, และกิริติ ดันเสถียร (Meksamoot, Boonlue, and Tansatien, 2017) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถการอ่านคำควบกล้ำโดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านร่วมกับเทคโนโลยีผลานความจริงที่ใช้กิจกรรมการเรียนรู้เทคนิคเกมมิฟิเคชันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่านให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 2) เพื่อวัดความสามารถในการอ่าน 3) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ผลวิจัยพบว่า การพัฒนาความสามารถการอ่านคำควบกล้ำโดยนำเทคโนโลยีผลานความจริงมาใช้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบ

เกมมิฟิเคชันทำให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านดีขึ้นอยู่ในระดับดีมากจนทำให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเพิ่มขึ้น จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานและเทคนิคเกมมิฟิเคชันช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

จากความสำคัญและความเป็นมาของปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวจึงเลือกรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานที่ผสมผสานกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันจะเป็นแนวการสอนที่ช่วยพัฒนาความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตราได้ ทั้งยังช่วยให้การเรียนการสอนมีความน่าสนใจ โดยสามารถสร้างความสนใจและให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจากกิจกรรมที่ผู้สอนได้วางแผนไว้ได้อย่างสนุกสนาน ผู้วิจัยจึงได้เลือกรูปแบบการสอนแบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันมาทดลองใช้เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้เกิดประสิทธิภาพและประยุต์ใช้ในการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

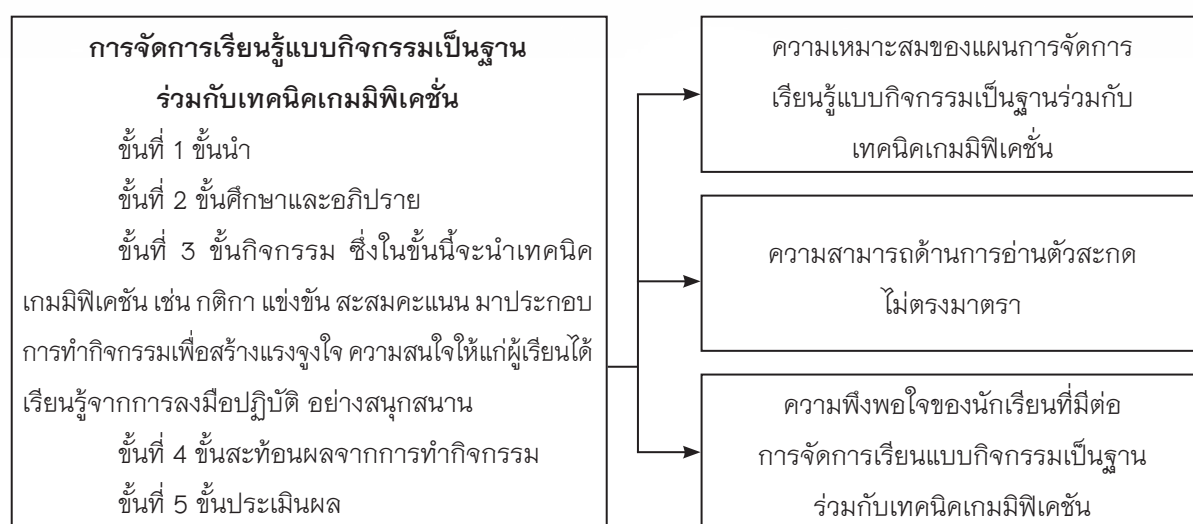
สมมติฐานการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราสำหรับนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากขึ้นไป

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันมีความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้

3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันอยู่ในระดับมาก

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากร

นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2566 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 2 เครือข่ายแม่ริม 1 จำนวน 8 โรงเรียน โรงเรียนละ 1 ห้องเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านเมืองเกะ มีจำนวนนักเรียน 7 คน โรงเรียนบ้านกาดขาว มีจำนวนนักเรียน 33 คน โรงเรียนบ้านละลอกนอก มีจำนวนนักเรียน 12 คน โรงเรียนบ้านสันคะยอม มีจำนวนนักเรียน 20 คน โรงเรียนบ้านน้ำริน มีจำนวนนักเรียน 12 คน โรงเรียนมูลนิธิมหาราช 5 มีจำนวนนักเรียน 27 คน โรงเรียนบ้านหนองปลามัน มีจำนวนนักเรียน 29 คน และโรงเรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์ให้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ได้ดังนี้

บ้านป่าดัว มีจำนวนนักเรียน 30 คน

กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านน้ำริน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 12 คน คัดเลือกโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) จากการจับสลากโดยใช้หน่วยสุ่มเป็นโรงเรียน

เครื่องมือการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา
2. แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา
3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน เรื่องคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา จำนวนทั้งหมด 5 แผน แผนละ 2 ชั่วโมงรวม 10 ชั่วโมง โดยไม่รวมแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน มีรายละเอียดดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง มาตราตัวสะกดแม่ กก โดยใช้กิจกรรมเหยียบ หยิบ อ่าน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง มาตราตัวสะกดแม่ กบ โดยใช้กิจกรรม วง เวียน อ่าน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง มาตราตัวสะกดแม่ กน โดยใช้กิจกรรม เต็มถูก อ่านถูก

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง มาตราตัวสะกดแม่ กด โดยใช้กิจกรรม อ่านชื่อฉันหน่อย

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง ทบทวนตัวสะกดที่ไม่ตรงมาตรา โดยใช้กิจกรรม วิ่งไปอ่านไป

1.2 เสนอแผนการจัดการเรียนรู้ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปรับปรุงแก้ไขและสร้างแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) (Wadeecharoen, Lertnaisat, & Teekasap, 2017) เพื่อนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญใช้ประกอบการประเมินและตรวจสอบหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้

1.3 นำแผนการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยผลการประเมินค่าความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 อยู่ในระดับมากที่สุด

1.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านเมืองกึ่งซึ่งมีบริบทใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่าน

คำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา

2.1 วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้และจัดทำเป็นตารางวิเคราะห์ข้อสอบเพื่อสร้างแบบทดสอบให้มีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) สร้างแบบทดสอบจำนวน 40 ข้อ โดยนำคำศัพท์มาจากบัญชีคำพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

2.2 นำแบบทดสอบเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาจากนั้นปรับปรุงแก้ไข และนำแบบทดสอบที่แก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) (Wadeecharoen et al., 2017) แล้วคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปไว้ใช้ในการทำแบบทดสอบฉบับจริง

2.3 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านน้ำรินซึ่งเคยศึกษาเรื่องคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรามาแล้ว นำมาวิเคราะห์ได้ค่าความยาก (p) อยู่ระหว่าง 0.50–0.75 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.5–1.00 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) (Koonkaew, 2022) ซึ่งได้ค่าเท่ากับ 0.99 จึงนำข้อที่ผ่านเกณฑ์การตรวจสอบคุณภาพ จำนวน 30 ข้อ มาจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ โดยใช้เป็นแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน เรื่องคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา

3.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยแล้วสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน จำนวน 12 ข้อ การประเมินความพึงพอใจมี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ และด้านการนำไปใช้ประโยชน์รูปแบบประเมินความพึงพอใจเป็นมาตราประมาณค่า 3 ระดับ (Rating Scale) (Wadeecharoen et al., 2017))

3.2 นำแบบสอบถามความพึงพอใจเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำคะแนนที่ได้มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากนั้นคัดเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปโดยผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.60-1.00 จึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยแบบก่อนทดลอง (Pre Experimental Designs) โดยศึกษากลุ่มตัวอย่างเพียงกลุ่มเดียว วัดก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest-Posttest Design) ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง ดังนี้

1. ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pretest) วัดความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา จำนวน 30 ข้อ 30 คะแนน โดยใช้เวลาในการทดสอบ 1 ชั่วโมง จากนั้นตรวจและบันทึกคะแนน

2. ดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันทั้งหมด 5 แผนการจัดการเรียนรู้ ใช้เวลาแผนละ 2 ชั่วโมง รวม 10 ชั่วโมง ไม่รวมการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยเริ่มทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566

3. หลังการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) วัดความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา จำนวน 30 ข้อ 30 คะแนน ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกันกับก่อนเรียน ใช้เวลาในการทดสอบ 1 ชั่วโมง จากนั้นตรวจและบันทึกคะแนน และนำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน เรื่องคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราให้นักเรียนประเมิน แล้วนำผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน พร้อมทั้งผลการประเมินความพึงพอใจไปวิเคราะห์โดยใช้สถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อดำเนินการทดลองเสร็จผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้กระบวนการทางสถิติเพื่อทดสอบ

สมมติฐานและสรุปการทดลอง ดังนี้

1. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1.1 หาค่าความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา โดยใช้เกณฑ์กำหนดคะแนนความคิดเห็น 5 ระดับ (Rating Scale)

1.2 หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา และแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน

1.3 หาค่าความยาก (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา

1.4 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา (Reliability) โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson)

1.5 หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียน โดยใช้เกณฑ์กำหนดคะแนนความพึงพอใจ 3 ระดับ (Rating Scale)

2. การวิเคราะห์ความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา ผู้วิจัยได้ใช้การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลัง

ผลการวิจัย

การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

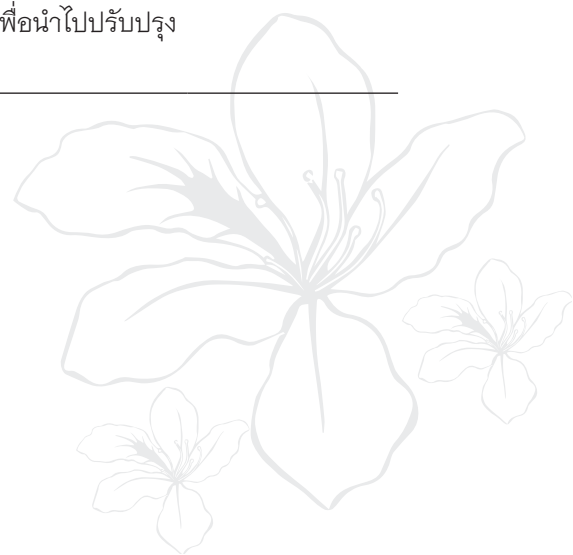
ตารางที่ 1 ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง มาตราตัวสะกดแม่ กก

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง มาตราตัวสะกดแม่ กก		จำนวน 2 ชั่วโมง
สาระสำคัญ : มาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตราหรือไม่ตรงแม่ คือ มาตราที่มีพยัญชนะหลายตัวเป็นตัวสะกด ซึ่งต่างก็ออกเสียงเหมือนตัวสะกดเดียวกัน โดยมีอยู่ 4 มาตรา ได้แก่ แม่กก แม่กค แม่กน และแม่กบ		
จุดประสงค์การเรียนรู้ 1. นักเรียนบอกพยัญชนะตัวสะกดในมาตราแม่กกได้ถูกต้อง 2. นักเรียนอ่านคำที่มีตัวสะกดในมาตราแม่กกได้ถูกต้อง 3. นักเรียนมีมารยาทในการอ่าน		
ขั้นตอน	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้
ขั้นที่ 1 ขั้นนำ	1. นักเรียนทบทวนคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา โดยนำบัตรคำที่ครูแจกให้ คนละ 1 คำ ไปติดบนกระดานเพื่อแยกมาตราตัวสะกด มาตราแม่ เกย เกอว กม กง โดยจะเล่นทั้งหมด 2 รอบ แต่ละรอบมีเวลา 2 นาที จากนั้นเฉลย พร้อมกัน ถ้านักเรียนติดซ้ำหรือติดผิดนักเรียนจะได้แสดงความสามารถพิเศษ หน้าห้องเรียน	บัตรคำตัวสะกดที่ตรงมาตรา
ขั้นที่ 2 ศึกษาและอภิปราย	2. นักเรียนสังเกตคำ ตัวเลข ก้อนเมฆ แล้วบอกสิ่งที่สังเกตได้ 3. ครูแจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบว่าในชั่วโมงนี้จะได้เรียนรู้ เรื่องตัวสะกดในมาตราแม่ กก ซึ่งเป็นตัวสะกดที่ไม่ตรงมาตรา 4. นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราจากสื่อ Power Point เรื่อง มาตราตัวสะกดแม่ กก ว่าคือคำแบบไหน และมีอะไรบ้าง จากนั้นอภิปรายเกี่ยวกับตัวสะกดในมาตราแม่ กก ว่ามีการออกเสียงอย่างไร มีตัวอักษรใดเป็นตัวสะกดบ้าง โดยมีหลักการจำว่า “แม่กก กก ไข่ ฆ่า ควาย” พร้อมอ่านสะกดคำ 5. นักเรียนเขียนยกตัวอย่างคำในมาตราแม่ กก ลงในกระดาษ โดยค้นหาจากในหนังสืออย่างรวดเร็วคนละ 10 คำ ในเวลาจำกัด 10 นาที 6. นักเรียนและครูช่วยกันตรวจสอบคำที่นักเรียนหามา พร้อมทั้งบอกตัวสะกดและอ่านสะกดพร้อมกัน	สื่อ Power Point เรื่อง มาตราตัวสะกดแม่ กก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ขั้นตอน	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้
ขั้นที่ 3 ขั้นกิจกรรม	7. ครูแจกบัตรคะแนนสะสมและอธิบายวิธีการสะสมคะแนน โดยจะมีกิจกรรมให้สะสมแต้มอยู่ 5 กิจกรรม กิจกรรมละ 100 แต้ม รวมเป็น 500 แต้ม และถ้าในแต่ละกิจกรรมมีนักเรียนได้คะแนนสูงสุดในกิจกรรมนั้น ๆ ก็ได้รับเหรียญตราสัญลักษณ์ ซึ่งมีทั้งหมด 5 เหรียญ ผู้ที่ได้รับเหรียญก็จะได้คะแนนเพิ่มอีก 50 คะแนน แต่ถ้านักเรียนขาดส่งใบงานก็จะถูกลดคะแนนไป 50 คะแนน และในการสิ้นสุดการทำกิจกรรมแต่ละครั้งก็จะมีการจัดอันดับคะแนนบนตารางจัดอันดับ เพื่อให้ นักเรียนได้รับทราบคะแนนและอันดับของตนเอง เมื่อเก็บคะแนนครบทั้ง 5 กิจกรรมก็จะมี การแลกรางวัลตามคะแนนที่นักเรียนสะสม ซึ่งรางวัลก็จะมีระดับชั้น ดังนี้ 451 – 500 คะแนน ได้รับ ของเล่นเกมต้นไม้สมดุ 401 – 450 คะแนน ได้รับ รูปปั้น 351 – 400 คะแนน ได้รับ ป๊อบอิต 301 – 350 คะแนน ได้รับ ลาใต้บอล 250 – 300 คะแนน ได้รับ พวงกุญแจ ต่ำกว่า 250 คะแนน ไม่ได้รับรางวัล 8. นักเรียนทำกิจกรรม เหยียบ หยิบ อ่าน โดยมีรายละเอียดดังนี้ 8.1 กฎ กติกาและการแข่งขัน นักเรียนแต่ละคนจะมีลูกโป่งที่มีสลากคำอยู่ในนั้น คนละ 5 ลูก ลูกละ 1 คำ โดยนักเรียนจะต้องนำลูกโป่งผูกไว้ที่ข้อเท้าเพื่อวิ่งหลบ และเหยียบลูกโป่งของเพื่อนให้แตก พอแตกแล้วก็รีบนำสลากคำขึ้นมาอ่านจึงจะได้คะแนนคำละ 10 คะแนน โดยมีเวลา 30 นาที กรณีหมดเวลาแล้วเหลือลูกโป่งที่ไม่แตกก็จะสามารถรับคะแนนจากการอ่านสลากคำได้ถูกต้องในลูกโป่งของตน คำละ 20 คะแนน แต่ถ้านักเรียนอ่านคำไม่ได้ก็จะไม่ได้รับคะแนน	ลูกโป่งสลากคำและบัตรคะแนนสะสม
ขั้นที่ 4 ขั้นสะท้อนผลจากการทำกิจกรรม	9. นักเรียนร่วมกันสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรม ว่าพญานาคจะเกิดใน มาตราแม่ กก มีตัวอะไรบ้าง และออกเสียงเหมือนกับพญานาคใด และสะท้อน ผลจากการอ่านของนักเรียนโดยสรุปผลคะแนนของนักเรียนแต่ละคน พร้อม มอบเหรียญตราให้แก่ นักเรียนที่มีคะแนนสูงสุดในตารางจัดอันดับ	ตารางจัดอันดับ เหรียญตราและบัตรคะแนนสะสม
ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผล	10. นักเรียนรับการบ้านใบงานที่ 1 เรื่องมาตราตัวสะกดแม่ กก 11. นักเรียนร่วมกันประเมินการเรียนรู้การสอนโดยการทำสัญลักษณ์มือ กด Like ถ้านักเรียนชอบและสนุกสนาน กด Unlike ถ้านักเรียนไม่ชอบและ รู้สึกเบื่อหน่าย จากนั้นครูสอบถามสาเหตุที่นักเรียนไม่ชอบเพื่อนำไปปรับปรุง ในการสอนครั้งต่อไป	ใบงานที่ 1 เรื่อง มาตราตัวสะกดแม่ กก

ตารางที่ 2 ผลรวมการพิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบต่าง ๆ ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-5

แผนการจัดการเรียนรู้	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		ระดับความเหมาะสม
	$\bar{x}$	S.D.	
1. เรื่อง มาตราตัวสะกดแม่ กก	4.62	0.54	มากที่สุด
2. เรื่อง มาตราตัวสะกดแม่ กบ	4.67	0.51	มากที่สุด
3. เรื่อง มาตราตัวสะกดแม่ กน	4.64	0.52	มากที่สุด
4. เรื่อง มาตราตัวสะกดแม่ กด	4.63	0.52	มากที่สุด
5. เรื่อง ทบทวนตัวสะกดที่ไม่ตรงมาตรา	4.61	0.52	มากที่สุด
รวม	4.63	0.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการพิจารณาความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ที่มีต่อแผนการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-5 ใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ 10 ชั่วโมง มีผลรวมการพิจารณา

ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.63$, $S.D. = 0.52$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของงานวิจัยที่ตั้งไว้

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.
ก่อนเรียน	12	30	18.33	6.05
หลังเรียน			26.00	5.15

จากตารางที่ 3 พบว่า การทดสอบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันก่อนการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 18.33 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 6.05 และหลังการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 26.00 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 5.15 เมื่อนำมา

เปรียบเทียบผลการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราโดยการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน จึงสรุปได้ว่าคะแนนการทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน เรื่องคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา

ตารางที่ 4 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน เรื่องคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา

รายการประเมิน		$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้				
1.1	กิจกรรมสามารถทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น	2.75	0.45	มาก
1.2	กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสม หลากหลาย และน่าสนใจ	2.92	0.29	มาก
1.3	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนให้มีทักษะด้านการอ่าน	2.75	0.62	มาก
1.4	กิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีลำดับขั้นตอน	2.92	0.29	มาก

ตารางที่ 4 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความพึงพอใจ
รวม	2.83	0.41	มาก
2. ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้			
2.1. นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้	2.75	0.45	มาก
2.2. ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อนักเรียน	2.42	0.51	มาก
2.3. บรรยากาศในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทำให้นักเรียนรู้สึก มีความสุขและสนุกสนาน	2.83	0.39	มาก
2.4. ครูคอยช่วยเหลือ แนะนำ และให้คำปรึกษานักเรียนอย่างทั่วถึง	2.92	0.29	มาก
รวม	2.73	0.41	มาก
3. ด้านการนำไปใช้ประโยชน์			
3.1. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในการอ่านมากขึ้น	2.67	0.49	มาก
3.2. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนอ่านได้ดีขึ้น	2.67	0.49	มาก
3.3. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนสามารถนำหลักการอ่านคำที่มีตัวสะกด ไม่ตรงมาตราไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	2.75	0.45	มาก
3.4. นักเรียนสามารถนำประสบการณ์จากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ไปประยุกต์ ใช้ในชีวิตประจำวันได้	2.75	0.45	มาก
รวม	2.71	0.47	มาก
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	2.76	0.43	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน เรื่องคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา ซึ่งมีภาพรวมของความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.76$, $S.D. = 0.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 3 ด้าน มีความพึงพอใจในระดับมากทั้ง 3 ด้าน โดยด้านที่มีคะแนนความพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x} = 2.83$, $S.D. = 0.41$) รองลงมา คือ ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ($\bar{x} = 2.71$, $S.D. = 0.47$) และด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ ($\bar{x} = 2.73$, $S.D. = 0.41$) ตามลำดับ เมื่อสังเกตเป็นรายการพบว่า ทุกรายการมีความพึงพอใจในระดับมาก สำหรับรายการในด้านกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความพึงพอใจมากที่สุดมี 2 รายการ คือ 1. กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสม หลากหลาย และน่าสนใจ 2. กิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีลำดับขั้นตอน ($\bar{x} = 2.92$, $S.D. = 0.29$) รายการในด้านการนำไปใช้ประโยชน์ที่มีความพึงพอใจมากที่สุดมี 2 รายการ คือ

1. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนสามารถนำหลักการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ 2. นักเรียนสามารถนำประสบการณ์จากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ($\bar{x} = 2.75$, $S.D. = 0.45$) และรายการที่มีความพึงพอใจมากที่สุดในการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ คือ ครูคอยช่วยเหลือ แนะนำ และให้คำปรึกษานักเรียนอย่างทั่วถึง ($\bar{x} = 2.92$, $S.D. = 0.29$)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้ผ่านการพิจารณาความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน พบว่า ผลรวมการพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 5 แผน

มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, $S.D. = 0.52$) เมื่อพิจารณารายแผนการจัดการเรียนรู้พบว่า ทั้ง 5 แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งหมด โดยมีแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง มาตรการตัวสะกดแม่ กบ ที่มีคะแนนความเหมาะสมสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, $S.D. = 0.51$) รองลงมา แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง มาตรการตัวสะกดแม่ กน ($\bar{X} = 4.64$, $S.D. = 0.52$) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง มาตรการตัวสะกดแม่ กด ($\bar{X} = 4.63$, $S.D. = 0.52$) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง มาตรการตัวสะกดแม่ กก ($\bar{X} = 4.62$, $S.D. = 0.54$) และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง ทบทวนตัวสะกดที่ไม่ตรงมาตรา ($\bar{X} = 4.61$, $S.D. = 0.52$) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันพบว่า นักเรียนมีคะแนนการทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน เรื่องคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา พบว่า ภาพรวมของความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.76$, $S.D. = 0.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 3 ด้าน มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน โดยด้านที่มีคะแนนความพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 2.83$, $S.D. = 0.41$)

การอภิปรายผลการวิจัย

1. การพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 5 แผน ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง มาตรการตัวสะกดแม่ กก แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง มาตรการตัวสะกดแม่ กบ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง มาตรการตัวสะกดแม่ กน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง มาตรการตัวสะกดแม่ กด และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง

ทบทวนตัวสะกดที่ไม่ตรงมาตรา ซึ่งใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ 10 ชั่วโมง มีผลรวมการพิจารณาความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะแผนการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบต่างๆ ที่ครบถ้วนและสมบูรณ์ ได้แก่ สารสำคัญ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผลที่ครอบคลุม (Chitchayavanich, 2019, pp. 173-174) ประกอบกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานผสมผสานกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน ซึ่งจะช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างน่าสนใจ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติกิจกรรม ดังที่ Anand (2021) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานจะช่วยให้ นักเรียนจดจำข้อมูลช่วยกระตุ้นให้สำรวจและแก้ปัญหาจนทำให้เกิดการแสดงความคิดเห็นและเกิดความคิดสร้างสรรค์ อีกทั้งผู้เรียนยังเกิดความท้าทายและสนุกสนานจากเทคนิคเกมมิฟิเคชันที่นำมาประกอบการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาศักยภาพด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภัทรา สดเอี่ยม (Sodiam, 2022) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการอ่านและแรงจูงใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายด้วยวิธีการสอนแบบแจกลูกสะกดคำร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน พบว่า ทักษะการอ่านของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทักษะการอ่านของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 แรงจูงใจในการอ่านของนักเรียนหลังเรียนอยู่ในระดับมาก และทักษะการอ่านกับแรงจูงใจในการอ่านของนักเรียนหลังเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความสามารถในการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน จากการทดสอบการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราพบว่า คะแนนหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้

จากการลงมือปฏิบัติจริงจากกิจกรรม (Smile, 2022) ที่ผู้สอนสร้างสถานการณ์ในการแข่งขันตามองค์ประกอบของเทคนิคเกมมิฟิเคชัน (Glover, 2013) ดังที่ นครินทร์ สุกใส (Suksai, 2018) กล่าวว่า เกมมิฟิเคชันจะช่วยให้ นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน มีส่วนร่วมในชั้นเรียน จนทำให้สามารถเรียนรู้ จดจำ เข้าใจและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ส่งผลให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น สนใจ ตั้งใจในการเรียนและการปฏิบัติกิจกรรมมากขึ้น ผู้เรียนจึงมีการพัฒนาการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของกรรณิการ์ ทองรุ่ง, พรภิรมย์ หลงทรัพย์, รสริน เจิมโธสง, และประนอม พันธุ์ไสว (Thongrung, Longsap, Chermthaisong, and Pansawai, 2022) ได้วิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความวิชาภาษาไทยที่จัดการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และนักเรียนมีความพึงพอใจการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานอยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับสิทธิพันธ์ บุญสวยขวัญ (Boonsouykhwan, 2022) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยและความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน ร่วมกับการให้ข้อมูลย้อนกลับพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชันร่วมกับการให้ข้อมูลย้อนกลับหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชันร่วมกับการให้ข้อมูลย้อนกลับสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน เพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งได้มาจากการทำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น มีทั้งหมด

3 ด้าน คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ และด้านการนำไปใช้ประโยชน์ พบว่า ภาพรวมของความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 3 ด้าน มีความพึงพอใจในระดับมากทั้ง 3 ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนแบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันที่เน้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้หรือทักษะจากการทำกิจกรรมจึงทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์และตกผลึกความรู้ด้วยตนเอง (Talabklang, 2019) อีกทั้งเทคนิคเกมมิฟิเคชันยังช่วยสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เรียนรู้อย่างตั้งใจ เข้าใจ มีความสุข สนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ (Pinyoyang, 2013) ดังที่ Ham (2021) ได้กล่าวว่า เกมมิฟิเคชันสามารถสร้างแรงจูงใจภายใน เช่น ความสุข ความสมหวัง และแรงจูงใจภายนอก เช่น การยอมรับ รางวัล ทั้งยังช่วยให้ครูสามารถสร้างสรรค์แนวทางใหม่ ๆ ในการสอนที่เข้าถึงนักเรียน ทำให้ทักษะการอ่านของผู้เรียนดีขึ้น ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ในทางที่ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของกรรณิการ์ ทองรุ่ง, พรภิรมย์ หลงทรัพย์, รสริน เจิมโธสง, และประนอม พันธุ์ไสว (Thongrung et al., 2022) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนอ่านจับใจความวิชาภาษาไทย ผลปรากฏว่า นักเรียนมีความพึงพอใจการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับชนิษฐา โลหะประเสริฐ, เฉลิมชัย มนุเสวต, และชุติมา ทศโร (Lohaprasert, Manoosawet, and Thusaro, 2023) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันเพื่อส่งเสริมความสามารถการอ่านคำภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลาพบว่า ความพึงพอใจต่อการใช้ชุดฝึกทักษะการอ่านร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้สอนควรศึกษาขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนแบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันอย่างถี่ถ้วน เพื่อสามารถนำไปจัดการเรียนการสอนได้อย่างราบรื่น

2. ผู้สอนควรเตรียมความพร้อมในการจัดเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านกิจกรรม ด้านสื่อการสอน ให้พร้อมและเพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้

3. ผู้สอนสามารถนำแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราไปปรับใช้ในการทดสอบผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน ที่นำมาทดลองทักษะอื่น ๆ ของรายวิชาภาษาไทย และทดลองกับนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา กับวิธีการจัดการเรียนรู้อื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- Anand, A. (2021). *What Is activity based learning? Here're some examples to boost your kids learning experience.* Retrieved from <https://therealschool.in/blog/what-activity-based-learning-some-examples-boost-your-kids/>
- Boonsouykhwan, S. (2022). *The development of Thai literature learning achievement and the happiness learning of Matthayomsuksa 3 students by using gamification approach with giving feedback.* (Master thesis, Faculty of Education, Silpakorn University). [In Thai]
- Chiengkul, W. (2009). Country whose people do not have reading habits cannot compete with other countries in any way. *Journal of Library and Information Science Srinakharinwirot University*, 2(1), 1–6. [In Thai]
- Chirawat, W. (2018). *The development of learning activity package by concentrated language encounters to enhance pronunciation ability of non – corresponding final consonants words for grade 2 students.* (Master Independent Study, Faculty of Education, Naresuan University). [In Thai]
- Chitchayavanich, K. (2019). *Learning management.* Bangkok: Chulalongkorn University. [In Thai]
- Ham, H. (2021). *2 Ways to bring games into your classroom.* Retrieved from <https://www.edutopia.org/article/two-ways-bring-games-your-classroom/>
- Glover, I. (2013). *Play as you learn: Gamification as a technique for motivating learners.* United Kingdom: Sheffield Hallam University.
- Koonkaew, A. (2022). *New approaches to test measurement and evaluation.* Phetchabun: Phetchabun Rajabhat University. [In Thai]
- Lohaprasert, K., Manoosawet, C., & Thusaro, C. (2009). The development of reading skill practice package in combination with gamification techniques to improve Thai language reading skills of Prathomsuksa 2 Students Affiliated to Office of The Private Education Songkhla Province. *Phikun Journal*, 21(2), 233–252. [In Thai]
- Meksamoot, A., Boonlue, S., & Tansatien, K. (2017). The development of the ability in Thai diphthong reading by the reading book which using augmented reality technology with gamifications technique for grade 3 students. *Veridian E-Journal*, 10(1), 550–564. [In Thai]

- Ministry of Education. (2008). *The basic education core curriculum of academic year 2008*. Bangkok: The Agricultural Cooperatives Federation of Thailand Company Limited. [In Thai]
- Norarian, P. (2019). *Managing activity-based learning combined with multimedia to develop listening and speaking ability for Prathomsueksa 2 students*. (Master's Thesis, Faculty of Education, Silpakorn University). [In Thai]
- Phonchai, B. (2013). Reading for learning. *Journal of Library Boromarajonani College of Nursing Nakhon Phanom*, 57(1), 36. [In Thai]
- Pinyoyang, W. (2013). *Marketing ideas*. Bangkok: Krungthep Turakij Media Company Limited. [In Thai]
- Rattanakran, P. & Sirichaisin, K. (2021). Development of Thai-speaking communication curriculum using activity-based learning for 8th grade foreign students. *Sikkha Journal of Education*, 8(1), 132–140. [In Thai]
- Registration and Evaluation Affair of Bannamrin School. (2022). *The report result of reading and writing ability screenings of grade 1 – 6 students from Bannamrin School*. Chiang Mai: Bannamrin School. [In Thai]
- Smile, F. (2022). *How activity-based learning can help in knowledge retention*. Retrieved from <https://www.smilefoundationindia.org/blog/how-activity-based-learning-can-help-in-knowledge-retention/>
- Sodiam, S. (2022). *Development of Thai reading skills and reading motivation primary students (grade 4–6) by using reading and spelling method with gamification*. (Master thesis, Faculty of Education Dhurakij Pundit University). [In Thai]
- Suksai, N. (2018). *Effects of flipped classroom and gamification on ability in applying computer knowledge of upper secondary school students*. (Master thesis, Faculty of Education, Chulalongkorn University). [In Thai]
- Talabklang, P. (2019). *The development of vocabulary learning achievement using activity-based learning for Prathomsuksa 2 Students of Wat Khian Khet School*. (Independent Study M.Ed., Faculty of Education, Silpakorn University). [In Thai]
- Thongrung, K., Longsap, P., Chermthaisong, R., & Pansawai, P. (2022). Proactive activity-based learning to improve reading achievements in Thai language of grade 5 students. In *Proceeding of the 17th UTCC National Graduate Research Conference 2022*. (p. 1–9). August 10, 2022. Bangkok: Thailand: The Thailand Research Fund. Graduate School of Rangsit University.
- Wadeecharoen, W., Lertnaisat, R., and Teekasap, S. (2017). *Research methodology: Concept to practice*. Bangkok: SE Education Public Company Limited. [In Thai]

การอนุรักษ์ภาษาจีนของคนจีนย่านตลาดวโรรสและตลาดตันลำไย

พ.ศ. 2491 – 2519

THE CONSERVATION OF THE CHINESE LANGUAGE OF CHINESE PEOPLE AT WAROROS MARKET AND TON LAM YAI MARKET DURING 1948 TO 1976

แพรวา รัตนทยา^{1*}

Praewa Rattanataya^{1*}

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ 63 หมู่ 4 ต.หนองหาร อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ 50290 ประเทศไทย¹

Maejo University, 63 Moo 4, Nong Harn Sub-district, San Sai District, Chiang Mai Province 50290 Thailand¹

*Corresponding author E-mail: praewa_rtnty@hotmail.com

(Received: 25 Dec, 2023; Revised: 27 May, 2024; Accepted: 29 May, 2024)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการอนุรักษ์ภาษาจีนของคนจีนย่านตลาดวโรรสและตลาดตันลำไย ในช่วง พ.ศ. 2491 – 2519 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ความเป็นจีนถูกมองในแง่ลบจากรัฐบาลไทยและนานาชาติ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ คนจีนที่เกิดก่อน พ.ศ. 2510 และใช้ชีวิตอยู่ในย่านตลาดวโรรสและตลาดตันลำไยจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 20 คน โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ทำการสัมภาษณ์โดยใช้เทคนิคสัมภาษณ์เชิงลึก และใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา เชื่อมโยงกับบริบททางการเมืองทั้งของประเทศไทยและประเทศจีน ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุที่คนจีนย่านตลาดวโรรสและตลาดตันลำไยต้องอนุรักษ์ภาษาจีนในช่วง พ.ศ. 2491 – 2519 เนื่องจากภาษาจีนเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อค้าขายกับคนจีนด้วยกัน การสื่อสารกับคนในครอบครัว การสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีจีน หรือการเชื่อมสัมพันธ์กับเครือญาติที่เมืองจีน สำหรับวิธีการในการอนุรักษ์ภาษาจีนในช่วงเวลาดังกล่าวมีหลากหลายวิธีด้วยกัน คือ ส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนจีน จ้างครูมาสอนภาษาจีนที่บ้าน พูดภาษาจีนกับคนในครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ และส่งบุตรหลานไปเรียนที่เมืองจีน

คำสำคัญ: คนจีนเชียงใหม่, การอนุรักษ์ภาษาจีน, ตลาดวโรรส, ตลาดตันลำไย

ABSTRACT

This research aimed to investigate the preservation of the Chinese language among the Chinese community in the Waroros and Ton Lam Yai markets during the period 1948–1976 A.D. This era was marked by a negative perception of Chinese identity by the Thai government and various international communities. The research sample consisted of 20 Chinese participants born before 1967 A.D. who have currently resided in the Waroros and Ton Lam Yai markets in Chiang Mai Province. The sample selection was conducted through purposive sampling. In-depth interviews were employed as the primary data collection method, supported by a structured interview questionnaire. The data were analyzed by content analysis, linking the findings to the political context of both Thailand and China. The study revealed that the Chinese living in the Waroros and Ton Lam Yai markets were motivated to preserve the Chinese language during the period 1948–1976 A.D. due to its essential role in various aspects of life. This included facilitating trade interactions among the Chinese community, communication within the family, the sustainability of Chinese culture and traditions, and maintaining relationships with relatives in China. Various methods were implemented to preserve the Chinese language during this period, such as sending children to Chinese schools, hiring teachers for home-based Chinese language instruction, regularly conversing in Chinese within the family, and sending children to study in China.

KEYWORDS: Chinese in Chiang Mai, Chinese Language Preservation, Waroros Market, Ton Lam Yai Market

บทนำ

ย่านตลาดวโรรสและตลาดต้นลำไยนั้นถือเป็นย่านเศรษฐกิจของเมืองเชียงใหม่มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยพื้นที่ของตลาดทั้ง 2 ตั้งอยู่ระหว่างทิศตะวันออกของกำแพงเมืองเชียงใหม่กับแม่น้ำปิง (Nernhard, 2013) การเติบโตทางเศรษฐกิจของตลาดวโรรสและตลาดต้นลำไยนั้น หนึ่งในปัจจัยที่สำคัญก็คือคนจีน ซึ่งคนจีนได้อพยพเข้ามาสู่ภาคเหนือก่อนหน้าทศวรรษ 2410 แล้ว โดยมีสาเหตุจากบริบททางเศรษฐกิจในท้องถิ่นที่เริ่มขยายตัวในสมัยพระเจ้าพุทธวงศ์ ซึ่งเป็นเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่องค์ที่ 4 (พ.ศ. 2369 – 2389) เป็นต้นมา เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่ยี่สิบจากภัยสงคราม มีการขยายตัวของการทำป่าไม้ และมีการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานของประชาชนจำนวนมากจนเกิดการขยายตัวของหมู่บ้านรอบ ๆ เมืองเชียงใหม่ที่ชาวบ้านทำการผลิตและขายสินค้าต่าง ๆ พร้อมกับเป็นผู้บริโภคสินค้าหลายชนิด (Santayot, 2008) และในช่วงเวลาดังกล่าวนี้คนจีนได้เดินทางมาตามเส้นทางแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งเชื่อมกับแม่น้ำปิง วัง ยม น่าน ที่ปากน้ำโพ ย่านท่าเรือของเมืองเหล่านั้นจึงกลายเป็นชุมชนของคนจีนที่เป็นตลาดรับซื้อสินค้าและจำหน่ายสินค้าต่าง ๆ ให้แก่พ่อค้าจากต่างแดนและพ่อค้าในท้องถิ่น เช่น ทำฮู้ อูตรดิตถ์ ระแหง (บ้านตาก) ตาก ย่านตลาดเก่า อำเภอเมืองลำปาง และตำบลปากบ่อง อำเภอป่าซาง ลำพูน และย่านวัดเกต อำเภอเมือง เชียงใหม่ (Chananon, 1987) โดยคนจีนเชียงใหม่ตั้งถิ่นฐานครั้งแรกที่บริเวณหน้าวัดเกต ซึ่งย่านวัดเกตเป็นแหล่งรวมของคนจีนที่ถนัดเรื่องการค้าทางเรือระหว่างเชียงใหม่กับกรุงเทพฯ (Nernhard, 2003)

ต่อมาชุมชนจีนขยายตัวจากวัดเกตออกไปทำการค้าทางด้านตรอกเล่าไฉ้ว ครอบคลุมบริเวณตลาดต้นลำไยและตลาดวโรรส ตลอดถึงถนนท่าแพ (Ongsakul, 2010) หลักฐานเก่าแก่ที่บ่งบอกว่าคนจีนเข้ามาตั้งชุมชนในย่านตลาดวโรรสและตลาดต้นลำไยก็คือ ศาลเจ้าปู่เถ่ากงและศาลเจ้ากวนอู โดยศาลเจ้าปู่เถ่ากงเป็นศาลเจ้าเก่าแก่ที่สุดในจังหวัดเชียงใหม่สันนิษฐานว่าถูกสร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2419 (Pung Tao

Kong Shrine Chiang Mai, 2006) ในขณะที่ศาลเจ้ากวนอูคาดว่าน่าจะถูกสร้างขึ้นในราว พ.ศ. 2413 – 2439 (Apavatcharut and Charoenmuang, 2006) จากการเกิดขึ้นของศาลเจ้าทั้ง 2 แห่งนั้น แสดงให้เห็นว่าคนจีนได้เข้ามาทำการค้าในย่านตลาดวโรรสและตลาดต้นลำไยในช่วง พ.ศ. 2419 เป็นต้นมา ซึ่งตรงกับสมัยของพระเจ้าอินทวิชยานนท์ เจ้าหลวงองค์ที่ 7 ของเชียงใหม่ คนจีนได้เข้ามาประกอบการค้าและกระตุ้นเศรษฐกิจในย่านนี้ซึ่งมีคนจีนหลายตระกูลที่ทำการค้าจนประสบความสำเร็จกลายเป็นนายทุนชั้นนำของเมืองเชียงใหม่ในเวลาถัดมา เช่น ตระกูลบุรณุปกรณ์ ที่เริ่มตั้งตัวด้วยการเปิดร้านขายของชำชื่อ “ซิมซุ่ยไซ้” ต่อมาจึงหันมาขายผ้าพื้นเมืองและทำโรงงานเฟอร์นิเจอร์ไม้ ซึ่งสร้างกำไรให้กับตระกูลอย่างมหาศาล (Nernhard, 2013) หรือตระกูลสุวิทย์ศักดิ์มานท์ นำโดย นายบักจ๊ว แซ่ลิ้ม ได้เริ่มสะสมทุนโดยการทำงานเป็นจ้บกำในตลาดวโรรสอยู่หลายปีก่อนที่จะเก็บเงินได้ก้อนหนึ่งเพื่อนำมาลงทุนเปิดร้านนึ่งซิวซึ่งขายสินค้าเบ็ดเตล็ด ภายหลังจึงได้เริ่มกิจการรับซื้อผลไม้จากต่างจังหวัดมาขายในเมืองเชียงใหม่ ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของกิจการขนส่งนึ่งซิวซึ่งในเวลาถัดมา (Phetrung, 2010) หรือตระกูลอิสระชีวะวัฒน์ นำโดยนาย ฮ่งเชียง แซ่ไคว ได้มาเช่าห้องแถวขายของชำ บริเวณด้านหลังติดตลาดต้นลำไยใช้ชื่อว่า “ร้านเชียงฮวด” ต่อมาจึงได้เปิดห้างสรรพสินค้าชื่อ ห้างวรวิวัฒน์ (Nernhard, 2013) ฯลฯ

แต่กว่าที่คนจีนย่านตลาดวโรรสและตลาดต้นลำไยจะประสบความสำเร็จในการทำธุรกิจได้นั้น เส้นทางก็ไม่ได้ราบรื่น ต้องเผชิญกับอุปสรรคอันหลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายการกีดกันคนจีนจากรัฐบาลไทยในยุคจอมพล ป. พิบูลสงคราม ดังจะเห็นได้จากการประกาศใช้พระราชบัญญัติเพื่อกีดกันการประกอบอาชีพของคนจีนหลายฉบับ เช่น ห้ามคนจีนทำการประมงจับสัตว์น้ำ ห้ามคนจีนขายของในสถานที่ราชการ ห้ามคนจีนเข้าประมูลงานก่อสร้างทางราชการ ห้ามคนจีนขายน้ำมัน บังคับให้คนจีนขายผลผลิตยาสูบและเกลือให้กับรัฐ (Songprasert, 1976) การสั่งปิดโรงเรียนจีน การจับกุมและเนรเทศคนจีน รวมถึงภาษาจีนอันเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความเป็นจีนได้ดีที่สุด ยึดโยงคนจีนย่านตลาดวโรรสและตลาดต้นลำไยให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการถ่ายทอดความคิด และวัฒนธรรมจีนก็ยังถูกสั่งห้ามใช้ โดยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ออกระเบียบข้อบังคับให้ประชาชนปฏิบัติ ห้ามพูดภาษาจีนในที่สาธารณะ ซึ่งมีการแขวนคำสั่งห้าม ดังกล่าวไว้ในที่สาธารณะ เช่น ที่ตลาดต้นลำไย หนึ่งในข้อบังคับนั้นก็คือ ห้ามพูดคำว่า “ลื้อ อื้อ เฮงฮวย” และกำหนดค่าปรับเอาไว้ด้วย (Apavatcharut and Charoenmuang, 2009) แต่คนจีนย่านตลาดวโรรสและตลาดต้นลำไย ในแต่ละครอบครัวก็ยังคงมีการเรียนและใช้ภาษาจีน โดยเจ้าของร้านขายยาเผยว่า “...สมัยก่อนเวลาเรียนภาษาจีน ต้องเปลี่ยนที่เรียนไปเรื่อย ๆ ตามบ้านเพื่อนแต่ละคน ต้องแอบเรียนไม่บอกให้ใครรู้ ไม่งั้นอาจโดนจับในข้อหา ผักใฝ่คอมมิวนิสต์...” (Su, (Pseudonym), interview, 5, January, 2023) หรืออาจารย์สอนภาษาท่านหนึ่งเล่าว่า “...เมื่อตอนเด็ก เห็นครอบครัวของเพื่อน ๆ ให้ครูคนจีน มาสอนภาษาจีนที่บ้าน ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ทางการจับจ้อง คนจีน...” (Kim, (Pseudonym), interview, 10, January, 2023) ทำให้เห็นว่าคนจีนย่านนี้อนุรักษ์ภาษาจีนมาตลอด แม้ในช่วงที่คนจีนจะต้องพบกับวิกฤติในช่วงจอมพล ป. พิบูลสงคราม แต่คนจีนย่านนี้ไม่เคยหวาดกลัวที่จะเรียน ภาษาจีน ยังมีการเรียนและถ่ายทอดภาษาจีนอย่างต่อเนื่องแม้จะเสี่ยงต่อการถูกจับกุมจากทางเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ตาม เพราะถือเป็นการท้าทายกับนโยบายของรัฐบาล

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวจึงเป็นที่มาของคำถาม งานวิจัยว่า คนจีนในย่านตลาดวโรรสและตลาดต้นลำไย ในช่วง พ.ศ. 2491 – 2519 มีการอนุรักษ์ภาษาจีนอย่างไร และอนุรักษ์เพื่อเหตุใด

การศึกษาวิจัยเรื่อง การอนุรักษ์ภาษาจีน ของคนจีนย่านตลาดวโรรสและตลาดต้นลำไย พ.ศ. 2491 – 2519 ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจพบเห็น ความรู้พบว่ามีงานวิจัย บทความ และวิทยานิพนธ์ที่ ศึกษาเกี่ยวกับคนจีนย่านตลาดวโรรสและตลาดต้นลำไย มากมาย ได้แก่ วิทยานิพนธ์เรื่องการรักษาเอกลักษณ์ ของคนไทยเชื้อสายจีนในเชียงใหม่ ผู้เขียนได้ศึกษาถึง ความเปลี่ยนแปลงทางพิธีกรรมรอบปีและพิธีกรรม รอบชีวิตของคนจีนเชียงใหม่ในย่านตรอกเหล่าโจ้ว ทำการเปรียบเทียบคนจีน 3 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มคนจีนที่

อพยพจากประเทศจีนมาประเทศไทย 2. กลุ่มคนจีน ที่เกิดในประเทศไทยแต่มีพ่อหรือแม่เป็นคนจีนที่เกิด ในประเทศจีน 3. กลุ่มคนจีนที่มีพ่อหรือแม่เป็นคนจีน ที่เกิดในประเทศไทยพบว่า รูปแบบพิธีกรรมในรอบปีและ รอบชีวิตของคนจีนที่ถูกถ่ายทอดผ่านคนแต่ละกลุ่มนั้น ต่างกัน โดยคนจีนในรุ่นแรกที่อพยพจากจีนมายังเมืองไทย ยังคงปฏิบัติพิธีกรรมในรอบปีและรอบชีวิตอย่างเคร่งครัด แต่คนจีนในรุ่นถัดมาจะประกอบพิธีกรรมในรอบปีและรอบ ชีวิตน้อยลง เช่น พิธีการตาย เป็นพิธีกรรมที่คนจีนรุ่นแรก ให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะเชื่อว่าถ้าทำดีกับ คนตายแล้วคนตายจะช่วยดูแลและตอบแทนให้ชีวิตดีขึ้น รวมถึงเป็นการแสดงความกตัญญูของลูกที่มีต่อพ่อแม่ ดังนั้นคนจีนจึงนิยมทำพิธีตามความเชื่อแบบจีนอย่าง เคร่งครัด ไม่ว่าจะเป็นการปรนนิบัติศพก่อนนำลงโลง การทำพิธีฝังศพ หรือการเลือกฮวงจุ้ยในการฝังศพ แต่คนจีน รุ่นถัดมาเริ่มมองว่าการประกอบพิธีการตายแบบจีน เป็นสิ่งที่ยุ่งยากและสิ้นเปลืองจึงหันมาประกอบพิธีแบบไทย มากขึ้น เป็นต้น (Klomsing, 2003) ในขณะที่วิทยานิพนธ์ เรื่องอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน ในย่านตลาดวโรรส จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างปี พ.ศ. 2555 – 2563 ผู้เขียนเสนอว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2555 – 2563 เป็น ช่วงที่คนจีนย่านตลาดวโรรสได้ปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ จีนให้มีมูลค่าเพื่อการประกอบธุรกิจ เนื่องจากตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 เป็นต้นมา มีนักท่องเที่ยวจีนเดินทางมาเที่ยว ที่ตลาดวโรรสเป็นจำนวนมาก คนจีนย่านตลาดวโรรส จึงได้นำความเป็นจีนของตนมาทำเป็นสินค้าวัฒนธรรม เพื่อขายให้กับนักท่องเที่ยวชาวจีน เช่น การขายอาหารจีน ขายสินค้าที่ใช้ประกอบพิธีกรรมในประเพณีจีน ฯลฯ ซึ่งการนำเอาความเป็นจีนมาทำเป็นสินค้าวัฒนธรรม เพื่อขายนั้น ถือได้ว่าเป็นการอนุรักษ์ความเป็นจีนไปพร้อมกับ การสร้างรายได้ นอกจากนี้ อัตลักษณ์ของคนจีนย่านนี้ ที่โดดเด่นคือการใช้ภาษาแต้จิ๋ว แต่ภาษาแต้จิ๋วกำลัง ถูกแทนที่ด้วยภาษาจีนกลาง เพราะภาษาแต้จิ๋วใช้ภายใน ครอบครัว สื่อสารกับคนจีนกลุ่มอื่น ๆ ลำบาก คนจีน ย่านตลาดวโรรสจึงไปเรียนภาษาจีนกลางเพิ่มเติม เพื่อนำมาติดต่อด้านขายกับนักท่องเที่ยวชาวจีนโดยเฉพาะ (Tan, 2020) ส่วนรายงานการวิจัยเรื่องคนตรังจีนเชียงใหม่:

อดีต การเปลี่ยนแปลงกับการอนุรักษ์และการสืบทอดในสังคมปัจจุบัน ก็เป็นงานที่ศึกษาถึงเปลี่ยนแปลงและการอนุรักษ์ดนตรีจีนในพื้นที่ตลาดวโรรส ผลการศึกษาปรากฏว่าเสียงของดนตรีจีนในอดีตกับปัจจุบันไม่ต่างกัน เพราะรูปร่างของเครื่องดนตรีเหมือนกัน แต่ทำนองของเพลงจีนนั้นไม่ค่อยเป็นสากลเพราะการตั้งเสียงมีระบบการแบ่งที่ไม่เป็นสากล ส่วนการอนุรักษ์ดนตรีจีนในย่านตลาดวโรรสนั้นไม่ค่อยประสบความสำเร็จ เนื่องจากนักดนตรีในอดีตเป็นนักดนตรีสมัครเล่นที่ไม่สามารถอ่านโน้ตได้ จึงไม่สามารถถ่ายทอดให้ใครได้ ในขณะที่สังคมชาวจีนทั้งในอดีตและปัจจุบันไม่สนับสนุนให้ใช้วิชาชีพทางดนตรีประกอบอาชีพหลักเพราะไม่มั่นคง รวมถึงความต้องการเป็นพลเมืองไทยและเป็นที่ยอมรับเช่นเดียวกับคนไทย ชาวจีนโพ้นทะเลจึงให้บุตรหลานได้รับการศึกษาอย่างคนไทย เพื่อมีอาชีพที่มั่นคง จึงไม่สนับสนุนให้บุตรหลานเล่นดนตรีจีน (Leosiripong, 2018) นอกจากนี้ยังมีงานเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมของดนตรีจีนในย่านตลาดวโรรสที่น่าสนใจก็คือ บทความงานประเพณีที่กระจาด: พื้นที่นำเสนออัตลักษณ์ของชาวไทยเชื้อสายจีน ตรอกเหล่าโจ้ว จังหวัดเชียงใหม่ โดยบทความนี้พบว่า คนจีนในย่านตรอกเหล่าโจ้วได้ใช้ประเพณีที่กระจาดในการแสดงอัตลักษณ์ของตน โดยประเพณีดังกล่าวมีการผสมผสานความเป็นไทย ความเป็นจีน และความเป็นคนเมืองกลายเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของคนจีนย่านตรอกเหล่าโจ้ว

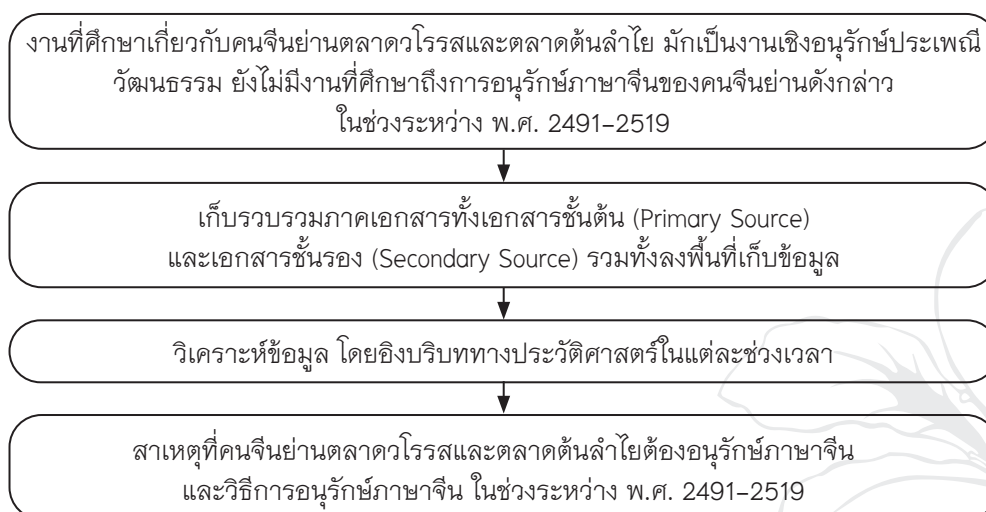
และการปฏิบัติประเพณีที่กระจาดถือได้ว่าเป็นการสำแดงตัวตนให้คนจีนมีพื้นที่ทางสังคม เพื่อความเป็นปึกแผ่นของคนจีนด้วยกัน และมีอำนาจการต่อรองที่มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการประกอบธุรกิจกับทั้งคนไทย คนเมือง และคนจีนด้วยกันเอง (Ronnakhanthosakul and Damrongsakul, 2020)

องค์ความรู้ในข้างต้นได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับความเป็นมาของคนจีนย่านตลาดวโรรสและตลาดต้นลำไยได้เป็นอย่างดี ที่สำคัญยังทำให้เห็นถึงเงื่อนไขการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ ซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางในการวิเคราะห์เรื่องของภาษาจีนได้เช่นกัน อย่างไรก็ตามงานที่ศึกษาเกี่ยวกับคนจีนย่านตลาดวโรรสและตลาดต้นลำไย มักเป็นงานเชิงอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรม แต่ยังไม่มียานที่ศึกษาถึงการอนุรักษ์ภาษาจีนของคนจีนในย่านนี้ ดังนั้นผู้วิจัยมองว่าการศึกษาถึงการอนุรักษ์ภาษาจีนของคนจีนย่านตลาดวโรรสและตลาดต้นลำไย พ.ศ. 2491 – 2519 เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ยังไม่มีใครได้ศึกษา ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ย่อมมีส่วนช่วยในการเติมเต็มองค์ความรู้เกี่ยวกับคนจีนเชียงใหม่ให้สมบูรณ์แบบมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษาถึงการอนุรักษ์ภาษาจีนของคนจีนย่านตลาดวโรรสและตลาดต้นลำไย ในช่วง พ.ศ. 2491 ถึง พ.ศ. 2519

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดการวิจัยเรื่องการอนุรักษ์ภาษาจีนของคนจีนย่านตลาดวโรรสและตลาดต้นลำไย

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยเรื่อง การอนุรักษ์ภาษาจีนของ คนจีนย่านตลาดวโรรสและตลาดต้นลำไย พ.ศ. 2491 – 2519 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในขั้นตอนแรกเป็นการเก็บรวบรวมภาคเอกสารทั้ง เอกสารชั้นต้น (Primary Source) และเอกสารชั้นรอง (Secondary Source) เช่น เอกสารของหน่วยงานราชการ จดหมายเหตุต่าง ๆ หนังสือแฉ่งงานศพ ชีวิตประวัติ บทความ และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงนำ หลักฐานดังกล่าวมาประเมินคุณค่าโดยใช้วิพากษ์วิธี ทางประวัติศาสตร์ (Historical Criticism) ซึ่งจะช่วยให้ คัดเลือกได้อย่างมีประสิทธิภาพว่าข้อมูลหรือข้อสนเทศใดบ้างที่มีความน่าเชื่อถือ สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ และเชื่อมโยงกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนจีน ย่านตลาดวโรรสและตลาดต้นลำไย เพื่อสร้างองค์ความรู้ ทางประวัติศาสตร์ชุดใหม่ขึ้นมา

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) คนจีนจำนวน 20 คน โดยใช้ การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ทำการคัดเลือก คนจีนที่เกิดก่อน พ.ศ. 2510 และใช้ชีวิตอยู่ในย่านตลาด วโรรสและตลาดต้นลำไย ซึ่งการใช้เกณฑ์ดังกล่าว เป็นเพราะคนจีนที่เกิดก่อน พ.ศ. 2510 ถือเป็นช่วงวัย ที่สามารถรับรู้และเข้าใจถึงบริบทการเมืองไทยและจีน ช่วง พ.ศ. 2491 ถึง พ.ศ. 2519 ได้เป็นอย่างดี โดยคนจีน 20 คนดังกล่าว เป็นจีนแต้จิ๋ว 16 คน จีนแคะ 2 คน และ ไหหลำ 2 คน แบ่งเป็นเพศชาย 13 คน และเพศหญิง 7 คน อยู่ในช่วงอายุ 65 – 90 ปี โดยระดับการศึกษาแบ่ง เป็น ระดับปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 13 คน ระดับมัธยม ปลาย 5 คน และระดับประถมศึกษา 2 คน ปัจจุบัน คนจีนเหล่านี้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ค้าขาย รองลงมา คือ ข้าราชการเกษียณอายุ

ขอบเขตการศึกษา

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษา ถึงการอนุรักษ์ภาษาจีนของคนจีนย่านตลาดวโรรส และตลาดต้นลำไย ในช่วง พ.ศ. 2491 – 2519 ดังนั้นปี พ.ศ. 2491 – 2519 จึงเป็นตัวกำหนดขอบเขต

ในการทำวิจัย ซึ่งการเลือกช่วงเวลาดังกล่าวมา ทำการศึกษาเป็นเพราะช่วงเวลานั้นมีบริบทมากมาย อันส่งผลกระทบต่อการอนุรักษ์ภาษาของคนจีน โดยช่วง พ.ศ. 2491 เป็นช่วงที่จอมพล ป. พิบูลสงครามกลับมา ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีครั้งที่ 2 ซึ่งได้ดำเนิน นโยบายกีดกันคนจีนไม่ต่างจากสมัยดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีครั้งที่ 1 และในปี พ.ศ. 2492 เหมา เจ็ดตุง ผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์จีนสามารถเอาชนะพรรคก๊กมินตั๋ง ของเจียง ไคเช็ค แล้วขึ้นครองอำนาจในจีนและเปลี่ยน ชื่อเรียกประเทศจีนมาเป็นสาธารณรัฐประชาชนจีน ใช้ระบอบการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ ทำให้ทั่วโลก หวาดผวาภัยคอมมิวนิสต์ ซึ่งส่งผลต่อภาพลักษณ์ของ คนจีนในเมืองไทย ต่อมาเมื่อ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเมื่อปี พ.ศ. 2502 ประเทศไทยเป็นพันธมิตรกับอเมริกาเพื่อต่อต้านลัทธิ คอมมิวนิสต์ ส่งผลให้คนจีนในเมืองไทยถูกกีดกัน อย่างต่อเนื่อง เพราะรัฐบาลไทยเชื่อว่าคนจีนมีส่วน เกี่ยวข้องกับภัยคอมมิวนิสต์ซึ่งรัฐบาลไทยกำลังต่อต้าน และภาพลักษณ์ของคนจีนในเมืองไทยก็ติดลบมากกว่าเดิม จากการที่จีนแผ่นดินใหญ่ทำการปฏิวัติวัฒนธรรม กวาดล้างผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับลัทธิคอมมิวนิสต์ด้วยความ รุนแรง ตั้งแต่ พ.ศ. 2509 – 2519 ดังนั้นช่วงเวลา พ.ศ. 2491 – 2519 จึงเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมแก่การ วิจัยครั้งนี้ เพราะเป็นช่วงเวลาที่ยาวนานมากพอที่จะ ทำให้เห็นการอนุรักษ์ภาษาจีนของคนจีนย่านตลาดวโรรส และตลาดต้นลำไย ภายใต้บริบทเงื่อนไขที่คนจีนถูกกีดกัน อย่างรอบด้าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่องการอนุรักษ์ภาษาจีนของคนจีน ย่านตลาดวโรรสและตลาดต้นลำไย พ.ศ. 2491 – 2519 ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวม ข้อมูล ก็คือ แบบสัมภาษณ์แบบไร้โครงสร้าง (Unstructured Interview) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง รวมถึงวิธีการอนุรักษ์ ภาษาจีนของคนจีนย่านตลาดวโรรสและตลาดต้นลำไย ในช่วง พ.ศ. 2491 – 2519

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือมีรายละเอียดดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ คนจีนย่านตลาดวโรรสและตลาดต้นลำไย เพื่อทราบ ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของคนจีนในย่านนี้
2. กำหนดประเด็นคำถามของแบบสัมภาษณ์ ไว้เบื้องต้น 3 ประเด็นหลัก คือ ข้อมูลส่วนตัวของ ผู้ให้สัมภาษณ์ ความสำคัญของภาษาจีนในการดำเนินชีวิต ช่วง พ.ศ. 2491 – 2519 และกลยุทธ์การอนุรักษ์ภาษาจีน ท่ามกลางกระแสชาตินิยมไทย
3. ตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ด้านความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหาโดยให้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์จีน และผู้ที่เคยศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคนจีนในเมืองไทย จำนวน 3 คน ทำการตรวจสอบ จากนั้นจึงนำข้อเสนอแนะที่ได้ มาปรับปรุงแก้ไข
4. นำแบบสัมภาษณ์มาทดลองใช้ เพื่อทดสอบ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม จากนั้นจึงนำไป ทดลองใช้กับคนจีนในพื้นที่ จำนวน 5 คน แล้วนำข้อผิดพลาดมาปรับปรุงก่อนนำไปเก็บรวบรวมกับกลุ่มเป้าหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ร่วมกับการศึกษา ข้อมูลภาคเอกสารมาทำการจัดระเบียบข้อมูล และกำหนด ประเด็นการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งประเด็นการวิเคราะห์เป็น 2 หัวข้อใหญ่ คือ 1. สาเหตุการอนุรักษ์ภาษาจีนของคนจีนย่าน ตลาดวโรรสและตลาดต้นลำไย ในช่วง พ.ศ. 2491 – 2519 2. แนวทางการอนุรักษ์ภาษาจีนของคนจีนย่านตลาด วโรรสและตลาดต้นลำไย ในช่วง พ.ศ. 2491 – 2519 จากนั้นจึงเขียนรายงานผลการวิจัยในลักษณะของ การพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description)

การพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

งานวิจัยนี้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการ จริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เลขที่ HS001/65 เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2565

ผลการวิจัย

จากการศึกษาการอนุรักษ์ภาษาจีนของคนจีน ย่านตลาดวโรรสและตลาดต้นลำไย ในช่วง พ.ศ. 2491 – 2519 พบว่ามี 2 ประเด็นสำคัญที่ต้องทำการวิเคราะห์ คือ

สาเหตุการอนุรักษ์ภาษาจีนของคนจีน ย่านตลาดวโรรสและตลาดต้นลำไยในช่วง พ.ศ. 2491 ถึง พ.ศ. 2519

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2491 เป็นต้นมาคนจีนในเมืองไทย มีภาพลักษณ์ในทางลบ เป็นผลมาจากบริบททางการเมือง ของไทยและจีน กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2491 เป็นปีที่ จอมพล ป. พิบูลสงครามกลับมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีครั้งที่ 2 และยังคงมองเห็นว่า คนจีนเป็นศัตรู ตัวฉกาจทางเศรษฐกิจของประเทศไทย จึงดำเนิน นโยบายต่าง ๆ เพื่อกีดกันคนจีนอย่างเข้มข้น เช่น การเพิ่ม ความเข้มงวดในการควบคุมโรงเรียนจีน โดยการสั่งปิด โรงเรียนจีนจำนวน 342 แห่ง จากจำนวนโรงเรียนจีนที่เคย มีอยู่เดิม 490 แห่ง หรือการที่กระทรวงมหาดไทยออกคำสั่ง ให้ทุกจังหวัดทำการจับกุมคนจีนที่ตั้งกลุ่มเก็บภาษีเถื่อน จากร้านค้าทั่วไป แต่ในทางปฏิบัติแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจไทย จับกุมคนจีนไม่เลือกหน้าโดยไม่มีการเปิดเผยข้อหา เป็นต้น (Songprasert, 1976) ขณะเดียวกันสถานการณ์ในประเทศจีน สงครามระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์และพรรคก๊กมินตั๋ง ได้ดำเนินมาถึงช่วงแตกหัก ซึ่งพรรคคอมมิวนิสต์เป็นฝ่าย ได้รับชัยชนะ พรรคก๊กมินตั๋งเสียฐานที่มั่นทั่วทั้งแผ่นดินจีน เจียง ไคเช็คได้ลี้ภัยไปยังไต้หวัน พรรคคอมมิวนิสต์เข้ายึด เมืองปักกิ่ง เหม่า เจ๋อตุง ในฐานะผู้นำคนใหม่ก็ทำการ สถาปนาประเทศจีนภายใต้ระบอบคอมมิวนิสต์ เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2492 (Chokmukda, 2012)

เมื่อประเทศจีนกลายเป็นคอมมิวนิสต์ ทำให้ รัฐบาลไทยเกิดความระแวงว่า คนจีนในเมืองไทยที่ฝักใฝ่ ในลัทธิคอมมิวนิสต์จะเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศ จึงออกนโยบายในการควบคุมและกีดกันคนจีนในเมืองไทย มากกว่าเดิม ซึ่งโดยส่วนใหญ่ก็เป็นนโยบายเดิม ๆ แต่เพิ่ม ความเข้มงวดมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมโรงเรียนจีน การลดบทบาททางเศรษฐกิจของคนจีน หรือ การเพิ่มค่าธรรมเนียมคนต่างด้าวจาก 200 บาท เป็น 400 บาท

(Suksaranchit, 2015) แต่มีนโยบายใหม่เพิ่มขึ้นมา คือ การเป็นปฏิปักษ์ต่อคอมมิวนิสต์ โดยในปี พ.ศ. 2495 รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันการกระทำ อันเป็นคอมมิวนิสต์ หลังจากพระราชบัญญัติดังกล่าว ถูกบังคับใช้ ส่งผลให้เจ้าของบริษัทห้างร้านคนจีน กว่า 250 แห่ง ถูกจับกุมในข้อหาทำการกระทำความ อันเป็นคอมมิวนิสต์ นอกจากนี้การจับกุมคนจีนที่มีการกระทำ อันเป็นคอมมิวนิสต์ยังได้ครอบคลุมไปถึงการจับกุม เจ้าหน้าที่สมาคมองค์การต่าง ๆ ของคนจีนอีกด้วย เช่น การจับกุมหัวหน้าสมาคมจีนแต่จิ๋ว สมาคมจีนไหหลำ เจ้าของบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ Nan Chen Pao ในข้อหา มีการกระทำความอันเป็นคอมมิวนิสต์ (Songprasert, 1976) ต่อมา ในปี พ.ศ. 2502 เมื่อจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เข้าดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี ประเทศไทยร่วมอุดมการณ์กับอเมริกา เพื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์ (Eaksittipong, 2010) ส่งผลให้คน จีนในเมืองไทยถูกกดดันอย่างต่อเนื่อง เพราะรัฐบาลไทย เชื่อว่าคนจีนมีส่วนเกี่ยวข้องกับภัยคอมมิวนิสต์ซึ่ง รัฐบาลไทยกำลังต่อต้าน สังเกตได้จากการที่หนังสือพิมพ์จีน เกือบทุกฉบับได้ถูกสั่งปิด แม้ว่าช่วงเวลาดังกล่าว หนังสือพิมพ์จีนจะไม่ได้เสนอข่าวสารเกี่ยวกับการเมือง แล้วก็ตาม แต่ด้วยความหวาดระแวงในลัทธิคอมมิวนิสต์ ที่อาจส่งผ่านเข้ามาทางกลุ่มคนจีน หนังสือพิมพ์จีน จึงถูกควบคุมและเผ่าระวังเป็นพิเศษ (Pimthong, 2016) ในขณะที่สถานีวิทยุที่ออกอากาศเป็นภาษาจีน เดิมมี 12 สถานี ทว่าหลังการรัฐประหารของจอมพลสฤษดิ์ ซึ่งได้ปลุกกระแสชาตินิยมพร้อมการสร้างภาพปีศาจ จีนแดงที่เป็นศัตรูของชาติ ระหว่าง พ.ศ. 2502 - 2503 ทำให้สถานีวิทยุเอกชนที่ออกอากาศเป็นภาษาจีนถูกสั่งปิด จนหมดสิ้น เพื่อป้องกันการแทรกซึมของลัทธิคอมมิวนิสต์ (Eaksittipong, 2010)

ครั้นเมื่อถึงปี พ.ศ. 2509 พรรคคอมมิวนิสต์จีน ได้ทำการปฏิวัติวัฒนธรรม อันมีสาเหตุมาจากเหมา เจ๋อตุง ต้องการเรียกป้อมิทางการเมืองกลับคืนมา เนื่องจากการ ดำเนินนโยบายก้าวกระโดดไกล (Great Leap Forward) ที่ผิดพลาด ได้ทำให้ประชาชนเสียชีวิตกว่า 20 - 30 ล้านคน จากภาวะอดอยากอย่างรุนแรง (Dabphet, 2017) ในขณะเดียวกันสมาชิกภายในพรรคคอมมิวนิสต์

หลาย ๆ คนก็เริ่มไม่เห็นด้วยกับนโยบายของเหมา เจ๋อตุง และชนนโยบายทุนนิยมในการฟื้นฟูประเทศ เหมา เจ๋อตุง ต้องปฏิวัติวัฒนธรรม เปิดฉกฉวยโอกาสความขัดแย้งใน นายทุน ยึดอำนาจขึ้นทางวัฒนธรรมทั้งหมด ปลุกระดม เรียกร้องให้จัดการอย่างเด็ดขาด รุนแรงกับบุคคลซึ่งเป็น ตัวแทนชนชั้นนายทุนภายในพรรค คณะรัฐบาล กองทัพ และในวงการศึกษา (Zhou, 2006)

นอกจากนี้เหมา เจ๋อตุงยังได้ก่อตั้งขบวนการ เรดการ์ดขึ้นทั่วประเทศ โดยใช้นักศึกษาและเยาวชน เป็นหลัก ซึ่งขบวนการเรดการ์ดดังกล่าวได้ใช้ความรุนแรง ทำลายโบราณสถาน วัดวาอารามต่าง ๆ ที่เป็นสัญลักษณ์ ของระบอบเก่า เหล่าศิลปินและปัญญาชนถูกทารุณกรรม สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ตั้งแต่ระดับบนจนถึงระดับล่าง ที่ถูกมองว่าเอนเอียงไปทางทุนนิยมถูกข่มเหงทั้งทางกาย และใจ (Ingkasit, 2019)

ยิ่งไปกว่านั้นการปฏิวัติวัฒนธรรมส่งผล กระทบที่ไม่ดีต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของจีน โดยเฉพาะหลังจากที่เรดการ์ดเข้ายึดครองกระทรวงการต่างประเทศใน พ.ศ. 2510 รัฐมนตรีเฉิน อี้ (Chen Yi) ถูกบังคับ ให้วิจารณ์ตนเองท่ามกลางเรดการ์ดที่คอยแสดงการ เยาะเย้ยถากถางนับพันคน สถานทูตจีนในต่างประเทศ ไม่สามารถให้คำตอบกับต่างชาติได้ว่าเกิดอะไรขึ้น ในประเทศจีน และสถานทูตได้กลายเป็นศูนย์กลาง ของความคิดปฏิวัติ ทูตจีนในประเทศต่าง ๆ ถูกเรียก ตัวกลับ การค้ากับต่างประเทศเสื่อมลง ขณะที่ภายใน ประเทศจีนได้เกิดเหตุการณ์ที่เรดการ์ดบุกเข้าสถานทูต ต่างชาติและโจมตีเจ้าหน้าที่ แม้กระทั่งสถานทูต สหภาพโซเวียตก็ถูกบุกเช่นกัน สถานทูตอังกฤษ และอินโดนีเซียถูกจุดไฟเผา เหตุการณ์นี้ทำให้ภาพพจน์ ของจีนตกต่ำมากและอยู่ในฐานะถูกโดดเดี่ยวจากนานาชาติ มากยิ่งขึ้น (Dabphet, 2017) ซึ่งมีผลทำให้ภาพลักษณ์ ของคนจีนในเมืองไทยติดลบไปด้วย ขณะเดียวกันคนจีน เชียงใหม่ก็ย่อมได้รับผลกระทบไปด้วยเช่นกัน

ดังนั้น แม้ในช่วง พ.ศ. 2491 - พ.ศ. 2519 ความเป็นจีนจะถูกด้อยค่าจากสังคมไทย แต่คนจีน ย่านตลาดวโรรสและตลาดต้นลำไยกลับยังคงอนุรักษ์ ภาษาจีน โดยมีสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้

1. เพื่อต้องการติดต่อค้าขายกับคนจีนด้วยกัน

เนื่องจากคนจีนที่อาศัยอยู่ในย่านตลาดวโรรส และตลาดต้นลำไยโดยส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย ร้านค้าที่ขายสินค้าอุปโภค บริโภค ล้วนมีคนจีนเป็นเจ้าของแทบทั้งสิ้น ซึ่งโดยปกติแล้วคนจีนที่เป็นเจ้าของกิจการมักสร้างเครือข่ายทางการค้าเพื่อช่วยเหลือกัน และภาษาจีนเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้การสร้างเครือข่ายหรือการตกลงทางธุรกิจเป็นไปอย่างราบรื่นมากขึ้น เพราะเมื่อพูดภาษาจีนเข้าหากัน ก็จะสร้างความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันได้เป็นอย่างดี และอาจได้รับสิทธิพิเศษ ดังตัวอย่างของเจ้าของร้านเครื่องสำอางร้านหนึ่งได้เผยว่า “...สมัยก่อนตอนไปซื้อกับข้าวในกาด เราส่งภาษาจีนให้เจ้าของร้าน เจ้าของร้านจะถามว่า อ้าวเป็นตี่นั้ง (คนจีน) เหรอ 18 บาท เอา 15 บาทก็แล้วกัน เหมือนกับเราได้สิทธิพิเศษ...” (Hong, (Pseudonym), interview, 18, May, 2023) หรือตัวอย่างของเจ้าของร้านอาหารแห่งหนึ่งในตลาดวโรรสได้เล่าว่า “...สมัยก่อนเคยเปิดร้านข้าวต้มอยู่ในกาด ลูกค้าที่มาทานส่วนใหญ่ก็เป็นคนจีน ผมได้ช่วยเหลือรีฟอาหารและได้พูดคุยกับลูกค้าด้วยภาษาจีน ก็ทำให้สนิทและสร้างความเป็นกันเองกับลูกค้า และเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เขาอยากกลับมาทานอาหารที่ร้านของเราอีก...” (Thong, (Pseudonym), interview, 10, May, 2023)

2. เพื่อต้องการสื่อสารกับคนในครอบครัว

ในช่วง พ.ศ. 2491 – 2519 บริบททางการเมืองไทย และประเทศจีนได้กดดันคนจีนย่านตลาดต้นลำไยและตลาดวโรรสอย่างต่อเนื่อง ความเป็นจีนเป็นสิ่งที่สังคมไม่พึงปรารถนา แต่เมื่ออยู่ในครอบครัวคนจีนก็ต้องการพื้นที่ที่รู้สึกปลอดภัย อุ่นใจ ภาษาจีนจึงเป็นตัวแปรสำคัญในการสร้างความรู้สึกดังกล่าวภายในครอบครัว ที่สำคัญคนจีนที่อพยพมาอยู่เมืองไทยรุ่นก่อน พ.ศ. 2500 โดยมากพูดภาษาไทยไม่ได้หรือฟังได้เพียงเล็กน้อย แต่ไม่สามารถสื่อสารได้ ดังนั้นเมื่อมีลูกหลาน ก็มักจะโน้มน้าวเชิงบังคับให้ลูกหลานพูดภาษาจีนให้ได้ ดังตัวอย่างเจ้าของร้านหนังสือแห่งหนึ่งเล่าว่า “...ที่บ้านมื่อเย็นจะต้องกินข้าวพร้อมกันหมด จะไม่มีใครกินก่อนใครกินหลัง เมื่อเตรียมกับข้าวเสร็จแล้วเราต้องเรียกเตี้ยมากินนะ แต่ต้องเรียกเขาด้วยภาษาจีนนะ ไม่ใช่ภาษาไทย เขาไม่มองหรือทำเป็นไม่ได้ยิน ถ้าไม่เรียกเขาเป็นภาษาจีน ต้องพูดว่าอาแปะเจี้ยะปึง เขาถึงจะมากิน...”

(Lee, (Pseudonym), interview, 2, March, 2023) หรือตัวอย่างเจ้าของร้านขายยาเผยว่า “...สมัยตอนอาม่ายังเด็ก ม้าจะพูดภาษาจีนกับอาม่าตลอด ม้าพูดไทยไม่ได้เลยพยายามให้ลูกพูดจีนให้ได้ ลูกจะได้คุยกับแก้วเรื่อง...” (Su, (Pseudonym), interview, 5, January, 2023)

3. เพื่อต้องการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีจีน

คนจีนอพยพรุ่นก่อน พ.ศ. 2500 ถือเป็นยุคแรกเริ่มของการอพยพ กล่าวคือ เป็นบรรยากาศแห่งการยกเมืองจีนมาไว้ในเมืองไทย (Skinner, 1957) คนจีนรุ่นนี้มีความเป็นจีนอย่างเข้มข้น จึงต้องการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมจีน หนึ่งในสิ่งที่คนจีนจำเป็นต้องอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมจีนเอาไว้ เป็นเพราะวัฒนธรรมจีนแฝงไว้ด้วยหลักปฏิบัติ ที่จะสร้างความสามัคคี สอนเรื่องมารยาท การปฏิบัติตนในสังคม (Krueaphat, Laeheem and Dhammasaccakarn 2021) ซึ่งการจะอนุรักษ์ประเพณี และวัฒนธรรมจีนให้สำเร็จ ก็ต้องมีความเข้าใจในภาษาจีน เพราะภาษาเป็นหัวใจสำคัญของวัฒนธรรมต่าง ๆ ถ้าไม่ได้ภาษาก็ไม่มีวันที่จะเข้าใจวัฒนธรรมได้อย่างลึกซึ้ง ดังที่ Ward Hunt Goodenough ได้กล่าวว่า ภาษาคือวัฒนธรรม การเรียนรู้ภาษาคือการเรียนรู้วัฒนธรรมไปในตัว (Goodenough, 1957) ในขณะที่ Melville Jean Herskovits ได้ให้ความเห็นว่า ภาษาเป็นพาหนะของวัฒนธรรม เพราะภาษามีคุณสมบัติเป็นเครื่องมือให้มนุษย์ประดิษฐ์หรือสร้างสรรค์วัฒนธรรมด้านต่าง ๆ พร้อมทั้งสืบทอดและปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมเหล่านี้ (Herskovits, 1955) ดังนั้นคนจีนย่านตลาดต้นลำไยและตลาดวโรรสในช่วง พ.ศ. 2491 – 2519 จึงต้องการให้ลูกหลานเรียนรู้ภาษาจีนเพื่อเป็นการสืบทอดประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ ของจีน ดังตัวอย่างเจ้าของร้านขายตะกร้าเจ้าหนึ่งกล่าวว่า “...สมัยอาทังยังอยู่ อาทังชอบพูดจีนกับลูก ๆ เพราะอยากให้ลูกเข้าใจในธรรมเนียม ประเพณีของจีน จะได้ปฏิบัติประเพณีจีนต่อ ๆ ไป...” (Ko, (Pseudonym), interview, 12, January, 2023) เช่นเดียวกันกับเจ้าของร้านสิ่งทอได้เล่าว่า “...เดี๋ยวมักจะพูดภาษาจีนกับผม พร้อมสอนธรรมเนียมจีนไปด้วย ผมสังเกตท่าทางของเตี้ยขณะสอนรู้สึกได้ว่าเตี้ยภาคภูมิใจกับวัฒนธรรมจีนมากครับ...” (Lert, (Pseudonym), interview, 20, January, 2023)

4. เพื่อต้องการเชื่อมสัมพันธ์กับเครือญาติที่เมืองจีน

คนจีนเมื่ออพยพมาทำงานในเมืองไทยจนสามารถสร้างฐานะและตั้งตัวได้ก็มักส่งพ่อแม่ ภรรยา ลูก และญาติที่เมืองจีน จึงมักส่งไปยกไปจนเจือครอบครัว เป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูตามหลักของขงจื้อ โดยคนจีนมีความเชื่อว่า ความกตัญญูเป็นคุณธรรมอันดับแรก ที่คนจะขาดไปไม่ได้ และเป็นต้นกำเนิดของความดีงาม เป็นคุณธรรมที่ควรรักษาไว้ เพราะถ้าคนไม่สำนึกในบุญคุณและไม่รู้จักการตอบแทนพ่อแม่ ก็จะต้องถือว่าคนผู้นั้นไร้ซึ่งคุณธรรม (Li, 1988) โดยคนจีนย่านตลาดต้นลำไย และตลาดวโรรสก็ไม่ต่างจากคนจีนทั่วไปที่อพยพมาอยู่เมืองไทย คือ มีการติดต่อและส่งเงินไปช่วยเหลือครอบครัวหรือญาติพี่น้องที่เมืองจีน ต่อมาเมื่อตนเองมีครอบครัวหรือมีลูกที่เมืองไทย ก็อยากจะให้ลูกของตนได้รู้จักเชื่อมความสัมพันธ์กับญาติที่เมืองจีน จึงต้องให้ลูกสามารถพูดภาษาจีนได้ ดังตัวอย่างของอาแปะท่านหนึ่งเผยว่า “...อาทังของผมน้องชายอยู่ที่เมืองจีน 2 คน แกทำธุรกิจใบชาที่จะส่งเงินกลับเมืองจีนตลอด เหมือนกับคนจีนทั่วไปครับ ช่วงหลังพออาทังเสีย เสียก็เป็นคนส่งไปแทนเสียเคยพูดกับผมว่า อยากให้รู้จักกับญาติที่เมืองจีน เอาไว้บ้าง มีอะไรจะได้ช่วยเหลือกัน...” (Kupt, (Pseudonym), interview, 29, January, 2023) หรือเจ้าของร้านขายยาแห่งหนึ่งเล่าว่า “...อาแม่ชอบเล่าเรื่องญาติที่เมืองจีนให้ฟังตลอด ถ้ามีโอกาสก็อยากให้ไปเที่ยวหา ยังไงเราก็ญาติกัน...” (Su, (Pseudonym), interview, 5, January, 2023)

แนวทางการอนุรักษ์ภาษาจีนของคนจีนย่านตลาดวโรรสและตลาดต้นลำไย ในช่วง พ.ศ. 2491 ถึง พ.ศ. 2519

แม้ว่าในช่วง พ.ศ. 2491 – 2519 ความเป็นจีนเป็นสิ่งไม่พึงประสงค์สำหรับสังคมไทย คนจีนจึงไม่ค่อยอยากเผยความเป็นจีน แต่ทว่าภาษาจีนยังคงเป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีวิตของคนจีนย่านตลาดต้นลำไยและตลาดวโรรสดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ดังนั้นคนจีนจึงมีกลยุทธ์ต่าง ๆ ในการอนุรักษ์ภาษาจีนดังนี้

1. ส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนจีน

โรงเรียนจีนในเชียงใหม่ถือกำเนิดมาตั้งแต่ยุคก่อน พ.ศ. 2500 ซึ่งมี 2 โรงเรียนด้วยกัน คือ โรงเรียนฮั่วเอง

และโรงเรียนฮั่วเคี้ยว โดยโรงเรียนฮั่วเองถือเป็นโรงเรียนจีนแห่งแรกในเชียงใหม่ที่ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2460 บนถนนเจริญราษฎร์ ใกล้ย่านวัดเกต ในขณะที่โรงเรียนฮั่วเคี้ยวก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2470 อยู่ในย่านถนนลอยเคราะห์ (Tanmahapran, 2011) แต่ทั้งโรงเรียนฮั่วเองและโรงเรียนฮั่วเคี้ยวได้ถูกสั่งปิดตามนโยบายของคณะราษฎร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ต่อมาในปี พ.ศ. 2489 ได้มีการเปิดโรงเรียนชิงหัว แต่สามารถเปิดสอนได้ในระยะหนึ่งเท่านั้น ได้ถูกรัฐบาลสั่งปิด ด้วยข้อหาทำผิดระเบียบการเรียโรเงิน ถัดมาในปี พ.ศ. 2491 ได้มีการจัดตั้งโรงเรียนชินเชิง โดยเช่าที่ดินหลังที่ทำการเทศบาลนครเชียงใหม่เป็นที่ตั้งโรงเรียน และในปี พ.ศ. 2492 โรงเรียนช่องฟ้าก็ได้ถูกจัดตั้งขึ้น ซึ่งโรงเรียนชิงหัว โรงเรียนชินเชิง และโรงเรียนช่องฟ้า ล้วนเป็นโรงเรียนจีนระดับประถม (Chongfah Xinsheng Wanishbamring School, 2023) ซึ่งคนจีนย่านตลาดต้นลำไยและตลาดวโรรสนิยมให้บุตรหลานมาสมัครเข้าเรียน โดยเจ้าของร้านอาหารแห่งหนึ่งในตลาดวโรรสได้ยอนความหลังให้ฟังว่า “...80 เปอร์เซ็นต์ ของนักเรียนในโรงเรียนชินเชิงเป็นลูกหลานคนจีนในตลาด เป็นลูกพ่อแม่มาจากเมืองจีนซะส่วนใหญ่ ผมเข้าเรียนที่นี่ในปี พ.ศ. 2508 เรียนตั้งแต่ ป. 1 ถึง ป. 4...” (Thong, (Pseudonym), interview, 10, May, 2023) ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ในหมู่คนจีนจะรับรู้ร่วมกันว่าถ้าจะให้ลูกเข้าโรงเรียนก็ต้องไปเรียนที่โรงเรียนจีน และโดยมากการให้ลูกเข้าเรียนโรงเรียนจีนเป็นสิ่งที่พ่อแม่เป็นผู้ตัดสินใจแบบเบ็ดเสร็จ ลูกต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ดังตัวอย่างของคุณลุงเจ้าของกิจการร้านสะดวกซื้อในตลาดต้นลำไยเล่าว่า “...แต่ให้ผมเข้าเรียนที่โรงเรียนชินเชิง ผมก็ทำตามที่เคยบอก ไม่ได้มีคำถามว่าทำไมต้องเรียนที่นี่ เพราะคนจีนเจเนอเรชั่นผมเนี่ย ทุกอย่างผู้ใหญ่จัดการให้หมด เขาว่าซำยก็ซำย ขวาก็ขวา เราก็เชื่อ เพราะความคิดของพ่อแม่ ก็ต้องเลือกสิ่งที่ดีให้ลูกอยู่แล้ว...” (Won, (Pseudonym), interview, 19, April, 2023)

แม้การเรียนในโรงเรียนจีนจะมีได้รารับนั้นก็เพราะรัฐบาลเข้ามาตรวจตราและควบคุมโรงเรียนจีนในเชียงใหม่เสมอ แต่คนจีนย่านตลาดต้นลำไยและตลาดวโรรสก็นิยมให้ลูกมาเรียนโรงเรียนจีน ซึ่งอาแปะ

ท่านหนึ่งได้เล่าว่า “...ผมเรียนที่โรงเรียนช่องฟ้า ป. 1 ถึง ป. 4 ตอนเรียนชั้น ป. 1 กับ ป. 2 ก็ไม่มีปัญหาอะไร รัฐบาลอนุญาตให้สอนภาษาจีนได้ แต่ต้องอยู่ในข้อบังคับของกระทรวงศึกษาธิการ คือจะกำหนดไว้เลยว่าในสัปดาห์หนึ่งจะสอนภาษาจีนได้กี่ชั่วโมงแบบนี้ครับ แต่พอเรียนชั้น ป. 3 มีเหตุการณ์คือ รัฐบาลจะเข้มงวด ไม่อนุญาตให้สอนภาษาจีน หรือถ้าคนของรัฐบาลมาตรวจที่โรงเรียน ครูก็จะเตือนกับนักเรียนไว้ว่าให้เอาหนังสือภาษาจีนซ่อนไว้ หรือว่าโยนออกข้างนอกหน้าต่าง...” (Kupt, (Pseudonym), interview, 29, January, 2023)

2. จ้างครูมาสอนภาษาจีนที่บ้าน

การสั่งปิดโรงเรียนจีน ที่เกิดขึ้นหลายระลอก อันเป็นผลมาจากนโยบายของรัฐ ทำให้ลูกหลานจีนไม่สามารถเรียนภาษาจีนได้ต่อเนื่อง จึงมีการจ้างครูคนจีนมาสอนที่บ้าน ซึ่งเป็นวิธีที่หลาย ๆ ครอบครัวจีนนิยมปฏิบัติ โดยเจ้าของร้านเครื่องสำอางร้านหนึ่งได้เผยว่า “...ตอนนั้นโรงเรียนจีนเดียวปิดเดียวเปิด เตี้ยกลัวว่าลูกชายจะเรียนภาษาจีนไม่ได้เต็มที่ เลยจ้างเหล่าซือมาสอนที่บ้าน ทุกวันตอน 5 โมงเย็น ประมาณวันละชั่วโมง ก็มีเพื่อนที่ซี้ ๆ กันปั่นจักรยานมาเรียนด้วย 5 – 6 คน หารกันจ่ายค่าเรียนไป ตอนเรียนก็เปิดไฟสีแดง ๆ สลัว ๆ ไม่สว่างมาก เพื่อไม่ให้คนอื่นรู้...” (Hong, (Pseudonym), interview, 18, May, 2023) ซึ่งคล้ายกันกับอาแปะท่านหนึ่งที่ได้ย้อนอดีตให้ฟังว่า “...ผมเรียนจบชั้น ป. 4 ที่โรงเรียนช่องฟ้า จากนั้นก็ไปเรียนที่ม่งฟอर्ट ที่นี้ไม่ได้เรียนภาษาจีนแล้ว เน้นภาษาอังกฤษ แต่ผมก็ไปเรียนภาษาจีนอยู่นะ พ่ออยากให้เรียนเรียนตอนเย็นทุกวัน วันละประมาณ 40 นาที เรียนแถวบ้านนี่แหละ เรากันนัดกันไปเรียนบ้านเพื่อนสักคน นั่งเรียนกันสามคนสี่คน...” (Kupt, (Pseudonym), interview, 29, January, 2023)

3. พูดภาษาจีนกับคนในครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ

การใช้ภาษาจีนกับคนในครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ ถือเป็นเทคนิคเบื้องต้นในการอนุรักษ์ภาษาจีน ซึ่งครอบครัวจีนส่วนใหญ่มักใช้วิธีนี้ เพราะเป็นการสื่อสารภายในบ้านซึ่งเป็นพื้นที่ปิด ดังนั้นจึงไม่ต้องกังวลกับการถูกมองในแง่ลบจากคนทั่วไป โดยอดีตครูโรงเรียนแห่งหนึ่งเล่าว่า “...เคยของผมพยายามพูดภาษาจีนกับผมตลอด ตอนเด็ก ๆ ผมพูดภาษาจีนไม่ค่อยคล่อง ก็จะตอบด้วยภาษาไทย แต่เดี๋ยวก็แทบ

จะไม่พูดภาษาไทยด้วยเลย พอโตขึ้นมาหน่อยผมเลยพูดภาษาจีนได้คล่องมากขึ้น...” (Ji, (Pseudonym), interview, 21, April, 2023) เช่นเดียวกันกับเจ้าของร้านหนังสือแห่งหนึ่งเผยถึงความเคร่งของบิดากับการใช้ภาษาจีนในครอบครัวว่า “...ยุคนั้นเตี้ยเปิดร้านขายหมวกสานไม้ไผ่ เตี้ยมักจะปั่นจักรยานจากเชียงใหม่ไปบ้านแป้น ลำพูน เพื่อซื้อเส้นดอก จากนั้นก็จะนำกลับมาให้คนงานที่บ้านสานหมวก คนงานเป็นคนเมือง เตี้ยก็อู้ค่าเมือง แต่พอเตี้ยหันมาพูดกับคนในครอบครัว เตี้ยก็พูดเป็นภาษาจีน เขาจะไม่พูดเมืองด้วยเลย ทั้งเตี้ยทั้งแม่ตอนนั้น แม่ก็เป็นแบบเตี้ย พูดจีนเหมือนกันหมด เป็นไปโดยอัตโนมัติ...” (Lee, (Pseudonym), interview, 2, March, 2023)

4. ส่งบุตรหลานไปเรียนที่เมืองจีน

สำหรับคนจีนย่านตลาดวโรรสและตลาดต้นลำไยที่มีฐานะ และต้องการให้ลูกหลานได้ภาษาจีนควบคู่ไปกับวัฒนธรรมจีนอย่างเข้มข้นมักจะส่งลูกหลานไปเรียนที่เมืองจีน ดังตัวอย่างของร้านเครื่องเขียนแห่งหนึ่งได้เล่าให้ฟังว่า “...ประมาณปี พ.ศ. 2490 ผมเพิ่งจบจากโรงเรียน มงฟอร์ต แล้วก็ไปเรียนภาษาจีนที่กรุงเทพฯ เพื่อพัฒนาภาษาจีนของตัวเองให้ดีขึ้นในการจะไปเรียนมหาวิทยาลัยในกวางตุ้ง ประเทศจีน ที่ไปตอนนั้นเพราะเตี้ยอยากให้ไปเตี้ยตั้งความหวังกับผมไว้มาก ท่านอยากให้ลูกเก่ง ๆ แต่ผมไปเรียนได้ปีเดียวก็เผ่นกลับเมืองไทยละ...” (Soup, (Pseudonym), interview, 13, May, 2023) ขณะที่คุณลุงเจ้าของบริษัทแห่งหนึ่งเผยว่า “...พ่อแม่สมัยก่อนที่อพยพมาจากเมืองจีน พอมาตั้งตัวได้ที่เชียงใหม่ ก็จะส่งลูกชายกลับไปเรียนที่เมืองจีน ตัวผมเองก็เกือบจะได้ไปเรียนที่เมืองจีนเหมือนกัน แต่ว่าจีนกลายเป็นคอมมิวนิสต์ซะก่อน เลยไปไม่ได้แล้ว...” (R, (Pseudonym), interview, 4, June, 2023) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง คนจีนย่านตลาดวโรรสและตลาดต้นลำไยก็มีการส่งลูกหลานไปเรียนที่ประเทศจีน แต่พอพรรคคอมมิวนิสต์จีนเอาชนะพรรคก๊กมินตั๋ง และทำการสถาปนาประเทศในปี พ.ศ. 2492 ประเทศจีนปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์และทำการปิดประเทศ การส่งลูกหลานไปเรียนเมืองจีนในช่วงนั้นจึงไม่สามารถทำได้ อย่างไรก็ตามการส่งบุตรหลานเข้าโรงเรียนจีนเป็นกลยุทธ์เบื้องต้นที่คนจีนนิยมใช้เพื่ออนุรักษ์ภาษาจีน และยัง

สะท้อนให้เห็นว่าคนจีนเชียงใหม่เริ่มมองโลกเปลี่ยนไป โดยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 คนจีนเริ่มให้ความสำคัญกับการศึกษามากขึ้น เพราะความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เน้นการแบ่งงานกันทำและต้องการความรู้เฉพาะด้านมากขึ้น จึงมีการส่งลูกไปเรียนต่างประเทศหรือโรงเรียนจีน ซึ่งมีผลต่อการคบค้าสมาคมและการค้าขายในหมู่คนจีนด้วยกัน (Sattayanurak, 1991)

สรุปผลการวิจัย

ภาษาจีนถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่ถ่ายทอดและบ่งบอกความเป็นจีนได้อย่างดีเยี่ยม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณี คติความเชื่อแบบจีนจะไม่ประสบความสำเร็จถ้าไม่เข้าใจภาษาจีน ดังนั้นการอนุรักษ์ความเป็นจีน จำเป็นต้องอนุรักษ์ภาษาจีน แต่เมืองไทยในช่วง พ.ศ. 2491 – 2519 รัฐไทยมีนโยบายกีดกันคนจีน ให้ภาพคนจีนเป็นคอมมิวนิสต์ที่โหดร้ายทำให้คนไทยมองคนจีนในแง่ลบ คนจีนไม่ค่อยอยากเผยความเป็นจีน ซึ่งคนจีนย่านตลาดวโรรสและตลาดต้นลำไยก็ได้รับผลกระทบดังกล่าว แต่ถึงกระนั้นคนจีนย่านนี้ก็พยายามอนุรักษ์ภาษาจีนท่ามกลางบริบทที่ค่อนข้างเสี่ยง เพราะภาษาจีนมีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อกับคนจีนด้วยกัน สื่อสารกับคนในครอบครัว สืบสานวัฒนธรรม ประเพณีจีนหรือเชื่อมสัมพันธ์กับเครือญาติที่เมืองจีน โดยกลยุทธ์ที่ใช้ในการอนุรักษ์ภาษาจีน คือ ส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนจีน จ้างครูมาสอนภาษาจีนที่บ้าน พูดภาษาจีนกับคนในครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ และส่งบุตรหลานไปเรียนที่เมืองจีน

อภิปรายผล

ผลการศึกษาในช่วงต้นแสดงให้เห็นว่า การที่คนจีนย่านตลาดวโรรสและตลาดต้นลำไยในช่วง พ.ศ. 2491 – 2519 ทำการอนุรักษ์ภาษาจีนนั้น มีเหตุผลที่หลากหลายและใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ มากมายเพื่ออนุรักษ์ภาษาจีน ซึ่งก็สอดคล้องกับบทความเรื่อง Language maintenance in Malaysia: A case study of the Chinese community in Penang ผลงานของ Teresa Wai See Ong (Ong, 2021) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ภาษาจีนท้องถิ่นในป็นัง ประเทศมาเลเซีย

งานของ เทเรซาซีให้เห็นว่า การอนุรักษ์ภาษาจีนจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้น ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญคือนโยบายของรัฐบาล ซึ่งคนจีนในป็นังต้องอนุรักษ์ภาษาจีนท้องถิ่นตามลำพังเพราะรัฐบาลมาเลย์ไม่สนับสนุนการใช้ภาษาจีนท้องถิ่น แต่ให้ความสำคัญกับภาษาจีนกลางเท่านั้น ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับคนจีนตลาดวโรรสและตลาดต้นลำไยในช่วง พ.ศ. 2491 – 2519 ก็พบว่ามีสถานการณ์ที่คล้ายกันคือรัฐบาลไทยกีดกันภาษาจีน ทำให้คนจีนย่านตลาดวโรรสและตลาดต้นลำไยต้องอนุรักษ์ภาษาจีนด้วยความยากลำบาก นอกจากนี้อีกความรู้อื่น ๆ ที่ศึกษาเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมจีน เช่น งานของภัทรภร สุวรรณจินดา (Suwanchinda, 2017) เรื่อง การปรับตัวทางวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายจีน: กรณีศึกษาคนไทยเชื้อสายจีนย่านเยาวราช หรือวิทยานิพนธ์ของจงจิต กล่อมสิงห์ (Klomsing, 2003) เรื่องการรักษาเอกลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนในเมืองเชียงใหม่ รวมทั้งบทความของกิตติพันธ์ เครือแพทย์, เกษตรชัย และหิเม และวันชัย ธรรมสังการ (Krueaphat, Laeheem, & Dhammasaccakarn, 2021) เรื่องบทวิเคราะห์การดำรงรักษาอัตลักษณ์วัฒนธรรมจีนในไทยผ่านสถาบันสำคัญทางสังคม โดยงานที่ศึกษาเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมจีนสามารถนำมาอภิปรายร่วมกับการวิจัยครั้งนี้ได้ เนื่องจากภาษาถือเป็นวัฒนธรรมรูปแบบหนึ่ง ซึ่งงานเหล่านี้มีผลการศึกษาที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันคือครอบครัวเป็นปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมจีน กล่าวคือถ้าครอบครัวไม่ปฏิบัติเป็นแบบอย่าง หรือให้การสนับสนุนลูกหลานก็จะไม่เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมนั้น ๆ ในทำนองเดียวกันการอนุรักษ์ภาษาจีนของคนจีนย่านตลาดวโรรสและตลาดต้นลำไยในช่วง พ.ศ. 2491 – 2519 ผู้ที่มีอิทธิพลหลักในการอนุรักษ์ก็คือครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนจีน จ้างครูมาสอนภาษาจีนที่บ้าน พูดภาษาจีนกับคนในครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ หรือส่งบุตรหลานไปเรียนที่เมืองจีน ซึ่งการกระทำต่าง ๆ นี้ล้วนมีครอบครัวเป็นผู้อยู่เบื้องหลังคอยขับเคลื่อนทั้งสิ้น

แม้ว่างานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ภาษาจีนของคนจีนในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทยถือได้ว่ามี

จำนวนมากในระดับหนึ่ง และผลการศึกษาาก็ได้แตกต่างกัน มากนัก อีกทั้งงานส่วนใหญ่มักศึกษาถึงการอนุรักษ์ภาษาจีน ในปัจจุบัน ในขณะที่งานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาการอนุรักษ์ ภาษาจีนก็จริง แต่เป็นการศึกษาย้อนอดีตไปในช่วง พ.ศ. 2491 – 2519 ซึ่งแน่นอนว่าเงื่อนไขในการอนุรักษ์ภาษาจีน ของคนจีนในช่วงเวลาดังกล่าวย่อมแตกต่างกับการอนุรักษ์ภาษาจีนในยุคปัจจุบัน ยิ่งไปกว่านั้นช่วง พ.ศ. 2491 – 2519 คนจีนในประเทศไทยต้องเผชิญกับนโยบายของรัฐบาลไทย ในการชูนโยบายชาตินิยมไทยและกีดกันคนจีนอย่างหนัก งานวิจัยนี้จึงมีจุดเด่นคือ ทำให้เห็นว่าคนจีนย่านตลาดวโรรส และตลาดต้นลำไยในช่วง พ.ศ. 2491 – 2519 มีการอนุรักษ์ ภาษาจีนหลากหลายวิธี และยังเป็นคนจีนหัวก้าวหน้า มี วิสัยทัศน์ที่กว้างไกล โดยเห็นได้จากการให้ความสำคัญ กับการศึกษา ส่งลูกไปเรียนภาษาจีนกลางเพราะมองว่า ภาษาจีนกลางสามารถเชื่อมโยงกับคนจีนจำนวนมากได้ ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ในภายภาคหน้าในการต่อยอดธุรกิจ ในขณะที่ภาษาจีนท้องถิ่นอาจไม่ได้ไปเรียนเพิ่มเติมมากนัก

เพราะส่วนใหญ่ถือว่าใช้สื่อสารภายในครอบครัวเป็นประจำ อยู่แล้ว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

เป็นแนวทางสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมจีน เนื่องจากภาษาถือเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ซึ่งการศึกษาเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม จีนสามารถศึกษาได้จากหลากหลายช่องทาง เช่น ประเพณี ดนตรี นิทาน ฯลฯ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาถึงการอนุรักษ์ภาษาจีนของคนจีน ย่านอื่น ๆ ในช่วง พ.ศ. 2491 – 2519 เพื่อเปรียบเทียบ ให้เห็นว่า ในช่วงเวลาเดียวกันนั้น สาเหตุและแนวทางการอนุรักษ์ภาษาจีนของคนจีนชุมชนอื่น ๆ มีความเหมือน หรือแตกต่างกับการอนุรักษ์ภาษาจีนของคนจีนในย่าน ตลาดวโรรสและตลาดต้นลำไยหรือไม่อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- Apavatcharut, S. & Charoenmuang, A. D. (2009). *The story of Chao Kad 6th: Social, business and political of Chao Kad*. Chiang Mai: Sangslip Printing. [In Thai]
- Apavatcharut, S., & Charoenmuang, A. D. (2006). *The story of Chao Kad 3^d: Social, business and political of Chao Kad*. Chiang Mai: Sangslip Printing. [In Thai]
- Chananon, P. (1987). *On history and development of capitalistic economy of northern Thailand, 1921–1980*. Bangkok: Social Research Institute, Chulalongkorn University. [In Thai]
- Chokmukda, W. (2012). *150 years of Chinese history in the period of “sickness” from the opium war to world powers*. Bangkok: Gypzy Publishing. [In Thai]
- Chongfah Xinsheng Wanishbamring School. (2023). *History of Chongfah Xinsheng Wanishbamring School*. Retrieved from https://www.chongfah.ac.th/?p=page-detail&page_id=1 [In Thai]
- Dabphet, S. (2017). *Social change and impacts on Chinese society since the cultural revolution*. Department of History, Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University. [In Thai]
- Eaksittipong, S. (2010). *The life of Chinese commoners in Bangkok during 1957 – 1974*. (Master of Arts (History), Chiangmai University). [In Thai]
- Goodenough, W. H. (1957). Cultural anthropology and linguistics. in Garvin P. L. (ed.), *Report of the Seventh Annual Round Table Meeting on Linguistics and Language Study*. Washington, D. C.: Georgetown University Press.
- Herskovits, M. J. (1955). *Cultural anthropology*. New York: Knopf. [In English]
- Ingkasit, R. (2019). Modern China. *Sarakadee Magazine*, 35(413), 32–95. [In Thai]

- Klomsing, J. (2003). *Identity preservation of Ethnic Chinese Thai in Chiang Mai City area*. (Master of Education, Nonformal Education, Chiang Mai University). [In Thai]
- Krueaphat, K., Laeheem, K., & Dhammasaccakarn, W. (2021). An analysis of Chinese cultural identity conservation in Thailand through social institutions. *Journal of Language and Culture*, 40(2), 96–111. [In Thai]
- Leosiripong, P. (2018). *Chinese music in Chiang Mai: the past, the changes and conservation and transmission in the present society*. Department of Cultural Promotion, Ministry of Culture. [In Thai]
- Li, C. (1988). *Biography of confucius*. Bangkok: Sukkhapabjai Group. [In Thai]
- Nernhard, A. (2003). *Sangkhom muang Chiang Mai 3^d generation*. Chiang Mai: Nopburee Press. [In Thai]
- Nernhard, A. (2013). *Yan Kadluang (sangkhom muang Chiang Mai 39)*. Chiang Mai: Nopburee Press. [In Thai]
- Ong, T. (2021). Language maintenance in Malaysia: A case study of the Chinese community in Penang. *The International Journal of Speech, Language and the Law*, 28(2), 273–279. [In English]
- Ongsakul, S. (2010). *History of Lanna*. Bangkok: Amarinbooks. [In Thai]
- Pheprung, M. (2010). *The role of Chinese race in Muang District, Chiang Mai Province During Bangkok Period*. (Master of Arts, Department of Archaeology, Graduation School, Silpakorn University). [In Thai]
- Pimthong, N. (2016). *Background of Chinese newspaper in Thailand*. Retrieved from <https://lek-prapai.org/home/view.php?id=76> [In Thai]
- Pung Tao Kong Shrine Chiang Mai. (2006). Chiang Mai: Pu-Pae Printing. [In Thai]
- Ronnakhanthosakul, K. & Damrongsakul, W. (2020). “Ting-Krajad” Chinese festivals: The spatiotemporal representation of Chinese–Thai identity in Lao Zhou alley, Chiang Mai province. *Journal of Language and Culture*, 39(2), 46–64. [In Thai]
- Santayot, C. (2008). *The construction of ‘Phrarajjaya Chao Dararasmi’*. Bangkok: Matichobook. [In Thai]
- Sattayanurak, A. (1991). *Social changes, culture, and political developments in northern Thailand after World War 2*. Chiang Mai: Department of History, Faculty of Humanities, Chiang Mai University. [In Thai]
- Skinner, G. W. (1957). *Chinese society in Thailand: An analytical history*. Cornell University Press. [In Thai]
- Songprasert, P. (1976). *The Thai government’s policies towards the Chinese in Thailand (A.D. 1932–1957)*. (Master of Arts, Department of History, Graduate School, Chulalongkorn University). [In Thai]
- Suksaranchit, S. (2015). 100 years of Chinese people in Phayao: Political and social dynamics. *Journal of Social Science, Naresuan University*, 11(2), 99–135. [In Thai]
- Suwanchinda, P. (2017). *The cultural adaptation of Chinese – Thai: Case study of Chinese – Thai at Chinatown area*. (Master of Arts, Social Development Administration). [In Thai]
- Tan, Q. (2020). *The cultural identity of Chinese–Thai in Warorot market area, Chiang Mai, from 2012 – 2020*. (Master of Arts, Program in Cultural Studies, Graduation School, Chiang Mai University). [In Thai]
- Tanmahapran, C. (2011). *Yee Kor Hong*. Bangkok: Book Panich. [In Thai]
- Zhou, J. (2006). *History of China*. Bangkok: Nanmeebooks. [In Thai]

การศึกษาเปรียบเทียบการละคำลักษณนามที่คู่กับคำนามในภาษาจีนและภาษาไทย

A COMPARATIVE STUDY OF CLASSIFIER OMISSION COLLOCATES WITH NOUNS IN CHINESE AND THAI

อาทิตยา หล่าวเจริญ¹ และ ชีรภาพ ปรีดีพจน์^{2*}
Atittaya Laocharoen¹ and Teeraparp Predeepoch^{2*}

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, 333 หมู่ 1 ตำบลท่าสุต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57100 ประเทศไทย^{1,2}

Mae Fah Luang University, 333 Moo 1, Thasud, Muang, Chiang Rai, 57100 Thailand^{1,2}

*Corresponding author E-mail: teeraparp.pre@mfu.ac.th

(Received: 26 Dec, 2023; Revised: 27 May, 2024; Accepted: 29 May, 2024)

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นบทความวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและสรุปกฎการละคำลักษณนามที่คู่กับคำนามในภาษาจีน และ 2) เปรียบเทียบกฎการละคำลักษณนามในภาษาจีนกับภาษาไทย โดยใช้เครื่องมือวิจัย 2 อย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ เอกสารทุติยภูมิ (Secondary Data) และแบบบันทึกประโยคภาษาจีน จากการศึกษาพบว่าในภาษาจีนคำลักษณนามที่คู่กับคำนามที่สามารถละได้มี 3 กรณี คือ 1) บริบทของการเขียนข่าว โดยเฉพาะการพาดหัวข่าว 2) การอ้างอิงถึงคนหรือสิ่งที่ถูกกล่าวมาก่อน ซึ่งเป็นคนหรือสิ่งที่มีผู้พูดกับผู้ฟังเข้าใจตรงกัน และ 3) การแจกแจงจำนวนหรือองค์ประกอบของสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่มีจำนวนหรือองค์ประกอบตั้งแต่ 2 สิ่งขึ้นไป ส่วนคำลักษณนามที่คู่กับคำนามที่ไม่สามารถละได้มี 4 ประเภท คือ 1) คำลักษณนามที่เป็นหน่วยวัดตวง 2) คำลักษณนามที่บอกจำนวนคู่หรือกลุ่ม 3) คำลักษณนามประมาณการ และ 4) คำลักษณนามที่เป็นคำนามบอกเวลา เมื่อนำมาเทียบเคียงกับลักษณะเดียวกันในภาษาไทยพบว่า กรณีที่ละคำลักษณนามได้เหมือนกัน 2 ลักษณะ คือ 1) การละคำลักษณนามในบริบทของการเขียนข่าว 2) การละคำลักษณนามเพื่อแจกแจงจำนวนหรือองค์ประกอบ ต่างกัน 1 ลักษณะ คือ 1) การละคำลักษณนามในการชี้เฉพาะสิ่งที่ถูกกล่าวมาแล้ว สำหรับกรณีละคำลักษณนามไม่ได้ เหมือนกัน 3 ลักษณะ คือ 1) คำลักษณนามที่เป็นหน่วยวัดตวง 2) คำลักษณนามที่บอกจำนวนคู่หรือกลุ่ม และ 3) คำลักษณนามที่เป็นคำนามบอกเวลา ต่างกัน 1 ลักษณะ คือ คำลักษณนามประมาณการ

คำสำคัญ: การละคำ, คำลักษณนาม, การเปรียบเทียบ, ภาษาจีน, ภาษาไทย

¹ อาจารย์ ว่าที่ร้อยตรีหญิง ดร. สำนักรวิชชาจีนวิทยา

² อาจารย์ ดร. สำนักรวิชชาจีนวิทยา

ABSTRACT

This qualitative research aimed to: 1) study the rules of classifier omission collocated with noun in Chinese, and 2) compare the similarities and differences with its equivalent in Thai by using secondary data and Chinese sentences recording form as tools for data revision and collection. The findings of this study had shown that there were 3 cases that classifier in Chinese could be omitted: 1) in the context of news writing, especially the headline; 2) for referring the person or things mentioned before; 3) for telling the amount or elements of 2 or more things. There were 4 types of classifiers those couldn't be omitted: 1) quantifier measure word; 2) classifier that told the number of pairs or groups; 3) classifier for approximation; and 4) classifier for telling the time. When it was compared with its equivalents in Thai, it showed that there were 2 similar cases including 1) the context of news writing; 2) when telling the amount or elements of 2 or more things, and there was 1 different case, which was when the person or things mentioned before were referred. For the classifiers those couldn't be omitted, there were 3 similar cases including 1) quantifier measure word; 2) classifier that told the number of pairs or groups; 3) classifier for telling the time; 4) classifier for approximation.

KEYWORDS: Classifier Omission, Classifier, Comparison, Chinese, Thai

บทนำ

คำลักษณนามในภาษาจีนเป็นหนึ่งในชนิดของคำที่มีจำนวนค่อนข้างมาก ไม่มีกฎเกณฑ์การใช้ที่แน่นอนและไม่สามารถเทียบเคียงหนึ่งต่อหนึ่งกับคำลักษณนามในภาษาไทยได้ จึงเป็นชนิดของคำที่ผู้เรียนภาษาจีนชาวไทยมีความยากลำบากในการเรียนรู้และนำไปใช้ได้ถูกต้องยิ่งไปกว่านั้นคำลักษณนามในภาษาจีนนอกจากจะต้องจำที่ละคำแล้ว ยังมีกรณีที่ไม่ต้องใช้คำดังกล่าวหรือละได้ หรือบางกรณีการมีคำลักษณนามกลับส่งผลต่อความหมายหรือความเหมาะสมบางประการของคำหรือประโยคอีกด้วย เช่น

1. กรณีมีหรือไม่มีคำลักษณนามก็ได้ เช่น

1a) 我们三个人一块儿走吧。(มีคำลักษณนาม)

พวกเราสามคนไปพร้อมกันเถอะ

1b) 我们三人一块儿走吧。(ละคำลักษณนาม)

พวกเราสามคนไปพร้อมกันเถอะ

2. กรณีต้องใช้หรือห้ามละคำลักษณนาม เช่น

2a) 我昨天收到了一封信。(มีคำลักษณนาม)

เมื่อวานฉันได้รับจดหมาย 1 ฉบับ

2b) *我昨天收到了一信。(ละคำลักษณนาม)

* เมื่อวานฉันได้รับจดหมาย 1

จากประโยคตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าข้อ 1a และ 1b มีหรือไม่มีคำลักษณนามก็ได้ ส่วนข้อ 2a ต้องมีหรือห้ามละคำลักษณนาม หากไม่มีประโยคจะผิดทันที เช่นในข้อ 2b เพราะโดยปกติแล้วคำลักษณนามในภาษาจีนจะละไม่ได้ และต้องใช้ร่วมกับคำบอกจำนวน (Liu, 2001, p. 29) แต่ Xu (2015, p. 21) กล่าวว่าคำลักษณนามในภาษาจีนสามารถละได้ แต่ถือว่าเป็นการใช้ที่อยู่นอกเหนือกฎเกณฑ์ตามหลักภาษา หรือใช้อยู่ในพื้นที่พิเศษทางภาษา (语言特区) ทำให้การเรียนรู้และการนำไปใช้ถือว่ามีความยากกว่าปกติ

ในภาษาไทยก็มีการละคำลักษณนามเช่นเดียวกัน (Phudhichareonrat, 2003) แต่การศึกษาหรือการวิจัยที่เกี่ยวกับการเปรียบเทียบคำลักษณนามในภาษาจีนและภาษาไทยที่ผ่านมา ส่วนมากจะเป็นการเปรียบเทียบในมิติการใช้คำลักษณนามเฉพาะคำ และเทียบเคียงกับ

ภาษาไทยดังเช่น จันทรา จงศิริโชค (Jongsirichoke, 1987) ได้ศึกษาวิวัฒนาการของคำลักษณนามในสมัยรัตนโกสินทร์ โดยแบ่งช่วงเวลาออกเป็น 3 สมัย สมัยแรกตั้งแต่รัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 3 สมัยที่สองตั้งแต่ รัชกาลที่ 4 ถึงรัชกาลที่ 6 และสมัยที่ 3 รัชกาลที่ 7 ถึง พ.ศ. 2530 พบว่าในสมัยแรก และสมัยที่สอง เมื่อต้องการจะบอกจำนวนของคำนามนั้นในบางครั้งจะมีการละคำลักษณนามไว้ เช่น มหาสมุทร 4 เทวดา 7 เป็นต้น โดยตั้งข้อสังเกตว่าการละคำลักษณนามเช่นนี้เกิดขึ้น เพราะความสำคัญอาจอยู่ที่จำนวนมิใช่สิ่งของ ขนิษฐา พุทธิเจริญรัตน์ (Phudhichareonrat, 2003) ศึกษาเรื่องการละคำลักษณนามในภาษาไทยโดยเฉพาะ เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจที่มุ่งเน้นไปที่การศึกษาเปรียบเทียบการละคำลักษณนามในสมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา และสมัยรัตนโกสินทร์ รวมถึงวิเคราะห์กระบวนการเปลี่ยนแปลงของการละคำลักษณนามตลอดจนสาเหตุการละคำลักษณนาม งานวิจัยพบว่าเกิดจาก 4 สาเหตุ ดังนี้ ประการแรก มีการกล่าวคำลักษณนามแล้วอย่างน้อยหนึ่งครั้ง ประการที่สอง มีลักษณะเป็นสำนวน ประการที่สาม มีคำว่า “หนึ่ง หรือ “เศษ” ต่อท้ายจำนวนนับ และประการที่สี่ ใช้ประกอบคำนามทั่วไป ศิรสา ชลายนานนท์ (Chalainanont, 2019) ศึกษาการเปรียบเทียบคำลักษณนามภาษาจีนกับคำลักษณนามภาษาไทยที่ใช้ร่วมกับคำนามใหม่ โดยแบ่งประเภทของคำนามใหม่เป็น 6 ประเภท ดังนี้ 1) ประเภทคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ประกอบ 2) ประเภทอินเทอร์เน็ต 3) ประเภทโทรศัพท์มือถือ 4) ประเภทบุคคล 5) ประเภทสถานที่ และ 6) ประเภทยานพาหนะ และสุนทรี ชัยสภาพล (Chaisathaphol, 2000) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบคำลักษณนามในภาษาจีนกลางกับภาษาไทยในมิติของตำแหน่งที่ปรากฏในประโยคของคำลักษณนาม ซึ่งผลงานดังกล่าวถึงแม้จะเป็นการเปรียบเทียบคำลักษณนามระหว่างภาษาจีนกับภาษาไทย แต่ไม่ใช่มิติของการละคำลักษณนามจากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า การศึกษาคำลักษณนามไม่ว่าจะเป็นเฉพาะภาษาใดภาษาหนึ่งหรือการเปรียบเทียบระหว่างสองภาษา ส่วนมากมักจะมุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์ประเภทของคำลักษณนาม การเปลี่ยนแปลงของการใช้คำลักษณนามในยุคสมัยต่าง ๆ

การศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับการละคำลักษณนามในภาษาจีนกับภาษาไทยนั้นยังไม่ปรากฏชัดเจน สาเหตุหนึ่งอาจเป็นเพราะตามหลักภาษาของทั้งสองภาษานั้น คำลักษณนามเป็นสิ่งที่ละไม่ได้ จึงทำให้มีนักวิจัยหรือนักภาษาศาสตร์มองข้ามประเด็นดังกล่าวไป หรือพูดถึงกันไม่มากนักแต่จากการสำรวจเบื้องต้น ผู้วิจัยพบว่า การละคำลักษณนามทั้งในภาษาจีนและภาษาไทยเป็นปรากฏการณ์ที่พบเห็นได้บ่อยมาก โดยเฉพาะในภาษาพูด แต่กฎของการต้องใช้หรือไม่ใช้ ละได้หรือละไม่ได้นั้นยังไม่มีทศรูปที่ชัดเจนและยังไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าการปรากฏการณ์ทางภาษาที่มีอยู่ทั้งในภาษาจีนและภาษาไทยนี้มีคุณค่าเป็นอย่างมากที่ควรได้รับการศึกษาและอธิบายถึงที่มาที่ไปให้ชัดเจน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อวงการการศึกษาทั้งภาษาจีนและภาษาไทย รวมทั้งการใช้ภาษาดังกล่าวในสังคมอีกด้วย Huang (2003, p. 22) กล่าวว่า การละคำลักษณนามในภาษาจีนนั้นพบได้ไม่บ่อยนัก มีการใช้บ้างในภาษาราชการ จีนโบราณ ในบทสนทนาในชีวิตประจำวัน หรือสำนวนสุภาพ เป็นต้น และเขายังได้ตั้งข้อสังเกตว่า บางกรณีก็ไม่นับว่าเป็นการละคำลักษณนาม ยกตัวอย่างเช่น 三天 (สามวัน) 四季 (สี่ฤดู) 五年 (ห้าปี) เป็นต้น คำเหล่านี้เป็นคำนามที่ยังสามารถทำหน้าที่เป็นคำลักษณนามได้อีกด้วย จึงไม่นับว่าเป็นการละคำลักษณนาม ซึ่งข้อสังเกตเหล่านี้เป็นเพียงการศึกษาเบื้องต้นเท่านั้นยังไม่ได้มีการศึกษาถึงสาเหตุอย่างเจาะลึก Sun (2016, pp. 57–58) ศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับการละคำลักษณนามจากโครงสร้างประโยค “ทุก ๆ /แต่ละ + หนึ่ง (คำบอกจำนวนนับ) + คำลักษณนาม + คำนาม” โดยวิเคราะห์จากหน้าที่ทางไวยากรณ์ว่าเป็นคำลักษณนามประเภทใด และรวบรวมเป็นข้อมูล

เชิงสถิติ ไม่ได้มีการวิเคราะห์สาเหตุ และกฎของการละคำลักษณนาม Xu (2020, pp. 92–97) ได้ศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับการละคำลักษณนามในโครงสร้าง “คำบอกจำนวนนับ + คำลักษณนาม + คำนาม” โดยศึกษาในเชิงอรรถศาสตร์ ว่าเมื่อมีการละคำลักษณนามแล้วความหมายยังคงเดิมหรือเปลี่ยนจากเดิมไปอย่างไร

จากการศึกษาเบื้องต้นยังไม่พบงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาเปรียบเทียบคำลักษณนามระหว่างภาษาจีนกับภาษาไทยในมิติของการละคำลักษณนาม โดยเฉพาะการศึกษาเพื่อสรุปหากฎของการละได้และละไม่ได้ของคำลักษณนามของทั้งสองภาษา

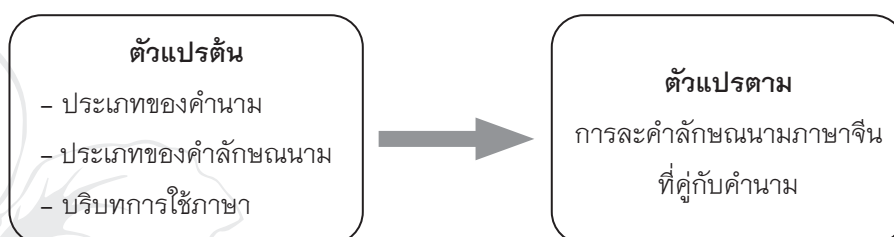
ด้วยเหตุนี้ คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาและเปรียบเทียบการละคำลักษณนามในภาษาจีนและภาษาไทย เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ต่างๆในการละคำลักษณนามในภาษาจีน และเปรียบเทียบกับการละคำลักษณนามในลักษณะเดียวกันในภาษาไทย เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและการแปลของทั้งสองภาษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและสรุปกฎการละคำลักษณนามที่คู่กับคำนามในภาษาจีน
2. เพื่อเปรียบเทียบกฎการละคำลักษณนามในภาษาจีนกับภาษาไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยของงานวิจัยนี้สามารถแสดงดังภาพด้านล่าง ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้จะเน้นการศึกษาเพื่อสรุปกฎการละคำลักษณะนาม และนำมาเปรียบเทียบกับภาษาไทย โดยใช้ทฤษฎีพื้นที่พิเศษทางภาษา หรือ 语言特区 (Special Linguistic Zone) ของ Xu (2015) ในการศึกษาการละคำลักษณะนามที่คู่กับคำนามในภาษาจีน เพราะผู้วิจัยเชื่อว่าการละคำลักษณะนามจะเกิดขึ้นได้ในสถานการณ์หรือบริบทพิเศษ ซึ่ง Xu (2015) ได้ให้คำนิยามของ Special Linguistic Zone ไว้ว่า พื้นที่พิเศษทางภาษาคือ พื้นที่ที่สามารถใช้ภาษาผิดเพี้ยนไปจากหลักมาตรฐานของภาษาได้

ในส่วนของการเปรียบเทียบการละคำลักษณะนามในลักษณะเดียวกันกับภาษาไทย ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีการศึกษาเปรียบเทียบ (Contrastive Analysis) ของ เจ. ซี. แคทฟอร์ด (Catford, 1968, p. 171) ซึ่งกล่าวไว้ว่า การศึกษาเปรียบเทียบสองภาษาจะทำให้ล่วงรู้ถึงความเหมือนและความแตกต่างระหว่างสองภาษา และจะช่วยให้เรียนรู้สิ่งที่แตกต่างไปจากภาษาของตนได้ง่ายยิ่งขึ้น

กลุ่มเป้าหมาย

ข้อมูลที่นำมาศึกษาและวิเคราะห์นั้นคัดเลือกมาจากคลังประโยค BCC (Beijing Language and Culture Corpus Center) ใน 2 หมวดใหญ่ คือ หมวดวรรณกรรม และหมวดหนังสือพิมพ์ และจำกัดเฉพาะกรณีเลข “1-10 + คำนาม” เท่านั้น เพราะกรณีหลัก “ร้อย พัน หมื่น + คำนาม” มักเป็นการละคำลักษณะนามที่เป็นสำนวนภาษา ซึ่งมิปรากฏอยู่ในกรณีเลข “1-10 + คำนาม” แล้ว ทั้งนี้ได้รวบรวมประโยคจากหมวดวรรณกรรมและหมวดหนังสือพิมพ์ อย่างละ 5000 ประโยค ปกติการใช้ลักษณะนามในภาษาจีนจะมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ การใช้คำลักษณะนามคู่กับคำกริยา และการใช้คำลักษณะนามคู่กับคำนาม (Liu, 2001) แต่โครงการวิจัยนี้จะศึกษาและเปรียบเทียบเฉพาะลักษณะที่ 2 คือ การใช้คำลักษณะนามคู่กับคำนามเท่านั้น เพราะมีความยืดหยุ่นสูงในการใช้ที่ไม่เป็นไปตามหลักไวยากรณ์ จึงต้องศึกษาและวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งกฎหรือคำอธิบายของปรากฏการณ์ทางภาษาที่ทั้งในภาษาจีนและภาษาไทย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

บทความวิจัยนี้เน้นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อสรุปกฎการละคำลักษณะนามในภาษาจีน และนำมาเปรียบเทียบกับภาษาไทย โดยใช้เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล 2 อย่าง ได้แก่

1. เอกสารทุติยภูมิ (Secondary Data) ใช้สำหรับการศึกษาหรือทบทวนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยในครั้งนี้

2. แบบบันทึกประโยคภาษาจีน ใช้สำหรับการบันทึกประโยคภาษาจีนที่มีการละคำลักษณะนามจากคลังประโยค BCC (Beijing Language and Culture Corpus Center) ของ Beijing Language and Culture University

การเก็บรวบรวมข้อมูล

สืบค้นข้อมูลของการละคำลักษณะนามในภาษาจีนจากคลังประโยค BCC (Beijing Language and Culture Corpus Center) ซึ่งสามารถทำได้โดยการพิมพ์ “ตัวเลข+ คำนาม” เช่น “三” (3n) แล้วระบบจะแสดงผลเป็นข้อความที่มีตัวเลขตามด้วยคำนามขึ้นมา จากนั้นผู้วิจัยจะทำการคัดเลือกเฉพาะกรณีที่เป็นการละคำลักษณะนามเพื่อนำมาวิเคราะห์สาเหตุของการละคำ ทั้งนี้ จะเลือกเฉพาะข้อมูลจากสื่อ 2 หมวดใหญ่ใน BCC เท่านั้น คือ หมวดวรรณกรรม และ หมวดหนังสือพิมพ์ เพราะประโยคใน 2 หมวดนี้ค่อนข้างเป็นการใช้ภาษาที่ประสบได้ในชีวิตประจำวัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลการละคำลักษณะนาม มาจัดหมวดหมู่เพื่อวิเคราะห์การละคำลักษณะนามในภาษาจีนในแง่มุมต่าง ๆ เช่น สาเหตุการละคำลักษณะนาม ลักษณะทางไวยากรณ์ (เมื่อปรากฏในตำแหน่งประธาน กรรม หรือการใช้ร่วมกับสรรพนามชี้เฉพาะและไม่ชี้เฉพาะเป็นต้น) กรณีความต่างและความเหมือนของการใช้และไม่ใช้คำลักษณะนามในภาษาจีนและภาษาไทย เป็นต้น ทำการเปรียบเทียบแง่มุมต่าง ๆ ของการละคำลักษณะนามในภาษาจีนกับภาษาไทย รวมถึงสรุปความเหมือนและความต่างของกฎการละคำลักษณะนามในภาษาจีนเทียบกับภาษาไทย จากนั้นสรุปกฎและสาเหตุการละคำลักษณะนามในภาษาจีน

ผลการวิจัย

จากการศึกษาโดยใช้ข้อมูลจากคลังประโยค BCC (Beijing Language and Culture Corpus Center) ในการศึกษาวิเคราะห์พบว่า

1. ผลการศึกษาการละคำลักษณนามที่คู่กับคำนามในภาษาจีน กรณีที่ละคำลักษณนามได้มี 3 ลักษณะ และกรณีละคำลักษณนามไม่ได้มี 4 ลักษณะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 กรณีที่ละคำลักษณนามได้

คำลักษณนามที่คู่กับคำนามในภาษาจีนที่สามารถละคำลักษณนามได้ มี 3 ลักษณะ คือ

1.1.1 การละคำลักษณนามในบริบทการเขียนข่าว

ตารางที่ 1 ตัวอย่างการละคำลักษณนามในบริบทการเขียนข่าว

ลำดับที่	ประโยคภาษาจีน	ความหมายในภาษาไทย
1	两女子误入男浴更衣室吓懵男子	สองสาวเข้าใจผิดหลงเข้าไปเปลี่ยนเสื้อผ้าห้องน้ำชายทำผู้ชายอึ้ง
2	某小学一四年级小朋友在午休期间把小被子盖在身上，蒙头偷偷看语文课本	1 เด็ก ป.4 โรงเรียนประถมแห่งหนึ่งใช้ผ้าห่มคลุมหัวและแอบอ่านหนังสือเรียนใต้ผ้าห่ม
3	两老板街头开豪车互撞被刑拘	สองเจ้าแก๊งรถหรูชนกันโดนจับกุมขัง
4	00后一小伙4年骑行10国走红	1 หนุ่มน้อยเกิดปีหลัง 00 โด่งดังเพราะขี่จักรยานทัวร์ 10 ประเทศใน 4 ปี
5	上海地铁一老人欲抢女子座位	1 ผู้เฒ่าแย่งที่นั่งหญิงสาวในรถไฟใต้ดิน ณ นครเซี่ยงไฮ้
6	据来自东京的消息，日本足球协会一.....发言人表示	แหล่งข่าวปักกิ่งรายงาน 1 ตัวแทนสมาคมฟุตบอลญี่ปุ่นกล่าวว่า...
7	中行广东省分行与一消费者在广州市。签署了出国留学合同	ธนาคารแห่งประเทศไทยสาขาทางตั้งเซ็นสัญญาให้ทุนเรียนต่างประเทศแก่ 1 ผู้บริโภค ณ เมืองกว่างโจว

1.1.2 การละคำลักษณนามในการชี้เฉพาะสิ่งที่ถูกกล่าวมาแล้ว

ในภาษาจีน การบอกจำนวนคนหรือสิ่งของ โดยปกติต้องประกอบด้วยจำนวน + ลักษณนาม + คำนาม แต่หากคนหรือสิ่งที่พูดถึงเคยถูกกล่าวถึง

การเขียนข่าว โดยเฉพาะการพาดหัวข่าว

เมื่อต้องการบอกจำนวนของคน สัตว์ สิ่งของ และเรื่องราวหรือเหตุการณ์ สามารถละคำลักษณนามได้ เพราะการใช้ภาษาในการพาดหัวข่าวมักจะใช้การจับประเด็นสำคัญของเนื้อหาข่าว โดยเขียนไม่เป็นประโยคสมบูรณ์ มีการละคำหรือตัดคำ (Wongpinunwatana, 2021) นอกจากนี้การใช้ภาษาสำหรับการเขียนข่าวถือว่าเป็นการใช้ภาษาในพื้นที่พิเศษ (语言特区) ที่เน้นความกระชับและน่าดึงดูด ดังนั้นจึงมีการใช้ภาษาที่ไม่ได้เป็นไปตามหลักภาษาอย่างเข้มงวด (Liu & Xu, 2022) ซึ่งหนึ่งในประเภทของคำที่มีการละคำคือคำลักษณนาม

มาก่อนแล้ว อีกทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารรู้กันอยู่แล้วว่าคือคนหรือสิ่งใด การบอกจำนวนคนหรือสิ่งของสามารถละคำลักษณนามได้ โดยบางครั้งสิ่งที่เคยถูกกล่าวถึงมาแล้วอาจไม่ปรากฏในประโยคก็ได้ เช่น ประโยคที่ 1 2 และ 3 หรืออาจจะปรากฏก็ได้ เช่น ประโยคที่ 4 และ 5

ตารางที่ 2 ตัวอย่างการละคำลักษณะนามในการชี้เฉพาะสิ่งที่ถูกกล่าวมาแล้ว

ลำดับที่	ข้อความภาษาจีน	ความหมายในภาษาไทย
1	。两人在咖啡厅里愉快地聊了半天	ทั้งสอง (คน) พูดคุยกันอย่างมีความสุขอยู่ในร้านกาแฟ เป็นเป็นเวลาค่อนข้างนาน
2	自五校合并至今，新吉林大学走过了两。年多的历程	นับตั้งแต่สถาบันการศึกษาทั้งห้า (แห่ง) ควบรวมกัน จนกลายเป็นมหาวิทยาลัยจีหลินมาได้ 2 ปีกว่าแล้ว
3	。他是故意让两人听到的	เขาเจตนาให้สองคนนั้นได้ยิน
4	日韩美三国之间应在这一问题上更加紧。密地合作	ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และสหรัฐอเมริกาทั้งสาม (ประเทศ) ควรร่วมมือกันให้มากขึ้นในประเด็นปัญหานี้
5	在《帅哥有难》和《俏皮小姐》二书。中，女主角也设定为十多岁芳华	ในหนังสือ 2 (เล่ม) “สุดหล่อประสบเหตุ” และ “สาวน้อยจอมชน” ต่างก็วางตัวนางเอกเป็นนางสาว หัว ผู้ซึ่งมีอายุเพียงสิบกว่า

จากประโยคข้างต้น จะเห็นได้ว่า 两人 ในประโยคที่ 1 หมายถึง 2 คนที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารรู้กันว่าเป็น 2 คนไหน ซึ่งเป็นการชี้เฉพาะเจาะจง มิใช่คนอื่น 五校 ในประโยคที่ 2 หมายถึง 5 สถาบันการศึกษาที่รวมตัวกันเป็นมหาวิทยาลัยจีหลิน มิใช่ 5 สถาบันการศึกษาคือ 两人 ในประโยคที่ 3 หมายถึง 2 คนที่เขาต้องการพูดจาให้ได้ยิน มิได้หมายถึงผู้อื่น 三国 ในประโยคที่ 4 หมายถึง

ประเทศญี่ปุ่น เกาหลี และสหรัฐอเมริกา มิได้หมายถึง 3 ประเทศอื่น และ 二书 ในประโยคที่ 5 หมายถึงหนังสือที่กล่าวมาทั้ง 2 เล่ม มิได้หมายถึงหนังสือเล่มอื่นกรณีนี้สิ่งที่ละไปมิใช่เพียงแต่คำลักษณะนามเท่านั้น แต่ยังละคำสรรพนามชี้เฉพาะ 这 กับ 那 ไปด้วย ซึ่งหากต้องการสื่อสารให้ครบทุกคำก็สามารถทำได้ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตัวอย่างการละคำลักษณะนามในการชี้เฉพาะสิ่งที่ถูกกล่าวมาแล้ว (ต่อ)

ลำดับที่	ประโยคภาษาจีน	ความหมายในภาษาไทย
6	。那两个人在咖啡厅里愉快地聊了半天	ทั้งสองคนนั้นคุยกันในร้านกาแฟอย่างมีความสุข เป็นเวลานาน
7	自这五所学校合并至今，新吉林大学走。过了两年多的历程	นับตั้งแต่สถาบันการศึกษาทั้งห้าแห่งนี้ควบรวมกัน มหาวิทยาลัยจีหลินแห่งใหม่ก็เดินทางร่วมสองปีกว่าแล้ว
8	。他是故意让那两个人听到的	เขาตั้งใจให้สองคนนั้นได้ยิน
9	日韩美这三个国家之间应在这一问题上。更加紧密地合作	ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และสหรัฐอเมริกาทั้งสามประเทศนี้ ควรร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดมากขึ้นในประเด็นปัญหานี้
10	在《帅哥有难》和《俏皮小姐》这两本。书中，女主角也设定为十多岁芳华	สุดหล่อตกยากกับคุณหนูจอมแก่น หนังสือทั้งสองเล่มนี้ นางเอกล้วนอยู่ในช่วงวัยแรกแย้ม

มีข้อสังเกตที่น่าสนใจคือ ในการสื่อสารให้ครบทุกคำนั้นหากคำนามเป็นคำประสมต้องสื่อสารให้ครบทุกพยางค์ จะเติมเพียงคำลักษณะนามกลับไปได้ เช่น 五校 ในประโยคที่ 2 มิใช่ 五所学校 ต้องเป็น 五所学校 (ประโยคที่ 7) และ 三国 ในประโยคที่ 4 มิใช่ 三个国

ต้องเป็น 三个国家 (ประโยคที่ 9) จึงจะต้องตามหลักภาษา เพราะ 校 ย่อมาจาก 学校 และ 国 ย่อมาจาก 国家 อีกประการหนึ่งคือ หากการละคำลักษณะนามนั้นเข้าคู่กับเลข 2 (二 + 名) ดังตัวอย่างในประโยคที่ 5 เมื่อปรับให้เป็น 2 + ลักษณะนาม + นาม เลข 2 ในภาษาจีนต้องเปลี่ยน

จากตัวเลข 二 เป็นตัวอักษร 两 เพราะคำลักษณนาม “本” (เล่ม) เป็นคำลักษณนามทั่วไป ไม่ใช่คำลักษณนาม บอกหน่วยวัดตรง ไม่สามารถใช้ 二本书 ได้ ต้องใช้ 两本书 จึงจะถูกต้อง (Liu, 2001, p. 125)

1.1.3 การละคำลักษณนามเพื่อแจกแจง

จำนวนหรือองค์ประกอบ

ตารางที่ 4 ตัวอย่างการละคำลักษณนามเพื่อแจกแจงจำนวนหรือองค์ประกอบ

ลำดับที่	ข้อความภาษาจีน	ความหมายในภาษาไทย
1	以后我们结婚了，我要和你生两个小孩，一男一女	หลังจากฉันแต่งงานกับเธอแล้ว ฉันอยากมีลูกกับเธอสองคน ชายหนึ่งคนหญิงหนึ่งคน
2	重庆市地处三山两江之间	เมืองฉงชิ่งตั้งอยู่ในทำเลที่ประกอบด้วยสามภูเขาสองแม่น้ำ
3	三室两厅一厨两卫的房子一直都很受欢迎	บ้านที่มีสามห้องนอนสองห้องรับแขกหนึ่งห้องครัวสองห้องน้ำได้รับความนิยมมาโดยตลอด
4	今晚三人点了三菜一汤一主食才79元	คืนนี้ทั้งสามคนสั่งอาหารไปสามอย่างซุปรวมหนึ่งอย่างกับข้าวสองอย่างทั้งหมดแค่ 79 หยวน
5	公司收入主要来自其对山东省内两桥三路	รายได้หลักของบริษัทมาจากการเก็บค่าข้ามสะพานสองแห่ง และค่าผ่านทางสามสายในมณฑลซานตง

จากตัวอย่างข้างต้น ในประโยคที่ 1 一男一女 (1 ชาย 1 หญิง) เป็นการแจกแจงจำนวนของ 两个小孩 (ลูก 2 คน) ให้รู้ว่าลูก 2 คนประกอบด้วย ผู้หญิง 1 คน และผู้ชาย 1 คน ประโยคที่ 2 三山两江 (3 ภูเขา 2 แม่น้ำ) เป็นการแจกแจงให้รู้ว่าเมืองฉงชิ่งตั้งอยู่ในทำเลที่ประกอบด้วยภูเขา 3 ลูกและแม่น้ำ 2 สาย ประโยคที่ 3 三室两厅一厨两卫 (3 ห้องนอน 2 ห้องรับแขก 1 ห้องครัว 2 ห้องน้ำ) เป็นการแจกแจงให้รู้ว่าบ้านหลังนี้ประกอบด้วยห้องนอน 3 ห้อง ห้องรับแขก 2 ห้อง ห้องครัว 1 ห้อง และห้องน้ำ 2 ห้อง ประโยคที่ 4 三菜一汤一主食 (3 กับ 1 น้ำแกง) เป็นการแจกแจงให้รู้ว่าอาหารมื้อนี้ประกอบด้วยกับข้าว 3 อย่าง

ตารางที่ 5 ตัวอย่างคำลักษณนามที่เป็นหน่วยวัดตรง

ลำดับที่	ประโยคภาษาจีน	ความหมายในภาษาไทย
1	165不算高不算矮，但是还是想再长五公分	สูง 165 ถือว่าไม่สูงไม่เตี้ย แต่ว่าก็ยังอยากสูงเพิ่มอีกห้าเซนติเมตร
	165不算高不算矮，但是还是想再长*五	สูง 165 ถือว่าไม่สูงไม่เตี้ย แต่ว่าก็ยังอยากสูงเพิ่มอีก ห้า
2	我每天喝七杯水，三杯牛奶	ฉันดื่มน้ำเจ็ดแก้ว นมสามแก้วทุกวัน
	我每天喝七水，三牛奶*	ฉันดื่มน้ำเจ็ด นมสามทุกวัน

การแจกแจงจำนวนหรือองค์ประกอบของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีจำนวนหรือองค์ประกอบตั้งแต่ 2 สิ่งขึ้นไปในภาษาจีน เป็นอีกหนึ่งสถานการณ์ที่สามารถละคำลักษณนามได้ ดังตารางที่ 4

และน้ำแกง 1 อย่าง ประโยคที่ 3 两桥三路 (2 สะพาน 3 เส้นทาง) เป็นการแจกแจงให้รู้ว่ารายได้ของบริษัทที่เก็บมาได้นั้นประกอบด้วยค่าข้ามสะพาน 2 แห่ง และค่าผ่านทาง 3 สาย

1.2 กรณีที่ละคำลักษณนามไม่ได้

จากการศึกษาการละคำลักษณนามในโครงสร้าง “จำนวน + ลักษณนาม + นาม” พบว่า คำลักษณนามที่ไม่สามารถละได้ มีดังนี้

1.2.1 คำลักษณนามที่เป็นหน่วยวัดตรง: 公分、公尺、寸、公斤、斤、桶、杯、碗、盘 ดังตารางที่ 5

1.2.2 คำลักษณนามที่บอกจำนวนคู่หรือ กลุ่ม (集合量词) : 双、对、群、组 ดังตารางที่ 6
ตารางที่ 6 ตัวอย่างคำลักษณนามที่บอกจำนวนคู่หรือกลุ่ม

ลำดับที่	ประโยคภาษาจีน	ความหมายในภาษาไทย
1	。今天发的工资还不够我买两双鞋子呢	เงินเดือนที่ออกวันนี้ยังไม่พอซื้อรองเท้าสองคู่เลย
	。今天发的工资还不够我买两鞋子呢*	เงินเดือนที่ออกวันนี้ยังไม่พอซื้อรองเท้าสองเลย
ลำดับที่	ประโยคภาษาจีน	ความหมายในภาษาไทย
2	。老师把同学们分为三组	อาจารย์แบ่งนักเรียนออกเป็นสามกลุ่ม
	。老师把同学们分为三*	อาจารย์แบ่งนักเรียนออกเป็นสาม

1.2.3 คำลักษณนามประมาณการ (不 定量词) : 些、点儿 (มักใช้คู่กับ 1) ดังตารางที่ 7
ตารางที่ 7 ตัวอย่างคำลักษณนามประมาณการ

ลำดับที่	ข้อความภาษาจีน	ความหมายในภาษาไทย
1	昨晚一夜没睡好，一直在做一些乱七八糟的。 。梦	เมื่อคืนนอนไม่ค่อยหลับ เอาแต่ฝันเลอะเทอะบ้าง
	昨晚一夜没睡好，一直在做一乱七八糟的* 。梦	เมื่อคืนนอนไม่ค่อยหลับ เอาแต่ฝันเลอะเทอะ
2	。如果再加上一点儿盐，效果会更好	ถ้าหากเติมเกลืออีกนิดหนึ่ง ก็จะดีกว่านี้
	如果再加上一盐，效果会更好*	ถ้าหากเติมเกลือลงไปอีก ก็จะดีกว่านี้

1.2.4 คำลักษณนามที่เป็นคำนามบอก เวลา ดังตารางที่ 8
ตารางที่ 8 ตัวอย่างคำลักษณนามที่เป็นคำบอกเวลา

ลำดับที่	ข้อความภาษาจีน	ความหมายในภาษาไทย
1	。还有二十分钟火车就要开了	อีกยี่สิบนาทีรถไฟก็จะออกแล้ว
	。还有二十火车就要开了*	อีกยี่สิบรถไฟก็จะออกแล้ว
2	。从我家到单位只要十分钟	จากบ้านของฉันถึงที่ทำงานใช้เวลาแค่สิบนาที
	。从我家到单位只要十*	จากบ้านของฉันถึงที่ทำงานใช้เวลาแค่สิบ

สาเหตุที่โครงสร้างวลี หรือโครงสร้างประโยคที่มีคำลักษณนามทั้ง 4 ประเภท ไม่สามารถละคำลักษณนามได้นั้นเป็นเพราะคำลักษณนามเหล่านี้มีนัยยะเรื่องปริมาณหรือจำนวน (Quantifier) อยู่ มิได้เป็นเพียงคำที่บอกลักษณะของคำนาม (Classifier) เท่านั้น (Liu & Xu, 2022)

2. ผลการศึกษาเปรียบเทียบกฎการละคำลักษณนามในภาษาจีนกับภาษาไทย

จากการเปรียบเทียบกฎการละคำลักษณนามในภาษาจีนกับภาษาไทยพบว่า กรณีที่ละคำลักษณนามได้

เหมือนกัน 2 ลักษณะ ต่างกัน 1 ลักษณะ และกรณีละคำลักษณนามไม่ได้ เหมือนกัน 3 ลักษณะ ต่างกัน 1 ลักษณะ

2.1 กรณีที่ละคำลักษณนามได้

2.1.1 กรณีที่ละคำลักษณนามได้ พบว่าเหมือนกัน 2 ลักษณะ คือ

1) การละคำลักษณนามในบริบทของการเขียนข่าว

ในภาษาไทย บริบทของการเขียนข่าว มีการละคำลักษณนามที่คู่กับคำนามเช่นเดียวกันกับในภาษาจีน โดยมีโครงสร้างที่เหมือนกันด้วย ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ตัวอย่างการละคำลักษณนามในบริบทของการเขียนข่าวที่โครงสร้างประโยคเหมือนกัน

ลำดับที่	ประโยคภาษาไทย	ความหมายในภาษาจีน
1	ทักษะงานไอที 5 อย่างที่จะ “รุ่ง” ตลอดปี 2566	2023年高需求的五 _{IT} 技能
2	2 สุภาพสตรีแถวหน้า กับพลังขับเคลื่อนสังคม...	二强女与其推进.....社会发展的力量
3	เปิดตัว 12 นักแสดงชายรุ่นใหม่ วิก 3 พระราม 4	三台电视台公布十二新男演员

ทั้งนี้ การละคำลักษณนามในบริบทของการเขียนข่าว เป็นการใช้ภาษาในลักษณะพิเศษที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ซึ่งแตกต่างจากภาษามาตรฐาน (Permkasorn, 2002) หากเป็น

ภาษามาตรฐาน โครงสร้างของการใช้ลักษณนามที่คู่กับคำนาม คือ นาม + คำบอกจำนวน + ลักษณนาม ซึ่งแตกต่างกับโครงสร้างในภาษาจีน คือ คำบอกจำนวน + ลักษณนาม + นาม ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ตัวอย่างการละคำลักษณนามในบริบทของการเขียนข่าวที่โครงสร้างประโยคต่างกัน

ลำดับที่	ประโยคภาษาไทย	ความหมายในภาษาจีน
1	ทักษะงานไอที 5 อย่างที่จะ “รุ่ง” ตลอดปี 2566	2023年高需求的五种_{IT}技能 2023年高需求的_{IT}技能五种*
2	เปิดตัว 12 นักแสดงชายรุ่นใหม่ วิก 3 พระราม 4	第三台电视台公布十二名新的男演员 第三台电视台公布新的男演*员十二名
3	สุภาพสตรีแถวหน้า 2 ท่านกับพลังขับเคลื่อนสังคม...	两位女强人与其推进.....社会发展的力量 女强人两位与其推进.....社会发展的力量*

2) การละคำลักษณนามเพื่อแจกแจงจำนวนหรือองค์ประกอบ กรณีการละคำลักษณนาม

เพื่อแจกแจงจำนวนหรือองค์ประกอบพบได้ทั้งในภาษาไทยและภาษาจีน ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ตัวอย่างการละคำลักษณนามเพื่อแจกแจงจำนวนหรือองค์ประกอบ

ลำดับที่	ประโยคภาษาไทย	ความหมายในภาษาจีน
1	งานแต่งงานเด็กแฝด 3 พี่น้อง หญิง 1 ชาย 2 แก่เคล็ดให้อยู่เย็นเป็นสุข ไม่พลัดพรากจากกัน	三姐弟三胞胎结婚，一女二男，化解魔障，永不分离
2	เศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ และเงื่อนไข 2 ประการ หรือที่เรียกว่า 3 ห่วง 2 เงื่อนไข	自足经济由3个属性和2个条件组成，另称为3环2条
3	โอวาทปาติโมกข์ สรุปได้เป็นสามส่วน คือ หลักการ 3 อุดมการณ์ 4 และวิธีการ 6	佛陀教导可概括为三个部分：3则4思6法

ทั้งนี้ กรณีการละคำลักษณนามเพื่อแจกแจงจำนวนหรือองค์ประกอบมีข้อสังเกตที่น่าสนใจ คือ โครงสร้างในภาษาไทยสามารถเป็นได้ทั้ง นาม + จำนวน เช่น หญิง 1 ชาย 2 ในประโยคที่ 1 หลักการ 3 อุดมการณ์ 4 และวิธีการ

6 ในประโยคที่ 3 และ จำนวน + นาม เช่น 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ในประโยคที่ 2

แต่โครงสร้างในภาษาจีนต้องเป็นจำนวน + นาม เท่านั้น เช่น 一女二男、3 循环 2 条件、3 则 4

思 6 法 ไม่สามารถเป็น *女一男二、*环 3 条 2、*则

3 思 4 法 6 ได้

2.1.2 กรณีที่ละคำลักษณนามได้ พบว่า

ต่างกัน 1 ลักษณะ คือ

1) การละคำลักษณนามในการชี้เฉพาะ

สิ่งที่ถูกกล่าวมาแล้ว กรณีการชี้เฉพาะสิ่งที่ถูกกล่าว

มาแล้ว ในภาษาจีนสามารถละคำลักษณนามได้

แต่ในภาษาไทยไม่สามารถละคำลักษณนามได้ ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ตัวอย่างการละคำลักษณนามในการชี้เฉพาะสิ่งที่ถูกกล่าวมาแล้ว

ลำดับที่	ประโยคภาษาจีน	ความหมายในภาษาไทย
1	两人在咖啡厅里愉快。 地聊了半天	*คน 2 (คน) พูดคุยกันอย่างมีความสุขอยู่ในร้านกาแฟเป็น เป็นเวลาครึ่งค่อนวันเลย
2	自五校合并至今， 新吉林大学走过了两年多的 。历程	*ตั้งแต่สถาบัน 5 (แห่ง) ควบรวมกัน จนกลายเป็นมหาวิทยาลัย จีหลินมาได้ 2 ปีกว่าแล้ว
3	他是故意让两人听 。到的	*เขาเจตนาให้คน 2 (คน) ได้ยิน
4	日韩美三国之间应在 。这一问题上更加紧密地合作	*ประเทศ 3 (ประเทศ) ญี่ปุ่น เกาหลี และอเมริกา ควรต้องร่วมมือ กันมากขึ้นในประเด็นปัญหานี้
5	在《帅哥有难》和《 俏皮小姐》二书中，女主角也 。设定为十多岁芳华	*ในหนังสือ 2 (เล่ม) “สุดหล่อประสบเหตุ” และ “สาวน้อย จอมซน” ต่างก็วางตัวนางเอกเป็นนาง หัว ผู้ซึ่งมีอายุเพียงสิบกว่า

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่าตามโครงสร้าง

“นาม + จำนวน + ลักษณนาม” ในภาษาไทยไม่สามารถ

ละคำลักษณนามได้ แต่ค้นพบว่าหากเปลี่ยนเป็นโครงสร้าง

“นาม + ทั้ง + จำนวน” ถือว่ายอมรับได้ในภาษาพูด

เช่น คนทั้ง 2 สถาบันทั้ง 5 ประเทศทั้ง 3 ในหนังสือทั้ง 2

ทั้งนี้จำนวนต้องมากกว่า 1 จึงจะใช้โครงสร้าง “ทั้ง” ได้

2.2 กรณีที่ละคำลักษณนามไม่ได้

2.2.1 กรณีที่ละคำลักษณนามไม่ได้พบ

ว่าเหมือนกัน 3 ลักษณะ คือ

1) คำลักษณนามที่เป็นหน่วยวัดตวง:

公分、公尺、寸、公斤、斤、桶、杯、碗、盘

ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ตัวอย่างการละคำลักษณนามไม่ได้กรณีคำลักษณนามที่เป็นหน่วยวัดตวง

ลำดับที่	ข้อความภาษาจีน	ความหมายในภาษาไทย
1	我每天喝七杯水，三杯牛奶	ฉันดื่มน้ำวันละ 7 แก้ว นมสด 3 แก้ว
2	我每天喝七水，三牛奶*	*ฉันดื่มน้ำวันละ 7 นมสด 3

2) คำลักษณนามที่บอกจำนวนคู่หรือ

กลุ่ม (集合量词)：双、对、群、组 ดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ตัวอย่างการละคำลักษณนามไม่ได้กรณีคำลักษณนามที่เป็นคำบอกจำนวนคู่

ลำดับที่	ข้อความภาษาจีน	ความหมายในภาษาไทย
1	今天发的工资还不够我买两双 。鞋子呢	เงินเดือนที่ได้ในวันนี้ยังไม่พอซื้อรองเท้า 2 คู่เลย
2	今天发的工资还不够我买两* 。鞋子呢	*เงินเดือนที่ได้ในวันนี้ยังไม่พอซื้อรองเท้า 2 เลย

3) คำลักษณนามที่เป็นคำนามบอก

เวลา ดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 ตัวอย่างการละคำลักษณนามไม่ได้กรณีคำลักษณนามเป็นคำนามบอกเวลา

ลำดับที่	ข้อความภาษาจีน	ความหมายในภาษาไทย
1	。还有二十分钟火车就要开了	อีก 20 นาทีรถไฟก็จะออกแล้ว
	。还有二十火车就要开了*	*อีก 20 รถไฟก็จะออกแล้ว

2.2.2 กรณีที่ละคำลักษณนามไม่ได้พบ คำลักษณนามประมาณการ (不定量词) : 些、点儿 (มักใช้คู่กับ 1) ดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ตัวอย่างการละคำลักษณนามไม่ได้กรณีคำลักษณนามเป็นคำบอกประมาณการ

ลำดับที่	ข้อความภาษาจีน	ความหมายในภาษาไทย
1	如果再加上一点儿盐，效果会更好	หากเติมเกลือลงไปอีกนิดหนึ่ง จะดีกว่านี้
	如果再加上一盐，效果会更*好	*หากเติมเกลือลงไปอีกหนึ่ง จะดีกว่านี้

โดยการบอกจำนวนประมาณการในภาษาไทย มิได้ใช้โครงสร้าง “นาม + จำนวน + ลักษณนาม” แต่จะใช้คำเฉพาะไปเลย เช่น 一点儿 ใช้คำว่า “นิดหน่อย” ไม่ใช้ “หนึ่ง + น้อย” 一些 ใช้ “จำนวนหนึ่ง บ้าง ประมาณหนึ่ง” ไม่ใช้ “หนึ่ง + จำนวน หนึ่ง + บ้าง หนึ่ง + ประมาณ”

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาการละคำลักษณนามที่คู่กับคำนามในภาษาจีนสรุปได้ว่า การละคำลักษณนามมีกฎเกณฑ์ที่ค่อนข้างชัดเจน กล่าวคือ คำลักษณนามสามารถละได้ใน 3 กรณี คือ 1) บริบทของการเขียนข่าว โดยเฉพาะการพาดหัวข่าว 2) เมื่อต้องการอ้างอิงถึงคนหรือสิ่งที่ถูกกล่าวมาก่อน ซึ่งเป็นคนหรือสิ่งที่ผู้พูดกับผู้ฟังเข้าใจตรงกัน และ 3) เมื่อต้องการแจกแจงจำนวนหรือองค์ประกอบของสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่มีจำนวนหรือองค์ประกอบตั้งแต่ 2 สิ่งขึ้นไป โดยมีข้อแม้ว่าคำลักษณนามที่ถูกละไปต้องไม่ใช่คำลักษณนามดังต่อไปนี้ ได้แก่ คำลักษณนามที่เป็นหน่วยวัดตวง คำลักษณนามที่บอกจำนวนคู่หรือกลุ่ม คำลักษณนามประมาณการ และคำลักษณนามที่เป็นคำนามบอกเวลา เพราะคำลักษณนามเหล่านี้เป็นคำลักษณนามที่มีนัยยะของการบอกปริมาณหรือจำนวน หากถูกละไปจะทำให้ความหมายของข้อความผิดเพี้ยนหรือไม่สามารถเข้าใจได้ และเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับ

ในลักษณะเดียวกันกับการละคำลักษณนามในภาษาไทย สามารถสรุปได้ว่า กฎเกณฑ์การละคำลักษณนามของทั้งสองภาษาที่เหมือนกัน คือ การละคำลักษณนามในบริบทของการเขียนข่าว และการละคำลักษณนามเพื่อแจกแจงจำนวนหรือองค์ประกอบ ที่ต่างกันคือ การละคำลักษณนามในการชี้เฉพาะสิ่งที่ถูกกล่าวมาแล้ว

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาที่พบว่า การละคำลักษณนามได้ในภาษาจีนมีอยู่ 3 กรณี คือ 1) การละคำลักษณนามในบริบทการเขียนข่าว ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพื้นที่พิเศษทางภาษาของ Xu (2015) 2) การละคำลักษณนามในการชี้เฉพาะสิ่งที่ถูกกล่าวมาแล้ว และ 3) การละคำลักษณนามเพื่อแจกแจงจำนวนหรือองค์ประกอบ ซึ่งการจะละคำลักษณนามของทั้ง 3 กรณี นอกจากจะพิจารณาจากบริบทการใช้แล้ว ยังต้องพิจารณาชนิดของการสร้างคำของคำนามที่คู่กับคำลักษณนามด้วย ซึ่งคำนามที่เป็นคำประสมประเภทการซ้อนคำ (联合) หรือคำซ้อน (คำที่ประกอบด้วยคำที่มีความหมายคล้ายกัน) เมื่อต้องการละคำลักษณนามมักจะคงคำที่มีความหมายตรงกับบริบทมากกว่าเอาไว้ และตัดคำที่มีความหมายตรงน้อยกว่าออก (Yuan, 2011) เช่น “十个国家” บริบทนี้คำที่มีความหมายตรงกับคำว่า “ประเทศ” คือคำว่า “国” ส่วนคำว่า 家 แปลว่า “บ้าน” ซึ่งทำหน้าที่

เสริมความหมายให้คำว่า “国” เท่านั้น ดังนั้นเมื่อต้องการ
ละคำลักษณนาม ก็คงไว้แต่คำว่า “国” และตัดคำว่า
“家” ออก กลายเป็น “十国” ไม่ใช่ “十家”

แต่หากคำนามเป็นคำประสมประเภทคำหลัก
+ คำขยาย (偏正) จะคงรูปเดิมไว้ทั้งหมด เช่น “一
个发言人” เมื่อละคำลักษณนาม จะกลายเป็น“一发
言人” จะไม่สามารถลดเหลือ “一发言” หรือ “一人”
ได้ เพราะต้องอยู่ครบทั้งสองส่วน คือ “发言” (偏)
กับ “人” (正) ความหมายของคำจึงจะสมบูรณ์

จากการเปรียบเทียบภาษาจีนและภาษา
ไทย ทำให้ล่วงรู้ถึงความเหมือนและความแตกต่างใน
การละคำลักษณนามของทั้งสองภาษา ซึ่งสอดคล้อง
กับทฤษฎีการศึกษาเปรียบเทียบ (Contrastive Analysis)
ของ เจ. ซี. แคทฟอร์ด (Catford, 1968, p. 171)
นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ยังค้นพบว่า โครงสร้างประโยค
ในการบอกจำนวนที่มีการละคำลักษณนามในภาษาไทย
มีความยืดหยุ่นมากกว่าภาษาจีน โดยจะเป็นโครงสร้าง
นาม + จำนวน และ จำนวน + นาม ก็ได้ ในขณะที่ภาษาจีน
มีเพียงโครงสร้างเดียว คือ จำนวน + นาม ทั้งนี้ การที่ภาษาไทย
มีความยืดหยุ่นมากกว่า เพราะมีทั้งการใช้โครงสร้างตามหลัก
ภาษาไทย คือ นาม + จำนวน และ การใช้โครงสร้างที่ได้รับ
อิทธิพลมาจากภาษาอังกฤษ คือ จำนวน + นาม (Permesorn,
2002)

เอกสารอ้างอิง

- Catford, J. C. (1968). Contrastive analysis and language teaching. In James E. Alatis, *Monograph Series on Languages and Linguistics 19th Annual Round Table Contrastive Linguistics and Its Pedagogical Implications*. School of Languages and Linguistics, Georgetown University.
- Chaisathaphol, S. (2000). *A comparative study of classifiers in mandarin and Thai*. (Master's thesis, Chinese Language, Chulalongkorn University). [In Thai]
- Chalainanont, S. (2019). A comparison of Chinese and Thai classifiers and new nouns collocations. *Journal of Translation and interpretation*, 01(2), 88–122.
- Huang, J. (2003). Shenglue “yi” he Shenglue Liangci. *Qinghai Jiaoyu*, 11. [In Chinese]
- Jongsirichoke, C. (1987). *Evolution of classifiers in the Rattanakosin period*. (Master's thesis, Thai Language, Thammasat University). [In Thai]
- Liu, R., & Xu, J. (2022). Biaotizhong de Liangci Shenglue ji qi Lilun Jieshi. *Huawen Jiaoxue yu Yanjiu (TCSOL Studies)*, 02, 86. [In Chinese]

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

ผลจากการศึกษาและเปรียบเทียบการละคำ
ลักษณนามในภาษาจีนและภาษาไทยทำให้ได้มาซึ่งข้อสรุป
เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ต่างๆ ในการละคำลักษณนามในภาษาจีน
และภาษาไทย อันเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน
ภาษาจีน รวมถึงผู้ที่สนใจศึกษาภาษาจีน ทั้งยังมีประโยชน์
ต่อการแปลของทั้งสองภาษาอีกด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ต้องการศึกษาและค้นหากฎ
เกณฑ์ของการละคำลักษณนามที่คู่กับคำนามในภาษาจีน
และเทียบเคียงกับลักษณะเดียวกันในภาษาไทย ซึ่งจาก
การศึกษาทำให้ค้นพบประเด็นที่น่าสนใจหลายประการ
สำหรับการศึกษาเพิ่มเติมในครั้งต่อไป เช่น การคงเดิม
และการเปลี่ยนของรูปคำนามเมื่อมีการละคำลักษณนาม
การเพิ่มคำช่วยบางคำขึ้นมาเพื่อให้การละคำลักษณนาม
ที่อยู่ในโครงสร้างไม่ถูกต้องกลายเป็นโครงสร้างที่ถูกต้อง
 เป็นต้น

- Liu, Y. (2001). *Shiyong Xiandai Hanyu Yufa* [Practical Modern Chinese Grammar]. Beijing: The Commercial Press.
[In Chinese]
- Permkesorn, N. (2002). Characteristics of language use in Thai newspapers. *Vannavidas Journal*, 02(2), 126–136. [In Thai]
- Phudhichareonrat, K. (2003). *The omission of Thai classifiers*. (Master's thesis, Thai Language, Kasetsart University).
[In Thai]
- Sun, J. (2016). “Mei+Yi+Liangci+Mingci” Jiegouzhong “Yi” he “Liangci” de Yinxian Guilu Yanjiu. *Xiandai Yuwen*, 57–58. [In Chinese]
- Wongpinunwatana, W. (2021). *Language and mass communication*. Khon Kaen: Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University. [In Thai]
- Xu, H. (2020). Shilun “shuci+Liangci+Mingci” Jiegouzhong Liangci de Shenglue Qingkuang. *Hanzi yu Wenhua*, 9, 255. [In Chinese]
- Xu, J. (2015). Yuyan Tequ de Xingzhi yu Leixing. *Dangdai Xiucixue*, 04, 190. [In Chinese]
- Yuan, S. (2011). Ying–Han Suolueyu de Yuyi ji Yuyong Bijiao. *Journal of Zhengzhou University of Light Industry (Social Science)*, 01, 12. [In Chinese]

พระอัจฉริยภาพพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวด้านการใช้ละครพัฒนา
มนุษย์ที่สอดคล้องกับการพัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 21

HIS MAJESTY KING RAMA VI's INGENIOUS WAYS OF USING DRAMA FOR
HUMAN DEVELOPMENT AND IT'S RELEVANCE IN THE 21st CENTURY

ชลธิชา หอมฟุ้ง^{1*},

Cholticha Homfung^{1*},

มหาวิทยาลัยศิลปากร เลขที่ 6 ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม 73000 ประเทศไทย¹

Silpakorn University, 6 Prathomchedi--district, Mueang Nakorn Prathom District,

Nakorn Prathom Province 73000 Thailand¹

*Corresponding author E-mail: Cholticha207@hotmail.com

(Received: 31 Jan, 2024; Revised: 4 Jun, 2024; Accepted: 5 Jun, 2024)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวิธีการแสดงละครพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่สอดคล้องกับการพัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 21 และ 2) ศึกษาพระอัจฉริยภาพพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวผ่านงานละครที่สอดคล้องกับการพัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 21 วิธีการศึกษาคือการวิเคราะห์เอกสาร ผลการศึกษาพบว่า 1) บทละครพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวประเภทเค้าโครงเรื่องสำหรับการแสดง และละครปริศนาช่วยพัฒนามนุษย์ได้สอดคล้องกับการพัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาสร้างสรรค์ ความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกัน 2) พระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่สะท้อนผ่านงานละคร ได้แก่ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านพระราชวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และด้านการทรงเป็นนักการศึกษา แนวคิดในการพัฒนามนุษย์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวนับว่าเป็นสิ่งที่เป็นสากลที่ยังเป็นแนวคิดสำคัญในการพัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 21 และยังคงขอยอดนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันได้

คำสำคัญ: พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, การแสดงละคร, ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม, ศตวรรษที่ 21

¹ รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์

ABSTRACT

The purposes of this article aimed 1) to study theatrical approach of His majesty King Rama VI, its relevance in human development and 21st century skills, and 2) to study the genius of King Rama VI through his drama works accord the human development and 21st century skills. Document analysis was the opted method of the study. The results revealed that the drama created by King Rama VI had used theatrical approaches like “The plot for performance” and “Dumb Crambo”. Both could help human development accord the way to develop people in 21st century in Learning and Innovation Skills which consisted of; Critical Thinking and Creative Problem Solving, Creativity, Communication and Collaboration. The genius of King Rama VI through the drama works accord the development of human in the 21st century portrayed his in-depth knowledge in creative thinking, the broader vision of human resource development and excellence as an educator. The concept of King Rama VI to develop human is an international concept that is also relevant to human development in the 21st century. it can be further applied in current human resource development.

KEYWORDS: King Rama VI, Drama, Learning and Innovation Skills, 21st Century,

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าแผ่นดินสยาม หรือผู้ทรงได้รับพระราชสมัญญาว่า “สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า” เป็นกษัตริย์ที่มีพระปรีชาสามารถทางด้าน อักษรศาสตร์ อย่างเด่นชัด ในปี พ.ศ. 2524 ทรงได้รับการยกย่องจากองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมของสหประชาชาติ (UNESCO) ให้ทรงเป็นบุคคลสำคัญของโลก ผู้มีผลงานดีเด่นด้านวัฒนธรรม ในฐานะที่ทรงเป็นนักปราชญ์ ทรงเป็นปราชญ์สยามคนที่ 5 ที่ได้รับการยกย่องจากยูเนสโก (MalaKul, 1990, p. 3) พระองค์ทรงพระราชนิพนธ์งานเขียนอันทรงคุณค่าไว้เป็นมากมาย โดยเฉพาะทางด้าน “การละคร” ทรงได้รับการยกย่องว่าเป็น “บิดาแห่งการละครพูด” และในรัชสมัยของพระองค์นั้นนับได้ว่าเป็น “ยุคทองแห่งการเขียนบทละครพูด” (Nukulkit, 2000, p. 198)

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์วรรณกรรมไว้เป็นจำนวนมาก ตัวอย่างเช่น บทเบิกโรงเรื่องพระคเณศเสีงา พระภรดเบิกโรงสุดาวตาร บทละครรำเรื่องขอมดำดิน พญาราชวังสันศกุนตลา บทละครร้องเรื่องพระเกียรติรถ ท้าวแสนปม พระยศเกตุ บทละครสังคีตเรื่องมิกกาโด วิวาห์พระสมุทร หนามยอกเอาหนามบ่ง บทละครพูดเรื่องมหาตมะ เจ้าข้า! สารวัต โฟงฟาง บทละครแปลเรื่องเวนิสวานิช ตามใจทำนโรเมโอและจูเลียต เป็นต้น ทุกเรื่องล้วนเป็นวรรณกรรมที่ทรงคุณค่า นอกจากให้ความบันเทิง ความรื่นรมย์ ยังมุ่งเน้นให้เกิดความรักชาติ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้เกิดขึ้นแก่ปวงชนของพระองค์ และยังมีวรรณกรรมที่เด่นจนได้รับการยกย่องจากวรรณคดีสโมสรว่าเป็นยอดของวรรณกรรม 2 เรื่อง ได้แก่ บทละครพูดเรื่องหัวใจนักรบ ได้รับยกย่องเมื่อปี พ.ศ. 2457 และบทละครพูดคำฉันท์เรื่องมัทนะพาธา ได้รับยกย่องเมื่อปี พ.ศ. 2467

นอกจากบทละครข้างต้นแล้วยังมีบทละครอีก 2 ประเภท ที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของพระองค์ ซึ่งเน้นฝึกหัดให้ผู้แสดงได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการคิดเหตุการณ์ คิดบทสนทนาในการดำเนินเรื่องด้วยตนเอง นั่นคือ พระราชนิพนธ์เค้าโครงเรื่องสำหรับการแสดง

และละครปริศนา บทพระราชนิพนธ์ทั้ง 2 ประเภทนี้เป็นพระราชนิพนธ์ที่ทรงวางเค้าโครงเรื่องลำดับการเดินเรื่องไว้โดยให้ผู้แสดงแต่งบทสนทนาหรือบทเจรจาเอง (Vechasat, 1990, p. 24) พระราชนิพนธ์เค้าโครงเรื่องสำหรับการแสดง และละครปริศนา เป็นงานละครที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมุ่งใช้ละครเพื่อฝึกหัดผู้แสดง ดังที่ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล (MalaKul, 1990, p. 2) กล่าวว่า “พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้การเล่นละครปริศนาเพื่อฝึกหัดตัวละครของพระองค์โดยที่มิให้รู้ตัว” ดังนั้น ผู้แสดงต้องใช้ทักษะ ความสามารถทั้งทางด้านความคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินเรื่อง ต้องแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในการแสดง จึงจะทำให้งานแสดงนี้สัมฤทธิ์ผลได้ จากทักษะและความสามารถดังกล่าว จะเห็นได้ว่า มีความสอดคล้องกับหลักการพัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหาเป็นหนึ่งในทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในการพัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ภาติเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Learning, 2019, p. 21) ได้อธิบายกรอบแนวคิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ระบุเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) ว่าประกอบไปด้วย 4Cs ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Critical Thinking and Creative Problem Solving) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) การสื่อสาร (Communication) และการทำงานร่วมกัน (Collaboration)

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพระราชนิพนธ์เค้าโครงเรื่องสำหรับการแสดง และละครปริศนาพบว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับที่มาของบทละคร วิธีการเล่นละคร (MalaKul, 1990, p. 2) รวมทั้งมีการวิเคราะห์พระอัจฉริยภาพของพระองค์ผ่านบทละครประเภทดังกล่าว (Sujjapun, 2017, p. 22) ทั้งนี้ ยังปรากฏข้อมูลการศึกษาวิธีการแสดงพระราชนิพนธ์เค้าโครงเรื่องสำหรับการแสดง และละครปริศนาที่เชื่อมโยงสู่ทักษะในศตวรรษที่ 21 ไม่มากนัก

ดังนั้นแล้วจึงเป็นเรื่องน่าสนใจศึกษาว่างานพระราชนิพนธ์เค้าโครงเรื่องสำหรับการแสดง และละครปริศนาของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น

มีความสอดคล้องกับการพัฒนาทักษะมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ด้านใด อย่างไร ซึ่งจะแสดงให้เห็นพระอัจฉริยภาพพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ทรงมีพระวิสัยทัศน์กว้างไกลในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาวิธีการแสดงละครพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่สอดคล้องกับการพัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 21

2. ศึกษาพระอัจฉริยภาพพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวผ่านวิธีการแสดงละครพระราชนิพนธ์ที่สอดคล้องกับการพัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 21

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้กรอบแนวคิดการพัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ตามแนวคิดของภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Learning, 2019, p. 21) ที่ได้อธิบายกรอบแนวคิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) ว่าประกอบไปด้วย 4Cs ได้แก่

- 1) การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Critical Thinking and Creative Problem Solving)
- 2) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)
- 3) การสื่อสาร (Communication)
- 4) การทำงานร่วมกัน (Collaboration) โดยงานวิจัยนี้ได้นำทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม 4Cs มาใช้เป็นกรอบแนวคิดเพื่อวิเคราะห์วิธีการแสดงละครพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่สอดคล้องกับการพัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 21

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การเก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสารประเภทบทพระราชนิพนธ์เค้าโครงเรื่องสำหรับการแสดง และละครปริศนา และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เอกสาร (Content Analysis) และนำเสนอด้วยการบรรยายความ

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

บทพระราชนิพนธ์เค้าโครงเรื่องสำหรับการแสดงและละครปริศนา เน้นวิเคราะห์เฉพาะวิธีการแสดงละครมิได้มุ่งเน้นวิเคราะห์เนื้อหาของบทละคร

บทพระราชนิพนธ์เค้าโครงเรื่องสำหรับการแสดงและละครปริศนา คือ ประเภทหนึ่งของงานละครพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงเน้นให้ผู้แสดงได้ฝึกการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการคิดบทเจรจาด้วยตนเอง

พระราชนิพนธ์เค้าโครงเรื่องสำหรับการแสดงคือ บทพระราชนิพนธ์ที่ทรงวางโครงเรื่อง ลำดับเหตุการณ์ โดยให้ผู้แสดงแต่งบทสนทนาหรือบทเจรจาโต้ตอบด้วยตนเอง ซึ่งพระองค์ได้พระราชนิพนธ์เล่าเฉพาะใจความสำคัญของเรื่องนั้น ๆ เป็นร้อยแก้ว (Vechasat, 1990, p. 24) พระราชนิพนธ์เค้าโครงเรื่องสำหรับการแสดงแบ่งได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่

เค้าโครงเรื่องสำหรับการแสดงละครพูด มี 1 เรื่อง คือ เรื่องไมโครธ เค้าโครงเรื่องสำหรับการแสดงลิเก มี 2 เรื่อง คือ 1) พระหันอากาศ และ 2) นางอุปกาศ เค้าโครงเรื่องสำหรับการแสดงตำนานเสือป่า มี 16 เรื่อง คือ 1) สงครามที่เมืองตาก 2) พระแท่นมั่งคดิลา 3) พระเจ้าอุทองสร้างกรุงเก่า 4) สมเด็จพระนเรศวรป็นค่าย 5) เจ้าพระยาโกศป่านแสดงอำนาจอาญาสิทธิ์ 6) พระเจ้ากรุงธนบุรีตีเมืองฝาง 7) ท้าวเทพกษัตรีท้าวศรีสุนทร 8) พระต่อสู้อันต์ที่ภูเก็ด 9) ขอมดำดิน 10) ช้างพลายศรีมงคล 11) พลายมงคลทวีป 12) สมเด็จพระนเรศวรประกาศอิสรภาพ 13) พระยาสีหราชเดโชชัยรบพม่า 14) ราชทูตฝรั่งเศสเข้าเฝ้าสมเด็จพระนารายณ์ 15) วีรกรรมท้าวสุรนารี และ 16) วีรกรรมเจ้าพระยาบดินทรเดชา เค้าโครงเรื่องสำหรับการแสดงละครพูดแบบภาพยนตร์ มี 5 เรื่อง คือ 1) สร้อยคอไข่มุกด์ 2) เนตรพระอิศวร 3) ตัวกอวิลสัน 4) วิลสันปลอม และ 5) แก้วแคนแทนชวาร์ช (Vechasat, 1990, pp. 24–25)

วิธีการแสดงพระราชนิพนธ์เค้าโครงเรื่องสำหรับการแสดง บทพระราชนิพนธ์ประเภทนี้แตกต่างจากบทพระราชนิพนธ์ประเภทอื่น ๆ ที่มีบทสนทนาสำหรับให้นักแสดงนำไปแสดงได้ทันที แต่พระราชนิพนธ์เค้าโครง

เรื่องสำหรับการแสดงนั้น นักแสดงจะต้องอ่านเรื่อง ร้อยแก้วหรือลำดับเหตุการณ์ของเรื่อง แล้วร่วมกันแต่ง บทสนทนาจึงจะสามารถนำไปแสดงเป็นละครได้ ดังที่ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล (MalaKul, 1975, p. 152) ได้อธิบาย วิธีการแสดงหรือการเล่นละครพระราชานิพนธ์ประเภทนี้ ไว้ว่า “ทรงพระราชนิพนธ์เล่าเรื่องให้ผู้แสดงพูดเอง”

ละครปริศนา หรือ ดัมป์แคมโบ (Dumb Crambo) เป็นการเล่นที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงได้แบบอย่างมาจากการแสดง Dumb Crambo ของอังกฤษ (MalaKul, 1974, p. 267) ละครปริศนา จัดเป็นพระราชนิพนธ์สำหรับการแสดงประเภทหนึ่ง แต่แตกต่างกันที่ละครปริศนาไม่ใช้การแสดงละครเพื่อให้ ผู้ชมได้รับทราบเรื่องราวของละครเพียงเท่านั้น ผู้แสดง จะต้องแสดงละครปริศนาเพื่อให้ผู้ชมซึ่งก็คือผู้แสดงละคร อีกฝ่ายทายทายทายหรือคำพังเพย ฉะนั้น นอกจากผู้แสดง จะผลัดกันแสดงละครตามเนื้อหาละครแล้ว ยังต้อง คิดวิเคราะห์คำในการแสดงแต่ละชุดที่จะนำมารวมกัน เป็นทายทายหรือคำพังเพย คำโครงเรื่องสำหรับการ แสดงละครปริศนานั้นมีทั้งที่ทรงพระราชนิพนธ์เป็น ลายลักษณ์ และไม่เป็นลายลักษณ์ ทรงพระราชนิพนธ์ ไว้เป็นจำนวนมาก ได้แก่ หน้ากากดำ ตีกลีตุ้ เศรษฐี สกุดดำ และหลวงรวม เป็นต้น

วิธีการแสดงละครปริศนา หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล (MalaKul, 1974, p. 267) ข้าราชการบริพารผู้ใกล้ชิดผู้เคย ได้ร่วมเล่นละครปริศนาที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า เจ้าอยู่หัว ได้อธิบายวิธีการเล่นละครปริศนา สรุปได้ดังนี้

- 1) แบ่งผู้เล่นเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายละประมาณ 20-30 คน
- 2) แต่ละฝ่ายเลือกทายทายหรือคำพังเพยที่ประกอบด้วย คำ 4 คำ 3) นำทายทายหรือคำพังเพยนั้นมาแสดงเป็นละคร ตามจำนวนคำที่ประกอบเป็นทายทาย ถ้าทายทายมี 4 คำ ก็แสดงละคร 4 เรื่องซึ่งแต่ละเรื่องต้องมีความหมายถึง คำทั้ง 4 คำ ตามลำดับ 4) แสดงรวมคำ เป็นเรื่องที่ 5 ซึ่งเรื่องที่ 5 เป็นการแสดงละครเพื่อสื่อถึงความหมาย ของทายทายหรือคำพังเพยนั้น ๆ 5) เมื่อฝ่ายหนึ่ง แสดงจบ อีกฝ่ายจะเป็นผู้ทายทายทายหรือคำพังเพย ถ้าทายทายผิดจะแสดงเรื่องที่ 5 คือ “รวมคำ” อีกครั้ง
- 6) อีกฝ่ายสลับเป็นฝ่ายแสดง และฝ่ายแสดงสลับมา เป็นฝ่ายทาย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร โดยผู้วิจัยกำหนดประเด็น ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาวิธีการเล่นละครประเภทบท พระราชนิพนธ์คำโครงเรื่องสำหรับการแสดง และละคร ปริศนาที่สอดคล้องกับการพัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 21
2. ศึกษาพระอัจฉริยภาพพระบาทสมเด็จพระ มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวผ่านวิธีการเล่นละครประเภทบท พระราชนิพนธ์คำโครงเรื่องสำหรับการแสดง และละคร ปริศนาที่สอดคล้องกับการพัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 21
3. นำเสนอข้อมูลด้วยการพรรณนา (Descriptive)

การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ เอกสาร (Content Analysis) คือ บทพระราชนิพนธ์คำโครง เรื่องสำหรับการแสดง และละครปริศนา โดยวิเคราะห์ เฉพาะวิธีการเล่น ไม่ได้วิเคราะห์เนื้อหาของบทละคร

ผลการวิจัย

1. วิธีการเล่นบทพระราชนิพนธ์คำโครงเรื่อง สำหรับการแสดง และละครปริศนาสอดคล้องกับ การพัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ด้านใด อย่างไร

จากการวิเคราะห์วิธีการแสดงบทพระราชนิพนธ์ คำโครงเรื่องสำหรับการแสดง และละครปริศนา พบว่า มีความสอดคล้องกับการพัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) การคิด อย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Critical Thinking and Creative Problem Solving) 2) ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) 3) การสื่อสาร (Communication) และ การทำงานร่วมกัน (Collaboration) โดยมีรายละเอียดการศึกษา ดังนี้

การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา

อย่างสร้างสรรค์ (Critical Thinking and Creative Problem Solving) การฝึกหัดผู้แสดงละครที่สอดคล้องกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ในศตวรรษที่ 21 สะท้อนให้เห็นได้จากการที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์เฉพาะเหตุการณ์สำคัญในเรื่อง แล้วให้ผู้แสดงได้ใช้ความคิดในการสร้างบทสนทนาด้วยตนเอง ซึ่งในการสร้างสรรค์บทสนทนานั้น จำเป็นต้องใช้การคิดวิเคราะห์ ใช้วิจารณญาณในการเลือกบทสนทนาให้สอดคล้องกับโครงเรื่องบทพระราชนิพนธ์ อีกทั้งหากบทสนทนานั้นไม่สอดคล้องหรือไม่เหมาะสม ผู้แสดงก็ต้องใช้การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยการแก้ปัญหาจะเป็นไปในลักษณะของการรับฟังความเห็นของกันและกันโดยการใช้เหตุผลอย่างมีวิจารณญาณ จนนำไปสู่การแก้ปัญหาและแสดงละครได้จนสำเร็จ ดังที่ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล (MalaKul, 1974, p. 204) ได้เล่าเหตุการณ์ในการแสดงละครปริศนาเพื่อทายทายาคือ “น้ำน้อยแพ้ไฟ” ในการแสดงละครเพื่อให้อีกฝ่ายทายคำว่า “ไฟ” นั้น ได้เกิดปัญหาว່ว่าจะใช้เรื่องใดมาแสดงเพื่อสื่อถึงคำว่า “ไฟ” ในกลุ่มผู้แสดงจึงมีการเสนอเรื่องต่าง ๆ และพูดคุยปรึกษากันด้วยเหตุผล จนนำไปสู่ข้อสรุปว่าจะแสดงเรื่อง “จารบุรุษในอเมริกา” ดังข้อความว่า

...ทุกอย่างเรียบร้อยมาจนถึงคำที่ 4

ข้าพเจ้าเสนอเรื่องสั้น ๆ เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ในประเทศอังกฤษ แต่หลวงขิดภูบาล บอกว่า ไม่สนุกขอเสนอเรื่องใหม่ให้พิจารณา เรื่องใหม่ คำว่า “ไฟ” จะให้แสดงเรื่องกองทัพนโปเลียน ถูกกองทัพรุสเซียล้อมอยู่ในหุบเขา ทหารม้าคนหนึ่งอาสาแหวกวงล้อมไปแต่ถูกปืนกลตาย นายทหารคนหนึ่งจึงยอมถูกเผาทั้งเป็นเพื่อให้กองไฟลุกโชน กองทัพฝ่ายตนจะได้เห็นและรับมาช่วย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งว่า สมัยนั้นไม่มีปืนกล และในรุสเซียนั้นนโปเลียนไม่เคยแยกกองทัพ และมีที่ราบเป็นส่วนใหญ่ มีภูเขาน้อย สถานที่นั้นคงจะเป็นสเปน ถกเถียงกันมากแล้วเลยไม่ตกลงกัน ข้าพเจ้า จึงได้กราบบังคมทูล ขอพระราชทานเรื่องใหม่

ได้เรื่องจารบุรุษในอเมริกา...

(MalaKul, 1974, p. 204)

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่า วิธีการแสดงละครปริศนานั้นเป็นส่วนสำคัญที่เปิดโอกาสให้ผู้แสดงได้ร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อเสนอวิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลายโดยใช้การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ใช้เหตุผลข้อเท็จจริง ความสมเหตุสมผลเป็นข้อมูลในการโต้แย้งเพื่อหาข้อยุติของปัญหาร่วมกัน จึงนับได้ว่า วิธีการแสดงละครปริศนานั้นสอดคล้องกับการพัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

นอกจากนี้แล้วในส่วนของการทายปริศนาของละครปริศนาที่ผู้แสดงต้องแบ่งเป็น 2 ฝ่าย และผลัดกันแสดงและผลัดกันทายนั้น ในฝ่ายที่ทายก็จะได้ฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เกิดการวิเคราะห์และคิดอย่างมีวิจารณญาณใช้เหตุผลพิจารณาว่าการแสดงละครแต่ละเรื่องจะสื่อถึงคำใด และแต่ละคำจะมารวมกันเพื่อสื่อถึงทายาคือ โดยเฉพาะหากคำที่คิดไว้จากการแสดงละคร 4 เรื่อง ไม่สอดคล้องกับการแสดงละครเรื่องที่ 5 ที่เป็นการแสดงเพื่อบอกความหมายของทายาคือ ฝ่ายทายจำเป็นต้องใช้วิจารณญาณร่วมกันคิดทายให้สอดคล้องกับการแสดง ดังที่ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล (MalaKul, 1974, p. 203) ได้เล่าเหตุการณ์การเล่นละครปริศนา “น้ำน้อยแพ้ไฟ” ในการแสดงละครเพื่อสื่อถึงคำว่า “น้ำ” โดยฝ่ายทายปริศนา จะต้องรู้จักสังเกต คิดเชื่อมโยงเหตุการณ์เพื่อหาจุดสำคัญของเรื่องที่จะสื่อถึงคำในทายาคือ ดังนี้

...คำว่าน้ำให้เล่นละครแบบเทพนิยาย

แม้มีลูกสองคน ลูกตัวและลูกเลี้ยง ลูกเลี้ยงตกน้ำ แม่มดเอาไปเลี้ยง ลูกคนนั้นขยันทำงานดี แม่มดจึงเอาทองทาตัวส่งกลับบ้าน ลูกอีกคนหนึ่งอิจฉา จึงแกล้งตกน้ำบ้าง แต่ขี้เกียจ แม่มดเอาน้ำมันทาตัวส่งกลับมา...

(MalaKul, 1974, p. 203)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าจุดที่ทำให้เกิดเรื่องนี้และเกิดจุดพลิกผันคือ “น้ำ” นั่นเอง ฝ่ายทายนั้นจะต้อง

ร่วมกันสังเกต วิเคราะห์ ใช้วิจารณญาณเพื่อหาคำตอบให้ได้ ซึ่งฝ่ายผู้แสดงละครนั้นจะไม่ได้บอกไว้โดยตรง

การสื่อสาร (Communication) การแสดงละครเป็นการพัฒนาทักษะการสื่อสารที่แสดงผลลัพธ์ได้อย่างเด่นชัด เพราะการจะแสดงละครให้ประสบความสำเร็จนั้น ผู้แสดงจำเป็นต้องใช้ทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษาในการสื่อสาร แสดงความคิดเห็น แก้ปัญหาต่าง ๆ ดังนั้น การที่ผู้แสดงสามารถร่วมกันแสดงละครทั้งละครบทพระราชนิพนธ์เค้าโครงเรื่องสำหรับการแสดง และละครปริศนาได้นั้นย่อมเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ของทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ทั้งการฝึกซ้อมและการแสดงละครทั้งประเภทบทพระราชนิพนธ์เค้าโครงเรื่องสำหรับการแสดง และละครปริศนา ล้วนส่งเสริมให้ผู้แสดงได้ฝึกการใช้ความคิดสร้างสรรค์ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า บทพระราชนิพนธ์เค้าโครงเรื่องสำหรับการแสดงนั้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์เฉพาะร้อยแก้วที่เป็นเนื้อเรื่อง แต่บทเจรจานั้นผู้แสดงจะต้องแต่งเอง ดังนั้นแล้วการที่ผู้แสดงจะแต่งบทเจรจาได้นั้นจึงต้องใช้ความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์ ต่างกับการแสดงละครบทพระราชนิพนธ์ประเภทอื่น ๆ ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชนิพนธ์บทเจรจาไว้จนตลอดเรื่อง ผู้แสดงมีหน้าที่เพียงแสดงตามบทเจรจานั้น ๆ ที่ไม่ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการแต่งบทสนทนา ดังเช่นบทละครพูด คำฉันท์เรื่องมัทนะพาธาที่ทรงพระราชนิพนธ์บทเจรจาไว้อย่างละเอียด อันแตกต่างกับเรื่องพระหันทนอากาศที่ทรงพระราชนิพนธ์เฉพาะเนื้อเรื่องโดยไม่มีบทเจรจา

ด้านละครปริศนานั้นสะท้อนการฝึกการใช้ความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างชัดเจนเช่นกัน นับตั้งแต่การที่ผู้แสดงทั้ง 2 ฝ่าย เลือกประเภทของละครเพื่อนำมาจัดแสดงในแต่ละเรื่อง โดยอาจเลือกเป็นละครพูด ละครร้อง ละครรำ หรืออื่น ๆ ตามความเห็นของฝ่ายตน ดังเช่น การเล่นละครปริศนาในภานิต “น้าน้อยแพไฟ” คำว่า “น้ำ” ใช้ละครแบบเทพนิยาย คำว่า “น้อย” ใช้การแสดงลิเกเรื่องพระยาน้อยชมตลาด คำว่า “แพ” ใช้การแสดงละครรำ เรื่องผีมีาสูรรูปแพพระเกียรติฤ และคำว่า “ไฟ” ใช้การแสดงละครพูด

เรื่องจารบุรุษในอเมริกา และในส่วนของการเลือกเนื้อหา มาแสดงเป็นละครในแต่ละรอบก็จำเป็นต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการร้อยเรียงเรื่องราวของละครแต่ละเรื่อง และเรื่องที่ 5 ที่ต้องแสดงละครที่สื่อถึงความหมายของภานิตนั้น ๆ ผู้แสดงจำเป็นต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการผูกเรื่องราว ดังเช่น ลำนวน “น้าน้อยแพไฟ” ที่การแสดงเรื่องที่ 5 นั้น หรือเรียกว่าการแสดง “รวมคำ” ฝ่ายแสดงได้เลือกแสดงเรื่องลักลอบเล่นการพนัน (MalaKul, 1974, p. 271) ตำรวจปลอมตัวมาจับ แต่จับนักพนันไม่ได้ เพราะจำนวนตำรวจมีน้อยกว่านักพนัน ซึ่งสื่อความถึงภานิต “น้าน้อยแพไฟ” นั้นเอง

การทำงานร่วมกัน (Collaboration) การแสดงละครแต่ละเรื่องนั้นจำเป็นต้องอาศัยทักษะการทำงานร่วมกัน ต้องผลัดกันเป็นทั้งผู้นำ ผู้ตาม มีความรับผิดชอบในบทบาทที่ตนเองได้รับ รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน จึงจะทำให้การแสดงละครประสบความสำเร็จ ดังที่ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล (MalaKul, 1974, p. 201) ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับการฝึกซ้อมและการแสดงละครไว้ว่า “การแสดงนี้ก็ขึ้นอยู่กับทนาย ผู้แสดงทุกคน จะต้องเป็นตัวละครตัวใดก็ได้ มิใช่ว่าจะต้องเป็นพระเอกเสียทุกคราวไป ข้อสำคัญคือ จะต้องทำหน้าที่ในตำแหน่งนั้น ๆ หรือเป็นตัวละครนั้น ๆ ให้ดีที่สุด” และอีกตอนว่า “ทุกคนต้องทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นอย่างดีที่สุด ไม่ว่าจะเป็นหน้าที่อะไร ต้องรับฟังความเห็นผู้อื่น”

ในส่วนของการเล่นละครปริศนานั้น สะท้อนให้เห็นการทำงานร่วมกันได้เด่นชัด เนื่องจากผู้แสดงต้องผลัดกันเป็นทั้ง 2 ฝ่าย แต่ละฝ่ายจะมีหัวหน้าฝ่าย ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้นำในการวางแผนดำเนินงาน ส่วนผู้ร่วมฝ่ายมีหน้าที่แสดงความคิดเห็น เคารพและปฏิบัติตามความเห็นส่วนใหญ่ของฝ่ายตน ดังที่ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล (MalaKul, 1974, p. 203) ได้เล่าเกี่ยวกับวิธีการฝึกซ้อมละครปริศนา ความว่า

ข้าพเจ้าได้รับคำสั่งล่วงหน้าประมาณ 20 ชั่วโมง ให้เป็นหัวหน้าชุด ก. ซึ่งจะต้องแสดงก่อน นายแจ่ม สุนทรเวช (จมีนอมรเศรษฐารักษ์) ได้รับคำสั่งให้เป็นหัวหน้าชุด ข. ซึ่งจะต้องแสดง

ที่หลัง... ชุด ก. ของข้าพเจ้ามีคนประมาณ 15 คน และมีพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรวมอยู่ด้วย ขณะนั้นข้าพเจ้ายังมีอายุไม่เต็ม 14 ปี ... พอถึงเวลาเริ่มต้น ชุด ก. ก็ไปประชุมที่หลังเวที ข้าพเจ้าชี้แจงหัวข้อหรือภาษี...

(MalaKul, 1974, p. 203)

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่าวิธีการฝึกซ้อมและการแสดงละครปริศนาเป็นวิธีการที่ฝึกทักษะการทำงานร่วมกัน โดยต้องยอมรับในตัวผู้นำ ถึงแม้ว่าผู้นำจะมีอาวุโสน้อยกว่า มีสถานะต่ำกว่า โดยผู้นำมีหน้าที่ชี้แจงการดำเนินงานตามขั้นตอน ส่วนผู้ร่วมฝ่ายหรือผู้ตามมีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาหารือ แสดงความคิดเห็นซึ่งต่างฝ่ายต่างเคารพในบทบาทหน้าที่ของกันและกัน

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าวิธีการฝึกซ้อมและการแสดงละครบทพระราชนิพนธ์เค้าโครงเรื่องสำหรับการแสดงและละครปริศนาสอดคล้องกับการพัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ในด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมอย่างครอบคลุม ฉะนั้น การแสดงละครจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยพัฒนามนุษย์ให้เกิดทักษะในการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้ หากจุดมุ่งหมายของการพัฒนามนุษย์ในปัจจุบันคือกลุ่มเยาวชน การได้นำการแสดงละครมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนจะเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างสนุก และบรรลุเป้าหมายทักษะของการใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุขในศตวรรษที่ 21

2. งานละครที่สอดคล้องกับการพัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 21 สะท้อนพระอัจฉริยภาพพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวด้านใดบ้าง

งานละครพระราชนิพนธ์เค้าโครงเรื่องสำหรับการแสดงและละครปริศนา สะท้อนพระอัจฉริยภาพพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทั้งในฐานะนักการละคร นักอักษรศาสตร์ นักปกครอง นักการศึกษา นักการวางแผนได้อย่างสอดคล้องกัน อันแสดงให้เห็นพระปรีชาสามารถอย่างรอบด้านของพระองค์

พระอัจฉริยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์
งานพระราชนิพนธ์เค้าโครงเรื่องสำหรับการแสดง

และละครปริศนา นับได้ว่าเป็นงานพระราชนิพนธ์ประเภทใหม่ที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของพระองค์ อันส่งผลให้ผู้แสดงได้ฝึกฝนด้านความคิดสร้างสรรค์เช่นกัน พระองค์ทรงประดิษฐ์งานละครทั้ง 2 รูปแบบนี้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ หรือเหตุการณ์เฉพาะหน้า ดังเช่น การที่ทรงสร้างสรรค์เค้าโครงเรื่องสำหรับการแสดงละครพูดแบบภาพยนตร์นั้นเพื่อให้เลื่องลือไปจัดแสดง หลังจากซ้อมรบเลื่องลือไปประจำปี ฉะนั้นจึงทรงพระราชนิพนธ์เป็นเค้าโครงเรื่องให้ผู้แสดงพูดเอง เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพของเลื่องลือที่อยู่ในสนามรบ เพราะจะได้ไม่ต้องฝึกซ้อม และท่องจำบทพูด แต่เลื่องลือเหล่านั้นก็ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการแต่งหรือคิดบทเจรจาให้สอดคล้องกับเรื่องเอง

ด้านละครปริศนานั้นแสดงให้เห็นความคิดสร้างสรรค์ของพระองค์ในการผสมผสานวัฒนธรรมไทยกับต่างชาติเข้าด้วยกันได้อย่างลงตัว ดังที่ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล (MalaKul, 1975, p. 267) ได้กล่าวว่า “การพัฒนา Dumb Crambo ของอังกฤษ ให้เป็นละครปริศนาของไทยนั้น เป็นพระปรีชาญาณของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ฯ โดยแท้” นอกจากนี้ รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (Sujjapun, 2017, p. 22) ยังได้อธิบายการสร้างละครปริศนาไว้สอดคล้องกับหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ความว่า

...ดัมพ์แครมโบ (ละครปริศนา) จึงไม่เพียงเป็นการละเล่นเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน หากแต่ยังเป็นศิลปะการแสดงอีกประเภทหนึ่งที่แสดงพระปรีชาสามารถของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในการที่ทรงบูรณาการการแสดงละครกับการเล่นปริศนาคำทาย อีกทั้งยังเป็นกุศโลบายอันแนบเนียนในการฝึกซ้อมข้าราชการให้แสดงละครและคิดแต่งบทละครเพื่อเล่นสด ๆ ได้เองอีกด้วย

(Sujjapun, 2017, p. 22)

พระอัจฉริยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์ข้างต้นยังแสดงให้เห็นพระปรีชาสามารถทางด้านการเป็นนักการละครและนักอักษรศาสตร์ที่ทรงสร้างสรรค์บท

พระราชนิพนธ์เพื่อการแสดงที่เหมาะสมกับสถานการณ์ และใช้ละครเป็นเครื่องฝึกปฏิภาณไหวพริบ การแก้ปัญหา และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้แสดงอีกด้วย

พระอัจฉริยภาพทางด้านพระราชวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชวิสัยทัศน์อันกว้างไกล ทรงสามารถมองเห็นสภาพแนวโน้มความเป็นไปของสังคม จึงทรงมุ่งปลูกฝังให้ประชาชนได้พัฒนาตนในด้านที่จะสอดคล้องกับการใช้ชีวิตทั้งในรัชสมัยของพระองค์และในสังคมอนาคต การที่วิธีการแสดงละครบทพระราชนิพนธ์เค้าโครงเรื่อง สำหรับการแสดง และละครปริศนา มีความสอดคล้องกับการพัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างลงตัว และครอบคลุมนั้น จึงเป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่าทรงมีพระราชวิสัยทัศน์อันกว้างไกลในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้รู้จักใช้ชีวิตอย่างสร้างสรรค์ มีวิจารณญาณ แก้ปัญหาเป็น ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และสื่อสารกัน ได้อย่างเข้าใจ พระอัจฉริยภาพทางด้านนี้จึงเป็นประจักษ์พยานในการแสดงให้เห็นพระปรีชาสามารถด้านการเป็น นักการปกครองและนักการวางแผนในการพัฒนาคน เพื่อพัฒนาชาติอย่างแท้จริง

พระอัจฉริยภาพด้านการทรงเป็นนักการศึกษา พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นนักการศึกษาอย่างแท้จริง ทรงเข้าใจธรรมชาติและจิตวิทยาของผู้เรียนที่ไม่ชอบการเรียนรู้ด้วยการถูกบังคับขู่เข็ญ แต่จะมีความสุขกับการได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ผ่านการเล่น จึงทรงใช้ “ละคร” เป็นสื่อในการให้การศึกษาทั้งทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และการให้ความรู้ควบคู่ไปกับการเล่น จึงทำให้ผู้แสดงละครได้ “เรียนอย่างสนุก และเล่นอย่างมีความรู้” ดังที่หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล (MalaKul, 1974, pp. 199, 205–206) ได้อธิบายประโยชน์ของการแสดงละคร ที่เกี่ยวกับการพัฒนาคนไว้สรุปได้ว่า บทละครพระราชนิพนธ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวส่วนใหญ่เป็น บทละครที่เกี่ยวกับชีวิตจริง จึงเป็นการอบรมคนโดยใช้ สื่อสารมวลชน คือ ให้เห็นเอง คิดเอง เลือกสิ่งที่ดีเอง สร้างคติสอนใจได้ด้วยตนเอง และยังได้รับความรู้ เป็นผลพลอยได้อีกด้วย เช่น ความรู้เรื่องกองทัพโปเลียน เป็นต้น

จากการศึกษาวิธีการเล่นละครบทพระราชนิพนธ์ เค้าโครงเรื่องสำหรับการแสดง และละครปริศนาพระราช นิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีลักษณะ คล้ายกับการใช้ละครสร้างสรรค์ (Creative Drama) ที่เปิด โอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนปนเล่น ได้แสดงออกทางความคิด ความรู้สึกอย่างอิสระ เป็นการแสดงแบบด้น (Improvisation) หรือการแสดงตามบทบาทสมมติ (Role-playing) เป็นการแสดงความคิดเคลื่อนไหวของกลุ่ม ที่ไม่ได้เน้นรูปแบบ การนำเสนอ แต่เน้นการจัดกระบวนการโดยมีผู้นำและผู้เข้าร่วม (Galante, 2017, p. 56) ซึ่งในปัจจุบันละครสร้างสรรค์ ยังคงได้รับความนิยมนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ เช่น พัฒนาทักษะการสื่อสาร พัฒนาทักษะการแก้ปัญหา พัฒนาความคิดสร้างสรรค์

สรุปผลการวิจัย

1. งานละครของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่สอดคล้องกับการพัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 21 คือ งานประเภทบทพระราชนิพนธ์เค้าโครงเรื่อง สำหรับการแสดง และละครปริศนา โดยสอดคล้องกับการพัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะการเรียนรู้ และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์ (Critical Thinking and Creative Problem Solving) 2) ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) 3) การสื่อสาร (Communication) และ 4) การทำงานร่วมกัน (Collaboration)

2. พระอัจฉริยภาพพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวผ่านงานละครที่สอดคล้องกับการพัฒนามนุษย์ ในศตวรรษที่ 21 พบ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านพระราชวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และด้านการทรงเป็นนักการศึกษา

การอภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลด้านละครกับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21

งานละครของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่สอดคล้องกับการพัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 21 คือ งานประเภทบทพระราชนิพนธ์เค้าโครงเรื่องสำหรับ

การแสดง และละครปริศนา เนื่องจากละครประเภทนั้น ๆ เป็นละครที่เข้าทำนองละครสร้างสรรค์ (Creative Drama) ที่ให้ผู้แสดงแสดงได้อย่างอิสระ อีกทั้งในการแสดงละครผู้แสดงจะต้องช่วยกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อให้ละครดำเนินต่อไปได้ ต้องรู้จักการแก้ปัญหาสร้างสรรค์ต้องสื่อสารกันด้วยความเข้าใจ และร่วมมือกันจึงจะทำงานได้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งการใช้ละครพัฒนาผู้เรียนหรือมนุษย์ให้มีความสามารถดังกล่าวสอดคล้องกับผลงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ ดังที่ ราเชล แยมสุนทร (Yaemsunthorn, 2021, pp. 305-315) เขียนบทความวิชาการแสดงการสังเคราะห์งานวิจัยที่ใช้ละครสร้างสรรค์เป็นวิธีสอนพบว่า ละครสร้างสรรค์สามารถใช้พัฒนาซอร์ฟสกีให้แก่ผู้เรียนได้ ทั้งนี้ สามารถสังเคราะห์เนื้อหาละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาความสามารถด้านต่าง ๆ ได้ ดังนี้ 1. การช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน 2. การเห็นคุณค่าในตนเอง 3. ความเชื่อมั่นในตนเอง 4. ความคิดสร้างสรรค์ และ 5. การสื่อสารด้วยท่าทาง นอกจากนี้ยังพบว่ากระบวนการของละครสร้างสรรค์สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะด้านต่าง ๆ ได้ อาทิ การสื่อสาร การทำงานกับผู้อื่น การคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา และความคิดสร้างสรรค์

ด้านงานวิจัยในประเทศมีการนำละครสร้างสรรค์มาใช้เพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ดังเช่น ชลธิชา หอมพุง (Homfung, 2014, pp. 185-195) ได้พัฒนารูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้วิธีสัจลีเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ส่วนหนึ่งได้นำบทละครพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มาให้ผู้เรียนวิเคราะห์โดยการประยุกต์ใช้วิธีสัจลี และนำเสนอด้วย “ละครสร้างสรรค์” ที่มีตอนจบของละครแตกต่างจากต้นฉบับ ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณผ่านการอ่านและมีความสามารถในการแก้ปัญหาสร้างสรรค์ที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยต่างประเทศของ Bengé (2017, pp. 31-32) ได้ศึกษาเรื่องการใช้ละครสร้างสรรค์ในชั้นเรียน

การขยายและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า ละครสร้างสรรค์สามารถช่วยเสริมสร้างจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ ความมั่นใจตนเอง และยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถค้นพบศักยภาพของตนเองได้อีกด้วย

อภิปรายผลด้านงานละครที่สอดคล้องกับ
การพัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 21 สะท้อนพระอัจฉริยภาพ
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทั้งทางด้านความคิดสร้างสรรค์ พระราชวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และด้านการทรงเป็นนักการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดและผลงานวิจัยที่ศึกษาด้านการละครของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับพระอัจฉริยภาพของพระองค์ ดังที่ รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (Sujjapun, 2017, p. 3) ได้ศึกษาเรื่อง Dumb Crambo (ละครปริศนา) พระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ผลงานศึกษาพบว่า ละครปริศนาเป็นประดิษฐกรรมของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทั้งวิธีการแสดงและบทละคร โดยทรงนำดัมม์แครมโบของตะวันตกมาผสมผสานกับปริศนาคำทายและการเล่นละครรำ ซึ่งในส่วนนี้สะท้อนให้เห็นพระอัจฉริยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์ของพระองค์ได้อย่างดีเยี่ยม

นอกจากนี้ ปาวริส มินา (Mina, 2016, pp. 13-20) ศึกษาเรื่องพระอัจฉริยภาพด้านการสร้างสรรค์ฉากและสถานที่ในบทพระราชนิพนธ์บทละครพูดชวนหัวของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจากบทละครสุนทรภู่ภาษาฝรั่งเศส งานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นพระอัจฉริยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์ของพระองค์ผ่านการปรับเปลี่ยนฉากและสถานที่ให้เข้ากับบริบทสังคมไทยและให้เหมาะสมกับการเป็นละครชวนหัว นอกจากนี้แล้วในบทละครของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวยังแสดงให้เห็นพระอัจฉริยภาพด้านการศึกษาที่ทรงใช้ละครเป็นสื่อในการสอน และพระอัจฉริยภาพด้านพระราชวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลในการแผ่แนวคิดที่ทันสมัยมีความเป็นสากลไว้ในบทละครของพระองค์อย่างมากมาย ซึ่งแนวคิดเหล่านั้นเป็นไปเพื่อการศึกษาให้คนไทยได้มีความรู้ ดังเช่นแนวคิดเรื่อง “สิทธิสตรี” ที่ทรงแผ่ไว้ในบทละครเพื่อให้ความรู้

เรื่องสิทธิแก่หญิงไทย นับได้ว่าพระองค์เป็นกษัตริย์ผู้มีพระอัจฉริยภาพด้านการศึกษาอย่างแท้และเท่าเทียมโดยไม่เลือกว่าจะเป็นหญิงหรือชาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนลิน ชุตินทรานนท์ (Chutintaranond, 2018, pp. 49-70) ได้ศึกษาเรื่องการนำเสนอภาพลักษณ์ใหม่ของสตรีในสังคมไทย ผ่านตัวละครเอกหญิงในบทละครรัชกาลที่ 6 งานวิจัยดังกล่าวเป็นการศึกษาบทบาทของตัวละครเอกหญิงจากเรื่องมัทนะพาธาและสวาทิรี ผลการวิจัยพบว่า ภาพลักษณ์ของตัวละครแสดงให้เห็นว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมุ่งพัฒนาสิ่งที่สำคัญให้เกิดขึ้นกับสตรี 2 ประการ คือ การศึกษาของสตรี และสิทธิและหน้าที่ของสตรี ทรงนำเสนอภาพลักษณ์ของสตรีที่สอดคล้องกับพระราโชบายในการปกครองประเทศ และการมุ่งพัฒนาประเทศไทยสู่ความเป็นอารยประเทศ

จากผลการศึกษาข้างต้นพบว่ามีการจัดการจำนวนมากศึกษาบทละครพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวประเด็นต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นศึกษาเนื้อเรื่อง วิเคราะห์พระอัจฉริยภาพ ความคิดสร้างสรรค์ พระปรีชาสามารถ ข้อคิดจากเรื่อง หรือแนวคิดอันทันสมัยที่แฝงอยู่ในบทละคร อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้ได้นำเสนอมุมมองใหม่ที่แตกต่างกันในการศึกษางานละครพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ฯ ด้วยการเชื่อมโยงวิธีการแสดงละครประเภทพระราชนิพนธ์เค้าโครงเรื่องสำหรับการแสดง และละครปริศนาภกับโลกในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มี “ทักษะ” ที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต เพื่อประโยชน์ในการประยุกต์ใช้วิธีการดังกล่าวในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ต่อไป

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงเป็นมากกว่านักปกครอง ทรงผสาน

ความงดงาม ความอ่อนโยนทางศิลปะการประพันธ์ ศิลปะการแสดง เข้ากับความเข้มแข็ง ความแข็งแกร่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างกลมกลืน ทำให้เกิดเป็นอัตลักษณ์ในการใช้ “การละคร” เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งหนึ่งในบทพระราชนิพนธ์การละครที่สำคัญก็คือ บทพระราชนิพนธ์เค้าโครงเรื่องสำหรับการแสดง และละครปริศนา อันแสดงให้เห็นว่าแนวคิดในการพัฒนามนุษย์ของพระองค์นั้นเป็นแนวคิดอันเป็นสากลที่ไม่ขึ้นอยู่กับการไขว่คว้าของเวลา เนื่องจากพระองค์มีพระวิสัยทัศน์อันกว้างไกล จึงทำให้แนวทางการพัฒนามนุษย์ตั้งแต่ในรัชสมัยของพระองค์ในศตวรรษที่ 20 หรือเมื่อ 100 ปี ในอดีต สอดคล้องกับการพัฒนามนุษย์ในยุคปัจจุบันคือศตวรรษที่ 21 และยังแสดงให้เห็นว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นพระมหากษัตริย์ผู้เต็มเปี่ยมไปด้วยพระอัจฉริยภาพอันลุ่มลึกและกว้างไกล และทรงพร้อมจะส่งต่อพระอัจฉริยภาพของพระองค์สู่ปวงประชาเพื่อการพัฒนาชาติให้เจริญมั่นคงสืบไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรขยายขอบเขตการศึกษาโดยนำเนื้อหาของบทละครเค้าโครงเรื่องสำหรับการแสดง และละครปริศนามาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหาต่อไป เพื่อจะได้ศึกษาแนวคิดด้านต่าง ๆ ได้อย่างลุ่มลึกขึ้น

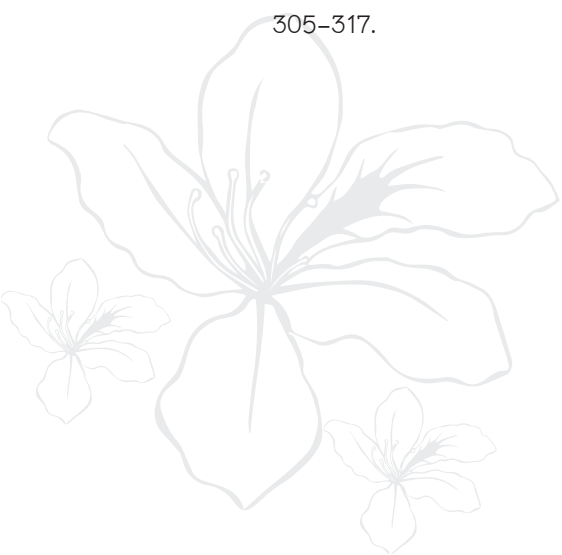
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำละครบทพระราชนิพนธ์เค้าโครงเรื่องสำหรับการแสดง และละครปริศนามาสร้างสรรค์เป็นงานวิจัยเพื่อพัฒนาความสามารถของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนนำละครมาแสดง และศึกษาความสามารถ สมรรถนะที่เกิดขึ้นจากการแสดงละครดังกล่าว

เอกสารอ้างอิง

- Benge, G. (2017). *Creative drama in the classroom: Expanding and enhancing creative thinking*. (Master's thesis, California State University).
- Chutintaranond, T. (2018). Portrayal of new women images in Thai society through female protagonists in King Rama VI's play scripts. *Academic Journal of Humanities and Social Sciences*, 26(52), 49–69. [In Thai]
- Galante, A., and Thomson, R. I. (2017). The effectiveness of drama as an instructional approach for the development of second language oral fluency, comprehensibility, and accentedness. *TESOL Quarterly*, 51(1), 115–142.
- Homfung, C. (2014). *The development of an instructional model by applying the four noble truths to enhance critical reading and creative problem solving abilities of undergraduate students*. (Doctoral's thesis, Silpakorn University). [In Thai]
- Malakul, P. M. L. (1974). *Collection of lectures by M.L. Pin Malakul*. Bangkok: Kurusapa Business Organization. [In Thai]
- Malakul, P. M. L. (1975). *Drama work of His Majesty King Ramathibodi Srisin Maha Vajiravudh, King of Siam*. Bangkok: Thai Watana Panich Publishing Co., Ltd. [In Thai]
- Malakul, P. M. L. (1990). What did King Mongkut do regarding literature? In Lecture and exhibition project committee His Majesty King Mongkut Klao. Silpakorn Unoversity. (editor). *Somdej Phra Maha Theerarat, the philosopher of Siam* (pp. 3–5). Nakorn Pathom: Silpakorn Unoversity. [In Thai]
- Mina, P. (2016). King Rama VI's creativities of setting on comedies adaptionsof French comedies. *T.L.A. Bulletin*, 60(1), 11–20. [In Thai]
- Nukulkit, S. (2000). *Contemporary Thai literature*. Bangkok: S.R. Printing. [In Thai]
- Partnership for 21st Century Learning (P21). (2019). *Framework for 21st century learning definitions*. Retrieved from <https://www.battelleforkids.org/learning-hub/learning-hub-item/framework-for-21st-century-learning-definitions>
- Sujjapun, R. (2017). Dumb Crambo (A riddle drama): The genius of King Vajiravudh. *Journal of Social Sciences and Humanities Research in Asia*, 23(2), 3–24. [In Thai]
- Vechasat, K. (1990). History of the drama work of His Majesty King Rama VI. On the lecture and exhibition project committee His Majesty King Mongkut Klao. Silpakorn Unoversity. (editor). *Somdej Phra Maha Theerarat, the philosopher of Siam* (pp. 8–35). Nakorn Pathom: Silpakorn Unoversity. [In Thai]
- Yaemsunthorn, R. (2021). Creative drama for developing soft skills. *The Journal of Research and Academics*, 4(4), 305–317.

การวิเคราะห์คติชนในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจักษ์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551

THE ANALYSIS OF FOLKLORE IN TEXTBOOKS FOR THE BASIC THAI
LANGUAGE AND LITERATURE APPRECIATION COURSE SECONDARY
SCHOOL YEAR 1 ACCORDING TO THE BASIC EDUCATION CORE
CURRICULUM, B.E. 2008

เมธี อนันต์^{1*} และ วิเชียร อารังโสติสกุล²
Mathee Anan^{1*} and Wichian Thamrongsotthisakul²

วิทยาลัยช่างศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์, 60 ถนนหลวงพรต แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร 10520 ประเทศไทย¹
มหาวิทยาลัยนเรศวร 99 หมู่ 9 ต.ท่าโพธิ์ อ.เมือง จ.พิษณุโลก 65000 ประเทศไทย²
College of Fine Arts Bunditpatanasilpa Institute of Fine Arts, 60 Luang Phrot Road, Lat Krabang Subdistrict, Lat Krabang District,
Bangkok Province 10520 Thailand¹
Naresuan University 99 Moo 9 Tharpoa Subdistrict Mueng District Phitsanulok Province 65000 Thailand²
*Corresponding author E-mail: Mathee.ma1579@gmail.com
(Received: 14 Mar, 2024; Revised: 5 Jun, 2024; Accepted: 5 Jun, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. วิเคราะห์ประเภทของคติชน 2. วิเคราะห์เนื้อหาทางคติชน 3. วิเคราะห์
บทบาทหน้าที่ของคติชนในสังคม 4. วิเคราะห์การสะท้อนคติชนทางสังคม วิถีชีวิตและการเชื่อมโยงประสบการณ์ชีวิตจริง
โดยมีแหล่งข้อมูลในการวิจัย คือ หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจักษ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกการวิเคราะห์คติชนในหนังสือ
เรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจักษ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่
ค่าร้อยละ วิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์สรุปอุปนัยแล้วเขียนบรรยายเป็นความเรียง

ผลการวิจัย พบว่า 1. ข้อมูลประเภทของคติชนที่พบประกอบด้วย กลุ่มสื่อความด้วยภาษา คิดเป็นร้อยละ
58.47 กลุ่มวัตถุภาษา คิดเป็นร้อยละ 31.70 และคติชนกลุ่มผสม คิดเป็นร้อยละ 9.83 ตามลำดับ 2. ข้อมูลเนื้อหาทาง
คติชนที่พบประกอบด้วย หมวด F ความแปลกมหัศจรรย์ คิดเป็นร้อยละ 64.29 หมวด D ความวิเศษ คิดเป็นร้อยละ
17.86 หมวด V ศาสนา คิดเป็นร้อยละ 7.14 หมวด B สัตว์ หมวด G ยักษ์ และหมวด T เรื่องเพศ คิดเป็นร้อยละ 3.57
ตามลำดับ 3. ข้อมูลบทบาทหน้าที่ของคติชนในสังคมที่พบประกอบด้วย บทบาทคติชนในการให้การศึกษาอบรมระเบียบสังคม
และรักษามาตรฐานพฤติกรรมของสังคมในมิติของบทบาทคติชนในการอบรมระเบียบสังคม ปลูกฝังค่านิยม และ
รักษามรดกทางวัฒนธรรมให้สังคม คิดเป็นร้อยละ 49.53 บทบาทคติชนในการให้ความรู้และเสริมสร้างปัญญา
คิดเป็นร้อยละ 22.43 และบทบาทคติชนในการถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับ “ท้องถิ่น” ของตน คิดเป็นร้อยละ 17.76 และ
ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทหน้าที่ของคติชนในสังคมเกี่ยวกับบทบาทคติชนในการอธิบายต้นกำเนิดและอัตลักษณ์
ของกลุ่มชนและพิธีกรรมในมิติของพิธีกรรมและประเพณีสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชนหรือชาติพันธุ์ คิดเป็นร้อยละ
6.54 ตำนานเกี่ยวกับอธิบายพิธีกรรม คิดเป็นร้อยละ 2.80 และตำนานกับการอธิบายกำเนิดและอัตลักษณ์ของกลุ่มชน

¹ อาจารย์ วิทยาลัยช่างศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์

และสถานภาพของคนในสังคม คิดเป็นร้อยละ 0.94 ตามลำดับ 4. สะท้อนให้เห็นเรื่องราวซึ่งเกี่ยวข้องกับข้อมูลคติชนประเภทสำนวน สุภาษิต ตำนาน วิถีชีวิต ความเชื่อ พิธีกรรม การตั้งถิ่นฐาน การประกอบอาชีพ ศาสนา วัฒนธรรมประเพณีอารยธรรม คุณค่าทางสังคมและวิถีชีวิต คุณค่าทางประวัติศาสตร์ เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้และเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาอารยธรรมที่บรรพชนได้สั่งสมมาเกิดความภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย อีกทั้งข้อมูลคติชนในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจักษ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ชีวิตจริงไปสู่การพัฒนาแนวทางในการปฏิบัติตนเพื่อพัฒนาตนเอง เพื่อให้ผู้ปฏิบัติสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเข้าใจและเป็นสุข

คำสำคัญ: คติชน, บทบาทหน้าที่ของคติชน, วรรณคดีวิจักษ์

ABSTRACT

This research aimed to: 1. analyze the types of folklore, 2. analyze folklore particles, 3. analyze the role of folklore in society, 4. analyze reflections of folklore on society way of life and connections to real life experiences. The data source for the research was textbooks for the basic Thai language course, Literary appreciation Mathayom 1 level according to the Basic Education Core Curriculum, B.E. 2008. The research instrument was a folklore analysis recording form in the basic Thai language textbook. Literary appreciation Mathayom 1 students. Data was analyzed by basic statistics, such as frequency, percentage, content analysis, and analytical induction, the written in the form of an essay.

The results of the research found that: 1. types of folklore found included: language communication group accounting for 58.47 percent, linguistic object group accounting for 31.70 percent and mixed folklore accounting for 9.83 percent, respectively. 2. Folklore particle data found included Category F: Strange and Wonderful accounts for 64.29 percent, Category D: Magic accounts for 17.86 percent, Category V: Religion accounts for 7.14 percent, Category B: Animals, Category G: Giants, and Category T: Sexuality accounts for 3.57 percent, respectively. 3. Information on the role and duties of folklore in society consisted of role of folklore in education training in social regulations and maintaining social standards of behavior in the dimension of the role of folklore in cultivating social order Cultivate values and maintain behavioral norms for society accounting for 49.53 percent, the role of folklore in providing knowledge and enhancing wisdom. accounted for 22.43 percent and the role of folklore in conveying stories about their "locality" accounted for 17.76 percent and also found a relationship between the role of folklore in society and the role of folklore in explaining the origins and identity of Ethnic groups and rituals in the dimensions of rituals and traditions create the identity of the racial or ethnic group Accounting for 6.54 percent, legends explain rituals. accounting for 2.80 percent and legends and explanations of the origin and identity of ethnic groups and the status of people in society accounting for 0.94 percent, respectively. 4. Reflects stories related to folklore information such as idioms, proverbs, legends, ways of life, beliefs, rituals, settlements, livelihoods, religion, cultural traditions, civilization, social values and ways of life. historical value to promote awareness and appreciation of the wisdom of civilization that our ancestors have accumulated and transmitted. Be proud of being a Thai nation. In addition, there is folklore information in the textbooks for basic Thai language courses. Literary appreciation Mathayom 1 students can connect real life experiences to develop guidelines for how to behave in order to develop themselves. So that practitioners can live together in society with understanding and happiness.

KEYWORDS: Folklore, The Role of Folklore, Literary Appreciation

บทนำ

คติชนวิทยาเป็นวิชาที่เกี่ยวกับชีวิต วิธีชีวิต ความเป็นอยู่ของกลุ่มชน ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อที่มีการถ่ายทอดด้วยการบอกเล่า การสังเกต การเลียนแบบ การทดลองนำไปปฏิบัติ การศึกษา คติชนมีความสำคัญและประโยชน์หลายประการ โดยเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เข้าใจสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ ให้ความบันเทิง ให้ความรู้ ส่งเสริมให้คนใช้สติปัญญา เป็นแหล่งรวมความสามัคคี การร่วมแรงร่วมใจ ช่วยควบคุมสังคม ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น และคติชนเป็นมรดกของชาติที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง กิ่งแก้ว อรรถการ (Attagara, 1977) กล่าวว่า “คติชน” คือ ผลผลิตทางวัฒนธรรมที่คติชนวิทยาสนใจนำมาศึกษา ส่วนคำว่า “คติชนวิทยา” หมายถึง วิชาซึ่งว่าด้วยการศึกษาคติชน หรือผลผลิตทางวัฒนธรรมของกลุ่มชน และผลผลิตทางวัฒนธรรมนี้เป็นมรดกที่รับทอดกันมาทั้งภายในชนกลุ่มเดียวกันและที่แพร่กระจายไปสู่ชนต่างกลุ่มด้วย เช่นเดียวกับ ภิรมา วินิธาสถิตกุล และพระมหาจิรเมธี จิรเมธี (โลวะลุน) (Winithasathitkul and Jiramethi, 2015, pp. 31-44) กล่าวว่า คติชนวิทยาเป็นวิชาที่เกี่ยวกับวิถีทางในการดำเนินชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม ตลอดจนการเล่น เพลงพื้นบ้านต่าง ๆ ที่ได้รับการสืบทอดมาเป็นเวลานาน อีกทั้งคติชนเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เข้าใจสภาพชีวิตมนุษย์ได้เป็นอย่างดี เป็นเครื่องมือที่ให้ความบันเทิงแก่นมนุษย์ทุกวัย คติชนวิทยาจะให้ความรู้และอบรมสั่งสอน คติชนจะให้สติปัญญา ส่งเสริมให้คนใช้ความคิดใช้ปัญญา เป็นรากฐานของศาสตร์แขนงต่าง ๆ เป็นแหล่งรวมความสามัคคี คติชนช่วยให้อารมณ์เบิกบานและความขัดข้องใจคลี่คลายลง ช่วยควบคุมสังคมก่อให้เกิดความภูมิใจในท้องถิ่นและคติชนเป็นมรดกหรือสมบัติของชาติ

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจักษ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นหนังสือที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการจัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้รายวิชาพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีศาสตราจารย์เกียรติคุณ กุสุมา รักขมณี เป็นประธานการจัดทำหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจักษ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

มีเนื้อหามุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาวรรณคดีที่กำหนดไว้ในประกาศกระทรวงศึกษาธิการ โดยแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของวรรณคดีด้านต่าง ๆ เช่น คุณค่าด้านอารมณ์ คุณค่าด้านคุณธรรมและความงดงามด้านภาษา มีวิธีการนำเสนออย่างน่าสนใจ อ่านเพลินและชวนติดตาม นอกจากนี้ยังส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักใช้กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลทำให้เกิดความเข้าใจถึงความรู้สึกนึกคิดและวิถีชีวิตของบรรพบุรุษนำไปสู่ความซาบซึ้งในเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมประเพณีและวิถีไทยเพื่อช่วยกันดำรงรักษาสืบไป (Office of The Basic Education Commission, 2021)

ทั้งนี้ได้นำนักวิจัยที่ได้วิเคราะห์ประเภทของคติชนในหนังสือเรียน เช่น ศิริณี เพ็ชรเจริญ (Petcharoen, 1994) ได้ศึกษาวิเคราะห์คติชนวิทยาในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1 มัธยมศึกษาปีที่ 1 ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 ผลการวิจัยพบว่า มีคติชนวิทยาสอดแทรกอยู่รวม 85 รายการ เป็นคติชนวิทยาประเภทมุขปาฐะ 32 รายการ ประเภทมุขปาฐะ 47 รายการ และประเภทผสม 6 รายการ อย่างไรก็ตาม การศึกษาดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมทุกประเด็นเกี่ยวกับคติชนวิทยา เช่น บทบาทหน้าที่ของคติชนในสังคม การสะท้อนคติชนทางสังคมและวิถีชีวิตและการเชื่อมโยงประสบการณ์ชีวิตจริงเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้กับผู้เรียน

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยตั้งคำถามต่อการวิจัยว่า หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจักษ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการใช้ข้อมูลคติชนมาบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยหรือไม่ และสามารถนำข้อมูลคติชนเหล่านั้นมาวิเคราะห์ประเภทของคติชน วิเคราะห์ห่อนุภาคทางคติชน วิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของคติชนในสังคม วิเคราะห์การสะท้อนคติชนทางสังคมและวิถีชีวิต ตลอดจนวิเคราะห์การเชื่อมโยงประสบการณ์ชีวิตจริงได้ หรือไม่อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ประเภทของคติชนในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจักษ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2. เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาทางคติชนในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจิตร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

3. เพื่อวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของคติชนในสังคมในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจิตร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

4. เพื่อวิเคราะห์การสะท้อนคติชนทางสังคมวิถีชีวิตและการเชื่อมโยงประสบการณ์ชีวิตจริงใน

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจิตร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์คติชนในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจิตร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) นำเสนอข้อมูลโดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) และใช้ข้อมูลเชิงปริมาณประกอบ มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

แหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจิตร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จัดทำขึ้นโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เป็นแหล่งข้อมูลในการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยการวิเคราะห์คติชนในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจิตร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีขอบเขตด้านเนื้อหาประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ดังนี้ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้ประพันธ์ เรื่องย่อ วิเคราะห์ประเภทของคติชน วิเคราะห์เนื้อหาทางคติชน วิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของคติชนในสังคม วิเคราะห์การสะท้อนคติชนทางสังคม

และวิถีชีวิต และวิเคราะห์การเชื่อมโยงประสบการณ์
ชีวิตจริง

เครื่องมือการวิจัย

แบบบันทึกการวิเคราะห์คติชนในหนังสือ
เรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจักษ์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

แบบบันทึกวิเคราะห์คติชนในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย วรรณคดีวิจักษ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง

วรรณคดีในบทวรรณคดี	ประเภทของ คติชน	อนุภาคทาง คติชน	บทบาทหน้าที่ของ คติชนในสังคม	สะท้อนคติชนทางสังคม และวิถีชีวิต	เชื่อมโยงประสบการณ์ ในชีวิตจริง

ภาพที่ 2 ตัวอย่างแบบบันทึกวิเคราะห์คติชน

3. ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ดัชนีความ
สอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน มีค่าดัชนี
ความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67-1.00

4. ปรับปรุง แก้ไขแบบบันทึกตามคำแนะนำ
จากผู้เชี่ยวชาญ

5. นำแบบบันทึกการวิเคราะห์คติชนใน
หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจักษ์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือเรียนรายวิชา
พื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจักษ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช
2551 ตามองค์ประกอบการวิเคราะห์คติชนในหนังสือเรียน
รายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจักษ์ ชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 1 โดยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการพรรณนา
เชิงวิเคราะห์ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ศึกษาคติชนในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน
ภาษาไทย วรรณคดีวิจักษ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยตนเอง
ตามเกณฑ์การวิเคราะห์

2. วิเคราะห์และตีความคติชนในหนังสือรายวิชา
พื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจักษ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่
เกี่ยวข้อง
2. สร้างแบบบันทึกการวิเคราะห์คติชนใน
หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจักษ์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังนี้

3. สังเคราะห์ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล
เพื่อตรวจสอบข้อมูลและยืนยันการวิเคราะห์ข้อมูล
เพื่อแสดงให้เห็นถึงคติชนในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน
ภาษาไทยวรรณคดีวิจักษ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยนำ
เสนอผลการวิจัยด้วยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ และ
การวิเคราะห์เชิงปริมาณ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ
ค่าความถี่ ค่าร้อยละ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
และการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction)
แล้วเขียนบรรยายเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์คติชนใน
หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจักษ์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ผู้วิจัยได้สรุปข้อมูล
การวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ประเภทของคติชน

การวิเคราะห์ประเภทของคติชน ผู้วิจัยได้
สรุปประเภทของคติชนจาก Utley (1961) Brunvand
(1968) Georges & Jones (1995) และ Dorson (1972)
โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้ 1) คติชนกลุ่ม

สื่อความด้วยภาษา ได้แก่ วรรณกรรมและภาษา อาทิ เรื่องเล่าพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้านหรือกวีนิพนธ์พื้นบ้าน ภาษิต คำพังเพย ปริศนาคำทาย คำกล่าว 2) คติชนกลุ่มวัตถุภาษา ได้แก่ สิ่งประดิษฐ์ วัฒนธรรมวัตถุ สถาปัตยกรรมพื้นบ้าน ศิลปะพื้นบ้าน สิ่งประดิษฐ์พื้นบ้าน การแต่งกายพื้นบ้าน อาหารพื้นบ้าน บุคลิกท่าทางพื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน และ 3) คติชนกลุ่มผสม ได้แก่ ประเพณี สังคมพื้นบ้าน วัฒนธรรม พิธีกรรม การแสดงศิลปะพื้นบ้าน

ตัวอย่างการวิเคราะห์ประเภทคติชนที่พบในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดี วิชาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในที่นี้ขอยกตัวอย่างวรรณคดีที่ปรากฏในเรื่องนิราศภูเขาทอง กล่าวว่

“มาจอดทำหน้าวัดพระเมรุข้าม
ริมอารามเรือเรียงเคียงขนาน
บั้งขึ้นล่องร้องรำเล่นสำราญ
ทั้งเพลงการเกี่ยวเกี่ยวกันแซ่แซ่
บ้างฉลองผ้าป่าเสภาขับ

ระนาดรับรัวคล้ายกับนายเล้ง
มีโคมรายแลอร่ามเหมือนสามเพ็ง
เมื่อคราวเคร่งก็มีใครจะได้ดู
ไอลำหนึ่งครั้งท่อนกลอนมันมาก
ช่วงยาวลากเลื้อยเจื้อยจนเหนื่อย
ไม่จบบทดลื้อยเหมือนเงี้ยว
จนลูกคู่ขอทุเลาว่าทวนอน”

(Office of The Basic Education Commission, 2021, p. 23)

ข้อความข้างต้นสามารถวิเคราะห์ประเภทของคติชนได้ 3 ประเภท คือ 1. คติชนกลุ่มสื่อความด้วยภาษา ได้แก่ ตำนานสามเพ็ง 2. คติชนกลุ่มวัตถุภาษา ได้แก่ ท่าเรือ อาราม โคมระนาด และ 3. คติชนกลุ่มผสม ได้แก่ การแสดง: ร้องรำ เพลงเกี่ยวข้าวเสภา ร้องกลอน ประเพณีทอดผ้าป่า เป็นต้น

ค่าความถี่และร้อยละของประเภทของคติชนที่พบในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดี วิชาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประเภทของคติชน

ชื่อเรื่อง	ประเภทของคติชน		
	กลุ่มสื่อความด้วยภาษา	กลุ่มวัตถุภาษา	กลุ่มผสม
นิราศภูเขาทอง	14	14	4
โคลงโลกนิติ	19	1	-
สุภาษิตพระร่วง	15	3	-
กาพย์พระไชยสุริยา	14	4	2
ราชาธิราช ตอน สมิงพระรามอาสา	19	6	5
กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน	-	11	-
นิทานพื้นบ้านคำผีหลี่	2	-	-
นิทานพื้นบ้านพญาคันคาก	5	4	2
นิทานพื้นบ้านพญาทอง พญาพาน	6	5	1
นิทานพื้นบ้านตามองล่าย	6	5	1
นิทานพื้นบ้านภาคเกาะหนูเกาะแมว	6	1	-
นิทานพื้นบ้านสังข์ทอง	1	4	3
รวมค่าความถี่	107	58	18
คิดเป็นร้อยละ	58.47	31.70	9.83

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประเภทของคติชน พบว่า ข้อมูลประเภทคติชนกลุ่มสื่อความด้วยภาษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.47 คติชนกลุ่มวัตถุภาษาคิดเป็นร้อยละ 31.70 และคติชนกลุ่มผสมคิดเป็นร้อยละ 9.83 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์หอนุภาคทางคติชน

การวิเคราะห์หอนุภาคทางคติชน ผู้วิจัยได้สรุปอนุภาคทางคติชนนั้นตามทฤษฎีของสตีล ธอมป์สัน (Thompson, 1955) ที่กล่าวว่า อนุภาคเป็นหน่วยย่อยในนิทานที่ได้รับการสืบทอดและดำรงอยู่ในสังคมหนึ่ง ๆ มีความน่าสนใจทางความคิดและจินตนาการ อนุภาคอาจเป็นตัวละคร วัตถุสิ่งของ พฤติกรรมของตัวละครหรือเหตุการณ์ในนิทานจำนวน 23 หมวด ซึ่งจากการวิเคราะห์หอนุภาคทางคติชน พบว่า ในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจักษ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สามารถใช้ทฤษฎีดังกล่าวไปใช้วิเคราะห์ในส่วนของเนื้อหาทุกเรื่องในหนังสือเรียนซึ่งพบข้อมูลอนุภาคทางคติชนในเรื่องที่เป็นนิทานพื้นบ้าน จำนวน 6 เรื่อง จากทั้งหมด 12 เรื่อง พบอนุภาคทางคติชนทั้งหมด 6 หมวด เนื่องจากเนื้อเรื่องนิทานที่ปรากฏในหนังสือเรียนดังกล่าวเป็นเนื้อเรื่องแบบย่อความคัดเฉพาะตอนที่สำคัญตีพิมพ์ลงในหนังสือเท่านั้น

ตัวอย่างการวิเคราะห์หอนุภาคทางคติชนที่พบในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจักษ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

“...ณ เมืองยศวิมลนคร อันมีท้าวยศวิมลเป็นเจ้าเมือง พระมเหสีจันทราเทวีได้คลอดลูกออกมาเป็นหอยสังข์ จึงถูกพระนางจันทามเหสีรอง ใส่ร้ายว่าเป็นกาลกิณีบ้านเมือง จนถูกขับออกจากเมืองไปอยู่กระท่อมตาดายที่ชายป่า จนกระทั่งพระสังข์ที่ซ่อนอยู่ในหอย ได้ออกมาพบแม่ สร้างความยินดีกับพระนางจันทามาก ขวาล่วงรู้ไปถึงนางจันทา...

...จนกระทั่งพระสังข์ที่ซ่อนอยู่ในหอยได้ออกมาพบแม่ สร้างความยินดีกับพระนางจันทามาก ขวาล่วงรู้ไปถึงนางจันทา จึงได้ส่งคนมาจับ

พระสังข์ไปถว้มน้ำ แต่ท้าวภุชงค์พญานาคราชช่วยเอาไว้ และส่งให้ไปอยู่กับ นางพันธุรัต พระสังข์รู้ว่านางพันธุรัตเป็นยักษ์จึงโมโหรูปเงาะ ไม้เท้าเกือกแก้ว เหาะหนีมาอยู่บนเขา นางพันธุรัตตามมาทันแต่ ไม่สามารถขึ้นไปหาพระสังข์ได้ จึงได้มอบมณฑปมาจินดา เรียกเนื้อเรียกปลาให้แก่พระสังข์ก่อนที่จะออกแตกสิ้นใจตายที่เชิงเขานั่นเอง...

...พระสังข์เหาะมาจนถึงเมืองสามล ท้าวสามลและนางมณฑากำลังจัดพิธีเลือกคู่ให้ธิดาทั้งเจ็ดแต่รจนาพระธิดาองค์สุดท้าย ไม่ยอมเลือกใครเป็นคู่ ท้าวสามลจึงให้คนไปตามเจ้าเงาะมาให้เลือก รจนาเห็นรูปทองที่ซ่อนอยู่ในรูปเงาะจึงเสี่ยงมาลัยไปให้ สร้างความพิโรธให้ท้าวสามลจึงถึงกับขับไล่รจนาให้ไปอยู่กระท่อมปลายนา กับเจ้าเงาะท้าวสามลหาทางแก้แค้นเจ้าเงาะ โดยการให้ไปหาเนื้อหาปลาแข่งกับเขยทั้งหก เจ้าเงาะใช้มนต์ที่นางพันธุรัตให้ไว้เรียกเนื้อ เรียกปลา มารวมกันทำให้หกเขยหาปลาไม่ได้ จึงต้องยอมตัดปลายหูและปลายจมูก แลกกับเนื้อและปลา ท้าวสามลพิโรธมากจนถึงกับคิดหาทางประหารเจ้าเงาะ ร้อนถึงพระอินทร์ต้องหาทางช่วยโดยการลงมาทำดีคลี่คลายเมืองกับท้าวสามล...

...ท้าวสามลส่งหกเขยไปสู้ก็สู้ไม่ได้ จึงต้องยอมให้เจ้าเงาะไปสู้แทน เจ้าเงาะถอดรูปเป็นพระสังข์และสู้กับพระอินทร์จนชนะ ท้าวสามลจึงยอมรับพระสังข์กลับเข้าเมืองและจัดพิธีอภิเษกให้ พระอินทร์ไปเข้าฝันท้าวยศวิมลเพื่อบอกเรื่องราวทั้งหมด ท้าวยศวิมลจึงออกตามหาพระนางจันทาเจอพบ และได้เดินทางไปเมืองสามลนครเพื่อพบพระสังข์ โดยพระนางจันทราเทวีได้ปลอมเป็นแม่ครัวในวัง และได้แกะสลักเรื่องราวทั้งหมดบนชิ้นผัก ให้พระสังข์เสวย ทำให้พระสังข์รู้ว่าแม่ครัวคือพระมารดานั่นเอง พระสังข์และรจนาจึงได้เสด็จตามท้าวยศวิมลและพระนาง จันทราเทวีกลับไปครองเมืองยศวิมลสืบไป...”

(Office of The Basic Education Commission, 2021, pp. 147–149)

ข้อความข้างต้นสามารถวิเคราะห์ห่อนุภาคทางคติชนได้ดังนี้ หมวด T การกำเนิด ได้แก่ พระมหาลิขิตทรงเทวีคลอกลูกออกมาเป็นหอยสังข์ หมวด G ยักษ์ ได้แก่ นางพันธุรัตเป็นยักษ์ หมวด D วัตถุวิเศษ ได้แก่ ไผ่เท้าเกือกแก้ว หมวด D ความวิเศษ ได้แก่ นางพันธุรัตเหาะเหิน หมวด D พลังเวทย์มนตร์ ได้แก่ มนต์มหาจินดา หมวด F

สิ่งมีชีวิตมหัศจรรย์ ได้แก่ รูปเงาะ หมวด F บุคคลที่มีอำนาจพิเศษ ได้แก่ พระอินทร์ เป็นต้น

ค่าความถี่และร้อยละของอนุภาคทางคติชนที่พบในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจิตร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ห่อนุภาคทางคติชน

ชื่อเรื่อง	อนุภาคทางคติชน					
	หมวด D ความวิเศษ	หมวด F ความแปลก	หมวด V ศาสนา	หมวด B สัตว์	หมวด G ยักษ์	หมวด T เรื่องเพศ
นิราศภูเขาทอง	1	-	1	-	-	-
โคลงโลกนิติ	-	-	-	-	-	-
สุภาษิตพระร่วง	-	-	-	-	-	-
กาพย์พระไชยสุริยา	-	-	-	-	-	-
ราชาธิราช ตอน สมิงพระรามอาสา	-	-	-	-	-	-
กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน	-	-	-	-	-	-
นิทานพื้นบ้านคำผีหลี่	-	-	1	1	-	-
นิทานพื้นบ้านพญาคนคาก	1	5	-	-	-	-
นิทานพื้นบ้านพญาทอง พญาพาน	-	4	-	-	-	-
นิทานพื้นบ้านตาม่องล่าย	-	4	-	-	-	-
นิทานพื้นบ้านภาคเกาะหนูเกาะแมว	-	3	-	-	-	-
นิทานพื้นบ้าน สังข์ทอง	3	2	-	-	1	1
รวมค่าความถี่	5	18	2	1	1	1
คิดเป็นร้อยละ	17.86	64.29	7.14	3.57	3.57	3.57

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ห่อนุภาคทางคติชนพบว่า ข้อมูลอนุภาคทางคติชนหมวด F ความแปลกมหัศจรรย์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 64.29 หมวด D ความวิเศษ คิดเป็นร้อยละ 17.86 หมวด V ศาสนา คิดเป็นร้อยละ 7.14 และหมวด B สัตว์ หมวด G ยักษ์ และหมวด T เรื่องเพศ คิดเป็นร้อยละ 3.57 ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์บทบาทคติชนในสังคม

การวิเคราะห์บทบาทคติชนในสังคม ผู้วิจัยได้สรุปบทบาทคติชนในสังคมตามแนวคิดของวิลเลียม บาสคอม (Bascom, 1965, pp. 281-298) และศิวพร ณ ถลาง (Nathalang, 2020) มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์บทบาทคติชนในสังคม

ตัวอย่างการวิเคราะห์บทบาทคติชนในสังคมที่พบในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจิตร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

“พระเจ้าฝรั่งมังฆ้อง...จึงตรัสสั่งให้ปลูกตำหนักใหญ่อย่างทีมหาอุปราช แลแต่งการเฉลิมพระตำหนักเครื่องอภิเษกทั้งปวงเสร็จแล้ว พระโอรสจึงถวายฤกษ์อันเป็นศุภมงคล เข้าพิธีเฉลิมพระตำหนักพร้อมด้วยพระญาติวงศ์ พรหมณ์พฤตมาตย์ราชบุโรhitทั้งปวงอภิเษกพระราชธิดากับเจ้าสมิงพระรามเป็น

มหาอุปราชา ตามราชประเพณีมาแต่ก่อนแล้ว...”

(Office of The Basic Education Commission, 2021, p. 123)

ข้อความข้างต้นสามารถวิเคราะห์บทบาทคติชนในสังคมได้ดังนี้ บทบาทคติชนในด้านพิธีกรรมและประเพณี สร้างอัตลักษณ์ บทบาทคติชนในด้านตำนานเกี่ยวกับ

อธิบายพิธีกรรม และบทบาทคติชนในการอบรมระเบียบสังคม ปลุกฝังค่านิยมและรักษามรดกพื้นฐานทางพฤติกรรมให้สังคม

ค่าความถี่และร้อยละของบทบาทคติชนในสังคมที่พบในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจักข์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปรากฏผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์บทบาทคติชนในสังคม

ชื่อเรื่อง	บทบาทคติชนในสังคม					
	ตำนานเกี่ยวกับพิธีกรรม	พิธีกรรมและประเพณีของกลุ่มชน	การกำเนิดและอัตลักษณ์ของกลุ่มชน	การอบรมระเบียบสังคม ค่านิยม	การให้ความรู้และสติปัญญา	การถ่ายทอดเกี่ยวกับท้องถิ่น
นิราศภูเขาทอง	-	2	-	8	2	3
โคลงโลกนิติ	-	-	-	10	-	-
สุภาพิตพระร่วง	-	-	-	15	-	-
กาพย์พระไชยสุริยา	1	-	-	5	2	4
ราชาธิราช ตอน สมิงพระรามอาสา	2	1	1	9	8	1
กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน	-	-	-	-	6	6
นิทานพื้นบ้านคำผ็ล	-	-	-	1	1	-
นิทานพื้นบ้านพญาคนคาก	-	1	-	1	1	1
นิทานพื้นบ้านพญาทอง พญาพาน	-	1	-	1	1	1
นิทานพื้นบ้านตาม่องล่าย	-	1	-	1	1	1
นิทานพื้นบ้านภาคเกาะหนูเกาะแมว	-	-	-	1	1	1
นิทานพื้นบ้าน สังข์ทอง	-	1	-	1	1	1
รวมค่าความถี่	3	7	1	53	24	19
คิดเป็นร้อยละ	2.80	6.54	0.94	49.53	22.43	17.76

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์บทบาทคติชนในสังคม พบว่า ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทหน้าที่ของคติชนในสังคมกับแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทคติชนในการให้การศึกษา อบรมระเบียบสังคม และรักษามรดกพื้นฐานทางพฤติกรรมของสังคม ในมิติของบทบาทคติชนในการอบรมระเบียบสังคม ปลุกฝังค่านิยม และรักษามรดกพื้นฐานทางพฤติกรรมให้สังคมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.53 บทบาทคติชนในการให้ความรู้และเสริมสร้างปัญญา คิดเป็นร้อยละ 22.43 และบทบาทคติชนในการถ่ายทอด

เรื่องราวเกี่ยวกับ “ท้องถิ่น” ของตน คิดเป็นร้อยละ 17.76 และจากการศึกษายังพบความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทหน้าที่ของคติชนในสังคมกับเกี่ยวกับบทบาทคติชนในการอธิบายต้นกำเนิดและอัตลักษณ์ของกลุ่มชนและพิธีกรรม ในมิติของพิธีกรรมและประเพณีสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชนหรือชาติพันธุ์ คิดเป็นร้อยละ 6.54 ตำนานเกี่ยวกับอธิบายพิธีกรรม คิดเป็นร้อยละ 2.80 และตำนานกับการอธิบายกำเนิดและอัตลักษณ์ของกลุ่มชนและสถานภาพของคนในสังคม คิดเป็นร้อยละ 0.94 ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์การสะท้อนคติชนทางสังคม วิถีชีวิตและการเชื่อมโยงประสบการณ์ในชีวิตจริง

เรื่องที่ 1 นิราศภูเขาทอง

ผลการวิเคราะห์พบว่า เนื้อเรื่องสะท้อนคติชนทางสังคมและวิถีชีวิตให้เห็นถึงวิถีชีวิตประเพณีและวัฒนธรรมในสังคม ดังปรากฏตามเนื้อเรื่องตอนหนึ่ง ความว่า

“ถึงแขวงนนท์ชลมารคตลาดขวัญ

มีพวงแพแพรพรรณเขาค้าขาย

ทั้งของสวยล้วนเรืออยู่เรียงราย

พวกหญิงชายประชุมกันทุกวันคืน”

(Office of The Basic Education Commission, 2021, p. 20)

นอกจากนี้ยังสะท้อนคติชนทางสังคมและวิถีชีวิตในมิติของการประยุกต์ใช้ศิลปวัฒนธรรมในการสืบสาน สร้างสรรค์ เพื่อจรรโลงมนุษย์และสังคม พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา และการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ความเชื่อเกี่ยวกับการขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ รวมถึงการสะท้อนถึงการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย ตลอดจนการผสมผสานประเพณีวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์และวัฒนธรรมไทยเข้าไว้ด้วยกัน ดังปรากฏตามเนื้อเรื่องตอนหนึ่ง ความว่า

“ครั้นรุ่งเช้าเป็นวันอุโบสถ

เจริญธรรมมาบูชาฉลอง

ไปเจดีย์ที่ชื่อภูเขาทอง

ดูสูงล่องลอยผ่านภาลัย

อยู่กลางทุ่งรุ่งโรจน์สันโดษเด่น

เป็นที่เล่นนาวาคาไส

ที่พื้นลานฐานบัทม์ถัดบันได

คงคาลัยล้อมรอบเป็นขอบคัน

มีเจดีย์วิหารเป็นลานวัด

ในจังหวัดวงแขวงกำแพงกัน

ที่องค์ก่อยอเหลี่ยมสลับกั้น

เป็นสามชั้นเชิงขานตระหง่านงาม

บันไดมีสี่ด้านสำนักรื่น

ต่างชมชื่นชวนกันขึ้นชั้นสาม

ประทัภษณจินตนาพยายาม

ได้เสร็จสามารถรอบคอบมิวันท์

มีห้องถ้ำสำหรับจุดเทียนถวาย

ด้วยพระพายพัดเวียนอยู่เหียนหัน

เป็นลมทักษณาวรรตนาอัศจรรย์

แต่ทุกวันนี้รชาหนักหนานัก”

(Office of The Basic Education Commission, 2021, p. 23)

เชื่อมโยงประสบการณ์ในชีวิตจริงในด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์และเรื่องของการสถาปัตยกรรมซึ่งทำหน้าที่สะท้อนอารยธรรมตลอดจนเชื่อมโยงการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชาติไทย เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย ตลอดจนสืบสานและสร้างสรรค์ต่อยอดมรดกทางวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมให้คงอยู่คู่สังคมไทยต่อไป

เรื่องที่ 2 โคลงโลกนิติ

โคลงโลกนิติ มีเนื้อหาเป็นคำสอนในด้านต่าง ๆ ทั้งทางโลกและทางธรรมสะท้อนคติชนทางสังคมและวิถีชีวิตในเรื่องการปลูกฝังค่านิยมและคำสอนโดยเฉพาะเรื่องการพิจารณาไตร่ตรองข้อคิด คติสอนใจและข้อแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของคนในสังคมผ่านศิลปะทางภาษาที่แยบคาย อาทิ การพิจารณาไตร่ตรองในการเลือกคบคน การพิจารณาไตร่ตรองการแสดงออกทางพฤติกรรมและคำพูด การพิจารณาไตร่ตรองในฐานะผู้น้อยทำอะไรต้องดูให้พอสมควรกับฐานะของตนการระลึกถึงพระคุณของบิดามารดาและครูบาอาจารย์ เป็นต้น ดังปรากฏตามเนื้อเรื่องตอนหนึ่ง ความว่า

“ปลาร้าพันท่อด้วย

ใบกัหมันควาปล่า

คือคนหมู่ไปหา

ได้แต่ร้ายร้ายพุง

² ใบพ้อพันท่อหุ้ม

หอมระรวยรสพา

คือคนเสพเสน่ห์หา

ความสุขซาบญ่ม้วย

ใบคา

คละคลั่ง

คบเพื่อน พาลนา

เพื่องให้เสียพง

กฤษณา

เพริศด้วย

นักปราชญ์

ดูจไม่กลิ่นหอม”

(Office of The Basic Education Commission, 2021, p. 41)

เชื่อมโยงประสบการณ์ในชีวิตจริงในด้านการพัฒนาแนวทางในการปฏิบัติตนเพื่อพัฒนาตนเองเพื่อให้ผู้ปฏิบัติสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเข้าใจและเป็นสุข

เรื่องที่ 3 สุภาสิตพระร่วง

ผลการวิเคราะห์พบว่า เนื้อหาของสุภาสิต มีลักษณะของวิถีชีวิตไทย เป็นคำสอนที่มีคุณค่า แสดงถึงพฤติกรรมของคนที่ยังทันสมัยอยู่ทุกยุคสมัย สะท้อนคติชนทางสังคมและวิถีชีวิตด้วยการมุ่งสอนให้รู้วิธีดำเนินชีวิตและการปฏิบัติในด้านต่าง ๆ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น อาทิ สอนให้ยึดมั่นในศักดิ์ศรีของตน ความซื่อสัตย์สุจริต การรักษาคำพูด คุณค่าของการศึกษา ความสำคัญของญาติพี่น้อง การดำเนินชีวิตครอบครัว เป็นผู้รู้ประมาณตน ความกตัญญูรู้คุณ การปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับโอกาสและการรู้จักปรับตัวในสังคมการรู้จักกาลเทศะหรือจังหวะในการพูด การตั้งตนอยู่ในความไม่ประมาท การประพฤติตนตามขนบธรรมเนียมระเบียบประเพณีที่กำหนด รู้จักระบบอาวุโส การปฏิบัติต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาอย่างมีคุณธรรม หลักการปฏิบัติเพื่อการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ถูกต้องดีงามในสังคม ดังปรากฏตามเนื้อเรื่องตอนหนึ่ง ความว่า

“หลักการปฏิบัติตนทั่วไป หว่านพืชจักเอาผล
เลี้ยงคนจักกินแรง คิดตรองตรึกทุกเมื่อ น้ำเชื้อว
อย่าขวางเรือ อย่าดึงให้แก่งกา อย่าตีปลาหน้าไซ
อย่าไผ่เอาทรัพย์ท่าน อย่าเข้าแบกงาช้าง อย่าโดย
คำคนพลอด อย่ามัวเมาเนื่องนิตยและโทษตน
ผิดพึงรู้”

(Office of The Basic Education Commission,
2021, pp. 57-62)

เชื่อมโยงหลักปฏิบัติในการเนินชีวิตและการปฏิบัติในด้านต่าง ๆ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่นอย่างเหมาะสม เพื่อความสงบสุขในสังคม

เรื่องที่ 4 กาพย์พระไชยสุริยา

ผลการวิเคราะห์พบว่า กาพย์พระไชยสุริยา สะท้อนคติชนทางสังคมและวิถีชีวิตในมิติของการบูชาพระรัตนตรัย เทวดา คุณค่าของคตินิยมคำสอนทางศาสนาและแสดงความเคารพยอมรับนับถือต่อพ่อแม่ครูบาอาจารย์เพื่อความเป็นสิริมงคลก่อนที่จะกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ดังปรากฏตามเนื้อเรื่องตอนหนึ่ง ความว่า

“สาธุสะจะขอไหว้ พระศรีไตรสรณะ
พ่อแม่แลครูบา เทวดาในราศี”

(Office of The Basic Education Commission,
2021, p. 75)

สะท้อนถึงสภาพสังคม การประกอบอาชีพที่มีลักษณะการทำมาค้าขายกับชาวต่างชาติและอยู่ร่วมกันฉันมิตรอย่างเป็นสุข ดังปรากฏตามเนื้อเรื่องตอนหนึ่ง ความว่า

“ข้าเฝ้าเหล่าเสนา มีกิริยาอัชฌาครัย
พ่อค้ามาแต่ไกล ได้อาศัยในอารา
ไพร่ฟ้าประชาชี ชาวบุรีก็ปรีดา
ทำไร่เขาไถนา ได้ข้าวปลาแลสาส”

(Office of The Basic Education Commission,
2021, p. 79)

รวมถึงความสามารถของผู้ประพันธ์ที่นำคำประพันธ์ประเภทกาพย์มาผูกเป็นเนื้อเรื่องในรูปแบบนิทานมุ่งที่จะสอนองค์ความรู้ในเรื่องมาตราตัวสะกดและเรื่องของครุมีความรัก ความเมตตาต่อศิษย์ ดังปรากฏตามเนื้อเรื่องตอนหนึ่ง ความว่า

“ ก ข ก กา ว่าเวียน หนูน้อยค่อยเพียร
อ่านเขียนผสมกมเกย
ระวังตัวกลัวครูหนูเอย ไม่เรียวเจียวเหว
กูเคยเข็ดหลาบขวบเขี้ยว
หันหวดปวดสลับแปลบเสียว หยิกซ้ำซ้ำเขี้ยว
อย่าเที่ยวเล่นหลงจงจำ”

(Office of The Basic Education Commission,
2021, p. 77)

เชื่อมโยงประสบการณ์ในชีวิตจริงเพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติตนเป็นเพื่อแสดงความเคารพนับถือต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์และผู้มีพระคุณ รวมถึงมีความกตัญญูรู้คุณเป็นแนวทางในการประพฤติตนบนความซื่อสัตย์สุจริต มีความเมตตา เกื้อกูลซึ่งกันและกันการประพฤติตนบนความยุติธรรม การแสวงหาวิชาความรู้การหมั่นศึกษาทบทวนความรู้อยู่เสมอ และการประพฤติตนตามหลักพระศาสนา

เรื่องที่ 5 ราชาราช ตอน สมิงพระราราม

อาสา

ผลการวิเคราะห์พบว่า เรื่องราชาราช ตอน สมิงพระรารามอาสา สะท้อนคติชนทางสังคมและวิถีชีวิต ในมิติของความเชื่อเรื่องฤกษ์ยามที่คนไทยสมัยโบราณ นิยมใช้การตรวจดูฤกษ์ยามและการคำนวณดวงชะตา บ้านเมืองก่อนออกศึกสู้รบ ดังปรากฏตามเนื้อเรื่อง ตอนหนึ่ง ความว่า

“พระเจ้ามณฑลยธาทอง...ก็ทรงพระวิตกเป็นทุกข์พระทัยนัก จึงให้หาโหรมาคำนวณพระชันษา และชะตาเมืองดู โหรก็คำนวณฎีกาจุลศักราชว่า พระชันษาและชะตาเมืองยังดีอยู่หาเสียไม่นานไปจะได้ลาภอันประเสริฐอีก...”

(Office of The Basic Education Commission, 2021, p. 101)

สะท้อนคติชนทางสังคมและวิถีชีวิตในเรื่องของ กษัตริย์ผู้ปกครองเป็นผู้ทรงธรรม และการเจริญสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศ การให้ล่าม ในการเจรจาสื่อสาร ดังปรากฏตามเนื้อเรื่อง ตอนหนึ่ง ความว่า

“พระเจ้ากรุงจีน...จึงให้มีพระราชกำหนดประกาศแก่ทหารทั้งปวงว่าถ้าผู้ใดไม่มีอาวุธรบสู้ อย่าได้ทำอันตรายเป็นอันขาด ถ้าผู้ใดมีฟังจะให้ตัดศีรษะเสีย ครั้นพระเจ้ากรุงจีนให้ตั้งค่ายมั่นลงแล้วก็ให้แต่งพระราชสาส์นฉบับหนึ่ง แล้วให้จัดแพรลายมังกรร้อยม้วน แพรลายทองร้อยม้วนกับเครื่องยศประดับหยกอย่างกษัตริย์สำหรับหนึ่งให้ขุนนางในตำแหน่งฝ่ายพลเรือนชื่อโจเปียวพูดภาษาพม่าได้กับไพร่พอสสมควรเชิญพระราชสาส์นกับเครื่องราชบรรณาการเข้ามาถวายพระเจ้าฝรั่งมังฆ้อง...”

(Office of The Basic Education Commission, 2021, p. 109)

มีการกล่าวถึงการแสดงเดชานุภาพของกษัตริย์ผู้ปกครอง การประลองฝีมือในการสู้รบ การขี่ม้าสู้รบ การฟ้อนรำอาวุธ การรำเพลงทวน กระบวนการสู้รบด้วยกลศึก ดังปรากฏตามเนื้อเรื่องตอนหนึ่ง ความว่า

“พระเจ้ากรุงจีน...ทำไฉนเราจะได้เห็นทหารขี่ม้าสู้กันกับกามะนีตัวต่อตัวดูเล่นให้เป็นขวัญตาสักครั้งหนึ่ง กษัตริย์กรุงไฉยจะมีท้าวท้าวทหารที่สามารถจะสู้กามะนีได้ แต่พอชมเล่นเป็นที่เจริญตาได้บ้าง...”

(Office of The Basic Education Commission, 2021, p. 108)

นอกจากนี้ในวรรณคดียังปรากฏคติชนทางสังคมและวิถีชีวิตในเรื่องของความจงรักภักดี กฎหมายในการปกครองบ้านเมืองในสมัยก่อน การใช้ภาษาสื่อสารการพูด การเจรจาและการเปรียบเทียบและวิถีชีวิตในด้านการแต่งกายที่แสดงถึงอัตลักษณ์

เชื่อมโยงประสบการณ์ในชีวิตจริงในการสร้างความเชื่อมั่นในการดำเนินชีวิต ซึ่งถือเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจทำให้เกิดกำลังใจและพลังที่จะต้องสู้กับอุปสรรคเป็นแนวทางในการสร้างภาวะความเป็นผู้นำและสืบสานขนบธรรมเนียมประเพณีและความสำคัญของสัจจะวาจา การผดุงศักดิ์ศรีของตนเองและคุณธรรมเป็นแนวทางประพฤติตนเกี่ยวกับการจุดประกายให้รู้จักอาชีพการงานที่ต้องมีทักษะการเจรจา สนทนา สื่อสารและถือเป็นอาชีพที่มีเกียรติในสังคมปัจจุบัน

เรื่องที่ 6 กาพย์เห่ ชมเครื่องคาวหวาน

ผลการวิเคราะห์พบว่า กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน สะท้อนคติชนทางสังคมและวิถีชีวิตในมิติของความละเอียดอ่อนและความพิถีพิถันในการทำอาหาร ดังปรากฏตามเนื้อเรื่องตอนหนึ่ง ความว่า

“ลำเตี้ยงคิดเตี้ยงน้อง นอนเตี้ยงทองท่าเมืองบนลดหลั่นชั้นขอบกล ยลอยากนิทรคิดแนบนอน”

(Office of The Basic Education Commission, 2021, p. 137)

มีการกล่าวถึงการจัดวาง การแกะสลัก และ
รูปลักษณ์ของอาหารคาวหวานและผลไม้ชนิดต่าง ๆ
ดังความในบทที่ว่า

“น้อยหนานำเมล็ดออก
เปลี่ยนเปลือกปอกเป็นอัครรย
มือใครไหนจักทัน
เทียบเทียบที่ฝีมือนาง
หมากปรางนางปอกแล้ว
ใส่โถแก้วแพรวพรายแสง
ยามขึ้นร้อนโรยแรง
ปรางอ้อมอาบซาบนาสา”

(Office of The Basic Education Commission,
2021, p. 139)

รวมทั้งมีการกล่าวถึงส่วนประกอบของเครื่องปรุง
กรรมวิธีในการทำขนมไทย อาหารคาวหวานที่ไทยได้รับ
กรรมวิธีการทำจากต่างชาติ ดังปรากฏตามเนื้อเรื่อง
ตอนหนึ่ง ความว่า

“ข้าวหุงปรุอย่างเทศ
รสพิเศษใส่ลูกเอ็น
ใครหุงปรุไม่เป็น
เช่นเชิงมิตรประดิลฐ์ทำ
ยำใหญ่ใส่สารพัด
วางจานจัดหลายเหล็ลตรา
รสดีด้วยน้ำปลา
ญี่ปุ่นล้ำย้าวยวนใจ”

(Office of The Basic Education Commission,
2021, p. 136)

เชื่อมโยงประสบการณ์ในชีวิตจริงในการแสวงหา
ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการทำอาหารคาว อาหารหวาน
ความละเอียดอ่อน พิถีพิถันในการทำอาหาร การตกแต่ง
จานอาหาร ความรู้เกี่ยวกับขนมไทย และเป็นแนวทาง
ในกรรมวิธีการทำอาหารไทยในรูปแบบประยุกต์

เรื่องที่ 7 นิทานพื้นบ้านภาคเหนือ คำผีหลี่

ผลการวิเคราะห์พบว่า เนื้อเรื่องสะท้อนคติชน
ทางสังคมและวิถีชีวิตตามลักษณะของนิทานพื้นบ้าน
ภาคเหนือที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็น
ข้อบ่งชี้ได้ว่า การดำรงชีวิตของผู้คนในสังคมมีความเชื่อ
เกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์และเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา อีกทั้ง
ยังให้ข้อคิดเตือนใจในเรื่องมารยาทเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกคน
ควรมี ดังปรากฏตามเนื้อเรื่องตอนหนึ่ง ความว่า

“กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว เมื่อครั้งที่
พระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังมีพระชนม์ชีพอยู่นั้น
สัตว์ทุกตัวสามารถพูดภาษาคนได้ ดังเช่น...สุนัข
ตัวนั้นชอบซื้อของมันมากด้วยความเห่ออยากจะ
ได้อินคนอื่นเรียกชื่อตัวเองบ่อย ๆ ก็เลยวิ่งกลับ
ไปหาพระพุทธเจ้าอีกแล้วถามว่า “พระพุทธเจ้า
ท่านตั้งชื่อให้ข้าว่าอย่างไร” พระพุทธเจ้าจึงบอก
สุนัขไปว่า “ข้าให้ชื่อเจ้าว่าคำผีหลี่” ด้วยความ
เห่อก็วิ่งกลับมาถามพระพุทธเจ้าเป็นครั้งที่ 3
ว่า “พระพุทธเจ้า ท่านให้ชื่อข้าว่าอะไรนะ บอกข้า
อีกครั้งเถอะ” พระพุทธเจ้าได้อินคำผีหลี่ถามซ้ำ
แล้วซ้ำอีกก็โกรธตอบไปว่า “ข้าให้ชื่อ
เจ้าว่า หมา” คำผีหลี่จึงได้ชื่อว่า “หมา” ตั้งแต่นั้น
เป็นต้นมา”

(Office of The Basic Education Commission,
2021, p. 144)

จากนิทานพื้นบ้านดังกล่าวเชื่อมโยงประสบการณ์
ในชีวิตจริงในการเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตตาม
หลักศาสนาและการมีมารยาทที่ดี

เรื่องที่ 8 นิทานพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พญาคันคาก

ผลการวิเคราะห์พบว่า เนื้อเรื่องสะท้อนคติชน
ทางสังคมและวิถีชีวิตตามลักษณะของนิทานพื้นบ้าน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นข้อบ่งชี้ได้ว่า นิทานมี
ความสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ ทั้งความเชื่อทางศาสนา เทวดา
นางฟ้า พระอินทร์ ประเพณีวัฒนธรรมและสภาพความเป็นอยู่
ในสังคมโดยเฉพาะลักษณะทางภูมิศาสตร์ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีความแห้งแล้ง จึงเป็นที่มาของความเชื่อ

ในพิธีชอพน (บุญบั้งไฟ) ชาวอีสานเชื่อว่าพญาแถนหรือเทวดามีอำนาจเหนือมนุษย์ อีกทั้งนิทานเรื่อง พญาคันคากยังแฝงคติเตือนใจเกี่ยวกับการทำความดี การรักษาสัญญา และการดำรงอยู่ในทศพิธราชธรรม ตามหลักพระพุทธศาสนา และอธิบายถึงความเป็นอยู่ของคนอีสานตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นสิ่งที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ให้อนุชนรุ่นหลัง ดังปรากฏตามเนื้อเรื่องตอนหนึ่ง ความว่า

“...พญาคันคากกับพญาแถนฟ้าได้ต่อสู้กันด้วยอิทธิฤทธิ์ต่าง ๆ เมื่อพญาแถนเห็นว่าเขาชนะพญาคันคากด้วยฤทธิ์เดชไม่ได้ จึงทำให้ชนข้างกัน...”

...พญาแถนจึงขอยอมแพ้ขอมอบถวายบ้านเมืองให้ และสัญญาว่าจะส่งน้ำฝนลงมาให้ตามฤดูกาลดังเดิม และจะลงมาปลูกพันธุ์ข้าวทิพย์ลูกเท่ามะพร้าวให้ นับแต่นั้นมา พอถึงฤดูทำนาฝนก็ตกลงมาอย่างความชุ่มชื้นให้แก่แผ่นดินเป็นประจำทุก ๆ ปี...”

(Office of The Basic Education Commission, 2021, p. 144)

จากนิทานพื้นบ้านดังกล่าวเชื่อมโยงประสบการณ์ในชีวิตจริงในการเป็นแนวทางในการทำความดี การรักษาสัญญา และการดำรงอยู่ในทศพิธราชธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาและอนุรักษ์ประเพณีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของสังคม

เรื่องที่ 9 นิทานพื้นบ้านภาคกลาง พญาางพญาพาน

ผลการวิเคราะห์พบว่า เนื้อเรื่องสะท้อนคติชนทางสังคมและวิถีชีวิตให้เห็นถึงชีวิตความเป็นอยู่ การปกครองและการทำสงครามของเมืองนครชัยศรีและเมืองราชราชบุรี ดังปรากฏตามเนื้อเรื่องตอนหนึ่ง ความว่า

“...เมื่อพญาพานเข้ายึดเมืองนครชัยศรีได้ ย่อมได้ทั้งราชสมบัติตลอดจนพระมเหสีของพญาพานด้วย แต่ในขณะที่เขาไปหาพระมเหสีนั้น เทวดาได้แปลงกายเป็นแม่ลูกอ่อนให้ลูกกินนมขวางประตูไว้ แล้วร้องทักเสียก่อน พญาพาน

จึงได้อธิษฐานว่าถ้าพระมเหสีเป็นแม่ของตนจริง ก็ขอให้มน้ำนมไหลซึมออกมา...”

(Office of The Basic Education Commission, 2021, p. 145)

ทั้งยังได้เล่าเรื่องราวที่เป็นตำนานการสร้างองค์พระปฐมเจดีย์และพระประโทนเจดีย์ โดยแฝงคติคำสอนเกี่ยวกับความกตัญญูทวดเวทิต่อผู้มีพระคุณ การทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ดังปรากฏตามเนื้อเรื่องตอนหนึ่ง ความว่า

“...ต่อมาด้วยความสำนึกผิด ที่ได้ฆ่าพระราชบิดาและยายหอมผู้มีพระคุณ จึงได้สร้างพระเจดีย์ขนาดใหญ่สูงชันกเขาเห็น คือ องค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อเป็นการล้างบาปที่ฆ่าพระราชบิดาให้บรรเทาลงบ้าง และสร้างพระประโทนเจดีย์เพื่อล้างบาปที่ฆ่ายายหอม...”

(Office of The Basic Education Commission, 2021, p. 145)

จากนิทานพื้นบ้านดังกล่าวเชื่อมโยงประสบการณ์ในชีวิตจริงในการพึงสำรวมระวังเพื่อจะได้มุ่งปรับปรุงพัฒนาแก้ไขความผิดพลาดที่ตนเองก่อไว้ให้ดีขึ้นและการคิดไตร่ตรองให้รอบคอบก่อนที่จะทำอะไรลงไป หากเกิดความผิดพลาดแล้วยากที่จะแก้ไข

เรื่องที่ 10 นิทานพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันตก ตาม่องล่าย

ผลการวิเคราะห์พบว่า เนื้อเรื่องสะท้อนคติชนทางสังคมและวิถีชีวิตเกี่ยวกับการเล่าเรื่องราวของประเพณีวัฒนธรรมของสังคมที่มีภูมิประเทศติดกับทะเลประกอบด้วยจังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ตราด และจันทบุรี ที่กล่าวถึงการค้าขายทางทะเลและการค้าระหว่างประเทศ อาชีพชาวประมง และประเพณีการแต่งงานของสังคม โดยใช้เรื่องราวของครอบครัวของตาม่องล่ายในการเล่าเรื่องราว ให้แนวคิดในเรื่องความรักของพ่อแม่ที่ใช้ความรักอยู่เหนือเหตุผลและความเป็นจริง ใช้ทรัพย์สินตัดสินความรัก หรือว่าคลุ้มคลั่งจน ผลที่เกิดขึ้นจึงเป็นผลร้ายต่อทุกฝ่าย ดังปรากฏตามเนื้อเรื่องตอนหนึ่ง ความว่า

“เมื่อมีเรือสำเภาจีนเข้ามาค้าขาย และได้จอดทอดสมอเรือที่บริเวณหน้าบ้านตาม่องล่าย ในอ่าวน้อย เจ้าของเรือคือ “เจ้ากรุงจีน” ซึ่งได้ยื่นกิตติศัพท์ความงามของสาวงาม จึงตีสนิทกับตาม่องล่ายได้สำเร็จ แต่นางรำพึงไม่พอใจ ยายรำพึงกับตาม่องล่ายมักมีปากเสียงกันด้วยเรื่องนี้อยู่เสมอ ต่อมาเมื่อเจ้าลายส่งผู้ใหญ่มาสู่ขอนางงามจากยายรำพึง ยายรำพึงได้รับขันหมากเจ้าลาย โดยไม่ให้ตาม่องล่ายรู้และเมื่อเจ้ากรุงจีนมาสู่ขอนางงามจากตาม่องล่าย ตาม่องล่ายก็ไม่ให้ยายรำพึงรู้...”

(Office of The Basic Education Commission, 2021, p. 145)

อีกทั้งนิทานพื้นบ้านยังนำเสนอในประเด็นของความไม่เข้าใจซึ่งกัน อันทำให้สองตายายทะเลาะกัน ขว้างปาข้าวของใส่กันจนเป็นตำนานที่มาของสถานที่ต่าง ๆ ในภาคตะวันออกและภาคตะวันตก ดังปรากฏตามเนื้อเรื่องตอนหนึ่ง ความว่า

“สองผัวเมียต่างทุ่มเถียงกันอย่างรุนแรง และต่างก็ใช้ข้าวของปาเข้าใส่กัน จนกลายเป็นตำนานของสถานที่ต่าง ๆ สืบมา...”

...ยายรำพึงฉวยหมวกใบหนึ่งขว้างไปยังตาม่องล่าย แต่ตาม่องล่ายหลบทันหมวกจึงลอยไปตกบริเวณอ่าวเกาะหลัก หรืออ่าวประจวบ ฯ กลายเป็น “เขาล้อมหมวก” ฝ่ายตาม่องล่ายคว้ากระบุงขว้างไปที่ยายรำพึงแต่ไม่ถูก กระบุงเลยตกทะเลลอยไปทางทิศตะวันออก กลายเป็น “เกาะกระบุง” ในจังหวัดตราด ยายรำพึงเองอบขว้างไปอบลอยไปตกกลายเป็น “แหลมอบ” ในจังหวัดจันทบุรี ตาม่องล่ายคว้าสาธดำข้าวขว้างยายรำพึง สาธลอยไปถูกเขาทะลุ กลายเป็น “เกาะทะลุ” ในอำเภอบางสะพานน้อยส่วนสาธลอยไปตกกลางทะเลกลายเป็น “เกาะสาธ” ใน จ.ตราด...”

(Office of The Basic Education Commission, 2021, p. 145)

จากนิทานพื้นบ้านดังกล่าวเชื่อมโยงประสบการณ์ในชีวิตจริงในการเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตโดยไม่ควรบังคับใครให้ทำตามใจตน ควรให้ผู้อื่นตัดสินใจและทำในสิ่งที่ถนัดหรือชอบ

เรื่องที่ 11 นิทานพื้นบ้านภาคใต้ เกาะหนู เกาะแมว

ผลการวิเคราะห์พบว่า เนื้อเรื่องสะท้อนให้เห็นว่า นิทานพื้นบ้าน เป็นสื่อกลางในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านใกล้เคียง การติดต่อค้าขายกับต่างชาติของจังหวัดชายทะเลดังปรากฏตามเนื้อเรื่องตอนหนึ่ง ความว่า

“...นานมาแล้วมีพ่อค้าจีนคนหนึ่งคุมเรือสำเภาเดินทางค้าขายแถบชายทะเลจากเมืองจีนมาถึงเมืองสงขลา เมื่อขายสินค้าจนหมดแล้วก็จะซื้อสินค้าจากสงขลาบรรทุกสำเภากลับไปขายเมืองจีน ปฏิบัติอยู่เช่นนี้เป็นเนืองนิจ...”

(Office of The Basic Education Commission, 2021, p. 146)

นิทานเล่าถึงการใช้สัตว์เป็นตัวนำในการเล่าเรื่องราวที่แสดงให้เห็นถึงการค้าขาย และการแสดงออกถึงความไม่สามัคคีกันอันเนื่องมาจากความโลภในของมีค่า อีกทั้งเล่าเรื่องราวตำนานของสถานที่ต่าง ๆ อีกด้วย ถือว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่า แสดงให้เห็นวิถีชีวิต ความคิดความเชื่อ สภาพสังคมและภูมิปัญญาไทยในการขัดเกลาสังคมผ่านนิทานพื้นบ้าน ดังปรากฏตามเนื้อเรื่องตอนหนึ่ง ความว่า

“หนูซึ่งว่ายน้ำนำอยู่ข้างหน้า ก็นึกขึ้นได้ว่าดวงแก้วที่ตนเอาไว้ในปากนั้นมีค่ามหาศาล เมื่อถึงฝั่งหมากับแมวก็น่าจะแย่งกันเอาไป จึงคิดจะหนีหมากับแมวขึ้นฝั่งไปตามลำพัง จะได้ครอบครองดวงแก้วเป็นสมบัติของตนตลอดไป...”

“...สัตว์ทั้งสองจึงจมน้ำตายกลายเป็นเกาะหนู เกาะแมว อยู่ที่อ่าวหน้าเมืองสงขลา ส่วนหมาก็ตะเกียกตะกายว่ายน้ำไปจนถึงฝั่ง ด้วยความเหน็ดเหนื่อยมาถึงชายหาดตายกลายเป็นหิน เรียกว่า เขาดังกวน อยู่ริมอ่าวสงขลา ส่วนดวงแก้ว

วิเศษที่หล่นจากปากของหนู ก็แตกแหลกละเอียด เป็นหาดทรายเรียกกันว่า หาดทรายแก้ว อยู่ทางด้านเหนือของแหลมสนยื่นออกไปในอ่าวสงขลา จังหวัดสงขลา...”

(Office of The Basic Education Commission, 2021, p. 145)

จากนิทานพื้นบ้านดังกล่าวเชื่อมโยงประสบการณ์ในชีวิตจริงในการดำรงชีวิตโดยอย่าโลภมาก ให้มีความสามัคคีและแบ่งปันเอื้อเฟื้อต่อกัน และเชื่อมโยงบทบาทในการอธิบายภูมินามผ่านตำนานท้องถิ่นทั้งที่ยังเชื่อมโยงภูมิประเทศในสถานที่จริง

เรื่องที่ 12 นิทานพื้นบ้านไทย สังข์ทอง

ผลการวิเคราะห์พบว่า เนื้อเรื่องสะท้อนคติชนทางสังคมและวิถีชีวิตถึงค่านิยมในสังคมวัฒนธรรมและแนวทางการดำเนินชีวิตโดยต้องการปลูกฝังทัศนคติลงในจิตใจของคนไทย เช่น ทัศนคติเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ จงรักภักดีของผู้หญิงที่มีต่อสามี ดังปรากฏตามเนื้อเรื่องตอนหนึ่ง ความว่า

“...ณ เมืองยศวิมลนคร อันมีท้าวยศวิมล เป็นเจ้าเมือง พระมเหสีจันทราเทวีได้คลอดลูกออกมาเป็นหอยสังข์ จึงถูกพระนางจันทราเทวีรอง ใส่ร้ายว่าเป็นกาลกิณีบ้านเมือง จนถูกขับออกจากเมืองไปอยู่กระท่อมตายายที่ชายป่า จนกระทั่งพระสังข์ที่ซ่อนอยู่ในหอย ได้ออกมาพบแม่ สร้างความยินดีกับพระนางจันทราเทวีมากข่าวลวงรู้ไปถึงนางจันทา...”

(Office of The Basic Education Commission, 2021, pp. 147–152)

อีกประการคือ การรักพวกพ้อง รักชาติบ้านเมือง ตัวอย่างที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือ พฤติการณ์ของหกษย และการตีคลีพันทันกับพระอินทร์และที่สำคัญ คือ การทำความดี ดังปรากฏตามเนื้อเรื่องตอนหนึ่ง ความว่า

“...ท้าวสามลส่งหกษยไปสู้ก็สู้ไม่ได้ จึงต้องยอมให้เจ้าเงาะไปสู้แทน เจ้าเงาะถอยรูปเป็นพระสังข์และสู้กับพระอินทร์ จนชนะ ท้าวสามลจึงยอมรับพระสังข์กลับเข้าเมืองและจัดพิธีอภิเษกให้...”

(Office of The Basic Education Commission, 2021, pp. 147–152)

จากนิทานพื้นบ้านดังกล่าวเชื่อมโยงประสบการณ์ในชีวิตจริงในการพิจารณาเลือกที่จะตัดสินคนจากภายในจิตใจไม่ใช่รูปลักษณ์ภายนอกและการทำความดีช่วยเหลือผู้อื่น

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์คติชนในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจักขณ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พบว่า

1. ข้อมูลประเภทของคติชนที่พบ ได้แก่ กลุ่มสื่อความด้วยภาษา คติชนกลุ่มวัตถุภาษา และคติชนกลุ่มผสม
2. ข้อมูลอนุภาคทางคติชนที่พบ ได้แก่ หมวด D ความวิเศษ และหมวด F ความแปลกมหัศจรรย์ หมวด V ศาสนา หมวด B สัตว์ หมวด G ยักษ์ หมวด T เพศ
3. ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทหน้าที่ของคติชนในสังคมกับแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทคติชนในการอธิบายต้นกำเนิดและอัตลักษณ์ของกลุ่มชนและพิธีกรรมในมิติของ ตำนานเกี่ยวกับอธิบายพิธีกรรมพิธีกรรมและประเพณีสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชนหรือชาติพันธุ์ และตำนานกับการอธิบายกำเนิดและอัตลักษณ์ของกลุ่มชนและสถานภาพของคนในสังคมจากการศึกษายังพบความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทหน้าที่ของคติชนในสังคมกับแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทคติชนในการให้การศึกษา อบรมระเบียบสังคม และรักษามาตรฐานพฤติกรรมของสังคม ในมิติของบทบาทคติชนในการอบรมระเบียบสังคม ปลูกฝังค่านิยมและรักษามรดกทางพฤติกรรมให้สังคม บทบาทคติชนในการให้ความรู้และเสริมสร้างปัญญา และบทบาทคติชนในการถ่ายทอด

เรื่องราวเกี่ยวกับ “ท้องถิ่น” ของตน

4. สะท้อนให้เห็นเรื่องราวซึ่งเกี่ยวข้องกับ ข้อมูลคติชนประเภทสำนวน สุภาษิต ตำนาน วิถีชีวิต ความเชื่อ พิธีกรรม การตั้งถิ่นฐาน การประกอบอาชีพ ศาสนา วัฒนธรรมประเพณี อารยธรรม คุณค่าทางสังคม และวิถีชีวิต คุณค่าทางประวัติศาสตร์ เพื่อส่งเสริม ความตระหนักรู้ และเห็นคุณค่าของภูมิปัญญา อารยธรรมที่ บรรพชนได้สั่งสมและถ่ายทอด เกิดความภาคภูมิใจใน ความเป็นชาติไทย และเป็นแนวทางในเชื่อมโยงประสบการณ์ ในชีวิตจริงโดยเฉพาะการปฏิบัติตนเพื่อพัฒนาตนเอง เพื่อให้ผู้ปฏิบัติสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเข้าใจ และเป็นสุข

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาสรุปได้ว่า หนังสือเรียนวรรณคดี วิชาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรแกนกลาง ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ปรากฏการใช้ข้อมูลเชิง คติชนดังนี้

1. ประเภทของคติชนกลุ่มข้อความด้วยภาษา มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.47 คติชนกลุ่มวัตถุภาษา คิดเป็นร้อยละ 31.70 และคติชนกลุ่มผสมคิดเป็นร้อยละ 9.83 ตามลำดับ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ที่คติชนประเภท สื่อความด้วยภาษาพบมากที่สุด เนื่องจากมนุษย์โบราณมี การเล่าเรื่องราวสืบทอดกันมาต่อเนื่อง จากอดีตจนถึงปัจจุบัน เรื่องเล่าบางเรื่องไม่ปรากฏที่มา ไม่ปรากฏผู้แต่ง เนื้อหา ของเรื่องราวที่เล่าจะเกี่ยวกับความเชื่อ อำนาจลึกลับสิ่ง เหนือธรรมชาติ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ประเพณีและ วัฒนธรรมที่มีนัยมุ่งขัดเกลาสังคม ให้ความจริงเกี่ยวกับ ความคิดและแนวปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิต ช่วยอบรม บ่มนิสัย อีกทั้งเพื่อความสนุกสนานเบิกบานสำราญใจ คติชนประเภทสื่อความด้วยภาษาจะประกอบไปด้วยคำสอน หลักธรรมทางศาสนา คติสอนใจ นิทาน คำกลอน สุภาษิต ปริศนาคำทาย เพลงพื้นบ้าน วรรณกรรม ซึ่งถือเป็นมรดก ทางวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่การสืบทอดเห็นถึงคุณค่า สิ่งที่บรรพบุรุษสร้าง ควรค่าแก่การนำไปประยุกต์ใช้ ในชีวิต สอดคล้องกับแมคเคย์เวิร์ด ลิช (Leach, 1984) ได้ให้ความหมายของ คติชน หมายถึง นิทานปรัมปรา ตำนาน นิทานพื้นบ้าน สุภาษิต ปริศนา บทกวีนิพนธ์

และรูปแบบของการแสดงออกทางศิลปะอย่างอื่น อย่างหลากหลาย โดยมีคำพูดหรือถ้อยคำที่เปล่งออกมา เป็นสื่อกลาง ดังนั้นเราจึงสามารถให้คำจำกัดความว่า คติชนได้ว่า หมายถึง ศิลปะการใช้ถ้อยคำ” และ Dorson (1972) ให้ความหมายว่า วรรณกรรมมุขปาฐะ (Oral Literature) บางครั้งเรียกว่า ศิลปะเชิงถ้อยคำ (Verbal Art) หรือวรรณกรรมที่แสดงออก (Expressive Literature) หมายถึง ถ้อยคำที่กล่าวหรือเปล่งออกมาซ้ำ ๆ กัน จนกลายเป็นแบบแผนประเพณี ประกอบด้วย เรื่องเล่า พื้นบ้านเพลงพื้นบ้านหรือกวีนิพนธ์พื้นบ้านภาคใต้ คำพังเพย ปริศนาคำทาย คำกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริณี เพ็ชรเจริญ (Petcharoen, 1994) พบว่า คติชนในหนังสือ แบบเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1 มีคติชน สอดแทรกอยู่ 85 รายการ แบ่งเป็นคติชนประเภทมุขปาฐะ 47 รายการ คติชนประเภทมุขปาฐะ 32 รายการ และ คติชนประเภทผสม 6 รายการ และสอดคล้องงานวิจัย ของพิภก เมืองหลวง และกัญญ์ณภัทร บัวหอม (Luangluang and Buahom, 2020) ที่พบว่า หนังสือเรียน ภาษาไทย ชุดวรรณคดีสำเนา มีการใช้ข้อมูลคติชน หลายประเภท ได้แก่ 1. นิทาน ซึ่งมีที่มาจากวรรณคดี นิทานพื้นบ้าน นิทานอีสป นิทานเทียบสุภาษิต 2. เพลงพื้นบ้านมีที่มาจากบทเห่ เพลงกล่อมเด็ก เพลงปลอบเด็ก เพลงร้องเล่น 3. สำนวนสุภาษิตจาก วรรณคดี และ 4. ตำนาน

2. ข้อมูลอนุภาคทางคติชนหมวด F ความแปลก มหัศจรรย์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 64.29 หมวด D ความวิเศษ คิดเป็นร้อยละ 17.86 หมวด V ศาสนา คิดเป็น ร้อยละ 7.14 และหมวด B สัตว์ หมวด G ยักษ์ และหมวด T เรื่องเพศ คิดเป็นร้อยละ 3.57 ตามลำดับ ผู้วิจัยเห็นว่า อนุภาคมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเล่าเรื่องราวหรือ ถ่ายทอดคติชนผ่านวรรณกรรมที่ส่งผลให้ผู้อ่านหรือ ผู้ฟังเกิดอารมณ์ร่วม เกิดจินตนาการ กับวรรณศิลป์ แสดงให้เห็นความวิเศษ ความไม่ธรรมดาของตัวละคร สิ่งลึกลับเกินจริงเหนือธรรมชาติ สะท้อนให้เห็นถึงความคิด ความเชื่อทางวัฒนธรรมของผู้แต่งในแต่ละยุคแต่ละสมัย อีกทั้งเป็นการสร้างเรื่องราวที่น่าตื่นตา น่าสนใจชวนติดตาม เกิดความเพลิดเพลินช่วยให้ผ่อนคลาย สอดคล้องกับ ศิราพร ณ ถลาง (Nathalang, 2020) กล่าวว่า ในทาง

คติชนวิทยา อนุภาค (Motif) หมายถึง หน่วยย่อยในนิทาน ที่ได้รับการสืบทอดและดำรงอยู่ในสังคมหนึ่ง ๆ และเหตุ ที่ได้รับการสืบทอดก็เพราะมีความ “ไม่ธรรมดา” มีความ น่าสนใจทางความคิดและจินตนาการ อนุภาคอาจเป็น ตัวละคร วัตถุสิ่งของ พฤติกรรมของตัวละครหรือ เหตุการณ์ในเรื่อง เช่นเดียวกับ ประคอง นิมมานเหมินท์ (Nimmanhaemin, 2000) ได้กล่าวว่า อนุภาค (Motif) คือองค์ประกอบเล็ก ๆ ในนิทานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งมี ลักษณะเด่นเป็นพิเศษจนทำให้เกิดการจดจำและเล่า สืบทอดต่อ ๆ กันมาของตัวละคร วัตถุ สิ่งของ เหตุการณ์ และพฤติกรรมและสอดคล้องกับงานวิจัยของนิธยา วรณกิติร์ (Wannakit, 2012, pp. 60–86) พบว่า วัตถุประสงค์ของการใช้อนุภาคการกำเนิดในดอกบัว และอนุภาคการกำเนิดจากการกินน้ำปัสสาวะ จนตั้งครุฑสอดคล้องกับการดำเนินเรื่องและประเภท ของวรรณกรรม ส่วนที่มาของแนวคิดในการสร้างสรรค์ อนุภาคการกำเนิดเหนือธรรมชาติทั้งสองลักษณะ สันนิษฐานว่ามีพื้นฐานความคิดไม่ต่างกัน ทั้งนี้ ผู้สร้างสรรค์อาจจะมีการหยิบยืมและถ่ายโอนความคิด ดังกล่าวเพื่อนำมาประยุกต์ให้เข้ากับบริบททางวัฒนธรรม ของผู้สร้างและผู้เสวยวรรณกรรม

3. ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทหน้าที่ ของคติชนในสังคมกับแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทคติชน ในการให้การศึกษา อบรมระเบียบสังคม และรักษามาตรฐาน พฤติกรรมของสังคม ในมิติของบทบาทคติชนในการอบรม ระเบียบสังคม ปลุกฝังค่านิยม และรักษาบรรทัดฐาน ทางพฤติกรรมให้สังคมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.53 บทบาทคติชนในการให้ความรู้และเสริมสร้างปัญญาคิดเป็นร้อยละ 22.43 และบทบาทคติชนในการถ่ายทอด เรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่นของตน คิดเป็นร้อยละ 17.76 และจากการศึกษายังพบความสัมพันธ์ระหว่างบทบาท หน้าที่ของคติชนในสังคมกับเกี่ยวกับบทบาทคติชนใน การอธิบายต้นกำเนิดและอัตลักษณ์ของกลุ่มชนและ พิธีกรรมในมิติของพิธีกรรมและประเพณีสร้างอัตลักษณ์ของ กลุ่มชนหรือชาติพันธุ์ คิดเป็นร้อยละ 6.54 ตำนานเกี่ยวกับ การอธิบายพิธีกรรม คิดเป็นร้อยละ 2.80 และตำนานกับ การอธิบายกำเนิดและอัตลักษณ์ของกลุ่มชนและสถานภาพ ของคนในสังคม คิดเป็นร้อยละ 0.94 ตามลำดับ สะท้อน

ให้เห็นบทบาทหน้าที่ของคติชนในสังคมที่กล่าวถึงเรื่องราว ซึ่งเกี่ยวข้องกับข้อมูลคติชนประเภทสำนวน สุภาษิต ตำนาน วิถีชีวิต ความเชื่อ พิธีกรรม การตั้งถิ่นฐาน การประกอบอาชีพ ศาสนา วัฒนธรรมประเพณี อารยธรรม คุณค่าทางสังคมและวิถีชีวิต คุณค่าทางประวัติศาสตร์ เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ และเห็นคุณค่าของภูมิปัญญา อารยธรรมที่บรรพชนได้สั่งสมและถ่ายทอด เกิดความ ภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย เชื่อมโยงสู่การพัฒนา แนวทางในการปฏิบัติตนเพื่อพัฒนาตนเอง เพื่อให้ผู้ปฏิบัติ สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเข้าใจและเป็นสุข สอดคล้องกับ ศิราพร ณ ถลาง (Nathalang, 2020) ที่กล่าวว่า คติชนที่ดำรงอยู่ในสังคมต่าง ๆ แสดงให้เห็นชัดเจนถึง ความสำคัญของคติชนที่มีบทบาทหน้าที่อยู่ในสังคมในฐานะ ที่เป็นข้อมูลทางวัฒนธรรม ประกอบไปด้วยบทบาทหน้าที่ ของคติชนเป็น 3 ประการใหญ่ ๆ ที่สำคัญ ดังนี้ บทบาทคติชน ในการอธิบายกำเนิดและอัตลักษณ์ของกลุ่มชนและ พิธีกรรม บทบาทคติชนในการให้การศึกษา อบรมระเบียบสังคม และรักษามาตรฐานพฤติกรรมของสังคม และบทบาท คติชนในการเป็นทางออกให้กับความคับข้องใจของบุคคล อันเกิดจากกฎเกณฑ์ทางสังคม สอดคล้องกับงานวิจัย ของลัดดาวัลย์ สีพาชัย (Sripachai, 2018) พบว่า บทบาท ทางสังคมของผีในหลวงพระบาง ประกอบด้วย 1) บทบาท ทางสังคมระดับส่วนรวม ได้แก่ บทบาทในการให้การสนับสนุน สถาบันการเมืองคือสถาบันกษัตริย์ในสมัยการปกครอง ระบอบกษัตริย์และรัฐบาลในสมัยการปกครองระบอบ สังคมนิยม บทบาทในการให้ การสนับสนุนสถาบันเศรษฐกิจทั้ง ภาคเกษตรกรรมและการท่องเที่ยว บทบาทในการฝึก ส่วนต่าง ๆ ในสังคมให้เป็นเอกภาพด้วยการนำความเชื่อ พิธีกรรม สร้างความสามัคคีให้แก่ประชาชนทั้งในระดับ ประเทศ เมือง และชุมชน 2) บทบาททางสังคมระดับ บุคคลเป็นที่พึงพอใจ ได้แก่ การรักษาโรค การแก้ปัญหา เศรษฐกิจ แก้ปัญหาครอบครัว แก้ปัญหาการประกอบอาชีพ การเรียนการสอน การตามหาทรัพย์สินที่สูญหาย การทำนาย โชคชะตา และการขอหวย และสอดคล้องงานวิจัยของ ปานวาด มากนวล (Marknuan, 2013) พบว่า บทบาท และการสืบทอด คาถาและพิธีกรรมรักษาโรคของหมอพื้นบ้านยังคงสืบทอดกันอยู่ในหมู่เครือญาติและครู-ศิษย์ ทั้งยังมีบทบาทต่อชุมชนในการสร้างความมั่นคงทาง

ด้านจิตใจการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน และการสืบทอดความเชื่อเกี่ยวกับการรักษาโรค ปัจจัยที่มีผลต่อการสืบทอดคาถาและพิธีกรรมรักษาโรค จึงประกอบด้วยระบบเครือญาติ วิถีชีวิตแบบสังคมเกษตรกรรมที่พึ่งพาตนเอง ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา และความเชื่อในอำนาจศักดิ์สิทธิ์ รวมทั้งค่านิยมนับถือในการผู้มีวิชาความรู้

4. คติชนสะท้อนทางสังคมและวิถีชีวิต พบว่า คติชนในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจักข์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สะท้อนคติชนทางสังคมและวิถีชีวิตในหลายมิติ อาทิ นิราศภูเขาทองและกาพย์พระไชยสุริยาสื่อให้เห็นถึงวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมในสังคม ศิลปวัฒนธรรม พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา รวมถึงคุณค่าของคตินิยมคำสอนทางศาสนา โคลงโลกนิติและสุภาษิตพระร่วงสะท้อนเรื่องของการปลูกฝังค่านิยมและคำสอนโดยเฉพาะเรื่องการพิจารณาไตร่ตรองข้อคิด คติสอนใจ และข้อแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของคนในสังคมผ่านศิลปะทางภาษาที่แยบคาย มุ่งสอนให้รู้วิธีดำเนินชีวิตและการปฏิบัติในด้านต่าง ๆ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น อีกทั้งยังมีมิติของการสอดแทรกความละเอียดอ่อน พิถีพิถันในการทำอาหารผ่านกาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน รวมถึงนิทานพื้นบ้านภาคต่าง ๆ ของไทยที่มีเนื้อเรื่องสะท้อนคติชนทางสังคมและวิถีชีวิตผ่านการเล่าเรื่องราวเชื่อมโยงจากประเพณีวัฒนธรรม และการดำรงชีวิตในสังคมนั้น ๆ เพื่อเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงการดำรงชีวิตของผู้คนในสังคม รวมถึงสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ไว้ในเนื้อเรื่องด้วย สอดคล้องกับ ภริมา วินิธาสถิตกุล และพระมหาจิรฉันท จิรเมธี (โลวะลุน) (Winithasathitkul and Jirameethi, 2015, pp. 31-44) ที่กล่าวว่า คติชนวิทยาเป็นการศึกษาวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของกลุ่มคน กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่มิวิวัฒนาการของกลุ่มอย่างเด่นชัด โดยมุ่งเน้นไปยังกลุ่มคนที่ความเจริญแบบสมัยใหม่ยังเข้าไปไม่ถึงมากนัก ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้จะยังคงมีวิถีชีวิตที่คล้าย ๆ กัน มีความสัมพันธ์กันอย่างเหนียวแน่นเป็นแบบญาติพี่น้องกัน มีความคิด ความเชื่อ และแบบของความประพฤติเหมือนกัน และมักจะแตกต่างจาก

สังคมเมือง หรือสังคมที่มีความเจริญทางวัตถุอย่างมากแล้ว การศึกษาคติชนเป็นการศึกษาถึงวัฒนธรรม วิถีชีวิต พื้นบ้านที่ได้รับการถ่ายทอดจากการบอกเล่า ซึ่งข้อมูลทางวัฒนธรรมนี้จะเป็นเครื่องมือที่ช่วยสะท้อนวัฒนธรรมและเข้าใจวัฒนธรรมของกลุ่มชนเหล่านั้นได้อย่างถูกต้อง และศักดิ์ชาย บุญอินทร์ (BoonIntr, 2018, pp. 289-302) ได้ศึกษาเรื่องการจัดสถานที่และการตกแต่งที่พักอาศัยกับวิถีชีวิตและความเชื่อของคนในชุมชนริมน้ำตลาดเก่าหัวตะเข้ ในแง่มุมทางคติชนวิทยา ใช้การตรวจสอบข้อมูลเชิงวิหยวิธี เช่น มุมมองทางคติชนวิทยา มุมมองทางศิลปกรรมและมุมมองทางลักษณะการเปลี่ยนแปลงของสังคมและการตรวจสอบข้อมูลเชิงแนวคิดทฤษฎีผลการวิจัยพบว่าคนในชุมชนมีความศรัทธาในศาสนา ความดีงาม เข้าใจจักรวรรชีวิต เชื่อในสิ่งเร้นลับ โชคลาง คาถาอาคม เคารพบรรพชน รักความสงบ มีความสมถะพอเพียง รักชุมชน มีจิตสาธารณะพร้อมจะฟื้นฟูความงดงามในอดีตให้สัมพันธ์กับความเปลี่ยนแปลง มีอัตลักษณ์ที่ผสมผสาน และมีเอกลักษณ์รูปแบบเฉพาะในการจัดสถานที่และตกแต่งบ้าน

จึงสรุปได้ว่า คติชนในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจักข์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สะท้อนให้เห็นเรื่องราวซึ่งเกี่ยวข้องกับข้อมูลคติชนประเภทสำนวน สุภาษิต ตำนาน วิถีชีวิต ความเชื่อ พิธีกรรม การตั้งถิ่นฐาน การประกอบอาชีพ ศาสนา วัฒนธรรมประเพณี อารยธรรม คุณค่าทางสังคมและวิถีชีวิต คุณค่าทางประวัติศาสตร์ ส่งเสริมความตระหนักรู้และเห็นคุณค่าของภูมิปัญญา อารยธรรมที่บรรพชนได้สั่งสมและถ่ายทอด เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย และการเชื่อมโยงประสบการณ์ในชีวิตจริง พบว่า คติชนในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจักข์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เชื่อมโยงประสบการณ์ในชีวิตจริง อาทิ นิราศภูเขาทอง เชื่อมโยงคุณค่าในด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์และเรื่องของสถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งทำหน้าที่สะท้อนอารยธรรมตลอดจนเชื่อมโยงการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชาติไทย โคลงโลกนิติ กาพย์พระไชยสุริยา และสุภาษิตพระร่วง เชื่อมโยงประสบการณ์ในชีวิตจริงในด้านแนวทางในการปฏิบัติตนเพื่อพัฒนาตนเอง เพื่อให้ผู้ปฏิบัติสามารถอยู่ร่วมกัน

ในสังคมได้อย่างเข้าใจและเป็นสุข ราชธานีราช ตอน สมิง พระรามอาสาเชื่อมโยงประสบการณ์ในชีวิตจริงในด้านการสร้างความเชื่อมั่นในการดำเนินชีวิต เป็นแนวทางในการสร้างภาวะความเป็นผู้นำ ความจงรักภักดี อีกทั้งนิทานพื้นบ้านภาคต่าง ๆ ของไทย ยังเชื่อมโยงประสบการณ์ในชีวิตจริงในการเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตตามหลักศาสนาไม่เบียดเบียนผู้อื่น การอนุรักษ์ประเพณีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของสังคม สอดคล้องกับ Jun (2014) ที่กล่าวว่า คติชนวิทยาช่วยให้การดำรงรักษาความมั่นคงของวัฒนธรรมสร้างค่านิยมและพฤติกรรมที่พึงงามของมนุษย์ ในขณะที่เดียวกันก็สร้างกฎเกณฑ์ไม่ให้มนุษย์ฝ่าฝืน พฤติกรรมที่พึงงามเหล่านี้ที่เราเรียกว่า การควบคุมทางสังคม ซึ่งเป็นบทบาทหลักของคติชนวิทยาส่งมอบบทบาทหรือให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด และความคับข้องใจให้ชาวบ้านทั้งผู้ใหญ่และเด็ก และสอดคล้องกับชลธิชา หอมพุ่มและสมพร ร่วมสุข (Homfung and Ruamsuk, 2016, pp. 1549-1563) ได้ศึกษาเรื่อง การสอนคติชนวิทยากับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนและการเสริมสร้างความภูมิใจในภูมิปัญญาไทยพบว่า คติชนวิทยาช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะการใช้ชีวิตในวัฒนธรรมข้ามชาติ และยังได้พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม นอกจากนี้สิ่งสำคัญคือผู้เรียนจะเกิดความสำนึกรักและภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของบรรพชนมากยิ่งขึ้น

จึงสรุปได้ว่า คติชนในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจักขณ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เชื่อมโยงประสบการณ์ในชีวิตจริงในด้านการเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนเพื่อพัฒนาตนเองเพื่อให้ผู้ปฏิบัติสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเข้าใจและเป็นสุข

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การวิเคราะห์คติชนในหนังสือเรียนก่อนจัดการเรียนการสอน มีประโยชน์และมีความจำเป็นมาก เพราะจะทำให้ครูเข้าใจคติชนในหนังสือซึ่งเป็นสื่อการเรียนรู้ที่ครูใช้เพื่อวางแผนและออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ

2. หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจักขณ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ส่วน คือ บทวิเคราะห์วรรณคดี ตัวบทวรรณคดี คำอธิบายศัพท์และข้อความ และกิจกรรมชวนคิด เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย ครูควรปรับเปลี่ยนและออกแบบกิจกรรมและเพิ่มเติมเนื้อหาในด้านคติชนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพบริบทและความต้องการของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อวิเคราะห์คติชนในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจักขณ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีองค์ประกอบ การวิเคราะห์ จำนวน 8 องค์ประกอบ เพื่อให้ครูสามารถทราบถึงจุดเน้นในหนังสือหนังสือรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจักขณ์ ดังนั้นควรศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวกับมานุษยวิทยา เพื่อได้ใช้ประโยชน์จากหนังสือเรียนได้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- Attagara, K. (1977). *Folklore*. Bangkok: Teachers Council. [In Thai]
- Bascom, W. (1965). Four functions of folklore. In Alan Dundes (ed.), *The study of folklore*, (pp. 279–298). New Jersey: Prentice–Hall.
- BoonIntr, S. (2018). Location and home décor that reflect lifestyle and beliefs of Huathakae old Market waterfront Community. *Patanasilpa*, 2(Special), 289–302. [In Thai]
- Brunvand, J. H. (1968). *The study of American folklore: An introduction*. (2nd ed.). New York: W.W. Norton and Co.
- Dorson, R. M. 1972). *Folklore and folklife an introduction*. Chicago: University of Chicago Press.
- Georges, R. A. and Jones, M. O. (1995). *Folkloristics: An introduction*. Indiana: Indiana University Press.
- Homfung, C. and Ruamsuk, S. (2016). Folklore teaching with development 21st century skills of learner and enhancement pride in Thai wisdom. *Veridian*, 9(2), 1549–1563. [In Thai]
- Jun, F. (2014). *Chinese chess playing in Thai society: Background and development*. (Master's thesis, Huachiew Chalermprakiet University). [In Thai]
- Leach, M. (1984). *Standard dictionary of folklore, mythology, and legend*. New York: Funk & Wagnalls.
- Luangluang, P. and Buahom, K. (2020). *Benefits of folklore mentioned in “WannakhadiLamnam”, a set of secondary school book toward Thai literature*. Sakon Nakhon: Kasetsart University, Chaloom Phrakiat Campus Sakon Nakhon Province. [In Thai]
- Marknuan, P. (2013). *The role and transmission of magic and ritual in folk healers at Ban Nong Khao Changwat Kanchanaburi*. (Master's thesis, Chulalongkorn University). [In Thai]
- Nathalang, S. (2020). *Folklore theory: Methodology for analyzing legends and folktales*. (4th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University. [In Thai]
- Nimmanhaemin, P. (2000). *Folktale studies*. Bangkok: Faculty of Arts Textbook Project Chulalongkorn University.
- Office of The Basic Education Commission. (2021). *Basic course book, Thai language, literary appreciation. Mathayom 1 level*. (15th ed.). Bangkok: SKSC Printing House, Lat Phrao. [In Thai]
- Petcharoen, S. (1994). *An analytical study of folklore in Thai language related skill series textbook one for Mathayonsuksa one revised edition 2533*. (Master's thesis, Kasetsart University). [In Thai]
- Sripachai, L. (2018). *Luang Prabang spirits: Beliefs rituals and social roles in world heritage city*. (Doctorate' Dissertation, Khon Kaen University). In Thai]
- Thompson, S. (1955). *Motif–Index of folk literature*. (6th ed.). Bloomington: Indiana University Press.
- Utey, F. L. (1961). Folk literature: An operational definition. *The Journal of American Folklore*, 74(293), 193–206.
- Wannakit, N. (2012). Motifs of supernatural birth in Jataka, Thai myths and folktales. *Manutsayasat Wichakan*, 19(2), 60–86. [In Thai]
- Winithasathitkul, P. and Jiramethi, J. L. (2015). Folklore: beliefs and Thai society. *MCU Humanities Review*, 1(1), 31–44. [In Thai]

การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โดยใช้การจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด
THE DEVELOPMENT OF THE ANALYTICAL READING ABILITY OF
MATTHAYOMSUEKSA 2 STUDENT USING SQP2RS STRATEGY
WITH THINK-PAIR-SHARE TECHNIQUES

อิงฟ้า ทองทรง^{1*} และ กาญจนา วิชญาปกรณ์²
Ingfa Thongsong^{1*} and Kanchana Witchayapakorn²

มหาวิทยาลัยนเรศวร 99 หมู่ 9 ถ.พิษณุโลก-นครสวรรค์ ต.ท่าโพธิ์ อ.เมืองพิษณุโลก จ.พิษณุโลก 65000 ประเทศไทย^{1, 2}
Naresuan University 99 Moo 9, Phitsanulok-Nakhon Sawan Road, Tha Pho Subdistrict, Mueang Phitsanulok District,
Phitsanulok 65000, Thailand^{1, 2}

*Corresponding author E-mail: Inkleenu@gmail.com

(Received: 6 Mar, 2024; Revised: 19 Jun, 2024; Accepted: 20 Jun, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยกึ่งทดลองมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด 2) เปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดกับเกณฑ์ร้อยละ 70 และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหนองนาคำพิทยา อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 15 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบไปด้วย แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์และแบบประเมินความพึงพอใจการจัดการเรียนรู้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 2) ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 คะแนนการทดสอบของนักเรียนหลังสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ SQP2RS, เทคนิคเพื่อนคู่คิด, ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์

^{1*} นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์

² รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์

ABSTRACT

The purpose of this Quasi-Experimental Design Research were: 1) to compare analytical reading ability of Matthayomsueksa 2 student before and after using the SQP2RS method combined with the Think-Pair-Share method, 2) to compare analytical reading ability of 2nd secondary school students by using the SQP2RS method combination with the Think-Pair-Share method and 70 % criterion, and 3) to study the satisfaction of Matthayomsueksa 2 student with SQP2RS learning management combined with the Think-Pair-Share method. The participants of this study were fifteen Matthayomsueksa 2 student at Watnongnadampittaya School, Mueang District, Phichit Province, Phichit Primally Educational Service Area Office 1, Semester 2, 2023 Academic Years from cluster random sampling. This research used the SQP2RS Method with the Think-Pair-Share method, Including testing of analytical reading ability and learning satisfaction survey. Statistics used in data analysis consisted of mean, standard deviation.

The result of the research found that: 1) analytical reading ability of Matthayomsueksa 2 student were better than before studying, 2) scores of testing of analytical reading ability were higher than the criterion 70%, and 3) the result of satisfaction survey with the SQP2RS method and Think-Pair-Share method to develop analytical reading ability was at high level.

KEYWORDS: SQP2RS Method, Think-Pair-Share Method, Analytical Reading Ability.

บทนำ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งเน้นความสำคัญของการอ่านเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการเรียนรู้ และพัฒนาสติปัญญาของคนในสังคม การอ่านทำให้เกิดการพัฒนาด้านสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ และค่านิยมต่าง ๆ รวมทั้งช่วยในการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิต พัฒนาไปสู่สิ่งที่ดีที่สุดในชีวิต (Ministry of Education, 2018, p. 18-19)

การอ่านที่สำคัญและจำเป็นสำหรับนักเรียนในศตวรรษที่ 21 คือทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ เพราะเป็นทักษะการอ่านขั้นสูงที่จะต้องใช้สติปัญญา การพิจารณาและเหตุผลเข้ามาประกอบในการอ่าน ดังที่ สายใจ ทองเนียม (Thongniam, 2017, p. 97) กล่าวว่า การอ่านเชิงวิเคราะห์มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบันที่มีข่าวสาร ความรู้ที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ผู้อ่านต้องใช้การวิเคราะห์ แยกแยะ ไตร่ตรองอย่างรอบคอบ รวมทั้งประเมินค่าสิ่งที่อ่าน จึงจะสามารถตัดสินใจและดำรงชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสมรอบรู้ ผู้ที่มีความสามารถในการอ่าน จะมีมุมมองและวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล รวมทั้งเป็นคนยืดหยุ่น ปรับตัวเข้ากับสังคมและพัฒนาสังคมได้ (Ministry of Education, 2007, p. 29)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ให้ความสำคัญแก่การอ่านโดยเฉพาะด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ภาษาไทยเพื่อมุ่งเน้นให้นักเรียนนำความรู้จากการอ่านมาพัฒนาตนเอง เพิ่มพูนสติปัญญา ไม่ให้ถูกรอรับจากข้อมูลที่มีเนื้อหาโน้มน้าวใจ นอกจากนี้ยังได้ระบุคุณภาพของนักเรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยต้องมีคุณภาพด้านการอ่านวิเคราะห์ จำแนกข้อเท็จจริง ข้อสนับสนุน และข้อคิดเห็นจากบทความที่อ่าน นำความรู้ข้อคิดจากเรื่องที่อ่านไปตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต มีมารยาท และเห็นคุณค่าสิ่งที่อ่าน (Ministry of Education, 2018, p. 3)

จากการสำรวจผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหนองนาคำพิทย อำเภอมือง จังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1 นักเรียนประสบปัญหาอย่างมากทางด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ ร้อยละ 48.13 มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์

ที่โรงเรียนกำหนดไว้ร้อยละ 70 (Evaluation affair of Watnongnadampittaya School, 2021, p. 24) จึงสรุปได้ว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ประสบปัญหาด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ เมื่อพิจารณามาตรฐานและตัวชี้วัด พบว่า มาตรฐานและตัวชี้วัดที่ควรได้รับการแก้ไขมากที่สุด คือ มาตรฐาน ท 1.1 ม. 2/4 อภิปรายแสดงความคิดเห็น และข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน และ ท 1.1 ม. 2/5 วิเคราะห์ และจำแนกข้อเท็จจริง ข้อสนับสนุน และข้อคิดเห็นจากบทความที่อ่าน (Ministry of Education, 2018, pp. 18-19) เมื่อศึกษาสาเหตุพบว่า นักเรียนขาดทักษะและกระบวนการด้านการอ่านที่ถูกต้อง ขาดการฝึกฝนอย่างต่อเนื่องและจริงจัง จึงทำให้ไม่เป็นไปตามกระบวนการอ่านเชิงวิเคราะห์ภาษาไทย อีกทั้งรูปแบบการสอนขาดความน่าสนใจซึ่งเป็นขั้นตอนการอ่านสำคัญที่นำไปสู่การเกิดทักษะการอ่านที่ดี

จากประเด็นปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาวิธีการสอนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ SQP2RS พบว่า เป็นรูปแบบการสอนที่มีความเหมาะสมต่อวัยของนักเรียน อีกทั้งส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนให้เกิดการพัฒนาทักษะได้ พัฒนนักเรียนให้เป็นนักอ่านที่มีความเชี่ยวชาญและมีการคิดที่มีประสิทธิภาพ สามารถตั้งคำถาม หาคำตอบ ตรวจสอบและสรุปความเข้าใจในเรื่องที่อ่านด้วยตนเอง (Echevarria, Vogt, & Short, 2010, p. 100) อย่างไรก็ตาม เพื่อการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงนำเทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) มาใช้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ SQP2RS ซึ่งเทคนิคดังกล่าวเป็นการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นรูปแบบการอภิปรายหลายชั้นที่พัฒนาขึ้นเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในห้องเรียน ซึ่งเป็นเทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับการนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Lyman, 1987, p. 4) สอดคล้องกับ เฟาซียาติ และอิสเตียนาห์ (Fauziyati and Istianah, 2013, p. 46) กล่าวว่า เทคนิคเพื่อนคู่คิดเป็นเทคนิคที่มีประสิทธิภาพในการช่วยนักเรียนในการคิดอย่างลึกซึ้งรวมถึงการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกการสื่อสารความคิดกับเพื่อนและครู เป็นวิธีที่ยืดหยุ่นในการดึงดูดให้นักเรียนและสร้างความมั่นใจในการมีส่วนร่วมในลักษณะที่ผ่อนคลาย

อีกทั้งยังช่วยให้นักเรียนมีทักษะกระบวนการคิดโดยปราศจากความกลัวหรือการลังเล สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมความมั่นใจในตนเองของนักเรียนให้สูงขึ้น (Hamdan, 2017, pp. 93-94)

จากการศึกษาเอกสารข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำการจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดมาพัฒนาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหนองนาคำพิทยาคม เนื่องจากกระบวนการดังกล่าวได้กระตุ้นให้นักเรียนทบทวนความรู้ ค้นหาจุดมุ่งหมายของบทอ่านด้วยการสืบค้นข้อมูล ด้วยวิธีการที่หลากหลาย นำความรู้ที่ได้รับมาพัฒนาเป็นผลงาน อีกทั้งการใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิดจะช่วยเสริมสร้างความมั่นใจ ให้กับนักเรียนในการคิดการตอบคำถาม เกิดความกล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม ฝึกการเข้าสังคม รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น กระตุ้นนักเรียนให้รู้จักคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและพัฒนาทักษะของนักเรียนเพื่อต่อยอดในระดับที่สูงขึ้นและนำความรู้ที่ได้ไปบูรณาการร่วมกับการเรียนการสอนรายวิชาอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด

2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดกับเกณฑ์ร้อยละ 70

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดมีความสามารถในการอ่านเชิงคิดวิเคราะห์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดตามแผนภาพ ดังนี้

การจัดการเรียนรู้ SQP2RS (Echevarria et al., 2010, p. 100)

ร่วมกับ เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Lyman, 1987, p. 24)

มีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 S (Survey) สืบหาเนื้อเรื่องและอ่านอย่างคร่าว ๆ

ขั้นที่ 2 Q (Question) ตั้งคำถามจากเรื่องที่อ่าน ร่วมกับ
ขั้น Think (นักเรียนและครูร่วมกันตั้งคำถามเรื่องที่อ่านให้ครอบคลุม
เนื้อหาที่อ่านเปิดโอกาสให้นักเรียนตั้งคำถามได้อย่างอิสระ)

ขั้นที่ 3 P (Predict) คาดคะเนคำตอบจากเรื่องที่อ่าน
ร่วมกับขั้น Pair (นักเรียนจับคู่พร้อมแลกเปลี่ยนความรู้
ความคิดเห็นซึ่งกันและกันเพื่อหาคำตอบจากเรื่องที่อ่าน)

ขั้นที่ 4 R1 (Read) อ่านเนื้อหาของเรื่องอย่างละเอียด
เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการอ่านมาสนับสนุนข้อคำถามที่ตั้งไว้ในขั้นที่ 2

ขั้นที่ 5 R2 (Respond) ตอบสนองหรือตอบคำถามจาก
เรื่องที่อ่านในทุกข้อที่ตั้งไว้ในขั้นที่ 2 โดยนำข้อมูลความรู้ที่ได้จาก
การอ่านในขั้นที่ 4 มาสนับสนุนคำตอบ

ขั้นที่ 6 ขั้นสรุป (Summarize) สรุปความรู้ความเข้าใจ
ที่ได้จากการอ่าน ร่วมกับขั้น Share (นำเสนอเนื้อหาที่ได้จากการสรุป
ความรู้ความคิดในคู่ของตนหน้าชั้นเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนความเห็น
ซึ่งกันและกัน)

1. ความสามารถด้านการอ่าน
เชิงวิเคราะห์
2. ความพึงพอใจของนักเรียน
ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ SQP2RS
ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบ
การทดลองกลุ่มเดียว วัดก่อนและหลังการทดลอง (The
One Group Pretest – Posttest Design) ดังนี้

ประชากร

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนขยายโอกาสขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1 ได้แก่ โรงเรียน
วัดเขารูปช้าง โรงเรียนวัดหนองนาคำพิทยา โรงเรียน
ไผ่ชุมแสง โรงเรียนบ้านน้อย โรงเรียนบ้านสายคำโห้
โรงเรียนบ้านหนองไผ่ ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2
ปีการศึกษา 2566 มีนักเรียนจำนวนทั้งสิ้น 104 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนวัดหนองนาคำพิทยา อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 15 คน โดยวิธี
การสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

เครื่องมือการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้
ภาษาไทย เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้การจัดการ
เรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด จำนวน 5 แผน
2. แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่าน
เชิงวิเคราะห์ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ
4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ
3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มี
ต่อการจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด
มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 12 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยมีรายละเอียดขั้นตอน ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้การจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด

1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนวัดหนองนาคำพิทยาสรรพ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี หลักการเกี่ยวกับวิธีการ การจัดการเรียนรู้ ด้วยการจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด

1.3 กำหนดเนื้อหาที่ใช้ในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ SQ2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 10 ชั่วโมง ดังนี้ 1) การอ่านเชิงวิเคราะห์จากเรื่องสั้น 2) การอ่านเชิงวิเคราะห์จากนิทาน 3) การอ่านเชิงวิเคราะห์จากหนังสืออ่านนอกเวลา 4) การอ่านเชิงวิเคราะห์จากข่าว และ 5) การอ่านเชิงวิเคราะห์จากบทความ

1.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้

การจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อขอคำแนะนำและปรับปรุงแก้ไข

1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไข

แล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทยจำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 1 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้

1.6 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการ

ตรวจสอบความเหมาะสมและประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ ความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.70) ดังตารางที่ 1

1.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไข

ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านสายคำโห้ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

1.8 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการปรับปรุง

แก้ไขฉบับสมบูรณ์ไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหนองนาคำพิทยาสรรพ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร จำนวน 15 คน

ตารางที่ 1 ผลรวมการพิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบต่าง ๆ ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-5

แผนการจัดการเรียนรู้	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		ระดับความเหมาะสม
	$\bar{x}$	S.D.	
1. เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์จากเรื่องสั้น	4.34	0.60	มาก
2. เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์จากนิทาน	4.22	0.78	มาก
3. เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์จากหนังสือนอกเวลา	4.28	0.80	มาก
4. เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์จากข่าว	4.25	0.80	มาก
5. เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์จากบทความ	4.27	0.75	มาก
รวม	4.27	0.70	มาก

ตารางที่ 2 ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์จากเรื่องสั้น เรื่อง ขวากับดำ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์จากเรื่องสั้น เรื่อง ขวากับดำ		จำนวน 2 ชั่วโมง
สาระสำคัญ : การอ่านเชิงวิเคราะห์เรื่องสั้น เรื่อง ขวากับดำ เป็นการอ่านหนังสือประเภทบันเทิงคดีร้อยแก้วที่มีขนาดสั้น โดยอ่านอย่างละเอียดที่ต้องใช้กระบวนการคิดเพื่อพิจารณาไตร่ตรองด้วยความรอบคอบ แยกแยะองค์ประกอบของเรื่องที่อ่าน ข้อคิดเห็น ข้อเท็จจริง ให้เข้าใจเนื้อหาในเรื่องนั้น และประเมินคุณค่าของเรื่องที่อ่านได้อย่างเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้		
จุดประสงค์การเรียนรู้ 1. เข้าใจเรื่องที่อ่านจากเรื่องสั้น “ขวากับดำ” ได้ 2. สรุปสาระสำคัญจากการอ่านเรื่องสั้น “ขวากับดำ” ได้ 3. จำแนกข้อคิดเห็นและข้อเท็จจริงออกจากเรื่องสั้น “ขวากับดำ” ได้ 4. ประเมินคุณค่าจากการอ่านเรื่องสั้น “ขวากับดำ” ได้		
ขั้นตอน	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้
ขั้นที่ 1 Survey (S) สสำรวจเนื้อเรื่องและอ่านคร่าว ๆ	1. ครูและนักเรียนสนทนากันเกี่ยวกับการอ่านหนังสือ โดยตั้งคำถามให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและแสดงความคิดเห็น ดังนี้ 1.1 ถ้าโลกนี้ไม่มีหนังสือ นักเรียนคิดว่าจะเป็นอย่างไรร 1.2 ถ้าคนไม่อ่านหนังสือ นักเรียนคิดว่าจะเกิดอะไรขึ้น 2. ครูอธิบายเกี่ยวกับความสำคัญของการอ่านหนังสือ การเลือกหนังสือประเภทต่าง ๆ และการตั้งจุดมุ่งหมายในการอ่าน โดยให้นักเรียนช่วยกันเสนอจุดมุ่งหมายในการอ่าน และครูเขียนคำตอบสำคัญไว้บนกระดาน 3. ครูเสนอเรื่องสั้น เรื่อง “ขวากับดำ” และให้นักเรียนร่วมกันสนทนากับชื่อเรื่อง 4. ครูแจกเรื่องสั้น เรื่อง “ขวากับดำ” ตอนที่ 1 ให้นักเรียนทุกคนอ่านสำรวจอย่างรวดเร็วและกำหนดเวลาให้นักเรียนอ่านอย่างคร่าว ๆ โดยใช้เวลาประมาณ 2 นาที โดยให้นักเรียนตอบคำถามในแบบบันทึกการอ่านเรื่องสั้น SQP2RS ตอนที่ 1 Survey (S) ตามประเด็นดังนี้ 1) ชื่อเรื่อง 2) ชื่อผู้เขียน 3) ที่มาของเรื่อง 4) จุดมุ่งหมายของผู้เขียน	แบบบันทึกการอ่านเรื่องสั้น SQP2RS

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ขั้นตอน	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้
ขั้นที่ 2 Question (Q) ตั้งคำถาม จากเรื่องที่อ่าน ร่วมกับ Think	1. ครูเชิญชวนให้นักเรียนทุกคนร่วมกันตั้งคำถามจากเรื่องสั้นที่อ่านข้างต้น เป็นคำถามที่นักเรียนต้องการแสวงหาคำตอบคนละ 2 คำถาม โดยเขียนคำถามลงในกระดาษ Post it ที่ครูแจกให้ พร้อมนำไปแปะบนกระดานหน้าชั้นเรียน (โดยคำถามนี้เป็นคำถามที่คิดคนเดียว) 2. ครูอ่านคำถามและให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการพิจารณาคำถามทุกข้อ หากคำถามใดซ้ำให้ตัดทิ้ง พร้อมร่วมกันคัดเลือกคำถามที่ตรงประเด็นและมีความสมบูรณ์มากที่สุดจำนวน 5 ข้อ และเป็นคำถามที่พัฒนาความสามารถการอ่านเชิงวิเคราะห์ พร้อมเขียนบันทึกข้อคำถามลงในแบบบันทึกการอ่านเรื่องสั้น SQP2RS ตอนที่ 2 Question (Q)	กระดาษ Post it แบบบันทึกการอ่านเรื่องสั้น SQP2RS
ขั้นที่ 3 Predict (P) คาดคะเนคำตอบจากเรื่องที่อ่าน ร่วมกับ Pair	1. ครูให้นักเรียนจับคู่กับเพื่อน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กระตุ้นการคิดวิเคราะห์ และคาดเดาคำตอบข้อคำถามที่ร่วมกันตั้งไว้ โดยครูจะแทรกกิจกรรมหมุนวงล้อ สุ่มให้แต่ละกลุ่มพูดให้เพื่อนฟังในสิ่งที่ตนเองคาดเดา 2. ครูตั้งประเด็นให้นักเรียนพิจารณาร่วมกับคู่ของตนเองว่า “นักเรียนคิดว่าหญิงสาวในเรื่องจะทำอย่างไรในเหตุการณ์ต่อไป” เพื่อให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนกันคาดคะเนเหตุการณ์ต่อไป โดยใช้กระบวนการคิดร่วมกัน	สื่อหมุนวงล้อ
ขั้นที่ 4 Read (R1) อ่านเนื้อหาอย่างละเอียด	1. นักเรียนอ่านเรื่องสั้นอย่างละเอียดรอบคอบ โดยทำความเข้าใจและจับใจความสำคัญ 2. นักเรียนขีดเส้นใต้หรือบันทึกสาระสำคัญที่พบในเนื้อหาตามประเด็นคำถามที่ได้ร่วมกันตั้งไว้ในแบบบันทึกการอ่านเรื่องสั้น SQP2RS ตอนที่ 2 Question (Q) ระหว่างนั้นครูให้คำแนะนำช่วยเหลือนักเรียนตามกลุ่ม	แบบบันทึกการอ่านเรื่องสั้น SQP2RS
ขั้นที่ 5 Respond (R2) ตอบคำถามจากเรื่องที่อ่าน	1. นักเรียนระดมความคิดร่วมกันตามคำถามตามที่ตั้งไว้ในตอนที่ 2 Question (Q) ตามความเข้าใจของนักเรียน และบันทึกคำตอบลงในแบบบันทึกการอ่านเรื่องสั้น SQP2RS ตอนที่ Respond (R2)	แบบบันทึกการอ่านเรื่องสั้น SQP2RS
ขั้นที่ 6 Summarize (S) สรุปความรู้ร่วมกับ Share	1. นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปเนื้อหาทั้งหมดที่ได้จากการอ่านเรื่องสั้นลงในแบบบันทึกการอ่านเรื่องสั้น SQP2RS ตอนที่ 1 Survey (S) 2. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการสรุปความรู้ของตนเองหน้าชั้นเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน 3. ครูและนักเรียนอภิปรายสรุปคำตอบและการให้เหตุผลที่นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอ พร้อมกับข้อคิดที่ได้จากเรื่องที่อ่านเพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน 4. ครูมอบหมายให้นักเรียนทุกคนหาหนานที่มีข้อคิดน่าสนใจมาคนละ 1 เรื่อง เพื่อใช้เป็นสื่อเรียนในชั่วโมงถัดไป	แบบบันทึกการอ่านเรื่องสั้น SQP2RS

2. แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์

2.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการสร้างแบบทดสอบด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์

2.3 วิเคราะห์เนื้อหาและจุดประสงค์ที่มีสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับการอ่านเชิงวิเคราะห์ภาษาไทยและคัดเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้แก่ เรื่องสั้น นิทาน หนังสืออ่านนอกเวลา ข่าวและบทความ

2.4 สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ ให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ที่ต้องการวัดจำนวน 1 ชุด เป็นข้อสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบ แบบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ใช้จริงจำนวน 30 ข้อ

2.5 นำแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ และตารางวิเคราะห์ข้อสอบ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องถูกต้องของเนื้อหาและการใช้ภาษาเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

2.6 นำแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระและเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 1 คน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) (Wadeecharoen, Lertnaisat, and Teekasap, 2017) แล้วจึงคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปพบว่า แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง 0.60-1.00

2.7 นำแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ที่ได้รับการพิจารณาและปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนวัดหนองนาคำพิทยา จำนวน 20 คน

2.8 นำผลการตรวจให้คะแนนของแบบทดสอบไปวิเคราะห์คุณภาพหาค่าความยาก (p) โดยพิจารณาเกณฑ์ในการคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.20 – 0.80 จากการวิเคราะห์พบว่าแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ผ่านเกณฑ์มีค่าความยากตั้งแต่ 0.35 – 0.75 เป็นไปตามเกณฑ์ผู้วิจัยที่กำหนด

2.9 พิจารณาค่าอำนาจจำแนก (r) โดยพิจารณาเกณฑ์การคัดเลือกแบบทดสอบที่มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป จากการวิเคราะห์พบว่าแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ที่ผ่านเกณฑ์ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.47 – 0.72

2.10 พิจารณาค่าความเชื่อมั่นนำแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์จำนวน 30 ข้อ ที่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด นำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) (Koonkaew, 2022) พบว่าแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด

3.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ

3.2 กำหนดหัวข้อหรือประเด็นเนื้อหาที่ต้องการสอบถามความพึงพอใจ

3.3 ดำเนินการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 12 ข้อ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศในการเรียน ด้านประโยชน์ที่ได้รับ

3.4 นำแบบสอบถามความพึงพอใจเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของแบบประเมิน

3.5 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 1 คน เพื่อตรวจสอบหา

ดัชนีความ (IOC) โดยพิจารณาค่าดัชนีมีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป พบว่า แบบสอบถามความพึงพอใจของ นักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิค เพื่อนคู่คิด มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60–1.00 สามารถนำไปใช้ได้ทุกข้อ

3.6 นำแบบสอบถามความพึงพอใจนำไปใช้กับ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียน วัดหนองนาคำพิทยา อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร จำนวน 15 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล จากนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ ดังนี้

1. การเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้การจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังเรียน และเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยอธิบายรายละเอียดขั้นตอนและวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้แก่นักเรียนกลุ่มตัวอย่างและทดสอบก่อนเรียน (Pretest)

1.2 ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ตรวจให้คะแนนและบันทึกเก็บไว้เป็นคะแนนทดสอบก่อนเรียน

1.3 ผู้วิจัยดำเนินการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด จำนวน 5 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 10 ชั่วโมง

1.4 เมื่อจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้แล้ว ผู้วิจัยทดสอบหลังเรียน (Posttest) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน จากนั้นจึงนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70

2. การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด

2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด

2.2 นำผลการเก็บรวบรวมข้อมูล ตรวจให้คะแนน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน

2. การวิเคราะห์ความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้การจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กับเกณฑ์ร้อยละ 70 ใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วเทียบคะแนนหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด

การทดสอบ	n	$\bar{x}$	S.D.
ก่อนเรียน	15	13.07	3.13
หลังเรียน	15	23.20	2.54

จากตารางที่ 2 พบว่า การทดสอบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 13.07 คะแนน และ 23.20 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ พบว่า คะแนนสอบหลังการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ปรากฏผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดกับเกณฑ์ร้อยละ 70

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	คะแนนเกณฑ์ร้อยละ 70	$\bar{x}$	S.D.	% of Mean
หลังเรียน	15	30	21	23.20	2.20	77.33

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดกับเกณฑ์ร้อยละ 70 เท่ากับ 21 คะแนน ผลการทดสอบพบว่า คะแนนการทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 23.20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 77.33 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์กับคะแนนการทดสอบของนักเรียนหลังเรียน พบว่า คะแนน

การทดสอบหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 5 ผลความศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ที่	รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านการจัดการเรียนการสอน				
1.1	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาของบทเรียนมากยิ่งขึ้น	4.67	0.49	มากที่สุด
1.2	กระบวนการสอนทำให้นักเรียนสนใจและอยากเรียนรู้มากขึ้น	4.47	0.52	มาก

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1.3	กระบวนการสอนเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนฝึกตั้งคำถาม ค้นคว้าความรู้ และคำตอบด้วยตนเอง	4.63	0.62	มากที่สุด
1.4	กระบวนการสอนเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ	4.67	0.62	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยด้านการจัดการเรียนการสอน		4.63	0.52	มากที่สุด
2. ด้านบรรยากาศในการเรียน				
2.1	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	4.40	0.63	มาก
2.2	ครูสร้างบรรยากาศในการเรียน ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น ใฝ่เรียนรู้	4.67	0.49	มากที่สุด
2.3	บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนเกิดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ที่สูงขึ้น	4.47	0.74	มาก
2.4	ครูให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือได้อย่างทั่วถึง	4.33	0.49	มาก
ค่าเฉลี่ยด้านบรรยากาศในการเรียน		4.46	0.58	มาก
3. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ				
3.1	นักเรียนเข้าใจเนื้อหาสาระสำคัญของบทอ่านเรื่องต่างๆ ได้ดีขึ้น	4.67	0.49	มากที่สุด
3.2	นักเรียนได้พัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ที่สูงขึ้น	4.40	0.51	มาก
3.3	นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง	4.53	0.52	มากที่สุด
3.4	นักเรียนรู้ขั้นตอนการอ่านเชิงวิเคราะห์และนำไปใช้ได้ถูกต้อง	4.53	0.52	มากที่สุด
เฉลี่ยด้านประโยชน์ที่ได้รับ		4.53	0.51	มากที่สุด
รวมทั้งหมด		4.54	0.53	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$, S.D. = 0.53) โดยเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{x} = 4.63$, S.D. = 0.53) รองลงมาคือด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.51) สำหรับด้านที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ด้านบรรยากาศในการเรียน ($\bar{x} = 4.46$, S.D. = 0.58)

สรุปผลการวิจัย

1. ความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้

2. ความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยดังกล่าว สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ที่ใช้การจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

เนื่องจากนักเรียนได้รับการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์เป็นไปตามขั้นตอนการปฏิบัติของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดซึ่งเป็นวิธีการสอนอ่านที่ส่งเสริมให้ผู้อ่านพิจารณาไตร่ตรองข้อมูลที่อ่านด้วยความคิดอย่างเป็นระบบฝึกทักษะการวิเคราะห์ แยกแยะข้อคิดเห็นและข้อเท็จจริงออกจากข้อมูลที่มีได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Echevarria, & Vogt, 2008, pp. 71-73) สอดคล้องกับงานวิจัยของสิริพงษ์ กาละพงษ์ (Kalapong, 2019, pp. 13-15) กล่าวว่านักเรียนได้สำรวจงานเขียนก่อนเริ่มอ่านเพื่อให้เข้าใจพื้นฐานของเรื่องนั้น ๆ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันโดยจะช่วยฝึกทักษะการคิด แก้ปัญหา ยอมรับมุมมองความแตกต่างและรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน อีกทั้งแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมีความเหมาะสมแก่การจัดการเรียนรู้เนื่องจากเมื่อตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน โดยภาพรวมทั้ง 5 แผนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.27$, S.D. = 0.70) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด จำนวน 5 เรื่อง โดยผู้วิจัยกำหนดมาตรฐานวัตถุประสงค์ ความเหมาะสมของเนื้อหาและมีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความแตกต่างของนักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับสมาชิกภายในกลุ่มได้อย่างอิสระ (Chitchayavanich, 2019, pp. 173-174) ตลอดจนส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ศักยภาพของตนเองที่มีอย่างเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ สฤจรัตน์ เจริญอินทร์พรหม (Chanraninprom, 2018) ได้ศึกษาผลการพัฒนาความสามารถการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัย ธนวิทย์ กวินธนเจริญ (Kawinthanacharoen, 2020) ได้ศึกษาผลการพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้ SQP2RS พบว่านักเรียนมีความสามารถในการอ่านวิจารณ์งานสูงกว่า

ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสามารถในการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับดี ความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัย ษัณพร อุดคำมี (Oodcommee, 2022) ได้ศึกษาผลการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) ร่วมกับแนวคิดการใช้คำถามสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัย ปฏิญญา โกมลภิติสกุล (Komonkitisakul, 2022) ได้ศึกษาผลการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้ OK5R ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดพบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

2. การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด เปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า คะแนนหลังการทดสอบของนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 23.20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 77.33 และเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 กับคะแนนทดสอบหลังเรียนของนักเรียนพบว่า คะแนนหลังการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดเพื่อใช้ในการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่เป็นระบบ มีขั้นตอนชัดเจน รู้จักการตั้งคำถาม หาคำตอบจากบทอ่านได้อย่างละเอียด อีกทั้งยังฝึกฝนให้นักเรียนได้รู้จักการคิด มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น เกิดการทำงานเป็นกลุ่มและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น (Echevarria, & Vogt, 2008, p. 63) โดยมีทั้งหมด 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 สำรวจเนื้อเรื่องและอ่านอย่างคร่าว ๆ (Survey) ขั้นที่ 2 ตั้งคำถามจากเรื่องที่อ่าน (Question) ร่วมกับขั้น Think นักเรียนและครูร่วมกันตั้งคำถามเรื่องที่อ่านให้ครอบคลุมเนื้อหาที่อ่าน เปิดโอกาสให้นักเรียนตั้งคำถามได้อย่างอิสระ ขั้นที่ 3 คาดคะเนคำตอบจากเรื่องที่อ่าน (Predict) ร่วมกับ

ชั้น Pair นักเรียนจับคู่พร้อมแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นซึ่งกันและกันเพื่อหาคำตอบจากเรื่องที่อ่าน ขั้นที่ 4 อ่านเนื้อหาของเรื่องอย่างละเอียด (Read) เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการอ่านมาสนับสนุนข้อคำถามที่ตั้งไว้ในขั้นที่ 2 ขั้นที่ 5 ตอบสนองหรือตอบคำถามจากเรื่องที่อ่าน (Respond) ในทุกข้อที่ตั้งไว้ในขั้นที่ 2 โดยนำข้อมูลความรู้ที่ได้จากการอ่านในขั้นที่ 4 มาสนับสนุนคำตอบ ขั้นที่ 6 สรุป (Summarize) สรุปความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการอ่านร่วมกับชั้น Share นำเสนอเนื้อหาที่ได้จากการสรุปความรู้ความคิดในคู่ของตนหน้าชั้นเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนความเห็นซึ่งกันและกัน (Kawinthanacharoen, 2020, p. 56) ส่งผลให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ ชำนาญในเนื้อหาและมีคะแนนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 สอดคล้องกับงานวิจัย สกฤตรัตน์ เจริญอินทร์พรหม (Chanraninprom, 2018) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี SQP2RS ร่วมกับแผนผังความคิดเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.25 สูงกว่าก่อนเรียนโดยมีค่าเท่ากับ 11.80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกทั้งงานวิจัยของ เอกพงษ์ ใจสมหวัง (Jaisomwang, 2022) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้กลวิธี SQP2RS ร่วมกับการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ (CORI) สำหรับพัฒนาการอ่าน พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย สายชล โชติธนาภิก (Chottanakit, 2018) ได้ศึกษาผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านจับใจความภาษาไทยโดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลการอ่านจับใจความหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เจตคติอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ราตรี พรหมบุตร (Prombud, 2021) ได้ศึกษาผลการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับการใช้คำถามพบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ ผู้วิจัยจัดทำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ มีทั้งหมด 3 ด้าน ซึ่งประกอบด้วยด้านการจัดการเรียนการสอนด้านบรรยากาศในการเรียนและด้านประโยชน์ที่ได้รับ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.53) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่นักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุดคือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.63, S.D. = 0.52) ด้านที่นักเรียนมีความพึงพอใจรองลงมาคือด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{X}$ = 4.53, S.D. = 0.51) ด้านที่นักเรียนมีความพึงพอใจน้อยที่สุดคือ ด้านบรรยากาศในการเรียน ($\bar{X}$ = 4.46, S.D. = 0.58) เนื่องจากการจัดการเรียนการสอน SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้พิจารณาไตร่ตรองข้อมูลที่อ่านอย่างถูกต้องเหมาะสมด้วยความคิดอย่างระบบฝึกทักษะการวิเคราะห์ แยกแยะข้อคิดเห็นและข้อเท็จจริงออกจากข้อมูลที่มีได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนกล้าคิดกล้าแสดงออกทางความคิดเห็น รู้จักรับฟังความคิดเห็นต่างและความคิดเห็นของผู้อื่น (Puangsuk, 2015, p. 42) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนวิทย์ กวินธนเจริญ (Kawinthanacharoen, 2020) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการทำงานเป็นทีมโดยใช้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามกลวิธี SQP2RS สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกลวิธี SQP2RS โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูต้องมีความรู้ ความเข้าใจ โดยปฏิบัติตามลำดับขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดอย่างละเอียดเพื่อให้ นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์เป็นไปตามวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพต่อนักเรียนสูงสุด

2. ครูควรคัดเลือกเนื้อหา เรื่องราวของบทอ่านที่เหมาะสมกับช่วงวัย เท่าทันต่อเหตุการณ์ และสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนเพื่อทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างอิสระ ไม่ปิดกั้น ตัดสิน ทศนะของนักเรียนว่าถูกหรือผิด แต่จะต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงเหตุผล ได้แย้ง พร้อมให้คำแนะนำและแนวทางที่เหมาะสม เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด และนำมาทดลองในระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์

2. ควรศึกษาตัวแปรอื่นโดยใช้การจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดเพื่อพัฒนาความสามารถของนักเรียนในด้านอื่น เช่น การอ่านเพื่อประเมินค่า การอ่านจับใจความ เป็นต้น

3. ควรมีการนำการจัดการเรียนรู้ SQP2RS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดไปใช้พัฒนานักเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในสาระอื่น เช่น หลักการใช้ภาษาไทย และวรรณกรรมและวรรณคดีไทย เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- Chanraninprom, S. (2018). *The development of the analytical reading ability of Matthayomsuksa 2 student using SQP2RS strategy with mind mapping*. (Master's thesis, Teaching Thai Language, Silpakorn University). [In Thai]
- Chitchayavanich, K. (2019). *Learning management*. Bangkok: Chulalongkorn University. [In Thai]
- Chottanakit, S. (2018). *Development of Thai reading comprehension activity package using SQ4R reading method together with think pair share for Mathayomsuksa 1 students*. (Master's thesis, Curriculum and Instruction, Burapha University). [In Thai]
- Echevarria, J. & Vogt, M. (2008). *99 Ideas and activities for teaching English learners with the SIOP model*. Boston: Allyn and Bacon.
- Echevarria, J., Vogt, M., & Short, D.J. (2010). *Making content comprehensible for secondary English learners: The SIOP model*. Boston: Allyn and Bacon.
- Evaluation Affair of Watnongnadampittaya School. (2021). *The report result of reading and writing ability screenings of grade 1 – 6 students from Bannamrin School*. Phichit: Watnongnadampittaya School. [In Thai]
- Fauziyati, D., & W. Istianah. (2013). *The effect of using think-pair-share technique on the eight grade students' reading comprehension achievement at SMPN 3 Bangsalsari Jember*. (Master's thesis, Department of Education, University of Jember).
- Hamdan, R. K. A. (2017). The effect of (Think-Pair-Share) strategy on the achievement of third grade student in Sciences in the Educational District of Irbid. *Journal of Education and Practice*, 8(9), 88–95. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1139082.pdf>
- Jaisomwang, E. (2022). *A study of critical reading achievement for Mathayomsuksa 5 students using concept-oriented reading instruction and SQP2RS strategy*. (Master's thesis, Teaching Thai Language, Silpakorn University). [In Thai]

- Kalapong, S. (2019). *The effect of using SQP2RS strategy as reading activity for develop the ability of critical reading in grade 10 students*. (Master's Independent Study, Thai Language, Srinakarinwirot University). [In Thai]
- Komonkitisakul, P. (2022). *The development of reading comprehension abilities of Mathayomsuksa 2 students with OK5R learning management in conjunction with the think-pair-share technique*. (Master's Independent Study, Thai Language, Naresuan University). [In Thai]
- Kawinthanacharoen, T. (2020). *The development of critical reading ability and teamwork of Matthayomsuksa 4 student by organizing learning activities using AQP2RS strategy*. (Master's thesis, Curriculum and Instruction, Silpakorn University). [In Thai]
- Koonkaew, A. (2022). *New approaches to test measurement and evaluation*. Phetchabun: Phetchabun Rajabhat University. [In Thai]
- Lyman, F. (1987). *Think-pair-share: An ending teaching technique*. United States of American: MAA-CIE Cooperative News.
- Ministry of Education. (2007). *Thai language teaching and learning for thinking development*. Bangkok: Thai Language Institute Department of Academics and Educational Standards, Office of the Basic Education Commission. [In Thai]
- Ministry of Education. (2018). *Education in Thailand 2018*. Retrieved form http://pmnk.kkzone1.go.th/data/news/3/24-02-2019-17-34-35_1344028011.pdf [In Thai]
- Oodcommee, T. (2022). *Developing reading comprehension skill using peer learning management (Think-pair-share) together with the idea of using questions for grade 2 student*. (Master's Independent Study, Thai Language, Naresuan University). [In Thai]
- Puangasuk, T. (2015). *Comparison of the ability to read on instruction entitled spelling of word ending do not follow the rules for Grade 2 by computer-assisted of think-pair-share with normal teaching method*. Buriram: Rajabhat University Buriram. [In Thai]
- Prombud, R. (2021). *The development of reading comprehension ability for grade 7 students by using think-pair-share techniques and questions*. (Master's thesis, Curriculum and Instruction, Silpakorn University). [In Thai]
- Thongniam, S. (2017). *Thai language for communication*. Bangkok: Se-Education.
- Wadeecharoen, W., Lertnaisat, R., and Teekasap, S. (2017). *Research methodology: Concept to practice*. Bangkok: SE Education Public Company Limited. [In Thai]

จริยธรรมการตีพิมพ์บทความเพื่อเผยแพร่ในวารสารพิษเนศวรสาร

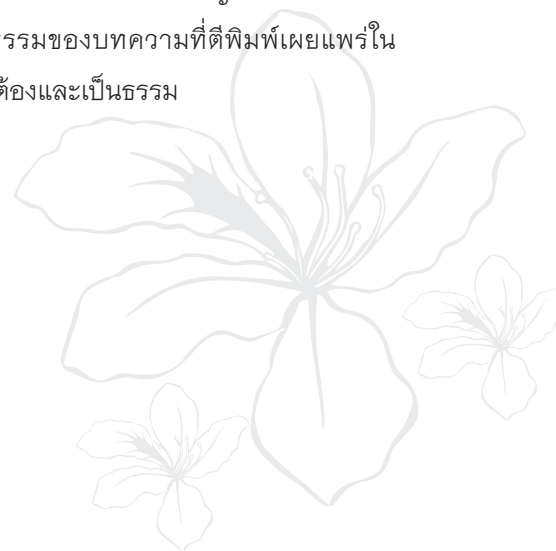
บทบาหน้าที่ของผู้นิพนธ์

1. เขียนบทความให้มีความสมบูรณ์ ถูกต้องและเป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้ในวารสาร
2. รับรองว่าผลงานที่ส่งมานั้นเป็นผลงานใหม่ที่ไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน หรืออยู่ในระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น (ไม่ว่าจะเป็นภาษาใด ๆ)
3. หากมีการนำผลงานของผู้อื่นมาใช้ในผลงานของตนเอง ผู้นิพนธ์ต้องอ้างอิงผลงานดังกล่าวรวมทั้งต้องระบุไว้ในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความให้ถูกต้อง
4. บทความที่เกี่ยวกับการวิจัยในมนุษย์ควรผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน (ถ้ามี) โดยผู้นิพนธ์ต้องแนบหลักฐานการรับรองจากคณะกรรมการฯ มาพร้อมบทความที่ส่งให้กับกองบรรณาธิการ
5. ต้องรับรองว่าข้อมูลทั้งหมดในบทความไม่มีการละเมิดลิขสิทธิ์หรือทรัพย์สินทางปัญญา
6. ผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการถือเป็นกรรมสิทธิ์ของวารสาร ห้ามผู้นิพนธ์นำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ ยกเว้นจะได้รับอนุญาตจากกองบรรณาธิการวารสาร

บทบาหน้าที่ของบรรณาธิการ

1. จัดหากองบรรณาธิการที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่กำหนดตามนโยบายของวารสาร รวมทั้งเปิดเผยชื่อและสังกัดที่ถูกต้องของกองบรรณาธิการในเว็บไซต์ของวารสาร
2. ให้ข้อมูลการติดต่อที่ถูกต้องของวารสารในเว็บไซต์ของวารสาร
3. ให้ข้อมูลแก่ผู้นิพนธ์บทความและผู้ประเมินบทความเกี่ยวกับขั้นตอนการส่งบทความ และค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายใด ๆ ที่จำเป็นสำหรับผู้นิพนธ์บทความอย่างชัดเจน

4. คัดเลือก กลั่นกรอง และพิจารณาคุณภาพของบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร โดยพิจารณาจากความสอดคล้องของเนื้อหากับวัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร
5. ไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้นิพนธ์บทความและผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่น ๆ ในทุกกรณี
6. ตีพิมพ์เผยแพร่บทความที่ผ่านกระบวนการประเมินจากผู้ประเมินบทความแล้วเท่านั้น
7. ตรวจสอบและปฏิเสธการตีพิมพ์บทความที่เคยเผยแพร่ที่อื่นมาแล้ว
8. ไม่ปฏิเสธการตีพิมพ์บทความโดยใช้เหตุผลและความรู้สึกส่วนตัว
9. ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์บทความ ผู้ประเมินบทความและกองบรรณาธิการ
10. ตรวจสอบการคัดลอกผลงานทางวิชาการของผู้อื่นในบทความอย่างเคร่งครัด หากพบการคัดลอกผลงานดังกล่าวจะต้องหยุดกระบวนการประเมินบทความและติดต่อผู้นิพนธ์บทความหลักเพื่อขอคำชี้แจง
11. ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร รวมทั้งชี้แจงการแก้ไขและการถอนบทความเมื่อจำเป็น
12. ตรวจสอบบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ต้องไม่ละเมิดกฎหมายและทรัพย์สินทางปัญญา
13. ตรวจสอบขั้นตอนการประเมินบทความของวารสารให้เป็นความลับ มีความเป็นธรรม ปราศจากอคติ และตรงตามเวลาที่กำหนด
14. ดำเนินการออกวารสารให้ตรงตามเวลาที่กำหนด
15. ต้องจัดการและแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดการละเมิดทางจริยธรรมของบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอย่างถูกต้องและเป็นธรรม

บทบาทหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ

1. ต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความแก่บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องในระหว่างการประเมินบทความ

2. ปฏิเสธการประเมินบทความนั้น ๆ เมื่อพิจารณาว่าผู้ประเมินอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์บทความ เช่น เป็นผู้ร่วมโครงการ หรือเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ หรือเหตุผลอื่น ๆ ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อเสนอแนะได้อย่างอิสระภายหลังจากได้รับบทความจากกองบรรณาธิการ

3. ประเมินบทความในสาขาวิชาที่มีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญด้านเนื้อหาในบทความ คุณภาพของการวิเคราะห์ข้อมูลและความเข้มข้นของผลงาน

4. ประเมินบทความบนพื้นฐานความเป็นจริงตามหลักวิชาการ เป็นกลาง ไม่มีอคติและตรงตามเวลาที่กำหนด

5. หากมีข้อสงสัยว่าข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความมีความเหมือนหรือซ้ำซ้อนกับผลงานอื่น ๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที

คำแนะนำในการส่งบทความ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารพิษเนศวร์สาร

พิษเนศวร์สาร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีกำหนดออกเผยแพร่เป็นราย 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ) คือ ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน) และ ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม) วัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการในสาขาวิชาต่าง ๆ ได้แก่ สาขาภาษาและภาษาศาสตร์ วรรณกรรมและทฤษฎีวรรณกรรม รวมถึงการพัฒนาสังคม

ผลงานทางวิชาการที่ลงพิมพ์ใน “พิษเนศวร์สาร” วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ แยกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. บทความวิจัย (Research Article) เป็นการนำเสนอผลการวิจัยที่ผู้เขียนได้ดำเนินการด้วยตนเอง

2. บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นการนำเสนอสาระซึ่งผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ อย่างลุ่มลึกจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ จากทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัย โดยมีทัศนะหรือข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ และมีการอ้างอิงอย่างชัดเจน

ผลงานที่จะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารต้องไม่เคยถูกนำไปพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน เพื่อให้การตีพิมพ์วารสารพิษเนศวร์สารเป็นไปตามมาตรฐานและมีรูปแบบเดียวกันกองบรรณาธิการจึงมีคำแนะนำในการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารดังนี้

การเตรียมต้นฉบับ

1. ต้นฉบับภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ องค์ประกอบต่าง ๆ ของบทความวิจัยหรือบทความวิชาการให้ทำตามคำแนะนำการเตรียมต้นฉบับนี้ บทความส่วนที่เป็นภาษาอังกฤษ ควรให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษตรวจสอบความถูกต้องด้านการใช้ภาษาก่อน

2. การพิมพ์ ให้จัดพิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word โดยจัดหน้ากระดาษ ขนาด A4 (8.5 x 11 นิ้ว) ตั้งค่าน้ำหนักกระดาษสำหรับการพิมพ์ห่างจากขอบบนกระดาษ 1 นิ้ว (1.25 นิ้ว เฉพาะหน้าแรก) ขอบล่าง 0.8 นิ้ว ขอบซ้าย 1.25 นิ้ว ขอบขวา 0.8 นิ้ว จัดสองคอลัมน์ (ยกเว้นบทความย่อภาษาไทย บทความย่อภาษาอังกฤษ และเอกสารอ้างอิง ให้จัดหนึ่งคอลัมน์) ความกว้างคอลัมน์ 2.98 นิ้ว

ระยะห่างระหว่างคอลัมน์ 0.25 นิ้ว ใส่หมายเลขหน้ากำกับอยู่ด้านบนขวาทุกหน้า

3. รูปแบบตัวอักษรภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใช้ตัวอักษรแบบ TH Niramit AS ขนาดตัวอักษรทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษใช้ขนาดเดียวกัน ดังนี้ ชื่อเรื่องใช้ตัวอักษรขนาด 18 pt. ตัวหนา ชื่อผู้พิมพ์บทความใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt. ตัวปกติ ชื่อหน่วยงานที่สังกัดและตำแหน่งทางวิชาการของผู้พิมพ์บทความ (ถ้ามี) ใช้ตัวอักษรขนาด 12 pt. หัวข้อหลักใช้ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวหนา หัวข้อรองใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt. ตัวหนา เนื้อหาทุกส่วนใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt. ตัวปกติ

4. จำนวนหน้า ไม่ควรเกิน 15 หน้า รวมตาราง รูปภาพ และเอกสารอ้างอิง

5. ตาราง รูปภาพ ภาพลายเส้น แผนภูมิ และกราฟ หากมีขนาดเล็กให้แทรกไว้ในเนื้อหาที่จัดเป็น 2 คอลัมน์ หากมีขนาดใหญ่ให้จัดเป็น 1 คอลัมน์ โดยให้ผู้พิมพ์บทความคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็นเท่านั้น เรียงลำดับให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง ชื่อตารางให้อยู่ด้านบนของตาราง ส่วนชื่อรูปภาพ แผนภูมิ และกราฟ ให้อยู่ด้านล่าง พร้อมทั้งคำอธิบายสั้น ๆ ที่สื่อความหมายได้สาระครบถ้วน

6. การส่งต้นฉบับ ให้ส่งบทความต้นฉบับในรูปแบบไฟล์เวิร์ด (Microsoft word) ผ่านระบบจัดการวารสารอิเล็กทรอนิกส์ (ThaiJo) ที่ Website: <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/pikanasan> พร้อมทั้งส่งแบบนำส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ หนังสือรับรองก่อนการตีพิมพ์ตามที่วารสารกำหนดและหลักฐานการโอนค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์ทางอีเมล phikanatesan@gmail.com และส่งแบบนำส่งบทความเพื่อตีพิมพ์และหนังสือรับรองก่อนการตีพิมพ์ฉบับจริงทางไปรษณีย์

ประเภทของบทความ

1. บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่เขียนขึ้นจากงานศึกษาเชิงประจักษ์ (Empirical Study) หรือที่เรียกว่า งานวิจัย สาระของบทความสะท้อนให้เห็นขั้นตอนการดำเนินการศึกษา การนำเสนอ

ผลการวิจัยอาจเป็นผลงานวิจัยบางส่วนหรือผลงานวิจัยที่เสร็จสมบูรณ์แล้ว

2. บทความวิชาการ (Academic Article)

เป็นบทความที่ผู้เขียนได้เรียบเรียงโดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร งานแปล และผลงานจากประสบการณ์ของผู้เขียนหรือถ่ายทอดจากผู้อื่นมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้ องค์ความรู้ การเสนอความคิดเห็นที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ทางวิชาการของสาขาต่าง ๆ

ส่วนประกอบของบทความ

1. **ชื่อเรื่อง (Title)** ควรสั้น กระชับ และตรงกับเนื้อเรื่อง ให้ขึ้นต้นชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษ โดยภาษาอังกฤษใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ

2. **ชื่อผู้นิพนธ์บทความ (Authors and Co-authors)** ใช้ชื่อและนามสกุลเต็มทั้งชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สำหรับภาษาอังกฤษใช้อักษรตัวพิมพ์ใหญ่เฉพาะอักษรตัวแรกของชื่อตัวและนามสกุลไม่ระบุคำนำหน้าและตำแหน่งทางวิชาการไว้กึ่งกลางหน้ากระดาษต่อจาก ชื่อเรื่อง หากเป็นนักศึกษาให้ใส่ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เป็นผู้นิพนธ์ร่วม ถ้ามีผู้นิพนธ์หลายคนให้ใช้หมายเลข ¹ หรือ ² กำกับไว้ท้ายชื่อตามจำนวนผู้นิพนธ์

3. **สังกัดผู้นิพนธ์บทความ (Affiliation)** ใส่ชื่อหน่วยงานที่สังกัดทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเรียงลำดับตั้งแต่หน่วยงานระดับต้นไปจนถึงหน่วยงานหลักต่อจากชื่อผู้นิพนธ์บทความ และใส่สถานะของผู้นิพนธ์โดยระบุตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) ที่เชิงบรรทัดของหน้าแรก กรณีเป็นนักศึกษาให้ระบุระดับการศึกษาชื่อหลักสูตร สาขาวิชา และสถาบันการศึกษา

4. **บทคัดย่อ (Abstract)** บทคัดย่อภาษาไทย ความยาวไม่เกิน 500 คำ และภาษาอังกฤษ ความยาวไม่เกิน 500 คำ จัดเป็น 1 คอลัมน์ โดยให้ลำดับบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อนตามด้วยบทคัดย่อภาษาอังกฤษ

5. **คำสำคัญ (Keywords)** ให้เขียนทั้งคำสำคัญภาษาไทยและภาษาอังกฤษ แต่ละชุดไม่เกิน 5 คำ โดยให้ระบุไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา

6. เนื้อหาในบทความ (Main Texts)

6.1 บทความวิจัย ประกอบด้วย

6.1.1 บทนำ (Introduction) นำเสนอ

ภูมิหลังความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย รวมทั้งเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเหตุผลของการทำวิจัย

6.1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(Objectives) นำเสนอจุดมุ่งหมายที่ต้องการศึกษา ค้นคว้า แสวงหาคำตอบในการวิจัย

6.1.3 สมมุติฐานการวิจัย (Hypothesis)

(ถ้ามี) เป็นการนำเสนอคำตอบที่คาดการณ์ไว้ล่วงหน้าอย่างสมเหตุสมผลต่อปัญหาที่ศึกษา ระบุความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา

6.1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

(Conceptual Framework) นำเสนอแนวคิด ทฤษฎี ตัวแปรที่ต้องการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในลักษณะของแผนภาพ

6.1.5 วิธีดำเนินการวิจัย (Research

Methodology) นำเสนอแบบแผนการวิจัย เช่น การสำรวจ ศึกษาเอกสาร การทดลอง เป็นต้น

6.1.6 ประชากร (Population) นำเสนอ

คุณลักษณะและจำนวนให้ครอบคลุมตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6.1.7 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) นำเสนอ

หลักเกณฑ์การกำหนด จำนวนตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่าง

6.1.8 เครื่องมือการวิจัย (Research

Instrument) นำเสนอชนิดของเครื่องมือ วิธีการสร้าง การทดลองใช้ (Try Out) และการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัย

6.1.9 การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data

Collection) นำเสนอวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และระยะเวลาการรวบรวมข้อมูล

6.1.10 การวิเคราะห์ข้อมูล (Data

Analysis) นำเสนอวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1.11 ผลการวิจัย (Results) นำเสนอ

รายงานผลการวิจัยจากการวิเคราะห์หรือสังเคราะห์ในการวิจัยอย่างชัดเจนและตรงประเด็น โดยยึด

แนวทางตามวัตถุประสงค์การวิจัย ควรอธิบายผลการวิจัยด้วยคำบรรยายเป็นหลัก ถ้ามีตัวแปรที่ศึกษาหรือตัวเลขมากให้นำเสนอเป็นรูปภาพตาราง แผนภูมิ และกราฟแทรกในเนื้อหาพร้อมอธิบายผลการวิจัยให้ได้สาระครบถ้วนอย่างสั้น ๆ กระชับ

6.1.12 สรุปผลการวิจัย (Conclusion)

เป็นการสรุปเฉพาะประเด็นสำคัญที่เกิดจากการทำวิจัย

6.1.13 การอภิปรายผลการวิจัย

(Discussion) เป็นการนำเสนอความเห็นว่าการวิจัยสอดคล้องหรือแตกต่างจากวัตถุประสงค์ สมมติฐาน การวิจัยที่ตั้งไว้อย่างไร เป็นเพราะเหตุผลใด มีหลักฐานทางทฤษฎีหรือผลงานวิจัยอะไรที่มาสสนับสนุน

6.1.14 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัย

ไปใช้ (Suggestion) นำเสนอให้เห็นว่าสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์อะไรได้บ้าง ตลอดจนข้อเสนอแนะให้ผู้ที่จะทำวิจัยครั้งต่อไปในลักษณะเดียวกัน ทราบว่าควรจะศึกษาในประเด็นปัญหาหรือ ตัวแปรอะไร จึงจะทำให้ได้ผลการวิจัยหรือข้อสรุปที่สมบูรณ์

6.2 บทความวิชาการ (Academic Article) :

ประกอบด้วย

6.2.1 บทนำ (Introduction) กล่าวถึง

ความน่าสนใจของเรื่องที่น่าสนใจก่อนเข้าสู่เนื้อเรื่อง

6.2.2 เนื้อเรื่อง (Body) นำเสนอให้เห็นถึง

ปรากฏการณ์หรือองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นในวงวิชาการที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน แสดงให้เห็นความเชื่อมโยงของเหตุที่นำไปสู่ผล (Causal Relationship) การอ้างอิงข้อมูลต่าง ๆ และเหตุผลที่พิสูจน์ได้ทางวิชาการ ซึ่งได้จากการศึกษาค้นคว้าและจากประสบการณ์ของผู้นิพนธ์บทความ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้อ่าน

6.2.3 สรุป (Conclusion) สรุปประเด็น

สำคัญ ๆ จากเนื้อเรื่องให้สั้น กระชับได้เนื้อหาสาระครบถ้วนของบทความ บอกผลลัพท์ว่าสิ่งที่กล่าวมามีความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป

7. เอกสารอ้างอิง (Reference) ให้ระบุเฉพาะ

เอกสารที่ผู้นิพนธ์บทความได้นำมาอ้างอิงในบทความอย่างครบถ้วน

การอ้างอิงเอกสาร

เอกสารที่นำมาใช้อ้างอิงไม่ควรเกิน 10 ปี และให้แปลเอกสารอ้างอิงภาษาไทยและภาษาอื่น ๆ ให้เป็นภาษาอังกฤษ โดยอ้างอิงระบบ APA (American Psychological Association Citation Style) โดยแยกเป็น

1. การอ้างอิงในเนื้อความ (In-text Citations)

เป็นการระบุแหล่งที่มาของข้อมูลในเนื้อความ ใช้วิธีการอ้างอิงแบบนาม-ปี (Author-date in text Citation) โดยระบุชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ ต่อท้ายข้อความที่ต้องการอ้างอิง เช่น (Treesopanakorn, 2019) แต่ถ้าชื่อผู้แต่งที่อ้างอิงเป็นส่วนหนึ่งของบทความให้เขียนชื่อผู้แต่งเป็นภาษาไทยไว้หน้าท่อนแล้วเขียนนามสกุลผู้แต่งและปีที่พิมพ์ต่อจากชื่อผู้เขียน เช่น ขจร ตรีโสภณากร (Treesopanakorn, 2019) รูปแบบการอ้างอิง มีดังนี้

1.1 การอ้างอิงบุคคล

ตัวอย่างการอ้างอิง

ผู้แต่ง 1-2 คน

กรณีชื่อผู้แต่งเป็นส่วนหนึ่งของบทความ

...สมเจตน์ ภูศรี และขจร ตรีโสภณากร (Phoosri and Treesopanakorn, 2018)

...Smith (2019)

กรณีชื่อผู้แต่งไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของบทความ

(Phoosri and Treesopanakorn, 2018)

(Smith, 2019)

ผู้แต่ง 3 – 5 คน

กรณีชื่อผู้แต่งเป็นส่วนหนึ่งของบทความ

ขจร ตรีโสภณากร, พรเทพ ลีทองอิน, และ มงคลชัย บุญแก้ว (Treesopanakorn, Leethong-in, and Boonkaew, 2018)

กรณีชื่อผู้แต่งไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของบทความ

(Peterson, Smith, & Clare, 2019)

หากเป็นการอ้างผลงานเดิมในครั้งที่สอง ให้ใช้ชื่อสกุลของผู้แต่งคนแรก และคำว่า “และคนอื่น ๆ” หรือ “et al.” แล้วตามด้วยปีที่พิมพ์

พรเทพ ลีทองอิน และคนอื่น ๆ (Leethong-in et al., 2019)

(Peterson et al., 2019)

ผู้แต่ง 6 คน ขึ้นไป

ขจร ตรีโสมณการ และคนอื่น ๆ (Treesopanakorn et al., 2019)

(Treesopanakorn et al., 2019)

การอ้างอิงผลงานหลายชิ้น ให้เรียงตามตัวอักษรของชื่อสกุลผู้แต่ง คั่นระหว่างด้วยเครื่องหมาย ; (Johnson, 2019; Ortega, 2018; Peterson, 2019)

1.2 การอ้างอิงนิติบุคคล หน่วยงาน องค์กร
ที่ทำเอกสารให้ระบุชื่อหน่วยงานตามที่ปรากฏ

ตัวอย่างการอ้างอิง

(Chiang Mai Rajabhat University, 2019)

2. เอกสารอ้างอิง (References)

เป็นการอ้างอิงส่วนท้ายบทความ โดยรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้พิมพ์ได้ใช้อ้างอิงในเนื้อความพร้อมจัดเรียงรายการเอกสารตามลำดับตัวอักษรของชื่อผู้แต่ง แปลรายการอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษทุกรายการ โดยให้ระบุภาษาต้นฉบับของเอกสารอ้างอิงไว้ท้ายรายการอ้างอิงนั้น ๆ เช่น [In Thai] [In Chinese] มีรายละเอียดดังนี้

หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

Treesopanakorn, K. (2560). *Handball*. (2nd ed.). Chiang Mai: Chiang Mai Rajabhat University. [In Thai]

Buchanan, D. A. & Huczynski, A. A. (2019). *Organizational behaviour*. (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.

วารสารและนิตยสาร

ชื่อผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่ (ฉบับที่), เลขหน้า-หน้า.

ตัวอย่าง

Sakulsriprasert, S. (2022). The psychometric properties of teacher attributions testing. *Journal of graduate research*, 13(2), 103-116. [In Thai]

Ryve, A. & Hemmi, K. (2019). Educational policy to improve mathematics instruction at scale: Conceptualizing contextual factors. *Educational Studies in Mathematics*, 102(3), 379-394.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่เผยแพร่สารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต). ชื่อเรื่อง/ชื่อบทความ. สืบค้นจาก <http://www.....>

ตัวอย่าง

Phonvichai, T. (2016). *Aec go on*. Retrieved from <http://www.thairath.co.th/content/613039> [In Thai]

Lawson, H. A. (2019). *Social determinants of the physical education system*. Retrieved from <http://www.radpsynet.org/docs/wollman-attitude.html>

รายงานการประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ใน ชื่อเอกสารรวมเรื่อง รายงานการประชุม (หน้า-หน้า), วัน เดือน ปี สถานที่จัด. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

Pinsuwan, S. & Keawnopparat, S. (2006). *Experimental and computational studies of epithelial transport of mefenamic acid ester prodrugs*. In *The Thailand Research Fund (Ed.), RGJ-Ph.D. Congress VII* (pp. 88-95), April 20-22, 2006. Jomtien Palm Beach Resort Pattaya Chon Buri. Thailand: The Thailand Research Fund.

วิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ชื่อผู้พิมพ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. (ระดับปริญญาของวิทยานิพนธ์, สาขาวิชา สถาบันการศึกษา).

ตัวอย่าง

katang, K. (2018). *The management of learning resources to support the philosophy of the sufficiency economy, Ban Mae Daet Noi School, Galyani Vadhana district, Chiang Mai province*. (Master thesis, Education and Administration, Graduate School, Chaing mai Rajabhatuniversity). [In Thai]

ตัวอย่างการพิมพ์ตาราง แผนภาพ และภาพ (ให้ใช้ 1 คอลัมน์)

1. การพิมพ์ตาราง (Table)

1.1 ตัวอย่างตารางภาษาไทย

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความก้าวหน้าของผลสัมฤทธิ์ระหว่างคะแนนก่อนและหลังการจัดกิจกรรม

คนที่	คะแนน (ก่อนเรียน)	คะแนน (หลังเรียน)	คะแนน (ความก้าวหน้า)	ร้อยละของความก้าวหน้า
1	7	10	3	30
2	6	9	3	30
3	4	8	4	40
4	6	9	3	30
5	7	10	3	30
รวม	30	46	16	160
เฉลี่ย	6.00	9.20	3.20	32.00

1.2 ตัวอย่างตารางภาษาอังกฤษ

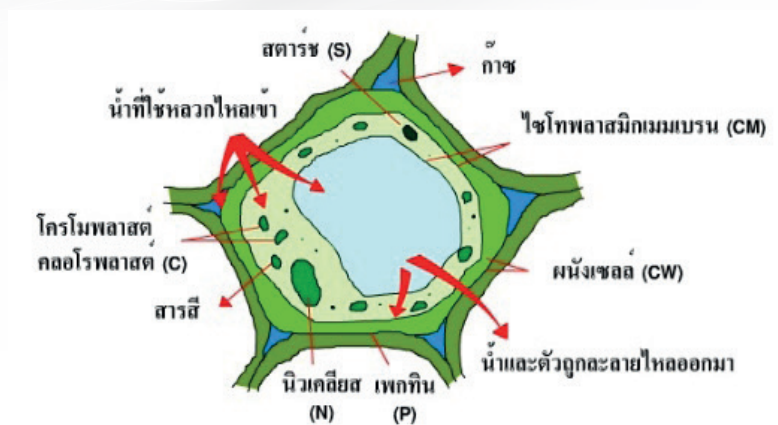
Table 1 Chang in the Employment Rates of Young Black Men, by Age and Educational Status, 1992 – 2000

Age and Educational Status	Employment rate		Absolute change
	1992	2000	
Enrolled in school			
Ages 16 – 24	22.5	29.4	6.9
Ages 16 – 19	17.4	22.8	5.4
Ages 20 – 24	35.8	46.7	10.9
Not enrolled in School, age 20 – 24			
All Levels of Education	62.2	66.2	40.0
Less than High School Diploma	41.6	48.4	6.8
High School Diploma Only	64.2	66.7	2.5
Some College, no Bachelor's Degree	73.8	79.6	5.8
College Graduate	85.7	88.1	2.4

2. ภาพ (Picture, Figure and Graph) ให้ใช้ 1 คอลัมน์และต้องมีความคมชัด

2.1 ตัวอย่างภาพภาษาไทย (Picture)

ภาพที่ 1 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของเซลล์พืชระหว่างการลวก

2.2 ตัวอย่างภาพภาษาอังกฤษ (Picture)

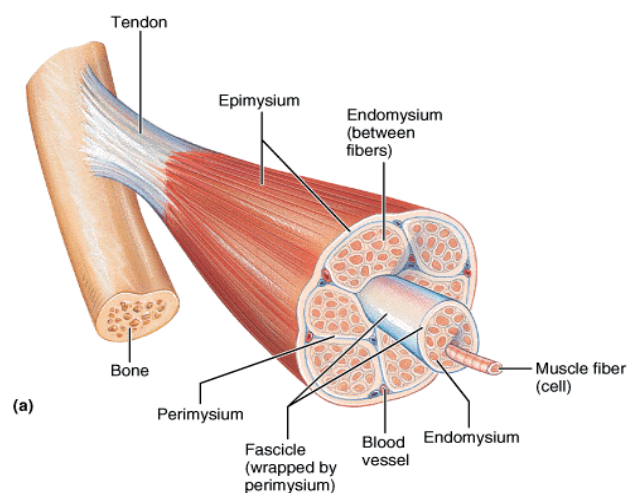
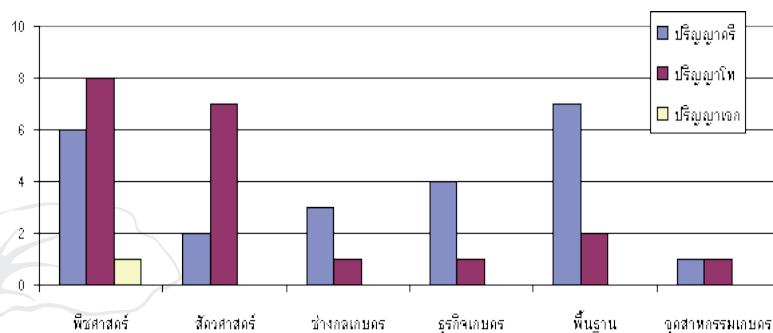

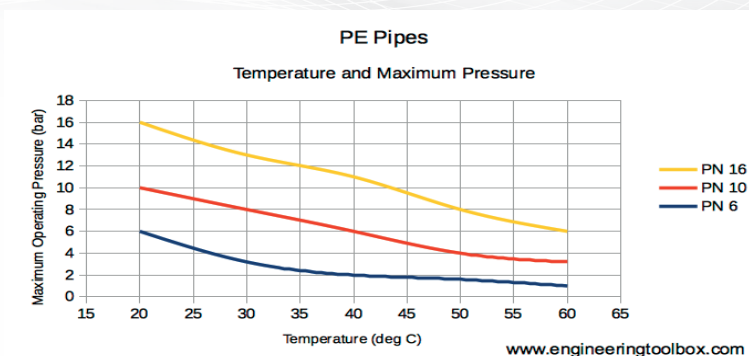
Figure 1 Muscle Coverings

2.3 ตัวอย่างแผนภูมิภาษาไทย (Graph)

แผนภูมิที่ 1 การเปรียบเทียบร้อยละของจำนวนข้าราชการครูจำแนกตามคณะวิชาต่าง ๆ

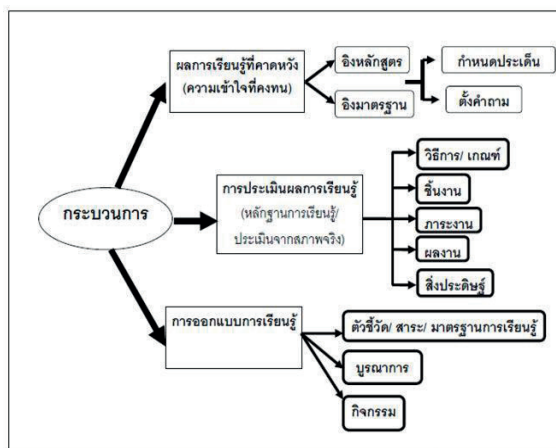
2.4 ตัวอย่างแผนภูมิภาษาอังกฤษ (Graph)

Graph 1 Pe Pipe Temperature Operating Pressure

3. ตัวอย่างแผนภาพและแผนภูมิ (Diagram) ให้ใช้ 1 คอลัมน์และต้องมีความคมชัด

3.1 แผนภาพและแผนภูมิภาษาไทย (Diagram)

แผนภาพที่ 1 การจัดการเรียนรู้สุขศึกษาแบบย้อนกลับ

ที่มา: Wattanaburanon, 2011

3.2 แผนภาพและแผนภูมิภาษาอังกฤษ (Diagram)

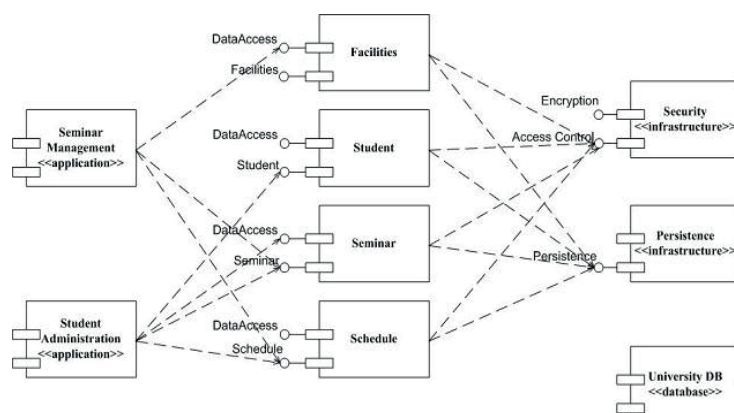

Figure 1 UML 2.x Component Diagram

Ethical Standards for Publishing Articles in the Ganesha Journal

Roles and Responsibilities of Authors:

1. Compose articles with completeness, accuracy, and adherence to the specified format of the journal.
2. Ensure that the submitted work is original and has not been previously published or is under consideration for publication elsewhere (in any language).
3. Properly cite and reference the works of others if incorporated into the submitted article, providing accurate citations in the reference section.
4. Articles related to human research must undergo ethical review by an institutional review board (if applicable), with evidence of approval submitted along with the manuscript.
5. Certify that all information in the article does not infringe on copyrights or intellectual property rights.
6. Acknowledge that once an article is published, the journal holds copyright. Unauthorized reproduction, in whole or in part, is strictly prohibited unless expressly authorized by the editorial board of the journal.

Roles and Responsibilities of Editors:

1. Assemble an editorial board comprising experts in the journal's specified field, disclosing their accurate affiliations on the journal's website.
2. Provide correct contact information for the journal on its website.
3. Furnish authors and peer reviewers with information regarding the manuscript submission process, including any necessary fees, in a clear manner.
4. Select, filter, and assess the quality of articles for publication based on their alignment with the journal's objectives and scope.
5. Maintain confidentiality regarding authors' and peer reviewers' information.
6. Only publish articles that have undergone a thorough peer-review process.
7. Verify and reject articles previously published elsewhere.

8. Make decisions without personal bias and with proper justification.

9. Avoid conflicts of interest that may compromise the interests of authors, peer reviewers, and the editorial board.

10. Scrutinize academic works for plagiarism rigorously, halting the evaluation process and informing the primary author in case of detected plagiarism.

11. Validate the completeness and accuracy of articles published in the journal, including providing explanations for corrections and withdrawals when necessary.

12. Ensure that published articles adhere to legal and intellectual property regulations.

13. Verify the confidentiality, fairness, lack of bias, and adherence to specified timelines in the journal's article evaluation process.

14. Manage the publication of journals in accordance with the predetermined schedule.

15. Address and rectify issues promptly when ethical violations occur in the published articles, ensuring proper and fair resolution.

Roles and Responsibilities of Peer Reviewers:

1. Maintain confidentiality and refrain from disclosing the manuscript's information to unrelated parties during the review process.

2. Decline to review a manuscript if there is a potential conflict of interest, such as being a collaborator on the project, a specialist involved in tool validation, or for other reasons that might impede the provision of unbiased recommendations.

3. Assess manuscripts within the reviewer's expertise by considering content relevance, data analysis quality, and work intensity.

4. Evaluate manuscripts based on academic principles, impartiality, lack of bias, and adherence to specified deadlines.

5. Promptly notify the editorial board if any part of the article is suspected of similarity or duplication with other works.

Guidelines for Manuscript Submission to the Ganesha Journal

Ganesha Journal, a biannual publication of Chiang Mai Rajabhat University, releases two issues annually: Issue 1 (January to June) and Issue 2 (July to December). The journal aims to disseminate academic works in various disciplines, including language and linguistics, literature and literary theory, as well as societal development.

Contributions to the Ganesha Journal fall into two categories:

1. **Research Articles:** Original research conducted by the author.

2. **Academic Articles:** Presentation of analyzed and synthesized information from various sources, such as theories, concepts, and research findings. These articles should offer valuable perspectives or opinions and provide clear references.

The work under consideration for publication in the journal must not have been previously published in any other journal, ensuring that the publication of Ganesha Journal adheres to standardized criteria and maintains a consistent format. Considering this, the editorial board provides the following guidelines for manuscript submission to the journal:

Manuscript Preparation

1. **Language:** The manuscript can be submitted in Thai or English. Various components of the research or academic manuscript should adhere to the following recommendations. Language experts should review English-language manuscripts for accuracy.

2. **Formatting:** Use Microsoft Word to format A4-sized paper (8.5 x 11 inches). Set margins at 1 inch from the top (1.25 inches for the first page), 0.8 inches from the bottom, 1.25 inches from the left, and 0.8 inches from the right. Organize content in two columns (except for the abstract, tables, figures, charts,

and references). Column width 2.98 inches and gap between columns 0.25 inches. Page numbers must be placed in the top right corner of each page.

3. **Font Style:** English and Thai manuscripts, utilize the TH Niramit AS font, adhering to the guidelines for submission of Thai manuscripts.

3.1 Title: 18 pt., bold

3.2 Authors' names: 14 pt., regular

3.3 Authors' affiliation and academic position (if applicable): 12 pt., regular

3.4 Main headings: 16 pt., bold

3.5 Subheadings: 14 pt., bold

3.6 Text content: 14 pt., regular

4. **Length:** Manuscripts should not exceed 15 pages, including tables, figures, and references.

5. **Tables, Figures, Artworks, Graphs, and Charts:** If these visual elements are small, integrate them into the text, organizing them into two columns. If they are large, arrange them in a single column. The author should selectively include only essential visuals and arrange them in order to be consistent with the content. Place the table title at the top of the table, while the names of figures, artworks, graphs, and charts should be positioned below, accompanied by concise and meaningful descriptions.

6. **Submission of the Original Manuscript:** Submit the original manuscript in Microsoft Word format through the electronic journal management system (ThaiJo) at the following website: <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/pikanasan>. Additionally, include the manuscript submission form, the certification of publication form, and evidence of payment of the publication fee via email to phikanatesan@gmail.com. Send the hard copy of the manuscript submission form for publication and the certification of publication form via postal mail.

Article Types

1. Research Article: A research article is a scholarly work derived from an empirical study or what is commonly referred to as research. The content of the article reflects the procedural aspects of the study, presenting the steps undertaken in the investigation. The exposition of research findings may encompass partial or completed research works.

2. Academic Article: An academic article is a composition curated by the author through a thorough examination of literature, translated works, and insights drawn from personal experiences or transmitted from others. The primary objective is to disseminate knowledge, intellectual content, valuable opinions, and academically beneficial perspectives within various disciplines.

Components of the Article

1. Title: The title should be concise, precise, and related to the content, with all uppercase letters. It should be placed in the center of the page.

2. Authors and Co-authors: Full names in English, with uppercase initials. Do not include prefixes or academic titles. The names should be placed in the center of the page after the title. Multiple authors are numbered and listed after each name. For students, enter the name of the thesis advisor as a co-author.

3. Affiliation: Include the affiliations in order from the primary agency to the main agency after the authors' names. The academic position of the authors (if applicable) should be specified in the footnotes on the first page. For students, state the level of education, programme, area of specialization, and educational institution.

4. Abstract: The abstract should not exceed 500 words and be presented in one column.

5. Keywords: Give a list of no more than five keywords at the end of the abstract.

6. Main Texts

6.1 Research Article

6.1.1 Introduction: Present the background and importance of the research problem. Including a review of related literature, variables used in the study, and reasons for conducting the research.

6.1.2 Objectives: State the study's aims and the sought-after answers.

6.1.3 Hypothesis (if applicable): Present anticipated responses to the study's issues, specifying variable relationships.

6.1.4 Conceptual Framework: Present conceptual frameworks, theories, variables of interest for investigation, and the relationships between variables, in the form of diagrams.

6.1.5 Research Methodology: Outline a research plan encompassing various methods such as surveys, literature reviews, and experimentation.

6.1.6 Population: Provide a comprehensive description of the characteristics and size of the population under study, covering all relevant variables.

6.1.7 Sample: Articulate the criteria for determining the sample size or the method of sample selection.

6.1.8 Research Instrument: Detail the type of research instruments employed, the methodology for their development, experimentation (Try Out), and any subsequent refinements made to enhance the research instruments.

6.1.9 Data Collection: Delineate the steps involved in data collection and specify the duration of the data collection process (indicating the timeframe).

6.1.10 Data Analysis: This section provides an overview of the data analysis methodology employed, including the statistical techniques utilized in the data analysis process.

6.1.11 Results: Present the research findings through a clear and focused analysis or synthesis, aligned with the research objectives. Elaborate on the research outcomes primarily through

descriptive narratives. In the case of numerous studied variables or numerical data, represent them graphically through tables, charts, and graphs, integrating them seamlessly into the content. Accompany these visual representations with concise and comprehensive explanations to convey the essence succinctly.

6.1.12 Conclusion: Summarize key points derived from the research.

6.1.13 Discussion: This section involves presenting reflections on how the research findings align or deviate from the stated objectives and research hypotheses. It elucidates the reasons behind such conformity or deviation, supported by theoretical underpinnings or relevant research literature.

6.1.14 Suggestion: This section aims to articulate the potential applications of the research results and identifies the benefits derived. Additionally, it provides recommendations for future researchers undertaking similar inquiries, guiding them on pertinent problem areas or variables to investigate to yield comprehensive research outcomes or conclusive summaries.

6.2 Academic Article

6.2.1 Introduction: Describe the article's significance before delving into the content.

6.2.2 Body: Present new phenomena or knowledge relevant to the current academic context. Establish causal relationships, cite various sources, and give reasons supported by academic evidence that comes from studying and researching, as well as the author's own experiences. This is done to make the information trustworthy and believable for the readers.

6.2.3 Conclusion: Summarize key points and emphasize the significance of the presented information.

7. References: Include only the documents cited in the article, formatted accurately and completely.

Document Citation

Citing documents is a crucial aspect of scholarly writing. The cited documents should not exceed 10 years, adhering to the American Psychological Association (APA) citation style. The citation should be formatted as follows:

1. In-text Citations:

Citations within the text serve as explicit references to the sources of information presented in the text. The author-date citation method is employed, wherein the author's name and the publication year are provided at the end of the text where the citation is needed.

1.1 Citations for Individuals:

1.1.1 Citing 1–2 Authors:

In cases where the author's name is an integral part of the article.

Phoosri and Treesopanakorn (2018)

Smith (2019)

In cases where the author's name is not an integral part of the article.

(Phoosri & Treesopanakorn, 2019).

(Smith, 2019).

1.1.2 Citing 3–5 Authors:

For articles with three to five authors, cite all names the first time you cite the source. In subsequent citations, use the first author's last name followed by "et al."

In cases where the author's name is an integral part of the article.

First citation:

Treesopanakorn, Leethong-in, and Boonkaew (2018)

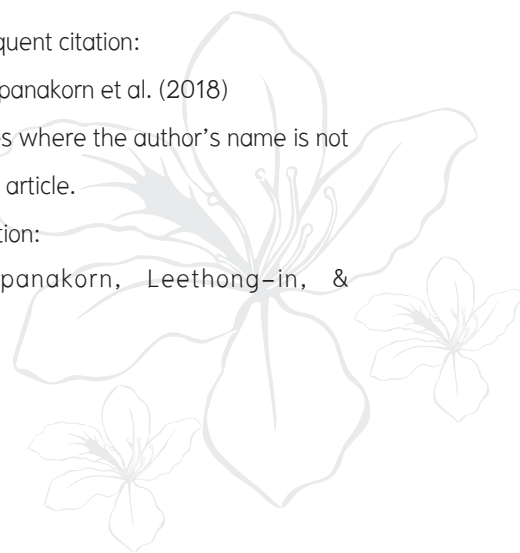
Subsequent citation:

Treesopanakorn et al. (2018)

In cases where the author's name is not an integral part of the article.

First citation:

(Treesopanakorn, Leethong-in, & Boonkaew, 2018)

Subsequent citation:

(Treesopanakorn et al., 2018)

1.1.3 Citing 6 or More Authors:

For articles with six or more authors, use the first author's last name followed by "et al." and the publication year. This format is the same for both the first and subsequent references.

In cases where the author's name is an integral part of the article.

Treesopanakorn et al. (2018)

In cases where the author's name is not an integral part of the article.

(Treesopanakorn, Leethong-in, & Boonkaew, 2018)

1.1.4 Citing Multiple Works:

Multiple works should be cited in alphabetical order of the authors' surnames, separated by semicolons.

(Johnson, 2019; Ortega et al., 2018; Peterson, 2019).

1.2 Citing Organizations:

Reference organizations by their name as they appear.

(Chiang Mai Rajabhat University, 2019).

2. References:

The references section compiles all cited works at the end of the document. Each entry is arranged alphabetically by the author's last name. Translate each reference entry into English, specifying the original language of the referenced document at the end of each reference entry (e.g., [In Thai], [In Chinese]). There are details as follows:

2.1 Book

Author. (Year of Publication). *Title of book*. (Edition).

Place of Publication: Publisher.

Example:

Treesopanakorn, K. (2560). *Handball*. (2nd ed.).

Chiang Mai: Chiang Mai Rajabhat University.

[In Thai]

Buchanan, D. A. & Huczynski, A. A. (2019). *Organizational behaviour*. (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.

2.2 Journal and Magazine

Author. (Year of Publication). Title of the article. *Title of Journal*, Volume(Issue), Page Range.

Example:

Sakulsriprasert, S. (2022). The psychometric properties of teacher attributions testing. *Journal of graduate research*, 13(2), 103–116. [In Thai]

Ryve, A. & Hemmi, K. (2019). Educational policy to improve mathematics instruction at scale: Conceptualizing contextual factors. *Educational Studies in Mathematics*, 102(3), 379–394.

2.3 Electronic Media

Author. (Year of Online Publication). *Title of work*. Retrieved from <http://www>.

Example:

Phonvichai, T. (2016). *Aec go on*. Retrieved from <http://www.thairath.co.th/content/613039> [In Thai]

Lawson, H. A. (2019). *Social determinants of the physical education system*. Retrieved from <http://www.radpsynet.org/docs/wollman-attitude.html>

2.4 Conference Proceedings

Author. (Year of Publication). Title of the article. In *Name of Conference Proceedings* (page number). Month–Date, Year. City of Publication: Publisher.

Example:

Pinsuwan, S. & Keawnopparat, S. (2006). Experimental and computational studies of epithelial transport of mefenamic acid ester prodrugs. In *The Thailand Research Fund (Ed.), RGJ-Ph.D. Congress VII*, (p. 88–95). April 20–22, 2006, Bangkok: The Thailand Research Fund.

2.5 Thesis and Dissertation

Author. (Year of Publication). *Title of Thesis*. (Degree Level, Department, Institution).

Example:

Katang, K. (2018). *The management of learning resources to support the philosophy of the sufficiency economy, Ban Mae Daet Noi School, Galyani Vadhana district, Chiang Mai province*. (Master thesis, Education and Administration Program, Graduate School Chaing Mai .Rajabhat University). [In Thai]

Examples of Formatting Tables, Diagrams, and Figures (Using a Single Column)

1. Table

Table 1 Chang in the Employment Rates of Young Black Men, by Age and Educational Status, 1992 – 2000

Age and educational status	Employment rate		Absolute change
	1992	2000	
Enrolled in school			
Ages 16 – 24	22.5	29.4	6.9
Ages 16 – 19	17.4	22.8	5.4
Ages 20 – 24	35.8	46.7	10.9
Not enrolled in School, age 20 – 24			
All levels of education	62.2	66.2	40.0
Less than high school diploma	41.6	48.4	6.8
High school diploma only	64.2	66.7	2.5
Some college, no bachelor’s degree	73.8	79.6	5.8
College graduate	85.7	88.1	2.4

2. Picture, Figure, and Graph: Utilize a single-column format while ensuring clarity.

2.1 Picture

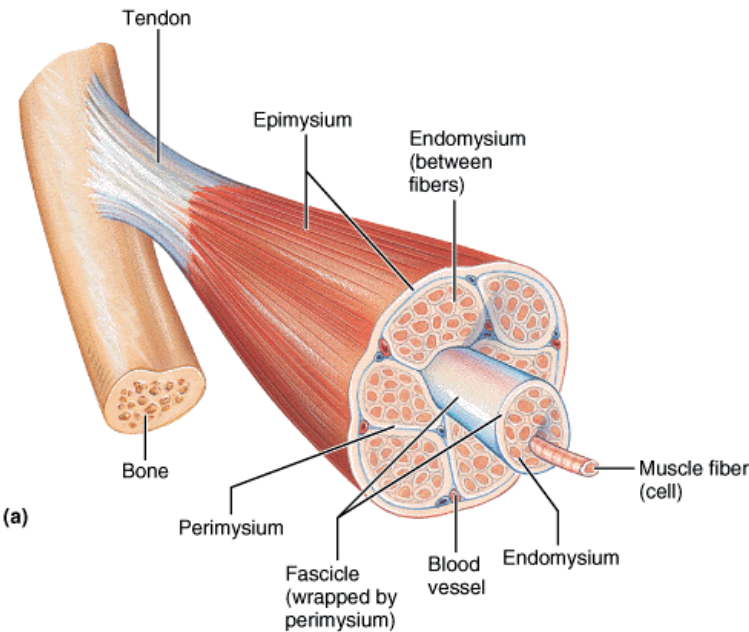
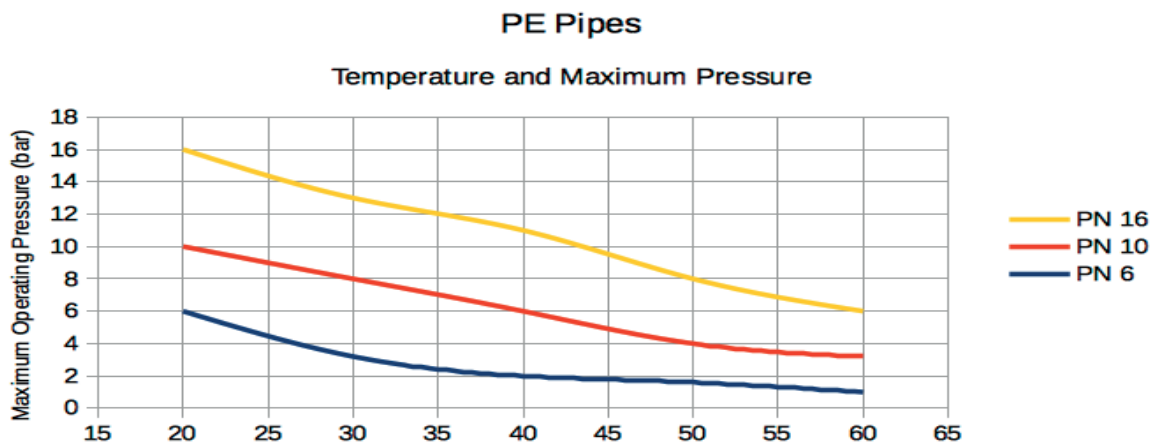

Figure 1 Muscle Coverings

2.2 Graph

Graph 1 Pe pipe temperature operating pressure

3. Diagram: Utilize a single-column format while ensuring clarity.

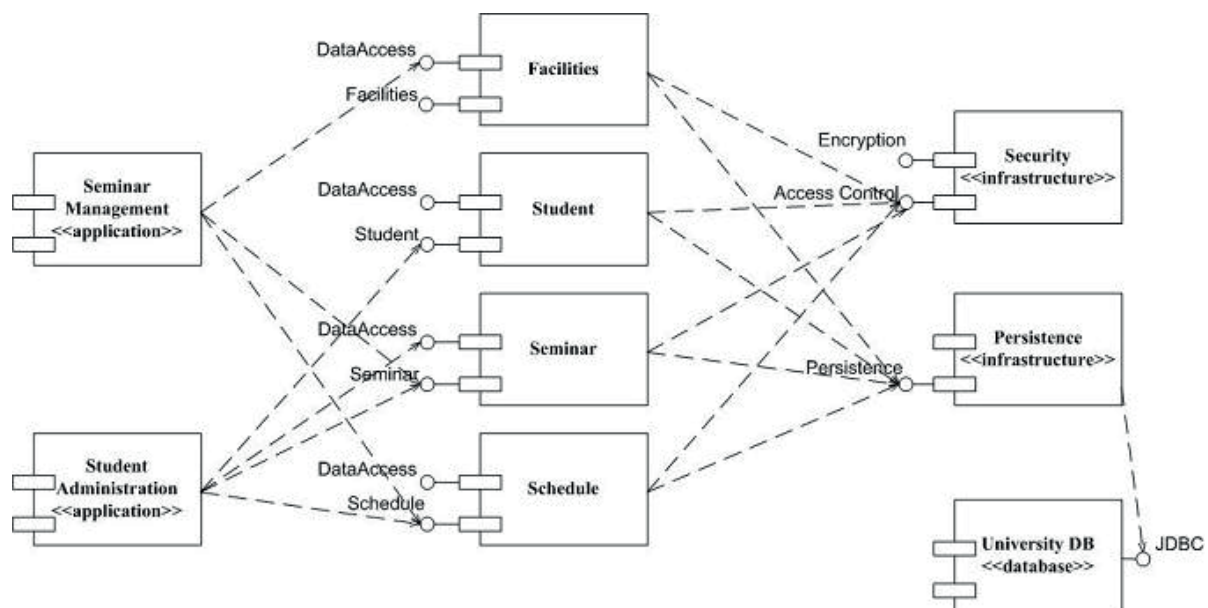

Figure 1 UML 2. x Component Diagram

1.25 นิ้ว

ตัวอย่างการจัดรูปแบบบทความวิจัย**ชื่อเรื่องภาษาไทย (TH Niramit AS ขนาด 18 pt. ตัวหนา)****ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ (TH Niramit AS ขนาด 18 pt. ตัวหนา)**เมธาดี ศรีคช^{1*} ยูพิน อินทะยะ² และ ชาตรี มณีโกศล³Methawadee Srkch^{1*}, Yupin Intaya² and Chatree Maneekosol³มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 202 ถนนช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย^{1, 2, 3}Chiang Mai Rajabhat University, 202 Chang Puak Road, Chang PuakSub-district, Mueang District, Chiang Mai Province 50300 Thailand^{1, 2, 3}

*Corresponding author E-mail:

บทคัดย่อ (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา)

xxxxxxxxxxไม่ควรเกิน 500 คำ.....

1.25 นิ้ว

0.8 นิ้ว

.....(TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

คำสำคัญ : ไม่เกิน 5 คำ (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์² รองศาสตราจารย์ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์

(TH Niramit AS ขนาด 12 pt. ตัวเอน)

0.8 นิ้ว

} 1 นิ้ว

ABSTRACT (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา)

xxxxxxxxxxไม่ควรเกิน 300 คำ.....

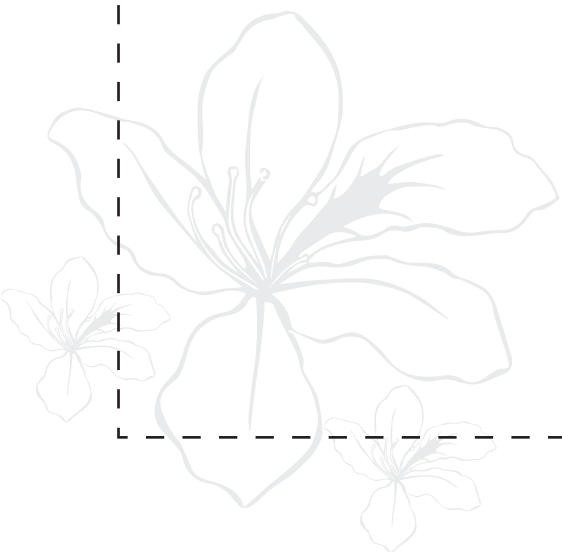
1.25

นิ้ว

0.8 นิ้ว

.....(TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

KEYWORDS: Not more than five words (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

$\xleftarrow{2.98 \text{ นิ้ว}}$ $\xleftarrow{0.25 \text{ นิ้ว}}$ $\xrightarrow{2.98 \text{ นิ้ว}}$ บทนำ (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา) xxxxx..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) วัตถุประสงค์ของการวิจัย (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา) xxxxx1..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) xxxxx2..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) สมมติฐานงานวิจัย (ถ้ามี) (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา) xxxxx1..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) xxxxx2..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) กรอบแนวคิดการวิจัย (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา) xxxxx1..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) xxxxx2..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) วิธีการดำเนินการวิจัย (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา) xxxxx..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) ประชากร (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวหนา) xxxxx..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) กลุ่มตัวอย่าง (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวหนา) xxxxx..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) เครื่องมือการวิจัย (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวหนา) xxxxx..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) การเก็บรวบรวมข้อมูล (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวหนา) xxxxx..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) การวิเคราะห์ข้อมูล (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวหนา) xxxxx..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) ผลการวิจัย (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา) xxxxx..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) สรุปผลการวิจัย (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา) xxxxx..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) อภิปรายผลการวิจัย (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา) xxxxx.....

ข้อเสนอแนะ (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา)

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวหนา)

XXXXX.....

.....

.....

..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวหนา)

XXXXX.....

.....

.....

..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

เอกสารอ้างอิง (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา)

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

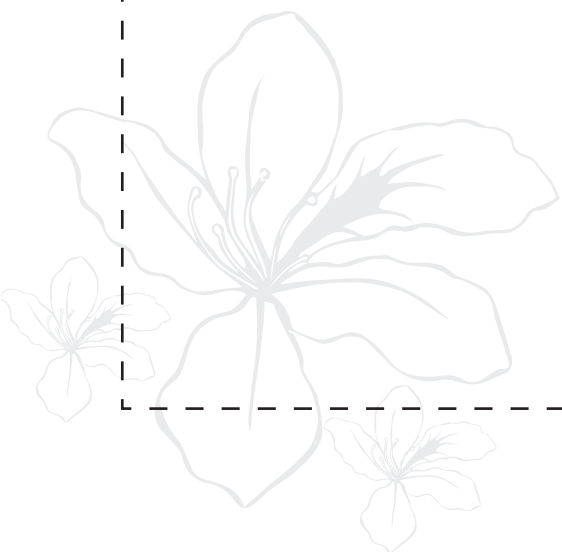
ชื่อผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), เลขหน้า.

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่เผยแพร่สารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต). ชื่อเรื่อง/ชื่อบทความ. สืบค้นจาก <http://www>

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ชื่อเอกสารรวมเรื่องรายงานการประชุม, วัน เดือน ปี สถานที่จัด. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ชื่อผู้พิมพ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. (ระดับปริญญาของวิทยานิพนธ์, สถาบันการศึกษา).

(TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

แบบนำส่ง ☐ บทความวิชาการ ☐ บทความวิจัย

เพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารพิษเนศวร์สาร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

วันที่ส่งบทความ.....

ชื่อ-สกุล ผู้นิพนธ์บทความ (ภาษาไทย).....

(ภาษาอังกฤษ)

ตำแหน่งทางวิชาการ ☐ ศ. ☐ รศ. ☐ ผศ. สถานะผู้นิพนธ์บทความ ☐ อาจารย์ ☐ นักวิจัย ☐ นักศึกษา (ป.เอก/ป.โท)

สถานที่ติดต่อได้สะดวก.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....

โทรสาร.....โทรศัพท์มือถือ.....E-mail.....

ชื่อเรื่องภาษาไทย.....

.....

.....

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ.....

.....

.....

ชื่อผู้นิพนธ์ร่วม (ถ้ามี) 1.ภาษาไทย.....ภาษาอังกฤษ.....

ตำแหน่งทางวิชาการ.....สังกัด.....

ชื่อผู้นิพนธ์ร่วม (ถ้ามี) 2.ภาษาไทย.....ภาษาอังกฤษ.....

ตำแหน่งทางวิชาการ.....สังกัด.....

ชื่อผู้นิพนธ์ร่วม (ถ้ามี) 3.ภาษาไทย.....ภาษาอังกฤษ.....

ตำแหน่งทางวิชาการ.....สังกัด.....

คำรับรองของผู้นิพนธ์

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ ไม่เคยเผยแพร่หรืออยู่ในระหว่างการพิจารณาก่อนการพิจารณาหรือสิ่งตีพิมพ์อื่น

ลงชื่อ.....ผู้นิพนธ์บทความ
(.....)

คำรับรองของอาจารย์ที่ปรึกษา (กรณีผู้นิพนธ์บทความเป็นนักศึกษา)

ข้าพเจ้าได้พิจารณาถ้อยคำและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนาบทความ และนักศึกษาได้แก้ไขตามข้อเสนอแนะดังกล่าวแล้ว

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความของนักศึกษามีคุณภาพและสามารถนำไปเผยแพร่ในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์ทางวิชาการได้

ลงชื่อ.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิตยานิพนธ์
(.....)

สำหรับเจ้าหน้าที่

ลำดับบทความ.....วันที่รับบทความ.....

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้รับค่าลงทะเบียนบทความวารสาร “พิษเนศวร์สาร” ประจำปีที่ เล่มที่

จาก.....สังกัด.....ชำระวันที่.....

เป็นจำนวนเงินบาท (.....) ไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

จึงลงนามรับทราบ

ลงชื่อ.....ผู้ตรวจสอบ
(.....)

...../...../.....

หนังสือรับรอง

ก่อนการตีพิมพ์บทความในวารสารพินนเศวรสสาร

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

เรียน บรรณาธิการวารสารพินนเศวรสสาร

ตามที่ข้าพเจ้า.....
ได้ส่งบทความเรื่อง.....
.....

เพื่อตีพิมพ์ในวารสารพินนเศวรสสารและกองบรรณาธิการได้รับพิจารณาบทความของข้าพเจ้าเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ทั้งนี้ ข้าพเจ้าและผู้นิพนธ์ร่วม (ถ้ามี) ขอรับรองว่า บทความที่เสนอมานี้ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์หรือไม่ได้อยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือแหล่งตีพิมพ์อื่นใด หรือได้รับการตอบรับให้ตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น

ข้าพเจ้าและผู้นิพนธ์ร่วม ยอมรับนโยบายการพิจารณาตีพิมพ์ผลงานของวารสารพินนเศวรสสาร ทั้งยินยอมให้กองบรรณาธิการมีสิทธิพิจารณาและตรวจแก้ต้นฉบับได้ตามที่เห็นสมควร พร้อมนี้ขอมอบลิขสิทธิ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ให้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ หากมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับภาพ แผนภูมิ ข้อความส่วนใดส่วนหนึ่งและ/หรือข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ ข้าพเจ้าและผู้นิพนธ์ร่วม ยินยอมรับผิดชอบแต่เพียงฝ่ายเดียว

หาก กองบรรณาธิการวารสารพินนเศวรสสารตรวจพบว่าคำรับรองดังกล่าวไม่เป็นความจริง รวมทั้งหากข้าพเจ้าไม่ปฏิบัติตามนโยบายการพิจารณาตีพิมพ์ผลงานของวารสารพินนเศวรสสาร กองบรรณาธิการ มีสิทธิ์ยกเลิกบทความของข้าพเจ้าออกจากวารสารพินนเศวรสสารได้ทันทีโดยไม่ต้องแจ้งให้ข้าพเจ้าทราบล่วงหน้า และข้าพเจ้าขอรับรองและยินยอมปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าวข้างต้น พร้อมทั้งลงนามรับรองไว้ที่ข้างท้ายของหนังสือรับรองฉบับนี้

ลงนามผู้นิพนธ์หลัก (คนที่ 1)

ลงนามผู้นิพนธ์ร่วม (คนที่ 2)

.....
(.....)
...../...../.....

.....
(.....)
...../...../.....

หมายเหตุ: ให้ผู้นิพนธ์หลักและผู้นิพนธ์ร่วมลงนามให้ครบทุกท่าน หากมีผู้นิพนธ์มากกว่า 2 ท่าน สามารถเพิ่มเติมรายชื่อผู้ลงนามข้างท้ายได้ตามจำนวนผู้นิพนธ์บทความทั้งหมด

การเผยแพร่

พิชเนศวร์สารมีกำหนดออกเป็นราย 6 เดือน (2 ฉบับ/ปี) ดังนี้

ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน)

ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม)

วารสารออนไลน์ <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/pikanasan>

ออกแบบ/พิมพ์ที่

เจริญพรินท์เอ็กซ์เพรส

83/1 หมู่ 14 ตำบลสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

โทรศัพท์ 088 291 1758

พิชเนศวร์สาร

วารสารสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

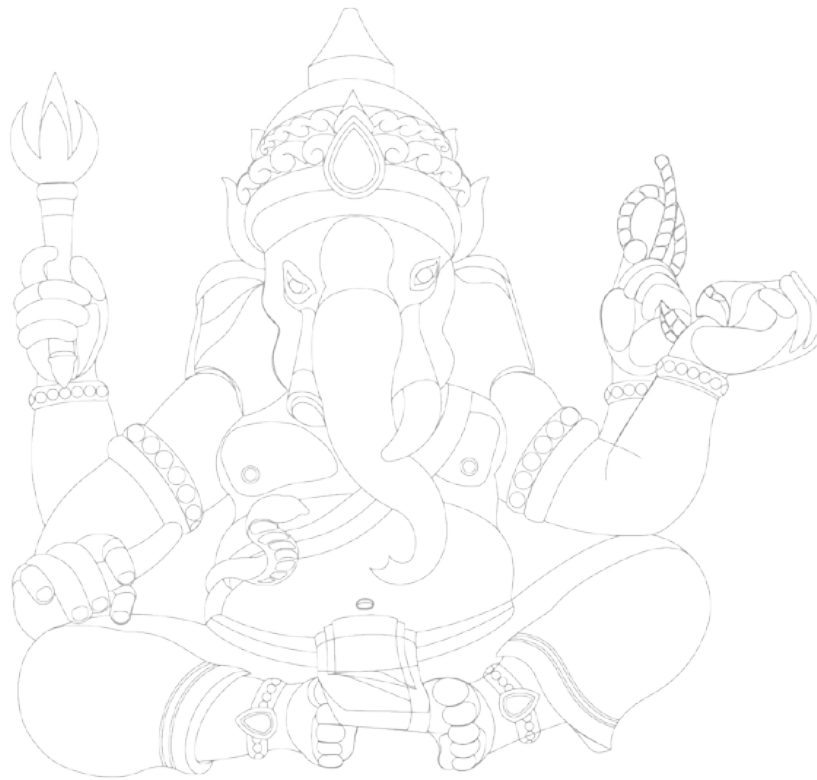
ปีที่ 20 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มิถุนายน 2567

ISSN 1686-7467 (Print)

ISSN 2651-141X (Online)

GANESHA JOURNAL

พิมพ์ครั้งที่ ๑

Vol. 20 No. 1 January – June 2024

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
Chiang Mai Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 202 ถนนช้างเผือก ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300